This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

1.

C. IVLII SOLINI PO

LYHISTOR, RERVM TOTO ORBE MEMO
rabilium thesaurus locupletissimus.

HVIC OB ARGVMENTI SIMILITVDINEM

POMPONII MELAE DE SITV ORBIS

LIBROS TRES, FIDE DILIGENTIAQVE
summa recognitos, adiunximus.

Accesserunt his præter noua scholia, quæ loca autoris utriusq; obscuriora copiose passim illustrant, etiam tabulæ geographicæ permultæ, regionum, locorum, marium, sinuumq; diuersorum situs pulchrè deliniantes.

Cum Indice rerum atque uerborum in utroq; obseruandorum locupletißimo.

BASILEAE
1538.

Digitized by Google

Digitized by Google

SOLINI VITA PER IOANNEM CAMERTEM AEDITA.

VA ætate Iulius Solinus floruerit, nil certi à peritioribus proditum est. Id accidisse crediderim, quod eorum monumenta qui post eum scripserunt, barbaris cuncta uastãtibus ferè perierint uniuersa. Miror Chronicarum supplementi obscurum scriptorem aliàs tradidisse, hunc Solinum Augusti Cæsaris floruisse temporibus, cui et πολυϊστωρ dedicasse cõmemorat. Constat enim Solinum Vespasiani principis in hoc opere meminisse. Ex annorum aũt inter utrunq; Cæsarem computatione euidens est, non potuisse Solinũ opus suum Augusto dicasse, & Vespasiani Cæsaris res gestas retulisse. Meminit præterea Solinus Suetonij Paulini, quẽ Plinius se uidisse testatur. Huc accedit, quod ex Pliniano fonte Solinus hauserit fermè omnia, cum tamen scribens hæc, infantiæ suæ in operis exordio ueniã sibi dari postulet ab amico. Sed cum necubi Plinij, per quẽ profecit, habuerit mentionẽ, suspicor uiuente adhuc Plinio opusculum hoc suũ scripsisse Solinum: hinc factum forsitan, ut uiuentis non meminerit autoris. Consimili ratione potuit euenire, ne unquã Plinius Dioscoridis, nobilis eiusdem cum eo temporis scriptoris nomen recensuerit, cum constet tamen innumera ex eo in opus suum Plinium transtulisse. Eadem culpa poterit Dioscoridi imputari (nam uter ab utro surripuerit, apud Ammonem inueniri posset) si is oppressa Plinij mentione, tanta ex eo fuerit suffuratus. Qui de Xenophontis, Platonisq; uita & moribus, pluráque de ijsdem alia exquisitissimè scripsere, tradunt nec Platonem Xenophontis, nec contrà Xenophontem Platonis, cum esset uterq; Socratis discipulus, in tot utriusq; uoluminibus inseruisse nomen.

Hi sunt inuidiæ nimirum, credite, mores,
Vt sua quàm rarus tempora lector amet.

Pascitur in uiuis liuor, post fata quiescit. *Vera Nasonis sententia. Quid de Macrobio, qui integras sæpe paginas ex Gellio, de Placido, qui ex Seruio, Acrone, qui ex Porphyrione? Quid de sexcentis alijs qui longas cõmentationes, suppressis unde sumpserint autoribus, ad uerbum sibi omnia tribuerunt? Nemo ambigit Aulum quoq; Gellium latinæ linguæ delitias, Liuiana lectione plurimum profecisse, cum tamen T. Liuium latinorum historicorum longe principem, suarũ Noctium noluerit esse participem. Nec assentior quorundam opinioni, qui ea spe Solinũ nullam habuisse Plinij mentionem existimant, ut Plinij exemplaria deperirent penitus, sicq; eius collectanea extarent sola, nec procedente tẽpore ab ullo possent sua furta dinosci, qua mente Florus & Iustinus laborasse creduntur. Esset utinam tot bono-*

Digitized by Google

rum autorum amissionis hæc sola causa, extarent hodie Catonis (ut Græcos interim missos faciam) Varronis, Nigidij, Sallustij, Hyginij, Celsi, Ennij, Furij, Varij, Actij, Neuij, Pacuuij, nobilium autorum monumenta, quæ magna studiosorum iactura perierunt. Vtcunq; factum sit, testatur Solinus ingenuè, quicquid in Polyhistore complexus est, de scriptoribus receptissimis emanasse, suumq; nil propriũ esse dicit, cum nihil, inquit, omiserit antiquitatis diligentia, quod intactum ad hoc usq; æui permaneret. Rursus constantiam ueritatis penes eos esse testatur, quos in opere fuerit ipse secutus. Nec dedecori Solino adscribendum, quod passim fuerit Plinium æmulatus: sicut nec Maroni dandum crimini, quod toties ueterum poëtarum, Homeri præsertim uersus in suũ opus transtulerit. Non enim parua uirtus, autorem optimũ optimè æmulari. Fuisse Solinum Romanũ cum ex scribendi stylo cõijcitur, tum quod frequenter quum de Romanis mentio incidit, eos multis in locis nostros soleat appellare. Solini autoritate nedum recentiores scriptores, Sipontinus Perottus, Domitius Calderinus, Angelus Politianus, Hermolaus Barbarus, Ianus Parrhasius, ijsq; alij plures similes, quos nõ iniuria inter ueteres quis annumerarit, sed Seruius secundo Georg. et Priscianus in vi. insignes Grãmatici nominatim etiam usi sunt. Dionysij quoq; interpres, siue is Priscianus fuerit, siue Rhemnius, integras Solini clausulas suis carminibus frequenter inseruit. Solini, ni fallor, sunt omnia quæ de annorũ diuisione & diebus intercalaribus à Macrobio sunt relata. Doctores præterea ecclesiastici, diuus Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, item doctiores alij, ijsdẽ ferè uerbis Solini sæpe sunt sententias mutuati. Sunt qui perinde Plinianam simiam Solinum nuncupant, quemadmodum Titianum oratorum, Arulenum Stoicorum, Iulius Capitolinus, Plinius Cæcilius, Sidonius Apollinaris, simias nominatos fuisse tradunt. Sed hi non aduertunt eos per contumeliam simias appellari solitos, qui uel ab alijs prius tradita, eodem quoq; ordine referunt, uel non eos autores, sed eorum umbram potius æmulantur. Verum Solinus sic Plinianam phrasim æmulatus est, ut (uenia dixerim aliorum) uix sit repertus alter, qui Plinianæ maiestati propius accesserit. Inscripsit librum hunc, ut in uetustis quibusdam exemplaribus inuenitur, Autio amico, cui & opus tradidit castigandum. Sunt qui alia sui ingenij monumẽta reliquisse tradant, quæ uel temporis iniuria perierunt, uel abstruso quopiam loco blattis forsitan delitescunt.

Digitized by Google

EORVM OMNIVM QVAE IN Solino, Pomponio Mela, eorumq; scholijs habentur, index locupletissimus. Primus uero numerus paginã, secundus uersum tam contextus quàm scholiorum indicat.

Abdera 36.26. 187.4. 202.19
Abnoba 46.6
Abydos op. 37.39. 96.42. 175.21
Abyla mons 54.46. 160.27
Aborigines 3.34. 18.34
Abrotonum op. 75.34. 162.14
Absyrtis insula 207.3
Absoros insula 207.3
Achantos oppidum 187.10
Acarnania 28.22. 189.47
Accessus & recessus maris causa 68.44. 210.40
Acesinus fluuius 225.1
Achaia 189.46
Achaiæ oppida 38.19
Achates lapis 27.31
Achæi populi 178.21
ἀχαιῶν λιμήν 174.21
Achelous fluuius 193.23
Achemenes 144.32
Acheruſius ſpecus 12.27. 176.29
Achillea insula 55.39. 203.5
ἀχιλλέως δρόμος 182.19
Aconitum 53.43. 120.34
Acragas 207.33
Acritas promont. 192.14. 193.1
Acroathon op. 43.9. 187.25
Acroceraunij montes 20.14
Acrocorinthus 192.9
Acronius lacus 214.19
Actium oppidum 194.1
Adamas 137.12
Adiabæna regio 123.34. 168.20
Adipsus 99.10
Adria 197.1. 189.47. 194.4
Adriaticum mare 195.3
Adrimitium oppidum 174.11
Adrobicum oppidum 212.8
Aeacidarum regia 194.2
Aeæe insula 208.16
Aeantium 116.41
Aeas fluuius 194.18
Aegathes insulæ 204.26
Aegæum mare 68.5. 157.20
Aegion op. 193.18 (186.17
Aegina insula 205.20.& 31
Aegira oppidum 193.18
Aegos fluuius 186.3
Aegipanes 70.9. 159.35
Aegypti deſcriptio 92.22. 164.36
Aegypti fertilitas 92.36
Aegyptiorum mores 166.27
Aegyptiorum reges 167.15
Aegyptiorum uetuſtas 167.14
Aegyptus imbriũ expers 164.40
Aemathia ab Aemathio 33.40
Aemonia 31.46
Aemus mons 36.16
Aenaria insula 24.16
Aenos Aeneæ urbs 186.25
Aeolia insula 27.50
Aeoliæ insulæ 208.13
Aeolis regio 173.41
Aeſculapij templum 192.16
Aeſtria insula 207.5
Aeſtus maris 209.38
Aethiopes 85.50. 227.20
Aethiopes multiplices 86.14
Aethiops ex alba natus 13.6
Aetnæ montis deſcriptio 26.20
Aetolia 189.46
Aëtites lapis 109.45
Africa latior quàm longa 159.5
Africam Græci Libyam appellant. 69.13
Africæ minoris deſcriptio 80.22
Africæ particularis deſcriptio. 74.46. 160.10
Africæ ſitus 83.1. 159.15
Africæ ſumma deſcriptio 69.5. 159.1
Afrorum feritas 164.1
Aganippe fons 31.29
Agatha oppidum 200.13
Agathyrſi pop. 49.27. 182.50
Agillacuitas 18.45
Agrigentina regio 122.17
Agrigentinus lacus 27.21
Agriophagi 86.26
Aiacis ſepulchrum 174.13
Albani populi 49.2. 220.18
Albania 83.16
Albigaunum oppidum 198.13
Albion uictus ab Hercule 199.29
Albis fluuius 58.35. 217.5
Albion insula 62.9
Alces 59.2
Alectorius lapis 12.29
Aleria oppidum 208.24
Alexandri Magni potentia 35.2
Alexander Darium ſuperauit 123. 45. 169.44
Alexander cum Perſis pugnat. 175.36
Alexander contra Tyrios 169.16
Alexandri mors 35.15
Alexandria Aegypti oppidum. 96.44. 167.28
Alexãdria 125.32. 126.8. 143.42
Algoia 62.3
Alkaira Aegypti urbs 167.48
Allobroges populi 199.6
Alope oppidum 191.18
Alopeconeſum 186.24
Alpheus fluuius & oppidum 26. 48. 193.8
Alpes uſq; in Thraciam penetrant 198.16
Alpium deſcriptio 195.16
Altinum oppidum 196.14
Amanus mons 169.35
Amardi populi 220.19
Amazones 53.9.& 15
Amazonici montes 178.12
Amazonum caſtra 177.8
Ambracia oppidum 194.2
Ambracius ſinus 193.24
Amiſius fluuius 217.5
Ammonis templũ 79.48. 82.10
Ampeluſia 160.16
Amphiarai fanum 191.24
Amphipolis 187.8
Amphiſbæna 78.6
Ampſa caſtellum 161.21
Ampſaga fluuius 73.28. 161.12
Amyclæ op. 21.27. 29.8. 190.14
Amyntas Macedo 34.38

Digitized by Google

Amyſon oppidum 177.2
Ana fluuius 210.22
Anas fluuius 201.24
Anaxagoras 117.47
Anaximandri patria 172.43
Anchialos 185.27
Ancona op. 19.33. 196.27. & 32
Ancus Martius Rom. rex. 4.29
Ancus fluuius 161.25
Andanis fluuius 226.1
Androdamus 102.13
Andromeda à Perſeo ſeruata. 104.3. & 19. 169.5
Androphagi populi 223.35
Andros inſula 174.16. 206.6
Anemiorium promontorium 171.8
Anglia 62.17
Anguillæ Indicæ 134.4
Anhelitus mundi 210.9
Animarum origo 184.31
Anni uaria ſupputatio 7.18
Anni ſolaris uera ſupputatio 7.33
Annus lunaris 7.45
Annus magnus 102.42
Annus unde dictus 7.36
Antandrum unde dictum 174.13
Antæus gigas 69.9. 160.40
Antæus Tingi condidit 160.19
Anthedon oppidum 191.19
Anthracias 110.29
Anthropophagi 48.42. 127.40. 183.32.
Antichthones 139.18. 153.34. 166.1.
Anticyra oppidum 193.20
Antiochia oppidum 168.23
Antipodes 153.50
Antipolis oppidum 199.18
Antiſſa oppidum 203.24
Antium oppidum 20.22. 198.8
Antronia oppidum 190.3
Antros inſula 214.3
Apamæa urbs 115.34
Aphrodiſia inſula 145.24
Aphrodiſium oppidum 198.8
Aphrodiſium promont. 172.22
Aphrodite Venus eſt 19.17
Apis bos 94.12. 97.19. 167.9
Apœninus & Apenninus mons. 19.24. 20.38. 195.19
Apollinis promontorium 162.2
Apollinis Branchidæ oraculum. 172.39
Apollinis apud Hyperboreos cultus. 52.40. 219.38
Apollo Clarius 116.16. 173.11
Apollonia inſula 55.34
Apollonia magna 185.28
Apollonia Thraciæ 187.8
Apuli populi 196.1
Aquæ Sextiæ 61.15
Aquileia oppidum 196.14
Aquitania prouincia 213.17
Arabes uagi 100.42
Arabia oppidum 226.34
Arabia regio 100.17
Arabia Felix 100.30. 168.1. 226.20
Arabicus ſinus 100.20. 145.21. & 33. 225.38. 226.31
Arachoſia 143.39
Arados inſula 169.33
Arados oppidum 204.9
Arati poëtæ monumentum 170.8
Araxaris fluuius 200.13
Araxes fluuius 50.34. 220.23
Araxos promõt. 192.15. 156.24
Arbella 123.44
Arcadia 189.46
Archelaus rex literarum amator. 34.30
Archeſilas Academicus 174.4
Archilochus uates 17.21
Archimedes 26.36
Arcturi ſydus 57.32
Ardea oppidum 18.41. 198.8
Aræ Herculis et Alexandri 126.12
Arecomici populi 199.7
Arelate oppidum 199.9
Arethuſa fons 25.32. 30.25. 207.28. & lacus 109.7
Argi Amphilochij 194.1
Argolis regio 189.45
Argonautæ 191.21
Argos oppidum 190.12
Argyre inſula 131.8. 225.9
Aria 156.3
Aria inſula 203.6
Ariadna 206.13
Arimaſpi unoculi 50.37. 181.20
Ariminum 196.28
Arion citharœdus 28.46. 45.26
Ariopagus 30.7
Arymphæi pop. 52.48. 180.1
Armenia 226.12
Armeniæ pylæ 171.47
Armine 176.50
Arrichi populi 178.38
Arſenaria oppidum 161.21
Arſinoë op. 100.16. 163.36. 226.37
Artabri popidi 65.48. 212.5
Arthabathitæ 86.34
Arundines Indicæ 135.18. 224.12
Aruſaces fluuius 225.23
Aſbeſtos lapis 29.25
Aſbyſtæ populi 84.42
Aſcalon oppidum 169.8
Aſcanium à Græcis captũ 174.15
Aſiæ maioris deſcriptio 155.16
Aſiæ minoris deſcriptio 114.45
Aſine inſula 206.3. 207.5
Aſineus ſinus 193.1
Aſine oppidum 193.9
Aſpagones populi 131.29
Aſpendos oppidum 171.20
Aſphaltites lacus 9.48. 104.35
Aſſyrij populi 123.34
Aſta oppidum 211.4
Aſtaboras 165.5
Aſtacinus ſinus 176.4
Aſtacum oppidum 176.5
Aſticla inſula 206.22
Aſtigi oppidum 201.31
Aſtures populi 212.6
Atacini populi 128.24. 199.10
Atax fluuius 200.14
Aternus fluuius 197.3
Athenæ oppidum 190.10. & 23
Athenopolis 199.18
Athletæ fortiſſimi 15.22
Athos mons 33.4. 42.50. 187.11. & 15
Atramitæ 100.34
Attis & Attica regio 29.44. 189.44.
Atticæ claſſis naufragium 186.12
Atlantes nõ ſomniãt 16.49. et 18
Atlantes populi 91.10. 164.14
Atlantici maris ora 157.9
Atlas mons 69.41. 229.14
Auatni populi 199.25
Auernio oppidum 199.6

Digitized by Google

Auernus lacus 198.2
Aufidus fluuius 197.10
Auguſta prætoria 21.1
Auguſtus conſul creatus 5.29
Auguſtus felix & infelix 9.3
Auguſti tempore quies ab armis. 5.33
Auguſti turris 211.45
Auguſtudunum 213.32
Augylæ 91.24. 159.33. 164.24
Aulis portus 30.35. 191.19
Auo fluuius 211.38
Aurifodinæ 33.13
Auſci populi 213.29
Auſtro rupes ſacra 163.25
Autololes populi 69.40
Automolæ populi 227.24
Autrigones populi 212.24
Axenos 176.24
Axiacæ populi 50.9. 183.15
Axiaces fluuius 182.35
Axius fluuius 188.6
Azanius ſinus 145.22
Azoros 188.9
Azotum oppidum 168.6

B

Babylon oppidum 146.32
Babylonia regia 108.36. 126.41
Babytace oppidum 145.28
Bacchus & Liber pater 17.27. 131.10
Bactri populi 126.1. & 36
Baiæ op. 18.31. 19.41. 198.2
Baleares inſulæ 66.26. 67.1. 209.3
Balſa oppidum 211.23
Balſamum 104.49
Balthia inſula 56.25. 57.13
Barchinona 200.39
Bargylos oppidum 172.32
Barium oppidum 197.11
Baſilicus ſinus 172.31
Baſilidæ populi 182.9. 183.26
Baſiliſcus 80.25
Baſtuli populi 211.1
Bathynis oppidum 185.35
Bebrycia 119.24
Belgæ populi 213.29
Bello oppidum 202.33
Belus 147.1
Beneuentum oppidum 18.49
Berbeſul oppidum 202.20
Bergion ab Herc. ictus 199.29
Berenice op. 80.48. 144.18
Berini populi 229.32
Beritos oppidum 169.32
Beryllos 138.20
Beronice oppidum 226.33
Beſippo oppidum 202.33
Bætica prouincia 66.10. & 28. 201.19
Bætis fluuius 211.7
Betullo oppidum 201.39
Betulo amnis 201.40
Bipedum ſitus in utero 11.23
Biſontes 58.44
Bithyni pop. 156.32. 175.20
Bithynia 119.26. 175.20
Bithynis oppidum 203.13
Bizone oppidum 185.24
Byblos oppidum 169.21
Byſanthe oppidum 185.37
Byzantium op. 37.22. 184.6
Byzia arx 37.22
Blanda op. 197.32. 201.39
Blemmyæ 159.36. 164.31
Blitera oppidum 199.9
Bocchori populi 67.10
Bocchus 161.6
Bœotij ſtolidi 31.12
Bœotis regio 30.13. 189.44
Bohemia 218.6
Boion oppidum 191.10
Bolbitium oppidum 167.29
Bomarei populi 156.11
Bombyx 128.10
Bonaſus animal 116.4
Bononia 196.7
Borion promont. 75.24. 163.3
Boryſthenes flu. 48.15. 182.20
Boſphorus Cimmerius 38.8
Boſphorus Thracius 44.16.
Botrys op. 169.21 (154.46
Braccata Gallia 196.8
Braccæ quæ 183.4
Bragada fluuius 162.7
Brauron oppidum 191.25
Brigantinus lacus 61.4
Britanniæ deſcriptio 62.14. 64.27. 222.11
Brunduſium 197.12
Brutij populi 196.4
Brutium promontorium 197.26
Bubali 58.48
Bubaſtis oppidum 167.23
Bubeſſus ſinus 172.22
Bucara oppidum 197.3
Bucephala urbs 122.10
Bucephalos promontorium 192.12
Bucephalus equus 121.47
Budini populi 179.11
Buges fluuius 181.22
Bulgaria 58.19
Butroton oppidum 194.2
Buxentum oppidum 197.32
Buxeri populi 177.18

C

CAdmus literarum repertor. 30.27. 116.13
Caduſij populi 156.14
Cæſarauguſta oppidum 201.30
Cæſar quot millia ſtrauerit 15.36
Cæſar unde ſic appellatus 12.4
Cæſarea 72.36. 121.33
Caicus fluuius 174.3
Caieta urbs 20.7
Cayſtrus fluuius 173.10
Calabri populi 196.1
Calabria regio 20.2. 197.12
Calamus aromaticus 136.8
Calaris oppidum 208.31
Calarnæa turris 187.10
Calauria inſula 205.21
Calbis fluuius 172.14.
Calipolis oppidum 193.33
Calydnæ inſula 206.3
Calydon oppidum 193.21
Calydonia ſylua 63.15
Callais gemma 60.14
Calliaros oppidum 190.5
Callipidæ populi 48.5. 182.28
Calliroë fons 30.5. et 48. 104.45
Calliſthenes philoſophus 34.49
Callitriches 81.29
καλὸς λιμήν 181.30
Calpe mons 54.46
Calicuth 145.2
Cambyſes fluuius 220.35
Camelopardalis 87.64
Camelorum natura 126.37
Camiros oppidum 203.28
Campani populi 196.4

Digitized by Google

Campania 19.38
Canaria 149.3
Canaſtreum promont. 187.45
Candei populi 226.42
Candidum promont. 75.1. 162.2
Canes Indici maximi 49.44
Canes nobiles 49.8
Canobus Menelai gubernator 91.4. 99.38. 204.14
Canopicum Nili oſtiũ 91.2. 97.2
Canopos inſula 204.12
Canopos ſydus 140.3
Canna oppidum 174.6
Cantabri 212.4 & 20
Canum fidelitas 49.26
Canuſium oppidum 197.10
Cappadoces pop. 121.11. 225.12
Caphareum promontorium 41.47. 205.7
Capraria inſula 24.13. 148.42. 208.20
Capreæ inſulæ 208.16
Caprullon portus 187.10
Capua oppidum 196.8
Caput uiride 229.10
Carambis promontoriũ 120.44 176.46
Carbania inſula 208.20
Carcine oppidum 182.5
Carcinites ſinus 182.5
Cardia oppidum 186.25
Caria portus 185.21
Caria regio 172.8
Carreni populi 220.33
Cariſtiæ aues 40.28
Caryſtos inſula 40.27. 205.17
Carmani populi 225.46
Carmentis deæ partus 11.37
Carneades Romanos Græcè docuit. 17.43
Carni populi 195.10
Carpathes inſula 42.45. 207.2
Carpathium mare 114.47
Carrenna oppidum 161.20
Carthago Africæ 75.44. 162.8
Carthago Hiſpaniæ 66.11. 202.15
Carteia 202.30
Caſius mons 100.19. 103.46. 108.12. 225.42
Caſpiani populi 156.6
Caſpiæ pylæ 124.39. 171.46
Caſpij montes 178.12
Caſpij populi 155.11. 220.17
Caſpium mare 23.40. 56.5. 220.6
Caſſandria oppidum 188.8
Caßiterides inſulæ 66.18. 222.1
Caſtanea oppidum 188.10
Caſtor 46.9
Caſtrum nouum 198.10
Catabanes populi 100.18
Catabathmos 163.22. & 35
Cataractæ duæ 93.8
Cataractes fluuius 171.22
Cathon inſula 205.31
Catina oppidum 26.42. 207.26
Catoblepa 88.13. 228.46
Cato uir eximius 16.29
Catochites 24.22
Cauaræ 200.8
Cauares populi 199.7
Caucaſus mons 112.35. 136.1. 171.45
Caulonia oppidum 197.27
Caunus oppidum 172.15
Cecina oppidum 198.11
Celaduſe inſula 207.3
Celandus fluuius 211.38
Celenæ oppidum 115.33
Celendris oppidum 171.9
Celtæ populi 211.37
Celticum promontorium 211.36
Cenchreæ oppidum 192.6
Ceninenſes populi 4.12
Centauri populi 32.25
Centuripinum op. 26.35. 208.1
Ceos inſula 30.11
Cephalenia inſula 205.25
Cephea 169.2
Cephi monſtra 88.1
Cephiſus fluuius 30.38
Ceramicus ſinus 172.25
Ceraſte ſerpens 77.50
Ceraſus oppidum 177.19
Ceraunia lapis 60.52. 66.14
Ceraunij montes 28.16. 178.10
Cercaſorum oppidum 165.14
Cercetici populi 178.21
Cercinna inſula 85.39. 204.25
Cercopitheci 81.19
Ceres 26.39. 40.18
Cereris templum 208.2
Ceruaria 200.38
Ceruorum natura & longæuitas. 57.30. 58.17
Chalcedon oppidum 176.11
Chalcis inſula 40.30. 206.2
Chalcis oppidum 205.17
Chaldæi populi 226.5
Chalybes populi 48.5. 49.37. 117.1
Charybdis 207.13
Chelidoniæ inſulæ 204.1
Chamæleon 88.31. 117.2
Chelonates promontoriũ 192.14. 193.12
Chelonophagi 145.10. 225.45
Chemnis inſula 166.7
Cherroneſus oppidum 181.34
Cherſoneſi quatuor 185.50
Cherſydrus ſerpens 20.16. 21.30
Chimæra mons 114.20. 171.35
Chios inſula 203.25
Choaſpes fluuius 10.98. 111.35
Chryſe inſula 131.8. 225.8
Chryſolampis 90.49
Chryſopraſus 138.28
Cia inſula 31.9
Cicadæ ubi mutæ 22.2
Cicyneton inſula 216.1
Cicones populi 182.32. 186.27
Ciconiarum natura 117.29
Cilicia 111.20. 169.43
Cilices unde 111.27. 169.35
Cimbri populi 217.15
Cimmerij populi 53.9
Cimmerium op. 53.14. 178.31
Cimmerius Boſphorus 53.14
Cimolus oppidum 176.49
Cinamomum 88.47
Cinæreth 106.20
Cinnabaris 73.15
Cinnami copia 101.19
Cinnamolgus 101.31
Cios oppidum 176.2
Cyaneæ inſulæ 203.15
Cyaneus lapis 51.34
Cyanos inſula 206.1
Cybela dea 17.9
Cyclades inſulæ 40.36. 206.7
Cyclopes 26.4. 208.5
Cyclopeum carmen 34.46
Cydna oppidum 188.9

Digitized by Google

Cydnus fluuius 111.32. 170.3
Cydon insula 206.19
Cygnum oppidum 178.18
Cyllene oppidum 29.15. 193.11
Cyllenius Mercurius 193.13
Cyllenius mons 191.3
Cyme oppidum 174.1
Cynamolgi 86.33
Cynocephali 81.21
Cynos oppidum 190.5
Cyniphs 162.27
Cynossema Hecubæ sepulchrum. 186.13
Cynotum oppidum 172.23
Cyparissius sinus 193.2
Cyparissus oppidum 193.9
Cyprus insula 204.3
Cypsella oppidum 185.38
Ciraua insula 203.25
Circe dea 21.22
Circæi 21.22. 198.8
Circi spectacula 122.20
Cirta oppidum 73.32. 161.15
Ciſtena 174.10
Cyrenaica prouin. 159.33. 163.22
Cyrene oppidum 81.49. 163.37
Cyrrha oppidum 193.20
Cyrus fluuius 56.17. 220.35
Cythera insula 38.12. 205.23
Cytheron mons 30.24. 190.8
Cythnos insula 206.5
Cytoros mons 120.45
Cytoros oppidum 176.49
Cyzicum oppidum 175.32
Clampetia oppidum 197.32
Claros insula 37.48
Claterna oppidum 196.35
Clazomena op. 173.19
Clazomenij 36.30
Cleone oppidum 187.11
Cliternia oppidum 197.5
Clodianum flumen 201.34
Clupea oppidum 162.14
Cnemides oppidum 191.18
Coamani populi 156.11
Codanonia insula 223.2
Codanus sinus 217.6
Cœcinum oppidum 197.25
Cœle, id est, Syria 168.17
Cœlos portus 186.10
Cœneum promontorium 205.8
Colax promontorium 226.37
Colchi populi 50.25.178.3
Colophon op. 116.15. 173.13
Coloſſus Rhodi 43.17
Colubraria insula 66.24. 209.14
Columbaria insula 24.14
Columna regia 197.28
Comageni populi 156.19
Comari populi 156.13
Comata Gallia 213.25
Comitialis morbus 41.34
Concordia ciuitas 196.11
Conſtantienſis lacus 214.34
Cophes fluuius 225.1
Copos portus 187.46
Coptos portus 144.38
Cor primum formatur 11.12
Coraliachates lapis 27.38
Corallium 22.12
Corax auis 117.24
Coraxi populi 178.20
Coraxicus mons 178.12. 220.35
Corcyra insula 38.17. 205.30
Corcyra nigra 207.4
Corduba oppidum 201.31
Cordynia oppidum 188.10
Corinthi templum ditißimũ 38.34
Corinthus oppidum 38.32. 192. 7. & 24.
Corios fluuius 226.1
Corycius ſpecus 111.48. 170.13
Corycos oppidum 111.43. 113.4. 170.10
Coryna oppidum 173.21
Cornelia caſtra 162.7
Corocondama 178.29
Corſica insula 24.17. 208.21
Cortyna oppidum 206.18
Cos insula 30.11. 203.26
Coſſa oppidum 198.10
Coſura insula 208.12
Coturnices 41.13
Couini currus 222.39
Cragus mons. 172.4
Creta insula 39.10. 206.9
Creuſis oppidum 193.19
κριὸς μέτωπον 37.3. 181.31. 206.10
Criſe insula 206.23
Crya promontorium 172.14
Cryſtallus 51.38. 102.10
Crocodilus 94.38. 97.41
Crocuta monſtrum 77.36
Crocus 111.44
Crœſus rex 16.34
Cromna oppidum 176.48
Cronium mare 56.5
Croto oppidum 197.23
Crotonienſes populi 19.38
Crunos portus 185.25
Cteſiphon urbs 147.16
Cumæ oppidum 198.4
Cuneus ager 211.21
Cupra oppidum 196.35
Curetes populi 39.13.
Curia urbs 61.30
Curſores admirandi 14.45
Cuteletos insula 204.24

D

Daedalus 26.16. 40.8. 206.14
Dæmoniacum miraculum 18.7
Dalmatia 38.23
Dahæ populi 48.50. 126.33
Damaſcene Syriæ pars 168.19
Damiata urbs 107.10
Danubij deſcriptio 46.25.
Danubij fons 46.45. 182.40
Danubij oſtia 45.48
Dardania op. 22.40. 175.13
Daſcylos oppidum 175.43
Daſſaretæ populi 194.8
Dauni populi 196.1
Debris oppidum 85.15
Deceatum oppidum 199.16
Decumani populi 199.10
Delos insula 40.43. 206.6
Delphi op. 28.31. 31.33. 190.6
Delphini obſequium 28.39
Delphinum luſus 44.40
Delphiramne 30.40
Delta 92.25.165.14
Demetria oppidum 191.10
Democritus philoſophus 9.39. 36.22
Dentes plures in uiris quàm fœminis. 11.36
Derbices populi 220.20
Derris oppidum 188.9
Deua fluuius 212.25
Dextra fortior ſiniſtra 14.27
Diana Iouis filia 40.3

Digitized by Google

Diana Pergea. 173. 9
Dianæ Ephesiæ templum 38.45. 115.2. 116.12
Diarrhyton 75.27
Dictynna oppidum 206.20
Didyme insula 28.3. 208.14
Didymus Apollo 172.40
Diogenes Cynicus 11.48. 177.2
Diomedea insula 22.19
Diomedis equi 36.13. 186.33
Dionysiopolis 185.25
Dionysius tyrannus 17.24
Dioryges 226.40
Dioscurias op. 50.25. 178.23
Diptamnus quæ & dictamnus. 58.7
Dipsas serpens 78.19
Dirce fons 30.25
Dircæa 57.34
Direum 125.21
Discheri populi 177.18
Dyrrachium 37.18. 194.12
Dodona 28.25
Dodonæi Iouis templum 191.6
Donysa insula 206.1
Doris regio 189.43
Doriscos 36.33. 186.27
Dracones insidiantur elephantis. 72.11
Draconis descriptio 87.22
Dracontias lapis 87.28
Drauus 61.8
Dromos Achilleios 182.19
Druidæ populi 61.20. 213.12
Dulychium insula 205.26
Durias fluuius 202.7
Durius fluuius 211.32

E

EAle animal 133.4
Easo fluuius 212.27
Ebora castellum 211.3
Ebur 71.23.229.33
Ebusos insula 66.21.209.8
Echidna Herculis 183.11
Echinades insulæ 205.27
Echinon promontorium 191.11
Echites lapis 110.8
Edonij populi 33.2
Egnatia oppidum 197.11
Elea oppidum 174.3
Electrides insulæ 207.4
Electrum 59.46
Elephantes nothi 71.18
Elephantis Africi natura 71.12. 229.32
Elephantis op. 165.20. 167.23
Elephantis tergus durum 72.9
Eleus oppidum 186.16
Eleusin Cereri sacra 190.9
Eliberri uicus 200.36
Elis regio Peloponnesi 34.20. 189.46
Eloquētia raro hæreditaria 16.43
Elusaberris oppidum 213.32
Emerita oppidum 201.30
Encheliæ populi 194.11
Endymion 172.46
Enhydrus serpens 98.13
Eniochi populi 178.21
Enna oppidum 208.2
Ennæa Ceres 208.2
Ennius poëta 17.39
Eous oceanus 127.36
Ephesi magnificum templū 38.45
Ephesus oppidum 115.1. 173.8
Epidamnos 194.12
Epidauri populi 192.16
Epidaurus op. 29.16. 192.19
Epigoni populi 73.14
Epiroticum bellum 73.16
Epirus 189.47
Equæ concipientes ex Fauonio. 66.8. 123.17
Equi nobiles 122.21
Erasinus fluuius 193.3
Eressa oppidum 174.12
Eressos oppidum 203.25
Eretria oppidum 205.15
Erginus fluuius 185.36
Ericusa insula 28.3. 208.14
Erineon oppidum 190.5
Erymanthus mons 29.32. 191.4
Erythia insula 221.45
Erythra rex 100.9. 225.25
Erythræa insula 66.31
Eryx mons 26.19. 208.3
Esis fluuius 196.29
Essæni populi 107.33
Essedones populi 49.50
Essedonum mores 50.1. 182.46
Etesiæ uenti 52.6
Eubœa inf. 30.35. 41.40.205.6
Eudæmon 100.26. 226.20
Eudoxus 228.3
Euenos fluuius 193.21
Euleus fluuius 100.28
Eupatoria 121.6
Euphorbia herba 70.2
Euphrates fluuius 108.26. 226.6
Euprosopon promont. 169.20
Euripus Eubœæ 41.43. 205.11
Eurymedon fluuius 171.15
Europæ summa descriptio 157.1
Europei sinus quatuor 157.34
Eurotas fluuius 29.6. 193.4
Euthanæ oppidum 172.26
Euxinus pont. 38.6. 67.18.et 28
Exampeus fons 48.3 182.32

F

FAnestris colonia 196.28
Fanum Iouis 112.9
Ferraria promont. 202.3. 209.9
Ferula 148.35
Fiber 46.8
Ficus Aegyptia 96.9
Firmum castellum 197.1
Fleuo Rheni alueus 215.4
Fluxus & refluxus maris causa. 68.23
Fons solis 163.25
Fontes mirabiles 28.15. 85.2
Formicæ maximæ 88.15. 224.5
Formiæ oppidum 198.6
Fortunatæ insulæ 66.19. 148. 28. 229.19
Forum Iulij 23.45. 199.17
Fœminæ hirsutæ 228.20
Fœminarum mores uarij 164.27
Fratres montes septem 161.1
Frentani populi 196.1
Fretum Gaditanum 69.7
Fucinus lacus 19.2
Fundi urbs 198.6

G

GAdes insula 202.44. 221.
Gadir 66.31 (30
Gaditanæ portæ 55.8
Gaditanum fretum 66.35. 211.2
Gaditanus sinus 211.2
Gagates lapis 64.37
Galactites lapis 28.26
Galata insula 208.12
Galatia 117.41

Galatis

Digitized by Google

Galatis 185.20
Galli immanes 60.49. 213.10
Galli ſuperbi et ſuperſtitioſi 213.6
Gallia Braccata 199.3
Gallia comata 196.7. 198.48
Gallia prouincia 60.39. 213.42
Gallia togata 195.11
Galliæ fœcunditas 213.2
Gallicenæ fœminæ 222.5
Gallipolis 197.14
Gallograeci 38.49. 156.20
Gamphaſantes 91.28. 159.36.
Gandamus 226.34 (164.29
Gandari populi 156.10
Ganges fluuius 129.24
Garamantes populi 85.1
Garamantũ armẽta 85.36. 164.21
Garganus mons 197.6
Gargara oppidum 174.20
Garumna fluuius 213.17
Gaudos inſula 206.25
Gaulos inſula 85.39. 208.11
Gaza oppidum 168.29
Gebẽnici mõtes 60.40. 198.44
Gedroſis regio 225.50
Geloni 48.26. 179.11. 183.33
Gelonium ſtagnum 27.18
Gelos portus 172.18
Geneſara lacus 104.39
Genua oppidum 198.13
Georgi populi 50.8. 156.16. 182.11. 183.15
Gereſton promõt. 41.46. 205.7
Germani olim feri 215.22
Germania inferior & ſuperior. 216.20
Germaniæ deſcriptio 58.26. 215.18
Germaniæ fertilitas 58.30. 215.45
Germaniæ initium 58.27
Geryonis monimentum 211.6
Geryonis ſedes 66.32
Gerros fluuius 182.6
Geſoriacus portus 214.16
Geſſus fluuius 173.3
Getæ 38.20
Getuli populi 159.30. 229.33
Gigantes 13.22
Gigantum fabulæ quid ſignificent.
Gildano op. 230.18 (33.28
Githius fluuius 193.4
Gyaros inſula 206.1
Gymneſiæ inſulæ 66.50
Gymnoſophiſtæ 131.33
Glanon oppidum 199.19
Glaſtum herba 222.44
Gleſſaria inſula 59.36
Gloſſopetra lapis 110.12
Gna fluuius 230.20
Gnidus oppidum 172.24
Gnoſos oppidum 39.19. 206.18
Gorgones feri 148.15
Gorgones inſulæ 148.13. 228.50
Gortyna urbs 40.11
Granicus fluuius 175.29
Græcia 157.26. 188.20
Græcorum certamina 190.40
Gryphi uolucres 50.49
Gronij populi 211.38
Gronlandia 57.19
Gruum excubiæ 37.11
Gruum expeditio 36.41
Gutallus fluuius 58.35

H

HAdrumentũ op. 162.13
Hæbudes inſulæ 64.4
Hæmodes mons 171.44
Hæmorrhois animal 78.22
Hæmos mons 184.23
Haleſinus fons 27.16
Halicarnaſſus oppidum 172.16
Halis fluuius 121.25. 177.3
Halycidon portus 199.19
Haloneſus inſula 205.2
Hamaxobitæ populi 181.24
Hammanientes 84.34
Hammonis oraculum 79.48
Hannibalis portus 21.3. 211.24
Hannibalis ſcalæ 201.27
Hannonis nauigatio 148.18
Hebenus arbor 136.13. 226.38
Hebrus fluuius 36.13. 184.21
Hecubæ ſepulchrum 186.13
Hedui populi 213.30
Helene inſula 205.17
Helicon lucus 30.23
Heliopolis 102.41
Heliotropium gemma 78.42
Heliutrapeza 86.48
Hellas 29.42. 188.24
Hellenes 31.48
Helleſpontus 28.19
Heluetiæ deſcriptio 61.38
Heluetij Germani 22.47
Hemodes ſeptem inſulæ 223.1
Heneti populi 120.47
Heniochi populi 50.26
ἡφαιστίαι inſulæ 27.45
Hephæſtia urbs 42.39. 114.31
Hera Iuno uocatur 19.39
Heraclea op. 176.28. 197.23
Herba inebrians 35.49
Herbeſus 27.1
Herculaneum oppidum 197.37
Hercules cõtra Albionem 199.29
Herculis columnæ 54.46. 66. 42. 160.28. 202.23
Herculis in Gadibus templũ 221.
Herculis ſpecus 160.18 (40
Hercynia ſylua 58.32. 216.6
Hermiona oppidum 192.19
Hermiones populi 217.16
Hermiſium oppidum 181.28
Hermonaſſa oppidum 178.30
Hermus fluuius 116.24
Heroopoliticum promõt. 226.35
Heſperia eadẽ quæ et Hiſpania 65.
Heſperia oppidum 163.35 (27
Heſperides inſulæ 229.13
Heſperidum horti 69.19
Heſtiæa oppidum 205.15
Hetruria regio 196.3
Hetruſca 198.18
Hexi oppidum 202.19
Hiberes populi 156.14
Hiera inſula 27.48. 208.14.
Hiericus 104.45
Hieroſolyma 104.44. 106.25
Himantopodes populi 91.35. 92.14. 229.27
Himereus fluuius 27.3
Hippo 75.25. 197.31
Hippo Diarrhytus 45.5. 162.5
Hippocrene fons 31.27
Hippo regius oppidum 162.2
ἱππομανὲς 123.10. & 28
Hippopodes pop. 56.32. 219.29
Hippopotamus 95.31. 38.28
Hippuris inſula 206.1
Hippuros portus 140.17
Hirundinum multitudo 27.24
Hiſpania 65.25. 201.10
Hiſpaniæ fertilitas 65.33. 209.42

Digitized by Google

Hispaniæ diuisio 65.40. 200.7. 201.18
Histonium op. 197.4
Hyacinthus 89.9
Hyæna animal 77.14
Hyaros insula 206.1
Hybernia 62.22. 63.38. 64.7
Hybla oppidum 156.14
Hydaspes fluuius 225.1
Hydria insula 207.4
Hydrus mons 197.13
Hyems & æstus simul in diuersis locis 165.44
Hyla oppidum 172.23
Hylas fluuius 219.32
Hymera fluuius 208.6
Hymera oppidum 207.35
Hymettus mons 30.2
Hypacyris fluuius 182.6
Hypanis flu. 47.48. 129.46.
Hypasis flu. 129.25 (182.29
Hypatos fluuius 169.34
Hyperborei pop. 52.13. 219.29
Hypnale serpens 78.19
Hyppis oppidum 172.45
Hyrcani populi 53.13. 220.19
Hyria insula 205.24
Hytanus fluuius 144.8
Holopixos oppidum 206.19
Homerus quando fuerit 116.28
Homo animal sagax 9.33
Homo minor mundus 14.26
Homo plerunq; dissimilis nascitur parentibus 12.40
Homini natura nouerca 12.21
Hominis in utero formatio 10.44
Hominis natiuitas qualis 11.10.
Hominis perfectio 9.31 (12.13
Horoscopus conditæ urbis 4.6

I

Iadera oppidum 194.15
Iamno oppidum 209.7
Ianasium 212.5
Iapygas oppidum 19.5
Iasius sinus 172.31
Iassus urbs 45.12
Iaxamathæ populi 178.39
Iaxartes fluuius 126.16. 220.38
Iberus fluuius 66.9
Ibis 95.44. 98.41. 226.7
Icaria insula 206.2
Icaros insula 42.30
Icarus fluuius 56.15
Ichnusa 24.37
Icosium op. 72.40. 161.24
Ichthyophagi 144.1
Ichthys promontorium 192.14
Idæus Cretæ mons 39.34. 206.21
Idæus Phrygiæ 174.9
Idumæa 103.49
Ierna fluuius 211.41
Iginium insula 208.19
Ilba insula 24.13
Ilienses populi 208.30
Ilium oppidum 174.22
Illice oppidum 202.12
Illicitanus sinus 202.10
Illyrici populi 38.24. 194.10
Ilua insula 208.20
Imaus mons 112.33
Imbros insula 204.27
Inachius fluuius 29.7. 193.3
Indi populi 128.44. 130.9
Indiæ descriptio 128.45
Indiæ fertilitas ibidem
Indiæ monstra 131.41
Indorũ mores 129.8. 131.10. 224.
Indus flu. 129.24. 224.48 (12
Indigetes dij 19.18
Ingeuones 58.27
Ino 29.48
Insomnium 91.30
Iol oppidum 161.17
Iolcos oppidum 190.30
Iolis promontorium 224.40
Ioniæ descriptio 172.35
Ionica regio 18.48
Ionium mare 67.16. 189.36
Ioppe oppidum 103.50
Iordanis 104.42
Ios insula 40.40. 206.1
Iouis sepulchrum 36.36. 206.16
Iris lapis 102.10
Isauri populi 156.21
Islandia 57.19. 65.2
Ismenius 30.24.
Ispalis oppidum 210.31
Issa insula 207.4
Isicum mare 111.25
Isicus sinus 170.1
Issos oppidum 169.47
Ister fl. 45.44. 182.42. 194.21
Isthmici ludi 19.28
Isthmus 29.35. 192.1
Istria regio 194.11
Istrici populi 182.26
Istropolis 185.20
Ithaca insula 24.15. 205.26
Italiæ descriptio 195.1. diuisio 19.20. 23.35. longitudo 21.1. laus 18.21. similis querno folio 19.28. uaria nomina 18.27.
Iuba rex 70.31. 100.47
Iudææ descriptio 104.31
Iudæorum sectæ 107.33
Iugurtha rex 161.6
Iuno Mycenæa 190.13
Iunonis promontorium 202.33
Iunonis templum in Bætica 190. 13. 211.5
Iunxo oppidum 230.19
Iupiter in Creta mortuus 206.15
Iura mons 60.42
Iuuerna insula 222.48

L

Labyrinthus Aegyp. 166.16
Lacedæmon op. 190.14
Laciniũ promont. 19.34. 20.11.
Lacobriga 211.24 (197.22
Laconia 38.30
Laconice regio 189.46
Ladon fluuius 29.26. 191.4
Lælia castra 162.6
Læua infirmior dextra 14.27
Lais nobile scortum 25.47
Lambriaca 211.40
Lampsacum oppidum 175.22
Laodicea oppidum 169.33
Lapithæ 32.11
Larissa op. 30.40. 32.2. 190.2
Larymna oppidum 191.19
Larumna oppidum 172.20
Latara 200.10
Latium Italiæ 18.27. 23.35
Latmus mons 172.45
Laturus sinus 161.22
Laurentum op. 20.13. 198.8
Lebedos oppidum 173.10
Lebynthos insula 206.2
Ledum flumen 200.9
Leleges 30.37
Lemannus lacus 198.44. 200.2
Lemnos 42.48. 43.41. 205.4

Digitized by Google

Leonis industria 76.40
Leonum diuersitas 76.8
Leontophon 77.5
Leptis 162.13
Lerne oppidum 193.3
Lesbos insula 203.23
Lestrigones 20.8. 26.6
Lethæus fluuius 39.41
Lethon fluuius 80.48
Leucadia insula 205.29
Leuca littus 172.30. 200.21
Leucas oppidum 173.22. 193.23
Leuce insula 203.3
Leucoæthiopes 159.29
Leucopetra 19.22
Leucosia insula 19.14
Leucosyria 121.11
Leucothea insula 208.16
Leucrocuta animal 132.36
Leuctræ 28.45
Libethrus fons 32.36. 188.19
Liber pater 17.2. 108.3. 131.4
Libya 69.12
Libyssa oppidum 119.38
Libunca fluuius 212.11
Liburni populi 22.39. 38.24. 194.11
Lichos fluuius 169.34
Liguria lapidosa 18.47
Ligures populi 24.19. 196.3
Ligusticum mare 22.5. 66.49
Lilybæum promontorium 25.32. 207.17
Limia fluuius 211.40
Linternum oppidum 198.4
Lipara insula 27.46. 208.13
Lixos fluuius 203.19
Lycaones feræ 88.20. 227.40
Lycaones pop. 156.20
Lycasto urbs 177.5
Lychnites lapis 138.8
Lycia regio 114.19. 171.32
Lycus fluuius 46.33. 120.22
Lydi populi 156.21
Lymira flu. & oppidum 171.49
Lynces 21.46
Lyncurius lapis 20.25. 22.2
Lyris amnis 20.35. 198.6
Lysimachia 185.40
Locris regio 189.43
Locri populi 197.27
Lotophagi populi 81.39. 163.4
Lucania regio 196.4
Lucentia oppidum 202.11
Lucrinum oppidum 197.5
Lucrinus lacus 198.2
Luna accessum uariat 210.14
Luna causa æstus maris 67.47.
Luna oppidum 198.12 (68.44
Lupia fluuius 217.4
Lupiæ oppidum 197.12
Luporum genera 20.22
Lupus adimit uocem 21.38
Lusitania 201.20

M

Macæ populi 226.24
Macar rex 203.23
μακάρων cognominatæ insulæ. 203.21
Macedoniæ descriptio 32.46 187.40
Macedoniæ nomen unde 34.10
Macedoniæ primus rex 34.18
Macrocephali populi 177.18
Macrobij qui 86.42. 227.23
μακρὸν τεῖχος 185.39
Mæander fluuius 38.47. 115.44
Mænalus mons 191.3
Mæotici populi 179.8
Mago oppidum 209.7
Magnes lapis 138.4
Magnesia regio 32.26. 189.43
Magnum promontorium 211.22
Magrada fluuius 212.27
Malaca oppidum 202.20
Malachus insula 147.25
Malea promontorium 28.39. 38.12. 192.13
Maliacus sinus 191.16
Mallos oppidum 170.4
Manes ubi colantur 164.24
Manechusa oppidum 206.20
Manticora animal 133.19
Manto Tiresiæ filia 173.11
Mapalia 164.1
Marathon oppidum 191.21
Marathonius campus 30.7
Mardi populi 156.18
Mare rubrum 100.13
Mare Arctoum glacie riget 56.1.
Margaritæ 142.22 (& 46
Margiana regio 125.24
Mariana fossa 199.26
Maris nostri uaria nomina 66.46.
Maris numina 30.42 (155.3
Maronia oppidum 36.23. 186.32
Mars Scytharum deus 183.37
Marsi populi 21.19
Marsyas fluuius 115.36
Massagetæ populi 126.34
Massilia oppidum 22.43. 199.20
Mastusia promontorium 37.41. 186.1
Mauri 66.42. 159.23
Mauritania 71.1
Mausolus rex 172.28
Mazaca 121.32
Mearus fluuius 212.10
Mecyberna oppidum 188.3
Mecybernæus flexus 187.44
Medi populi 51.14. 156.19
Mediterraneum mare 54.45. 154.8
Mediterranei maris sinus quatuor. 44.1
Medica arbor 124.15.
Mediterranei maris insulæ 202.43
Megaris op. 190.11. 207.27
Megaris regio 189.44
Melanchlæni 178.20. 183.35
Melas flu. 116.22. 171.13. 186.23
Melibœa oppidum 188.10
Melita & Malta insula 208.11
Mellaria oppidum 202.32
Melos inf. 42.43. 43.1. 205.31
Melsiagum palus 216.5
Memoria qui excelluerũt 15.47
Memoria facile intercipitur 16.13
Memoria fit ex arte 16.8
Memnon 118.44
Memphis oppidum 93.3. 167.22
Mendesium Nili ostium 95.12 167.30
Meninx insulã 79.22. 204.25
Menoba oppidum 202.20
Menstrui causa 9.50
Mercurij promontorium 162.3
Meroë insula 86.40
Meroëni populi 227.19
Meros mons 131.3. 224.32
Merula 29.23
Mesia palus 21.65
Messana oppidum 26.4. 207.26

Digitized by Google

Messembria oppidum 185.26
Messenia regio 189.46
Messenij populi 193.9
Messene oppidum 190.15
Mesopotamia oegio 108.37. 123.44. 168.35
Mesua collis 200.10
Metagonium promont. 161.45
Metapontum op. 19.45. 197.22
Metaurus fluuius 196.29
Metaurum oppidum 197.29
Metellorum pietas 17.49
Methone oppidum 32.27. 190.15
Metilis oppidum 165.14
Miletum oppidū 116.13. 172.40
Mindus oppidum 172.30
Minerua dea frugum 39.47
Mineruæ promontorium 197.36
Minium 65.45
Minius 211.39
Minyæ 191.13
Minois urbs Cretæ 39.3
Minturnæ oppidum 79.22. 158.6
Miraculū impudicæ mulieris 18.7
Mirtylis oppidum 211.23
Misius mons 175.37
Misenus Aeneæ miles 198.3
Mistræ oppidum 197.26
Mithridates ingeniosus 16.3
Mithridax lapis 109.39
Mitylene oppidum 203.25
Mycene oppidum 190.12
Myconos insula 206.6
Mydonia 119.30
Myriandros oppidum 169.35
Myrina oppidū 42.49. 173.45
Myrlea oppidum 176.1
Myrmecites lapis 110.23
Myrmetion oppidum 181.27
Myrrha 101.1
Myrtoum mare 29.41. 68.11
Mysia regio 173.43 (188.21
Mœnis fluuius 217.4
Mœris lacus 166.13
Mœsia 61.9
Molochites lapis 102.7
Molossi populi 28.12
Monda fluuius 211.30
Monoceros 133.29
Monosceli 132.25
Monstra 87.7. 132.1. 288.10
Mopsus uates 171.26. 173.13
Morea 30.4. 38.25
Morini populi 214.16
Moronenon promontoriū 226.37
Moschi montes 178.11
Moschi 156.16. 220.19
Moscouia 48.15
Mossylicum promont. 147.11
Muldauia 38.21
Mulucha fluuius 160.15
Mundi cardines quatuor 153.26
Mundus quid 210.10
Murrani 156.19
Musagori insulæ 206.23
Musica ex Creta 39.28
Musicæ mira uis 57.50
Mutina oppidum 19.67
Mutus ui timoris loquitur 16.24
Muzirum emporium 144.21

N

Nabar fluuius 161.25
Nar fluuius 194.19
Narbo oppidum 199.12. 200.16
Narbonēsis prouinc. 199.3. & 38
Narius fluuius 212.10
Narona 194.15
Nasamones 79.37
Natidos oppidum 171.9
Natiso fluuius 196.13
Naumachos insula 206.22
Naupactos oppidum 191.5
Naustathmos 163.34
Naxos insula 42.17. 206.6
Neapolis Africæ 162.14
Neapolis Cariæ 172.31
Neapolis Italiæ 19.23. 198.1
Nebis fluuius 211.39
Nebrodes 26.32
Neccari fons 47.8
Nemausus oppidum 199.8
Nemesis Phidiaca 191.25
Neptuni ludi 192.6
Neptunius mons 26.31
Neptuni fanum 176.5. 193.5
Nerij populi 205.15
Neritos insula 205.25
Nesos oppidum 205.16
Nesua fluuius 212.25
Nestos flu. 36.12. 184.22. 187.7
Neuri 48.15. 182.36. 183.36
Nicea oppidum 176.4. 199.16
Niger fluuius 75.15. 92.44.
Nigra sylua 58.47
Nigris fons 89.44
Nigritæ populi 159.25. 229.33
Nigropontus 38.26
Nili descriptio 165.1
Nili inundatio 93.15. 165.18
Nili origo 92.31. 93.25
Nisyros populi 206.2
Niuaria insula 149.2
Niues in Aethiopia 165.28
Nymphæus spec⁹ 144.23. 181.35
Nyphates mons 171.47
Nysa op. 108.4. 131.2. 224.31
Nysij populi 224.38
Nœga oppidum 212.12
Nogardia oppidum 49.5
Nomades populi 50.37. 73.31.
Noricus ager 61.5 (183.12
Noruegia metalli ferax 56.18
Nuchul fons 228.40
Numana oppidum 196.34
Numantia oppidum 201.29
Numidiæ descriptio 73.28. 161.11

O

Obrinca fluuius 214.5
Obris fluuius 200.14
Oceani descriptio 209.36
Oceanus Britannicus 209.43
Oceanus quid significet 66.38
Octauianorum colonia 199.17
Ocelis promontorium 144.43
Odera fluuius 59.8
Odessos oppidum 185.26
Oea oppidum 162.26
Oenotria dicta Italia 18.28
Oesyma oppidum 187.11
Oestros fluuius 171.22
Oeta mons 191.35
Ogyris insula 226.27
Olbia oppidum 10.31. 199.19
Olbianum fanum 176.5
Olbianus sinus 176.4
Olearos insula 205.31
Oleaster lucus 70.3. 211.3
Oleum ex fontibus 87.40
Olitingi 211.14
Olympus mons 32.15. 175.36
Olympiadis spatium 4.12
Olympici Iouis templum 34.20. 190.17

Olympias

Digitized by Google

Olympias mater Alexãdri 34.48
Olympicum certamen 5.11
Olynthos oppidum 187.12
Oluros oppidum 193.19
Ombrion insula 148.46
Onager 77.42. 78.16
Oona insula 56.27. 223.11
Ophiophagi 103.23. 226.44
Ophiusa insula 209.26
Opuntius sinus 30.39. 123.14.
Oraculum 91.26 (191.16
Orbelus mons 184.23
Orchades insulæ 65.10. 64.16. 222.49
Orchomenon oppidum 191.2
Orestis corpus 13.44. 19.42. 33.16
Oricum oppidum 194.11
Origeuones populi 212.25
Orontes fluuius 169.34
Orpheus Thrax 36.19
Ortygia 14.13. 41.7
Osismij populi 214.13
Ossa mons 32.4.188.15
Ossonoba oppidum 211.23
Osteodes insulæ 208.13
Ostia urbs 198.9
Othrys mons 32.22
Oxos flu. 53.13. 125.49. 220.38

P

PAchinum promont. 25.30. 207.16
Pactolus fluuius 116.2
Padus fluuius 19.3. 21.10. 196.15
Pæantis lapis 35.17
Pæderos lapis 102.18
Pæstanus sinus 197.34
Pæstum oppidum 19.35. 197.34
Pagasa oppidum 191.12
Pagaseus sinus 191.11. 205.5
Pagonus portus 192.18
Palatium unde 3.25
Palæstina regio 168.21
Palibotri populi 130.16. 224.37
Pallanteum 29.12
Pallantia oppidum 201.29
Pallas dea 40.16. 118.12
Pallas Tritonia 162.22
Pallene regio 187.11
Palinurus gubernator 19.8
Palinurus promontorium 197.32
Palma oppidum 209.7
Palma Aegyptia 96.18
Palmaria insula 208.17
Pamphagi 86.29
Pamphyliæ descriptio 171.13
Panchaia 101.20
Pancratium certamen 12.30
Pandataria insula 24.1. 208.17
Pandea gens 131.1
Pandion Lyci pater 172.20
Panes & Aegipanes 228.30
Pannonia 61.7
Panionium 173.4
Panormus oppidum 207.35
Panthera 53.32. 54.30
Panticapes 182.10
Paphlagonia 120.44. 176.44
Paphos oppidum 204.7
Pardus 54.2
Paretonius portus 163.34
Parentibus soboles plerunq; consformis 12.46
Parilia festa 3.46
Parion urbs 175.22
Paris 174.28.& 34
Parnassus mons 190.6
Paropamisus mons 12.64. 171. 46. 224.49
Paros insula 42.8. 206.5
Parthenion insula 42.36. 181.33
Parthenius mons 191.3
Parthenius portus 19.10
Parthi populi 146.1. 156.24
Parthenope 19.22
Patara oppidum 172.1
Patauium op. 19.2.& 29. 196.6
Pathmiticũ Nili ostium 167.30
Pathmos insula 38.26
Patræ oppidum 28.33. 193.11
Pedalion promontorium 172.14
Pegasus 31.27. 88.43. 227.42
Pelion mons 32.13.188.14
Pella oppidum 187.41
Peloponnnesus 29.46. 38.20. 189.39
Peloponnesi regiones 189.45
Peloponnesi figura 29.38. 30.12
Peloponnesus à Turca expugnata. 38,39
Pelops 173.46
Pelorum promont. 25.31. 207.18
Pelorus Hannibalis gubernator. 207.19
Pelta Amazonica 135.40
Pelusium oppidum 96.7. 167.28
Peneus fluuius 32.3. 188.7
Perdices Bœotiæ 30.48
Perdicũ nidificatio ingeniosa 31.6
Perga oppidum 171.24
Pergæa Diana 171.25
Perinthos oppidum 185.35
Pernicißimi qui fuerint 14.37
Perseus 148.15
Persicus sinus 145.36. 156.3.
Persis regio 226.20 (225.33
Petilia oppidum 197.25
Petræ Syrenum 197.35
Peuce insula 45.49. 203.9
Phæstos oppidum 206.19
Phanagoria 178.31
Phanesij 56.32
Phantasma 91.41
Pharmacotrophi populi 156.11
Pharos insſ. 97.2. 207.7. 204.
Pharsalici campi 32.9 (15
Pharusij populi 91.37. 92.15. 159.25. 229.29
Phaselis oppidum 171.16
Phasis fluuius 50.34. 178.3
Phicores populi 178.38
Phileæ oppidum 185.32
Philæni fratres 75.34. 163.7
Philænorum aræ 79.36. 181.45
Philippi 187.8
Philoctetes 19.28. 32.41. 188.11
Philoteres oppidum 226.37
Phinopolis oppidum 185.32
Phitiusa insula 205.20
Phygela oppidum 173.8
Physcella oppidum 187.46
Physeter piscis 134.13
Phythonia insula 208.17
Phlegra 33.26
Phlegræus campus 19.47
Phoca piscis 45.39
Phocis regio 173.23. 189.44
Phœnices 168.21
Phœnicia 169.9
Phœnicusa insula 28.3. 208.14
Phœnix auis 101.13. 226.9
Pholoë mons 191.3
Phoristæ populi 156.16

Digitized by Google

Phryges 118.3.156.20
Phrygia 115.32.& 46
Phryxi templum 178.6
Phthia oppidum 32.2. 190.4
Phthiotis regio 189.43
Phthirophagi populi 178.21
Picentes 196.1
Pieria 188.16
Pierides Muſæ 32.1
Pietatis ſacellum 17.39
Pinaria inſula 206.2
Pindarus Lyricus 17.7
Pindus mons 32.20. 190.4
Piperis arbor 136.4
Piſæ Elidis oppidum 190.16
Piſæ Italiæ oppidum 198.11
Piſaurum oppidum 196.28
Piſces exoſſes 182.24
Piſces terreſtres 200.32
Pitane oppidum 28.50. 174.3
Pithecuſa inſula 208.15
Pygmæi 36.38. 130.30. 226.44
Pylos oppidum 193.10
Pylij populi ibidem
Pyramides Aegyptiæ 97.9. 166.
Pyramus fluuius 170.2 (9
Pyrei populi 194.10
Pyrenæi montes 201.3
Pyrgi oppidum 198.10
Pyrrha oppidum 203.24. 205.15
Pyrrhæus Athenienſis portus 191.
Pyrrhus rex 194.2 (30
Pyrrhus ſaltator eximius 59.35
Pyrrhites lapis 110.5
Pythagoras 42.40
Placia 175.35
Planaſia inſula 24.14
Plotæ inſulæ 205.28
Pluto deus 26.19
Pola oppidum 194.16
Polonia 218.18
Polaticus ſinus 194.16
Polentia oppidum 209.8
Poli regio 50.40
Polypus 88.30.90.10
Pompeiopolis 121.1. 170.7
Pompeius Magnus 17.12
Pomponij Melæ patria 188.3
Pontiæ inſulæ 208.17
Pontus 38.10
Pontica ora 120.19
πόρθμος 155.3
Poſideum promontorium 172.36
Poſidonius Ciceronis præceptor. 17.33
Praſij populi 130.16
Præneſte 19.24
Præſamarci populi 211.42
Preſter ſerpens 78.24. 80.10
Priapos oppidum 44.12.174.22
Priene oppidum 173.2
Prochyta inſula 24.1. 208.17
Proconeſus inſula 203.16
Prometheus hoïes formauit 31.20
Propontis 37.35. 38.3. 175.29
Proſerpina 26.16
Prote inſula 205.24
Proteſilai templum 186.9
Pſitacus 134.18
Pſylli 79.23
Pſophis oppidum 191.2
Pterophoros 51.46
Ptolemais op. 163.35. 226.37
Pudorem hominis natura obſeruat. 14.29
Puerpera lacte aluit patrẽ 17.37
Purpura præſtans 229.35
Puteolanus ſinus 197.37
Puteoli oppidum 19.46. 198.2

Q

Quadrigæ falcatæ 223.40
Quintilis menſis 8.10

R

Ranæ Seriphiæ 206.22
Raſcia 38.18
Rauenna oppidum 196.27
Rauraci 46.18
Rha fluuius 48.19
Rhamnus oppidũ 31.35. 191.23
Rhea deorum mater 17.19
Rhea Syluia 3.38
Rhegyum oppidum 20.1.& 3. 26.5. 197.28
Rhene inſula 206.5
Rhenus fluuius 214.17
Rhetæa littora 116.35. 175.12
Rhetico mons 217.1
Rhæticus ager 61.4
Rhinoceros 89.30
Rhion mare 193.14
Rhindacus fluuius 175.37
Rhiphaces populi 159.17
Rhiphæi montes 51.44. 181.21
Rhoda oppidũ 201.34. (219.30
Rhodanus fluuius 22.45. 200.1
Rhodope mons 33.11. 184.23
Rhodos inſula 43.14. 203.26.
Expugnatur à Turca 43.35
Rhophanes populi 156.11
Roma antea Valentia dicta 2.18
Roma cur orbis caput 1.30
Roma primum quadrata 5.46
Roma quando condita 4.44
Romæ origo 2.15
Romæ ſitus & figura 5.40. 7.1
Romæ uocabulum unde 2.16
Romandiola 23.42
Romulus conditor Romæ 3.44. 196.8
Romulus quandiu regnauerit 4.12
Rubeas promontorium 56.3
Rubreſus lacus 200.20
Rubrum mare 100.13. 225.25
Rudiæ oppidum 197.11
Ruſcino oppidum 200.36
Ruſicada oppidum 161.2
Rußia quo tempore euaſerit in ducatum 218.10

S

Saba 101.27
Sabæi pop. 100.24. 226.22
Sabatia oppidum 198.13
Sabini populi 3.8
Sabinorum habitatio 4.18
Sacæ Scythæ 126.27
Saccarum 135.44
Sacra uia 4.30
Sacrum promontorium 211.22
Sadanus inſula 147.28
Sagæ 219.28. 223.35
Sagda fluuius 109.24
Saguntum oppidum 202.9
Says oppidum 167.22
Sal Agrigentinum 27.5
Sala fluuius 69.40. 230.18
Salacia 211.25
Salamis inſula 30.10
Salamis urbs 204.7
Sale promontorium 197.22
Salenos fluuius 212.24
Salentini campi 197.13
Salentini populi 19.32. 196.2
Salinæ 27.7

Digitized by Google

Salona oppidum 194.15
Salonica 38.45
Salsusæ fons 200.22
Same insula 205.25
Samonium promontorium 206.10
Samos inf. 42.36. et 40. 203.26
Samothracia 42.42. 205.1
Sangarius 119.29
Santones populi 212.50
Sapientes septem 115.28
Sappho mulier 115.26
Sardabale fluuius 161.22
Sardemisos mons 171.25
Sardinia insula 24.30. & 48. 208.24
Sardiniæ primi cultores 10.39.
Sardis oppidum 16.23 (24.30
Sardonia herba 25.2
Sardonyx gemma 101.47
Sarmatiæ descriptio 218.3. & 16.
Saronicus portus 192.18
Sarmatæ 183.2. 218.19
Sarpedon promontorium 171.7
Sars fluuius 211.43
Satarchæ populi 50.10. 181.27
Satyri 81.28. 84.20. 228.30
Satmali populi 223.11
Saturnalia festa 8.19
Saturnius mons 3.5
Saurium fluuius 212.24
Sauromatæ po. 50.27. 156.35. 179.6
Sauus fluuius 61.8
Scamander fluuius 174.25
Scandille insula 205.1
Scandinauia 57.11. 59.24
Scãdia et Schondia 57.13. 223.8
Scarphia oppidum 191.18
Scenitæ populi 100.18
Schœnitas portus 192.18
Schenus sinus 172.21
Scincus 80.40. 95.25. 98.24
Scipionis Aemilij laus 16.34
Scipionis Naficæ laus ibidem
Scyathos insula 205.1
Scylace oppidum 175.35
Scylla oppidum 197.29
Scyllaceus sinus 197.24
Scyllæ monstri descriptio 207.12
Scylleon promontorium 192.13
Scyone oppidum 188.2
Scyronia saxa 29.45. 50.20. 191.31
Scyros insula 206.5
Scytale animal 78.12
Scytharum mores 50.42
Scythia duplex 157.46
Scythia Europea 157.23. 181. 19. 219.27
Scythiæ descriptio 50.46
Scythicum promontorium 223.32
Scythopolis 108.2
Scythotauri 50.7
Sclauonia 38.23
Scœnas fluuius 186.31
Scotia 222.36
Scrobilus sinus 226.36
Sebeniticum Nili ostium 95.12. 167.30
Secundani populi 199.8
Selandia 223.5
Selenites lapis 110.19
Selymbria oppidum 185.34
Seleucia oppidum 125.35. 169.32
Semiramis 123.40. 168.24.
Sena insula 222.2 (& 40
Senogallia 197.2
Sepias oppidum 188.9
Sepias promontorium 191.10
Septentrionales regiones 56.10. 50.40
Septẽtriones stellæ 139.41. 224.1
Septentrionis animalia 57.30
Septumani populi 199.9
Sequana fluuius 213.28
Serabis fluuius 202.6
Seres populi 49.34. 127.47 223.38
Sericum 128.4
Seriphos insula 206.5
Serpentes Africæ 78.30
Serpentes Indici 132.28. 224.8
Serrium promontorium 186.30
Seruia 38.18
Seruius Tullus Rom. rex 4.34
Sesamus oppidum 176.47
Sestertium 13.14.
Sestianæ aræ 211.50. 212.12
Sestos oppidum 37.40. 186.4
Seuo mons 58.26
Sexsolitæ populi 178.20
Sextani populi 199.10
Sextiæ aquæ 22.50. 61.18
Sextilis mensis 7.22
Sibylla Delphica 20.29
Sibylla Cumana 20.34
Sicania 25.18
Sicilia à continenti auulsa 20.1. 25.24. 207.7
Sicilia Trinacria dicta 25.16
Siciliæ pictura 195.30
Sicynus insula 206.4
Sicyon oppidum 193.19
Sida oppidum 171.14.
Sida portus 171.36
Siderites lapis 110.25
Sidon oppidum 169.18
Siga oppidum 161.3
Sigæum oppidum 37.42. 174.23
Silarus fluuius 197.34
Silurum insula 62.48
Simiæ 81.9. 82.40
Simiæ colligunt piper 136.26
Sinai mons 100.48
Sinister cur quis fiat 14.1
Sinonia insula 208.16
Sinuessa oppidum 198.6
Sinus Europæ tertius 28.1
Sinus magni quatuor 44.1. 157.
Siphacis regia 161.17 (34
Siphnos insula 206.4
Sipyus oppidum 197.9
Siris 93.10
Sithonia gens 36.19
Sittianorum colonia 161.16
Syene oppidum 94.8. 167.22
Symplegades insulæ 203.15
Syndones populi 178.22
Syndos oppidum 178.24
Synope oppidum 177.2
Sypilus oppidum 116.20
Sypuntum oppidum 197.8
Syracusæ op. 25.30. 207.27
Syri populi 226.15
Syria regio 168.16
Syrma uestis 142.4
Syrpe 80.11
Syrtes 75.7. 79.18. 81.30
Syrtium magnitudo 162.15
Syrtites lapis 22.16
Smaragdus 51.6
Smyrna 116.27
Smyrneus sinus 173.16

Digitized by Google

Sociale bellum 5.34.
Socratis prudentia 17.27
Sodomum 106.6
Sogdiani populi 220.39
Solifuga quæ et Solipunga 24.39
Solis fons mirus 163.25
Solis insula 144.5
Solis mensa 227.32
Solis ostia 225.16
Soloë populi 112.11. 170.7
Somnium 91.30
Sophene regio 168.20
Soractes mons 21.26
Sorani supplicium 2.24
Sparta Laconiæ 28.46. 29.1
Spectra uidentur in septentrione. 65.8
Speculum uitiatur menstruo 10.11
Sperchium promontorium 36.21. 191.13
Sperchius fluuius 191.13
Sphinges feræ 81.25. 227.40
Sporades insulæ 42.28. 206.4
Sternutatio cauenda post coitum. 10.36
Sternutationis causa 10.47
Stymphalus lacus 29.30
Stœchades insulæ 209.1
Stratos oppidum 191.5
Strymon fluuius 33.10. 184.22. 187.7.& 12
Strongylæ insulæ 27.50. 208.15
Strongyle oppidum 42.16
Strophades insulæ 205.28
Subur oppidum 201.39
Succinum 59.36
Succinum Indiæ 60.11
Sucro fluuius 202.7
Sucronensis sinus 202.4. 209.9
Suesia palus 216.5
Sueui populi 221.7
Sulchi oppidum 208.31
Sunium promontorium 30.11. 186.19. 191.26
Surrentum oppidum 197.37
Susa oppidum 145.27
Susiani populi 156.10

T

TAbereni populi 177.8
Tabraca oppidum 162.1
Tachempso Nili insula 165.9
Tænaron 28.37.& 44. 192.14
Tænaros promontorium 28.40
Tagus fluuius 66.4. 211.26
Taygetus mons 29.6. 190.15
Talga insula 223.4
Tamarici populi 211.46
Tamaris fluuius 211.43
Tamesis fluuius 63.36
Tanos promontorium 224.42. 225.8
Tamuada fluuius 161.2
Tanais fluuius 48.46. 49.10. 155.20. 179.1. 181.25
Taniticũ Nili ostiũ 95.13. 167.30
Taphræ oppidũ 75.33. 162.14. 182.4
Taprobane insula 139.15. 225.12
Tarando 91.1
Tarandus 88.22
Tarentinus sinus 197.21
Tarentum olim Lacedæmonium. 19.5.& 34. 197.22
Tarichiæ insulæ 204.26
Tarquinius Priscus 4.32
Tarquinius Superbus 4.36
Tarracina oppidũ 19.50. 198.7
Tarraco urbs 66.12. 201.42
Tarraconensis prouincia 66.13.
Tarsus oppidum 111.31 (201.19
Tartarorum immanitas 219.1
Tartarorum mores 218.21
Tarteſſos oppidum 202.30
Tatius Rom. rex 41.9
Tauri populi 183.7
Taurianum oppidum 197.29
Taurica insula 37.40. 38.40
Taurici populi 178.11. 181.29
Tauromínium op. 26.3. 207.26
Taurus Indicus 133.23
Taurus mons 112.15. 171.37. 217.1
Tectosages populi 199.8
Telamon oppidum 198.11
Telmesos op. 114.46. 172.5
Temesa oppidum 197.31
Tempe 32.10. 188.18
Tenea oppidum 191.2
Tenedos insula 203.18
Tenos insula 206.5
Teos oppidum 173.18
Terapne oppidum 90.14
Tereſſa oppidum 174.12
Tergestum oppidũ 194.7.et 22
Terina oppidum 197.31
Termodon 173.22. 177.4
Terotæ 229.32
Terræ diuisio 153.46
Terræmotu urbes quæ pericrint. 115.22
Teutrania 116.49
Thabin promontorium 48.47. 127.44. 223.38
Thalij populi 50.30
Thanatos insula 63.5
Thasos insula 204.27
Theanum oppidum 197.5
Thebæ 30.14. 31.10. 174.11
Thebæ multæ 37.27
Thebæ Aegyptiæ 96.40. 167.23
Thebæ Bœotiæ 190.7
Thegamusa insula 205.23
Themiscyrum 177.7
Theodosia oppidum 181.28
θεῶν ὄχημα 228.26
Thera insula 206.1
Thermæ oppidum 207.34
Thermæus sinus 32.8
Thermopylæ 119.41. 191.18
Theseus 191.22
Thessalia 31.40. 189.42
Thessalonice oppidum 188.8
Thicis fluuius 200.35
Thimniæ promontorium 172.22. 185.30
Thymnias sinus 172.20
Thymnias insula 203.10
Thinnus piscis 45.30
Thyre oppidum 29.3
Thyrsagetæ 179.12
Thoa animal 88.39
Thoricos oppidum 191.25
Thracia 35.36. 37.45. 184.7
Thraciæ sterilitas 184.11
Thracius Bosphorus 176.9
Thracum mores 35.40. 184.28
Thule inſ. 63.47. 64.40 .223.
Thus Arabicum 100.33 (15
Tiberiadis lacus 104.42
Tiberis fluuius 198.9
Tiburtum urbs 19.18
Tifernus fluuius 197.4
Tiristris promontorium 185.31

Digitized by Google

Tigris animal 53.14. 54.20. 220.42
Tigris fluuius 108.48. 226.4
Timauus fluuius 196.11
Tingi oppidum 69.8. 160.18
Tios oppidum 176.43
Titanum regnum 40.36
Tylos insula 135.22
Typhon gigas 112.10. 170.50
Typhoneus specus 170.40
Tyra fluuius 182.36
Tyresias 35.25
Tyros peninsula 169.15
Tyrrheni 29.5. 66.50
Tmolus mons 116.1
Tolossa oppidum 199.9
Tomarus mons 28.14
Toreatæ populi 178.37
Torone oppidum 187.46
Tragelaphus 58.10
Tragopomenes aues 88.44..227.
Tragurii 194.15. 207.5 (41
Trapissyluania 38.18
Trapezus oppidum 177.19
Treueri populi 213.30
Trigemina porta 2.49
Tripolis 169.23
Tritanus gladiator robustißimus. 12.14.
Tritium 212.25
Triton amnis 81.40. 79.41
Tritonia Minerua 162.21
Tritonis palus ibidem
Tritonice oppidum 185.21
Troas regio 173.44
Trochilos 95.2.98.8
Trœzenij populi 19.31. 192.17
Troglodytæ populi 91.47. 148.8. 164.19
Troia quot annis ante Romã 5.4.
Trucones insulæ 207.4
Truentum oppidum 197.1
Tubero fluuius 225.23
Tueda fluuius 63.8
Tulcis fluuius 201.44
Tullus Hostilius Rom. rex 4.26
Turcæ populi 179.12
Turcæ quomodo occuparint terras Christianorum 177.25
Turcarum mores 177.42
Turcarum origo 179.20
Turcarum regũ succeßio 179.26
Turduli populi 211.1.& 29
Turium oppidum 197.23
Tuscum mare 197.30

V

VAgitus primæ nascentium uox 11.39
Valachia 38.22
Valentia oppidum 202.9
Valentium oppidum 197.12
Varduli populi 212.21
Varum flumen 198.14
Vasio 199.5
Vegeti populi 156.20
Velia oppidum 19.13. 197.32
Velocitas mira currendi 14.39
Venaria insula 208.16
Veneti populi 120.49. 195.10
Venetus lacus 214.19
Venus Cypria 204.33. Erycina 75.31.208.4
Veteris portus 200.37
Vergiliæ 140.1
Vesceus mons Italiæ 18.30
Vesulus mons 21.9. 196.16
Vesuuius mons 18.36. 19.46
Via fluuius 211.41
Vibo urbs 19.47. 21.11. 197.31
Vienna Allobrogum 199.6
Virgi oppidum 202.18
Virgitanus sinus 202.19
Visu quæ mulieres inficiant 15.15
Visula & Vistula 58.35. 218.4
Visurgis fluuius 217.5
Visus acutißimi fuit Strabo 15.5
Vlyßippo 66.3. 211.26
Vmbri populi 19.47
Vngaria peregrinarum gentium sedes. 217.50
Vnicornis 133.37
Vnio 142.49
Vnni populi 124.44
Vocontij populi 199.6
Volcæ populi 200.8
Volsci populi 20.1. 196.4
Vranopolis 43.50
Vrgo insula 208.20
Vri animalia 59.19
Vrias sinus 197.7
Vrsorum natura 73.40. 74.30
Vthisia urbs 161.25
Vtica oppidum 162.7
Vulcanus deus ignis 43.46
Vulturnum oppidum 198.5
Vulturnus fluuius 198.4
Vultus similis sæpe in diuersis reperitur hominibus 13.34.

X

XAnthus fluuius 172.3
Xanthus oppidũ 172.4
Xerxis pons 44.10. 175.29

Z

ZAnclenses populi 19.6
Zazynthos 205.25
Zephyre insula 206.23
Zephyrion promontorium 197.5
Zeugitana regio 73.35
Zmilaces lapis 109.20
Zoroaster natus risit 11.42

ERRATA.

Pagina 45. uersu 50. dum. pag. 62. uers. 7. Rascia. pag. 181. uers. 31. Michou. pag. 184. uers. 14. Rascia.

Digitized by Google

IVLIVS SOLINVS AVTIO SVO S. P. D.

Voniam quidam impatientius potius quàm ſtudioſius opuſculũ quod moliebar intercipere properarunt, idq; etiam tum impolitum in medium dederunt, priuſquam inchoatæ rei ſumma manus imponeretur, et nũc exemplaribus corruptis, quæ damnata ſunt, quaſi probata circunferunt, præteritis quæ ad incrementum cognitionis acceſſerunt cura longiore, ne fortè rudis & imperfecta materia, uelut ſpectatus à me liber, in manus tuas deferretur, opuſculũ ſententia mea digeſtum ut noſceres miſi. Primo, quod referendus ad induſtriã tuam fuit tenor diſpoſitionis, deinde ut ſcabræ adhuc informitatis proditio, editione uera extingueretur. Erit igitur operi iſti titulus POLYHISTOR. *Nam quẽ in exordio deſignaueram, ſcilicet, Collectanea rerum memorabiliũ, cum ijs quæ improbauimus, placuit obliterari. Collata igitur hac epiſtola cum ea quæ auſpicium ſcriptionis facit, intelligis eodem te loco habitũ, quo eum cui laboris noſtri ſummam dedicauimus.*

Digitized by Google

C. IVLII SOLINI
POLYHISTOR, SCHOLIIS
OBSCVRIORA QVAEQVE LOCA
elucidantibus, illustratus.

Quæ sit operis & autoris intentio, Caput primum.

VM ET auriũ clementia, & optimarum artium studijs præstare te cæteris sentiam, idq; oppido exptus, de bene uolẽtia tua nihil temere perceperim, putaui examẽ opusculi huius tibi potissimum dare, cuius uel industria promptius suffragium, uel benignitas ueniam spondebat faciliorem. Liber est ad compendiũ præparatus, quantumq; ratio passa est, ita moderate repressus, ut nec prodiga sit in eo copia, nec damnosa concinnitas: cui si animũ propius intenderis, uelut fermentũ cognitionis magis ei inesse, quàm bracteas eloquentiæ deprehendes. Exquisitis enim aliquot uoluminibus studuisse me compendio fateor, ut & à notioribus referrem pedem, & remotis largius immorarer. Locorum cõmemoratio plurimũ tenet, in quam partẽ fermè inclinatior est uniuersa materies: quorum commeminisse ita uisum est, ut inclytos terrarum situs, & insignes tractus maris, seruata orbis distinctione, suo † quoq; ordine redderemus. Inseruimus etiã pleraq; differenter cõgruentia, ut si nihil aliud, saltem uarietas ipsa legentium fastidio mederetur. Inter hęc, hominũ & aliorum animaliũ naturas expressimus. Addita sunt pauca de arboribus & lapidibus exoticis, de extimarum gentium formis, de ritu dissono abditarũ nationum. Nonnulla etiam memoratu digna, quæ prætermittere incuriosum uidebatur, quorum autoritas (quod in primis industriæ tuæ insinuatum uelim) de scriptoribus manat receptissimis. Quid enim proprium nostrũ esse poterit, cum nihil omiserit antiquitatis diligentia, quod intactum ad hoc usq; æui permaneret? Quapropter quæso te, ne de præsenti tempore ęditionis istius fidẽ libres. Quan

ENARRATIO CAPITIS PRIMI.

VOluit Iulius Solinus ea quæ diffuse & sparsim per alios tradita erant de mirabilibus mundi, hic simul & compendiose perstringere, ut esset liber iste ueluti optimo consperſus fermento, quod exiguã pastæ portionẽ in magnã massam intumescere facit, idemq; à tenui loquacitatis bracteа lõge abesset, quæ præter tenuitatẽ aut inanitatẽ ipsam aliud nihil habet. Et quo dictis suis maior adhiberetur fides, uoluit quoque loca ipsa quorũ pasim meminit, lectoribus esse cõtestata, & neminẽ sua legere qui non mediocriter teneret orbis distinctionẽ, terrarũ situs, & maris sinus atq; tractus. Sine fructu enim leguntur, quæ citra cosmographiæ cognitionem in hoc atq; similibus autoribus, qui de orbis partibus scripserũt, leguntur. Cæterum capessit principium ab urbe Roma, quã orbis caput esse dicit, quod suo tempore monarchia illic sedẽ haberet. Historici tamẽ hãc prodiderũt causam, cur Roma caput orbis fuerit nuncupata. Cum enim Tarquinius Superbus Capitoliũ extrueret, caput humanũ integra facie aperientibus fundamẽta tẽpli dicitur apparuisse, quæ uisa species haud per ambages arcẽ eã imperij, caputq; rerũ fore portẽdebat: idq; ita cecinere uates qui in urbe erant, quosq; ad eam rem consultandã ex Hetruria acciuerant. Autor est Liuius primo ab urbe cõdita libro. Addit Dionysius Halicar. antiquitatũ Romanarũ lib. 4. 'idipsum caput fuisse nuper occisi hominis, habuisseq; faciem uiuis similẽ, & à capite manantẽ sanguinẽ, ipsumq; caput calidum adhuc atque recens: fuisseq; tandem ab Hetrusco uate Romanis legatis, qui hanc ob causam ex ciuibus probatissimis ad eum missi fuerant, respõsum: Viri Romani dicite uestris ciuibus, fato dari caput Italiæ fore omnis hunc locũ, in quo caput est repertũ: & ex illo Capitolinus, ob capitis inuentionẽ, is locus uocatur.

Digitized by Google

doquidem uestigia monetę ueteris persecuti, opiniones uniuersas eligere malui mus potius, quàm innouare. Itaq; si qua ex istis secus quàm opto in animũ tuum uenerint, des uelim infantiæ meæ ueniam: nam constantia ueritatis penes eos est quos secuti sumus. Sicut ergo hi qui corporum formas æmulantur, postpositis quæ reliqua sunt, ante omnia effingunt modum capitis, nec in membra alia prius lineas destinant, quàm ab ipsa (ut ita dixerim) figurarum arce auspiciũ faciant inchoandi: ita nos quoque à capite orbis, id est, ab urbe Roma principium capessemus, quamuis nihil super ea doctissimi autores reliquerint, quod in nouum præconium possit suscitari, ac superuacaneum penè sit relegere tramitem decursum tot annalibus. Ne tamen prorsus dissimulata sit, originem eius quanta ualemus prosequemur fide.

SCHOLIA CAP. II.

a ℂ *Ab Euandro.*) *Euandrũ hunc putant ex Pallantio urbe Arcadiæ ante res Troianas in Italiam nauigasse. Quare autem Roma ante hunc Euandrum Valentia dicta fuerit, uariæ sunt opiniones, etiam apud antiquos scriptores. Deinde quod quidam putarint nomen Romæ non publicandum, id propterea factum putant, ne ab hostibus carmine & precibus deuoueretur. Credebantur enim preces apud deos ineffi caces, si proprium nomen non exprimeretur. Id cum Soranus apud exteros incõsulte effutisset, supplicio uitam finiuit.*

b ℂ *Angeronæ.*) *Dea credita est, quod angores ac animorum solicitudines propitiata depelleret: & figurabatur simulacrum eius cum digito labijs admoto, qua effigie silentium indicabatur. Cacus autem cuius paulò post fit mentio, seruus fuit nequissimus Euandri, qui agros uicinorũ igne depopulabatur, & ob id à poëtis fingitur filius fuisse Vulcani, ore ignem fumumq; uomens. Hunc cum soror sua eiusdem nominis prodidisset, sacellũ meruit in quo ei per uirgines uestales sacrificabatur.*

c ℂ *Trigemina porta.*) *Sitũ huius portæ infrà in descriptione urbis contemplari poteris, unà cum montibus quos urbis mœnia cingunt.* *d* ℂ *In foro Boario.*) *Forum illud sic cognominatũ quidã putãt à bubus Herculis: alij ob id quod in eo loco boues uendi consueuerint. Potitij & Pinarij nomina sunt familiarum inclytarum.*

e ℂ *Myagrum.*) *Quidam uetusti codices habent, muscarum deum, quem & Hebræorum uulgus olim* בַּעַל זְבוּב *id est, dominum muscarum appellauit. Hunc ut Plinius scribit lib. 10. cap. 28. Cyrenaici inuocant, afferente multitudine muscarum pesti*

De origine urbis Romæ, & temporibus eius, deq; septem Romanis regibus, Cap. II.

SVnt qui uideri uelint Romæ uocabulum [a] ab Euandro primũ datum, cum oppidũ ibi offendisset, quod extructum antea Valentiam dixerat iuuentus Latina, seruataq; significatione impositi prius nominis, ῥώμλω græcè, Valentiam latinè nominatam: quam Arcades quum in excelsa parte montis habitassent, deriuatum deinceps, ut tutissima urbium, arces uocarentur. Heraclidi placet Troia capta quosdam ex Achiuis in ea loca, ubi nunc Roma est, deuenisse per Tyberim, deinde suadente Rome nobilissima captiuarum, quę his comes erat, incensis nauibus posuisse sedes, structisse mœnia, & oppidũ ab ea Romen uocauisse. Agathocles scribit Romen nõ captiuã fuisse, ut suprà dictum est, sed Ascanio natam, Aeneæ neptem, appellationis istius causam fuisse. Traditur etiã propriũ Romæ nomen, ueruntamen uetitũ publicari, quandoquidem quo minus † inclarescerent, cerimoniarũ arcana sanxerũt, ut hoc pacto notitiã eius aboleret fides placitę taciturnitatis. Valerium deniq; Soranũ, quod contra interdictũ eloqui id ausus foret, ob meritũ profanæ uocis, neci datũ. Inter antiquissimas sanè religiones sacellum colitur [b] Angeronæ, cui sacrificatur ante diem xij. calend. Ianuariarũ: quæ diua præsul silentij ipsius prænexo obsignatoq; ore simulacrũ habet. De temporibus urbis conditæ ambiguitatum quæstiones excitauit, quod quædam ibi multo ante Romulum condita sunt. Quippe aram Herculis, quã uouerat si amissas boues reperisset, puncto Caco, patri inuẽtori dicauit. Qui Cacus habitauit locum cui Salinæ nomen est, ubi [c] Trigemina nunc porta. Hic (ut † Cælius tradit) cum à Tar-

† tenuit retur

† Gellius

Digitized by Google

Tarchone Tyrrheno, ad quem legatus uenerat Marsyæ regis, socio Megale Phryge, custodiæ foret datus, frustratus uincula, unde uenerat rediit, præsidijs amplioribus occupato circa Vulturnũ & Campaniã regno: dum attrectare etiã ea auderet, quę cõcesserant in Arcadũ iura, duce Hercule, qui tũc fortè aderat, oppressus est. Megalen Sabini receperunt, disciplinã augurandi ab eo edocti. Suo quoq; numini idem Hercules instituit aram, quę maxima apud Pontifices habetur, cum se ex Nicostrate Euandri matre, quę à uaticinio Carmentis dicta est, immortalẽ cõperisset. Conseptum etiam, intra quod ritus sacrorum factis bouicidijs, docuit Potitios. Sacellum Herculis [d] in foro boario est, in quo argumenta conuiuij lætę maiestatis ipsius remanẽt. Nam diuinitus illò neq; canibus, neque muscis ingressus est. Etenim cum uiscerationem sacrificolis daret, [e] Myagrum deum dicitur imprecatus. Clauã uero in aditu reliquisse, cuius olfactu refugerent canes: id usque nunc durat. Aedem etiam, quę Saturni ærarium fertur, comites eius condiderunt in honorem Saturni, quem cultorem regionis illius cognouerant extitisse. Item & [f] montem Capitolinum Saturnium nominarunt. Castelli quoq; quod excitauerant, portam Saturniam appellauerunt, quæ postea Pandana uocata est. Pars autẽ infima Capitolini montis habitaculum Carmentis fuit, ubi Carmentis nunc fanum est, à qua Carmentali portæ nomẽ datum est. Palatiũ uero nemo dubitauerit, quin Arcades habeat autores, à quibus primum Pallanteum oppidum conditum, quod aliquandiu Aborigines habitarunt, sed propter incommodũ uicinæ paludis, quam præterfluens Tyberis fecerat, profecti Reate, postmodum reliquerunt. Sunt qui uelint à balatibus ouiũ mutata litera, uel à Pale pastorali Dea, aut (ut Silenus probat) à Palanto Hyperborei filia, quam Hercules ibi cõpressisse uisus est, nomen monti adoptatum. Sed quanquam ista sic congruant, palàm est prospero illi augurio deberi gloriam Romani nominis, maxime cum annorũ ratio faciat cardinem ueritati. Nam ut affirmat Varro autor diligentissimus, Romã condidit Romulus, Marte genitus & [g] Rhea Syluia, uel ut nonnulli, Marte & Ilia. Dictaq; est primum Roma quadrata, quod ad æquilibrium foret posita. Ea incipit à sylua, quæ est in area Apollinis, & ad supercilium scalarum Caci, habet ter

pestilentiam: quæ protinus intereunt, quàm litatum est illi deo. Scribit & Romæ ædem esse Herculis in foro Boario, quam neq; muscæ neq; canes intrãt. f ℂ *Montẽ Capitolinũ.) Mons iste olim Saturnius uocatus fuit, à deo Saturno: deinde Capitolium, quod illuc quum fundamenta foderentur ædis Iouis, caput hominis inueniretur. Vocatus est & hic mons antè Tarpeius, à uirgine uestali Tarpeia, quæ ibi à Sabinis necata armis & sepulta. Est quoq; ibi Saturnia porta, quæ deinde Pandana uocari cœpit, quod semper patêret. Meminit Dyonisius Siculus & Carmẽtalis portæ, quæ fuit iuxta Capitolium. Palatiũ uero dictum est pro Palantium, quod urbs fuit in Arcadia, unde Arcades Romam ucnientes, huic loco nomen indiderunt. Cæterũ Aborigines populi sunt sic appellati, quod errantes cõuenerint in agrum, qui nunc est populi Romani, quorum rex primus fuit Saturnus, post quem tertio loco regnauit Faunus, sub quo Euander ab Arcadiæ urbe Palantio in Italiam uenit. Alij putãt Aborigines sic dictos græco nomine, quod montes incoluerint. Sunt qui & Palatiũ sic uocatum putent à balando, quod ibi pecus pascens balare cõsueuerit: uel à palando, quod ibi pecudes errare solebant. Alij aliter sentiunt, ut scribit quoq; autor iste. Et cum mons Palatinus ob præterfluentem Tyberim incõmodam præstiterit habitationem, ut hic Solinus scribit, sicut & typus urbis infra exprimit pontẽ, qui transmittit ad palatium, nescio quare is mons in descriptione Romæ inuenitur ferè remotiorem habere situm à ripa Tyberis: nisi fortè duo fuerint colles sic nominati.* Aborigines.

g ℂ *Rhea Syluia.) Rhea uestalis à Syluio rege Syluia denominata, & ab Ilio urbe unde originem duxit, alio nomine Ilia uocata, cuius filius Romulus obseruato augurio in saxis nemorosi palatij, uidit duodecim uolucres, & frater eius Remus in cacumine montis Auentini uidit sex aues, & ex hoc augurio capiunt arbitrium urbis.*

h ℂ *Ne qua hostia Parilibus.) Secundum Solinum Parilia festa dicuntur à partu Iliæ, quasi partus Iliæ. Id autem maiores instituti tenuerunt, ut cum die natali munus annale Genio soluerent, manum à cæde ac sanguine abstinerent, ne die qua lu* Parilia.

Digitized by Google

cem ipſi acceꝑiſſent, alijs demerint.

i ¶ Ceninenſes.) Populi à Cenina urbe Italiæ ſic dicti. Porrò Iupiter Feretrius dictus eſt, quod pacem ferre crederetur, cui Romulus primũ templũ Romæ extruxit. Romulus itaq; cum Palatium inhabitaſſet atq; Cælium montem propinquũ, & uxta paludem Capreæ animam reddidiſſet, ſucceſſit illi Tatius qui montem Capitolinum ab initio ceperat, in qua poſtea templum Iunoni Monetæ extructum fuit. Hanc autem Monetam dictam aiunt, à monendo.

Olympias ſpaciũ eſt quinq; annorũ, quod à Romanis luſtrũ dicitur: & hic pro 27. putant legendũ 13. olympiade. Nam aiunt præceſſiſſe urbem conditam ſex olympiades, & à condita urbe ſuc à cœpto regno fluxerunt anni 21. uſq; ad bellum quod Romulus habuit cum Sabinis populis circa Tyberim habitantibus, quod tribus durauit annis: ac deinde cum Romulo Tatius quinq; annis tenuit principatum, qui anni ſimul iuncti faciunt 29. Tatio ſucceſſit Numa ſecundus rex, ſepultuſq; eſt poſtquam regnauerat 33. annis trans Tyberim ſub Ianiculo monte. Poſt hunc creatus eſt tertius rex Tullus Hoſtilius, qui, autore Liuio, urbi adiecit Cœlium montem, ubi & relicta Velia habitare cœpit. Huius ſucceſſor Ancus Martius quartus rex addidit urbi montem Auentinũ atq; Ianiculum, habitauitq; in ſacra uia, quæ ſic appellatur quod in ea inter Romulum & Tatium ſacrum fœdus ictum fuerit. Hic Ancus cum Tarquinium Priſcum, antea Lucumonem dictum, tutorem filiorum reliquiſſet, oblitus Lucumo filiorum regis, Romanorum regno præter æquum et fas potitus eſt. Cæterũ Mugonia porta eadem eſt quæ & Trigonia, ſiue triangularis, à mugitu pecorum, quæ uendlia per eam ingrediebantur, ſic dicta: aut ut alijs placet, à Mugio quodam, qui eidem tuendæ præfuit. Poſt Tarquinium Priſcum aſſecutus eſt regnum Seruius Tullius, qui habitauit Exquilias, in quo monte fuerunt duo uertices, Olbius & Pullus: ipſe enim iunxit urbi colles, Exquilium, Viminalem, Quirinalem, & extruxit Dianæ templum in Auentino. Hic à genero ſuo Tarquinio Superbo præter omne ius interemptus eſt, ſucceſſitq; illi parricida in imperio, Superbus

Sacra uia.

minum, ubi tugurium fuit Fauſtuli, ibi Romulus manſitauit, qui auſpicato fundamẽta murorum iecit, duodeuiginti natus annos, xi. calend. Maias, hora poſt ſecundam ante tertiam, ſicut Lucius Tarutius prodidit, mathematicorũ nobiliſſimus, Ioue in piſcibus, Saturno, Venere, Marte, Mercurio in ſcorpione, Sole in tauro, Luna in libra conſtitutis. Et obſeruatum deinceps h ne qua hoſtia Parilibus cæderetur, ut dies iſte à ſanguine purus eſſet: cuius ſignificationẽ de partu Iliæ tractam uolunt. Idem Romulus regnauit annos vij. & xxx. De i Ceninenſibus egit primum triumphũ, & Acroni regi eorum detraxit ſpolia, quę Ioui Feretrio primus ſuſpẽdit, & opima dixit. Rurſum de Antennatibus triumphauit. De Veientibus poſtremò. Apud Capreæ paludem apparere deſijt Quintilibus nonis. Cæteri reges, quibus locis habitauerint, dicemus. Tatius in arce ubi nunc ædes eſt Iunonis Monetę, qui anno quinto, † quàm ingreſſus urbem fuerat, à Laurentibus interemptus, vij. & uiceſima Olympiade hominẽ exuit. Numa in colle primũ Quirinali, deinde propter ædem Veſtæ in regia, quæ adhuc ita appellatur, qui regnauit annis tribus & quadraginta, ſepultus ſub Ianiculo. Tullus Hoſtilius in Velia, ubi poſtea deũm Penatum ędes facta eſt, qui regnauit annos duos & triginta, obijt Olympiade quinta & trigeſima. Ancus Martius in ſumma ſacra uia, ubi ædes Lariũ eſt, qui regnauit annos quatuor & uiginti, obijt Olympiade prima & xl. Tarquinius Priſcus ad Mugoniam portam ſupra ſummam nouam uiam, qui regnauit annos vij. & xxx. Seruius Tullius Exquilijs ſupra cliuum Olbium, qui regnauit annos duos & quadraginta. Tarquinius Superbus & ipſe Exquilijs ſupra cliuum Pullum ad Fagutalem lacum, qui regnauit annos xxv. Cincio Romã duodecima Olympiade placet cõditã: Pictori octaua: Nepoti & Luctatio opiniones Eratoſthenis, & Apollodori comprobantibus, Olympiadis vij. anno ſecundo: Pomponio Attico, & M. Tullio, Olympiadis ſextæ, anno tertio. Collatis igitur noſtris, & Græcorum temporibus, inuenimus incipiente Olympiade ſeptima Romã conditã, anno poſt Ilium captum cccc. xxxiij. Quippe certamen Olympicum, quod Herculeſ in honorẽ atauí materni Pelopis ediderat, in termiſſum, Iphiclus filius eius inſtaurauit poſt excidiũ Troię, anno quadringẽteſimo octauo.

Ergo

Ergo ab Iphiclo numeratur Olympias prima. Ita ſex mediſs Olympiadibus interiectis, quibus ſingulis anni quaterni imputantur, cum ſeptima cœptante, Roma cõdita. Sic inter exorum urbis, & Troiam captam, iure eſſe quadringentos annos, & xxxiij. cõſtat. Huic argumento id accedit, quod cum Caius Pompeius Gallus, & Quintus Verannius urbis cõditæ anno octingenteſimoprimo fuerunt conſules, Conſulatui eorũ Olympias vij. & ducenteſima actis publicis annotata eſt. Quater ergo multiplicatis ſex & ducentis Olympiadibus, erunt anni octingenti xxiiij. quibus ſeptimæ Olympiadis annectendus eſt primus annus, ut in ſolidũ colligantur anni octingenti xxv. Ex qua ſumma detractis uiginti annis & iiij. Olympiadum retro ſex, manifeſto octingenti & unus annus reliqui fient. Quapropter cum octingenteſimoprimo anno urbis conditæ, ducenteſima ſeptima Olympias computet, par eſt Romã vij. Olympiadis anno primo credi conditam. In qua regnatum eſt annis ducẽtis xli. [k] Decẽuiri creati anno ccc. ſecundo. Primum punicum bellum anno cccc. octogeſimonono. Secundum anno quingenteſimo triceſimoquinto. Tertium ſexcenteſimoquarto. Sociale ſexcenteſimo ſexageſimoſecundo. Ad Hircium & Caium Panſam conſules, anni ſeptingenti & x. Quorum conſulatu Cæſar Auguſtus conſul creatus eſt, octauũ decimũ annum agens: qui principatum ita ingreſſus eſt, ut uigilantia illius non modo ſecurum, uerumetiam tutum imperiũ eſſet. Quod tempus fermè ſolum repertum eſt, quo plurimum & [l] arma ceſſauerunt, & ingenia floruerunt, ſcilicet ne inerti iuſtitio languerent uirtutis opera bellis quieſcentibus.

bus cognominatus ob corruptos mores: & cum multis annis imperaſſet, ob Lucretiæ à filio illatum ſtuprum ac alias tyrannides, regno eiectus eſt. Pro Fagutalem lacũ, *quidam putant legendũ* Fagutalem lucum. *Ex annis itaq; quibus ſeptem reges Romæ regnarunt, colliguntur ſecundum Dionyſium & ſextum Rufum anni 244. qui faciunt olympiades 61. & olympiade ſeptima Roma condita eſt, hoc eſt, 35. anno poſt Olympicum certamen, quod Hercules fertur edidiſſe in honorẽ Pelopis. Et cum conſtet diuum Auguſtum anno 709. ab urbe condita imperium Romanum inijſſe, & imperij eius 42. anno Chriſtum ſaluatorem mundi ex uirgine natum, patebit urbem conditam annis 751. ante Chriſtum incarnatum: hoc eſt, Chriſtum ueniſſe in mundũ poſt exactam olympiadem 157. Differt tamen aliorum calculus ab hac ſupputatione.* Chriſti aduentus.

[k] ¶ Decemuiri creati.) *Exactis regibus Romanis omnes leges exoleuerũt, cœpitq; populus incerto iure & conſuetudine magis uti quàm lata lege, idque propè uiginti annis. Poſtea ne diutius hoc fieret, placuit publica autoritate decem conſtitui uiros, per quos peterentur leges à Græcis ciuitatibus, ut ciuitas fundaretur legibus, à quibus prouocatio nulla fieret, ſicut à reliquis magiſtratibus. Et cum iſtis legibus deprehenderetur aliquid deeſſe, ſequẽti anno alias duas leges adiecerunt, conflatæq; ſunt leges duodecim tabularum, ſuccedentibus conſulibus regibus. Sociale bellum uocat, quando omne Latium, Picenum & Hetruria omnis & Campania, poſtremò Italia conſurrexerunt contra Romam.*

[l] ¶ Arma ceſſauerunt.) *Alludunt hoc loci etiã Gentiles ſacris prophetarũ oraculis, quæ ſic habent Iſaiæ 2. & Michæ 4. Et cõminuent gladios ſuos in uomeres, & lanceas ſuas in falces: nõ leuabit gens cõtra gentem gladium, nec diſcent aliquandiu uſum belli. Eo deniq; tẽpore floruerũt optima ingenia apud exteras nationes. Apud Iudæos expectabatur à pijs lux mundi & princeps uerè pacis, conſiliarius mirabilis, deus pacis, pater patriæ ſiue æternitatis. Apud Romanos florebant Marcus Varro, Marcus Cicero, Saluſtius, Titus Liuius, Vergilius, Horatius, Ouidius, Manilius, Propertius, & multi alij uiri eximio præditi ingenio, qui in ſumma pace & iuſtitio ipſo, hoc eſt, iuris dicendi intermiſſione, egregie ſua exercuerunt ingenia, ne iners eſſet ipſum iuſtitium. Hic nunc in fine huius ſecundi capitis ſubijciam urbis Romæ ſitum & diſpoſitionem, cum omnibus portis ſuis. Notandum igitur quod Romus ſiue Romulus condidit urbem ſuam quadratam, quatuor regionum & portarum, incluſis his quatuor montibus, Palatino ab ortu, Capitolino ab occaſu, Auentino à meridie, & Exquilino à ſeptentrione. Deinde Seruius Tullius eam octo portarum & regionum fecit, ut ſuprà quoque memorauimus. Diuus Auguſtus poſtea (ut quidam ſentiunt) ſedecim portarum atq; regionum fecit. Demum trigintaquatuor portarum cum ſingulis regionibus facta eſt, & ſic Plinius temporibus ſuis fuiſſe teſtatur.*

Digitized by Google

Meridies.

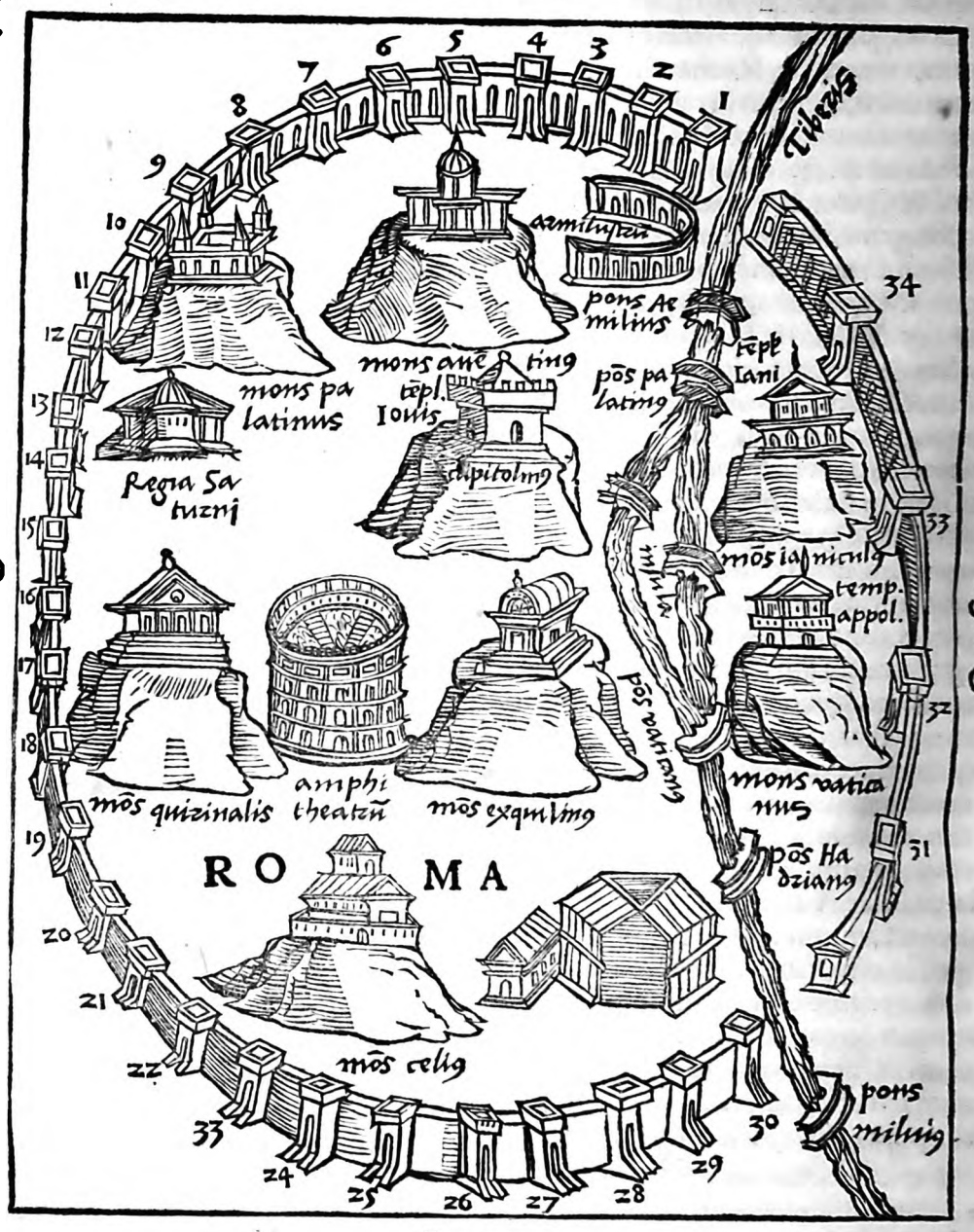

Septentrio.

1 Porta Laurentina
2 Porta Oſtienſis
3 Porta Trigemina
4 Porta Trigonia
5 Porta Naualis
6 Porta Sancualis
7 Porta Nœuia
8 Porta Raduſculana
9 Porta Camena, ſiue Appia, ſiue Capena
10 Porta Latina
11 Porta Labicana
12 Porta Gabina
13 Porta Querquetulana, ſiue Cælimontana
14 Porta Triumphalis, ſiue ſacra
15 Porta Preneſtina
16 Porta Tyburtina
17 Porta Mutia
18 Porta Minutia
19 Porta Exquilina
20 Porta Salutaris
21 Porta Piacularis
22 Porta Lauernalis
23 Porta Viminalis
24 Porta Quirinalis
25 Porta Catullaria
26 Porta Collina
27 Porta Collatina
28 Porta Rhomanula
29 Porta Rhutumena, ſiue Veientana
30 Porta Flumentana, ſiue Flaminea
31 Porta Valeria
32 Porta Septimiana
33 Porta Aurelia
34 Porta Portuenſis.

Quatuor

Quatuor regionũ & portarum, inclusis his quatuor montibus, Palatino ab ortu, Capitolino ab occasu, Auentino à meridie, & Exquilino à septentrione, urbem suam quadratam Romus siue Romulus condidit. Seruius Tullius deinde octo portarum & regionum, Diuus Augustus postea sedecim portarum atque regionum, demum trigintaquatuor portarum cum singulis regionibus fecerunt urbem, & sic Plinius temporibus suis Romã fuisse testatur. In nostra hac figura paululũ erratum est in transtyberino monte, qui unus in radice est, sed ob duplex cacumen duo fortitus est uocabula. In Ianiculo est templum Neronis, sepulchrum Numæ, & templum Iani. In Vaticano uero templum Apollinis & templum Carmentæ. Vltra Ianiculum est circus Neronis. Citra Tyberim in monte Cælio est templum Claudiorũ, curia Hostilia, & armamentum Pichi. In monte Quirinali est templum Quirini. In monte Exquilino est templũ Serapidis & templum Isidis, atq; domus aurea Neronis. In monte Palatino est domus Augusti, domus Tiberij, atq; templum Apollinis cum bibliotheca. In monte Auentino est casa Remi, templum Dianæ, cohors uigilum, & domus sacerdotum. In monte Capitolino templum Iouis, ara, arx & asylum. Duo oppositi pontes in insula, sunt pons Fabritius, & pons Cestius.

De diuisione anni, & diebus intercalaribus, Cap. III.

annui

TVnc ergo primum cursus † anni perspecta ratio, quę à rerum origine profunda caligine tegebatur. Nam ante Augustũ Cæsarẽ incerto modo annum cõputabant, † quia apud Aegyptios quatuor mensibus † terminabant, apud Arcades tribus, apud Acarnanas sex, in Italia apud Lauinios xiij. quorũ annus cccl xxiiij. diebus ferebat, Romani in initio annum x. mensibus computabant, à Martio auspicantes, adeò ut eius die prima de aris uestalibus ignem accenderẽt, mutarent ueteribus uirides laureas, senatus & populus comitia agerent, matronæ seruis suis cænas ponerẽt, sicut Saturnalibus domini: illæ ut honore promptius obsequium prouocarent, hi quasi gratiã repẽsarẽt perfecti laboris: maxime quia hunc mensem principẽ testatur fuisse, ꝙd qui ab hoc quintus erat, Quintilis dictus est: deinde numero decurrente, December solennem circum finiebat intra diem trecẽtesimũ quartũ. Tunc enim iste numerus explebat annum, ita ut sex menses tricenûm dierum essent, quatuor reliqui tricenis & singulis explicarentur. Sed quoniam ratio illa ante Numam à lunæ cursu discrepabat, lunari computatione annum perę quarunt, quinquaginta & uno die adiectis. Vt ergo perficerent xij. menses, de sex mensibus superioribus detraxerunt dies singulos, eosq; quinquaginta istis & uni annexerunt, factiq́ue lvij. Diuisi sunt in duos mẽses, quorũ alter xxix. alter xxviij. dies cõtinebat. Sic annus habere v. atq; l. trecentos dies cœpit. Postmodũ cum perspicerent temerè annũ diuisum intra dies quos suprà diximus, quãdoquidẽ appareret solis meatum non ante trecentesimum sexagesimum quintum diem, abundante insuper quadran-

SCHOLIA CAP. III.

Quando hic à principio huius capitis dicitur, ante Augustum Cæsarem incerto modo annum computatum: nequaquam intelligendum est, Augustum primũ anni ordinem apud Romanos instituisse, sed annũ à Iulio Cæsare ordinatum, & postea negligentia confusum, rursus ad pristinam rationem redegisse, ut infra dicetur: qui & Sextilem mẽsem, in quo natus fuerat, suo cognomine nuncupauit Augustũ. Quod autẽ quidam terminarunt annũ quatuor mensibus, alij tribus, quidã sex, alij tredecim &c. singuli suas habuerunt rationes, etiamsi non omnes sint manifestæ. Qui annum sex finierunt mensibus, habuerũt hyemem pro uno anno, & æstatem pro alio. Qui uero tres duntaxat pro anno usurpauerũt mẽses; illi rationem habuerunt utriusq; solstitij, atq; utriusq; æquinoctij, quos exitus & Hebræi diligenter obseruãt, uocantq; תְּקוּפוֹת id est, reuolutiones. At nemo melius unquã obseruauit annum quàm illi, qui definierũt illum esse reditum solis in eundem punctum per 12. signa zodiaci. Vnde quidam putant annum dictum ab annulo, quod in se redeat: alijs uero placet deducere nomen ἀπὸ τοῦ ἀνανεοῦσθαι, ab innouando, quod uidelicet assidue innouetur & alter fiat: quibus & hebraica alludit etymologia, in qua annus שָׁנָה uocatur, à repetendo & alterando, etiamsi gens illa utatur anno lunari, nõ qui unam lunæ duntaxat contineat reuolutionem, ut quidam Latinorum lunarem descripserũt annum, sed qui duodecim cõplectitur reuolutiones, & præterea motum undecim dierum, ex quibus undecim diebus tertio quouis anno & nonnunquam secundo fit mensis intercalaris seu emboliſ-

Digitized by Google

micus, qui additus duodecim mensibus, constituit annum 13. lunationum: qua intercalatione cauetur, ne annus lunaris ad maximum deuiet ab anno solari ultra 25. aut 26. dies. Cæterum annum solarem prisci Romani cōputabant decem mensium, accepta hac ordinatione à Romulo, qui Martiū primum anni mensem genitori suo Marti dicauit, quem mēsem anni primum fuisse uel ex hoc probatur, quod ab ipso Quintilis quintus est. Huius die prima ignem nouū Vestæ aris accēdebāt, & laureæ ueteres nouis laureis mutabantur. Hoc mense mercedē exoluebant magistris, quā completus annus deberi fecit: comitia auspicabantur, uectigalia locabant, matronæ apponebant cœnas seruis, ut inuitarent eos in principio anni ad promptius obsequium: sicut rursus mense Decembri in fine anni heri faciebant seruis Saturniala festa, ut exoluerent gratiam perfecti laboris. Postmodū autem cum cernerent annum temerè diuisum, non adæquare dies cursus solis, mutuati sunt ab Aegyptijs doctiores quiq;, præsertim Iulius Cæsar, uerum solis cursum & anni quantitatē, constituentes dies 365. & quadrantem, hoc est, sex horas pro anno solari integro, ex quadrante quater replicato facientes quouis anno quarto diem intercalarē, hoc est, annum habentem 366. dies. Intercalationi autem illi deputatus fuit mēsis Februarius, quod ultimus esset anni mensis, & à Martio sequens inchoaret annus: nec tamen intercalatio illa fiebat ultima Februarij die, sed post 23. diem, cuius ratio non omnino certa habetur. Cæterum hæc anni supputatio etsi prima facie iusta & uera apparuerit, tamē temporis successu deprehensa est habere nonnihil erroris, quod quadrās ille paulò plus habet temporis quàm oporteat singulis quartis annis intercalare. Diligentiores nostri temporis astrorum obseruatores, pro quadrante censent intercalandas duntaxat quinq; integras horas & circiter 49. minuta, ut singulis quartis annis minuta 44. superfluè intercalentur, quæ in annis 130. ferè faciunt unum diem, qui nimio intercalatur. Hæc à nostris negligi minime debuerant, sicut & diei intercalando alius aßignandus esset locus, puta finis Decembris, posteaquam publico consensu annū

tis particula Zodiacum conficere decursum, quadrantem illum, & decem dies addiderunt, ut ad liquidum annus diebus trecentis lxv. constaret & quadrante, hortante obseruatione imparis numeri, quem Pythagoras monuit præponi in omnibus oportere. Vnde propter dies impares, dijs superis Ianuarius dicatur: propter pares Februarius quasi abominosus, dijs inferis deputatur. Cum itaq; hæc definitio toto orbe placuisset, custodiendi quadrātis gratia à diuersis gentibus uariè intercalabatur, nec unquā tamen ad liquidum fiebat temporū adæquatio. Græci ergo singulis annis xi. dies & quadrantem detrahebant, eosq; octies multiplicatos, in annum nonum reseruabant, ut contractus nonagenarius numerus in mēses tres per tricenos dies scinderetur, qui anno nono restituti efficiebant dies quadringentos xliiij. quos ἐμβολισμοὺς uel ὑπερβάλλοντας nominabant. Quod cū in initio Romani probassent, contemplatione numeri parilis offensi, neglectum breui perdiderunt, translata in sacerdotes intercalādi potestate, qui plerunque gratificantes rationibus publicanorum, pro libidine sua subtrahebāt tempora, uel augebant. Cum hæc sic forent constituta, modusq; intercalandi interdum fieret imminutior, interdum auctior, uel omnino dissimulatus præteriretur, nōnunquam accidebat ut menses qui fuerant transacti hyeme, modo in æstiuum, modo in autumnale tempus inciderent. Itaq; Caius Cæsar uniuersam hanc inconstantiam incisa temporum turbatione composuit, & ut certum statum præteritus acciperet error, dies xxi. & quadrantem simul intercalauit, quo pacto regradati menses de cætero statuta ordinis sui tempora detinerent. Ille ergo annus solus trecentos xliiij. dies habuit: alij deinceps trecentos sexagenos quinos & quadrantē. Et tum quoq; uitium admissum est per sacerdotes. Nam cum præceptum esset anno quarto, ut intercalarent unum diem, & oporteret confecto anno quarto id obseruari, antequā quintus auspicaretur, illi incipiente quarto, intercalarūt nō desinente. Sic per annos sex & xxx. cum nouem dies tantummodo sufficere debuissent, xij. sunt intercalati. Quod deprehensum Augustus reformauit, iussitq; annos duodecim sine intercalatione decurrere, ut tres illi dies qui ultra † nouenarios temerè fuerant intercalati, hoc modo possent repensari: ex qua disciplina omniū postea temporum

† nouē necessarios

porum fundata ratio est.[a] Verum cum & hoc, & multa alia Augusti temporibus debeantur, qui penè sine exemplo rerum potitus est, tanta & tot in uita eius inueniuntur aduersa, ut non sit facile discernere, calamitosior an beatior fuerit. Primum quod apud auunculũ in petitione magisterij equitum prælatus est ei Lepidus tribunus, cum quadam auspicantiũ cœptorũ nota, mox triumuiratus † collegiũ prægraui pote
10 state Antonij, Philippensi † prelio, inde proscriptionis inuidia, abdicatio posthumi Agrippæ post adoptionẽ, deinde desiderio eius insignis pœnitentia, naufragia Sicula, turpis ibi in spelunca occultatio, seditiones militum plurimæ, Perusina cura, detectũ filiæ adulteriũ, & uoluntas parricidialis: nec minore dedecore neptis infamia incusatæ de morte filiorum & amissis liberis, non solum orbitatis dolor, urbis pestilentia, fames Italiæ bello Illyrico, angustia rei militaris, corpus morbidum, contumeliosa dissensio priuigni Neronis, uxoris & Tiberij cogitationes
20 parum fidæ, atq; in hunc modum plura. Huius tamen suprema, quasi lugeret sæculum, penuria insecuta est frugum omnium. At ne fortuitum, quod acciderat, uideretur, imminentia mala non dubijs signis apparuerunt. Nam Fausta quædam ex plebe partu uno edidit quatuor geminos, mares duos, & fœminas totidem, monstrosa fœcunditate portendens indicium futurę calamitatis. Quamuis Trogus autor affirmet in Aegypto septenos uno utero simul gigni: quod ibi minus mirum, cum fœtifero potu Nilus nõ tantum terrarum, sed etiam hominum fœcundet arua. Legimus Cneum Pompeium Eutychiden fœminam Asia exhibitam, quam constabat tricies enixam, cum xx. eius liberis in theatro suo publicasse. Vnde competens hoc loco duco super hominis generatione tractare.

30 ## De homine & partu eius, de prodigiosæ fortitudinis uiris, de lapide Alectorio, Cap. IIII.

TEnim cũ de animalibus, quæ digna dictu uidebunt, prout patria cuiusq; admonebit, simus notaturi, iure ab eo potissimũ ordiemur, quod rerum natura, sensus iudicio, & rationis capacitate prę posuit omnibus. Itaq; ut Democritus physicus
40 ostendit,[a] mulier solũ animal menstruale est, cuius profluuia nõ paruis spectata documentis, inter monstrifica meritò numerant. Contactæ his fruges non germinabunt, acescent musta, morientur herbæ, amittent arbores fœtus, ferrũ rubigo corripiet, nigrescent æra: si quid canes inederint, in rabiẽ efferabunt, nocituri morsibus, quibus lymphaticos faciunt. Parua hęc sunt. Bitumen quod in Iudęa Asphaltites gignit lacus, adeò lentũ est mollitie glutinosa, ut à se nequeat separari. Enimuero si abrumpere partem uelis,

annũ auspicantur à Ianuario. Sciunt astrorum calculatores, quàm ineptum locum habeat dies intercalandus in nostro Calendario, & quantum illis faciat negocium.

a ¶ Verum cum & hoc &c.) Totum hunc locum Solinus in suum transtulit opus ex Plinij septimo lib. nat. hist. capite 45. ubi ærumnæ Augusti describuntur paulò clarius q̃ hic recensentur. Prælatus fuit Lepidus contra uoluntatem eius, proscriptus fuit collega ex inuidia, doluit illi collegium in triumuiratu pessimorũ ciuium, molestauit Philippense prœliũ, morbus, fuga, naufragium Siculum, cura Perusinæ contentionis, solicitudo Actiaci Pannonicíq; belli, ruinæ pontis, seditiones militum &c.

SCHOLIA CAP. IIII.

Sumit Solinus in hoc capite exordium scribendi de homine, qui cunctis animantibus perfectior est. Nam est animal prouidum, sagax, multiplex, acutũ, memor, plenum rationis & consilij, atq; præclara quadam generatum cõditione. A summo enim deo solus homo est ex tot animantium generibus atq; naturis, particeps rationis & cogitationis, cum cætera sint omnia expertia &c. Vide Ciceronem primo legum.

a ¶ Mulier solũ animal menstruale.) Est menstruum cibi superfluitas, completi quarta digestione, sese in mulieribus proportione habens quemadmodũ in uiris sperma ipsum. Et diuiditur in prægnãte in tres partes: primo in eam quæ in nutrimentum uertitur mulieris, deinde altera pars eleuatur ad mammas, & tertio quod superfluum est, expectat tempus quo extra depellatur. Causa autem menstrui est caloris defectus,

Digitized by Google

non uálentis absumere humidũ digestum: unde fit ut cum membris animalis assimilari non possit, suo tandem pondere exitum petat. Putat autem Aristoteles, omnium animalium fœminis accidere menstruũ, sed multo lenius quàm mulieribus, idq; propter sui corporis maiorem mollitudinem. Quod autem mẽstruum tam nociuum est his quæ ab eo continguntur, aiunt hanc rationem esse, quod colluuies quædam malorum humorum in mulieribus abeunt statuto tempore in menstrua, quibus ineſt uis quædã male affecta, qua contactæ fruges non germinant &c. De sydere Helenæ Plin. scribit libro secundo naturalis hist. cap. 37. Porrò quando speculum hic aspectu uitiari pronunciatur, const. at uisum non modo pati seu affici à speciebus uisibilibus, sed & agere quoq;. Statim enim ut mulier languida intuetur speculum, superficiem eius quædam ueluti nebula sanguinis obducit, adeò ut si nouitium sit speculũ, non temerè maculam eluas: si peruetus, facile abstergas.

b ℂ Inter duos cõceptus.) Fabulam aiunt esse, Herculem & Iphiclum gemellos interuallo temporis conceptos & natos: sicut & reliquum exemplum de Proconesia pro fabula habetur: etiamsi plerique docti non negent unã mulierẽ nedum ex semine semel susceptο gemellos posse edere, uerum & ex duplici semine per interuallũ tẽporis susceptũ bis posse imprægnari. Cæterum Iphiclus iste de quo hic fit mentio, dicitur procreasse, uel secundum alios substituisse regni successorem Iolaum, qua ingressus Sardiniã insulam mediterranei maris, constructis insignibus urbibus, totáque ea insula in potestatem redacta, & homini bus cicuratis, qui pecudum more palantes oberrãtesq; absq; rationis usu uiuebant, ex suo nomine campestrẽ partem insulæ, quã incoluit, Iolæam, incolas uero Iolaos siue Iolenses uocauit. Ciuitatis Olbiæ meminit quoq; Strabo. c ℂ Sobolem cogitantibus sternutatio cauenda est.) Vtoscitatio mulieribus in enixu letalis est, ita sternutatio à coitu abortiuum facit. Habet autem sternutatio plerunq; ortum à superfluitate cibi & potus: quam cum homo satis concoquere nequeat, mouetur multum spiritus ob humoris copiã. Spiritus uero præ

uniuersitas sequetur: scindíq; nõ potest, quoniã inquantũ ducatur extendit. Sed ubi admota fuerint cruore illo polluta fila, sponte discerpit, & applicita tabe diducit paulò ante corpus unum, fitq; de tenacitate cõnexa contagione partitio repentina. Habet planè id solum salutare, quod auertit sydus Helenæ pernicioſum nauigantibus. Cæterũ fœminæ quibus nimis est necessitas huiusmodi, quandiu sunt in sua lege, nõ innocentibus oculis contuentur. Aspectu speculа uitiant, ita ut hebetetur uisu fulgor offensus, & solitam æmulationẽ uultus, extinctus splendor amittat, faciesq; obtusi nitoris quadam caligine nubiletur. Mulierũ aliæ in æternũ steriles sunt, alię mutatis cõiugijs exuunt sterilitatẽ: nõnullæ tantum semel pariunt, quædam aut fœminas, aut mares semper. Post annum 50. fœcunditas omnium cõquiescit. Nam in annũ 80. uiri generant, sicuti Masinissa rex Metimathnũ filium lxxx. & sextũ annum agens genuit. Cato octogesimo exacto, ex filia Saloniį clientis sui auum Vticensis Catonis procreauit. Compertum & illud est, quod[b] inter duos conceptus cum interceſſerit paululum temporis, uterq; resident, sicut in Hercule & Iphiclo apparuit fratre eius, qui gestati eodem onere, interuallis tamẽ, quibus concepti fuerant, nati uidentur. Et de Procõesia ancilla, quæ è duplici adulterio geminos edidit, utrunq; patri similẽ. Hic Iphiclus Iolaum creat, qui Sardiniam ingressus, palantes incolarum animos ad concordiã eblanditus, Olbiam atq; alia græca oppida extruxit. Iolenses ab eo dicti, sepulchro eius templum addiderũt, quod imitatus uirtutem patrui, malis plurimis Sardiniam liberasset. Ante omnia[c] sobolẽ cogitantibus, sternutatio cauẽda est post coitus, ne prius semen excutiat impulsus repentinus, quàm penetralibus se matris insinuet humor paternus. Quod si naturalis materia hæserit, decimus à conceptu dies dolore grauidas admonebit. Iam inde incipiet & capitis inquietudo, & caligine uisus hebetabitur. Ciborum quoq; fastidijs stomachi claudetur cupido. [d]Cõuenit inter omnes corda primum ex uniuersa carne formari, eaq; in diem quintum & sexagesimum crescere, deinde minui: at ex ossibus spinas: eapropter capitale est, si pars alterutra noceatur. Planè si corpusculum in marem figuratur, melior est color grauidis, & pronior paritudo uteri, denique à quadragesimo die motus. Alter sexus nonage-

simo

simo primum die palpitat, & concepta fœmina gestantis uultũ pallore inficit, crura quoq; præpedit languida tarditate. In utroq; sexu cum capilli germinant, incõmodũ maius est, fitq; pleni lunijs auctior ęgritudo, quod tempus etiã editis semper nocet. Cum salsiores escas edit grauida, unguiculis caret partus. At cum propè ad uterum liberandum uenerint momenta maturitatis, enitentis spiritũ retinere plurimum cõgruit, quandoquidem letali mora oscitatio suspendit puerperia.[e] Contra naturam est in pedes procedere nascentes: quapropter uelut ægre parti appellantur Agrippæ. Ita editi minus prospere uiuunt, & de uita breui æuo decedunt. Denicq; in uno Marco Agrippa felicitatis exemplum est. Nec tamen usq; eo inoffensæ, ut non plura aduersa pertulerit, quàm secunda. Nanque & misera pedum ualetudine, & [f] aperto coniugis adulterio, & aliquot infelicitatis notis retrouersi ortus omen luit. Fœminis perinde est infausta natiuitas, si concretum uirginale fuerit, quo pacto genitalia fuere Corneliæ, quæ editis Gracchis ostentum hoc piauit sinistro exitu liberorum. Rursus necatis matribus, ortus est auspicatior: sicut Scipio Africanus prior, qui defuncta matre, quod excisus utero in diem uenerat, primus Romanorum Cæsar dictus est. E geminis si remanẽte altero, alter abortiuo fluxu excidit, alter qui legitime natus est, Vopiscus nominatur. Quidam etiam cum dentibus nascuntur, ut Cneus Papyrius Carbo, & M. Curius Dentatus ob id cognominatus. Quidam uice dentiũ continui ossis armant soliditate, qualem filium Bithyniorum rex Prusias habuit. Ipsum dentium numerũ discernit qualitas sexus, cum in uiris plures sint, in fœminis paucíores, quos κυνόδοντας uocant. Et quibus gemini prodeũt à dextra parte, fortunę blandimẽta promittunt, quibus à læua, uersa uice. Nascentium uox prima uagitus est. Lætitiæ enim sensus differtur in quadragesimũ diem. Itaq; unum nouimus eadem hora risisse, qua erat natus, scilicet Zoroastrem, mox optimarum artium peritissimum. At Crassus auus eius, quẽ rapuerant bella Parthica, quia nunquã riserit, agelastos cognominabatur. Inter alia Socratis magna præclarũ illud est, quod in eodẽ uultus tenore etiã aduersis interpellantibus perstitit. Heraclitus & Diogenes Cynicus nihil unquã de rigore animi remiserũt, calcatisq; turbinibus fortuitorũ aduersus

sua tenuitate efferens se ad cerebrum, cogit id crebro ad se expellendum incitari, & ita strepitus mouetur: quoniã per nares, meatus deniq; arctiores spiritus extrudatur uniuersus, quemadmodum etiam ad partes inferiores spiritus idem euolutus, murmur per intestina excitat, & per sedem insigni cum sono excedit, atq; etiã ad superiora enixus ructum per stomachum agit, & uocem per guttur, & sonitum ac tinnitum per aures.

d ¶ Conuenit inter omnes.) Medicorum placita hæc sunt, cor primum formari: at multi philosophi secus sentiũt. Aristo. enim lumbos primũ absolui dicit carinæ naues instar. Alcmæon caput, ut in quo principatus est. Medici cor, ut in quo uenarũ arteriarũq; principiũ. Anaxagoras cerebrũ, unde omnes sũt sensus. Stoici unà totũ infantẽ figurari dixerũt, ut unà nascatur alaturq;.

e ¶ Cõtra naturã est in ped. proced.) Aristotel. de his sic habet cap. 8. lib. 7. nat. animaliũ: Situs in utero quadrupedũ omnium extensus est, expedũ autẽ (ut sunt pisces) obliquus: bipedũ uero inflexus cõtractusq;, ut auium. Homo etiam in semet conglobatus sic gestatur, ut nasum inter genua, oculos supra genua, aures extra genua habeat. Omnib. æque animãtib. caput primũ superius est, sed cũ creuerint & iam exitũ appetant, deorsum deducitur. Quorũ uero in nascendo nõ caput, sed pedes primi exti terint, qui partus difficillimus ægerrimusq; habetur, Agrippæ appellãtur uocabulo, ab ægritudine & pedibus. Nã cõuersi sic in pedes, brachijs plerunq; diductis retineri solent, ægriusq; tũc mulieres enitũtur. Huius periculi deprecãdi gratia, aræ statutæ sunt Romæ duabus Carmentibus, quarum altera Postuerta nominata est, Prosa altera, à recti peruersiq; partus & potestate & nomine. *f ¶ Aperto coniugio.)* Augusti filiam, nempe Iuliam intelligit, quam Marcus Agrippa uxorem duxit: ex quorũ filia Agrippina prodijt Nero Imperator, omnium bipedum sæuissimus, qui & ipse in pedes natus dicitur. Dicit præterea hic Solinus, infaustũ signũ esse si puella clausis cõglutinatisq; genitalibus nascatur, id quod Corneliæ Gracchorum matri accidit, quæ miserum spectaculum in filijs occisis & insepultis uidit. Auspicatior ortus putatur si

mater prius necetur, id quod Scipioni Africano priori contigit, & propterea inter Romanos duces obtinuisse creditur à gentilibus excellentiæ principatū, à cæso matris Pomponiæ utero Cæsar appellatus. Idem quidam ferunt de Iulio Cæsare, sed quàm recte, ipsi uiderint, cum ille Gallicū gerens bellum, matrem Aureliam amiserit.

g ¶ *Quos κυνόδοντας uocant.)* Hoc est, *caninos dentes. Et quod de nascentium uagitu subditur, sciendum quod Epicurei queruntur hominem nimis imbecillum nasci quàm cætera animalia, quæ ut sunt edita ex utero, protinus in pedes suos eriguntur, gestiunt discurrere, statimq; aeri tolerando idonea sunt: homo uero contrà nudus & inermis tanquam ex naufragio in huius uitæ miserias proijcitur, qui neq; mouere se loco ubi effusus est potest, nec alimentum lactis appetere, nec iniuriā temporis ferre: itaq; naturā non matrē esse humani generis, sed nouercam, quæ erga muta se liberalius gesßit quàm erga hominem. De uno Zoroastre legitur, quod natus mox riserit, & is fuit Bactrianorum rex, inuentor magicarum artium, superatus in bello à Nino rege Assyriorum. Contrà Crassus nunquam risit, & propterea uocatus fuit ἀγέλαστος id est, sine risu, mœstus & tristis.*

h ¶ *Pancratij uictoriam.)* Est *pancratium genus certaminis, quando in ipso certamine summus conatus & omne robur intenditur, ἀπὸ τοῦ παντὸς καὶ κράτους, id est, omni robore. Cæterum Samnites, aut secundum alios Samnites, à Samnio colle dicitur, aut ut alijs placet, à Samnio regione Italiæ, quam hodie Apruciū uocant. Milo uero Crotoniates luctator insignis, apud Darium regem Persarum celebre habuit nomen ob insignem fortitudinem, in cuius statua elogium hoc scriptum fuit: Victor ille omnium certaminum obijt.*

i ¶ *Alectorius lapis.)* Est *ἀλέκτωρ Græcis gallus, hinc alectorius idem quod gallinaceus.*

omnē dolorem uel miseriā uniformi durauere proposito. Pomponiū poetā cōsularem uirum nunquā ructasse habet inter exēpla. Antoniā Drusi nunquā spuisse percelebre est. Nōnullos nasci accepimus cōcretis ossibus, eosq; nec sudare consueuisse, nec sitire, qualis Syracusanus fertur Lygdamus, qui tertia & tricesima Olympiade primus ex Olympico certamine Pancratij coronā reportauit, eiusq; ossa deprehēsa sunt medullas nō habere. Maximā uirium substantiam neruos facere certissimū est, quanto q; fuerint densiores, tanto propensius augescere firmitatē. Varro in relatione prodigiosę fortitudinis annotauit Tritanū gladiatorē natura Samnitem fuisse, qui & rectis & transuersis neruis, nō modo crate pectoris, sed & manibus cancellatis & brachijs omnes aduersarios leui tactu, ac penè securis congressionibus uicerit. Eius filium milítem Cnei Pompeij pari modo natum ita spreuisse hostem prouocantē, ut inermi eum dextra superaret, et captum digito uno in castra imperatoris sui reportaret. Milonem quoque Crotonienſem ferunt egisse omnia supra quàm homo ualet. De quo etiam hoc proditur, quod ictu nudæ manus, taurum fecit uictimā, eumq; solidum qua mactauerat die, absumpsit solus non grauatus. Super hoc nihil dubium: nam in factum elogium extat: Victor ille omnium certaminum obijt. Sanè [h] Alectorius traditur lapis, qui crystallina specie in modum fabæ gallinaceorum uentriculis inuenitur, aptus (ut dicunt) præliantibus. Milo porrò Tarquinij Superbi temporibus enituit.

SCHOLIA CAP. V.

Mouetur à principio huius capitis quæstio scitu dignissima, quare proles cæterorū animantium magis quàm hominis suis parentibus similem gerit naturam. An quod homo uago uarioq; plurimum animo in coitu est? Prout enim pater materq; in conceptu affecti fuerint, ita partus euariant. Cætera uero animantia cum ueneri intendūt, tota sese absq; mentis distractione huic rei dedūt. Fit tamen nōnunquā in hominibus, ut post plures eiusdē prosapiæ gradus prior reddatur similitudo, ut patet de Byzantino poëta

De similitudine formæ, deq; corporum quorundā procerítate: de mensura hominis, necnō defunctorū pudore, Cap. V.

IAm uero qui deflexum animum referat ad similitudinum causas, quantum sit artificis naturæ ingenium deprehēdet. Interdum enim ad genus spectant, & per sobolē in familias tamsitus faciunt: sicut plerunq; paruuli modo næuos, modo cicatrices, modo qualescunq; originis suæ notas ferunt: ut in Lepidis, quorum tres, interuulsa

uulsa tamen serie ex eadē domo, obducto mē-brana oculo, similes geniti reperiuntur. Vel ut in Byzantino nobili poeta, qui cum matrē haberet adulterio ex Aethiope conceptam, quæ cum nihil patri conparandum reddidisset, ipse in Aethiopē auum regenerauit. Sed hoc minus mirum, si respiciamus ad ea quæ spectata sunt inter externos. Regem Antiochum Artemon quidam ex plebe Syriaca, sic facie æmula mentiebatur, ut postmodū Laodice uxor regia, obiecto populari isto, tamdiu dissimulauerit defunctum maritum, quoad ex arbitratu eius regni successor ordinaretur. Inter Cn. Pompeiū, & C. Vibium humili loco natum, tantus error extitit de paribus liniamentis, ut Romani Vibium Pompeij nomine, Pompeium Vibij uocabulo cognominarēt. Oratorē Lucium Plancum, Rubrius Histrio sic impleuit, ut & ipse Plancus à populo uocaret. Armentarius Mirmillo & Cassius Seuerus orator, ita se mutuò reddiderunt, ut si quando pariter uiderentur, dignosci non possent, nisi discrepantiam habitus indicaret. Marcus Messala Censorius, & Menogenes ex fece uulgari, hoc fuerunt uterq; q̄d singuli, nec alium Messalam quàm Menogenem, nec alium Menogenem quàm Messalam putauerūt. Piscator ex Sicilia, proconsuli Suræ præter alia rictu oris cōparabatur, ita in eodem uocis impedimento, & tarditate sono linguę naturalibus offendiculis congruebant. Interdum uero non modo in externos, sed etiam inter cōductos ex diuersissima parte orbis miracula, in discreti uultus fuere. Denique cum Antonio iam triumuiro, Thoranius quidā eximios forma pueros uelut geminos trecentis [a] sestertijs uendidisset, quorum alterum de Transalpina Gallia, alterum ex Asia comparauerat, adeoq; una res uiderentur, nisi solus sermo fidem panderet: atque ideo cum irrisum se Antonius grauaret, non infacete Thoranius, id uel præcipue quod emptor criminabat, preciosum comprobauit. Neq; enim mirum si forent pares gemini, illud nullis posset taxationibus æstimari, quod tantis spacijs diuersitas separatos, plus quàm geminos cōtulisset. Quo responso adeò Antonius mitigatus est, ut deinceps nihil se habere carius in sua substātia iactitaret. Nunc si de ipsis hominum formis requiramus, liquidò manifestabit, nihil de se antiquitatem mendaciter prędicasse, sed [b] corruptā degeneri successione sobolē no-

poëta, qui auum suum Aethiopē expreßit, & non colorem patris. Aristot. in Sicilia contigisse scribit. Quando deinde inter externos & nullo sanguine iunctos nōnunquā miram inueniri dicit similitudinem, exemplumq; adducit de Antiocho rege & Artemone plebeio homine, simile quiddam nouimus nostro æuo contigisse, quando Carolo duce Burgundiæ perempto, popularis quidam in Bruxella Sueuiæ repertus fuit, qui per omnia corporis eius habitū expreßit, ut ouum uix ouo similius inueniri crederetur.

a ¶ Sestertijs.) Capitur hic pro moneta quæ habet duo integra & tertium dimidiatū, quasi semis tertius, sicut hic Basileæ cruciferus est sestertius: continet enim duas rappas & dimidiā. b ¶ Corruptam degeneri success.) Constat posteros plurimū degenerare à ueteribus, nedum longo uiuendi æuo, sed & corporū uiribus, habitu & uultus forma, atq; corporis magnitudine. c ¶ Longitudinē septem pedū.)

Faciunt & ethnicorum & prophetarum literæ mentionē de gigantibus & magnæ staturæ hominibus, & quidē Hebræi aiunt

שהנפילים היו אנשים גדולים
בעלי קומה גדולה ונקראו בן
שיפול האדם מפחדם מפני ש
שהם גבוהים כל כך כי לענין ז
זה נקראו האמים כמו בן

hoc est, Nephilim (sic uocantur gigantes Gen. 6.) fuerunt homines magni, habentens staturam magnam, uocatiq; sunt sic, quod homines corruebant propter formidinem eorum, quod essent tam procera statura: unde & ob eandem rationem Emim uocati sunt, id est, terribiles. Alij putant gigantes aliud nihil fuisse quàm impiam quandam gentem deum negantē, qui & in deum blasphemi & in homines crudeles fuerunt. Fit tamen Deut. 3. mentio de Rephaim, ex quibus unus memoratur habuisse lectū longitudine nouem cubitorum. Fuit igitur longe maioris staturæ quàm Hercules ipse.

d ¶ Orestis.) Corpus Orestis quidam scribunt habuisse pedes 12. & quadrantem: alij aliud putant. e ¶ Parti dextræ habilior ascribitur motus.) Scribunt dextera sinistris agiliora habilioraq;, quod iecur ob sanguinis copiam, calidum omnino natura est. Iecur autem in dextro

latere situm est. Sinistri autem quidã fiunt ob plurimum cordis calorem, in sinistram partẽ in homine inclinantis, quos Hebræi שמאליים uocant, & אטרי יד ימינם Iud. 3. Cæterum ambidexter ex eo quis efficitur, quod tam iecur quàm cor ipsum calorem dextræ debitum, in sinistrã diffundant.

stri temporis per nascentiũ detrimẽta, decus ueteris pulchritudinis perdidisse. Licet ergo plerique definiant nullum posse excedere [c] longitudinem pedum septem, quod intra mensuram istam Hercules fuerit, deprehensum tamen est Romanis temporibus sub diuo Augusto Pusionem & Secundillam denos pedes & amplius habuisse proceritatis, quorũ reliquiæ adhuc in conditorio Sallustianorũ uidentur. Postmodum Diuo Claudio principe, Gabbaram nomine ex Arabia aduectum, nouem pedum & totidem unciarum. Sed ante Augustum fermè annis mille nõ apparuit forma huiusmodi, sicut nec post Claudiũ uisa est. Quis enim æuo isto non minor parentibus suis nascitur? Priscorum autem molem testantur etiam Orestis suprema, cuius ossa Olympiade quinquagesima & octaua Tegeæ inuenta, à Spartanis oraculo monitis didicimus implesse longitudinẽ cubitorum septem. Scripta quoq; ex antiquitate memorias accersunt in fidem ueri, quibus receptum est, quod bello Cretico cum elata flumina impetu plusquã ui amnica inuecta terras rupissent, post discessum fluminum inter plura humi dissidia humanum corpus repertum cubitûm trium atque triginta, cuius spectandi cupidine L. Flaccum legatum, Metellum etiam ipsum impendiò admodum captus miraculo, quod auditu refutauerant, oculis potitos. Non omiserim Salaminæ Euthymenis filium creuisse in triennio tria cubita sublimitate, sed incessu tardo, sensu hebeti, robusta uoce, pubertate festina, statimq; obsessum morbis plurimis, immoderatis ægritudinum supplicijs compensasse præcipitem incrementi celeritatem. Mensuræ ratio bifariam conuenit. Nam quantus manibus expansis inter digitos longissimos modus est, tantum constat esse inter calces & uerticem: ideoq; physici hominem minorem mundum esse iudicarunt. [e] Parti dextræ habilior ascribitur motus, læuæ firmitas maior: unde altera gesticulationibus promptior est, altera oneri ferendo accommodatior. Pudoris disciplinam etiam inter defuncta corpora natura discreuit, ut si quando cadauera necatorum fluctibus euehuntur, uirorum supina, prona fluitant fœminarum.

SCHOLIA CAP. VI.

Solinus uolens disserere aliqua de fortitudine, præmittit quorundã miram pedum pernicitatẽ: est enim & hæc quædam fortitudinis species. Inducitur autem primũ pro exemplo Ladas, quale quid & de Iphiclo Hesiodus canit, qui tantæ pernicitatis fuisse perhibetur, ut excurreret supra triticeas aristas, eas non oblædens. Polymestor nomẽ compositũ putat à πολὺ & μήστωρ, quasi multum ualidus, quippe qui suo cursu facile leporem consequi potuit.

a ¶ Visu deinde.) Visus quanto fuerit melius affectus, tanto rem quancunq; clarius & in distantia remotiori percipere potest, præsertim quæ per rectas uidentur lineas. Videntur autem per rectas lineas, quæ in aere uidentur. Quæ uero per aerem & aquã duersa media uidentur, per flexas uiden

De uelocitate, uisu, deq; Romanorum quorundam fortitudine, ac Cæsaris Dictatoris excellentia, Caput VI.

VErum ut ad pernicitatis titulum transeamus, primam palmam uelocitatis Ladas quidam adeptus est, qui ita supra cauum puluerem cursitauit, ut arenis pendẽtibus nulla indicia relinqueret uestigiorum. Polymestor Milesius puer cum à matre locatus esset ad caprarios pastus, ludicro leporẽ consecutus est, & ob id statim productus à gregis domino Olympiade sexta & quadragesima (ut Bocchus autor est) uictor in stadio meruit coronam. Philippides biduo mille ducenta quadraginta stadia ab Athenis Lacedæmonem cucurrit. Anistius Lacon & Philonides Alexandri Magni cursores, à Sycione Elin usq;

uſque mille ducenta ſtadia uno die tranſierunt. Fonteio Vipſano & conſulibus, in Italia octo annos puer natus, quinq; & quadraginta millia paſſuum à meridie tranſiuit ad ueſperum. Viſu deinde plurimũ potuit Strabo nomine, quem ſuperſpexiſſe per centũ xxxv. millia paſſuum Varro ſignificat, ſolitum q; exeuntem à Carthagine claſſem Punicã, numerum q; nauium manifeſtiſſime è Lilybitana ſpecula denotare. Cicero tradit Iliada Homeri omnem ita ſubtiliter in membranis deſcriptam, ut teſta nucis claudetur. Callicrates formicas ex ebore ſic ſculpſit, ut portio earum à cęteris ſecerni nequiuerit. Apollonides perhibet in Scythia fœminas naſci, quæ Bithyæ uocantur, has q; in oculis pupillas geminas habere, & perimere uiſu, ſi quem forte iratæ aſpexerint. Hæ ſunt & in Sardinia. Præualuiſſe fortitudine apud Romanos L. Siciniũ Dentatum, titulorum numerus oſtendit. Tribunus hic plebis fuit nõ multum poſt exactos reges, Spurio Tarpeio, A. Thermo COSS. Idẽ ex prouocatione octies uictor, quadraginta & quinq; aduerſas habuit cicatrices, in tergo nullam notam. Spolia ex hoſte tricies & quater cepit. In phaleris, [b] haſtis puris, armillis, coronis, trecenta duodecim dona meruit. Nouẽ imperatores qui opera eius uicerãt, triumphantes proſecutus eſt. Poſt hunc Marcus Sergius duobus ſtipendijs, primo aduerſo corpore ter & uicies uulneratus. Secundo ſtipendio in prælio dextrã perdidit, qua de cauſa ferream ſibi manum fecit; & cum neutra penè idonea ad præliandum ualeret, una die quater pugnauit, & uicit ſiniſtra, duobus equis eo inſidente cõfoſſis. Ab Hannibale bis captus refugit, cum xx. menſibus quibus captiuitatis ſortẽ perferebat, nullo momento ſine compedibus fuerit & catenis. Omnibus aſperimis prælijs, quę tempeſtate illa Romani experti ſunt, inſignitus donis militaribus. A Thraſymeno, Trebia, Ticino q; coronas ciuicas retulit. Cannenſi quoq; prælio, de quo refugiſſe eximiũ opus uirtutis fuit, ſolus accepit coronã. Beatus profecto tot ſuffragijs gloriarum, ni hæres in poſteritatis eius ſucceſſione Catilina tantas adoreas odio damnati nominis obumbraſſet. Quantum inter milites Sicinius, aut Sergius, tantum inter duces, imò, ut uerius dicam, inter omnes homines Cæſar Dictator enituit. Huius ductibus undecies centum, & nonaginta duo millia cęſa ſunt hoſtium. Nam quantum bellis ciuilibus fuderit, noluit annotari. Signis collatis quinquagies & bis dimicauit: M. Marcellum ſolus ſupergreſſus, qui nouies & tricies pari modo fuerat præliatus. Ad hæc nullus celerius ſcripſit, nemo uelocius legit. Quaternas etiam epiſtolas ſimul dictaſſe perhibetur. Benignitate adeò prædítus, ut quos armis ſubegerat, clementia magis uicerit.

uidentur lineas: ut baculus in aquam collocatus, fractus uidetur. Porrò per reflexas lineas cernuntur, quæ ex reflexione ſpeculorum uidentur. b ℂ *Haſtis puris.)*

Secundũ Donatum haſtæ puræ ſunt quæ ſine ferro ſunt. c ℂ *Cæſar Dictator.)*

Scribit hic Solinus multa præconia Cæſaris, ſed non deſunt qui illum ob ſuam tyrannicam dominationem iure cæſum æſtiment. Nam honores non modo nimios recepit, ut conſulatum continuum, perpetuam dictaturam præfecturam q;, inſuper prænomen imperatoris, cognomẽ patris patriæ, ſtatuam inter reges, ſuggeſtum in orcheſtra, quin & ampliora etiam humano faſtigio decerni ſibi paſſus eſt, ſedẽ auream in curia, & pro tribunali thenſam, & ferculum Circenſi pompa, templa, aras, ſimulacra iuxta deos, puluinar, flaminẽ, Lupercos, appellationẽ mẽſis è ſuo nomine, ac nõnullos honores ad libidinem cepit & dedit. Vide Sueto. lib. 1.

Qui memoria claruerunt: cui caſus uocem ademerit, cuiue dederit: de morum laude, qui eloquentia floruerunt, de pietate, de pudicitia, & quis beatus fuerit iudicatus. Cap. VII.

CYrus memoriæ bono claruit, qui in exercitu cui numeroſiſſimo præfuit, nominatim ſingulos alloquebatur. Fecit

SCHOLIA CAP. VII.

Ea quæ à principio huius capitis ſcribuntur, Valer. Maximus quoq; cõmemo-

Digitized by Google

rat titulo ſeptimo libri octaui, in hæc uerba ſcribens: Cyrus omniũ militum ſuorum nomina, Mithridates duarũ & uiginti gentium, quæ ſub regno eius erant, linguas diſcendo: ille ut ſine monitore exercitum ſaluaret, hic ut eos quibus imperabat ſine interprete alloqui poſſet. a ¶ *Memoriam ex arte fieri.*) *Qui hanc ingenij partem exercent, his capiendi ſunt loci, & ea quæ maxime memoria tenere uelint, effigienda animo, atque in his locis ſic ſunt collocanda, ut ordinẽ rerum, locorum ordo ſeruet, res autem ipſas rerũ effigies notet, atque ut locis pro cera, ſimulacris pro literis utantur. Cæterum Metrodorum philoſophum, qui in Aſia uixit, adſerit Cicero ſe uidiſſe, ſcribitq; illum propè diuina præditum memoria. Fuit igitur circiter annum 648. ab urbe condita. Cynicus autem Diogenes fuit tempore Alexandri, cum conſtet eos eadem die uita functos, hũc Babyloniæ & alterum Corinthi, nempe circa annum 432. urbis cõditæ. Sed fuit alius Diogenes Stoicus tempore Ciceronis, quem hic Solinus uoluit exprimere.* b ¶ *Nihil tamen in homine facilius intercipi.*) *Sic quoque dicit Seneca in principio primi declamationum: Memoria, inquit, eſt res ex omnibus partibus animi maxime delicata & fragilis, in quam primũ ſenectus incurrit. Sic quidam Athenis eruditiſſimus, cum ictũ lapidis in capite ſuſcepiſſet, literarum quibus præcipue inſeruierat oblitus eſt, cætera omnia tenaciſſima memoria retinens.*

c ¶ *Cræſus.*) *Fuit hic Cræſus rex Lydorum, ea tempeſtate diuitijs & armis potentiſſimus: & cum Babylonijs auxilio eſſe uellet, à Cyro rege Perſarum uincitur.*

d ¶ *Cato princeps.*) *Hic Portius Cato genere Tuſculanus, Marco patre genitus, ob eius ſingulare ingeniũ ac mores integros, à Valerio Flacco Romam ductus, nec diu poſt Romana ciuitate donatus eſt, ac omni in ea dignitatis honore functus. Principio Priſcus uocabatur, et deinde Cato, quod uirtutis eius cognomentũ extitit. Romani enim eum in quo multarum rerum uſus ac experientia ſit, Catonem nominãt. Porrò Scipio Aemilianus, qui & Africanus, ſic ſeſe cõmodo reipublicæ tribuit, ut cum interfectus eſſet ab ijs qui affectabant ferri*

hoc idem in populo Ro. L. Scipio. Sed & Cyrum & Scipionẽ conſuetudine credamus profeciſſe. Cyneas Pyrrhi legatus poſtero die q̃ ingreſſus Romam fuerat, & equeſtrem ordinem, & ſenatum propriis nominibus ſalutauit. Rex Ponticus Mithridates duabus & uiginti gentibus, quibus imperitabat, ſine interprete iura dixit. Memoriam ex arte fieri palàm factum eſt, ſicut Metrodorus philoſophus, qui temporibus Cynici Diogenis fuit, in tantum ſe meditatione aſſidua prouexit, ut à multis ſimul dicta non modo ſenſuum, ſed etiam uerborũ ordinibus detineret. [b]Nihil tamẽ in homine aut metu, aut caſu, aut morbo facilius intercipi, ſæpe perſpectum eſt. Qui lapide ictus fuerat, accepimus oblitum literarũ. Meſſalã certe Coruinũ poſt ægritudinem quam pertulerat percuſſum, pro prij nominis obliuione, quamlibet aliàs ei ſenſus uigeret. Memoriã metus perimit. Inuicem metus uocis eſt incitamentũ, quam non ſolum acuit, ſed etiam ſi nunquam fuerit extorquet. Denicq; cum Olympiade octaua & quinquageſima uictor Cyrus intraſſet Aſiæ oppidum Sardis, ubi tunc [c]Cræſus latebat, Athis filius regis mutus ad id uſq; temporis, in uocem erupit ui timoris. Exclamaſſe em̃ dicitur, Parce patri meo Cyre, & te hominem eſſe uel caſibus diſce noſtris. Tractare de moribus ſupereſt, quorũ excellentia maxime in duobus enituit. [d]Cato princeps Portię gentis, ſenator optimus, orator optimus, optimus imperator. Cauſam tamen quadragies & quater dixit, diuerſis odiorum ſimultatibus appetitus, ſemper abſolutus. Verũ Scipionis Aemiliani laus propenſior, qui præter bona quibus Cato clarus fuit, etiam publico amore præceſſit. Vir optimus Naſica Scipio iudicatus eſt, non priuato tantum teſtimonio, ſed totius ſenatus ſacramẽto: quippe quod inuentus dignior non fuit, cui præcipue religionis crederetur miniſteriũ, cum oraculum moneret accerſi ſacra [e]matris deũm Peſſinunticæ. Plurimi inter Romanos eloquentia floruerunt: ſed hoc bonum hæreditarium numquam fuit, niſi in familia Curionum, in qua tres ſerie continua oratores fuerunt. Magnum hoc habitum eſt ſanè eo ſęculo, quo pręcipue facundiam, & humana & diuina mirata ſunt: quippe tunc percuſſores [f]Archilochi poetæ Apollo prodidit, & latronum facinus deo arguente detectũ eſt. Cumq; Lyſander Lacedæmonius Athenas obſideret,

ubi

ubi Sophoclis Tragici inhumatum corpus iacebat, identidem Liber pater ducē admonuit per quietē, ut sepeliri delicias suas sineret: nec prius destitit, quàm Lysander cognito quis obisset diem, & quid à numine posceretur, inducias bello daret, usq; dum congruæ supremis talibus exequiæ ducerentur.[h] Pindarū lyricum è conuiuij loco, cui imminebat ruina, ne cum cæteris interiret, foris secus Castor & Pollux uocarunt, inspectantibus uniuersis: quo effectum est, ut solus impendens periculum euaderet. Numerandus post Deos Cn. Pompeius Magnus, intraturus Possidonij domū, clarissimi tunc sapientiæ professoris, percuti ex more à lictore uetuit fores, summissis q; fascibus, quamlibet confecto Mithridatico bello, & orientis uictor, sententiæ propria cessit ianuæ literarum. Africanus prior Q. Ennij statuā imponi sepulchro suo iussit.[i] Vticensis Cato unum ex tribunatu militum philosophum, alterum ex Cypria legatione Romam aduexit, professus plurimū se eo facto Senatui & populo Romano contulisse, quamuis proauus eius sæpissime censuisset Græcos Vrbe pellendos. Dionysius tyrannus uittatā nauem Platoni obuiā misit: ipse cum albis quadrigis egredientē in littore occurrens honoratus est. Perfectam prudentiā soli Socrati oraculum Delphicum adiudicauit. Pietatis documentū nobilius quidem[k] in Metellorū domo effulsit, sed eminentissimū[l] in plebeia puerpera reperitur. Humilis hæc, atq; ideo famæ obscurioris, cū ad patrem, qui supplicij causa claustris pœnalibus cō tinebatur, ægrè obtinuisset ingressum, exquisita sæpius à ianitoribus ne fortè parenti cibum sum ministraret, alere eum uberibus suis deprehensa est: quæ res & factum & locum consecrauit. Nam qui morti destinabat, donatus filiæ, in memoriam tanti præconij reseruatus est. Locus dicatus suo numini, Pietatis sacellum fuit. Nauis à Phrygia gerula sacrorum, dum sequitur uittas castitatis,[m] contulit Claudiæ principatū pudicitiæ. At Sulpitia Paterculi filia, M. Fulvij Flacci uxor, censura omnium matronarum è centum probatissimis haud temerè electa est, quæ simulacrum Veneris, ut Sibyllini libri monebant, †quod attinet dedicaret. † Qui attingat ad titulū felicitatis, nec dum repertus est, & qui felix censeri iure debuerit. Nanq; Cornelius[n] Sylla dictus potius est, cū fuerit felix. Solum certè beatū Cortina Aglaū iudicauit, qui in angustissimo Arcadiæ angulo

ferri agrariam legem, discordiarum fomentum, quibus ille fortiter repugnauerat, Metell. Macedonicus in publicū se proripuit, mœstoq; uultu & uoce cōfusa ait: Concurrite concurrite ô ciues, mœnia nostræ urbis euersa sunt, Scipioni enim Africano intra sua mœnia uis illata est. e ℂ *Matris deorū Pessinunticæ.)* Est Pessinuntis urbs Phrygiæ, *in qua Cybelæ deæ insigne templum constructū erat, quæ Minois & Dindymenes filia fuit, mira pulchritudine & prudentia prædita, inuentrix prima fistulæ, cymbali, tympaniq;. Hæc & curandi pueros artem tradidit, eosq; summo ac materno amore prosecuta est, unde factum, ut ex facto matris nomen consecuta sit. Longe pòst simulacrum eius, monente Sibylla, per Scipionē Nasicam Romam aduectum est. Hæc & à quibusdam Rhea, deorū mater uocatur: itē Vesta, & dea Phrygia magna.* f ℂ *Archilochi.)* Fuit hic Archilochus uates præcellens, sed obscœnus multum ac uirulentus. Hinc factum est, ut dicta amarulenta & mordacia, prouerbiali figura Archilochia nominentur.

g ℂ *Liber pater.)* Aiunt Dionysium, id est, Bacchum, Liberum patrem appellatum, quod bibentibus libertatis causa sit: fiunt enim homines ebrietate petulantiores. Vel quod libationem præbuit, uel quod pro Bœotiæ libertate pugnauit.

h ℂ *Pindarū.)* Non Pindaro, sed Simonidi id accidit, quamobrē deprauatus est hic locus. Cæterum Posidonius, cuius mox fit mentio, fuit Rhodi Ciceronis præceptor. Fuit proinde mos apud Romanos, ut cum magistratus domum cuiuspiā esset intraturus, lictor fores uirga percuteret. Item Ennius, cuius & hic fit mentio, poëta fuit, & cum articulari morbo interijsset, sepultus est in Scipionis monumento, uia Appia, intra primum ab urbe miliarium.

i ℂ *Vticensis Cato.)* Cum Carneades Romam uenisset, & quasi quodam diuino afflatu Romanā iuuentutem ad græcarum literarū amorem pellexisset, idq; cæteris Romanis iucundū fuisset spectaculū, Cato proauus ijs studijs uniuersam ciuitatē abundare grauiter tulit. k ℂ *In Metellorum domo.)* Metellorum familiæ inter cæteras uirtutes, pietatem in deos pecu

Digitized by Google

liarem fuisse constat. Metellus enim pontifex max. Posthumium consulem eundemq; flaminem Martialem, ad bellum gerendum Africam petentem, ne à sacris discederet, mulcta indicta, inconsulto deo urbem egredi passus non est. l ¶ In plebeia puerpera.) Plinius dicit hanc pietatem matri ostensam, Solinus autem ad patrē refert. m ¶ Contulit Claudiæ principatū.) Claudia quæ semper impudica habita fuit, ob nimios corporis cultus, orauit deam submissis genibus, ut si se castam iudicaret, suum cingulum sequeretur: ita nauis quæ ab omni iuuentute non ualuit commoueri, ab una muliere fuit cōmota. Sed istud demoniacum fuit miraculum, ut nauis illa qua simulacrū matris Phrygiæ uehebatur, tantis hominum boumq; conatibus immobilis redderetur, eamq; una muliercula zona alligatā ad suæ pudicitiæ testimoniū traheret. n ¶ Sylla felix.) Hic felix in fortuna dictus est: nam cum paruulus à nutrice ferretur, mulier obuia, salue, inquit, puer tibi & reipub. tuæ felix: & statim quæsita quæ hæc dixisset, non potuit inueniri.

SCHOLIA CAP. VIII.

Scripturus Solinus de regionibus orbis, initium sumit ab Italia, quæ uiris, fœminis, ducibus, militibus, artium præstantia, ingeniorum perspicacitate, situ, salubritate cœli, facili accessu cunctarum gentium, littoribus portuosis, benigno uentorum afflatu, aquarum copia, nemorum salubritate, ferorum animalium innocentia, soli fertilitate, pabuli ubertate, semper fuit pulcherima. In summa, quicquid quo carere uita nō debeat, nusquam ferè est præstantius: fruges, uinum, olea, uellera, lina, metalla auri, argenti, æris & ferri. Videre poteris de his uberiora libro 3. & 37. Plinij in nat. hist. Fuit hæc olim dicta Latiū, à latendo, quod illic latuerit Saturnus dum Iouem fugeret. Alij à Latino rege dici asserunt. Dicta est & Oenotria, à uino quod optimum in Italia nascitur, uel ab Oenotro rege Sabinorum. Italia autem ab Italo rege dicta est, et Græcia maior, quod incolæ eius ex maiori parte Græci fuerint. a ¶ Bifera uiolaria.) Multi flores bis in anno proueniunt. Veseuus mons in Campania est iuxta Neapolim. Vocatur & Vesuuius: Baiæ, ciuitas iuxta mare Campanum sita, à Baio Vlyssis socio illic sepulto: ubi & aquæ calidæ scaturiunt, ad uoluptatem & narios morbos cōmodæ. Inuiare, significat uiam facere. Ardea urbs à Danaë Acrisij Argiuorum regis filia, auguria ardeæ auis condita est. Quæ urbs Polyde sit, non satis constat. Agilla ciuitas est Thusciæ, quæ alio nomine Cære dicta est. Haleso uero putatur esse, quā hodie Montem flasconem uocant. b ¶ Digitiorum sorores.) Quidam putant legendum, diuorum. Beneuentū uero olim dictum fuit Maleuentum, quod à Dalmatia uiolentior quidā

pauperis soli dominus, nunquam egressus paterni cespitis terminos inuenitur.

De Italia, & eius laudibus, deq; peculiaribus multis, quæ in ea reperiuntur. Cap. VIII.

DE homine satis dictum habeo. Nunc, ut ad destinatum reuertamur, ad locorum cōmemorationē stylus dirigendus est, atq; adeò principaliter in Italiam, cuius decus iam in Vrbe contigimus. Sed Italia tanta cura ab omnibus dicta est, præcipuè à M. Catone, ut iam inueniri non † possit, quod non ueterum autorum præsumpserit diligentia, largiter in laudem excellentis terræ materia suppetente, dum scriptores præstantissimi reputant locorum salubritatē, cœli temperiē, ubertatem soli, aprica collium, opaca nemorum, innoxios saltus, uitiū olearūq; prouentus, † ouilia, pecuaria, tot amnes, lacus tantos, [a] bifera uiolaria, inter hæc Veseuū flagrantis animæ spiritu uaporantem, † tepentes fontibus Baias, colonias tam frequentes, tam assiduā nouarum urbium gratiam, tam clarum decus ueterum oppidorum, quæ primum Aborigines, Arunci, Pelasgi, Arcades, Siculi, totius postremò Græciæ aduenæ, & in summa uictores Romani cōdiderunt. Ad hæc littora portuosa, orasq; habet patentibus gremijs, commercio orbis accōmodatas. Verum ne prorsus intacta uideat, in ea quæ minus trita sunt, animū intendere haud absurdum uidetur, & parcius depasta leuib. uestigijs inuiare. Nam quis ignorat uel dictam uel cōditam à Iano Ianiculum, à Saturno Latium atq; Saturniam, à Danaë Ardeam, à comitibus Herculis Polyden, ab ipso in Campania Pompeios, quia uictor ex Hispania pompā boum duxerat? In Liguria quoq; lapidarios campos, quod à Ioue eo dimicante credūtur saxa pluisse. Regionem Ionicam ab Ione Naulochi filia, quam procaciter insidentē uias Hercules interemit, ut ferunt.

† sit

† nobili pecuaria

† tepen tibus

Alchippen

Alchippen à Marſya rege Lydorũ, quod hiatu terræ hauſtum, diſſolutũ eſt in lacum Fucinum. Ab Iaſone templum Iunonis Argiuæ, à Pelope Piſas, à Cleolao Minois filio Daunios, Iapygas à Iapyge Dædali filio, Tyrrhenos à Tyrrheno Lydiæ rege, Corã à Dardano, Argillam à Pelaſgis, qui primi in Latiũ literas intulerunt: ab Haleſo Argiuo Phaliſcã, à Phalerio Argiuo Phalerios, Feſcennium quoq; ab Argiuis, portum Parthenium à Phocenſibus, Tybur, ſicut Cato facit teſtimonium, à Catillo Arcade præfecto claſſis Euãdri: ſicut Sextius, ab Argiua iuuentute. Catillus em̃ Amphiarai filius poſt prodigialem patris apud Thebas interitum, Oeclei aui iuſſu, cum omni fœtu uel ſacro miſſus tres liberos in Italia procreauit, Tiburtum, Coram, Catillum, qui depulſis ex oppido Siciliæ ueteribus Sicanis, à nomine Tiburti fratris natu maximi urbẽ uocarunt. Mox in Brutijs ab Vlyſſe extructũ templũ Mineruæ. Inſula Ligea appellata abiecto ibi corpore Sirenis ita nominatæ. Parthenope à Parthenopes Sirenis ſepulchro, quam Auguſtus poſtea Neapolin eſſe maluit. Præneſte, ut Zenodotus refert, à Præneſte Vlyſſis nepote Latini filio: aut, ut Præneſtini ſonant libri, à Cæculo, quem iuxta ignes fortuitos inuenerunt, ut fama eſt, [b] Digitiorũ ſorores. Notum eſt à Philoctete Petiliam conſtitutam, Arpos & Beneuentum à Diomede, Patauium ab Antenore, Metapontum à Pylijs, Scyllaceum ab Athenienſibus, Sybarim à Trœzenijs, & à Sagari Aiacis Locri filio, Salẽtinos à Lycijs, Anconã à Siculis, Gabios à Galatio et Bio Siculis fratribus, ab Heraclidis Tarentũ, inſulã Tenſam ab Ionibus, Pæſtum à Dorenſibus, à Myſcello & † Archia Crotonã, Rhegium à Chalcidenſibus, Caulonam & Terinã à Crotonienſibus, à Naritijs Locros, Heretum à Græcis, in honorẽ Heræ, ſic enim Iunonẽ Græci uocant. Aritiam ab Archilocho Siculo, unde & nomẽ, ut Caſſio Heminæ placet, tractum. Hoc in loco Oreſtes oraculo monitus ſimulacrũ Scythicæ Dianæ, quod de Taurica extulerat, priuſquam Argos peteret, cõſecrauit. A Zanclẽſibus Metaurum locatum, à Locrenſibus Metapontum, quod nũc Vibo dicitur. Bocchus abſoluit, Gallorum ueterem propaginem Vmbros eſſe. M. Antonius aſſeuerat eoſdẽ, quod tempore aquo †eſſe ſæ cladis imbribus ſuperfuerint, Vmbros †græcè nominatos. Licinio placet à Meſſapo græco

qiaidã & acerbus uentus ingruere conſueuiſſet. Patauiũ, *quod hodie eſt* Padua, *à* Padi *fluminis uicinitate ſic dictũ eſt.* Tarentũ *urbs eſt* Calabriæ, *quã quidã* Lacedæmonium *uocant, quidam uero* Herculeum Tarentum. Zanclenſes *ſic nominati ſunt à* Zancle *oppido tum* Achaiæ *tum* Siciliæ.

c ℂ Palinurum.) Fuit Palinurus Aeneæ claſſis gubernator, ſubmerſus & ſepultus iuxta promontoriũ quoddam, à quo illud hoc quoq; conſecutum eſt nomen, ubi & urbs eſt quam Heliã uocant, alij autem Vcliam, à qua haud procul diſtat Leucoſia inſula, à cognata Aeneæ ſic dicta. Cæterum Venus dicitur ἀφροδίτη, quòd ex teſtiũ Saturni, uel ut alijs placet, ex Cœliſpuma nata fingitur. d ℂ Indigetis.)

Indigetes dij uocantur, quod nullius rei egeant, uel quaſi in dijs agentes.

e ℂ Aiugis alpium.) Vniuerſa, inquit Sempronius, Italia à iugis Alpium oritur, et in Leucopetrã fretumq; Siculum terminatur. Cingitur ſupero & infero mari, et ſecatur Apennino, qui à iugis Alpiũ ortus, per mediam Italiam à Liguribus ad Anconam porrectus, inde paulatim uſq; Venuſiam flexus, ibi ex trãſuerſo diuidit Italiã. Scribit quoq; Plinius ſic: Italia querno aſſimilatur folio, multo procceritate amplior q̃ latitudine, in læuo ſe flectens cacumine, & Amazonicæ figura deſinens parmæ, ubi à medio excurſu †Cirthos uocatur, per ſinus lunatos duo cornua emittens, Leucopetrã dextra, Lacinium ſiniſtra. † Cocinthos, Herm. Barb.

f ℂ Amœniſſimi Cãpaniæ tractus.) Scribit Florus libro primo: Omnium non modo Italia, ſed toto orbe terrarũ pulcherrima Campaniæ plaga eſt. Nihil mollius cœlo, deniq; bis floribus uernat, nihil uberius ſolo, ideo Liberi Cereriſq; certamen dicitur. Nihil hoſpitalius mari. Hic illi nobiles portus, Caieta, Miſenus, & tepentibus fontibus Baiæ, Lucrinus & Auernus, quædã maris ocia. Hic amicti uitibus montes, Gaurus, Falernus, Maſicus, et pulcherrimus omniũ Veſuius Aetnæi ignis imitator. Vrbes ad mare, Formiæ, Cumæ, Puteoli, Neapolis &c. Eſt & ibi Phlegræus campus, in quo Herculẽ gigantes ſuperaſſe fabulantur, illicq; ſepulti, quoties anhelant, terram quatiunt.

g ℂ Tarracina.) Hæc & Trachi-

Digitized by Google

Messapię datã originẽ, uersam postmodũ in nomen Calabrię, quam in exordio Oenotri frater Peucetius, Peucetiã nominarat. Par sentẽtia est inter autores, à gubernatore Aeneæ [c] Palinurũ appellatũ, à tubicine Miseno Misenũ, à cõsobrina Leucosiã insulã. Inter omnes perspicuè conuenit, à nutrice Caieta, Caietam, ab uxore Lauinia, Lauiniũ esse nuncupatũ, quod post Troiæ excidiũ, sicut† Cussonius perhibet, quarto anno extructum est. Nec omissum sit Aeneã, æstate ab Ilio capto secunda, Italicis littoribus appulsum, ut Hemina tradit, socijs non amplius sexcentis, in agro Laurẽti posuisse castra: ubi dum simulacrum, quod secum ex Sicilia aduexerat, dedicat Veneri matri, quę ἀφροδίτη dicit, à Diomede Palladiũ suscipit, tribusq; mox annis cum Latino regnat socia potestate, quingentis iugeribus ab eo acceptis: quo defuncto summã biennio adeptus, apud Numicũ apparere desijt. Anno septimo patris [d] Indigetis ei nomen datũ Deinde constitutę ab Ascanio Alba longa, Fidenæ, †Antiũ, Nola à Tyrijs, ab Eubœensibus Cumæ. Ibidem Sibyllæ sacellũ est, sed eius quæ rebus Romanis quinquagesima Olympiade interfuit, cuiusq; librum ad Corneliũ usq; Syllam pontifices nostri consulebant: tunc enim una cum Capitolio igni absumptus est: nam priores duos, Tarquinio Superbo parcius precium offerente, quàm postulabatur, ipsa exusserat. Huius sepulchrum in Sicilia adhuc manet. Delphicam autem Sibyllã ante Troiana bella uaticinatã Bocchus perhibet, cuius uersus plurimos operi suo Homerũ inseruisse manifestat. Hãc Heriphile Erythręa annis aliquot intercedentibus insecuta est, Sibyllaq; appellata est de scientię parilitate, quæ inter alia magnifica Lesbios amissuros maris imperium multo antè præmonuit, quàm id accideret. Ita Cumanã tertio fuisse post has loco, ipsa æui series probat. Ergo Italia, in qua Latium antiquũ antea à Tyberinis ostijs aduscq; Lyrim amnem pertinebat, uniuersa consurgit [e] à iugis Alpium, porrecta ad Rheginũ uerticem, & littora Brutiorum, quò in mare meridiem uersus protenditur. Inde procedens paulatim se Apennini montis dorso attollit, extensa inter Thuscum & Adriaticum, id est, inter superum mare & inferum, similis querno folio, scilicet proceritate amplior quàm latitudine. Vbi longius processit, in cornua duo scinditur, quorum alterum Ionium spectat æquor, alterum Siculum. Inter quas prominentias non uno margine accessum insinuati freti recipit, sed linguis proiectis sæpius, à procurrentibus distinctũ promontorijs pelagus admittit. Ibi, ut obuia passim notemus, arces Tarentinę, † Scyllęa regio, cũ Scyllæo oppido, & Cratide flumine Scyllę matre, ut uetustas fabulata est: Rhegini saltus, Pæstanę ualles, Sirenum saxa, [f] amœnissimi Campaniæ tractus, Phlegræi campi, Circes domus, [g] Tarracina insula antè circũflua immenso mari, nunc æuo nectente addita continenti, diuersam q; fortunam à Rheginis experta, quos fretum medium à Siculis ui abscidit: Formiæ etiã [h] Læstrygonibus habitatę: multa prętera pollentissimis ingenijs edisserta, quæ prætereire, quàm inferius exequi, tutius duximus. Verum

nia dicta est, siticq; olim Volscorum metropolis. Et quemadmodũ ipsa maris abscessu addita continenti, sic Rhegiũ maris accessu à continenti sciunctũ est: hinc & nomen urbi datũ ῥαγείς, quod ex græco ruptũ significat. Nã Sicilia à continente ui terræmotuũ auulsa est. h ¶ Læstrigonibus.) Læstrygones anthropophagi fuerunt, homines immanissimi, et ab omni humanitate alieni, sic dicti ἀπὸ τῆς λαιστρείας, id est, à latrocinio. i ¶ Lacinium.) Promontorium Italiæ inter Adriaticũ & Ioniũ est, à quodam latrone ibi ab Hercule interempto qui Lacinius uocabatur. Aeroceraunij montes sunt excelsi, quos fulmina sæpe infestant. k ¶ Chersydris.) Serpentes sunt qui tam in aquis quàm in terris morantur. Boa uero serpentis aliud est genus, sic dictum quod instar bouis turgeat. Alij aliter interpretantur. Per fellebrem satietatem intellige copiosum lactis fuctum.

l ¶ Lupi ceruarij.) Tria sunt luporum genera, cõmunes, canarij & ceruarij. Ceruarij dicuntur etiã cum famelici cibum edunt, & respiciunt, propositi obliti cibi. Porrò ex Lyncum humore lyncurium lapidem nasci, ex autoribus constat.

Digitized by Google

rum Italiæ longitudo, quę ab Augusta prætoria per urbem, Capuam q́ porrigit, usq; ad oppidum Rhegium, decies centena & uiginti millia passuũ colligit. Latitudo ubi plurimũ, ccccx. ubi minimũ, †cxxxvi. millia. Arctissima est ad portum, quem Annibalis castra dicunt; neq; enim excedit quadraginta millia. Vmbilicũ, ut Varro tradit, in agro Reatino habet. At in solidum spatiũ circuitus uniuersi, uicies quadragies nouies centena sunt. In quo ambitu aduersa Locrensium fronte ortus à Gadibus finitur Europæ sinus primus: nam secundus à i Lacinio auspicatus, in Acroceraunijs metas habet. Ad hæc Italia Pado clara est, quẽ mons Vesulus superantissimus inter iuga Alpiũ gremio suo fundit, uisendo fonte in Ligurum finibus, unde se primũ Padus prorupit, submersusq; cuniculo rursus in agro Vibonensi extollit, nulli amniũ inferior claritate, à Græcis dictus ἠεἰδλαυος. Intumescit exortu canis tabefactis niuibus, & liquentibus brumæ pruinis, auctusq; aquarum accessione xxx. flumina in Adriaticũ defert mare. Est è memorabilibus inclytum, & insigniter per omnium ora uulgatum, quod perpaucę familiæ sunt in agro Phalisco rum, quos Hirpos uocant, hi sacrificium annuum ad Soractem montem Apollini faciunt, idq; operantes gesticulationibus religiosis, impune exultant ardentibus lignorum struibus in honorem diuinæ rei, flammis parcentibus: cuius deuotionis ministeriũ munificentia senatus honoratum, Hirpis † perpetuò omnium munerum uacationem dedit. Gentem Marsorum serpentibus illæsam esse, nihil mirũ: à Circes filio genus ducunt, & de auita potentia deberi sibi † sentiunt seruitium uenenorum, ideo uenena contemnunt. C. Cælius Oetæ tres filias, Angitiã, Medeã, & Circen, fuisse dicit. Circen Circæos insedisse montes, carminum maleficijs uarias imaginum facies mentientẽ. Angitiã uicina Fucino occupauisse, ibiq; salubri scientia aduersus morbos resistentem, cum desisset hominem uiuere, deam habitam. Medeam ab Iasone Buthroti sepultam, filiumq; Marsis imperasse. Sed quamuis Italia habeat hoc præsidium familiare, à serpentibus non penitus libera est. Denicq; habitatores ab Amyclis, quas antea Amyclæi græci cõdiderant, serpentes fugauere. Illic frequens uipera morsu insanabili: breuior hęc cęteris, quàm in alijs aduertimus orbis partibus, ac propterea, dum despectui est, facilius nocet. Calabria k Chersydris frequentissima est, & Boam gignit, quem anguem in immensam molem ferunt coalescere. Captat primo greges bubulos, & si quæ plurimo lacte rigua bos est, eius se uberibus innectit, suctuq; cõtinuo saginata, lõgo seculo ita † fellebri satietate ultimo extuberatur, ut obsistere eius magnitudini nulla uis queat: postremo depopulatis animalibus, regiones quas obsederit, ad uastitatẽ cogit. Diuo denique Claudio principe, ubi Vaticanus ager est, in aluo occisæ Boę spectatus est solidus infans. Italia lupos habet, qui cum cæteris similes non sint, homo, quem prius uiderint, conticescit, & anticipatus obtutu nocenti, licet clamandi uotum habeat, non habet uocis ministerium. Sciens de lupis multa prætereo. Spectatissimum illud est, quod caudæ animalis huius uillus amatorius ineſt perexiguus, quem spontaneo damno abijcit, cum capi metuit: nec habet potentiam, nisi uiuenti detrahatur. Coeunt lupi toto anno non amplius dies xij. Vescuntur in fame terra. At hi quos l ceruarios dicimus, quamuis post longa ieiunia repertas ægre carnes mandere cœperint, ubi quid casu respiciunt, obliuiscuntur, & immemores præsentis copiæ, eunt quæsitum quam reliquerunt satietatem. In hoc animalium genere numerant & Lynces, quarum urinas coire in duritiem precioſi calculi fatentur, qui naturas lapidum exquisitius sunt persecuti. Istud etiam ipsas Lynces persentiscere, hoc documento probatur, quod egestum liquorem illico arenarum cumulis, quantum ualent, cõtegunt; †inuidia scilicet, ne talis egeries transeat in nostrum usum, ut Theophrastus perhibet. Lapidi isti succini color est, pariter

†cxxxv.

† perpetuo senatusconsulto

† sciunt

† funebri

† inuidæ

Digitized by Google

ſpiritu attrahit propinquantia, dolores renum ſedat, medetur regio morbo, λυγκούριον græcè dicitur. Cicadæ apud Rheginos mutæ, nec uſquam alibi, quod ſilentium miraculo eſt, nec immeritò, cum uicinæ, quæ ſunt Locrenſium, ultra cæteras ſonitent. Cauſas Granius tradit, cum obmurmurarent illic Hercule quieſcente, deum iuſſiſſe ne ſtreperent; itaq; ex eo cœptum ſilentiũ permanere. Liguſticum mare frutices procreat, qui quantiſper fuerint in aquarum profundis, fluxi ſunt, tactu propè carnulento: deinde ubi in ſupera tolluntur, natalibus derogatis, lapides fiunt. Nec ſolum qualitas illis, ſed & color uertitur: nam puniceo protinus rubeſcunt. Ramuli ſunt quales arborum uiſimus, ad ſemipedẽ frequentius longi: rarum eſt pedaneos deprehendi. Excudunt ex illis multa geſtamina. Habet enim, ut Zoroaſtres ait, materies hæc quandam poteſtatẽ, ac propterea quicquid inde fit, habetur inter ſalutaria. Coralliũ alij dicunt: nam Metrodorus †γοργονίαν nominat. Idem, quod reſiſtat typhonibus & fulminibus, affirmat. Eruitur gemma in parte Lucaniæ, facie adeò iucunda, ut languentes intrinſecus ſtellas, & ſub nubilo renitentes croceo colore perfundat. Ea, quoniam in littore Syrtium inuenta primũ eſt, Syrtites uocatur. Eſt & Veientana gemma à loco dicta, cui nigri coloris ſuperficies, quam ad gratiam uarietatis limites interſecant albi, †uenis †notis candentibus. Inſula quæ Apuliæ oram uidet, tumulo ac delubro Diomedis inſignis eſt, & Diomedeas aues ſola nutrit. Nam hoc genus alitis præterquã ibi nuſquã gentium eſt, idq; ſolum poterat memorabile iudicari, niſi accederent non omittenda. Forma illis penè quæ fulicis, color cãdidus, ignei oculi, ora dentata, congreges uolitant, nec ſine ratione pergendi. Duces duæ ſunt quæ regant curſum, altera agmen anteit, altera inſequitur: illa ut ducta certum iter dirigat, hæc ut inſtantia urgeat tarditatem. Hæc in meantibus diſciplina eſt. Cum fœtificum adeſt tempus, roſtro ſcrobes excauant: deinde ſurculis inuerſum ſuperpoſitis, texta cratium imitantur, & ſic contegunt ſubter cauata: & ne operimenta deſint, ſi fortè lignorũ caſas uenti auferant, hanc ſtruem comprimunt terra, quã egeſſerant cum puteos excauarẽt. Sic nidos moliuntur bifori acceſſu, nec fortuitò, adeò ut ad plagas cœli metentur exitus, uel ingreſſus. Aditus, qui dimittit ad paſtus, in ortum deſtinatur: qui excipit reuertentes, occaſum uerſus eſt, ut lux & morantes excitet, & receptui non denegetur. Leuaturæ aluum aduerſis flatibus ſubuolant, quibus proluuies longius auferatur. Iudicant inter aduenas: ſi græcus eſt, propius accedunt, & quantum intelligi datur, uelut ciui blandius adulantur. Si quis erit gentis alterius, inuolant, & impugnant. Aedem ſacram omni die celebrant ſtudio huiuſmodi: aquis imbuunt plumas, aliſq; impendiò madefactis confluunt rorulentæ, ita ædem excuſſo humore pũrificant, tunc pennulis ſuperplaudunt, inde diſcedunt quaſi peracta religione. Ob hoc ferũt Diomedis ſocios aues factos. Sanè ante aduentum Aetoli ducis nomen Diomedeæ nõ habebant, inde ſic dictæ. Italicus excurſus per Liburnos, quæ gens Aſiatica eſt, procedit in Dalmatiæ pedem, Dalmatia in limitem Illyricum, in quo ſinu Dardani ſedes habent, homines ex Troiana proſapia, in mores barbaros efferati. At ex altera parte per Ligurum oram in Narbonenſem prouinciam pergit, in qua Phocenſes quondam fugati Perſarum aduentu, Maſſiliam urbem Olympiade quadrageſimaquinta condiderũt. C. Marius bello Cymbrico factis manu foſſis inuitauit mare, pernicioſamq; feruentis Rhodani nauigationem temperauit; qui amnis præcipitatus Alpibus, primo per Heluetios ruit, occurſantium aquarum agmina ſecum trahens, auctuq; magno, ipſo, quod inuadit, freto turbulentior, †quod niſi † cum fretum uentis excitatur. Rhodanus ſæuit & cum ſerenum eſt, atque ideo inter tres Europæ maximos fluuios & hunc computant. Aquæ quoque Sextię eo loco claruerunt, quondã hyberna Conſulis, poſtea excultæ mœnibus:

quarum

quarum calòr olim acrior exhalatus, per tempora euaporauit, nec iam par est famæ priori. Si Græcos cogitemus, præstat respicere littus Tarentinum: unde à promontorio, quod Acran Iapygian uocant, Achaiam cursum destinantibus citissima nauigatio est.

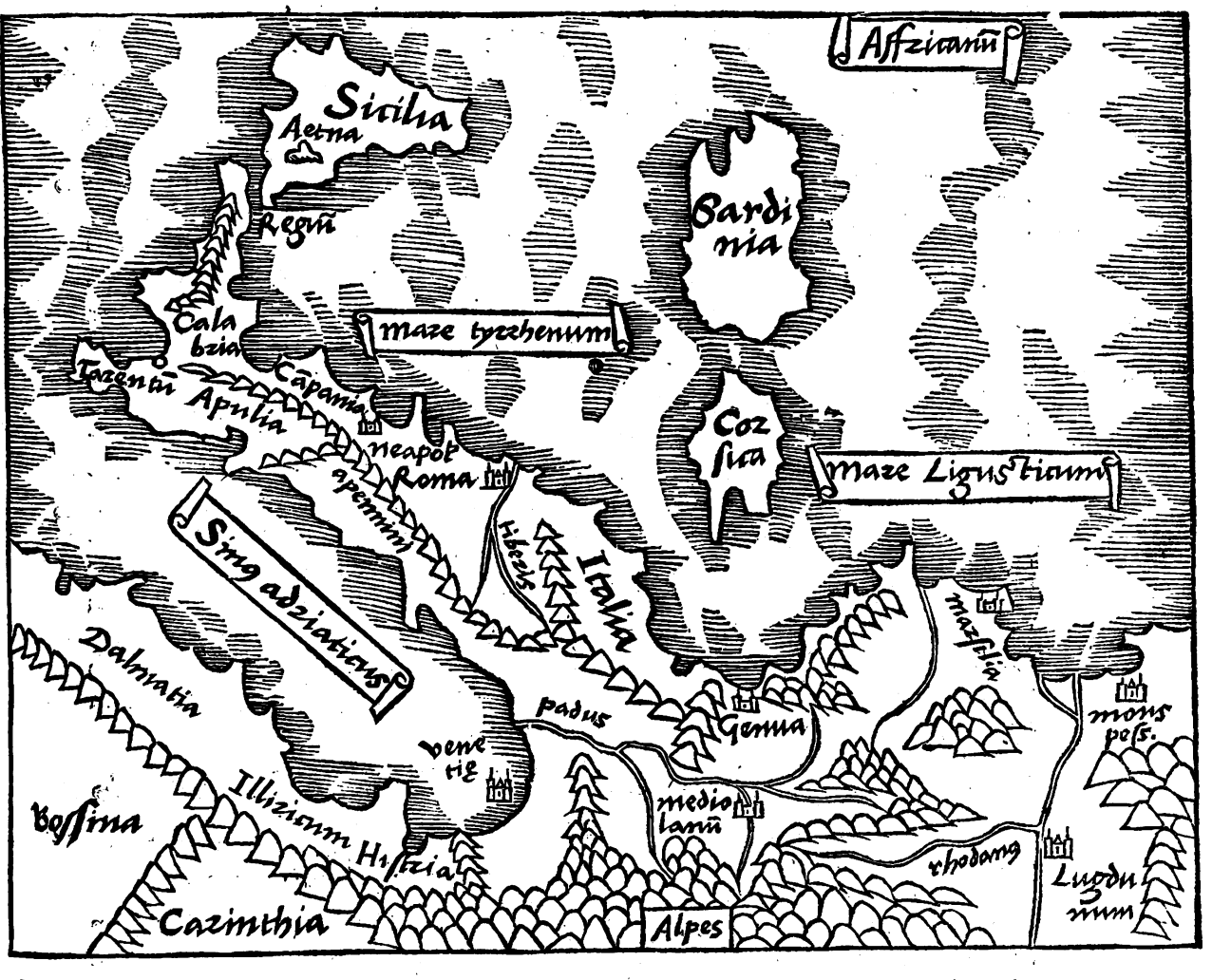

Diuiditur Italia in sedecim regiones, nempe in Liguriam, in qua est Genua. In Latium, ubi sunt ostia Tyberina. In Hetruriam, quæ protenditur usq; ad primam ripam Tiberis. In Campaniam, quæ & terra laboris hodie dicitur, in qua Capua & Neapolis sunt. In Lucaniam, quæ situm habet inter Calabriam & Apuliam. In Calabriam, quæ tenet extremitatem Italiæ prope Siciliam. In Apuliam, quæ Iapygia olim dicta fuit, & adiacet mari Adriatico, habens urbes Brundusium & Tarentum &c. In Samnium siue Aprutium, quod est inter Campaniã & Apuliam, habens ciuitates Aquilam, Aquinum, Beneuentum &c. In Picenum, quod nunc Marchia Anconitana, in qua est Ancona, Vrbinum &c. In Aemiliam seu Romandiolam, quam & Flaminiam uocant, in qua urbes sunt Rauenna, Ferraria, Bononia &c. In Vmbriam, quæ nunc est ducatus Spoletanus, incipitq; ab Apennino monte, & extenditur usq; ad sinum Adriaticum: urbes in ea sunt, Spoletum, Reate, Fulgineum &c. In Galliam cisalpinam, quæ & Gallia togata dicitur, & hodie Lombardia, à Longobardis, cuius metropolis est Mediolanum. In Venetiam, quæ nunc est Marchia Teruisana, in qua sunt urbes Verona, Patauium, Vincentia &c. In Iapidiam, quæ est iuxta Venetias. In Carniã, quæ nunc est Forum Iuliũ. Et in Istriam, quæ cõtermina est Illyrio,

SCHOLIA CAP. IX.

De insulis his paruis, Pandataria, Prochyta, Capraria, Ithacesia & similibus, quæ in Tyrrheno mari situm habent, apud Strabonem & Ptolemæum etiam nonnihil inuenies. Hodie multarũ nomina sunt mutata. Ligures sunt qui circa Genuam habitant. Nomen uero dedisse feruntur Corsicæ insulæ, à Corsa muliere.

De quibusdã ignobilibus Tyrrheni maris insulis quæ Italiæ adiacent: de Corsica & Catochite lapide. Cap. IX.

LEctẽdus hinc stylus est, terrarumq; uocant †alia, & longum est ut moratim insularũ omnium oras legamus, quascunque promõtoria Italica prospectant: quamuis sparsæ recessibus amœnissimis, & quodam naturæ quasi spectaculo expositæ, non erant omittendæ. Sed quantum residendum est, si dilatis quæ præcipua sunt, per quandam desidiam, aut Pandatariam, aut Prochytã dicamus, aut ferri feracem Ilbam, aut Caprariam, quam Græci αἰγίλαν dicunt, aut Planasiam, de facie supina freti, uel ab Vlyssis erroribus sic uocatam, uel Columbariam auium huius nominis matrem, uel Ithacesiam, † quæ Vlyssis proditur speculata, uel Aenariam, & Inarimen Homero nominatã, aliasq; non secus lætas, inter quas Corsicã plurimi in dicendo latius circumuecti, plenissima narrandi absoluerunt diligentia, nihilq; omissum quod retractari non sit superuacuũ, ut exordiũ incolis Ligures dederint, ut oppida ibi extructa sint, ut colonias ibi deduxerint Marius & Sylla, ut ipsa Ligustici sinus æquore alluat: sed hæc facessant.

† *alie*

† *Vlyßis, ut proditur, speculam*

Verum ager Corsicanus, quod in eo agro unicum est, solus edit quem Catochitem uocant lapidem, fatu dignissimum. Maior est cæteris qui ad ornatum destinantur, nec tam gemma, quàm cautes. Idem impositas manus detinet, ita seiunctis corporibus annectens, ut cum ipsis hæreat, à quibus tangitur. Sed ei ineſt uelut de glutino lentiore nescio quid par atq; gummi. Accepimus Democritũ Abderiten ostentatione scrupuli huius frequenter usum ad probandam occultam naturæ potentiam, in certaminibus, quæ contra magos habuit.

SCHOLIA CAP. X.

Habet Sardinia, autore Ptolemæo, ab oriente Tyrrhenũ pelagus, à meridie Africum, ab occasu Sardoũ, à septentrione mare, quod inter ipsam & Cyrnum seu Corsicam circunfunditur. Et hæc nomen habet à Sardo Herculis filio, qui immodica hominum multitudine in Sardiniam è Libya nauigasse dicitur, eamq; occupasse: antea uero dicta fuit Ichnusa, quod cõformis esset humano uestigio. a ℂ Solifuga.) Alij uocant Solipungam, & est formicarũ genus uenenatum, habens uim nocendi maximam. Idem fertur de Sardonia herba uenenata, quæ selino, id est, apio similis est, & edentes interimit, &c. b ℂ Et coarguendis fictibus ualent.) Aiunt aquã huius fontis puris & fidem iuramento seruantibus, aspectu placidam atq; gustu dulcem, periuris uero et fictibus palàm aduersantẽ.

De Sardinia insula, de Solifuga, de Sardonia herba, de admirandis aquarũ uiribus. Cap. X.

SArdinia quoq;, quam apud Timæum Sandalioten legimus, Ichnusan apud † Crispũ, in quo mari sita sit, quos incolarum autores habeat, satis celebre est. Nihil ergo attinet dicere, ut Sardus ab Hercule, & Norax à Mercurio procreati, cum alter à Libya, alter ab usq; Tartesso Hispaniæ in hoc sce fines permeassent, à Sardo terræ, à Norace Noræ oppido nomen datum. Mox Aristæum regnando his proximum in urbe Carali, quam condiderat, ipse coniuncto populo utriusq; sanguinis, seiuges usq; ad se gentes ad unum morẽ coniugasse, imperium ex insolentia nihil aspernatas. Sed & hic Aristæus Iolaum creat, qui ad id locorum agros ibi insedit. Præterea & Ilienses & Locrenses transeamus. Sardinia est quidẽ absq; serpẽtibus: sed quod alijs locis serpens est, hoc [a] solifuga Sardois agris: animal perexiguũ, simileq; araneis forma: solifuga dicta, quod diem fugiat. In metallis argentarijs plurima est: nam solum

† *Myrsilus, Plin.*

lum illud argenti diues est: occultim reptat, & per imprudentiã supersedentibus pestem facit. Huic incommodo accedit & herba sardonia, quæ in defluuijs fontanis prouenit largius iusto: ea si edulio fuerit, uescẽtibus neruos cõtrahit, rictu ora diducit, ut qui mortem oppetunt, uelut ridentium facie intereant. Contrà quicquid aquarum est, uariè cõmodis seruit. Stagna pisculentissima: hybernæ pluuiæ in æstiuam penuriam reseruantur. Nam homo Sardus opem plurimã de imbrido cœlo habet. Hoc collectaneũ depascitur, ut sufficiat usui ubi defecerint scaturigines, quæ ad uictum usurpari solent. Fontes sanè calidi & salubres aliquot locis efferuescunt, qui medelas afferunt, aut solidant ossa fracta, aut abolent à Solifugis insertum uenenum, aut etiam ocularias dissipant ægritudines: sed qui oculis medentur, [b] & coarguendis ualent furibus. Nam quisquis sacramento raptũ negat, lumina aquis attrectat: ubi periurium nõ est, cernit clarius: si perfidia abnuit, detegitur facinus cæcitate, & captus oculis admissum tenebris fatetur.

De Sicilia, & Peloriade terra, aquarumq́ natura. De Aetna monte, ac reliquis eius insulis miris plurimis. De Vulcanijs septem insulis. Cap. XI.

SI respiciamus ad ordinẽ temporum uel locorum, post Sardiniam res uocant Siculę. Primo, quod utraq́ insula in Romanã potęstatem redacta, ijsdem temporibus prouincia facta est, cum eodem anno Sardiniam M. Valerius, alteram C. Flaminius prætor sortiti sunt. Adde quod freto Siculo excipitur nomen Sardoi maris. Ergo Sicilia, quod cum primis assignandum est, diffusis promontorijs triquetra specie figuratur. Pachynus aspectus in Peloponnesum, & meridianam plagã dirigit. Pelorus aduersam uespero Italiam uidet. Lilybæus in Africã extenditur. Inter quæ Pelorias præstat, temperie soli prædicata, quod neq́ humido in lutum diluatur, neq́ fathiscat in puluerẽ siccitate. Ea ubi introrsum recedit, & in latitudinẽ panditur, tres lacus obtinet: quorum unus, quod piscium copiosus est, nõ equidem ad miraculum duxerim: sed quod ei proximans condensis arbustis inter uirgultorum opaca feras nutriat, & admissis uenãtibus per terrenos tramites, quibus pedestres accessus excipit, duplicẽ piscandi uenandiq́ prębeat uoluptatẽ, inter † eximia numeratur. Tertium ara sacrum approbat, quæ in medio sita, breuia diuidit à profundis: quà ad eam pergitur, aqua crurum tenus peruenit: quod ultra est, nec explorari licet, nec attingi: & si fiat, qui id ausus sit, malo plectitur, quantamq́ sui partem ingurgitauerit, tantam it perditum. Ferũt quendam in hæc alta quamlongissimã poterat iecisse lineã,

† memorabilia

SCHOLIA CAP. XI.

Sicilia olim Trinacria, ab eius forma appellata fuit, tribus scilicet promontorijs in diuersa procurrens: deinde Sicania à Sicano duce, uel, ut alijs placet, à Sicanis populis: postremo ab Italis, qui Siculi dicebãtur, in eam uulgò profectis, Sicilia est uocata. Sunt tamen qui eam à Siculo duce sic uocatam putant. a ¶ *A dehiscendi argumento.) Hiscere dicitur Sicilia ab Italia, quod à continente ui terræmotuum auulsa à ueteribus perhibeatur, eo scilicet loco ubi Rhegium urbs est. Sonat autẽ ῥήγιον abruptionẽ. De thynnis piscibus & infra capite 22. fit mentio.* b ¶ *Nullo non die sol est.) Syracusana, inquit, urbs nunquam tantis obducitur nubilis, etiam hyberno tempore, quin aliqua hora sol cernatur. De fonte Arethusa multa fabulantur poëtæ, quod scilicet uirgo Dianæ comes mutata sit in hunc fontem, & quod ferat pisces in magna copia, sed qui sacri habeantur, & à nullo citra deorũ iras & uitæ periculo comedi queant. De Aetna monte omnia notiora sunt, quàm ut hic aliquid de eo superaddendum putem. Illud tamen mirum est, ut licet exundet uastis incendijs, perpetua nihilominus canicie uerticis brumalem detineat faciem.* c ¶ *Centuripino croco.) Superat, inquit, crocus agri Centuripini omnes Siciliæ quantumlibet nobiles fructus. In Sicilia proinde inuenta fuit comœdia, existimantq́; quidam Epicharmũ poëtam illius fuisse repertorẽ.*

d ¶ *Hic Lais illa.) Lais illa abducta ad Corinthum, cum esset formosissima, & multi ambirent complexũ eius, natum*

Digitized by Google

est adagium, Non cuiusuis est Corinthum petere, quod scilicet frustra iret Corinthũ ad Laidem, qui non quret dare quod ab illa poscebatur. Porrò Cyclopes fuerunt unoculi homines, immanes & feroces, uescebanturq; carnibus humanis. Idẽ de Læstrygonibus extremæ Italiæ populis narratur. Sedes aũt Læstrygonum putatur fuisse Caieta portus, oppidum Formiæ dictum. Sed & Ceres hinc nata putatur, Saturni et Opis filia, dicta Ceres quasi creatrix cũctarum frugũ. e ¶ *Campus Aetnensis.) Hunc campum & specũ seu demersum foramẽ, describit quoq; Aristoteles. Sunt qui tradunt Proserpinam raptam à Plutone apud Oleastrũ, quem Solinus hic Ditem uocat patrem. Proserpinam autem aiunt Bonam esse deam, quam & Persephonen uocant, seminum scilicet uirtutem. Plutonem uero solem esse dicũt, qui tempore hyemis remotiorẽ mundi partem perlustrat, & idcirco raptam ab eo Proserpinam dicunt, quam Ceres sub terra latentem quæritat.*

f ¶ *Latex uineus.) Fons Dianæ gignitur ex Camerina unda, & si quispiam ex eo hauserit manibus non castis, non potest aquam illam miscere Baccho.*

eam ut recuperaret, dũ demerso brachio nisum adiuuat, cadauer manum factam. Peloritana ora habitatur colonia Tauromínia, quam prísci Naxum uocabant. Oppidũ Messana Rhegio Italiæ oppositum est, quod Rhegium [a] à dehiscendi argumento ῥήγιον Græci dictitabant. Pachynum, thynnis & omnibus mari nãtibus pisculentissimum, ac propterea semper captura larga. Lilybitano Lilybęum oppidũ decus est, Sibyllę sepulchro. Sicanię dicta ante Troiana bel la Sicanus rex nomen dedit, aduectus cum amplissima Iberorum manu. Post Siculus Neptuni filius. In hanc plurimi Corinthiorum, Argiuorum, Ilienſiũ, Dorienſium, Cretenſium confluxerũt, inter quos & Dædalus fabrę artis magister principem urbium Syracusas habet: in qua etiam cum hyberno cõduntur serena, [b] nullo non die sol est. Adde quod Arethusa fons in hac urbe est. Eminet mõtibus Aetna, & Eryx. Vulcano Aetna sacer est, Eryx Veneri. In Aetnæ uertice hiatus duo sunt, crateres nominati, per quos eructatus erumpit uapor, præmisso prius fremitu, qui per æstuantes cauernarũ latebras longo mugitu intra terræ uiscera diu uoluitur, nec antè se flammarum globi attollunt, quàm interni strepitus antecedant. Mirum hoc est: nec illud minus, quod in illa feruentis natu-

†exundet †apices †detinent

ræ peruicacia mistas ignibus niues profert, & licet uastis †exudet incendijs, †apices eis canicie perpetua brumalem † detinet faciem. Itaq; inuicta in utroq; uiolentia, nec calor frigore mitigatur, nec frigus calore dissoluitur. Sunt & alij mõtes duo, Nebrodes & Neptunius. E Neptunio specula est in pelagus Thuscũ & Adriaticum. Nebrodi damarum copia nomen dedit, quem damæ & hinnuli gregatim peruagantur, inde Nebrodes dictus. Quicquid Sicilia gignit, siue soli, siue hominis ingenio, proximũ est ijs quæ optima iudicantur, nisi quod fœtus terræ [c] Cen-

†comica †terram

turipino croco uincitur. Hic primũ inuenta Comœdia, hic & cauillatio † mimica in scena stetit. Hic domus Archimedis, qui iuxta syderum disciplinam machinarius cõmentator fuit. [d] Hic Lais illa, quæ eligere †patriam maluit, quàm fateri. Gentem Cyclopum uasti testantur specus. Læstrygonum sedes adhuc sic uocantur. Ceres inde, magistra sationis frumentariæ. Hic ibidem [e] campus Aetnensis in floribus semper, & omni uernus die: quem propter demersum est foramen, quo Ditem patrem ad raptus Proserpinæ libere exeuntem fama est in lucem ausum. Inter Catinam & Syracusas certamen est de illustrium fratrum memoria, quorum nomina diuersæ sibi partes adoptãt. Si Catinenses audiamus, Anapias fuit & Amphinomus: si quod malunt Syracusę, Aemanthiã putabimus & Crítonem. Catinensis tamen regio causam dedit facto, in quam se cum incendia Aetnæ protulissent, iuuenes duo sublatos parentes euexerunt inter flammas illæsi ignibus. Horum memoriã ita posteritas munerata est, ut sepulchri locus nominaretur campus piorũ. De Arethusa & Alphæo uerum est hactenus quod conueniunt fons & amnis. Fluminum abunde uaria miracula. Dianam, qui ad Camerinam fluit, si habitus impudicę hauserit, non coibunt in corpus unum [f] latex uineus,

uineus,& latex aquæ. Apud Segeſtanos Herbeſus in medio flumine ſubita exæ ſtuatione ferueſcit. Acin quamuis demiſſum Aetna,nullus frigore anteuertit. Himereum cœleſtes mutant plagæ: amarus deniq; eſt dum in aquilonem fluit, dulcis ubi ad meridiem flectitur. Quanta in aquis,tanta eſt nouitas in ſalinis. Salem Agrigentinũ ſi igni iunxeris, ſoluitur uſtione: cui ſi liquor aquæ proxima uerit, crepitat ueluti torreatur. Purpureum Aetna mittit,in Pachyno translucidus inuenitur. Cætera ſalinarum metalla,quæ ſunt aut Agrigentino, aut Centuripis proximantia,funguntur cautium miniſterio. Nam illinc excidunt ſigna ad facies hominum, uel deorũ. Thermitanis locis inſula eſt arundinum ferax, quæ accõmodatiſſimæ ſunt in omnem ſonum tibiarum,ſiue præcentorias facias,quarum locus eſt ad puluinaria præcinendi, ſiue Vaſcas, quæ foraminum numeris præcentorias antecedunt,ſiue puellatorias, quibus à ſono clariore uocamen datur,ſiue Gingrinas,quæ breuiores licet,ſubtilioribus tamen modis inſonant, aut Miluinas, quæ in accentus exeunt acutiſſimos, aut Lydias,quas & Turarias dicunt,uel Corinthias,uel Aegyptias,alias ue à muſicis per diuerſas officiorum & nominũ ſpecies ſeparatas. In Haleſina regione fons aliàs quietus & tranquillus cum ſiletur, ſi inſonent tibiæ, exultabundus ad cantum eleuat̃, & quaſi miretur dulcedinem uocis, ultra margines intumeſcit. Gelonium ſtagnum tetro odore abigit proximantes. Ibi & fontes duo,alterum ſi ſterilis ſumpſerit, fœcunda fiet: alterum ſi fœcunda hauſerit, uertitur in ſterilitatem. Stagnum Petrenſium ſerpentibus noxium eſt, homini ſalutare. In lacu Agrigentino oleum ſupernatat. Hoc pingue hæret arundinum comis de aſſiduo uolutabro, è quarũ capillamentis legitur unguentum medicum contra armentarios morbos. Nec longè inde collis Vulcanius,in quo qui diuinæ rei operantur, ligna uitea ſuper aras ſtruunt, nec ignis apponit̃ in hanc congerie̅,cum †proſicias intulerint. Si adeſt deus(ſic ſacrum probat̃) ſarmenta licet uiridia ignem ſponte concipiunt,& nullo inflagrante,à litato numine fit † incendium: ibi epulantibus alludit flamma, quæ flexuoſis exceſſibus uagabunda, quem contigerit non adurit, nec aliud eſt q̃ imago nuncia perfecti rite uoti. Idem ager Agrigentinus eructat limoſas ſcaturigines: & ut uenæ fontium ſufficiunt riuis ſubminiſtrandis, ita in hac Siciliæ parte ſolo nunquam deficiente,ęterna reiectatione terram terra euomit. Achatem lapidem Sicilia primũ dedit,in Achatis fluminis ripis repertum,non uilem,cum ibi tantum inueniretur. Quippe interſcribentes eum uenæ naturalibus ſic notant formis, ut cum optimus eſt, uarias præferat rerum imagines. Vnde anulus Pyrrhi regis, qui aduerſus Romanos bella geſſit,nõ ignobilis famæ fuit, cuius gemma Achates erat, in quo nouem Muſæ cum inſignibus ſuis ſingulæ, & Apollo tenens citharam uidebantur,non impreſſis figuris, ſed ingenitis: nunc diuerſis locis appa ret. Dat Creta,quem† Coraliachaten uocant corallo ſimilem,ſed illitũ guttis auro micantibus, & ſcorpionum ictibus reſiſtentem. Dat India reddentem nunc nemorum,nunc animalium facies,quem uidiſſe,oculis fauet,quiq; intra os receptus ſedat ſitim. Sunt & qui uſti redolent myrrhæ odorem. Achates ſanguineis maculis irrubeſcit. Sed qui maxime probantur,uitream habent perſpicuitatem, ut Cyprius. Nam qui ſunt facie cerea abundantes, triuialiter negligunt̃. Omnis ambitus huius inſulæ claudit̃ ſtadiorũ tribus millibus. In freto Siculo ἱφαι. ſiae inſulæ xxv. millibus paſſuum ab Italia abſunt, Italia Vulcanias uocant. Nam & ipſæ natura ſoli ignea per occulta cõmercia aut mutuãtur Aetnæ incendia,aut ſubminiſtrant. Hic dicta ſedes deo ignium. Numero ſeptẽ ſunt. Liparæ nomen dedit rex Liparus,qui eam ante Aeolum rexit. Alteram Hieram uocauerunt: ea præcipuè Vulcano ſacrata eſt,& plurimũ colle eminentiſſimo nocte ardet. Strongyle tertia, Aeoli domus,uergit ad ſolis exortum,minime anguloſa,

† porricias

† accendium

† Corallon achaten

Digitized by Google

quæ flammis liquidioribus differt à cæteris. Hæc causa efficit, quod ex eius fumo potissimũ incolæ præsentiscunt, quinam flatus in triduo †portendantur: quo factum, ut Aeolus rex uentorum crederet. Cæteras, Didymen, Ericusam, Phœnicusam, Euonymon, quoniam similes sunt, dictas habemus. †sint futuri

SCHOLIA CAP. XII.

Vocat à principio huius capitis Solinus tertium Europæ sinum mare Ionium, quod sequitur sinum Adriaticum, habetq; plures prouincias, quarũ nomina sunt, Epirus, Acarnania, Aetolia, Phocis, Locris, Achaia, Messenia, Laconia, Argolis, Megaris, Attica, Bœotia, Doris, Thessalia, Magnesia, Macedonia, Thracia, atq; Græcia omnis. Has prouincias poteris Lector infra uidere in tabula, in qua expressimus Græciam cum suis partibus. a ℂ *Ceraunijs montibus.*) *Hi montes in Epiro sunt, à crebris fulminibus sic dicti. Hellespontus uero fretum est angustum, quod ab Aegæo mare transmittit in Propontidem, septem stadijs Asiam ab Europa secernens. Dicitur autem Hellespontus, à ponto & Helle, quæ ibi cecidit in pontũ. Molossa pars Epiri est, à Molosso Pyrrhi & Andromaches filio sic uocata. Dodona quoq; urbs Epiri est, iuxta quam insigne nemus est, ubi Dodonei Iouis templum olim fuit, in quo duæ columbæ consulentibus dabant responsa: harũ unam in Delphos, alteram in Ammonis Iouis templum aduolasse dicunt. Sunt autem Delphi in Bœotia iuxta Parnasum, à Delpho Neptuni filio sic dicti: & Parnasus mõs Phocidis, supra modum erigitur duobus capitibus in aëra. Acarnania Epiri est pars, & Aracynthus mons Aetoliæ, Mineruæ sacer. Per oppidum Patras Scioessa, putant intelligendum opacitatem illius loci.* b ℂ *Tænaron.*) *In Laconia est promontorium quod Malea dicitur, haud procul à Sparta ciuitate, in quo hiatus magnus est, et auditur strepitus progredientiũ, atq; ob id ueteres dixerunt, per has Tænarias fauces descensum esse ad inferos. Hunc specum Solinus hic uocat spiraculum Tænaron. Huc fabulantur Arionem citharœdum, à Methymna urbe Lesbi Methymnæum dictum, à delphine incolumem deuectum, cum à prædonibus in mari obrueretur.* c ℂ *Leuctræ.*) *Apud urbem Bœotiæ Epaminundas Thebanorũ dux*

De tertio Europæ sinu, de Græciæ regionibus ac locis, deq; memorandis in eis plurimis: de perdicũ natura. Cap. XIII.

TErtius Europæ sinus incipit à [a]Ceraunijs montibus, desinit in Hellespontum. In eo apud Molossos, ubi Dodonæi Iouis templum est, Tomarus mons est, circa radices centeno fonte nobilis, ut Theopompo placet. In Epiro sacer fons est, frigidus ultra omnes aquas, & spectatæ diuersitatis. Nam in eum si ardentem immergas facem, extinguit: si procul, ac sine igni admoueas, suopte †ingenio inflammat. Dodone, ut Maro dicit, Ioui sacra est. Delphi Cephiso flumine, Castalio fonte, & Parnasi iugis celebres. Acarnania Aracyntho eminet. Hanc ab Aetolia Pindus diuidit, qui Acheloũ parit, cum primis Græciæ amnibus præditum ueteri claritate: nec iniuria, cum inter calculos, quibus ripæ eius micant, Galactites inueniatur, qui scrupulus ipse ater si teratur, reddit succum album ad lactis saporem. Fœminis nutrientibus illigatus fœcundat ubera, subnexus paruulis: largiusculos haustus saliuarum facit: intra os receptus liquescit: cum soluitur tamen, memoriæ bonum perimit. quem post Nilum Achelous dat, tertium nemo. Propter oppidum Patras Scioëssa locus nouem collium opacitate umbrosus, & radijs solis fermè †inuisus, nec aliam ob causam memorabilis. In Laconia spiraculum est [b]Tænaron. Est & Tænaron promontoriũ aduersum Africæ, in quo fanum Methymnæi Arionis, quem delphine eo aduectũ imago testis est ærea, ad effigiem casus & ueri operis expressa. Præterea tempus signatum, Olympiade undetrigesima, qua in certamine Siculo idem Arion uictor scribitur, idipsum gestum probatur. Est & oppidum Tænaron nobili uetustate. Præterea aliquot urbes, inter quas [c]Leuctræ, non obscuræ iam pridem Lacedæmoniorũ fœdo exitu. Amyclæ silentio suo quondã pessundatæ. Sparta insignis cũ Pollucis & Castoris templo, tum etiam Otryadis illustris uiri titulis. Theramne, unde primum cultus Dianæ. Pitane, quam Archesilaus †incendii

Digitized by Google

cheſilaus Stoicus inde ortus, prudentię ſuę me-
†Anthia rito in lucem extulit.† Anthea, & Cardamyle,
ubi quondam fuere [d] Thyre, nunc Locus dici-
tur, in quo anno xvij. regni Romuli inter Laco
nas & Argiuos memorabile fuit bellum. Nam
Taygeta mons, & flumẽ Eurotas, notiora ſunt
quàm ut ſtylo egeãt. Inachus Achaię amnis Ar
golicum ſecat tractũ, quem rex Inachus à ſe no-
minauit, qui exordium Argiuæ nobilitati pri-
mus dedit. Epidauro decus eſt Aeſculapij ſacel
lum, cui incubantes ægritudinum remedia ca-
peſſunt de monitis ſomniorũ. Pallanteũ Arca-
diæ oppidũ, quod Palatio noſtro per Euandrũ
Arcada appellationem dederit, ſat eſt admone
re: in qua montes Cyllene, & Lycæus, Mæna-
lus etiam [e] diſs alumnis inclaruerunt: inter quos
†Flumen nec Erymanthus in obſcuro eſt. †Intra flumina
Erym. Erymanthus Erymantho monte demiſſus eſt,
& Ladon ille. Herculis pugnæ hic planè clare
ſcunt. Varro perhibet fontem in Arcadia eſſe,
cuius interimat hauſtus. In hac terrarum parte,
de auibus hoc ſolum nõ indignum relatu com-
perimus, quod cum alijs locis merula fulua ſit,
circa Cyllenẽ candidiſſima eſt. Nec lapidẽ ſpre
uerimus quem Arcadia mittit, Asbeſto nomẽ
eſt, ferri colore: hic accenſus ſemel extingui nõ
poteſt. In Megarenſium ſinum [f] Iſthmos exit,
ludis quinquennalibus, & delubro Neptuni in
clytus: quos ludos eapropter inſtitutos ferunt,
quod ſinibus quinq; Peloponneſi oræ abluun-
tur, à ſeptentrione Ionio, ab occidente Siculo, à
brumali occidente Aegæo, à ſolſtitiali oriente
Myrtoo, à meridie Cretico. Hoc ſpectaculum
per Cypſelum tyrannum intermiſſum, Corin-
thij Olympiade quadrageſimanona ſolennitati
priſtinæ reddiderũt. Cæterum [g] Peloponneſon
à Pelope regnatã, nomen indicio eſt. Ea ut pla-
tani folium receſſibus & prominẽtijs figurata,
diuortium facit inter Ionium & Aegæum ma-
re, quatuor non amplius millibus diſpeſcens u-
trunq; littus excurſu tenui, quem Iſthmõ dicũt,
ob anguſtias. Hinc Hellas incipit, quam pro-
prie ueram uolunt eſſe Græciam, quæ nunc At
tica, Atte prius dicta. Ibi Athenæ, cui urbi [h] ſa-
xa Scyronia propinqua ſunt, porrecta ſex milli
bus paſſuum, ob honorẽ uictoris Theſei, & me
moriam nobilis pœnę ſic nominata. Ex his ru-
pibus Ino ſe cum Palæmone filio in profunda
præcipitem iaculata, auxit maris numina. Nec
Atticos montes in partem tacebimus. Eſt Ica-

dux ſic ſuperault Lacedæmonios, ut ab illo tempore Græciæ principatũ nunquam re-cuperare potuerint: ciuitas autem Amycla rum ab hoſte peſſundata eſt, nemine eorum nunciante aduentũ. Nam cum ſemel falſo nunciatus eſſet aduentus hoſtiũ, poſtea cau tum eſt ne quis amplius nunciaret, inde ex improuiſo captæ ſunt Amyclæ. In hac La-coniæ urbe nati ſunt Caſtor & Pollux, quo rum templum inſignem reddidit Spartam ſiue Lacedæmonem urbem Laconiæ, quæ diu cum Athenienſibus grauia geßit bella, & Lycurgi legibus optime inſtituta fuit.

d ℂ Thyre.) Nomen eſt ciuitatis, *plurale, & neutrum.* Epidaurus quoq; *nobilitata eſt ob templum ægrotantium, in quo pendebant tabellæ, in quibus ſanati lan guores ſcripti erant: in hoc Aeſculapij tem plo ſedebant ægroti, quoad ſanitatem recu perarent. De Pallanteo ſuprà in deſcriptio ne Romani palatij mentionem fecimus.*

e ℂ Dijs alumnis,) Intelligit Mer*curium, Pana & Faunũ, qui in his monti-bus colebantur. Nam Lycæus deo Pani ſa-cer erat, ubi & templũ bicornis Fauni fuit. Cæterũ fluuius Ladon celebris eſt propter pugnas Herculis quas habuit cũ apro Ery-mãthæo, & auibus Stymphalidibus. Nar rantur enim è lacu Stymphalo aues aſcen-dere tantæ magnitudinis, ut radios ſolis ob umbrent, deuaſtentq; omnem Arcadiam. Et in monte Erymantho Hercules cepit do muitq; aprum agrorum uaſtatorẽ, uiuumq; in humeris ad Euryſtheum detulit.*

f ℂ Iſthmos.) Eſt iſthmos inter duo *maria anguſta terra, quemadmodũ in iſth-mo Corinthio, ubi extructũ fuit templũ Ne ptuni. Fuit & iſthmos inclytus ludis quin-quẽnalibus, qui inſtituti fuerũt, quod quinq; maria alluant oram Peloponnenſem, nem-pe mare Ionium, Siculum, Aegæum, Creti cum, & Myrtoũ, quod eſt pars maris Ae-gæi: ſeu quæ eſt inter Aegæum & Ionium, nomen accipiens à Myrtilo Mercurij filio, qui in id proiectus fertur.* g ℂ Pelopon*neſon.)* Quaſi diceres, *Pelopis vῆσος, id eſt, inſula, olim Pelaſgia uocata, & eſt pe-ninſula, haud ulli terræ noblitate poſtferen-da, platani folio ſimilis, propter anguloſos receßus. Dicta autem eſt Peloponneſus, à Pelope rege Piſæ, qui cum rebus ac pru-*

Digitized by Google

dentia insignis esset, duxit plurimos accolas in hanc insulam, & à se Peloponnesum appellauit: hac uero tempestate nominant eam Moream. Cæterum angustiæ illæ quibus hæc insula cohæret continenti, est isthmos Corinthiacus, ubi incipit Hellas, quæ à nostris appellatur Græcia. Dicta autem est Hellas ab Helle rege, sicut & Græcia à Græco rege.

Figurā huius insulæ, ut à nostri temporis hominibus est descripta, libuit hic depingere, cum nominibus & sitibus quarundam urbium.

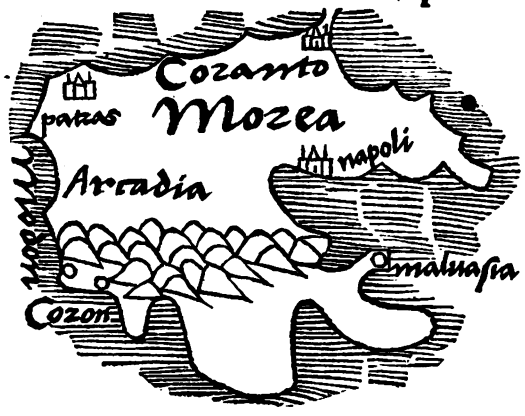

rius, est Brilessus, est Lycabettus & Aegialus. Sed Hymetto meritissimè attribuitur principatus, quod apprimè florulentus eximio mellis sapore, & externos omnes, & suos uincit. Callirroën stupent fontem, nec ideo Cruneson fontem alterum nullí rei numerāt. Athenien sibus iudicij locus est Ariopagus. [i] Marathon campus factus memorabilis opinione prælij cruentissimi. Multę quidem insulæ obiacent Atticæ continenti, sed suburbanę fermè sunt, Salamis, Sunium, Cos, Ceos, quæ, ut Varro testis est, subtilioris uestis amicula, arte lanificę scientiæ prima in ornatū fœminarū dedit. Bœotia Thebis enitet. Thebas condidit Amphion, non quod lyra saxa duxerit, neque enim par est id ita gestum uideri, sed quod affatus suauitate homines rupiū incolas, & incultis moribus rudes, ad obsequij ciuilis pellexerit disciplinā. Vrbs ista numinibus apud seortis gloriatur, ut perhibent qui sacris carminibus Herculem & Liberum celebrāt. Apud Thebas Helicon lucus est, Cithæron saltus, amnis Ismenius, fontes Arethusa, Oedipodia, Psammate, Dirce: sed ante alios Aganippe, & Hippocrene, quos Cadmus literarum repertor primus, quoniam equestri exploratione primus deprehendisset, dum rimatur quænam adisset loca, incensa est licentia poëtarum, ut pariter utrunq; uulgarent, scilicet quod eorum alter alitis equi ungula solicitatus foret, alter potus facundia animas irrigaret, & quod aperta foret alitis equi ungula, & quod poti inspirationem facerēt literariam. Euboea insula laterū obiectu efficit[k] Aulidis portum, seculis traditum græcæ cōiurationis memoria. Bœoti ijdē sunt qui Leleges fuerunt, per quos defluēs Cephisus amnis se in maria condit. In hac continentia Opuntius sinus, Lariſſa oppidum, †Delphiramne quoq;, in qua Amphiarai fanum, & Phidiacæ signū Dianæ. Varro opinatur duo in Bœotia esse flumina, natura licet separi, miraculo tamen non discrepante: quorum alterum si ouillum pecus debibat, pullum fieri coloris quem induerit: alterius haustu quęcunq; uellerum fusca sunt, in candidum uerti. Addit etiam uideri ibi puteum pestilentem, cuius liquor mors est haurientibus. Perdices sanè cum ubiq; liberæ sint, ut aues uniuersę, in Bœotia nō sunt: nec cū uolant, sui sunt iuris,

h ℂ *Saxa Scyronia.)* *Scyron Thesei consobrinus lario fuit, cuius ossa cum in mare cecidissent, in scopulos cōuersa feruntur, quæ adhuc Scyronia saxa uocantur, nec longe absunt à Megaris. Alij dicunt hunc Scyronem transeuntes spoliasse, & ex his saxis in mare præcipitasse. Ex his quoq; petris Ino, quæ et Leucothoë, cū Palæmone filio præcipitē se dedisse fertur in mare, idq; hac occasione: cum marito eius Athamanti Iuno furorem immisisset, ut conaretur occidere filios suos (sic enim sperabat Iuno & Bacchum periturum) Ino cum filio suo fugiens ad saxa Scyronia, & hinc delapsi sunt in mare Ionium, & miseratione numinum conuersi putantur in maris deos. Sunt aūt maris numina, Aegæon, Doris, Glaucus, Neptunus, Nereus, Oceanus, Panopea, Proteus, Thetis, Tritō, &, ut hic Solinus, Palæmō, Ino, Nereides, quarum nomina refert Homer. Iliad. 18. & Hesiod. in Theogonia. Sūt præterea in Attica regione insignes fontes, è quibus Callirroë nouē habet capita & aquæductus. Notandum quoq; hic, quod quidam legunt Ennea crunon*

Digitized by Google

iuris, sed in ipso aëre, quas transire nõ audeant, metas habent. Inde ultra notatos iam terminos nunquam exeunt, nec in Atticum solum transmeant. Hoc Bœotijs propriũ. Nam quæ cõmunia sunt oñibus, generatim pòst persequemur. Concinnant à perdicibus nidi munitione soleri: spineis eñ fruticib. ac surculis receptus suos
†asperis uestiunt, ut animalia quę infestant, arceantur †à spinis surculorũ. Ouis stragulũ puluis est, atq;
10 clanculò reuertuntur, ne indiciũ loci cõuersatio frequens faciat. Plerunq; fœminæ [l]transuehunt partus, ut mares fallant, qui eos impatiẽtius affligunt, sępissime adulantes. Dimicat circa connubium, uictosq; credũt: fœminarũ uice uenerẽ sustinere. Ipsas libido sic agitat, si uentus à masculis flauerit, fiant prægnãtes odore. Tunc si quis hominũ ubi incubãt propinquabit, egressæ matres ueniẽtibus sese spõte offerũt, & simulata debilitate uel pedũ uel alarũ, quasi statim capi possint, gressus fingũt tardiores: hoc mendacio soli
20 citant obuios, et eludũt, quoad prouecti longius à nidis auocent. Nec in pullis studiũ segnius ad cauendũ: cum enim uisos se persentiscũt, resupinati glebulas pedibus attollunt, quarũ †obtectu
†obtectu tam callidè protegunt, ut lateant etiã deprehẽsi.

crunon, pro Cruneson, putantes hũc locum corruptũ. i ℂ Marathon.) In Marathonio campo cõmißum olim fuit cruentißimum prælium inter Græcos & Persas, putaturq; accidisse anno ducentesimo & sexagesimo post Romam conditã. Quæ mox subijciuntur de Ceo insula, sciendum quod Latini illam nominant Ceam, & uulgus nauticum Ciam. Celebris est autẽ hæc insula, propter uestes bombycinas illic inuentas. Sunt & Thebani celebres, sed rudi ingenio, unde & prouerbiũ natũ est, Bœoticus animus, quod dicitur in stolidum hominem, & cui nihil præter hominis figurã ineſt. Fuerunt autem Thebæ per Amphionem muris cinctæ, & non saxa per lyræ sonum adducta, ut quidã fabulantur: nisi malis sic intelligere, quod per eloquentiã Amphionis homines syluestres ciuiliores facti sint, sicut & Prometheus fingitur homines formasse, eo quod sapientia eloquentiaq; sua, à bestiarũ uita in ciuiles homines transformauerit. Gloriatur tamen hæc urbs de numinibus apud se ortis, nempe de Libero patre & Hercule, item de Cadmo primo literarum inuentore, qui fertur xvi. literas è Phœnicia in Græciam detulisse, quibus Palamedes adiecit quatuor alias, nempe ξ θ φ χ. Cæterum fontem Hippocrenen sic aiunt exortum: Pegasus equus alatus Neptuni & Medusæ Gorgonis filius, cum in montẽ Heliconem deuolasset, terram ungula ex more percussit, & ex ea fons mox prodijt, qui ab equo Hippocrene dictus est. Aganippe uero fons Bœotiæ à Cadmo monstratus, Musis sacer: ex eo si quis bibisset, optimus poëta efficiebatur consequebaturq; facundiã. k ℂ Aulidis portũ.) Est Aulis ciuitas Bœotiæ, & portus paucarum capax nauium, ubi cum uenissent Græci, coniurarunt sub Agamemnone excidium Troianum. Leleges uero putantur sic appellati à Lelege duce. Alij aiunt fuisse populos errabundos, qui quondam Thessaliam, & diuersa aliæ loca tenuerunt. Quidã tradunt Cares & Leleges fuisse conterminos. Delphi ciuitas est in Bœotia iuxta Parnasum, dicta à Delpho Neptuni filio. Hic Appollinis fuit oraculum insigne: etsi initio fuerit contemnendum, processu tamen temporis ad tantam famam euectum est, ut illuc ex toto orbe accessus fieret. Rhamnus Rhamnuntis, ciuitas alia est parua, sed ex fano Amphiarai & statua Phidiacæ Dianæ illustris, quam alij Nemeseos statuam esse putant. l ℂ Transuehunt partus.) Id est, oua quæ mariti ebibunt diripiuntq; ob intemperantiam libidinis. Sed & mares inter se dimicant desiderio fœminarum, & uictum aiunt uice fœminæ uenerem pati.

De Thessalia, & in ea oppidis: de Peneo flumine, de Tempe amœnitate, de Olympi montis altitudine, à quóue Philippi regis erutus oculus Cap. XIII.

THessalia, eadem est & Aemonia, quã Homerus ἀρῆος πελασγικοῦ nominat: ubi genitus Hellen, à quo reges Hellenes nominati. Huius à tergo Pieria ad Macedoniam protenditur, quæ deuicta sub

SCHOLIA CAP. XIII.

Thessalia à Thessalo quodam sic dicta, inuenitur uarijs nominibus nuncupata. Nã à Deucalionis matre inuenitur dicta Pandora, & ab eiusdem uxore Pyrrhea: item ab Aemone rege Aemonia, ab Emathione Emathia, ab Homero appellata est Argopelasgicon: & præterea Hellas ab Hellene Deucalionis filio: unde & quidam scribunt, solos Thessaliæ incolas uocari Hellenes, id est, Græcos. Habet hæc prouincia regium-

Digitized by Google

culam uersus Macedoniam, quæ uocatur Pieria à Pierio monte, in quo ex Ioue & Mnemosyne natæ sunt Pierides Musæ. Cæterum Thessaliam ipsam Philippus Macedonum rex deuicit, non ob aliam causam quàm ut Thessalorum equitum robur suo adiungeret exercitui. a ¶ *Peneus.) Fluuius iste inter Ossam & Olympum decurrẽs, collibus dextra læuaq; molliter curuis, in eo cursu Tempe quinq; millium passuum longitudine, & fermè sex latitudine pulcherrimus est ager, amœnus gramine, refertus arboribus, canorus auium concentu, iugis dextra læuaq; (ut iam dictum est) leniter sese tollentibus, media intersecat amnis. Cæterum Pharsalici campi sunt qui & Philippici campi, ubi prælium inter Cæsarem & Pompeium gestum est, & deinde inter Augustum & Caßium. Pindus uero olim Lapitharum sedes, mons est Thessaliæ, Apollini Musisq; sacer, Acarnaniam diuidens ab Aetolia: sicut & Othrys eiusdem regionis alius est mons. Hos, sicut & Ossam, agitandos Solinus alijs relinquit.*

Centauri populi sunt Thessaliæ, secus Pelium habitantes montẽ, qui à poëtis finguntur esse media parte uiri et media equi, originem ab Ixione trahentes, agrestes admodum, qui primi pugnare ex equis cœperunt: à stimulando calcaribus equo, centauri dicti, ἀπὸ τοῦ κεντεῖν, quia furentẽ taurorum gregem telis confecerunt, propter quod hippocentauri, id est, equi stimulatores appellati sunt. b ¶ *Pelion.) In hoc monte celebratum aiunt nuptiale conuiuium Thetidis atq; Pelei, qui Iouis nepos fuit, & ad eius nuptias omnes dij referuntur conuocati. Olympus uero mons cæteris in hoc celebrior habetur, quod reliquos omnes sua altitudine transcendit, quam quidam scribunt esse decem stadiorum. Dicitur autem Olympus, quasi ὅλος λάμπων, id est, totus fulgens, quia solem interdiu semper clarum habet, nullisq; unquam nubibus obfuscatur. Sunt & alij tres montes in alijs terris qui Olympi uocantur, sed iste excellentior habetur.* c ¶ *Inscriptam suo nomine.) Hoc est, Aster telum Philippo immisit in oculum, his uerbis inscriptum, Aster Philippo mortiferum mittit telum. Fuit & Philoctetes sagittarum peritißimus, natus quoq; ex Meliboea urbe littorali Magnesiæ.* d ¶ *Libethrus.) Est hic fons Musis sacer, & hinc à poëtis nuncupantur Libethrides Musæ.*

Macedonũ uenit iugũ. Multa ibi oppida, flumina multa. De oppidis egregia sunt Phthia, Larissa, Thessalia, & Thebę. De amnibus[a] Peneus, qui propter Ossam, Olympũq; decurrens, collibus dextra læuaq; molliter curuis, nemorosis cõuallibus Thessalica facit Tempe, undisq; apertior Macedoniã ac Magnesiam interluens, in Thermęũ sinũ condit. Thessaliæ sunt Pharsalici campi, in quibus ciuiliũ bellorũ detonuerũt procellæ. Ac ne in montes notos eamus, Pindũ & Othryn agitent, qui Lapitharum originẽ prosequuntur. Ossam, quos Centaurorum fabulis immorari iuuat.[b] Pelion autem nuptiale conuiuium Thetidis atq; Pelei, in tantum notitiæ obtulit, ut taceri de eo magis mirũ sit. Nam Olympum ab Homero non per audaciam celebratũ docent, quę in eo uisitantur. Primum excellenti uertice tantus attollitur, ut summa eius cœlũ accolæ uocent. Ara est in cacumine Ioui dicata, cuius altaribus si qua de extis inferunt, nec difflantur uentosis spiritibus, nec pluuijs diluunt, sed uoluente altero anno, cuiusmodi relicta fuerint, eiusmodi reperiuntur: & omnibus tempestatibus à corruptelis aurarum uindicatur, quicquid ibi semel est Deo consecratum. Literæ in cinere scriptæ usq; ad alterã anni ceremoniam permanẽt. In regione Magnesia Methone oppidum est, quod cum obsideret Philippus Alexandri Macedonis Magni pater, damnatus est oculo † ictu sagittæ, quam iecerat Aster oppidanus[c] inscriptam suo nomine, loco uulneris, nomine, quem petebat. Populum istum callere artem sagittariam credere possumus uel de Philoctete, quoniam Meliboea in hoc pede computatur. Sed ne transeamus pręsidium poëtarũ, fons[d] Libethrus & ipse Magnesiæ est.

SCHOLIA CAP. XIIII.

Descriptio Macedoniæ talis est, ut ab oriente Thraciũ limitem, ab occasu Ionium pelagus, à meridie Epirũ, & à septentrione Dalmatiæ habeat partẽ. Insunt illi Thessalia, Magnesia, Doris, Locris, Phocis, Bœotis,

De Macedonia, eiusq; regum successione, ac Peantide lapide. Cap. XIIII.

QVi Edonij quondam populi, quæq; Mygdonia erat terra, aut Pierium solum, uel Aemathiũ, nunc omne uniformi

formi uocabulo Macedonica res est: & partitiones, quæ specialiter antea seiungebantur, Macedonum nomini contributæ, factæ sunt corpus unum. Igitur Macedoniam precingit Thracius limes: meridiana Thessaliæ Epirotæ tenent: à uesperali plaga Dardani sunt & Illyrij: quà septentrione tunditur, Pæonia ac Pelagonia protegitur: à Triballis, montanis excessibus aquilonio frigori obiecta. Inter ipsam & Thraciam, Strymon amnis facit terminum, qui ab Hæmi iugis irrigat. Verum ut fileam, aut Rhodopen Mygdonium montem, aut [a] Athon classibus Persicis nauigatum, continentiq; abscissum mille quingentorũ passuum longitudine, simul de auri uenis & argenti, quæ optimæ in agris Macedonum & plurimæ eruunt, Orestiden dixam. Populi sunt, qui, ut Orestidæ dicerent, inde cœptum. Mycenis profugus matricida, cum abscessus longius destinasset, natum sibi in Aemathia paruulum de Hermione, quam in omnes casus fociã adsciuerat, hic mandauerat occulendum. Adoleuit puer in spiritu regij sanguinis, nomen patris sui referens, occupatoq; quicquid esset quod procedit in Macedonicũ sinum & Adriaticum salum, terram cui imperitauerat, Orestiden dixit. Admonet [b] Phlegra, ubi antequã oppidum fieret, rumor est militia mundi dimicatum cum gigantibus, ut penitus persequamur quantis probationibus ibidẽ imperij indicia diuinæ expeditionis in hoc seculo perseuerarint. Illic si quando, ut accidit, nimbis torrentes excitantur, & aucta aquarum pondera ruptis obicibus ualẽtius se in campos ruunt, eluuione ossa etiam nunc ferunt detegi, quæ ad instar corporis sunt humani, sed modo grandiore, quæ ob enormem magnitudinem monstrosi exercitus iactitãt extitisse: idq; adiuuatur argumento saxorum immaniũ, quibus oppugnatum cœlum crediderũt. Pergam ad residua quæ in Thessaliam & Aemoniã porriguntur: sunt enim [c] arrectiora, quàm usquam proceritas montana attolli ualeat. Nec est in terris omnibus, quod meritò ad istas eminentias comparetur, quippe quas solas diluuialis irruptio cum uniuersa obduceret humido situ, inaccessas reliquit. Durant uestigia non languidæ fidei, quibus apparet hos locos superstites undosæ tempestati fuisse. Nam in latebrosis rupium cauaminibus, quę fluctuũ conflig̃s tunc adesa sunt, reduuiæ Conchyliorum resederũt, & alia multis, Attis, Megaris. Porrò Edonij populi sunt ab Edone Thraciæ monte sic dicti.

a ℂ Athon.) Mons iste est inter Macedoniam & Thraciam, altitudinis mirandæ, ut usque ad insulam Lemnon umbram porrigere dicatur: excurrit quoque à planitie in mare septuagintaquinque millia passuũ: & hunc Xerxes rex Persarum à continente abscidit in longitudine passuũ mille quingentorum. De auri uenis Aristoteles quoq; sic scribit: Extant in Philippicis Macedoniæ campis aurifodinæ quamplures, ex quibus scrobes erutas auri, augeri paulatim inquiunt, ac denuò aurũ parere. De Orestide Strabo sic scribit: Memoriæ traditũ est, Orestiden oram ab Oreste quandoque occupatam fuisse, quum cæsa matre exul à Mycenis, urbe Peloponnesi, profugeret, & sui regioni nomen reliquisset. Hic ducta uxore Hermione, filia Menelai et Helenæ, genuit Orestem iuniorem, à quo & terra quam incoluit, sic denominata est.

b ℂ Phlegra.) Vallis est in Thessalia, ubi Gigantes cœlum saxis oppugnauerunt, uolentes deos pellere de cœlesti sede, sed missis è cœlo fulminibus coacti sunt fugere, ingenti superati uictoria. Hac gigantum fabula ostenditur, uires sine prudentia non tantum uanas esse, uerum & sibi aduersarias. c ℂ Arrectiora.) Vel erectiora. Habet, inquit Plinius cap. 8. quarti, Thessalia quosdam altissimos montes, quos Gigantes, cũ cœlum oppugnare decreuissent, inuicem cõposuisse fabulantur. Porrò quæ de diluuiali irruptione subduntur, non de uniuersali diluuio, quod sub Noah deus induxit, sed de particulari aliquo accipiendum est. d ℂ Aemathius.) Ab isto Macedoniæ regio primum uocata fuit Aemathia. Berosus uetustissimus scriptor, dicit hunc Aemathium fuisse Camesis filium, hoc est, Nohæ abnepotem: & is cum tam longo æuo præcesserit Solinũ, & suæ tempestatis scriptores, ab illis genuinus terræ habitus est, quippe qui sacris destituti literis, originem eius ignorauerunt. Præterea cum Macedon Osiridis filius regnare cœpisset in Aemathia, cœpta est prouincia ab eo denominari Macedonia. Hunc insequitur Caranus, qui cum iussus esset oraculo quærere sedes in Macedonia, uenit cum ma

gna multitudine Græcorũ in Aemathiam, & urbem Edyſſam, non ſentientibus oppidanis, propter imbrium & nebulæ magnitudinem, gregem caprarum imbrem fugientem ſecutus, occupauit, reuocatuſq; in memoriam oraculi, quo iuſſus erat ducibus capris imperium quærere, regni ſedem ſtatuit, urbemq; Edyſſam ob memoriam muneris, Aegeam, populos Aegeadas uocauit, Græci enim αἴγα capram dicunt.

e ¶ Perdicca.) Recenſet Solinus ſolum inſignes Macedoniæ reges. Nam cõ ſtat ante Alexandrum Magnum xxiij. reges in Macedonia fuiſſe, inter quos fuerunt Perdiccæ tres, Amyntæ quatuor, Philippi duo, Archelai duo, & Alexandri tres.

f ¶ Apollini Delphos.) Fuit Delphicum oraculum maximis omniũ populorum & regum refertum donis & theſauris. Sic in Elide Peloponneſi regione, delubrum fuit Olympici Iouis, certamine gymnico & ſingulari ſanctitate inſigne, ubi & ex uniuerſa Græcia plurima oblata fuerunt munera, inter quæ extitit ſolidũ ex auro Iouis ſimulacrum, à Cypſelo Corinthiorum tyranno donatum.

g ¶ Amyntæ.) Iſte Amyntas duas habuit uxores: ex una ſuſtulit tres filios, Alexandrum, Perdiccam, & Philippum Alexandri Magni patrem: ex altera autem Archelaum, Archidæum & Menelaum: horum duos Philippus ueluti regni participes, fraternitatis oblitus, trucidauit. Cæterũ per carmen Cyclopeum, quod in nuptijs Philippi decantatum fuit, intelligendum putant carmen de unoculis, quales Cyclopes fuiſſe narrantur. Quod ſequitur de Olympiade, ſciendum quod ſcriptores tradunt matrem Alexandri Philippo marito confeſſam, ſe non ex eo Alexandrum cõcepiſſe, ſed ex ingentis magnitudinis ſerpente quodam, & ob hanc cauſam Philippum circa uitæ ſuæ finem Olympiadem uxorem tanquam ſtupri ream repudio dimiſiſſe, palamq; profeſſum Alexandrum non eſſe à ſe genitũ: unde cum Alexander Rhodum, Aegyptum, Ciliciamq; recepiſſet, ad Iouem Ammonẽ perrexit, conſulturus tum de futurorum euentu, tum de ipſa origine ſua. h ¶ Calliſthene.) Fuit Calliſthenes iſte familiaris Alexãdro Magno ex conta, quę affatim mari incito expuuntur, ita ut ſint licet facie mediterranea, apparent tamen ſpecie littorali. Nunc de incolis reddam. d Aemathius qui primus in Aemathia accepit principatũ, ſeu quia indago originis eius quo diſperijt, ſeu quia alta res eſt, genuinus terræ habetur: poſt hunc in Macedonijs exortũ Aemathiæ nomen perſtitit. Sed Macedo Deucalionis maternus nepos, qui ſolus cum domus ſuæ familia mortí publicæ ſuperfuerat, uertit uocabulum, Macedoniamq; à ſe dixit. Macedonẽ Caranus inſequitur dux Peloponneſiacæ multitudinis, qui iuxta reſponſum datum à Deo, ubi caprariũ pecus reſediſſe aduerterat, urbem condidit, quam dixit αἰγας, in qua ſepeliri reges mos erat, nec alter excellentium uirorum buſtis apud Macedonas priſcos dabat locus. Succedit Carano e Perdica II. & XX. Olympiade, primus in Macedonia rex nominatus, cui Alexander Amyntæ filius diues habitus eſt, nec immeritò. Ita em affluenter ſucceſſus eius ampliãdis opibus proficiebant, ut ante omnes f Apollini Delphos, Iouí Eliden ſtatuas aureas dono miſerit. Voluptati aurium indulgentiſſimè deditus, ſic ut plurimos qui fidibus ſciebant, dum uixit, in uſum oblectamenti donis tenuerit liberalibus, inter quos & Pindarũ lyricum. Ab hoc Archelaus regnum excepit, prudens rei bellicæ, naualium etiam commentor prælíorum. Is Archelaus in tantum literarum amator fuit, ut Euripidi Tragico conſiliorum ſuorum ſummam crederet: cuius ſuprema nõ contentus proſequí ſumptu funeris, crinem tonſus eſt, & mœrorẽ quem animo conceperat, uultu publicauit. Idem Archelaus Pythias & Olympicas palmas quadrigis adeptus, græco potius animo quàm regali gloriam illam præ ſe tulit. Poſt Archelaum Macedonica res diſſenſione iactata, in g Amyntæ regno ſtetit; cui tres liberi, ſed Alexãder patrí ſuccedit. Quo exempto, Perdiccæ primũ data copia ampliſſimę poteſtatis, qui obiens hæreditarium regnum fratri Philippo reliquit, quem captum oculo dextro apud Methonem ſuprà díximus, cuiusq; debilitatis omen præceſſerat. Nam cum nuptias ageret, acciti tibicines carmen Cyclopeũ quaſi de colludio cõcinuiſſe traduntur. Hic Philippus Magnum procreat Alexãdrum, quamlibet Olympias Alexandri mater nobiliorem ei patrẽ acquirere affectauerit, cum ſe coitu draconis conſatam affirmaret. Ita tamen

tamẽ ipſe egit, ut deo genitus crederetur. Pera-
grauit orbem, rectoribus Ariſtotele & [h] Calli-
ſthene uſus. Subegit Aſiam, Armeniã, Iberiã,
Albaniam, Cappadociã, Syriam, Aegyptum,
Taurum Caucaſuḿq; tranſgreſſus eſt. Bactras
domuit, Medis & Perſis imperauit, cepit Indiã
emenſus omnia quæ Liber & Hercules acceſſe
rant. Forma ſupra hominem auguſtiore, cerui
ce celſa, lætis oculis & illuſtribus, malis ad gra-
10 tiam rubeſcentibus, reliquis corporis lineamen
tis nõ ſine maieſtate quadam decorus. Victor
omnium, uino & ira uictus. Morbo uinolentię
apud Babylonem humiliore quàm uixerat for
tuna exemptus eſt. Poſt quẽ qui fuerũt, magis
ad ſegetem Romanæ gloriæ, quàm ad hæredi-
tatem tanti nominis ortos inuenimus. Mace-
donia lapidem gignit, quem Pæantidẽ uocant:
†cõcipere et parere, et par 20 turiẽtibus hunc eundẽ & † concipientibus & parientibus
opitulari fama prodiga eſt. Circa [i] Tyreſiæ ſe-
pulchrum plurimus inuenitur.

condiſcipulatu apud Ariſtotelẽ, & nihil ei nocuit, niſi immodica libertas grauitaſq; regi inuiſa. Nam cũ rex ex Perſico bello adorari uellet, Calliſthenes cum quibuſdã alijs reſtitit ei, quæ res et illi, & multis Macedonum principib. exitio fuit. Siquidẽ Alexander Calliſthenẽ coniurationis conſciũ fuiſſe criminatus eſt, cumq; truncatis mẽbris, abſciſisq; auribus, ac naſo labijſq; deformatũ, cũ cane in cauea clauſum circunferri iuſſit, diuq; tortum tandẽ necauit. Vino quoq; & ira uictus, Clytũ chariſſimũ ſibi ac fideliſſimum, inter epulas transfodit, ſicut & multos alios uinolentus occidit, & tandẽ uinolentus perijt. Nam cum diei noctẽ peruigilem in conuiuio ſolenniter inſtituto coniunxiſſet, accepto poculo, media potione repente ueluti telo cõfixus ingemuit, elatusq; è conuiuio ſemianimis, tanto dolore cruciatus fuit, ut ferrũ in remedia poſceret. Amici cauſam morbi intemperiẽ ebrietatis diſſeminarunt: re aũt uera inſidiæ fuerunt, quarum Antipater autor fuit, quod chariſſimos eius Alexander ebrietatis furore cõcitus, peremiſſet. Qui uero eum ueneno peremptũ dicunt, aiunt idipſum Stygis aquæ fuiſſe uenenũ, nec aliam ullam materiã præter mulæ ungulas id continere potuiſſe, magna, ut Plin. inquit, Ariſtot. infamia excogitatum. i ℂ Tyreſiæ ſepulchrũ.) Fugit iſte Tyreſias cũ alijs Thebanis ad montẽ Thilphoſiũ, ubi Tyreſias iam ante à Iunone excæcatus, defunctus à ſuis ciuibus magna cum pompa ſepultus eſt, atq; deorũ honorib. ueneratus.

De Thracum moribus inſtitutiſq;: de Thraciæ locis ac populis, de gruibus hirũdinibuſq;, de Helleſponto, déque Claro inſula & Aegæo mari. Cap. XV.

30

NVnc in Thraciam locus eſt pergere, & ad ualidiſſimas Europæ gentes uela obuertere: quas qui ſedulo experiri uelit, non difficulter deprehendet, Thracibus barbaris ineſſe contemptum uitæ, ex quadam naturalis ſapientiæ diſciplina. Concordant omnes ad interitum uoluntariũ, dum
40 nonnulli eorum putant obeuntium animas reuerti, alij non extingui, ſed beatas magis fieri. Apud plurimos luctuoſa ſunt puerperia. Denique recentem natum fletu parens excipit, cõtrauerſum læta ſunt funera, adeò ut exemptos gaudio proſequantur. Vxorum numero ſe uiri iactitant, & honoris loco ducunt multiplex coniugium. Quæ fœminæ tenaces ſunt pudicitiæ, defunctorum inſiliunt coniugum rogos, & quod maximum inſigne ducunt caſtitatis, præcipites in flammas eunt. Nupturæ non parentũ

SCHOLIA CAP. XV.

Thraciæ ſitum, & quos ea regio ſpectet ab occaſu, meridie atq; ſeptentrione, tabula noſtra, quæ Græciam ipſam exprimit, haud obſcure declarat: facit & Solinus ipſe in fine huius capitis mentionẽ de hac re. Corporũ magnitudine Thraces omnes homines antecedunt, truci uiſu, terrifico uocis ſono, annoſa ætate, ædificia humilia, annona eodẽ ſemper tenore. Regio ipſa nec cælo nec ſolo fœcunda ſatis & temperata, niſi ubi mari uicinior. Frigida eſt, ideo quæ ſeruntur maligne fert. Raro uſquã pomiferã habet arborẽ. Vites habet, ſed fructus eius nõ matureſcũt, niſi frigore frondiũ obiectu per cultores arceãtur. a ℂ Subhaſtari uolunt.) Hoc eſt, uenum exponuntur aucto precio. Erat olim haſta uirga quæ dabatur alicui, cum poteſtas illi de merce aliqua daretur. b ℂ Herbarum quas habent.) Aiunt arbores inueniri in illis regionibus, talem ferentes fructum, qui iactus in ignem ab ijs qui ad ſe calefaciendos conuenerunt, foco circunſedẽtes incẽſo igne ſic ebrios reddit odore ſuo, ut uinum Græcos, & eo uehe

Digitized by Google

mētius, quo plus eius fructus fuerit iniectū, quoad consurgatur ad tripudiandū, ac perueniatur ad cantum. Qui de rerum natura cōmentantur, multa esse dicunt quæ hilaritatem quandam utentibus tribuant.

c ℂ *Strymonem.) Est Strymo fluuius sicut & Nestus, uel secundum alios Nessus. Denselatæ uero & Beßi populorum sunt nomina.* d ℂ *Nato Orpheo.) Sithonia gens habet Pontum, sortitaq; est profectione gloriam Orphei progeniti uatis. Nam in Spartio promontorio, quod alij Sperchium uocant, ille uitam aut sacris, ut aiunt, impēdit, aut fidibus. Porrò Diomedes Thraciæ tyrannus equos habuit, quorum præsepia ærea erāt, catenis ferreis uincti, alebantur carnibus hospitum illuc diuertentium: hunc tyrannū Hercules peremit, equis suis uorandum apposuit, eosq; mansuetiores factos secū abduxit, ac Eurystheo detulit, is eos Iunoni sacrauit, quorū genus usq; ad Macedonē Alexandrū permansit.*

e ℂ *Democriti domus.) Hic Democritus diuisa substantia duobus fratribus, peregrinatus est in uarias orbis terrarū partes, quo scientiam perciperet: postea in patriam reuersus, cum summa inopia in hortulis iuxta suæ urbis muros se ad solas rerū naturas contēplandas cōtulit. Fertur quod quocunq; fortunæ casu, & mutabilium rerum auditu, in risum soluebatur.*

f ℂ *Locum Doriscon.) Est campus ingens in Thracia, quē grande flumen Hebrus interfluit, ubi extructus est murus, qui Doriscus appellatur, cui impositum est Persarum præsidiū à Dario, iam inde cum Scythis inferebat bellum. Cum igitur locus digerendis recensendisq; copijs idoneus uideretur, Xerxes id sibi faciendum putauit.*

g ℂ *Aemus.) Alij legunt Hæmus cum aspiratione, sicut pro Aroteres alij perperàm legerunt Aratores. Est autem Aemus mōs Thraciæ, & Aroteres populi Scythiæ. Porrò quod de Pygmæis, eorūq; paruitate, atq; cum gruibus pugna subditur, fabulosum putatur: sacræ tamen literæ horū Pygmæorū quoq; mentionē faciūt, uocātq; hoīes monstruosæ paruitatis* גַּמָּרִים *à* גֹּמֶר *quod significat* אמת הזרוע *mensuram brachialem: & hinc propheta Ezech. 27. homines paruæ staturæ uocat* גמ

arbitratu transeunt ad maritos, sed quę præ cæteris specie ualent, [a] subhastari uolunt, & licentia taxationis admissa, nō moribus nubunt, sed præmijs. Quas formæ premit dedecus, dotibus emunt quibus coniungantur. Vterq; sexus epulantes, focos ambiunt, [b] herbarum quas habent semine ignibus superiecto, cuius nidore perculsi, pro lætitia habent imitari ebrietatē sensibus sauciatis. De ritu ista sunt, de locis & populis quæ sequuntur. [c] Strymonem accolunt dextro latere Denselatæ. Bessorum quoq; multa nomina adusq; Nestum amnem, qui radices Pangęi circunfluit. Hebrum Odrysarum solum fundit, qui fluuius excurrit inter Briantas, Doloncas, Thynos, Corpillos, aliosq; barbaros, tangit & Cyconas. Deinde Aemus sex millibus passuū arduus, cuius auersa Mœsi, Getę, Sarmatæ, Scythæ, & plurimæ insidunt nationes. Ponticū littus Sithonia gens obtinet, quæ [d] nato ibi Orpheo uate † decus addidit nomini: quem siue sacrorum, siue cantuum secreta, in Sperchio promontorio agitasse tradunt. Deinde stagnū Bistonium, nec longe regio Maronea, in qua Tyrida oppidum fuit, equorum Diomedis stabulum: sed cessit æuo, solumq; turris uestigiū adhuc durat. Inde nō procul urbs Abdera, quam Diomedis soror & condidit, & à se sic uocauit. Mox [e] Democriti domus physici, ac, si uerum rimere, ideo nobilior. Hanc Abderam Olympiade prima & tricesima senio collapsam Clazomenij ex Asia ad maiorem faciem restitutā, obliteratis quæ præcesserant, nomini suo uindicarunt. [f] Locum Doriscon illustrem reddidit Xerxis aduentus, quod ibi recoluit militis sui numerum. Polydori tumulum ostendit [g] Aemus in parte quam Aroteres Scythę celebrant. Quondam urbem Geraniā, Cattuzan barbari uocant, unde à gruibus Pygmæos ferūt pulsos. Manifestum sanè est in septentrionalē plagam hyeme grues frequentissimas cōuolare, nec piguerit meminisse, quatenus expeditiones suas dirigant. Sub quodam militiæ eunt signo, & ne pergentibus ad destinata uis flatuum renitatur, arenas deuorant, sublatisq; lapillulis ad moderatam grauitatē [h] saburrantur. Tunc † se tollunt in altissima, ut de excelsiore specula metentur quas petāt terras. Fidens meatu præit cateruas, uolatus desidiā † castigat, uoceq; cogit agmen. Ea ubi obraucata est, succedit alia. Pontū transituræ, angustias captant. Et quidem eas promptum

† *inter principes iudicatur.*

† *contendunt*

ptum est oculis deprehendere, quæ inter Tauri cam sunt & Paphlagoniam, id est, inter Caram bim, & κειᾶ μέτωπον. Cum trans mediũ alueum aduentasse se sciunt, scrupulorum sarcina pedes liberant: ita nautæ prodiderunt, compluti sæpe ex illo casu imbre saxatili. Arenas non prius euomunt, quàm securæ sedis suæ fuerint. Concors cura omnium pro fatigatis, adeò ut si quæ defecerint, congruant uniuersæ, lassasq; sustollant, usque dum uires otio recuperentur. Nec in terra cura segnior. Excubias nocte diuidunt, ut exomnis sit decima quæq;. Vigiles pondusculla digitis amplectuntur, quæ si fortè exciderint, somnum coarguant. Quod cauendũ erit, clangore indicant. Aetatem in illis prodit color, nigrescunt enim senectute. Veniamus ad prõmõtorium [1] χρυσόκερας, Byzantio oppido nobile, antea Lygos dictum, quod à Dyrrhachio abest septingentis undecim millibus passuũ: tantum enim patet inter Adriaticum mare, & Propontidem. In † Cænica quoq; regione non longe à Flauiopoli colonia, Byziæ oppidũ, quondam arx Terei regis, nunc inuisum & inaccessum hirundinibus, & deinceps alitibus alijs: quanquã & [k] Thebas, quod illa mœnia sæpius capta sint, aspernentur subire. Nam inter cætera habere illas quiddã præsciũ, inde noscitur, quod lapsura non petunt culmina, & aspernantur peritura quoquo modo tecta. Minime certe à diris auibus impetuntur, nec unquam præda sunt, ut sacræ. Cibos nõ sumunt residentes, sed in aëre capiunt escas, & hauriũt. Alter Isthmos in Thracia est similibus angustijs, & pari latitudine arcti maris, [l] cuius littora duæ urbes utrinq; secus ostentant. Propontidis oram insignit Pactyæ, Melanem sinum Cardia, quæ quod in cordis faciem sita sit, dicta Cardia est. Omnis autem magnus Hellespontus stringitur in stadia septem, quibus ab Europa Asiaticã plagam uindicat. Hic quoq; urbes duæ, Abydos Asiæ est, & Sestos Europæ. Deinde contraria inter se promõtoria, Mastusia Cherronesi, ubi finitur Europę sinus tertius. Sigæum Asiæ, in quo tumulus est Cynossema dictus, Hecubę sepulchrũ, & turris Protesilai delubro data. Finibus Thraciæ à septentrione Ister obtenditur, ab oriẽte Pontus, ac Propontis, à meridie Aegæum mare. Inter Tenedum & Chium est Claros insula, qua Aegæus sinus panditur. A dextra Antandrũ nauigantibus saxum est: hoc enim uerius quàm in-

גמרים *quod Heb. quoq; interpretantur* אנשי מרה קצרה *id est, hoïes mensuræ breuis.* h ℂ *Saburrantur.*) *Id est, sabulo grauantur, ne scilicet ui flatuũ à recto itinere propellantur: trahiturq; hoc uerbum à saburra, id est, sabulo, quo naues leues onerantur. Cæterum ubi angustiæ illæ sint, uel quas hic Solinus significare uelit, quando inter Tauricam & Paphlagoniam dicit arctum esse interuallum in Ponto, ego non satis ex Ptolemaicis tabulis id deprehendere ualeo, præsertim cum Paphlagonia tam longe à Taurica distet: ipse tamen dicit hoc interuallum esse inter Carambim & κειοῦ μέτωπον, quod promontorium est magnum ad septentrionem porrectum, arietinæ frontis habens formam, longoq; spacio pelago incumbens, Scythicæ obiectum peninsulæ, Euxinum pontem bimarem uidetur efficere.* i ℂ χρυσόκερας.) *Latine Auricornu, oppidũ apud Byzantium, hoc est, Constantinopolim, quam primum Byzas condidit, ac deinde Constantinus ampliauit, & imperij sedem in oriente cõstituit. Dyrrhachiũ uero ciuitas fuit in Epiro, prius Epidãnus uocata.*

k ℂ *Thebas.*) *Multæ fuerunt urbes quæ Thebe sunt nũcupatæ. Vna fuit in Aegypto, quæ & Heliopolis, id est, ciuitas solis, unde est regio Thebaica Aethiopiæ contermina, à qua & Thebæi. Alia Thebe fuit in Bœotia, Bacchi & Herculis patria, à qua Thebani dicti sunt: & hæc quoq; Dircæa dicta fuit à Dirce fonte, unde Pindarus poëta lyricorum princeps ortum habuit. Aliæ sunt Thebæ in Thessalia, de quibus hic Solinus dicere uidetur, quod hirundines dedignentur subire mœnia eius, non ob aliam causam quàm quod sæpius urbs illa capta fuit, sicut nec ea quæ lapsura sunt petunt.* l ℂ *Cuius littora duæ urbes.*) *Nostro æuo Taurica insula tres habet urbes, nempe Solat, Kirkel & Caffam: duas arces, Mankup, & Azauu. Caffa antea uocata fuit Theodosia: insulam uero ipsam hodie uocãt Precop. Cæterũ Pactyæ & Cardia nomina ciuitatum sunt, quarum hic Solinus meminit. Et quando in fine huius capitis mentionẽ facit Ponti, Hellespontiatq; Propontidis, sciendum quod geographi primas angustias maris, ubi ex Aegæo mari*

Digitized by Google

coarctatur, uocant Helleſpontum: inde paulum expatiatur æquor, uocaturq; laxitas illa Propontis, quaſi ante Pontum: ubi iterum in arctum coit & ſtringitur, illæ anguſtiæ Boſphorus Thracius nuncupãtur: deinde ubi iterum effunditur, pontus Euxinus naſcitur, qui curuatus in figuram Scythici arcus, cõmittitur oſtio Mæotidis paludis, idq; oſtiũ Cimerius Boſphorus uocatur.

ſula meruit cognominari. Id quoniam uiſentibus procul capræ ſimile creditur, quam Græci αἴγαιον nuncupant, Aegæus ab eo ſinus dictus eſt. A Phalario Corcyræ promõtorio ad nauis effigiem ſcopulus eminet, in quem transfiguratam Vlyſſis nauem crediderunt, Cythera, quę à Malea abeſt quinq; millibus paſſuũ, Porphyris antea nomen fuit.

Proprie itaq; id mare pontus appellatur quod à palude Mæotidis uſq; in Tenedũ inſulam maris Aegæi, quæ ſita eſt inter Mitylenen & Helleſpontũ, protenditur. Eſt & Pontus prouincia Aſiæ minoris, à Ponte rege ſic cognominata. Cythera uero inſula eſt contra Cretam ſita, & Malea promõtoriũ Laconiæ, quod per quinquaginta millia paſſuum in mare protenditur, ubi periculoſa eſt nauigatio propter aduerſus uentorum flatus.

TABVLAM huic paginæ ſubiecimus, multis Soloni capitibus inſeruientem, potißimum uero duodecimo, tredecimo, & ſic deinceps uſq; ad uigeſimumquintum caput. Poſuimus & iuxta uetera regionum nomina, etiam recentiora, ſed non omnia. Libuit præterea & alia quædam hic ſignare. Albaniam hodie uocant regionem illam quæ olim fuit Epirus, & magnam partem de Macedonia. Adiacentem inſulam Corcyram, nunc appellant Corſun. Myſiæ uero ſuperiori ſucceßit Seruia & Ruſcia: & Myſiam inferiorẽ hodie aiunt eſſe Tranſſiluaniam, uulgò Zipſerland, & Valachiam. Daciæ ſucceßit Bulgaria, ſed quæ magnam quoq; continet partem Myſiæ inferioris & Thraciæ. Thraciam uocant Romaniam. Getas aiunt partim eſſe Valachos, partim Tranſſiluanos: ſicut & quidam ſcribunt apud Getas Iſtrum delabi in pontum, hodie uero eam regionẽ uocant Muldauiã. Cæterum Valachiam putant ſic dictam à duce quodam Flacco, unde regio illa Flaccia nuncupata eſt, ac deinde longo temporis tractu corrupto uocabulo dicta Valachia. Illyris & Dalmacia hodie communi uocabulo Sclauonia uocantur, tametſi quidam Illyrios putent eſſe Boſnenſes, & Liburnos Croatianos. Inſulis quoque magna accidit nominum mutatio: nam Peloponneſus hodie eſt Morea, Euboea Nigropontus, Lesbos Mitylene, Samos Samothracia, Poſidium Pathmos, Coum iuxta Dorida Lango: & ſic de ſingulis ſirè Cycladibus inſulis. Peloponneſus totius Græciæ quondam arx fuit. Nam præter habitantiũ in ea gentium nobilitatem & potentiam, ipſe loci ſitus principatum deſignat & imperium. In ea eſt regio quæ Achaia uocatur, adiacens Iſthmo Corinthiaco, quondã ditißima, cuius populi Achiui uocabantur: in ea eſt ciuitas illa inſignis Argos. Eſt & huius Achaiæ pars Arcadia regio, ſicut & Laconia, in qua fuit urbs Sparta, quæ & Lacedæmonia, cuius princeps Menelaus, & frater eius Agamemnon rex urbis Mycenarum, olim cum Græco populo funditus euerterunt Troiam opulentißimã Phrygiæ urbem. Eſt & Iſthmos celebratißimus in hac peninſula, qui Corinthiacus uocatur, ob Corinthiorũ urbem poſt ingreſſum illius ſitam, negociatoribus frequentatam, duos habentem portus, quorum unus Aſiæ eſt propinquus, alius patet ad Italiam. Habuit hæc urbs templum Veneris locupletißimũ, in quo continebantur circiter mille puellæ, deæ illi addictæ. Erat & ingens multitudo, quæ quotidie in urbẽ illam conueniebat, unde ipſa mirum in modum ditabatur. Vrbis autem ipſius ambitus fuit 40. ſtadiorum. Porrò Iſthmos ipſe habere dicitur 5000. paſſuum anguſtiam in latitudine, quas anguſtias cum perfodere aliquando uellent Demetrius rex, Caius Cæſar & Domitianus Nero, incaſſum laborarunt. Græci autem principes, poſtquam Turcarum potentia in Europam irrupit, ex mari ad mare producto per anguſtias muro, Peloponneſum à reliqua Græcia diſtinxerunt. Sed Amurates Turcarũ Imperator expugnata Theſſalonica, ſubacta Bœotia & Attica, peruenit ad hunc murum, & eo diruto tributũ annuum impoſuit Peloponnẽſibus, tandem omnino ſuo imperio ſunt ſubiecti. Tauricã inſulam ſeu peninſulam inhabitant Tartari Vlani, ſuntq; tres ciuitates in ea, nempe Solat, Kirkel, & Caffa: arces duæ, Mankup atq; Azauu. Vrbem Solat uocant Tartari Chrim, & urbs Caffa antea Theodoſia appellata fuit. Inſula uero ipſa hodie uocatur Precop, & dominus eius, Imp. de Precop. In Macedonia eſt Theſſalonica metropolis Philippenſium, quã hodie Salonicã dicũt. In Aſia minori ſunt regiones, Phrygia, Lydia, Ionia, & Lycaonia. Illuſtres Ioniæ urbes olim fuerunt Epheſus & Smyrna. In Epheſo fuit magnificum illud Dianæ templum. Phrygiæ metropolis fuit Laodicea, quæ ſub Nerone unà cum Hierapoli & Coloſſo Rhodi terræmotu concidit. Ioniam hodie uocant Quiſcum, & Lyciã Briquiam. In Lydia eſt Sardis, quæ olim Crœſi regia fuit. Eſt & fluuius Mæander in ea, oloribus percelebris, in quo adueniente uere, mira dulcedine cantant. Lycaonia regio minoris Aſiæ ſic dicta eſt à Lyco fluuio. Bithynia metropolim habet Niceam. Galatia, quæ & Gallogræcia, prouincia quoq; cenſetur Aſiæ minoris, ſic dicta quod Galli olim duce Brennone eam occuparint.

TYPVS

Digitized by Google

Digitized by Google

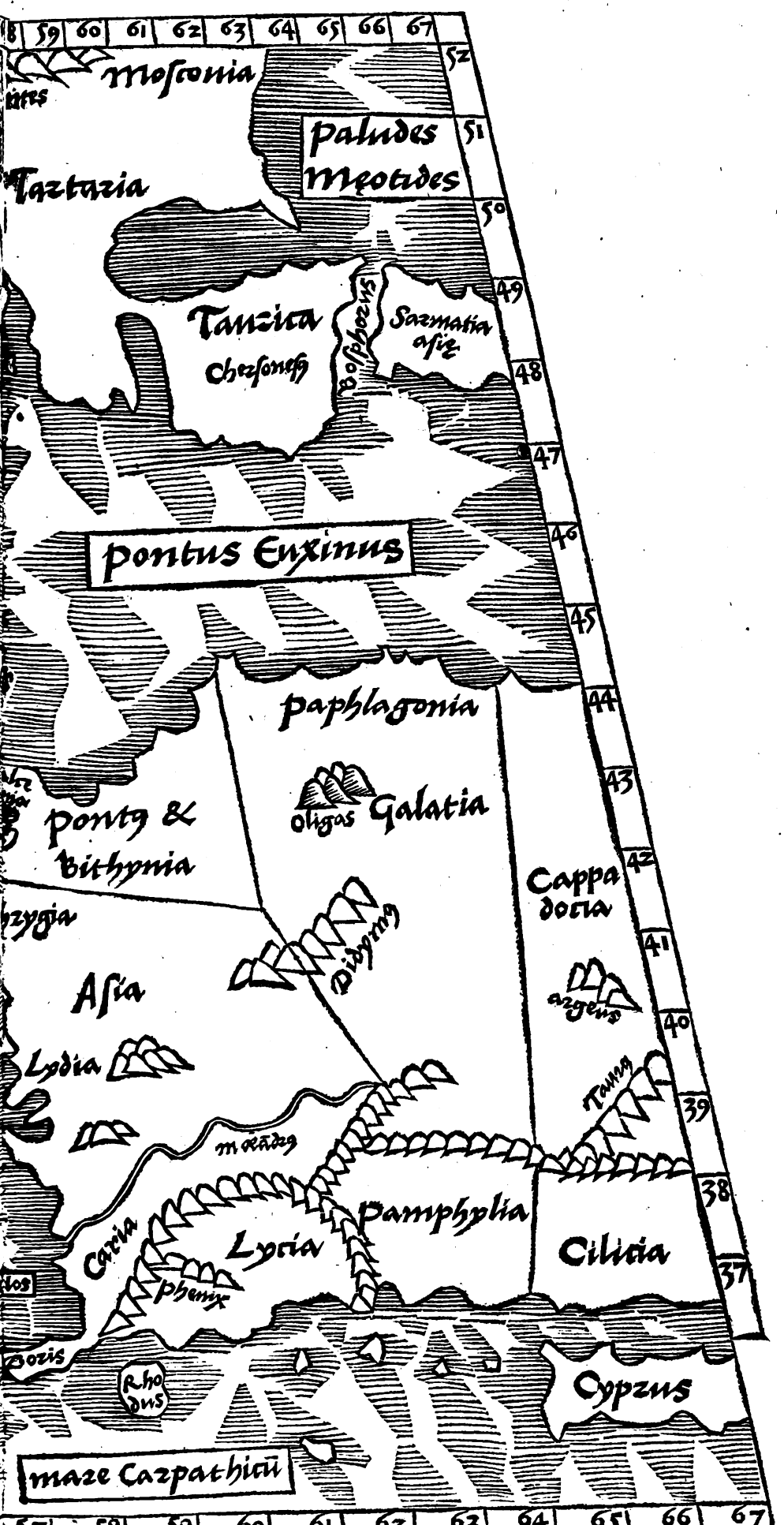

Digitized by Google

Digitized by Google

De Creta insula, deq; alijs plurimis ad eam pertinentibus. Cap. XVI.

PRonius est Cretam dicere, q̃ absoluere in quo mari iaceat: ita enim circunflui illius nomina Græci permiscuerunt, ut dum alijs alia inferunt, penè obduxerint uniuersa: quanta possumus tamẽ fide in designanda operã locabimus, ne quid hæreat sub ancipiti. Inter ortũ porrigitur & occasum tractu longissimo, hinc Gręcia, inde Cyrenis obiacẽtibus. A septentrione Aegęis, & suis, id est, Creticis æstibus uerberatur. Ab Austro Libycis undis perfunditur & Aegyptijs, constipata centum urbibus, sicut perhibẽt [a] qui prodigè lingua largiti sunt, sed magnis & ambitiosis oppidis, quorum principatus est penes Gortynam, Cydona, Gnoson, Therapnen, † Scylletion. Dosiades eam [b] à Crete Nympha Hesperidos filia, Anaximander à Crete rege Curetem, Crates Aëriam prius dictã, mox Curetim, nõnulli etiam à temperie cœli μακαρόνησον appellatam prodiderunt. Prima mari potuit nauibus & sagittis, prima literis iura iunxit. Pyrrhicẽ docuit Pyrrho repertore. Equestres turmas prima docuit lasciuas uertigines implicare, ex qua disciplina bellicę rei usus datus. Studium musicum inde cœptũ, cum [c] Idæi Dactyli modulos crepitu ac tinnitu æris deprehensos in uersificũ ordinem transtulissent. Albet iugis montium Dyctinnæi & Cadisci, qui ita excandescunt, ut eminus nauigantes magis putent nubila. Præter cæteros Ida est, qui ante solis ortum solem uidet. Varro in opere, quod de littoralibus est, etiam suis temporibus affirmat [d] sepulchrũ Iouis ibi uisitatum. Cretes Dianam religiosissimè uenerantur, βριθομάρτην gentiliter nominãtes, quod sermone nostro sonat uirginem dulcem. Aedem numinis pręterquã nudus uestigia nullus licitò ingredit. Ea ædes ostentat manus Dædali. Gortynã amnis Lethæus præterfluit, quo Europam tauri dorso Gortyni ferunt uectitatam. Iidem Gortyni & Cadmum colunt Europæ fratrem: ita enim memorant. Videtur hic, & occurrit, sed die iam uesperato augustiore se facie uisendum offerens. Gnosij Mineruam ciuem Deam numerant, primumq; apud se fruges satas affirmant, audacter cum Atticis contendentes. Ager Creticus syluestriũ caprarum

† Cyteum

SCHOLIA CAP. XVI.

Creta, quæ & Candia, insula centum urbium fama clara: insigniores sunt Gortyna, Cydonea, Gnosum, Minois regia, Strabonis chronographi patria. Ida mons omnium qui in ea sunt celeberrimus, qui celso uertice assurgit. Nullũ in Creta animal noxium est, serpẽs nullus, noctua nulla. Abundat capris, ceruis eget, optimi uini feracissima. Herbam producit quæ dictamnos dicitur, & Halimon, quæ quidẽ morsa diurnam famem prohibet. Hæc Cureta olim uocabatur, ab habitantibus Curetibus: incultũ hominũ genus à principio, sed Rhadamãthus ad mansuetiores ritus perduxit: sequutus inde Minos, qui æquitate & iustitia multò magis excoluit. Plato dicit Lacedæmonios & alias uetustas Græciæ urbes, hinc sibi leges & instituta quæsiuisse. Optimũ huius gentis statum euertit primo tyrannicus dominatus, deinde Cilicum latrocinia.

a ℂ *Qui prodige lingua largiti sunt.) De Græcis loquitur, qui frequenter impudenti iactantia sua effutiũt. Quædã exemplaria pro largiti sunt, habent, locuti sunt.*

b ℂ *A Crete nympha.) Quidam putãt Cretam denominari à Crete Iouis & Ideæ nymphæ filio, alij à Creta Iouis coniuge, alij à Crete rege uetustissimo: uocatã & μακαρόνησον asserunt, id est, felicẽ insulam, ob fructuũ bonitatem & cœli temperiem. Quàm periti uero fuerint in arte nauigandi, sagittandi et saltandi, passim apud autores inuenitur. Saltationẽ Solinus hic uocat pyrrhicẽ, à Pyrrho repertore sic dictam: docuit enim iste in armis flexu corporis saltare, quo plagæ telaq; euitarentur.*

c ℂ *Idæi Dactyli.) Isti Idæi qui in Creta musicum concentum inuenisse putantur, filij referuntur fuisse Mineruæ et Solis, uel secundũ alios, Saturni & Alciopes, qui alio nomine Corybantes uocantur, qui in Ida monte saltando & cantando sacra Cybeles fecerunt.* *d* ℂ *Sepulchrũ Iouis.) Hic inter tres Ioues ultimus putatur, Saturni scilicet & Rheæ filius: cumq; adoleuisset & totum ferè orbem subegisset, à Cecrope rege uetustissimo primum deus appellatus est, eiq; ara & sacrificia instituta, & tandẽ cõsummata ætate in Creta ad deos abijt, ut gentilium error credit: eum Curetes filij sui*

Digitized by Google

curauerunt, & in Gnoso oppido sepulchrũ constructuerunt. Colitur & apud Cretenses Diana Iouis filia, quæ & Luna, & Lucina, & Iuno, & Proserpina, atq; Dictynna appellata est, & templum eius tam sacrum olim habebatur, ut nemo illud ingrederetur nisi nudis uestigijs. In Creta quoq; uidetur manus & artificium Dædali, qui cum esset faber egregius Athenienſis, propter accusationem parricidij fugit in Cretam, & fabricauit ibi Labyrinthum, opus portento ſiſſimum humani ingenij. Cæterũ Gortyna urbs est Cretæ, quam præterfluit Lethæus, uel ut alij legunt, Læneus amnis. Europa filia fuit Agenoris Phœnicũ regis, sicut & Cadmus filius eius fuit, qui xvi. literas è Phœnicia in Græciã detulit. Minerua quoq; ut ciuis in Creta colitur, quippe quæ fertur ex Ioue apud fontes Tritonis nata. Hæc & alio nomine Pallas uocatur: & cum lanificiũ & texturam & alia multa artificiosa cõperisset, celebris dea appellata est. Et quia omnia eius inuẽta, ex ui ingenij atq; sapientiæ procedere uidebãtur, locus fabulæ datus est, ut ex cerebro Iouis genita dicatur. Contendunt etiam Cretenses cum Attica, apud se Cererem primũ reperisse fruges, quippe quæ in ea insula nata est patre Saturno, & matre Ope. Fruges autem reperit, quæ fortè inter alias herbas nascebantur, ignotæ cæteris.

copiosus est: ceruo eget. Lupos, uulpes, aliaq; quadrupedũ noxia, nusquam educat. Serpens nulla, larga uitis, mira soli indulgẽtia, arborarij prouentus abundantes. Nam in huius tantum insulæ parte repullulant cæsæ cupressi. Herba ibi est quæ ἄλιμος dicitur, ea admorsa diurnam famẽ prohibet: proinde & hęc Cretica est. Phalangium aranei genus est: si nisum quæras, nullis corporis: si potestatem, ictum hominem ueneno interficit. Lapis quoq; Idęus Dactylus dicitur insulæ istius alumnus, coloris ferrei, humano pollici similis. Auem noctuã Creta non habet, & si inuehatur, emoritur.

SCHOLIA CAP. XVII.

Carystos insula una est ex Cycladibus, sita in Euboïtico mari, uarij marmoris ferax: hæc & Chalcis dicta est. Titanæ nati sunt ex Cœlo & Titea, fratres plurimi, ex quibus Hyperion fuit qui solis ac lunæ stellarumq; motus obseruasse atque demonstrasse primus fertur, ideo solis parens & astrorum fertur: hinc & Sol Titan, & luna Titanis à poëtis dicuntur.

a ℂ Cyclades.) Plinius harum nomina referens, tres & quinquaginta esse dicit: inter illas uero maxime illustres Clauconesum et Begiliã. De Cycladum nomenclatura omnes idem ferè sentiũt, Mela, Martianus, & Strabo. Græci enim κύκλῳ circulum uel orbem dicunt. Seruius tamen à circumeundo dictas uult. Cyclades, inquit, non ideo dicuntur quia in rotunditate sunt, sed quod longo ordine eas circũire necesse est, uel propter promontoria, uel quia naturale est, ut concitatiora sunt maria uicinitate terrarum, quas constat anhelitũ quendam ex se emittere. Hæc ille. Plura de his Ptolemæus decima Europæ tabula.

b ℂ Ios.) Insula ista celebris habetur ob Homeri sepulchrũ. Hic cum patriã ignoraret atq; parentes, Apollinis oraculum consuluisse dicitur, responsumq; accepit, matrem fuisse ex Io insula parua, haud longe à Creta distante. Delos etiam una est ex Cycladibus insulis in Aegæo mari sita, clara propter Apollinem & sororem eius Dianam, qui hinc orti perhibentur. Quod de medio æuo Ogygij & Deucalionis

De Caryſto, & in ea aquis calẽtibus, deq; Caryſtijs auibus: de Chalcide, Cycladibus, Io, deq; Delo insulis. Cap. XVII.

CAryſtos aquas calentes habet, quas ἑλλοπίας uocãt: & Caryſtias aues, quę flammas impune inuolant. Carbasa etiam, quæ inter ignes ualent. Chalcis eadẽ habita est apud priscos, ut Callidemus autor est, ære ibi primum reperto. Titanas in ea antiquissimè regnasse ostendunt ritus religionum: Briareo em̃ rem diuinã Caryſtij faciunt, sicut Aegæoni Chalcidenses. Nam omnis fermè Eubœa Titanum fuit regnum. Cycladas autumant inde dictas, quia licet spatijs longioribus à Delo proiectæ, in orbem tamen circa Delum sitæ sunt, & orbem κύκλῳ Graij loquũtur. [a] Ios Homeri tumulo cæteras antecedit. Memi nisse hoc loco par est post primũ diluuiũ Ogygij temporibus notatũ, cum nouem & amplius mensibus diem continua nox inumbrasset, Delon ante omnes terras radijs solis illuminatam, sortitamq; ex eo nomen, quod prima reddita foret uisibus. Inter Ogygium sane & Deucalionem medium æuum sexcentis annis datur.

Digitized by Google

nis hic ſcribitur, ſciendum quod ſecundum computationẽ Euſebij pauciores inueniuntur anni inter Ogygium & Deucalionem. Nam Ogyges fuit anno mundi 3400. Deucalion uero anno 3670. quorum annorum diſtantia ſunt ducenti & ſexaginta anni.

De Ortygia inſula, deq; coturnicibus. Cap. XVIII.

IAdem eſt & Ortygia, quę clariſſima eſt, in Cycladum numero multifariè tradit: nunc Aſteria, à cultura Apollinis, nunc à uenatibus Lagia, uel Cynethus, † Pyrpole etiam, quoniam & ignitabula ibi, & ignis inuenta ſunt. In hac primum uiſę coturnices aues, quas ὄρτυγας Græci uocant. Has eaſdem [a] in Latonæ tutela exiſtimant conſtitutas: nec ſemper apparẽt: adueniendi habẽt tempora eſtate depulſa. Cum maria tranãdi impetus differunt, & metu ſpatij longioris uires ſuas nutriunt tarditate. Vbi terrã perſentiſcũt, coëunt cateruatim, deinde globatæ uehementius properant, quę feſtinatio plerunq; exitium portat nauigantibus. Accidit enim noctibus, ut uela incidant, & præponderatis ſinibus alueos inuertant. Auſtro nunquam exeunt, nam metuunt uim flatus tumidioris. Plurimũ ſe Aquilonibus credunt, ut corpora pinguiuſcula, atq; eò tarda, facilius prouehat ſiccior & uehementior ſpiritus. ὀρτυγομήτρα dicitur quæ gregẽ ductitat: eandem terræ proximantẽ accipiter ſpeculatus rapit, ac propterea opera eſt uniuerſis, ut ſolicitent ducem generis externi, per quem fruſtrentur prima diſcrimina. Cibos gratiſſimos habent ſemina uenenorũ, quam ob cauſam eas damnauere prudentiũ menſæ. Solum hoc animal, præter hominẽ, morbũ patitur comitialẽ.

† Pyrpile

SCHOLIA CAP. XVIII.

Docet hic Solinus Delon inſulam alia uaria apud ueteres habuiſſe nomina. Dicta fuit Ortygia, propter coturnices: nam Græci ὄρτυγα uocant coturnicem. Deinde dicta fuit et Aſteria, ab Aſteria Latonæ ſorore, Apollinisq; matertera, quæ ne à Ioue uiolaretur, in coturnicẽ primũ, deinde in lapidem uerſa ſub fluctibus latuit, poſtea ſupplicanti Ioui Latona, ſuperferri aquis cœpit. Lagia autem leporariã ſonat, eſt enim λαγὼς Græcis lepus. Item Pyrpile dicta eſt, propter ignem ibi primũ repertũ. Per ignitabula, intellige ignis receptacula.

a ℂ *In Latonæ tutela.) Hoc dicitur, quod Ortygia Latonæ ſoror credatur uerſa in coturnicẽ. Coturnices itaq; natura duce ſciunt quæ tempora eis magis ſint apta ad auolandũ uel adueniendũ, nec tentant trãnare mare niſi receptis uiribus. Moderãda enim eſt in omnibus rebus actio ipſa, ſecundum uirium ſuppetentiã. Sic in pleriſq; alijs docetur ignauus homo ab animalibus rationis expertibus. Cæterũ quæ dux & rex eſt inter has auiculas, uocatur ὀρτυγομῆτρα, quaſi menſura & moderatrix coturnicum. Cibum earum putant eſſe elleborum, ſicut ſturnorũ. Nec mireris ut quæ homini ſunt perniciosa, ea quibuſdam animantibus ſint ſalubria: facit hoc diuerſa animantiũ complexio.* *b* ℂ *Morbum comitialem.) Hic morbus alio nomine uocatur morbus ſacer, item morbus Herculeus, Græci uero uocant epilepſiam, id eſt, contractionẽ: contrahuntur enim hoc morbo nerui, uulgò caducus dicitur, quod cadere faciat: à nonnullis etiam lunaticus uocatur, ſed qui nonnihil ab iſto differt. Appellatur autem comitialis, quod per eum comitia interrumperentur, ſi quis in eis cecidiſſet.*

De Eubœa inſula. Cap XIX.

EVbœa tam modico æſtu diuidua eſt à Bœotiæ continenti, ut dubitandum ſit an numerari inter inſulas debeat. Nam latere, quem uocant [a] Euripum, terræ ponte iungitur, & per fabricam breuiſſimæ machinæ aditur pede. Cenæo promontorio uadit in ſeptentrionem, duobus alijs in meridiem extenditur, quorũ Geræſtos ſpectat Atticam, [b] Caphareos prominet in Helleſpontum, ubi poſt Ilij excidium Argiuã claſſem uel Mineruæ ira, uel, ꝙd certior prodit me-

SCHOLIA CAP. XIX.

Hanc inſulam ſortitam nomen Eubœæ aiunt, à matrona quadam hæroicæ indolis. Alijs placet eam ſumpſiſſe nomẽ ab antro quodam, quod in littore ſitum eſt, in Aegeũ uergens pelagus, Bouis aula nuncupatum, ubi Io Epaphũ peperiſſe fertur: hodie uero uocatur Nigropontus, ſubactaq; eſt à Turca anno Chriſti 1470. *a* ℂ *Euripum.) Ab inconſtantia huius Euripi natũ eſt prouerbiũ, Euripus homo, uide Chiliades Eraſmi: nam quolibet die ac nocte ſepties trãſmutat curſum. Eſt & alius Euripus ſeu fre*

Digitized by Google

tum angustum in Sicilia, qui uocatur Euripus Tauromenitanus. *b* ¶ *Caphareos.)* *Circa hoc promontorium Minerua dea belli Græcis in patriam redeũtibus extitit causa naufragij, quod ei capto Ilio sacrificare renuerint: uel, ut Seruius ait, Græcos tempestate laborasse æquinoctio uernali, quoniam manubiæ Mineruales, id est, fulmina, tempestates grauissimas commouebant. Sunt tamen qui illud naufragium syderi Arcturi adscribunt, cuius ortus & occasus tempestates excitat.*

SCHOLIA CAP. XX

Insula Paros una est ex Cycladibus, marmore nobilis, nomen habens à Paro Iasonis filio, uel nepote. Ab hac insula marmor nomen habet, ut passim uocetur Parius lapis.

a ¶ *A Minoë.)* *Quum Cyclades insulæ uacuæ essent cultoribus, Minos Iouis & Europæ filius Cretensium rex, multas ex Creta colonias in Cyclades insulas misisse fertur: & cum earũ plurimas adeptus esset, populis diuisit. Asiæ quoq; magnam partem possedit: unde & nonnullæ insulæ portusq; Asiæ à Cretensibus Minoëq; nomen sumpserunt.* *b* ¶ *Naxos.)* *Est & hæc una ex insulis Cycladibus in mari Aegæo, antea Strongyle dicta, dein Dia, & mox Dionysia, quod Dionysius, id est, Liber pater relictam Ariadnem à Theseo uxorem duxit.* *c* ¶ *Cyclades plurimæ.)* *Plinius recitat nominatim 53. insulas Cyclades. Hodie nonnihil immutata sunt nomina earum, nam sic scribuntur Sdile, Tino, Andre, Zea, Fermene, Siphano, Milo, Nio, Anurgo, Pario, Nixia & Nicosia, Heraclia, Zinara, Leuita, Micole, Nicaria, Patmos, nunc uero Palmosa, Iero, Calamo, Stampalia, Sant Erini, Namphio &c.*

De Paro insula, ac Sarda lapide Cap. XX.

MArmore Paros nobilis, à Delo oppido frequentissima, prius tamen Minoia, quàm Paros dicta. Nam subacta à [a]Minoë, quoad in Creticis manet legibus, Minoiã loquebantur. Præter marmora dat & Sardam lapidem, qui marmore quidẽ præstat, inter gemmas uerò uilissimus ducitur. Naxon à Delo duodeuiginti millia passuũ separant, in qua Strongyle oppidum. Sed [b]Naxos Dionysia prius ꝙ Naxos dicta, uel quia hospita Libero patri, quod uel fertilitate uitiũ uincat cæteras. Sunt præterea [c]Cyclades plurimæ, sed in suprà dictis præcipuum est quod memoriæ debeatur.

SCHOLIA CAP. XXI.

Insulas quas Solinus suprà Cyclades appellauit, hic uocat σποράδας, id est, sparsas, quod scilicet sparsæ sint in mari. Inter has numeratur & Icaros, quæ ab Icaro Dædali filio nomen sortita est. Nam cũ fugeret et peteret insulam quandã, decidens in mare perijt, à quo et insula nomen accepit, & pelagus Icareũ quoq; uocatũ est. Cæterũ Samos insula est in Icario mari ad occidentem Mileti sita, quæ olim Parthenion dicta fuit, Iunoni dicata, quod in ea nata & educata fuerit, Ioniq; nupta: incolis frequens, & hospitibus celebrata. In ea quoq; Pythagoras philosophus ortum habuit. Hæc insula cum Thraciæ adiaceat, ex commistis Thraciæ populis cœpit appellari Samothracia. Est & altera insula Samos, quæ nõ multum distat ab Epiro. Myconos uero una putatur esse ex Cycladibus insulis.

a ¶ *Offensus fastu.)* *Pythagoræ temporibus Polycrates Samius quindecim armatis fretus, Sami insulæ tyrannidem occupauit: quod cum Pythagoras uideret, deseruit patriam, & in Aegyptum atq; Babylonem*

De Icaro insula, & Pythagora philosopho: de Melo, Carpatho, Rhodo, et Lemno insulis, ac Atho mõtis umbra. Cap. XXI.

DE Sporadibus est & Icaros, quæ Icario mari nomen dedit. Hæc inter Samum et Myconũ procurrentib. saxis inhospita, ac nullis sinibus portuosa, ob inhumana littora infamis est. Vult ergo Varro Icarum Creten ibi naufragio interisse, & de exitu hominis impositum nomen loco. Nam in Samo nihil nobilius quàm Pythagoras ciuis, qui mox [a]offensus fastu tyrannico, relicta domo patria, Bruto consule, qui reges urbe exegit, Italiam duectus est. [b]Melos, quam Callimachus †μελανίδα dixit, omnium insularũ rotundissima est, iuxta Aeoliam. Nam Carpathus ipsa est, à qua Carpathiũ sinum dicimus. Nunquã ita cœlũ est nubilũ, ut in sole [c]Rhodos nõ sit. [d]Lemnij Vulcanũ colũt, ideo in Lemno metropolis Hephæstia. Præterea oppidũ Myrina, in cuius forum mons Athos è Macedonia umbrã

†Mimalida

umbram iacit: quod non frustra inter miracula notauerunt, cum Athos à Lemno sex & octoginta millibus passuũ separet. Est sanè Athos sublimis adeò, ut altior æstimet, quàm unde imbres cadunt: quæ opinio eò fidẽ concepit, quod in aris quas cacumine sustinet, nunquam cineres eluuntur, nec quicquã ex aggeribus suis perdunt, sed quo relicti fuerint cumulo permanẽt. In summo oppidum Acrothon fuit, in quo dimidio longior, quàm in alijs terris incolentium ætas prorogabatur, ideo inde homines μακρόβιους Græci, nostri appellauere longæuos.

lonem discendi studio migrauit: cumq; reuersus esset & adhuc tyrannidem perdurare inuenisset, in Italiam nauigans, ibi uitam contriuit. b ¶ Melos.) Hæc insula, ut scribit Strabo, inter Cretam & Peloponesum sita est, uocaturq; à quibusdã Mimallis uel Mimallida, à quibusdã Miblida, Aristoteles Zephyriam uocat, & Heraclides Siphnũ & Acitiam. Carpathus uero insula est contra Aegyptum, inter Rhodum & Cretam media, à qua uicinum mare Carpathium, uel Carpathicum uocatur. c ¶ Rhodos.) Hæc insula olim dicta fuit Ophiusa, deinde Stalia, postea Telchin, eo quod Telchines insulani incolerent, quos nonnulli maleficos, alij eximios artifices fuisse tradunt, qui æris & ferri fabricam inuenisse dicuntur. Soli hæc insula sacra est, qui puellæ nomine Rhodiæ amore captus, Rhodũ ab ea nominauit. Aurum Rhodi pluisse ob felicitatem insulæ cecinit Pindarus, ubi studia liberaliũ artium & in primis oratoriæ facultatis floruerunt. In ea fuit admirandæ magnitudinis Colossus, à quo postea Rhodij appellati sunt Colossenses, ad quos apostolus epistolã scripsit. Huius insulæ figurã libuit huc transferre & diligenter exprimere, propter eius nobilitatem, & in ea gestorum perpetuã memoriam.

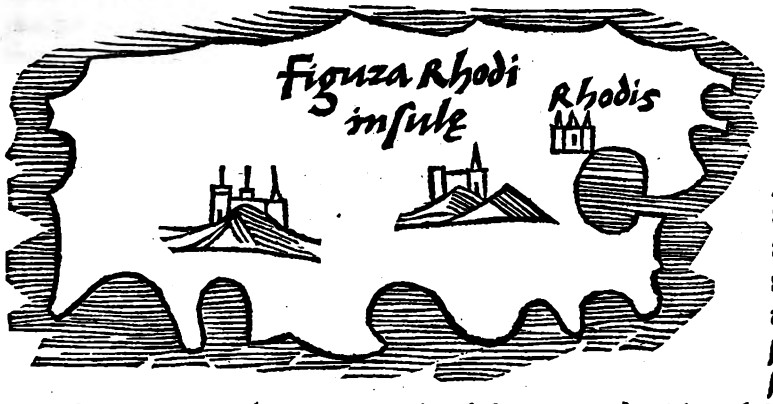

Hæc nanque insula fuit olim portubus, uijs, mœnibus & reliquis ornamentis tam celebris, ut nulla putaretur illi æqualis. Legum præstãtia, & naualis rei peritia adeò ualuit, ut annos multos maris imperio potiretur, & piratarũ latrocinia sustulerit. Patet hæc insula nongentorũ ac uiginti stadiorũ ambitu, inter Asiaticas insulas tertia: nam Lesbus & Cyprus maiores habentur. Anno à natiuitate Christi 655. Saraceni urbẽ Rhodianam capiunt, & Colossum demoliuntur, ex cuius ære nongentos camelos onerauerunt. Anno Domini 1308. cum fratres Hospitalis sancti Ioannis migrassent de terra sancta à Saracenis expugnata, & in Italia multas pecunias per indulgentitas acquisiuissent, uenerunt cum classe ex Neapoli, & eiectis Turcis atq; Saracenis, obtinuerunt insulam, retinueruntq; donatione Imperatoris Constantinopolitani. Anno Christi 1480. classis centum uelorum Turcicorum cum centum millibus militum appulit in terra Rhodi, & primo impetu inuasit arcem, quæ extructa erat in mole illa super quam olim Colossus ille ingens 53. annis steterat, deinde urbem terra & mari 89. diebus oppugnauit cum ingenti clade & ignominia sui exercitus, sed frustra omnia. Rursum anno Christi 1523. Solimanus imperator Turcarum ingenti copia militum & equitum oppugnauit metropolim Rhodianã sex mensibus, & demolitis turribus, mœnijs & propugnaculis, obtinuit totam insulam cum magno Christianorum dedecore. d ¶ Lemnij.) Insula Lemnos in Aegæo mari sita est, à Borea Thraciã spectans, & ab Austro, longo tamen tractu, Cretæ opposita est. Vrbes habet Myrinam maritimam, & Ephestiam mediterraneam. In ea olim colebatur Vulcanus deus ignis. Nam ut in fabulis fertur, cum Iuno eum peperisset, eumq; turpem conspexisset, è cœlo in eam insulam deiecit. Alij uero dicunt in Lemnum eum præcipitatum, quod contra Iouem Iunoni matri opem tulerit. Seruius: Vulcanus, inquit, ignis est, & dicitur Vulcanus quasi uolicanus, quod per aërem uolitet: ignis enim è nubibus nascitur. Vnde & Homerus dicit eum de aëre præcipitatum in terras, quod omne fulmen de aëre cadit: quod quia crebrò in Lemnũ insulam iacitur, ideo in eam dicitur cecidisse Vulcanus. Claudus aũt dicitur, quia per naturã nunq; rectus est ignis. De Atho mõte umbrã in insulã Lemnũ proijciente, suprà capite 14. nonnihil diximus. De oppido in summo eius cacumine sito dicit Plinius: Oppidũ, inquit, in cacumine fuit Acrothon, nunc sunt Vranopolis, Paleotrum, Thyssus, Cleone, Apollonia, cuius incolæ Macrobij cognominantur.

Digitized by Google

SCHOLIA CAP. XXII.

Meminit Solinus suprà sicut & hic sinuum quos efficit mare mediterraneum, numeratq; quatuor magnos & præcipuos sinus maris, quorum primus est à Gaditano freto ad Lacinium usq; promontorium Italiæ, quod scilicet est inter Adriaticũ & Ionium mare: secundus à Lacinio ad ipsa Epiri Acroceraunia: tertius inde ad Helleſpõtum, & quartus ab Helleſponto ad Mœotidis ostia. Est autem Lacinium promontoriũ in Calabria ultra Tarentum ad Austrum, ubi in superiori Italiæ tabula poteris eum locum signare. Porrò Acroceraunij montes & promontoriũ est in Epiro, paululum suprà Corcyram insulam, quam hodie uocant Corfun, ad aquilonem, id quod in tabula nostra quæ Græciam exprimit, uidere & signare poteris, inter Corcyrã scilicet & Pindũ montẽ. a ¶ *Hac Xerxes.*) *Plinius de hac re sic scribit: Xerxes Persarum rex constrato in nauibus ponte, duxit exercitum per hanc maris angustiam. Porrigitur inde tenuis euripus 86. milliũ passuum spacio ad urbẽ Priapũ Asiæ, qua magnus Alexand. trãscendit: inde expatiatur æquor, rursumq; in arctum coit laxitas, & Propontis appellatur: hinc angustiæ sequũtur, quæ Thracius Bosphorus uocantur, latitudine 500. passuum, qua Darius pater Xerxis copias ponte transuexit.*

b ¶ *Delphinas plurimos.*) *Delphinorum formã sic explicat Naso tertio Metamorph. lib. Falcata nouissima cauda est,*
Qualia dimidiæ sinuantur cornua lunæ:
Vndiq; dant saltus, multaq; aspergine rorant,
Emerguntq; iterũ, redeuntq; sub æquora rursus,
Inq; chori ludunt speciẽ, lasciuaq; iactant
Corpora, & acceptũ patulis mare naribus efflant.
De mira uelocitate eius scribit quoq; Aristoteles, quod omnium animalium uelocissimum sit, tum aquatilium, tum terrestrium. Superfiliunt enim malos nauigiorũ maiorum, quod tunc potissimum euenit, cum aliquem insectantur piscem quem deuorẽt. Dicit & Plinius delphinos uere agere coniugia, parere catulos decimo mense æstiuo tempore, soluente die æstiuo Lucinam, id est, partum in lucem æditum. Lactant uberibus ut animalia terrestria, b ¶ *Cum ira subiacet.*) Quidam

De Helleſponto, Propontidę, Boſphoro Thracio, deq; delphinorum piſcium mira natura. Cap. XXII

QVartus Europæ ſinus Helleſponto incipit, Mæotidis oſtio terminatur: atq; omnis hæc latitudo quę Europã Aſiamq; diuidit, in ſeptem ſtadiorũ anguſtias ſtringitur. Hic eſt Helleſpontus, [a] hàc Xerxes ponte nauibus facto permeauit. Tenuis deinde euripus porrigitur ad Aſiæ urbem Priapum, quam Magnus Alexander potiundi orbis amore tranſcendit, & potitus eſt. Inde diffuſus æquore patentiſſimo, rurſus ſtringitur in Propontidẽ, mox in quingentos paſſus coarctatur, fitq; Boſphorus Thracius, quà Darius copias tranſportauit. Hæc profunda [b] Delphinas plurimos habent, in quibus cauſę miraculi multiformes. Ante omnia nihil uelocius habẽt maria, ſic ut plerunq; ſalientes tranſuolent uela nauium. Quoquo eant, cõiuges euagantur. Catulos edunt. Decimus menſis maturum facit partum. Lucinã æſtiuus dies ſoluit. Vberibus fœtus alunt. Teneros in faucibus receptant. Inualidos aliquantiſper proſequuntur. In triceſimũ annum uiuunt, quod exploratum eſt in experimento caudis amputatis. Ora non quo cæteræ belluæ loco habent, ſed fermè in uentribus. Contra naturam aquatilium ſoli linguas mouent. Aculeatæ ſunt † ſpinæ dorſuales: [c] cum ira ſubiacet, inhorreſcunt: cum animi cõquieſcunt, quibuſdam receptaculis operiunt. Spirare eos in aquis negant, & uitales auras non niſi in aëre ſupero recipere. Pro uoce gemitus eſt, ſimilis humano. Certũ habent uocabulum, quo accepto uocantes ſequũtur: nam propriè Simones uocantur. Voces hominum Aquilonis flatu celerius † hauriunt, contrà Auſtro ſpirante auditus obſtruuntur. Mulcentur muſica, gaudent cantibus tibiarũ: ubicunq; ſymphonia eſt, gregibus aduentãt. D. Auguſto principe, in Campania Delphinem [d] puer fragmentis panis primo illexit, & in tantum conſuetudo ualuit, ut alendum ſe etiam manibus ipſius crederet: mox cũ proluſiſſet puerilis audacia, intra ſpatia eum Lucrini lacus euectitauit: unde effectum ut à Baiano littore equitantẽ puerum Puteolos uſq; perueheret: hoc per annos plurimos tandiu geſtum, donec aſſiduo ſpectaculo deſineret miraculum eſſe quod gerebatur: ſed ubi obiit puer, ſub

† penna

† audiunt

ſub oculis publicis deſiderij mœrore Delphin interijt. Pigeret hoc aſſeuerare, ni Mecœnatis & Fabiani, multorũq; præterea eſſet literis cõprehẽſum. In Africano mox littore apud Hipponem Diarrhyton Delphin ab Hipponenſibus paſtus tractandũ ſe præbuit, impoſitos quoque frequenter geſtauit. Nec populi tantũ manibus acta res eſt. Nã & proconſul Africæ Flauianus ipſe eum contigit, unguentis etiam delibuit, qui odoris nouitate obſopitus, aliquanti-ſper pro exanimi iactatus eſt, multisq; mẽſibus deſciuit à ſolita conuerſatione. [e] Apud Iaſſum urbem Babyloniæ puerum Delphinus adamauit, quem dum poſt aſſueta colludia recedentẽ impatientius ſequitur, arenis inuectus hæſit. Alexander Magnus amorem illum numinis fuiſſe interpretatus, præfecit puerũ [f] Neptuni ſacerdotio iuxta eandem urbem, ut Egeſidemus autor eſt. Alium puerum Hermiã nomine per maria ſimiliter inſidentẽ cum undoſior fluctus neceſſet, Delphinus ad terram reuexit, & uelut fateretur reatum, pœnitentiã ſuam morte multauit, nec reuerti uoluit amplius in profunda. Suppetunt & alia exempla, ut [g] Arionem tranſeamus, cuius exitum annalium fides comprobauit. Ad hæc ſi [h] quando laſciuiũt noui fœtus, à maioribus datur adultior gregi cuſtos, quo magiſtro eludere impetus incurſantium bellua rum addiſcant: quanquam ibi [i] præter Phocas rara bellua eſt: Plurimus Thynnus in Ponto, nec alibi penè fœtificant. Nuſquam enim citius adoleſcunt, ſcilicet [k] ob aquas dulciores. Illabuntur ueris tẽpore, intrant dextro littore, læuo exeunt; hoc inde accidere credunt, quod dextris oculis accutius cernunt, quàm ſiniſtris.

Quidam ſic putant legendũ: Cum ira ſubierit, id eſt, ſubintrauerit, inhorreſcunt.

d ℂ *Puer fragmentis panis.*) *Appianus quinto Aegyptiacorũ libro hæc omnia ſe, multosq; ſecũ alios uidiſſe dicit, ſcribens in hæc uerba: Et quidem nos uidimus apud Puteolos Delphinum amantem mire puerum, inclamatum à puero acciri: qui etiam adnatans, dorſo puerũ admittebat, ita ut pinnæ aculeos uelut uagina cõderet, ne dilectũ ſibi corpus laceraret, receptũq; equitis modo inſidentẽ per magnum æquor per ducenta ſtadia deferret. Roma igitur omniſq; Italia confluebat, ut piſce amoris cauſa uectorem pueri ſpectaret.*

a ℂ *Apud Iaſſum Babyloniæ urbẽ.*) *Ex Plinio & Strabone conſtat Iaſſum non Babyloniæ, ſed Cariæ urbem eſſe, locumq; præſentem uitiatũ, quocunq; tandem contigerit modo.* *f* ℂ *Neptuni ſacerdotio.*) *Putatur Alexander id propterea feciſſe, quod creditum eſſet apud homines illos, delphinos Neptuni eſſe equos, eosq; ad iugum religatos, eius trahere currum.*

g ℂ *Vt Arionem tranſeamus.*) *De Arione ſic ſcribunt poëtæ: Cum circum inſulas quæſtus cauſa uagaretur, ſerui eius anhelantes libertatẽ cogitare cœperunt, ut domino in pelagus proiecto, bona eius inter ſe partirentur: quod cum ille ſenſiſſet, ſumpta cithara ſuam cœpit deflere mortẽ, quo ſonitu adducti delphines, è toto mari ueniunt ad Arionis cantũ: ille uero deorũ inuocatã poteſtate, ſuper eos ſe deiecit, unúſque eorum exceptũ Arionа pertulit ad Tænarium littus: in cuius memoriæ cauſa, quæ ibi ſtatua eſt Arionis, in ea delphini ſimulacrum affixum uidetur. Serui autem Tænariũ perducti à Siculo mari, à domino comprehenſi nõ mediocri ſupplicio ſunt affecti.* *h* ℂ *Si quando laſciuiunt.*) *Ariſtoteles cap. 48. libri noni animalium ſic ſcribit: Paruos item delphinos magnus aliquis ſemper comitatur cuſtodiæ cauſa.*

i ℂ *Præter phocas.*) *Eſt phoca piſcis & bos marinus, tectus pilis & corio: hic coit more canum, & parit in terra more pecudum.* *k* ℂ *Ob aquas dulciores.*) *Cauſa dulcium aquarum ponti eſt multitudo amnium inferentium dulces aquas.*

De Iſtro flumine, de fibro animali, déque gemmis põticis. Cap. XXIII.

ISter Germanicis iugis oritur, effuſus monte qui in Tauricos Galliæ ſpectat: ſexaginta amnes in ſe recipit, omnes fermè nauigabiles: ſeptẽ oſtijs pontum influit, quorum primum Peuce, ſecundum † Narcuſtoma, tertium Caloſtoma, quar-

Naracuſtoma

SCHOLIA CAP. XXIII.

Solinus hæc quæ hic ſcribit de Iſtro ſeu Danubio fluuio Europæ maximo & celebratiſſimo, accepit ex xij. capite quarti Plinij, cuius uerba hæc ſunt: Danubius ortus Germaniæ iugis montis Arnobæ, ex aduerſo Taurici Galliæ oppidi, multis ultra alpes milibus, ac per innumeras lapſus gentes, Danubij nomine, immenſo aquarum

Digitized by Google

auctu, & unde primũ Illyricum alluit, Ister appellatur, sexaginta amnibus receptis, medio fermè numero eorũ nauigabili: in Pontum uastus sex fluminibus euoluitur. Montẽ uero illum unde Danubius effunditur, Plinius Arnobam, Ptolemæus Abnobam, & Cornelius Tacitus Arbonam nominat. Vnde Tacitus sic scribit: Danubius molli & clementer edito montis Arbonæ iugo effusus, plures populos adit, donec in ponticum mare sex meatibus erumpit. Herodotus dicit Istrum sumere initiũ ex Celtis. Deinde quod quædã exemplaria Solini hic habent, montem, unde prodit fons Istri, aspectare Tauricos Galliæ: alia habẽt, & rectius quidem, Rauracos. Nam montes illi quocunq; tandem nomine à ueteribus fuerunt compellati, unde oritur Danubius, haud procul absunt à Rauracis seu Basiliensibus, uocanturq; hodie Nigra sylua. Nõ tamen desunt qui per Tauricũ intelligunt Turgeuu, quæ regio ultra Rhenum opponitur montibus Arbonæ. Et ego Munsterus hic Basileæ agens, quo ueterũ de Danubij origine disputationẽ & uarias opiniones tollerem, non fui grauatus hinc migrare ad locum illum ubi effunditur Danubius, & oculis proprijs conspicere ortum atq; initium eius unà cum adiacentibus locis, eaq; in propria signare tabula, quo omnibus constaret ubi locorum celeberrimus ille fluuius ex terræ uisceribus emergeret. Quod autem plerique scribũt, Istrum sexaginta recipere amnes, eosq; ferè omnes nauigabiles, & quidam eos sic numerant suis nominibus, Porata seu Pyretos, Tiarãtus, Ararus, Napares, Ordessus, Maris, Atlas, Auras, Tibißis, Athrys, Noëas, Artanes, Scius, Angrus, Bongrus, Carnus, Alpis, Lycus, Aenus, Narabon, Darus, Drynus, Tibiscus, Moschius, Rhabosus, Ciabrus, Lauta, Ierassus, Sauus, Drauus &c. de multis non satis constat qui sint, & unde dilabantur. Id certum est, ex alpium longißimo ad orientem tractu multos amnes paruos & magnos procreari, unde sensim Danubius augescit. Oriuntur deinde ex alio latere non pauci amnes, præsertim ex montibus Bohemiæ, qui & magnam aquarum molem infundunt Istro, ex quibus aliquos nominare non inutile uisum est. Apud Vlmam influit à septentrione fluuiolus pisculentus, natus ex Sueuiæ montibus, qui Blauus uocatur. Ex alpibus ruit uersus Augustam Lycus, uulgò Lech, misceturq; Danubio prope oppidũ Rain. Itinere trium aut quatuor horarũ à Norimberga nascitur fluuius Altmüel, quem quidam uocant Alemanũ, magnis cancris percelebris, & iuxta oppidum Kelheim, hoc est itinere quinq; horarum supra Ratisponam, labitur in Danubium. Prope Ratisponam recipitur alius fluuius in Danubium, qui Nabus uocatur, ortum sumens ex Bohemicis syluis, per quem ingens copia æris & parati ferri nauigio ducitur in Danubium. Rursum oritur amnis Isera in alpibus, haud procul à Schuuatz, ubi argentifodina ditißima iam à multis annis fuit, alluitq; mœnia Monaci, & paulò supra ciuitatem Landßhuot suscepto alio flumine, Ambro nomine, infra Ratisponam itinere unius diei atq; dimidij, exoneratur in Danubium. Ingreditur & Patauij, uulgò Passauu, in Danubium celeber amnis, Enos nomine, uulgò der In, qui ex alpibus Atheſiæ suam ducit originẽ. Proinde si ex Germania perrexerimus in Vngariã, occurrunt ex utroq; latere magni & insignes amnes: à septentrione quidem Vaga, Granus, unde urbs episcopalis Græn, latinè Strigonium: Tyssa ex multis auctus riuulis, Seretus & Prutus. A meridie Saruuys, Draua & Sauus, uulgò Sauu: ad cuius ostia situ est Belgradum, quod superioribus annis Turca eripuit Christianis, & olim uocatũ fuit Taurinum, hodie autem Alba. Sed reuocemus calamum ad ortum Danubij. Ego cum ad fontes eius, interim quo hæc scripsi, perrexissem, omnia diligenter lustrans, talem inueni situm & habitum, ut sequens exprimit figura. Fons ipse insignis est & perpetuus, hodieq; quatuor paruis muris includitur longitudine 26. circiter pedum, & latitudine circiter 18. pedum. Scaturigo autem ipsa effluens, habet pedis unius profunditatem, & duorum pedum latitudinem, atq; ad duos lapidis iactus iuxta castrum recipit torrentem Brigam nomine, à longe ex conuallibus collectum. Et rursum ubi ieris ad

iactum

tum Pseudostoma, Nã quintũ Boreostoma, ac deinde sextũ † Stenostoma, languidiora sunt cæteris. Septimũ uero pigrum, ac palustri specie, non habet quod amni comparetur. Priora quatuor adeò magna sunt, ut per longitudinẽ quadraginta millium passuum non misceantur æquori, dulcemq; haustum incorrupto detineant sapore. Per uniuersum Pontũ [a] fiber plurimus, quem alio uocabulo dicunt Castorem: Lutræ similis est, animal morsu potentissimum, adeò ut cum hominem inuaserit, conuentũ dentium non prius laxet, quàm concrepuisse persenserit ossa fracta. Testiculi eius appetuntur in usum medelarum: idcirco cum urgeri se intelligit, ne captus prosit, ipse geminos suos deuorat. Mittit Pontus & gemmas, quas à patria Ponticas dicimus, genere diuerso, quippe aliæ aureas, aliæ sanguineas habent stellas, & hæ quidem inter sacras habent: nanq; ostentationi potius, quàm usui delegunt. Non guttis aspersæ sunt, sed longis colorum ductibus liniantur.

† Spiroma

ductũ unius bombardæ uersus meridiẽ, augetur alio torrente Brega nomine, sed quorũ nomina mox desinunt ubi Danubij miscentur aquis. Postea hic fluuius sensim recuruatur ad orientẽ, tenetq; eum cursum usq; dum in mare exoneratur Euxinũ. Situs fontis est intra uillã, quæ hodie Doneschingen uocatur, id est, Danubij Eschingen, uocant enim Germani Danubiũ Donauu, et est in loco plano atq; longe semoto ab omni mõte, nisi quod ad septentrionẽ habet terrã paulò editiorẽ, altitudine scilicet septẽ aut octo cubitorũ, ad cuius basim ebullit fons ipse. Montes uero Arbonæ, quos hodie putant esse Bôr aut Bár, absunt ferè itinere duarũ horarũ, in quibus nostro æuo extructũ habetur oppidũ Furstenberg, unde pulcherrimus patet aspectus ad aquilonẽ & Nigrã syluã. Fons quoq; Neccari nõ distat à fonte Danubij nisi itinere duarũ horarũ, et is fluit ad aquilonem, alluensq; Sueuiã & auctus multis alijs amnibus, præsertim Nagalto, Cochero et Iaxto, inter Spirã et Vuormatiã exoneratur in Rhenum.

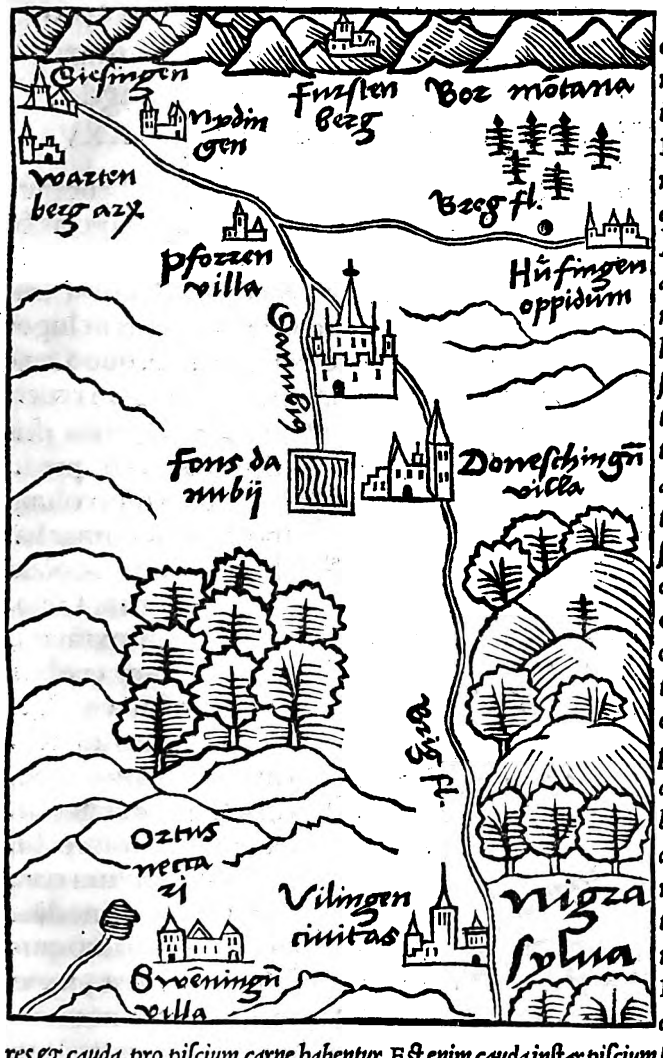

Hic aliud nihil scribendum esset de ortu Danubij, nisi & id curiosum lectorem remoraretur, quod quidam ueterũ in scriptis reliquerunt, fontes Rheni et Danubij haud procul ab inuicem distare, nasciq; eodem montium iugo, sed quod rei ueritate longe aliter se habet. Aluei quidem utriusq; fluuij non longe à se distant, cum à Danubio ad Rhenũ non sit iter nisi dimidij diei, hoc est, sex horarũ, præsertim si ieris à Schaffusen rectà ad aquilonẽ. At si utriusq; fontem inspexeris, inuenies longissimũ interuallum: nam habes à fonte Danubij ad Constantiam unam magnam diætam, & hinc ad Curiam duas, & rursum hinc ad montem Adulam, ubi fons describitur Rheni, unam magnã diætam: aut si à Curia ad alterum Rheni ortum pergere uolueris, ubi scilicet Aetuatici sunt populi, & haud procul abest fons Rhodani, atq; fons Ticini, deprehendes duas diætas, id quod aliquando in tabula Heluetiorũ ad oculũ uidebis, quã uir præclarus Aegidius Tschudi Heluetus descripsit, & Henricus Glareanus, uir de bonis literis optime meritus, ad me misit. a ℂ Fiber plurimus.) Nedum in Ponto, uerum et in Rheno atq; Danubio animal istud quadrupes inuenitur, cuius pedes posteriores & cauda, pro piscium carne habentur. Est enim cauda instar piscium squamosa. Aiunt hoc animal toto corpore habitare in sicco, effosso scilicet in ripa cuniculo, caudam autem tenere intra aquas. A medicis Castor uocatur, habetq; dentes acutissimos, ut arbores iuxta flumina quasi ferro cædat. Quin & hominis parte comprehensa, nõ antè quam fracta concrepuerint ossa, morsu resoluit. Cauda piscium est ei, cætera species Lutræ. hæc Plinius libro 8. cap. 30. Quod autem Solinus hic dicit, Castorem se facere eunuchum ne captus prosit, alij id negant, scribuntq; testiculos eius paruos esse, substrictosq;, & adhærẽtes spinæ, nec adimi posse sine animalis uita.

De amne Hypane, & Exampeo fonte. Cap. XXIIII.

HYpanis amnis oritur inter Auchetas, Scythicorũ amnium princeps, purus,

SCHOLIA CAP. XXIIII.

Amnis Hypanis in Scythia nascens, & ex magna palude profluens, recipit fonticulum Exampeũ, qui sua amaritudine totũ amnem corrumpit. Alueus huius fluminis

haud procul abeſt à fluuio Boryſthene, ex Moſcouia ſcilicet in pontum Euxinum defluens. Apud Ptolemæũ inuenio hunc fluuium Hypenem uocari, alij appellant eum Hypaſin. Cæterum Callipodes, aut ſecundum alios Callipides, populi ſunt Scythici iuxta Hypanem habitantes fluuium, ſic dicti quod pulchros pedes habeant.

SCHOLIA CAP. XXV.

Sunt inter ueteres qui ſcribunt ignotum eſſe ortum Boryſthenis, ſicut et Nili: at Solinus hoc loco ſcribit, apud Neuros, quos Ptolemæus uocat Nauaros, illum ſumere initium, qui hodie unà cum multis alijs populis uocantur Moſcouitæ, occupantq; regnum latiſſimum, cuius regia uocatur Moſcouia, à Moſca fluuio ſic dicta, qui fluit per urbem illam, recipiturq; à fluuio Occam, et tandem apud Nouogardiã inferiorem exoneratur in Rham fluuium, qui hodie Volga appellatur, & fluit in mare Caſpium.

& hauſtu ſaluberrimus, uſquedum Callipodũ †terminis inferat, ubi fons Exampeus infamis eſt amara ſcaturigine, qui Exampeus liquido admiſtus fluori, amnẽ uitio ſuo uertit, adeò ut diſſimilis ſibi in maria condat. Ita inter gentiũ opiniones fama de Hypane diſcordat: qui in principijs eum norunt, prædicant; qui in fine experti ſunt, non iniuria execrantur. †termis

De Boryſthene flumine, ac eius accolis: de natura canum, de Scytharũ moribus, de gemmis, ſmaragdo, cyaneo, cryſtallo. Cap. XXV.

APud Neuros naſcit Boryſthenes flumen, in quo piſces egregij ſaporis, & quibus oſſa nulla ſunt, nec aliud q̃ cartilagines tenerrimæ. Verũ [a] Neuri, ut accepimus, æſtatis temporibus in lupos transfiguranť: deinde exacto ſpatio, quod huic ſorti attributum eſt, in priſtinam faciem reuertuntur. Populis iſtis deus Mars eſt, pro ſimulacris enſes colunt, homines uictimas habent, oſſibus adolent ignes focorum. Gelonĩ ad hos proximant. De hoſtium cutibus & ſibi indumenta faciunt, & equis ſuis tegmina. Gelonis Agathyrſi collimitanť, cæruleo picti colore, fucatis in cærulum crinibus: nec hoc ſine differentia, nã quanto quis altero præſtat, tanto propenſiore nota tingitur, ut ſit indiciũ humilitatis minus pingi. Poſt Anthropophagi, quibus execrandi ſunt cibi humana uiſcera: quem morem impiæ gentis, adiacentium terrarum prodit †tritiſſima ſolitudo, quas ob nefarium ritum finitimæ nationes metu profugæ reliquerunt: & ea cauſa eſt, ut uſq; ad mare, quod [c] Tabin uocant, per longitudinem eius oræ, quæ æſtiuo orienti †obiacet, ſine homine terra ſit, & immẽſa deſerta, quoad perueniatur ad [d] Seres. Chalybes & Dahæ in parte †triſtiſſima †adiacet

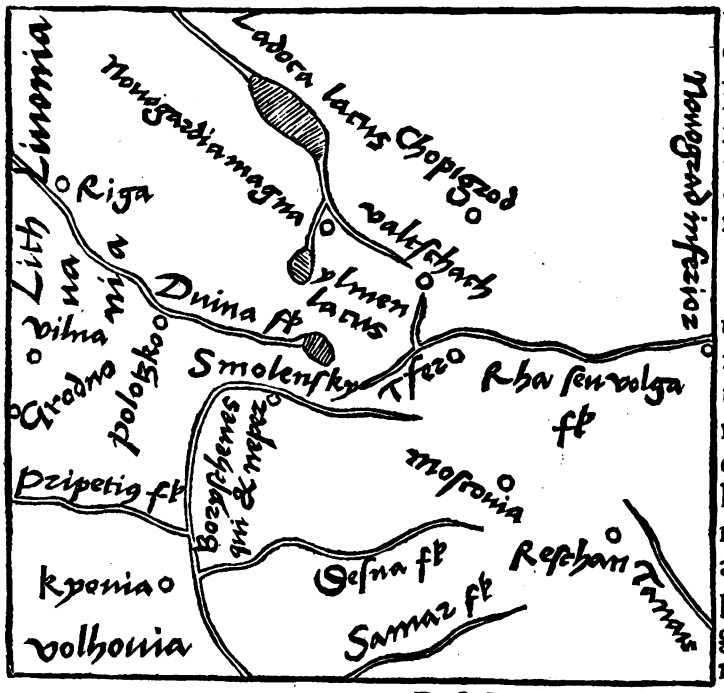

Porrò Boryſthenes hodie uocatur Neper, et tota regio quæ eſt circa ortum eius olim fuit ducis Lituaniæ, hodie aũt paret Moſco. Haud procul à Moſcouia oritur quoq; Tanais fluuius, qui uulgò Don uocatur, et à priſcis limes conſtitutus eſt Europæ, illam ſcilicet diuidẽs ab Aſia. Quod autem à ueteribus in eo loco narrantur eſſe magni & multi montes, nempe Riphæi, qui noſtro

Digitized by Google

parte Asiaticæ Scythiæ crudelitate ab immanissimis nihil discrepant. At [e]Albani in ora gentes, qui posteros se Iasonis credi uolunt, albo crine nascuntur, caniciem habent auspicium capillorum: ergo capillorum color genti nomen dedit. Glauca oculis inest pupilla, ideo nocte plus quàm die cernunt. Apud hos populos nati [f]canes feris omnibus anteponũtur, frangunt tauros, leones perimunt, detinent quicquid obiectum est: quibus ex causis meruerunt etiam annalibus tradi. Legimus petenti Indiam Alexandro à rege Albaniæ dono duos missos, quorum alter sues sibi & ursos oblatos usqueadeo spreuit, ut offensus degeneri præda, ignauo simílis diu accubaret, quem per ignorantiam uelut inertem Alexander extingui imperauit. Alter uero monitu eorum qui donum prosecuti erant, leonem missum necauit. Mox uiso Elephanto notabiliter exultans, belluam primum astu fatigauit, deinde cum summo spectãtium horrore terræ affixit. Hoc genus canum crescit ad formam amplissimam, terrificis latratibus ultra leonum rugitus insonans. Hæc sunt de canibus Albanis, reliqua cõmunia uniuersis. Dominos æqualiter canes omnes diligunt, sicut exemplis palàm factum est. In Epiro denique domini percussorem in cœtu agnitum, latratu canis prodidit. Iasone Lycio interfecto, canis ipsius aspernatus cibum inedia obijt. Lysimachi regis canis flammis se iniecit, accenso domini rogo, & pariter igni absumptus est. Garamantum regem ducenti canes ab exilio reduxerũt, præliati aduersus resistentes. Colophonij et Castabalenses canibus in bella productis primas acies instruebant. Appio Iunio & gP. Silio COSS. damnatum dominum canis, cum abigi non posset, comitatus in carcerem, mox percussum, ululatu prosecutus est: cumque ex miseratione populi Romani potestas ei cibi fieret, ad os defuncti escam tulit: ultimo abiectum in Tyberim cadauer adnatãs sustentare conatus est. [h]Canes soli nomina sua recognoscunt, itinerum meminerunt. Indi coitus tempore in saltibus canes fœminas religãt, ut cum his tigrides coëant, quarum ex primis conceptibus ob nimiam feritatem inutiles partus iudicant, itidem secũdos, tertios educant. [i]Aegyptij canes è Nilo nunquã nisi currentes lambitant, dum à croco dilis insidias cauent. Inter Anthropophagos in Asiatica parte numerantur Essedones, qui & *stro æuo loca illa lustrarunt, scribũt nullos illic esse montes: unde Sigismundus à Herberstein in suo itinerario sic scribit: De Vilna exiens per Polotzko, nouam ciuitatem seu Nouogardiam & Tfer, ueni in Moscouiam, ab hinc ad Smolenski, & iterum redij in Vilnam, sed nullos uidi montes, imò ne colliculos. De fontibus Tanais diligenter perquirens, inueni circa Moscouiã spacio 200. miliariorũ nullos esse montes: In Fuharia uero quæ est ad septentrionem, illic aiunt esse montes, ubi & uisuntur quædam relicta per Alexandrum Magnum, illiusq; nomen ibi aureis literis insculptum: sed de aris aut columnis circa fontes Tanais non potui inuenire, cum tamen Moscus sit dominus illius loci, & ibi latissimi sunt campi. Hactenus ille.* a ℂ *Neuri æstatis tẽporibus in lupos transfigurantur.)* *Quidam legunt, statis temporibus. Plinius grauis autor id pro fabula habet, quod hic scribit Solinus de transfiguratiõe Neurorum in lupos. Neuris uicini sunt Geloni, à Gelono Herculis filio sic dicti, qui postea Getæ, & nunc Tartari uocantur. Hic Gelonus habuit fratres Agathyrsum & Scytham, à quibus Agathyrsi et Scythæ populi dicti sunt.* b ℂ *Anthropophagi.)* *Latinè homouori, qui execrandis uescũtur cibis, nempe uisceribus humanis, quales & hodie in multis alijs inueniuntur locis.*

c ℂ *Tabin.)* *Putant hic legẽdum, usq; ad iugũ mari imminens, quod Tabin uocant.* d ℂ *Seres.)* *Populi sunt Asiæ Scythicæ, à Sera urbe sic dicti, apud quos arbores sunt quæ tenuissimam proferunt lanam, unde uestimenta fiunt quæ serica appellantur. Chalybes uero sunt populi alij, per quos erutum & domitum est primitus ferrum. Capitur etiam chalybs aliquãdo pro ipsa ferri nobiliori & duriori materia.* e ℂ *Albani in ora gentes.)* *Occupat Albania oram seu littus maris Hyrcani seu Caspij, ab Albano fluuio interlabente, ut quidam putant, sic dicta. Iustinus dicit Albanos ab Albano Italiæ monte retinere nomen: at Solinus mauult eos à canicie sic appellatos, quæ etiam primum natis accidere solet, & auspicium est capillorum.* f ℂ *Canes feris omnibus anteponũtur.)* *Idem scribunt Dionysius*

& Qu. Curtius, in regionibus illis inueniri nobiles ad uenandum canes, qui latratu abſtinere dicuntur cum uident feram. Canes uero timidiores uehementius latrant quàm mordent, unde apud Italos adagiũ eſt frequens, Latrantem canem nunq̃ præ dam capere. Scribit Cicero in ſecundo de natura deorum: Canum, inquit, tam fida cuſtodia, tamq; amans dominorum adulatio, tãtumq; odio in externos, & tam incredibilis ad inueſtigandum ſagacitas narium, tanta alacritas in uenando, quid ſignificat aliud, niſi ſe ad hominum cõmoditates eſſe generatos? Dominos æqualiter omnes diligunt, cum ferè omnia alia dominum et amicum pauperem aſpernentur.

g ¶ *Publio Silio.*) *Quædam exemplaria hic habent, Publio Sicinio.*

h ¶ *Canes ſoli nomina recognoſcunt.*) *Inueniũtur etiam interdum equi, boues, oues, capræ, ſtiles & ſues, quæ nomina ſua recognoſcunt, ſed hoc multo rarius quàm in canibus deprehenditur.*

i ¶ *Aegyptij canes.*) *In Aegypto canes metu crocodilorum currunt & ſimul bibunt.* k ¶ *Eſſedonum mos eſt.*) *Scribit & Herodotus in Melpomene de moribus Eſſedonum in hæc uerba: Quoties pater alicui deceſſit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactauerint, conciderintq;, concidunt & mortuum patrem illius à quo cõuiuio accipiuntur, commixtisq; omnibus carnibus conuiuium exhibent. Caput tamen defuncti denudatum purgatumq; inaurant, eoq; pro ſimulacro utuntur, agentes illi quotannis maiores hoſtias ceremoniasq;.* l ¶ *Scythotauri.*) *Sunt Scythæ qui Tauri montis iugum tenent inhabitantq;. Nomades uero ſunt populi in Scythia, quorum omnis uita in paſcendis gregibus habetur, à νομεύω paſco, nomine νομὰς deducto.*

m ¶ *Hauſtu mutui ſanguinis.*) *Scythæ hoc modo fœdera ineunt cum quibuſcunq;: Infuſo in grandem calicem fictilem uino, cõmiſcent eorum ſanguinem qui ferunt fœdus, percutientes cultello, aut incidentes gladio aliquantulum corporis, deinde in calice tingunt acinacem, ſagittas, ſecurim, iaculum: hæc ubi fecerunt, ſeſe multis uerbis deuouent, poſtea uinum epotant.*

Hæc

ipſi nefandis funeſtantur inter ſe cibis.[k] Eſſedonum mos eſt parentum funera cantibus proſequi, & proximorum corrogatis cœtibus, cadauera ipſa dẽtibus laniare, pecudumq; carnibus miſta dapes facere. Capitum etiam oſſa auro incincta in poculorum tradere miniſterium. [l] Scythotauri pro hoſtijs cædunt aduenas. Nomades pabula ſequuntur. Georgi in Europa ſiti agros exercent. Axiacæ perinde in Europa ſiti, neq; mirantur aliena, neq; ſua diligunt. Satarchæ uſu auri argentiq; damnato, in æternũ ſe à publica auaritia abdicarũt. Scytharum interius habitantium aſperior ritus eſt: ſpecus incolunt, pocula non ut Eſſedones, ſed de inimicorum capitibus moliuntur: amant prælia: interemptorum cruorem è uulneribus ipſis bibunt: numero cædium honor creſcit, quarum expertem eſſe apud eos probrum eſt: hauſtu [m] mutui ſanguinis fœdus ſanciunt, non ſuo tantum more, ſed Medorum quoq; uſurpata diſciplina. Bello denique quod geſtum Olympiade nona & quadrageſima, anno poſt Ilium captũ ſexcẽteſimoquarto, inter [n] Alyathem Lydum, & Aſtyagem Mediæ regem, hoc pacto firmata ſunt iura pacis. Colchorum urbem Dioſcoriaden Amphitus & Telchius, aurigæ Caſtoris & Pollucis, condiderunt, à quibus Heniochorum gens exorta eſt. Vltra Sauromatas in Aſia ſitos, qui Mithridati latebram, & qui originem Medis dederunt, confines ſunt Thalij, his nationibus quas ab oriente contingunt Caſpij maris fauces, quæ fauces mirũ in modum †uacuantur imbribus, creſcunt æſtibus. Heniochorum montes Araxen, Moſchorum Phaſiden fundunt. Sed Araxes breuibus interuallis ab Euphratis ortu caput tollit, ac deinde in Caſpium fertur mare. [o] Arimaſpi circa Geſglithron poſiti, unocula gens eſt. Vltra hos & [p] Rhiphæum iugum regio eſt aſſiduis obſeſſa niuibus, πτεροφόρον dicunt: quippe caſus continuarum pruinarũ quiddam ibi exprimit ſimile pinnarum: damnata pars mundi, & à rerum natura in nubẽ æternæ caliginis merſa, ipſiſq; prorſus Aquilonis conceptaculis rigentiſſima. Sola terrarum non nouit uices temporum, nec de cœlo aliud accipit, quàm hyemem ſempiternam. In Aſiatica Scythia terræ ſunt locupletes, inhabitabiles tamen. Nam cum auro & gemmis affluant, [q] gryphes tenent uniuerſa, alites ferociſſimæ, et ultra omnem rabiem ſæuientes:

quarum

†macian tur

quarum immanitate obsistente aduenis, accessus difficilis ac rarus est, quippe uisos discerpũt, uelut geniti ad plectendam auaritiæ temeritatem. Arimaspi cum his dimicãt, ut intercipiant lapides, quorum non aspernabimur persequi qualitates. Smaragdis hic locus patria est, quibus tertiam inter lapides dignitatẽ Theophrastus dedit. Nam licet sint & Aegyptij, & Chalcedonij, & Medici, & Laconici, præcipuus tamen honor est Scythicis. Nihil his iucundius, nihil utilius uident oculi: in primis uirent ultra irrigua gramina, ultra amnicas herbas: deinde obtutus fatigatos coloris reficiũt lenitate. Nam uisus quos alterius gemmæ fulgor retuderit, Smaragdi recreant & exacuunt. Nec aliam ob causam placuit ut non sculperent, ne offensum decus, imaginum lacunis corrumperetur: quanquam qui uerus est, difficulter uulneretur. Probant hoc pacto: si aspectus transmittant, si cum globosi sunt, proxima sibi inficiant aëre repercusso, aut cum concaui sunt, inspectantium facies æmulẽtur, si neq; umbra, neq; lucernis, neq; sole mutentur. Optimos tamen sortiuntur situs, quibus planicies resupina est & extensa. Inueniuntur [r] Etesijs flantibus: tunc enim detecto solo facillime internitent. Nam Etesiæ plurimum arenas mouent. Alij minus nobiles in commissuris saxorum, uel in metallis ærarijs apparent, quos Chalcosmaragdos nuncupant. Vitiosi eorum intrinsecus quasdam sordes habent, uel plumbo, uel capillamentis, uel etiam sali similes. Lauantur austero mero, sed uiridi proficiunt oleo, quamuis natura imbuantur. Et Cyaneus lapis è Scythia est optimus, si cæruleo coruscabit: cuius gnari in marem & fœminam genus diuidunt. Fœminis nitor purus est: mares punctulis ad gratiam interlucentibus auratilis puluisculus uariat. [s] Illic et crystallus, quam licet pars maior Europæ, & particula Asiæ sub ministrent, pretiosissimum tamẽ Scythia edit. Multus ad pocula destinatur, nam fert calorem præcipuè, quamlibet nihil aliud quàm frigidum pati possit. Sexangulus inuenitur. Qui eligunt, purissimum captant, ne quid rufum, nè ue nubilum uel spumis obsitum, arceat perspicuitatem. Tunc ne duritia iusto propensior ob noxiũ fragilitati magis faciat, putant glaciem coire, & in crystallum corporari: sed frustra. Nam si ita foret, nec Alabanda Asiæ, nec Cyprus insula hanc materiam procrearet, quibus

Hæc Herodotus. *n* ℂ *Alyathem.*) *Hunc Lydorum regem quædam exemplaria Aduatem, quædam Alyritem, Eusebius in lib. temporum Alyathem uocat. Quod autem de Mithridatis latebra mox subijcitur, sciendum quod Mithridates cum fugeret insidias inimicorum, quatuor annis neq; urbis neq; ruris tecto usus est, sed per syluas & montes uagatus, didicit feras cursu aut fugere, aut persequi, cum quibusdam etiam uiribus congredi: quibus rebus & in fidias uitauit, & corpus ad omnem uirtutis patientiam durauit.* Porrò de Medorum origine Plinius *lib. sexto cap. 7. scribit: Tanaim amnem gemino ore influentem in colunt Iaxamatæ, Medorum, ut ferunt, soboles, & ipsi in multa genera diuisi, primo Sauromatæ &c.* De Araxe fluuio alij *scribunt illum originem ducere ex Armenia maiori, ex montibus quos* Ptolemæus *uocat* Periardes, *& est propter profunditatem & celeritatem difficilis admodum ad transeundum.* Scribit & Curtius, *Araxe gignendæ herbæ nullum alium aptiorem, nam quicquid alluit, floribus uestit.* Platani quoq; & populi conteguntripas, *ita ut procul uisentibus continua uideantur montibus nemora riparum: quippe obumbratus amnis, presso in solum dilabitur alueo, imminentiq; colles, ipsi quoq; frondibus læti, radices eorum humore subeũte.* Et quod hic Solinus dicit Phasiden fundi ex Moscorum montibus, apud Ptolemæum inuenitur eum fluuiũ ex Caucaso monte oriri, & labi per Colchos, fundiq; in Pontum. Consentit proinde & Ptolemæus, Araxen non longo interuallo ab Euphratis ortu emergi, id quod in tertia Asiæ tabula uidere licet. o ℂ Arimaspi.) Herodotus dicit Scythicam esse uocem, & sonare unum oculum: negat tamen posse fieri, ut homines nascantur unoculi, cæteram naturam habentes alijs hominibus omnino parem.

p ℂ Rhiphæum iugum.) Quid recentiores scriptores sentiant de Rhiphæis montibus, iam diximus à principio huius capitis. Cæterum uocatur ea regio Pteróphoros, id est, penniferа, quod aër cõtinuò uideatur plenus esse pennis, hoc est, assiduæ niuis casu pennarum habere similitudinem, unde & ea mundi pars damnata est

à natura rerũ, et denſa merſa caligine &c. nec aliam anni partem nouit quàm hyemem ſempiternam. ¶ *Gryphes.)* *Hoc ferarum genus, inquit Seruius, omni parte leones ſunt, alis & facie aquilis ſimiles, equis uehementer infeſtæ. Sunt tamen ſcriptores qui iſtis non adhibent fidem, ſed eſſe ad uoluptatem magis quàm ad ueritatem inuenta.* ¶ *Eteſijs flantibus.)* *Sunt Eteſiæ uenti, qui certo anni tempore flant, quadraginta ſcilicet diebus poſt caniculæ exortum. Dicti autem ſunt Eteſiæ, id eſt, annui, quod ex omnibus uentis hi maxime ſtati ſint, & ſingulis annis eodem redeant tempore.*

s ¶ *Cryſtallus.)* *Componitur cryſtallus à κρύος, quod eſt frigus, & στέλλω, quod eſt contraho, quod cryſtallus ſit concretum gelu: unde Plinius ſcribit lib. 37. cap. 2. cryſtalla non niſi ubi maximè hybernæ niues rigent reperiri, glaciemq; eſſe certum eſt: cui ſententiæ hoc loco refragatur Solinus.*

regionibus incitatiſſimus calor eſt. Liuia Auguſti ad magnitudinem centum quinquaginta librarum inter Capitolina donaria cryſtallum dedicauit.

SCHOLIA CAP. XXVI.

Hyperborei populi ſic dicti ſunt, quod ſuper uel ultra eos ſpiret Boreas uentus, cui admodum ſubditi ſunt, ut ſcribit Diodorus Siculus lib. tertio. Feſtus uero Pomp. putat eos ſic uocatos, quod humanæ uitæ modum excedant, uiuendo ultra centeſimum annum, quaſi ὑπερβαίνοντες ὅρον, hoc eſt, tranſcendentes communem uitæ terminum. Macrobius ſecundo de Somnio Scipionis lib. Hyperboreos interpretatur, quaſi originẽ Boreæ introrſum recedendo tranſiſſent. Adeò, inquit, æterna penè premuntur pruina, ut non facile explicetur, quanta ſit illic frigoris nimietatis iniuria. Strabo lib. decimoquinto ſcribit quoſdã uelle Hyperboreos mille annos uiuere. De Pterophoris ſcripſimus præcedenti capite in litera p. Cæterum quæ hic de Hyperboreorum felicitate ſcribuntur, ea & Mela refert libro tertio in hæc uerba: Vbi eos uiuendi ſatietas magiſq; tædium cepit, hilares redimiti ſertis, ſemetipſos in pelagus ex certa rupe præcipites dant, id eis funus eximium eſt, ac genus ſepulturæ beatiſſimum.

De Hyperboreis populis. Cap. XXVI.

FAbula erat de Hyperboreis, & rumor irritus, ſi quæ illinc ad nos uſq; fluxerunt, temerè forent credita. Sed cum probiſſimi autores & ſatis idonei ſententias pares faciant, nullus falſum reformidet. De Hyperboreis itaq; loquemur. Incolunt penè Pterophoron, quem ultra Aquilonem accepimus iacere, gens beatiſſima. Eam Aſiæ quidam magis quàm Europæ dederunt: alij ſtatuunt mediam inter utrunq; ſolem, Antipodum occidẽtem, & noſtrum renaſcentem: quod aſpernatur ratio, tam uaſto mari duos orbes interfluente. Sunt igitur in Europa, apud quos mundi cardines eſſe credunt, & extimos ſyderum ambitus, ſemeſtrem lucem, auerſum tantum una die ſolem: quanq; exiſtant qui putant non quotidie ibi ſolem, ut nobis, ſed uerna li æquinoctio exoriri, autumnali occidere: ita ſex menſibus infinitum diem, ſex alijs continuam eſſe noctem. De cœlo magnã clementiam, auræ ſpirãt ſalubriter, nihil noxij flatus habent. Domus ſunt nemora, uel luci: in diem uictum arbores ſubminiſtrant. Diſcordiam neſciunt, ægritudine non inquietantur, ad innocẽtiam omnibus æquale uotum. Mortem arceſſunt, & uoluntario interitu caſtigant obeundi tarditatem. Quos ſatietas uitæ tenet, epulati, delibutiq;, de rupè nota præcipitem caſum in mare profundum deſtinant, hoc ſepulturæ genus optimum arbitrantur. Aiunt etiam ſolitos per uirgines probatiſſimas primitias frugum Apollini Delio miſſitare. Verum hæ, quoniam perfidia hoſpitum non illibatæ reueniſſent, deuotionis, quam peregre proſequebantur, pontificium mox intra fines ſuos receperunt.

SCHOLIA CAP. XXVII.

Ea quæ hic Solinus ſcribit de Arimphæis, refert ex cap. 13. quarti Plinij. Scribit & Mela eadem in fine primi: Tum continuis, inquit, rupibus latè aſpera & deſerta regio ad Arimphæos uſq; permittitur. His iuſtiſſimi mores, pro domibus nemora, alimenta

De Arimphæis, de mari Caſpio, de tigribus, pantheris & pardis. Cap XXVII.

ALtera in Aſia gens eſt ad initium orientis æſtiui, ubi deficiunt Rhiphæorum montium iuga, Hyperboreis ſimiles,

Digitized by Google

miles, quos dicunt Arimphæos, & ipsi arbusto rum frondibus gaudẽt, baccas edunt. Iuxtà uiros ac fœminas tædet criniũ, itaq; utercq; sexus comas tondet. Amant quietem, non amant lædere. Sacri habentur, attrectariq; eos etiam à ferocissimis nationibus nefas ducitur. Quicunq; periculum à suis metuit, si ad Arimphęos transfugerit, tutus est, uelut asylo tegatur. Vltra hos [a]Cimmerij, & [b]gens Amazonum porrecta ad [c]Caspium mare, quod dilapsum per Asiaticæ plagæ terga, Scythicum irrumpit oceanum. Sed magnis deinde spatijs intercedẽtibus, ostia Oxi fluminis Hyrcani habẽt, gens syluis aspera, copiosa immanib. feris, fœta tigribus, quod bestiarum genus insignes maculis notæ, & pernicitas, memorabile reddiderũt. Fuluo nitent. Hoc fuluum nigrantibus segmentis interundatum, uarietate apprime decet. Pedum motum nescio uelocitas an peruicacia magis adiuuet. Nihil tam longum est, quod non breui penetrent: nihil adeò antecedit, quod non illico assequantur. At maxime potẽtia earum probatur cum maternis curis incitantur, cum catulorum insistunt raptoribus: succedant sibi equites licet, et astu quantolibet amoliri prædam uelint, nisi in præsidio maria fuerint, frustra est ausum omne. Notantur frequentissime, si quando latrones suis asportatis catulis renauigantes uident, in littore irrita rabie se dare præcipites, uelut propriam tarditatem uolũtaria castigantes ruina: quãquam de fœtu uniuerso uix unus queat subtrahi. [d]Pantheræ quoq; numerosæ sunt in Hyrcania, minutis orbiculis superpictæ, ita ut oculatis ex fuluo circulis, uel cærulea, uel alba distinguatur tergi supellex. Tradunt odore earum et contemplatione armenta mirè affici, atq; ubi eas persentiscant, properatò conuenire, nec terreri nisi sola oris toruitate: quam ob causam Pantheræ abscõditis capitibus, quæ corporis reliqua sunt spectanda præbent, ut pecuarios greges stupidos in obtutu populentur secura uastatione. Sed Hyrcani, ut hominibus intentatum nihil est, frequentius eas ueneno quàm ferro necant. Aconito carnes illinunt, atq; ita per compita spargunt semitarum, quæ ubi esæ sunt, fauces earum angina obsidentur, ideo gramen παρδαλιαγχὲς appellauerũt. Sed Pantheræ aduersus hoc uirus excrementa humana deuorant, & suopte ingenio pesti resistunt. Lenta illis uiuacitas, adeò ut eiectis intestinis

alimenta baccæ: & maribus & fœminis nuda sunt capita. Sacri habentur, adeoq; ipsos nemo de tam feris gentibus uiolat, ut alijs quoq; ad eos confugientibus pro asylo sit. Vltra surgit mons Riphæus. Dicti aũt sunt Arimphæi ab α & ῥιπίζω, quod flare significat, quasi sine uentorum flatu.

a ¶ *Cimmerij.)* *Populi sunt Scythici inhabitantes frigidas terras atq; umbrosas, de quibus Homerus scribit: Illis sol nunquam Phaethon suis lumina spargit, Perniciosa super nox semper tenditur istis. Hinc deductũ est prouerbiũ, umbræ Cimmeriæ. Est et Bosphorus Cimmerius, in cuius ostio fuit oppidũ Cimmerion.* *b* ¶ *Gens Amazonum.)* *Sunt Amazones Scythicæ fœminæ, sic dictæ, uel quod uiuant sine uiris, quasi ἀμαζῶσαι, uel ab α et μαζὸς id est, sine mammis, quod illis in infantia adurerentur dextræ mammæ, ne impedimento essent ad bellandum. Herodotus in Melpomene tradit Amazonas à Scythis Aeorpatas uocari, quod nomen transferri potest, inquit, uiricidæ: Aeor enim uirum uocant, pata autem occidere. Apud Amazones enim ex lege nulla uirgo nubit, priusquam aliquem hostium interemerit: ideó que nonnullæ earum decidunt iam uetulæ anteq; nubant, quod legi satisfacere nequiuerint. De bellis quæ hæ mulieres gesserunt, multa & mira scribuntur à ueteribus, sed quæ Strabo fabulosa existimat libro undecimo: Quis enim credat, inquit, ut uel exercitus, uel ciuitas, uel gens unaquã ex solis constiterit mulieribus? & non solum constiterit, uerumetiam inuaserit alienam: & non modo uicinis fuerit dominata, adeò ut usq; in Ioniam processerit, sed etiam exercitum trans Pontum miserit usq; in Atticam: hoc perinde est, ac si quis dicat uiros tunc mulieres fuisse, & mulieres uiros.* *c* ¶ *Caspium mare.)* *Strabo, Plinius & multi alij tradunt Caspium mare ex Scythico seu Aquilonari oceano procreari. Ptolemæus autem & Herodotus oppositæ sunt sententiæ, existimantes mare Caspium per se esse, et non ex mari alio originem ducere, sed ab omni parte ambiri à terra. Sunt deinde qui in unum coëgerũt paludes Mæotides, quæ Tanaim recipiunt, & Caspium mare, quod etiam lacum uo-*

Digitized by Google

cant, quum serpentes generet, et dulce sit. In Caspium mare per Oxum amnem multas ex India merces deuehi, Aristobolus auctor est. Fit & infra cap. 62. mentio huius fluuij. Placuit autem per figuram hic exprimere ea orientis loca & prouincias, quarum hic meminit Solinus. Cæterum quæ hic referuntur de Hyrcana gente et tigribus, clariora sunt, q̃ ut egeant expositione, nisi fortè simplicem lectorẽ remoretur id quod hic Solinus refert, incertum esse, an tigris pedum uelocitate in motu, aut magis peruicacia adiuuetur, ubi per peruicacitatem intelligitur obstinatio. Nam peruicaces esse dicuntur,

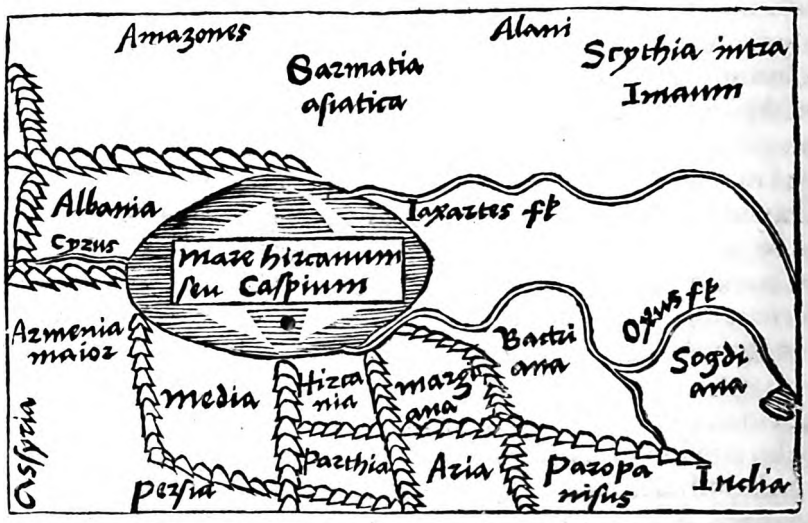

raneis, mortem diu differant. In his syluestribus & Pardi sunt, secũdum à Pantheris genus, noti satis, nec latius exequendi: quorum adulterinis coitibus degenerant partus leænarum, & leones quidem procreantur, sed ignobiles.

qui in contentione usq; ad peruincendum perseuerant. De tigridis uelocitate scribit Ambrosius cap. 4. sexti Hexameron in hæc uerba: Vbi tigris uacuum raptæ sobolis cubile reperit, illico uestigijs raptoris insistit. At ille quamuis equo uectus fugaci, uidens tamen uelocitatem feræ se posse præuerti, nec euadendi ullum suppetere sibi posse subsidium, technam huiusmodi fraude molitur: ubi se contiguum uiderit, sphæram de uitro proijcit: at illa imagine sui illuditur & sobolem putat, reuocat impetum, colligere fœtum desiderans. Rursus inani specie retenta, totis se ad comprehendendum equitem uiribus fundit, et iracundiæ stimulo uelocior fugienti imminet: at ille iterum sphæræ obiectu sequentem retardat, nec tamen sedulitatem matris memoria fraudis excludit, cassam uersat imaginem, & quasi lactatura fœtus residet: sic pietatis suæ studio decepta, & uindictam amittit & prolem.

d ℂ Pantheræ.) Est Panthera animal prorsus ferum & maculosum, à πᾶν, id est, totum, & θὴρ fera sic uocatum. Reliqua de Pantheris inueniuntur cap. 17. octaui Plinij, unde ista Solinus mutuatus est. Porrò quæ hic de aconito scribuntur, sumpta sunt ex cap. 6. lib. 9. nat. animal. Aristotelis, qui sic scribit: Panthera cum uenenum pardalianches dictum ab angore, ederit, quo leones etiam intereũt, stercus hominis quærit: eo enim ipso iuuatur. Vbi notandum, quod pardalianches idem est quod angor pardalis siue pantheræ, id est, uenenum quo strangulatur: significat enim pardalis & panthera idem, & ἄγχειν est strangulare. e ℂ Quorum adulterinis coitibus.) Sunt qui pantheras solo candore discernunt à pardis. Cæterum Philostratus de leænis sic scribit, quod leænæ in amorem sui pardos trahunt, eosq; in leonum cubilibus suscipiunt: ubi uero se eorum concubitu grauidas sentiunt, in montes confugiunt, pardorum cõsuetudinem sequentes. Pariunt autem maculosos catulos, propterea in densissimis syluis nutriunt occultatos, simulantes uenationis causa à maribus abesse. Leones enim si fortè catulos uiderint, eos lacerant, matremq; tanquam adulteram abigunt.

SCHOLIA CAP. XXVIII.

Est fabula apud quosdam scriptores, ante Herculem, siue is Aegyptius fuerit siue Thebanus, nullum præter oceanum tellurem ambientem, fuisse mare aliud, sed effossis Calpes & Abylæ montiũ ab Herculis radicibus, (qui postea Herculis columnæ uocatæ sunt) oceanum primum terras irrupisse, sicq; mediterraneum mare cœpisse ferunt. Sunt deinde alij, qui uolunt eam oceani

Vnde mediterranea maria oriantur. Cap. XXVIII.

QVoniam in ponticis rebus sumus, non erit omittendum unde mediterranea maria caput tollant. Existimant enim quidam sinus istos à Gaditano freto nasci, nec aliam esse originẽ, quàm † inundationem irrumpentis oceani, cuius spiritu peruagante apud aliquot mediterranea lit-

tora,

† inundatiõnẽ et eius quia

Digitized by Google

ora, sicut in Italiæ parte, fieri accessus uel recessus. Qui contrarium sentiunt, omnem illum fluorem aiunt à ponticis faucibus inundare, idq; fulciunt argumento non inani, quod æstus è ponto profluus nunq; reciprocetur.

oceani irruptionem non à Gaditano freto, sed à Scythico oceano sumpsisse principium, quod Aristoteles etiam secundo Meteororum sensisse uidetur, asserens fluxum omnē maris ab aquilone fieri in meridiem, eò quod aquilonis locus sit cæteris erectior. Plinius quoq; cap. 13. lib. 4. huic quoq; sententiæ subscribit, sed alia ratione, nempe quod æstus semper è Ponto profluat in Propontidem, & nunquam reciprocetur ad eundem. In prologo tamē tertij libri sic scribit: Origo ab occasu solis et Gaditano freto, quà irrumpens oceanus Atlanticus, in maria interiora diffunditur. Est aũt fretum hoc Gaditanum irrumpens primùm angustum, nec amplius decem millibus passuum patens, ibiq; terram aperit & intrat, quas angustias Græci πορθμὸν appellant, sicut è diuerso angustam terram inter duo maria ἰσθμὸν uocant. Cæterum Macrobius 7. lib. Saturn. suorum cõtendit omnino mare mediterraneum nasci ex oceano Gaditano, in hæc uerba scribens: Meatus qui solus de oceano receptas aquas in maria nostra transmittit, in freto est Gaditano, quod Hispaniam Aphricamq; interiacet: et sine dubio inundatio ipsa per Hispanicum Gallicumq; littora in Tyrrhenum prodit, inde Adriaticum mare facit, ex quo dextra in Parthenium, læua in Ionium, & directim in Aegæum pergit, atq; ita ingreditur in Pontum. Huic opinioni Ptolemæus quoq; subscribit, qui maris mediterranei ingressum et uarios sinus ita pingit, ut sequenti figura expressimus. Infrà cap. 36. de hac re plura dicã. Recipit quidē Pontus et paludes Mæotides, uarios fluuios, potissimũ Tanaim, Borysthenem atq; Danubiũ, sed num ex illis mare cõstitui possit, aliorum hic relinquimus iudicio. Certè ab aquilone nullus patet aditus, unde oceanus mare istud mediterraneum possit efficere ab: occidẽte autem apertus est meatus, etiam si ille sit angustus, ut hi qui sunt in Betica seu Granata, sub noctem uidere possint lucernas in Africæ littoribus accensas.

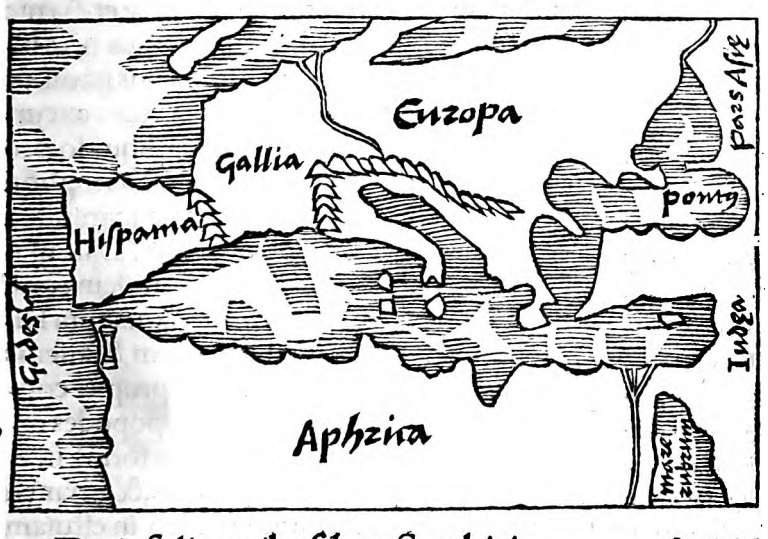

De insulis quibusdam Scythicis. Cap. XXIX.

INsula Apollonitarum LXX. millibus passuũ abest à Bosphoro Thraciæ citra Istrum sita, ex qua M. Lucullus Apollinem Capitolinum nobis extulit. Ante Borysthenem Achillis insula est, cum æde sacra, quam ædem nulla ingreditur ales, & quæ forte aduolauerint, raptim fugam properant.

SCHOLIA CAP. XXIX.

Quem situm sibi uendicent hæ duæ insulæ Apollonia & Achilles, suprà cap. 14. in fine ex tabula Græciæ facile aduerti potest, etiamsi ibi has insulas nominatim non posuerimus. Facit autem & Strabo lib. 7. mentionem Colossi Apollinis, de eo sic scribens: Post Apollonia stadia 1300. Milesiorum colonia, cuius maior muri portio quadã in exili condita insula est, ubi Apollinis sacellum existit, quo ex loco M. Lucullus Colossum extulit, & in Capitolio collocauit.

De oceano septentrionali, de mari Caspio, deq; Baltia insula. Cap. XXX.

OCeanum septẽtrionalem ex ea parte qua à Paropamiso amne Scythiæ alluitur, Hecatæus Amalchium appel-

SCHOLIA CAP. XXX.

Totum istud caput agit de locis septentrionalibus, ueteribus quidem incognitis, imò ab humana habitatione damnatis, aut

ſaltem inique habitatis, recẽtioribus autem paulò clarius inueſtigatis. Damnauerunt ueteres magno conſenſu eam terræ portionem, quod illic zonam conſtituerunt frigidam, perpetuis obnoxiã niuibus, omniſq; animantis impatientem: ſed à multis annis ſatis compertum eſt, frigus iſtud remiſſius eſſe opinione ueterũ ſcriptorum, ſicq; comparatum ut à uiuentibus ferri poſſit. Vt autem de his regionibus ſcribit Iacobus Zieglerus, ueteres nuda cõiectura perſuaſi, collegerunt quod ſuper illis locis ſtatuerent: aut uerius ab æſtimatione cœli, quale per extremam difficultatem tolerandũ ſibi uel minus ſentiebant, homines ſub climate Aegyptio & Græco nati & conuerſati, argumentũ ſumpſerunt de tota habitabili terra. En exemplum inſigne, quod per Norduegiam et Suetiam paſſim ſunt montes metalli feraces: digeritur intra hos, & in uenas cõfluit argentum atq; æs, quãtum opus non perficiat officina minacibus ignibus. Ad hanc rationem uapor terris & aquis infuſus, & ſeſe per utranq; naturam mutuis ſpiramentis reſundens & adiuuans, temperat qualitatem cœli, & facit animanti tolerabilem, cuius teſtis belluarum in mari magnitudo immanis, & in terra degentium corporum firmitas & uita longa, omniumq; præſentiſſimus uigor: quæ non eſſent, niſi cuncta illic commode à cœlo & elementis fouerentur. Non enim quod inter incrementa eſt aliqua iniuria offenſum, uel quod omni uita eſt male paſtum, idem læte proueniet. Nec iſta ſcribimus, ut putemus illic uiuentia ſua ipſorum hyeme ſic affici quomodo ſi Aegyptius uel Aethiops illuc ſubitò

lat, quod gentis illius lingua ſignificat [a] congelatum mare. Philemon à [b] Cimbris ad promontoriũ Rubeas Morimaruſam dicit uocari, hoc eſt, mortuum mare. Vltra Rubeas quicquid eſt, Cronium nominãt. Mare autem Caſpium ex altero Ponti latere ultra Maſſagetas et Apelæos Scythas, eſſe in Aſiatica plaga dulce hauſtu, Alexandro Magno probatum eſt, mox Pompeio Magno, qui bello Mithridatico, ſicut cõmilito eius Varro tradit, ipſis hauſtibus [c] periclitari fidem uoluit. Id euenire produnt è numero fluminum, quorum tanta copia ibi influit, ut naturam maris uertant. Non omiſerim quod per idem tempus eidẽ Magno licuit [d] ex India diebus octo à Bactris uſq; Icarum flumẽ, quod influit in Oxum amnẽ, peruenire, deinde ad mare Caſpium, inde per Caſpiũ ad Cyri amnis penetrare fluentum, qui Iberiæ et Armeniæ fines interluit. Itaq; à Cyro diebus nõ amplius quinq; itinere terreno ſubuectis nauibus ad alueum Phaſidis pertendit, per cuius excurſus in Pontum uſq; ueniẽtes India, liquidò probatum eſt inuehi poſſe. Autor eſt Xenophon Lampſacenus, à [e] littore Scytharum in inſulam Baltiam petentibus triduò nauigari. Eius magnitudinem immenſam, & penè ſimilem continenti. Nec longe [f] Oonas ſeparari, quas qui habent, uiuunt ouis auium marinarum, & auenis uulgò naſcentibus. Perinde alias propter conſtitutas æque inſulas, quarum Hippopodes indigenæ humana uſq; ad ueſtigium forma in equinos pedes deſinunt. Esſe inſulas, & Phaneſiorum gentem, quorum aures adeò in effuſam magnitudinem dilatentur, ut reliqua illis uiſcerum contegant, nec amiculum aliud ſit, quàm ut membra membranis ueſtiant.

transferatur, id quod facile ex Babylonicæ turris diſperſione aduerti poteſt. Nam gentes quæ uerſus ſeptentrionem migrarunt, non cõtinuò penetrarunt ad fines extremos, ſed locarũt ſedes prius ſub cœlo medio inter utrũq;, & cum ibi aſſueuiſſent, facile deinde ferre potuerunt Scythiam & ſeptentrionem: quomodo qui ex æſtate ad hyemem uenit, is pruinis autumni tentatus prius fuit, ut niuem ſubinde et glaciem toleraret. Eodem modo mortales facti aſſidue ad proxima quæq; loca duriora confirmatiores, ad extrema tandem peruenerunt, & ſi quid manſit aſperitatis reſiduum, id natura alijs præſidijs emendauit. Dedit terra mareq; brutis profundos receſſus montium & cauilittoris, quibus uapor ſubeſt tepens tanto intenſius, quanto ſit ab incumbente frigore coactior: dedit ualles à ſeptentrionibus auerſas: ueſtiuit bruta pilo tanto denſiore, quanto eſt uis frigoris maior, & certè ab alijs terris non uehiunt pelles nobiliũ ferarum præſtantiores. a ℂ *Congelatum mare.) Sunt qui aiunt aquam marinam frigore non poſſe conſtringi, ſed quia in illis regionibus plurimũ eſt fluuiorum influentiũ in maria, ſuperficies maris cui dulces aquæ innatant congelaſcit, & incolumi aqua marina uidetur in mari gelu, ſed de aduenis undis coactum. Hoc & in Ponto fieri uidemus, in quo fruſta quædam feruntur, contracta de fluuialium uel paluſtrium undarum multitudine, quæ licet frigore concreta, tamen ſunt natantia quaſi leuatiora marina.*

b ℂ *A Cimbris.) Cimbri populi ſunt Cherroneſi Danicæ. Quod uero ſit promontoriũ Rubeas & Morimaruſa*

Digitized by Google

rimaruſa, non ſatis conſtat, uidentur tamen eſſe loca Norduegiæ aut Scandiæ, quam alij uocari putant Schondiã, quaſi amœnam Daniã: eſt enim Germanicum uocabulũ. Cæterum Cronium hic accipiendũ eſt pro Saturnino, hoc eſt, gelido: eſt enim Saturni ſydus gelidæ ac rigentis naturæ. c ℂ Periclitari fidẽ uoluit.) Senſus eſt, experiri uoluit, eſſet'ne fides adhibenda ijs qui maris illius dulcem perhibẽt eſſe hauſtum. d ℂ Ex India.) Ex ſeptima tabula Aſiæ à Ptolemæo deſcripta patet nauigatio iſta, quæ ex India per Oxum fit in mare Caſpiũ: & rurſum ex tertia Aſiæ tabula facile colligi poteſt, quomodo ex mari Caſpio per Cyrum fluuium, & ex Cyro per Phaſidem fluuiũ tranſitus pateat in Pontum ſeu mare Euxinum. Prioris nauigationis nos quoq; ſuprà cap. 27. fecimus mentionem adhibita figura. e ℂ A littore Scytharum.) Hæc nauigatio quæ fit in oceano ſeptentrionali, à Scythis ad inſulas occidentales per mare Balthiũ, ex Ptolemaicis tabulis haberi nequit, ſed ex recentioribus tabulis quæ Ptolemaicis acceſſerunt, apparet iter illud per quod ex Moſcouia & remotioribus Scythis perueniatur ad Finlandiam, Eningiam, Gothiam, Norduegiam, Suetiam, Scandinauiam, Selãdiam, & reliquas inſulas aquilonares, quas hic Solinus poſt Plinium uno nomine uocat inſulã Balthiam, quod ſcilicet oceano ſeptẽtrionali ueluti baltheo cingatur. Vocata fuit & Schondia ſeu Schondania, id eſt, amœna Dania, quam exteri ſcriptores uocarunt Scandiam, & nonnunq; Scandinauiam: ſed manſit illi nomen Schondiæ, quod amœnitatem ſiue pulchritudinem ſignificat, quoniam cœli beneficio, telluris obſequio, portuũ & emporiorum commoditate, maritimis opibus, lacuum & fluminum piſcatione, uenatione nobilium ferarum, auri, argenti, æris & plumbi inexhauſtis uenis, coloni induſtria agro exercendo, oppidorum frequentia, ciuilibus inſtitutis, nulli cedit beatæ regioni. Complectitur imperia regia tria, Norduegiã, Suetiam & Gothiam. Dynaſtias habet 37. quæ regibus parent, ut ſunt, Gronlandia, id eſt, uirens terra, ſic dicta ob inſignem prouentũ pabuli: Islandia, id eſt, glacialis terra, quæ à ueteribus Thyle uocata eſt: Hetlandia, quæ maxima eſt inter Orcades: Laponia, Bothnia, Finlandia &c. f ℂ Oonas.) Sic dicti ἀπὸ τῶν ὠῶν, id eſt, ab ouis quibus ueſcuntur. Sic Hippopodes, quaſi equipedes: Græcis enim ἵππος eſt equus, πόδες pedes.

De ceruis & tragelaphis. Cap. XXXI.

ANtequam digrediamur à Scythia, religio eſt præterire quænam feræ ſint peculiares Scythiæ. Ceruí plurimí in hac terra, igitur de ceruis proſequamur. Mares generis huiuſce cum ſtatutũ tempus uenerem incitauit, ſæuiunt rabie libidinis efferati. Fœminæ licet prius conſerantur, non concipiunt ante [a]Arcturi ſydus, [b]nec qualibet partus ſuos educant. Teneros ſtudioſe occulũt, & abſconditos inter profunda fruticum uel herbarum, pedum uerbere caſtigant ad latendum. Cum maturuerit ad fugam robur, exercitio docent curſus, & aſſueſcunt ſalire per abrupta. Acceptis canum latratibus, ſecundo uento uias dirigũt, ut odor cum ipſis recedat. [c]Mirantur ſibilum fiſtularum. Rectis auribus acutiſſimè audiunt, ſummiſſis uerò nihil. Stupent omnia, propterea facilius obuios ſe præbent ſagittantibus. Si maria tranant, non aſpectu petunt littora, ſed olfactu. Infirmos ponunt in ultimo, & laſſorum capita clunibus per uices ſuſtinẽt. E cornibus quod dextrum fuerit, efficacius eſt ad medelam. Si fugare angues geſtias, utrum uelis uras: quæ uſtrina præterea nidore uitium aperit ac detegit, ſi cui ineſt morbus comitialis. †tramulos Pro ætate †ramos augent, id incrementum per

SCHOLIA CAP. XXXI.

Scribit & Plinius capite 15. octaui naturalis hiſt. de Scythicis & ſeptentrionalibus animalibus, nempe quod ſecundũ locorum qualitatem euenit animalium ſicut & cæterarũ rerum diuerſa omnino generatio. Nam ſunt animalia, quæ non niſi locis calidioribus proueniũt, ut elephanti, leones, ſerpentes: alia quæ tantum locis frigidis procreantur, ut biſontes, uri, alces, tragelaphi: multa quæ locis omnibus generantur, ut boues, equi, ſues, cerui. Sic de rebus alijs ex locorum diuerſitate loquendum.

a ℂ Arcturi ſydus.) Eſt Arcturus ſtella quædam in cauda Vrſæ maioris, oriturq; ſecundũ Plinium undecim diebus ante æquinoctium autumnale. Fuit aũt æquinoctium illud tempore Columellæ octauo calendas Octobris, id eſt, 24. die Septembris. Oriebatur ergo tunc Arcturi ſydus decimatertia die Septembris, hodie uero cum æquinoctium ſedem habeat, duodecima uel decimatertia die Septembris, ortus Arcturi anticipatus eſt in finem Auguſti.

b ℂ Nec qualibet.) Subaudiendũ, ratione. Nam non uulgariter educant partus ſuos, ſed teneros ſtudioſe occulunt &c.

c ℂ Mirantur ſibilum fiſtularum.) Mira uis Muſicæ: cerui fiſtulis capiuntur,

Digitized by Google

piſces in ſtagno Alexandriæ crepitu detinentur, cygnos Hyperboreos citharæ cantus adducit, elephantes Indicos organica permulſos detineri uoce compertũ, fiſtulis aues allici cõprobatum. d ℂ *Dictamnum.*) *Dictamnus, quam quidam medicorum corrupte uocant diptamum, herba eſt medicinalis optima, creſcens in Creta.* Eſt & *Cynaris herba quædam, uenenatis pabulis reſiſtens.* e ℂ *Tragelaphos.*) *Vocant Græci τράγον hircũ, et ἔλαφον ceruum. Eſt igitur tragelaphus bellua ſimilis hirco & ceruo, quam quidam Latinorum uocant hircoceruum. De Phaſide ſuprà nonnihil diximus cap. 25.*

ſex annos perſeuerat. Denicq; numeroſiora nõ poſſunt fieri cornua, craſſiora poſſunt, quæ quidem caſtratis nunquam creſcunt, nec tamen decidunt. Dentes indicant ſenectutem, cum aut pauci inueniunt, aut nulli. Serpentes hauriunt, & ſpiritu narium extrahunt de latebris cauernarum. [d] Dictamnum ipſi prodiderunt, dum eo paſti excutiunt accepta tela. Herbam quoq; quam Cynaren uocant, cõtra noxia edunt gramina. Aduerſus uenenum mirificum eſt hinnuli coagulũ occiſi in matris utero. Patuit eos nunquam febreſcere, quam ob cauſam confecta ex medullis eorũ unguenta, ſedant calores hominũ languentium. Legimus plurimos matutinis diebus ceruinam carnem deguſtare ſolitos, ſine febribus longæuos fuiſſe: quod demum proderit, ſi uno uulnere fuerint interempti. Ad dignoſcendam uiuacitatem Alexander Magnus torques plurimis ceruis innexuit, qui poſt annum centeſimũ capti, necdum ſenij indiciũ præferebant. Eadem penè ſpecie ſunt, quos [e] Tragelaphos dicunt, ſed non alibi quàm circa Phaſidem apparent, tantum quod illi uilloſos habent armos, et menta promiſſis hirta barbis.

SCHOLIA CAP. XXXII.

Quãdo hic Solinus obiter attingit Germaniam, neſcio an mox ab initio curioſo ſatisfaciet lectori, cum dicit montem Seuonem inhabitari ab Ingeuonibus, qui primum in Germania poſt Scythas tenere ab ipſo commemorantur locum. Non eſt aũt dubium, per montem Seuonem intelligendum montẽ Sueuum, quem Ptolemæus inter Saxones ipſos ponit. Beroſus antiquiſſimus ſcriptor inter Sueuum & Ingeuonem facit tale diſcrimen. Tuiſcon, à quo Teutonia eſt denominata, habuit hos filios, Mannum, Ingeuonem, Iſteuonem, Hermionem, Marſum, Gambriuium, Sueuum, Vuandalum & Hunum, qui magnam Germaniæ occuparunt partem, præſertim inferioris, hoc eſt, quæ eſt circa Albim. Meminit & Plinius Ingeuonum, ſub quibus fuerũt Cimbri & Teutones: ſed nullus ingens mons apud illos inuenitur. Maiores montes Germaniæ ſunt, unde inſignes iſti procedunt amnes, Rhenus, Danubius, Albis, Neccarus, Mogonus &c. Hi autem montes ſunt in ſuperiori Germania, alpes ſcilicet in Heluetia et Rhetia, Nigra ſylua apud Sueuos, de qua ſuprà multa, Hercinia ſylua apud Bohemos. Multa igitur ſcripſerunt ueteres de Germania noſtra opinione quadam magis

De Germania, & miris in ea auibus, Biſontibus, Vris, Alce, feris animalibus. Cap. XXXII.

MOns Seuo ipſe ingens, nec Riphæis minor collibus, initium Germaniæ facit: hunc Ingeuones tenent, à quibus primis poſt Scythas nomẽ Germanicum conſurgit. Diues uirorum terra, frequens populis numeroſis, & immanibus. Extenditur inter Hercinium ſaltum, & rupes Sarmatarum: ubi [a] incipit, Danubio, ubi deſinit, Rheno perfunditur. De internis eius partibus, Albis, [b] Guttallus, Viſtula, amnes † altiſſimi præcipitantur in oceanum. Saltus Hercinius aues gignit, quarum [c] pennæ per obſcurũ emicant & interlucent, quamuis obtenta nox denſet tenebras: unde homines loci illius plerunq; nocturnos excurſus ſic deſtinant, ut illis utant ad præſidium itineris dirigẽdi, præiactiſq; per opaca callium, rationem uiæ moderentur indicio plumarum refulgentium. In hoc tractu ſanè, et in omni ſeptentrionali plaga biſontes frequentiſſimi, qui boues feris ſimiles, ſetoſi, colla iubis horridi, ultra tauros pernicitate uigentes, capti aſſueſcere manu nequeunt. Sunt et [e] Vri, quos imperitũ uulgus uocat bubalos, cum bubali penè ad ceruinã faciem in Africa procreentur. Iſtis porrò quos Vros dicimus, taurina cornua

† *latiſſimi*

cornua in tantum modum protenduntur, ut dempta ob insignem capacitatem inter regias mensas potuum gerula fiant. Est & Alces mulis comparanda, adeò propenso labro superiore, ut nisi recedens in posteriora uestigia, pasci nequeat.

gis, quàm rei uera cognitione ducti.

a ℂ Vbi incipit.) Hodie non, ut olim, Germania à meridie incipit ab ipso Danubio, sicut nec ab occidente clauditur Rheno, sed bona pars à Danubio usq; ad iuga alpium, et latissima terra ultra Rhenum usq; ad Lotharingiam accessit Germaniæ. b ℂ Gutallus.) Quis sit iste fluuius non satis constat, putatur tamen esse Odera, iuxta quã sita est Francofordia illa septentrionalior. c ℂ Pennæ per obscurũ emicant.) Plinius cap. 47. lib. decimi de his auibus ita scribit: In Hercinio Germaniæ saltu, inusitata genera alitum accepimus, quarum plumæ ignium modo colluceant noctibus: eas dicit à rusticis cicindelas nuncupari, à Græcis uero lampyridas. d ℂ Bisontes.) In Prussia potissimum ista animalia, Vri, bisontes et alces inueniuntur. Est bisons bos cerui figura, cuius à media fronte inter aures unum cornu existit excelsum, magisq; directum his quæ nobis nota sunt cornibus. Alces uero consimiles figura capris, sed magnitudine parũ antecedunt, mutilæq; sunt cornibus, & crura sine nodis articulisq; habent: neq; quietis causa procumbunt, neq; si quo afflictæ casu conciderunt, erigere sese ac subleuare possunt. His sunt arbores pro cubilibus, ad eas se applicant, atq; ita paululũ modo reclinatæ quietem capiunt, quarum ex uestigijs, cum est animaduersum à uenatoribus quò se recipere consueuerint, omnes eo loco subruunt, aut incidunt ab radicibus arbores tantũ, ut summa species earum stantiũ relinquatur: huc cum se cõsuetudine reclinauerint, infirmas pondere affligunt, atq; unà ipsæ concidunt. e ℂ Vri.) Boues sunt agrestes et feri, uelocitate excellentes, habentes cornua taurinis similia, sed capacissima sunt, ut etiam in mensis uicem præbeant poculorum.

De Scandinauia insula, de succino, Callaide, ac ceraunijs gemmis. Cap. XXXIII.

SCandinauia insula è regione Germaniæ mittit animal quale Alces, sed cui suffragines, ut elephantis, flecti nequeunt, propterea nõ cubat, cum dormiendum est: tamen somnolentum arbor sustinet, quæ propè cæsura secatur, ut fera dum assuetis fulcimentis innititur, faciat ruinam: ita capit, alioqui difficile est eam manu capi. Nam in illo rigore poplitum incomprehensibili fuga pollet. De Germanicis insulis Scandinauia maxima est, sed nihil in ea magnum, præter ipsam. a Glessaria dat crystallum, dat & succinum, quod Germani gentiliter uocãt Glessum. Qualitas materiæ istius summatim antea: Germanico autem Cæsare omnes Germaniæ oras scrutante, cõperta arbor est pinei generis, cuius b mediale autumni tẽpore succino lachrymat. Succum esse arboris, de nominis qualitate capessas. Pinum uero unde sit genitum, si usseris, odor indicabit. Precium operæ est ire longius, ne c Padaneæ syluæ credantur lapidem fleuisse. Hanc speciem in Illyricum barbari intulerunt: quæ cum per Pannonica commercia usu ad Transpadanos homines foret delata, quod ibi primum nostri eam uiderant, ibi & natam putauerũt. Munere Neronis principis apparatus

SCHOLIA CAP. XXXIII.

Ne idem bis dicamus, lector humane, hic de Scandinauia nihil scribemus, cum de ea insula multa dixerimus suprà capite 30. sub litera e. De Alce quoq; nonnihil diximus capite præcedenti sub litera f. Per suffragines intellige hic genua: nam uertebra quæ in anterioribus pedibus genua uocantur, in posterioribus suffragines nuncupantur. a ℂ Glessaria.) Plinius quodã loco dicit à Barbaris hanc insulam Austeraniam uocari, alibi uero dicit eam nominari Austrauiam, sed erit error in altero loco. Scribit idem Plinius in India etiã succinum prouenire, licet in Germania optimum plurimumq;. Aristoteles cap. 70. de admirandis in natura, has insulas Electridas appellat, quas in sinu Adriatico sitas esse dicit, utpote ueterũ secutus opinionem, quã falsam esse posteri deprehenderunt. Vocatur aũt succinum & glessum à Glessaria, aut potius Glessaria à glesso, ut olim à Germanis fuit appellatum: hodie uero nos in Germania succum illum coagulatum & induratum uocamus Augstein, id est, oculi lapidem: quidam uocant bœrnstein. Insula aũt ipsa appellatur Sudauu, ubi scilicet mare eijcit duplex electrũ seu succinum, album, quod & magni æstimatur, & croceum seu glaucum, quod elegantius quidem est, sed non tantæ uirtutis ut album. Colligitur hoc

omnis absq; succino inornatus est, nec difficulter, cum per idem tempus XIII. millia librarum rex Germaniæ dono ei miserit. Rude primum nascitur & corticosum, deinde incoctum adipe lactentis suis expolitur ad quem uidemus nitorem. [d] Pro facie habet nomina. Melleum dicit, & Falernum, utrunq; de similitudine aut uini, aut utiq; mellis. In aperto est quod rapiat folia, quod trahat paleas: quod uero medeatur multis uitalium incommodis, medentium docuit disciplina. Et India habet succinum, sed plurimum, optimumq; Germania. Quoniam ad insulam Glessariam ueneramus, à succino cœptum, nam in Germaniæ continentibus [e] Callais reperitur, quam gemmam Arabicis antetonunt, uincit enim gratia. Arabes quidem dicũt non alibi eam deprehendi, quàm in nidis auium, quas [f] μελαγκορύφους uocant: quod nullus recipit, cum apud Germaniæ populos, quamuis rara, in saxis tamẽ appareat. Honore & precio ad Smaragdos uiret pallidum. Nihil iucundius aurum decet. [g] Cerauniarum porrò genera diuersa sunt: Germanica candida est, splendet tamen cæruleo, & si sub diuo habeas, fulgorem rapit syderum.

gummi potißimum quando mare commouetur per tempestatem, in certo quodam loco qui uocatur, in dem strom, id est, in alueo, & tunc accurrunt Pruteni nudi, iuxta quos est memorata insula, & ingreßi mare corradunt eiectas sordes, & deinde deligũt succinũ ipsum. *b* ℂ *Cuius mediale.)* *id est, medulla. Vnde Plinius: Nascitur autem, inquit, defluente medulla pinei generis arboribus, ut gummi in cerasis, resina pineis, erumpit humoris abundantia, densatur rigore uel tepore autumnali: cum intu mescens æstus rapuit ex insulis, certe in litora expellitur ita uolubile, ut pendere uideatur atq; cõsidere in uado.* *c* ℂ *Padaneæ syluæ.)* *Meminit fabulæ quam scribit Ouidius in lib. Metamorph. Nam Heliades sorores cum deplorarẽt iuxta Padum fratris Phaẽthontis obitum, fuerunt uersæ in populos arbores, & tunc mater earum Clymene dum tentaret truncis auellere corpora, & teneros abrumperet ramos, inde manarunt tanquam de uulnere sanguineæ guttæ, quæ sole rigescentes, ab amnibus ueluti electra fuerũt excepta &c.* *d* ℂ *Pro facie habet nomina.)* *Quia inuenitur habere aliam & aliam formã, pro diuersitate coloris diuersa sortitur uocabula. Quod uero attinet ad medelã, aiunt hunc succum prodesse cuicunq; ætati contra lymphationes, & urinæ difficultatibus, potus, alligatusq;. Scribit & Dioscorides succinum potum in aqua, stomachi uitijs & alui fluxionibus mederi. Nidor quoq; eius naribus mulieris parturientis adhibitus, dicitur partũ accelerare. Deprehenduntur & uirgines corruptæ ex eius odore: nam non possunt retinere urinam.* *e* ℂ *Callais.)* *Gemmæ genus est, à colore callaino, qui turbidus est, sic uocatum.* *f* ℂ *μελαγκορύφους.)* *Aues sunt quarum summa capita & cacumina nigra sunt: μέλαν enim nigrum significat, et κορυφὴν apicem.* *g* ℂ *Cerauniarum.)* *Est Ceraunia lapidis precioßi nomẽ, qui uel ualeat contra fulmen, uel splendeat ut fulgur: sonat enim Græcis κεραυνὸς fulmen.*

SCHOLIA CAP. XXXIIII.

Galliæ situm Solinus hic ueterum more describit. Clauditur à septentrione mari Anglico, à meridie autem mari mediterraneo, si Lugdunensem et Narbonensem provinciam connumeres, quod tamen Solinus hic nõ facit, sed à meridie ponit terminum montes Gebennam & Iuram, qui in Sophoia seu Sabaudia cohærent alpibus citra Sonam & Rhodanum fluuios, id quod uidere poteris in tabula Rhetica & Helueticа, quam hoc tempore cõscripsit Aegidius Tschudi prætor, uir clariß. & nos in publicum propediem edituri sumus. De fertilitate Galliæ non est quod hic sententiam Solini testimonio meo confirmem, cum omnibus Europæ nationibus perspicuũ sit quàm fœcundum

De Gallia, de Rhetico ac Norico agro, de Pannonia & Mœsia, deq; medico oleo. Cap. XXXIIII.

GAlliæ inter Rhenum et Pyrenæum, item inter oceanum & montes Gebennam ac Iuram porriguntur, felices præpinguibus glebis, ac commodæ prouentibus fructuarijs, pleræq; consitæ uitibus & arbustis, omni ad usum animantium fœtu beatissimæ. Riguæ aquis fluminum & fontium, sed fontanis interdum sacris, ac [a] uaporantibus. Infamantur ritu incolarum, qui, ut aiunt (ueri enim periculum non ad me recipio) detestabili sacrorum ritu, non ad honorem, sed potius ad iniuriam religionis, humanis litant hostijs.

hoſtijs. Ex iſto ſinu quoquo orbis uelis exeas, in Hiſpanias & in Italiam terra mariq́; in Africam mari tantum. Si Thracia ſit petenda, excipit ager Rheticus opimus & ferax, Brigantino lacu nobilis. Inde Noricus frigidus, & parcius fructuoſus: quà ſubducit à iugis Alpium, admodum lætus. Dehinc Pannonia uiro fortis, et ſolo plano ubertoq́, Drauo, Sauoq́ inclytis amnibus circunflua. Mox Mœſiæ, quas maiores noſtri iure Cereris horreum nominabant, in quarum parte, quæ Pontica eſt, apparet herba, qua inficitur oleum, quod uocãt medicum. Hoc ad incendium excitatum ſi obruere aqua geſtias, ardet magis, nec alio ſopitur, quàm iactu pulueris.

fœcundum ſit ſolum Delphinati, Prouinciæ, Burgundiæ, & reliquarum regionum quæ ad meridiem ſunt expoſitæ, ut in nulla re Gallia cedat florentiſſimæ Italiæ. Stultum igitur iudicamus, & pro delyramento habemus id quod quidam hiſtorici ſcribũt, agrum Maſilienſium ſterilẽ antea, ſanguine Cimbrorum ſic humectatum et pingue factum, ut deinceps fertiliſſimus eſſet.

a ℂ Vaporantibus.) Intelligit aquas Sextias. Scribunt autẽ Prophyrio & Acron primo lib. carminum Horatij, omnem fontem in origine ſua ſacrum eſſe. Habent aquæ Sextiæ uaporantes aquas & magnam aquarum calidarum atq; frigidarum copiam, quapropter locus ille aquæ, & à Caio Sextio proconſule, Sextiles et Sextiæ eſt uocatus. De hac urbe ſcribit Solinus ſuprà capite octauo, in fine. b ℂ Humanis litant hoſtijs.) De his hoſtijs ſcribit Cæſar cõmentario ſexto Gallici belli in hunc modum: Natio eſt omnium Gallorum admodum dedita religionibus, atq; ob eam cauſam, qui ſunt affecti grauioribus morbis, quiq́; prælijs periculisq́; uerſantur, aut pro uictimis homines immolant, aut ſe immolaturos uouent, adminiſtriq́; ad ea ſacrificia Druidibus utuntur, quod pro uita hominis, niſi uita hominis reddatur, non poſſe deorum immortalium numen placari arbitrantur, publiceq́; eiuſdem generis habent inſtituta ſacrificia &c. c ℂ Ager Rheticus.) Habent Rhetij nomen à Rheto Thuſcorum duce, qui ſcilicet dimiſſis auitis ſedibus alpes occupauerunt, & nomine ducis gentem Rhetiorum condiderunt. Videtur uſq; in hunc diem arx quædam uetuſtiſſima in alpibus, eo ſcilicet loco ubi uterq; Rheni riuus coit, quæ Rhetium à primo conditore denominata eſt, Germanicè aũt Rætzuns, ubi olim Lepontini populi ſedem ſuam habuerunt: & hodie ueri Rhetij uocãtur Churualchen, à Curia metropoli. De hac re uidelatius Aegidiũ Tſchudi cuius paulò ſuperius mentionem fecimus. Extendit autẽ hic Solinus Rhetiam ipſam uſque ad Brigantinum lacũ, qui & Conſtãtienſis lacus eſt & Podamicus atq; Acronius: diuerſa

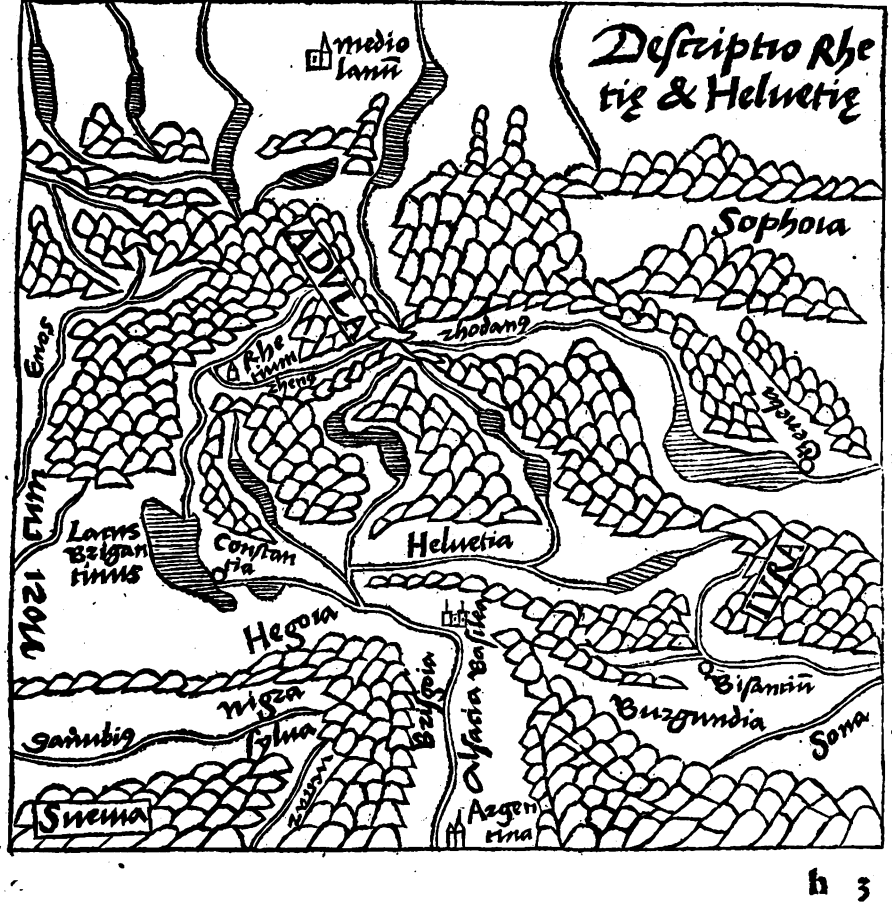

enim habet nomina, naſciturq; ex influxu Rheni, ut uidere licet ex præcedēti Rhetiæ & Heluetiæ deſcriptione. Quod autem Noricum agrum frigidum eſſe dicit, atq; parcius fructuoſum quàm Rheticum, bene dicit: nam Algoia (ſic enim hodie uocatur Noricum) talis omnino eſt regio, quæ nullum producit uinum, & præterea ſerum frumentum: Rhetia autem quà ſpectat Italiam, optimum profert uinum. Reliqua in Solino ſunt clara, niſi quod Pannonia hodie uocatur Vngaria, quæ non mox ſequitur Noricum: niſi Norici nomine ſimul intelligere uelis Algoiam, Vindeliciam, Bauariam & Pannoniam ſuperiorem, quæ hodie eſt Auſtria. Mœſia regio eſt quæ Vngariæ ſuccedit, & hodie Seruia atq; Ruſcia appellatur, præſertim Mœſia ſuperior: inferiorem autem uocant Vualachiam. Hæc propter frumenti copiam et nimiam fertilitatem, à ueteribus appellata fuit Cereris horreum.

SCHOLIA CAP. XXXV.

Britannia, quæ olim Albion, hodie uero Anglia appellatur, diuerſa ſortita eſt uocabula, diuerſis rationibus. Britannia à Britone rege, uel ut Bedæ placet, à Britonibus Galliæ populis: Albion ab albis montibus, qui in littore ad eam nauigantibus à longe apparēt, unde deſecātur lapides albi et molles, quibus calculatores in abacis utuntur. Porrò Angliam putant nouiſſimè dictam ab Angla regina, qua duce Saxones eam inſulam ſubegiſſe dicuntur: uel iuxta aliorū ſententiā ſic dicta eſt, quod ea inſula ſit angulus mūdi. Ioannes Maior ſcribit in geſtis Scotorū, quod anno Chriſti 449. Anglia circumuenta fuerit à duce Engiſto atq; capta, qui et deleto Britanniæ nomine, eam inſulā à ſe denominauit Engiſtland, id eſt, Engiſti regio: ſed uox illa poſteris tēporibus degenerauit in Engeland. Albertus Krātz ſcribit Angliam ſic dictam ab Anglis populis Saxoniæ, quorū patria ſedes uſq; in hūc diem in Saxonia uocatur Angria, mutata una litera, Germanicè Engern. Hi itaq; Angliſaxones cum occupaſſent Britanniā & incolas deturbaſſent, multi Britanni fugientes ultra mare uenerunt in littora Galliæ, occupantesq; terram illam, à ſe denominauerunt Britanniam, ut Britanni ciſmarini nomen illud habeant à tranſmarinis, & non contrà: ſic enim quidam ſcribunt. Sed de his habes Polydori hiſtoriā, qui ex profeſſo de Anglia ſcripſit. a ℂ Non qualibet amplitudine.) Senſus eſt: Ora Gallici littoris erat finis orbis, niſi Britannia inſula qualibet amplitudine mereretur nomē orbis alterius. Qualibet amplitudine, id eſt, omnium trium eius laterum. Eſt enim ſecundum Cæſarem commentario quinto belli Gallici, Britannia natura trinacria. Latus quod meridiem ſpectat, continet circiter millia paſſuum quingenta: quod ad occidentē uergit, paſſuum ſeptingentorum millium

De Britannia, ac reliquis circum eam inſulis, & de lapide Gagate. Cap. XXXV.

FInis erat orbis ora Gallici littoris, niſi Britannia † inſula non [a] qualibet amplitudine nomen penè orbis alterius mereretur. Octingentis enim et amplius millibus paſſuum longa porrigitur, ita ut eam in [b] Calydonicum uſq; angulū metiamur, in quo receſſu [c] Vlyſſem Calydoniæ appulſum manifeſtat ara Græcis literis inſcripta † uoto. Multis inſulis, nec ignobilibus circundatur, quarū † Hybernia ei [d] proximat magnitudine. Inhumana, ritu incolarū aſpero: aliàs ita pabuloſa, ut pecuaria, niſi interdum æſtate à paſtibus arceantur, in periculū agat ſatias. [e] Illic nullus anguis, auis rara, gens inhoſpita, et bellicoſa. Sanguine interemptorū hauſto, prius uictores uultus ſuos oblinunt. Fas ac nefas eodē animo ducunt. Puerpera ſi quando marem edidit, primos cibos gladio imponit mariti, inq; os paruuli ſummo mucrone auſpicium alimentorum leuiter infert, et gentilibus uotis optat, non aliter quàm in bello, & inter arma mortem oppetat. Qui ſtudent cultui, dentibus mari nantiū belluarū inſigniunt enſium capulos, candicant enim ad eburneam claritatem. Nam præcipua uiris gloria eſt in armorum nitela. Apis nuſq; Aduectum inde puluerem, ſeu lapillos ſi quis ſparſerit inter aluearia, examina fauos deſerūt. Mare, quod Hyberniam et Britanniam interluit, undoſum, & inquietum toto in anno, non niſi æſtiuis pauculis diebus eſt nauigabile. Nauigant autem uimineis alueis, quos circundant ambitione tergorū bubalorum. Quantocunq; tempore curſus tenebit, nauigantes eſcis abſtinent. Freti latitudinem in centum uiginti millia paſſuum diffundi, qui fidem ad uerum ratiocinati ſunt, æſtimarunt. [f] Silurum quoq; inſulā ab ora quam gens Britanna detinet, turbidum fretum diſtinguit; cuius homines etiam nunc cuſto-

† inſula qualibet

† uotum

† Hiuerna

† Nundinas ac nummum

† Thanatis

custodiunt morem uetustum. † Numum refutant, dant res, & accipiunt. Mutationibus necessaria potius, quàm precijs parant. Deos percolunt. Scientiam futurorum pariter uiri ac fœminæ ostentant. † Thanatos insula alluitur freto Gallico, à Britanniæ continenti æstuario tenui separata, frumentarijs campis felix, & gleba uberi, nec tantum sibi soli, uerum & alijs salubris locis. Nam cum ipsa nullo serpatur angue, asportata inde terra quoquo gentiũ inuecta sit,

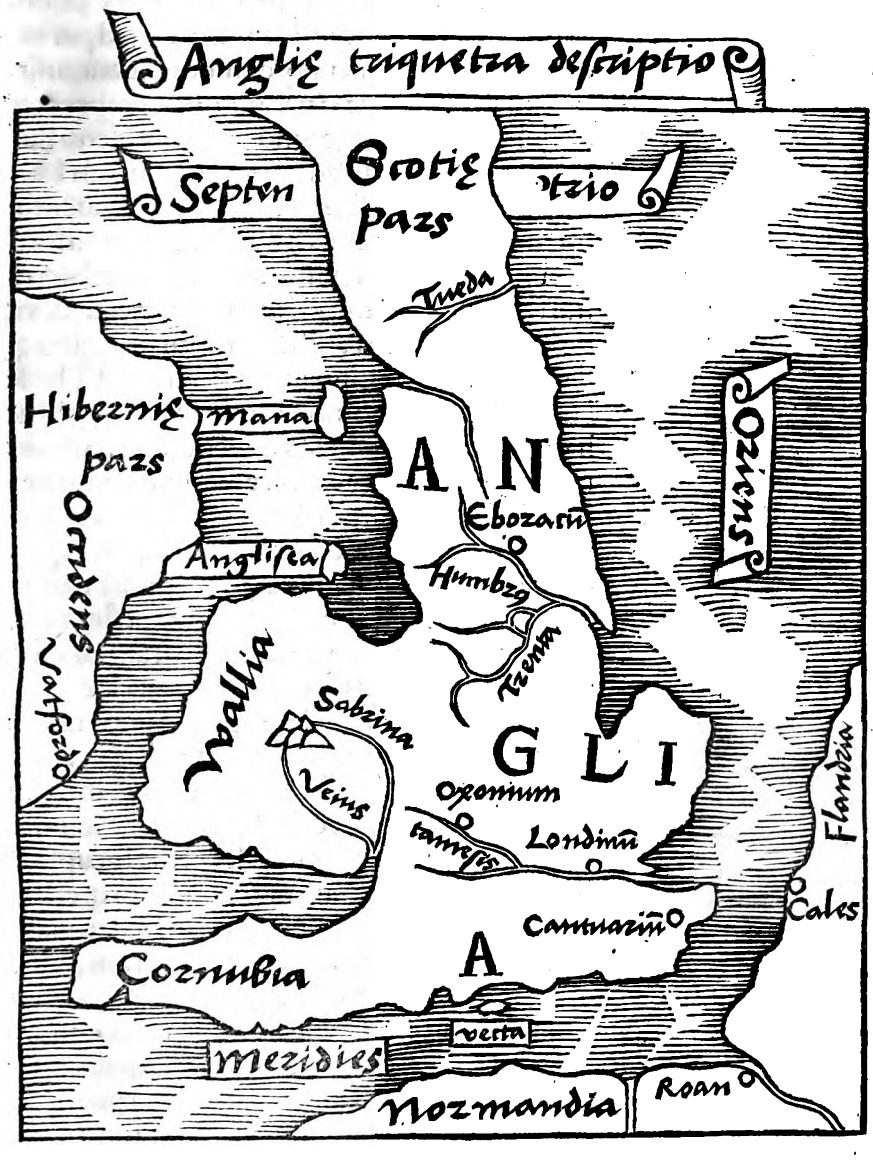

angues necat. Multæ & aliæ circum Britanniam insulæ, è quibus h Thule ultima, in qua æstiuo solstitio sole de Cancri sydere faciente transitum, i nox penè nulla. Brumali solstitio dies adeò conductus, ut ortus iunctus sit occasui.

millium: id uero quod contra septentrionẽ protenditur, millium passuum octingenta in longitudinem existimatur. Ita omnis insula est in circuitu uicies centũ millibus passuum. Libuit itaq; adijcere figuram, non totius insulæ, sed Angliæ dũtaxat, ut à nostri temporis studiosis est obseruata. Fluuius Tueda secernit Scotiam ab Anglia, & Sabrina Vualliam ab Anglia, etiam si Vuallia atq; Cornubia pareant regi Angliæ.

b ℂ Calydonicum usq; angulũ.) Hic angulus unà cum sylua Calydonia est in Scotia, ad quã nostræ figuræ descriptio non pertingit.

c ℂ Vlyssem.) Vlyssem appulisse ad angulũ Calydoniæ fabulosũ putatur, cum apud nullum grauẽ autorem inueniatur illum nauigasse ad Britanniæ insulã.

d ℂ Proximat magnitudine.) Cæsar quinto cõmentario belli Gallici sic scribit: Hybernia dimidio minor ut æstimatur, q̃ Britannia. Quod aũt inhumani incolæ Hyberniæ hic describuntur, idem sentit Strabo lib. 4. Lõge magis, inquit, quàm Britanni syluestres illius sunt incolæ: anthropophagi, id est, hominũ carne uescentes, manduconesq; magni. Defunctos etiã parentes esse in eximia honestatio

parte ponunt: nec minus alienis in propatulo uxoribus immiſceri, matribus etiam atq; ſororibus. Hac uero tempeſtate quãuis Hyberni aſpero cultu plerunq; ſint, fidem tamen Chriſtianam cuſtodiunt.

e ℂ Illic anguis nullus.) Hybernia *latitudine ſui ſtatus & ſalubritate ac ſerenitate aëris multum Britanniæ præſtat, ita ut raro ibi nix pluſquam triduana permaneat. Nemo propter hyemem aut fœna ſecet aut ſtabula fabricet iumentis: nullum ibi reptile uideri ſolet, nullus ibi ſerpens uiuere ualet. Nam ſæpe illò de Britannia allati ſerpentes, mox ut proximãtes terris naſi gio, odore aëris illius attacti fuerint, interierunt: quin potius omnia quæ de eadem inſula ſunt, contra uenenum ualent. Deniq; uidimus quibuſdam à ſerpẽtibus percuſſis, raſa fŏlia codicum, qui de Hybernia uenerant, & ipſam raſuram aquæ immiſſam ac potui datam, talibus protinus totam uim ueneni graſſantis, totum inflati corporis abſumpſiſſe ac ſedaſſe tumorem. Diues lactis ac mellis inſula, nec uinearum expers, piſcium uolucrumq;, ſed & ceruorum caprarumq; uenatu inſignis. Hæc Beda cap. primo libri primi. Cæterũ quod illic auis rara eſſe dicitur, id aiunt eſſe propter turbidum ac nebuloſum inſulæ aërem. Naturale enim eſt, ut in cœlo plerunq; caliginoſo auis rara ſit aut nulla, quod ſcilicet aër huiuſmodi ad uolandum ſit ineptus, eisq; inſalubris quæ idipſum elementum incolunt. f ℂ Siluram quoq; inſulas.)* Secundum Polydorum Silures tenent maritimam oram Scotiæ, *ubi traiectus eſt in* Hyberniam *16. milia paſſuũ. g ℂ Thanatos.)* Hanc inſulam Polydorus *in hiſtoria Anglica* appellat Taneton, *ſcribitq; de ea in hunc modum:* Inſula Cantij quæ Tanetos nominatur, *ad ortum ſpectat, patetq; in longitudinem uix miliaria nouem, ac in latitudinem paulò minus: at paucis abhinc annis excluſo paruulo aquæ meatu, quo à continente diuidebatur, nunc bona ex parte terræ conĩuncta eſt. h ℂ Thule.)* Putant hãc inſulam ſic dictã quaſi Thole, Græcis enim θολὸς turbidus & niger dicitur. Thule autem inſula ob nimiam à ſole diſtantiam caliginoſa et obſcura plerũq; eſt. Alij à τυλῶ Tylen dictam arbitrantur, propter nimiam eius à noſtro orbe diſtantiam. De hac Polydorus ſic ſcribit: Poſt Orcades Thule eſt, quam nunc Ilam dicunt. Ab ea unius diei nauigatione,

Vtra Thulen accepimus pigrum eſſe et concretum mare: inde à Calydoniæ promõtorio Thulen petentibus biduí nauigatio eſt.[k] Excipiunt Hæbudes inſulæ quinq; numero, quarum incolæ neſciunt fruges, piſcibus tantum & lacte uiuunt. Rex unus eſt uniuerſis. Nam quotquot ſunt, omnes anguſta interluuie diuidunt. Rex nihil ſuum habet, omnia uniuerſorũ: ad æquitatem certis legibus ſtringitur, ac ne auaritia diuertat à uero, diſcit paupertate iuſtitiam, utpote cui nihil ſit rei familiaris: uerum alitur è publico: nulla illi datur fœmina propria, ſed per uiciſſitudines in quancunq; cõmotus fuerit, uſurariam ſumit: unde ei nec uotum, nec ſpes conceditur liberorum. Secundam à continenti ſtationẽ euntibus[l] Orcades præbent, quæ ab Hæbudibus porrò abſunt ſeptem dierũ totidemq; noctium curſu: numero tres, uacant homine, non habent ſyluas, tantum iunceis herbis inhorreſcunt: cæterum earum nudæ arenæ, & rupes tenent. Ab Orcadibus Thulen uſq; quinq; dierum ac noctium nauigatio eſt. Sed Thule larga, & diutina pomona copioſa eſt. Qui illic habitant, principio ueris inter pecudes pabulis uiuunt, deinde lacte, in hyemẽ conferunt arborum fructus. Vtuntur fœminis uulgò, certum matrimonium nulli. Circuitus Britanniæ quadragies octies ſeptuagintaquinq; millia paſſuũ ſunt: in quo ſpatio magna & multa flumina, fontes calidi opiparo exculti apparatu ad uſus mortalium: quibus fontibus præſul eſt Mineruæ numen, in cuius æde perpetui ignes nunq; caneſcunt in fauillas, ſed ubi cinis tabuit, uertitur in globos ſaxeos. Præterea ut taceã metallorum largã uariamq; copiã, quibus Britanniæ ſolum undiq; generum pollet uenis locupletibus,[m] Gagates hic plurimus, optimusq; eſt lapis. Si decorẽ requiras, nigro gẽmeus: ſi qualitatem, nullius ferè ponderis: ſi naturam, aqua ardet, oleo reſtinguitur: ſi poteſtatem, attritu calfactus applicita detinet, æquè ut ſuccinum. Regionem partim tenent barbari, quibus per artifices plagarum figuras, iam inde à pueris uariæ animalium effigies incorporantur, inſcriptiſq; uiſceribus hominis incremento pigmenti notæ creſcunt. Neq; quicquam magis patientiæ loco nationes ferè ducunt, quàm ut per memores cicatrices plurimum[n] fucí artus bibant.

Digitized by Google

gatione, ut ait Plinius, mare concretum, in quo Islandia est, ad quam etiam nunc mercatores nostri, pisces emendi causa, in singulos annos æstate commeant. Zieglerus uero de ea sic scribit: Islandia, id est, glacialis terra est Tyle, nulli ueterum non celebrata. Situs insulæ extenditur inter austrum & boream sub eleuatione polari 66. graduũ: estq; ipsa multa sui parte montosa & inculta. Qua aũt parte est plana, præstat plurimum pabulo tam læto ut pecus depellatur à pascuis, ne ab aruina suffocetur. Præterea est prædicanda insolitis miraculis. Rupes siue promontoriũ est, quod æstuat perpetuis ignibus instar Aetnæ: is locus putatur esse carcer sordidarum animarum. Glacies etiam certa appellitur littori magnis molibus, cuius si crusta adseruetur, quamuis magna diligentia, tamẽ disparet statim. Reperiuntur illic spiritus se exhibentes manifestos humanis ministerijs. Submersorum siue alio uiolento casu enectorũ spectra sese offerunt congressibus notorum hominũ tam manifesta, ut tanq̃ uiuentes accipiantur ab ignaris mortis illorum data dextera, nec deprehenditur error priusq̃ spectrum disparet.

i ℂ Nox penè nulla.) Hæc ad oculum cernuntur in sphæra materiali & astrolabio ad illius loci situm parato. *k* ℂ Excipiunt Hæbudes.) Plin. cap. 16. quarti libri asserit esse 30. insulas Hæbudes. Ptolemæus uero concordat in numero cum Solino. *l* ℂ Orchades.) Hæ insulæ autore Ptolemæo sunt numero 30. partim in Deucalidonico, partim in Germanico sitæ oceano, quarũ caput uocant Pamoniã, quod in ea locata sit episcopalis sedes, & sunt sub Scoti imperio. Insulani lingua utuntur Gothica, quod arguit eos à Germanis oriundos. Statura sunt procera, semper sano fermè corpore pariter atq; mente, quo fit ut multò longissimam degant ætatem, etsi piscibus plurimum uictitãt: nam terra continuo propemodum frigore obsita, multis in locis uix frumentum fert, arborem uero penè nullam. *m* ℂ Gagates.) De hoc lapide Plinius sic scribit: Niger est & planus, pumicosus, non multum à ligno differens, leuis, fragilis, odore si teratur grauis. Fictilia ex eo inscripta non delentur: cum uritur odorem sulphureum reddit: mirumq; accenditur aqua, oleo restinguitur, fugat serpentes, recreatq; uuluæ strangulationes: deprehendit sonticum morbũ, et uirginitatẽ suffitus. *n* ℂ Fuci artus.) Fucus color est cæruleus, qui uirore cõmendatur. Et secundum Cæsarem Britanni se inficiebant herba glasto, quæ similis est plantagini, quo horridiore essent aspectu in pugna: efficit enim hæc herba cæruleum colorem.

De Hispania & circũ eam insulis, de oceano, mediterraneoq; mari, deq; uarijs eorũ nominibus, et qd de maris incremento, decrementoq; philosophi tradiderunt. Cap. XXXVI.

REuersum ad continentem res Hispanienses uocãt. Terrarum plaga comparanda optimis, nulli posthabenda frugum copia, siue soli ubere, siue uinearum prouentus respicere, siue arborarios uelis. Omni materia affluit, quæcunq; aut precio ambitiosa est, aut usu necessaria. Argentum uel aurum si requiras, habet: ferrarijs nunquam deficit, nec cedit uitibus, uincit olea.[a] Diuidua est prouincijs tribus,[b] secundo Punico bello nostra facta. Nihil in ea ociosum, nihil sterile. Quicquid cuiuscunq; modi negat messem, uiget pabulis: etiam quæ arida sunt, ac sterilia, rudentũ materiem nauticis subministrãt. Non coquunt ibi sales, sed effodiunt. Depurgant in minium[c] nitelas puluerís, fucãt uellera, ut ad ruborem merum deputent cocci uenenũ. In Lusitania promontorium est, quod Artabrum alij, alij Vlyssipponense dicunt: hoc cœlum, terras et maria distinguit. Terris Hispaniæ latus finit. Cœlum & maria hoc modo diuidit,

SCHOLIA CAP. XXXVI.

Hispania plurima sortita est nomina. Dicta est Iberia, ab Ibero nobili eius flumine, ut Plinius in 3. & Iustinus in ult. tradũt. Deinde nominata est Hesperia ab Hespero Atlantis fratre, uel, ut alij malunt, ab Hespero stella occidẽtali, quod occasui sit ipsa subiecta. Hispaniam dictam uolunt ab Hispalo rege, autores sunt Berosus et Trogus: alij malunt ab Hispali eius urbe, quam Sibiliam nostrates uocant. Cæterum quàm fœcunda & fertilis sit Hispania, satis hic per Solinum explicatur. Vide et Iustinũ in ult. de fertilitate eius. Plinius quoq; lib. 4. cap. 20. dicit Hispaniam omnem à Pyrenæo metallis refertam, auri, argenti, ferri, plumbi nigri albiq;, id est, stanni. *a* ℂ Diuidua est prouincijs tribus.) Hæ sunt, Bætica, Lusitania et Tarraconẽsis. Nostro tempore succesit Bæticæ Granata, Lusitaniæ Portugallia & Gallicia, Tarraconensi Castilia, Nauarra et Arragonia. *b* ℂ Secundo Punico bello.) In hoc bello intulerunt Scipiones prima Romana signa per Pyrenæum iugum, ingentibus prælijs percutientes Hannonem & Hasdrubalem fratrem Hannibalis. Nam Scipio Africanus cepit Carthaginem atque alias urbes, nec

Digitized by Google

contentus fuit expulisse Pœnos, sed & pro uinciam ipsam stipendiariam fecit Romanis. Vide Florum cap. 17. lib. 2. & Liuium lib. 8. tertiæ decadis. c ¶ *Nitelas pulueris.*) *Sunt nitelæ micæ pulueris auri inter arenas repertæ, unde conflatur minium, quo ueteres utebantur ad exornandos libros. Fucant, id est, colorant uellera illo minio &c.* d ¶ *Vlyssipponense.*) *Est Vlyssippo oppidū ab Vlysse conditum, ex cuius nomine promontoriū appellatur, quod maria terrasq; distinguit. Nam ab eius ambitu inchoat mare Gallicum, & facies septentrionalis oceani.* e ¶ *Terminatis.*) *Quidam legendū censent, terminati, ut sit sensus, oceanus Gallicus & frons septentrionalis terminati oceano Atlantico & occasu.* f ¶ *Spirante Fauonio.*) *Qui sentiunt equas uento concipere, Varronem habent autorem. Iustinus uero ex Trogi sententia putat hoc omnino fabulosum esse. In Lusitanis, inquit, iuxta fluuiū Tagum equas uento concipere multi autores prodiderunt, quæ fabulæ ex equarum fœcunditate & gregū multitudine natæ sunt, qui tanti in Gallitia & Lusitania tamq; pernices uisuntur, ut non immeritò ipso uento cōcepti uideantur.* g ¶ *Bætis prouinciæ.*) *Sensus est, Bætica nomen habet à Bæti fluuio, sicut Iberia ab Ibero. Et quod Pœni seu Carthaginenses referuntur condidisse Carthaginem in Hispania, quidam eum locū sic intelligendū putant, quod fundata fuerit Carthago Hispaniæ noua à Thelamonio Teucro, deinde à Pœnis instaurata atq; colonia facta, & tandē à Scipione summis uiribus expugnata.*

h ¶ *Gemma Ceraunia.*) *Est lapis iste similis pyropo, id est, ignei aspectus, nec inuenitur nisi in loco fulmine icto, unde & nomen habet: κεραυνὸς enim græcè, latinè fulmē dicitur.* i ¶ *Cassiterides insulæ.*) *Strabo & Ptolemæus dicunt has esse numero decē in occiduo mari sitas. Vocantur aūt Cassiterides à fertilitate plumbi: nam κασσίτερος Græcis stannū dicitur. Cæterum Fortunatæ insulæ sunt, quæ & Canariæ dictæ, nomen illud à fertilitate habentes, atq; sitæ in oceano è regione Africi littoris.* k ¶ *Ebusus.*) *Duæ Baleares insulæ sunt quas Græci Gymnesias uocant,*

quod à circuitu eius incipiunt oceanus Gallicus, & frons septentrionalis, oceano Atlantico & occasu [e] terminatis. Ibi oppidum Vlyssippo, ab Vlysse conditū: ibi Tagus flumen. Tagum ob arenas auriferas cæteris amnibus prætulerunt. In proximis Vlyssipponis equæ lasciuiūt mira fœcūditate. Nam [f] spriante Fauonio uento concipiunt, & sitientes uiros aurarum spiritu maritantur. Iberus amnis toti Hispaniæ nomē dedit, [g] Bætis prouinciæ, uterq; nobilis. Carthaginem apud Iberos, quę mox colonia facta est, Pœni condiderunt. Tarraconem Scipiones, ideo caput est prouinciæ Tarraconensis. Lusitanum littus pollet [h] gemma Ceraunia plurimum, quam etiam Indicis præferunt: huius Ceraunię color est è pyropo: qualitas igni probatur, quem si sine detrimento sui perferat, aduersus uim fulgurum creditur opitulari. [i] Cassiterides insulæ spectant aduersum Celtiberiæ latus, plumbi fertiles: & tres Fortunatæ, è quibus solum uocabulum signandum fuit. [k] Ebusus è Balearibus, quæ à Dianio abest septingenta stadia, serpentem non habet, utpote cuius terra serpentes fugiet. Colubraria, quæ Sucronem uersus est, fœta est anguibus. [l] Bocchoris regnum Baleares fuerunt, usq; ad euersionem frugum, cuniculis animalibus quōdam copiosæ. In capite Bæticæ, ubi extremus est noti orbis terminus, insula à continenti septingentis passibus separatur, quam Tyrij à rubro profecti mari [m] Erythræam, Pœni lingua sua Gadir, id est, sepem nominarunt. In hac [n] Geryonem habitasse plurimis monimentis probatur, tametsi quidam putent Herculem boues ex alia insula abduxisse, quæ Lusitaniam contuetur. Sed Gaditanum fretum à Gadibus dictum. Atlanticus æstus in nostrum mare [o] discidium orbis immittit. Nam ὠκεανὸς, quem Græci sic nominant à celeritate, ob occasū solis irrumpens, læuo latere Europam radit, Africam dextro, sciſſisq; Calpe & Abila montibus, quos dicunt columnas Herculis, inter Mauros funditur & Hispaniam: ac freto isti, cuius XV. millia passuum efficit longitudo, latitudo uix septem, quodam ostio aperit limen interni æquoris mistus mediterraneis sinibus, quos ad usq; orientem propellit. Horum, qui Hispanias profundit, [q] Ibericus fertur & Balearicus: qui Narbonensem prouinciam, Gallicus: mox Ligusticus, ab eo ad Siciliam Thuscus, quē Græci Ionium, uel Tyrrhenum,

rhenum, Itali inferum uocãt. A Sicilia Cretam uſq; Siculus: inde Creticus, qui in Pamphyliam & Aegyptium protendit mare: quæ aquarum moles [r] torto in ſeptentrionem prius latere, anfractibus magnis iuxta Græcias & Illyricum, per Helleſpontum in anguſtias ſtringitur Propontidos, quæ Propontis Europam Aſiam q; diſcriminans, ad Mæotida peruenit. Cauſas no minum non uniformis dedit ratio. Aſiaticum & Phœnicium à prouincijs dictum: ab inſulis Carpathium, Aegæum, Icarium, Balearicum, Cyprium: à gentibus Auſonium, Dalmaticũ, Liguſticum, Thuſcũ: ab oppidis Adriaticum, Argolicum, Corinthium, Tyrium: à caſibus hominum Myrtoum, uel Helleſponticum: à memoria regis Ionium: à bouis tranſitu, uel anguſtijs etiam meatibus boum peruijs, Boſphorus: à moribus accolarum Euxinus, ἄξενος ante appellatus: ab ordine fluenti, Propontis. Aegyptium pelagus Aſiæ datur, Gallicum Europæ, Africum Libyæ: his ut quæq; proxima ſunt, uenerunt in partes partium. Hæc in gremijs terrarum. Oras autem extimas oceanus amplectitur, qui à littoribus ſuis Arabicus, Perſicus, Indicus, Eous, Sericus, Hyrcanus, Caſpius, Scythicus, Germanicus, Gallicus, Atlanticus, Libycus, Aethiopicus dicitur: [s] cuius acceſſus incrementa circa littora Indiæ uehementiſſime proruunt, maximosq; ibi exitus faciunt, ſiue quod ſuſpenſus altius ſuſtollatur ui caloris, ſeu quod in ea parte orbis & fontium & fluminum copia ſit effuſior. Dubitatur etam nunc [t] quibus ex cauſis intumeſcat oceanus, uel quatenus cum ſuperfluus ſibi fuerit, rurſus in ſe † reſidat. Nec in obſcuro eſt, plura pro ingenijs diſſerentium potius, quàm pro ueritatis fide expreſſa: ſed omiſſa ancipiti concurrentium quæſtione, has opiniões probatiſſimas inuenimus. [u] Phyſici autumant mundũ animal eſſe, eumq; ex uarijs elementorum corporibus conglobatum, moueri ſpiritu, regi mente: quæ utraq; diffuſa per membra omnia, æternæ molis uigorẽ exerceãt. Sicut ergo in corporibus noſtris commercia ſunt ſpiritalia, ita in profundis oceani nares quaſdam mundi conſtitutas, per quas emiſſi anhelitus uel reducti modo inflent maria, modo reuocent. At hi [x] qui ſyderum ſequũtur diſciplinam, contendunt meatus iſtos commoueri lunæ curſibus, adeò ut ſic uiciſſitudines inter maciem aquarum & plenitudinem, reſpiciant, & hodie uulgò appellãtur Maiorica & Minorica, ſitæ in mari mediterraneo. Vocantur Baleares à βάλλειν iacere: nam habitatores eius fuerũt funda bellicoſi: nec pueris eſurientibus olim matres dabant panem, niſi illum ictu fundæ è baculo aliquo ſublimi, cui erat infixus, deieciſſet. De Colubraria inſula habes apud Melam in fine ſecundi. l ℂ Bocchoris.) Bocchoris regis meminit Diodorus Siculus in ſecundo. Plinius quoq; cap. 22. quarti ſcribit Bocchoros eſſe gentem Bæticæ: & ab hoc fortaſsis rege nomen eſt ſumptũ, cui paruerunt, donec Baleares inſulæ redundarent cuniculis, & ſuffoderent totas inſulas.

m ℂ Erythræam.) Hæc eſt inſula Gadis, ſeu inſula Gaditana in fine Bæticæ prouinciæ atq; in extremo noſtri orbis uerſus occidentem, diſtans à Calpe (de quà ſuprà diximus cap. 28.) ſeptingentorũ quinquaginta ſtadiorum interuallo. In hac olim fuit templum Herculis celebre, in quo quidam columnas illas eſſe exiſtimarunt, quæ Herculis columnæ nuncupantur. Eſt & urbs in hac inſula Gadir opulenta, quã alij uocant Erythream, quidam Aphrodiſiam, alij Cotinuſam, & quidam ex noſtris Tarteſon, indigenæ uero appellauerũt Iunonis inſulam. n ℂ Geryonem.) Eſt Geryon nomen regis Hiſpani, qui ob triplex regnũ corpore triplicato fertur conſtitiſſe, quem Hercules interfecit, eiusq; boues abſtulit. Præfuit autem tribus inſulis quæ adiacent Hiſpaniæ, in Balearibus ſcilicet & Gadibus. o ℂ Diſcidium orbis immittit.) Suprà cap. 28. id figura oſtendit, quomodo oceanus irrumpit in terram, diuiditq; Africam ab Europa, ſcindens in ipſo ingreſſu mõtes Calpen et Abilam, qui Herculis columnæ eſſe putantur. Cæterum oceanus Græcis uelocitatem ſignificat, ob celeres cõmotiones & tempeſtates quæ excitantur in mari: nam ὠκεὺς uelox dicitur: & fauces illæ ubi ingreditur terrã, quæ longitudine quindecim milliũ paſſuum patẽt, in latitudine aũt quinq; millium, uel ut Solinus hic dicit, ſeptem millium, fretũ Gaditanum dicitur: nam habet Gades ad ſiniſtrã, & æſtum Atlanticum ad dextram. En tam modico ore, & per anguſtias illas tam immenſa æquorum uaſtitas proditur.

q ℂ Ibericus & Balearicus.) De his similibus si libet plura legere, consule Plinium quinto capite libri tertij in fine.

ant ad auctus eius uel defectiones: neq; eodem semper tempore, sed prout illa aut mergat, aut surgat, uariant se alternantes recursus.

r ℂ Torto in septentrionē latere.) Intelligit mare Aegæum: illud enim à mare mediterraneo flectitur in Boream, sortiturq; alia alijs locis nomina. Vbi primum se coarctat, uocatur Hellespontus: deinde Propontis ubi se expandit: ubi iterū pressit, Thracius Bosphorus: et rursum ubi effunditur, pontus Euxinus: quà paludi cōmiscitur, Cimmerius bosphorus. Palus ipsa appellatur Mæotis. Hos maris anfractus suprà cap. 28. uel sensu aspicere poteris. Porrò diuersitas nominum accidit mari, quod est elementū unum, pro locorum appellationibus, sicut etiam multæ terræ, ut Africa, Hispania, Thracia, Macedonia, Syria, Aegyptus, Gallia, Italia &c. pro regionū appellantur uocabulis, & tamen una est terra. A prouincijs denominata sunt maria, quæ uel maris imperio sortitæ sunt, uel nauigandi peritia plurimum ualuerunt. Reliqua clara sunt in Solino, nisi fortè nescias quod sit Myrtoum mare, hoc interiacet intra Ionium & Aegæum, à Myrtilo Mercurij filio nomen habens, qui ibi præceps in mare datus est. Alij à Venere sic dictum uolunt, cui sit myrtus consecrata. Sic quoq; Hellespontus dictus est ab Helle Athamantis filia ibi submersa. Euxinus uero sic dictus propter sæuitiam incolarum: sonat enim Græcis Euxinus bonum hospitiū, cuius contrarium hic accipiendū est, sicut et antea sinus ille recte uocatus fuit ἄξεινος, id est, inhospitalis. Porrò Propontis nomen illud habet, quod ante Pontum sita sit. Aegyptium uero pelagus, quod scilicet ultra Nilum orientē uersus est, Asiæ adscribitur. Et hæc omnia maria inter terræ gremia sunt, cum undiq; terris cingantur: non aūt sic oceanus, qui solum unū continentis attingit littus. s ℂ Cuius accessus.) Sunt, inquit, maris Indici accessus incrementorū causæ tres: Lunæ ipsius uis maior, solis ingens calor, unde aqua in altum tollitur, ut in feruente aqua nosse licet: & aquarum illò fluentium copia, de quibus & infrà cap. 65.

t ℂ Quibus ex causis intumescat oceanus.) Quod maria sic statis temporibus ac lunaribus horis fluunt & refluūt, quidam uentis idipsum totum tribuunt, qui quoties uiolenter flauerint, undas maris concitant & euertunt. Aristoteles uero & Heraclitus à sole maris fluxus & refluxus fieri existimant, quod uidelicet solis propinquitate mare æstuans intumescat, fluensq; tandem proxima quæq; uerberet. Timæus flumina causatur per Celtarum mōtes Atlanticum irrumpentia: protrudendo enim suo impetu mari æstum ciere, contráq; remisso, mare retro denuò agere, & æstum tandem refluū sic efficere. Sunt qui in sydera hunc redigant effectum, nempe quod ui eorum maria sursum elata, in diuersum effluant. Quidam motum terræ pro causa assignant. Sunt alij qui specum quendam ponunt, ex cuius hiatu aquæ sustolluntur & iactantur maria. Alij, qui & uerius scribere probantur, aiunt maris accessum fieri lunæ incremento, è diuerso decremento fieri recessus. Vnde Macrob. primo de som. Scipionis tradit hos maris fluxus & refluxus uariari secundū lunæ diuersitatē, ita ut oceanus primo nascentis lunæ die fiat solito copiosior, minuitur paulisper secundo, minoremq; uidet eum tertius q̄ secundus, & ita decrescendo ad diem septimum peruenit: rursus octauus dies manet septimo par, & nonus fit similis sexto, decimus quinto, et undecimus fit quarto par, tertio quoq; duodecimus, & tertiusdecimus fit similis secundo, quartusdecimus primo. Tertia uero hebdomas eadem facit quæ prima, & quarta quæ secunda.

u ℂ Physici autumant.) Stoici putarunt hunc mundum esse animatum ac sensu præditum, sic argumentantes: Fieri non potest ut sensu careat, quod sensibilia ex se creat: mundus autem generat hominem qui est sensu præditus, ergo & mundum ipsum sensibilem oportet esse. Item sine sensu esse non potest cuius pars habet sensum: & cum homo sensibilis sit, etiam mundo, cuius pars homo est, oportet inesse sensum: unde & putarunt mundum suo anhelitu efficere hunc fluxum, & retrahere suo spiritu undam. Sic & Strabo primo Geographiæ libro scribit: Mare, inquiens, natura ipsa refluens terram reuerberat: animantibus enim simile est. Sicut enim illæ spiritum assiduè admittunt & remittunt, sic mare semper in se & ex se recurrenti quadam agitatione mouetur: id autem perstanti in littore indicat fluctuatio: pariter enim alluuntur & undantur, & rursus alluuntur, & istud assiduè, & fluctui supercurrit quoq; unda, & si tranquillum sit, uim quandam maiorem habet, ut omnia aliena eijciat in terram.

x ℂ Qui syderum sequuntur disciplinam.) Astrologorum constans sententia est, lunam humidis prædominari, quemadmodum solem calidis: unde consequens est, ut super regionem quamcunq; eleuata luna fuerit, in ea maris aqua directe sursum tollatur, ueluti naturalem eius sequens causam, instar Magnetis ferrum attrahentis. Aliorum opinio est id accidere angulorum diuersitate, quos lunæ radij super aquas faciunt, dum uel luna oritur, uel in cœli medio extiterit. Aristoteles libro quem de elementorum proprietate inscripsit, cap. 6. sic inquit: Cum æquat luna cœli medium, ad suam formam reuertitur maris aqua, deinde cum occidere cœpit, etiam incipit extendi aqua donec in cardine inferiori luna fuerit, tuncq; diminui aqua incipit, quemadmodū cum luna oriri uult, aqua augeri mox incipit.

De Libya,

Digitized by Google

De Libya, hortis Heſperidum, ac monte Atlante. Cap. XXXVII.

DE Hiſpania excurſus in Libyam. Nam Belonæ progreſſus, quod Bæticæ oppidum eſt, ultra interiacens fretum trium & triginta milliũ paſſuum, Tingi excipit, Mauritaniæ nũc colonia, & cuius primus autor Antæus fuit. Porrò quia in illo ambitu [a] Aegyptium finitur pelagus, & Libycum incipit, placuit ut Africam Libyam diceremus. Quidam tamen Libyam à Libya Epaphi filia, Africam autem ab Afro Libys Herculis filio, potius dictam receperunt. Lix quoq; colonia in eodẽ tractu conſtituta eſt, ubi [b] Antæi regia, qui implicandis explicandisq; nexibus humi melius ſciens, ueluti genitus matre terra, ibidem ab Hercule uictus et extinctus eſt. Nam de * hortis Heſperidũ, et peruigili dracone, ne famæ licentia uulneretur, fides & ratio hæc eſt: flexuoſo meatu æſtuarium è mari fertur, adeò ſinuoſis lateribus tortuoſum, ut uiſentibus procul lapſus angueos fracta uertigine mentiatur. Itaq; quod hortos appellauere circundat; unde pomorum cuſtodẽ interpretantes, ſtruxerunt iter ad mendacium fabulandi. Sed hæc inſula ſinuata ſinibus aluei recurrentis, & in quibuſdam æquoris ſpiris ſita, præter arbores oleaſtri ſimiles, & aram ſacram Herculi, aliud nihil præfert quod propaget uetuſtatis memoriam. Verum ultra frutices aureos, et metalla frondentia, illud magis mirũ, quod ſolum inferiore licet libra depreſſius, nuſquam tamẽ [c] acceſſus freti ſuperlabitur, ſed obſtaculo naturalis repaguli in ipſis marginibus hæret unda, & intimis orarum ſupercilijs ſponte fluctus in gyrum reſiſtunt: ita ſpectando loci ingenio nimirum planicies manet ſicca, quamuis prona ſuperueniant æquora. Sala oppidum imminet Salæ flumini: ab hoc per [d] Autololum gentem iter eſt in Atlanticas ſolitudines. Atlas [e] mons è media arenarum conſurgens uaſtitate, & eductus in uiciniam lunaris circuli, ultra nubila caput condit. Quà ad oceanum extenditur, cui à ſe nomen dedit, manat fontibus, nemoribus inhorreſcit, rupibus aſperatur, [f] ſqualet ieiunio, humo nuda, nec herbida. Quà Africam cõtrauerſus eſt, opimus naſcẽtibus ſponte frugibus, arboribus proceris opaciſſimus, quarum odor grauis, comæ cupreſſi ſimiles, ueſtiuntur lanu-

SCHOLIA CAP. XXXVII.

Hactenus Solinus egit de Europa, et de his quæ in ea digna relatu uiſa ſunt, nunc ſtylum uertit ad deſcribendã Libyam ſiue Africam. Veteres quidam Geographi littoralem Africam in quatuor diuiſerunt prouincias, Mauritaniã, Numidiam, Africam minorem, & Cyrenaicam. Poſteriores uero plures præter memoratas in ea prouincias fecerunt, nempe Libyam interiorem, Carthaginẽ, duplicem Mauritaniã, Aethiopiam &c. De Hiſpania itaq; prima parte Europæ facit Solinus excurſum, id eſt, tranſitum in Africam, à Belone ſcilicet oppido Bæticæ, ad Tingi oppidũ Mauritaniæ Cæſarienſis, quod olim condidit Antæus.

a ℂ Aegyptium finitur pelagus.) Hoc uult, quod totum mare rubrum non Aegypto connumeratur, ſed pars quædam Libyæ adſcribitur: nam ubi finitur Aegyptium pelagus, ibi incipit Libycum. Quod autem quidam Libyam à Libya Epaphi filia dictam putant, Hebraica ueritas Geneſeos cap. 10. aliter habet, nempe quod מִצְרַיִם יָלַד אֶת לוּדִים *id eſt, Mizraijm genuit Ludim. Per Mizraijm autẽ in Hæbraiſmo intelligitur Aegyptus, & per Ludim Libya, quod ſcilicet eas regiones occuparunt, & earum dominio potiti ſunt Mizraijm & Ludim, nomina ſua eis imponentes. b ℂ Antæi regia.) Narrantur multa fabuloſa ab autoribus de iſto Antæo & eius magnitudine, ſed reijcimus hic ludicra, et quæ ueriſimilia uidẽtur acceptamus. * ℂ De hortis Heſperidum.) Atlas ex Heſperide coniuge ſeptẽ filias procreaſſe dicitur, quæ à matris nomine Heſperides, & à patre Atlantides dictæ ſunt. Vide fabulam apud Statiũ 2. Theba. Has Heſperides hortũ habuiſſe referuntur, in quo erant mala aurea Veneri cõſecrata, quæ Hercules miſſus ab Euryſtheo rege Argiuorum, occiſo peruigili dracone (ſic nomen erat cuſtodis) ſuſtuliſſe dicitur. Reuera autem nobiles fuerunt puellæ, quarum greges abegit Hercules, occiſo eorum cuſtode, unde mala is fingitur ſuſtuliſſe, hoc eſt, oues. Mãla enim, id eſt, μῆλα, & poma & oues ſignificant. Solinus tamen hic draconẽ interpretatur flexuoſum meatũ &c. dicitq; locum illum intra ſe amplecti inſu-*

Digitized by Google

lam, quam æstus maris non inundat, in qua arbores crescunt oleastri similes. Est autem oleaster arbor quæ nec cariem nec uetustatem sentire dicitur, cuius ramis primus Hercules coronatus est. c ¶ Accessus freti.) Strabo lib. ult. de huius loci specu sic scribit: Dicunt in Emporico sinu antrum esse, quod interius suscipit usq; ad septem stadia. In eius aũt fronte locum esse humilẽ & planum, in quo Herculis ara sit, eamq; minime oblui ab influxu: quod ego, inquit, unum ex figmentis puto. Hoc Hesperidum pomarium in Aethiopia Placidus fuisse tradit, in quo poma aurea nascebantur.

d ¶ Per Autololum gentem.) Autololes Africæ populi, sola pedum pernicitate memorabiles sunt. Vnde de homine mira pedum celeritate prædito dicitur prouerbialiter, Autololibus fugacior.

e ¶ Atlas mons.) Plinius cap. primo quinti naturalis historiæ, sic scribit de hoc monte: Atlantem è medijs arenis in cœlum attolli prodiderunt, asperum, squalentẽ, quà uergat ad littora oceani, cui cognomen imposuit. Eundem opacum, nemorosum & scatebris fontium riguum: qua spectat Africam, fructibus omnium generum, sponte ita subnascentibus, ut nunq; satietas uoluptatibus desit. Incolarum neminem interdiu cerni, silere omnia, haud alio quàm solitudinum horrore, subire tacitam religionem animos propius accedẽtium, præterq; horrorem elati super nubila atq; in uicinia lunaris circuli, eundemq; noctibus micare crebris ignibus, Aegipanũ, Satyrorumq; lasciuia, impleri tibiarum ac fistulæ cantu, tympanorum & cymbalorum sonitu strepere. Strabo quoq; de hoc monte sic scribit: [A] tlas undiq; teres, & (ut fertur) adeò celsus, ut eius cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neq; hyeme neq; æstate: columnam cœli illum esse indigenæ aiunt.

f ¶ Squalet ieiunio.) Desituitur h[l]more, & ob id caret herbis & arboribus uiridibus. g ¶ Euphorbia.) Vide Plinium de hac herba cap. 7. uicesimiquinti naturalis historiæ. h ¶ Choris Aegipanum.) Sunt Aegipanes monstra habentia pedes caprinos, quæ stulta gentilitas pro dijs coluerunt, sacrificia annua obtulerunt, atq; templa cõstruxerunt: de quibus & infrà cap. 44. i ¶ Per quadringenta.) Apud Plinium cap. primo quinti legitur, per 485. millia passuum. De fluuio Asana habes apud eundem Plinium. Ptolemæus habet, Asama. De crocodilis & hippopotamis dicetur infrà cap. 45. k ¶ Iuba etiam Ptolemæi filius.) Apud Plinium cap. primo quinti legitur: Iuba Ptolemæi pater, qui primus utriq; Mauritaniæ imperauit, studiorũ claritate memorabilior etiam quàm regno, similia prodidit de Atlante. Quid si legas, Iuba etiam Iubæ filius. Strabo lib. ult. Paulò, inquit, ante nostra tempora, Bogus & Bocchus reges, Romanorum amici, eam tenebant, quibus deficientibus, Iuba successit in imperio. Is Iubæ filius fuit eius qui contradiuum Cæsarem, cum Scipione bellum gessit. Quum uero Iuba nuper diem obijsset, successit in imperio Ptolemæus, ex Antonij & Cleopatræ filia ortus. Hucusq; Strabo. Fuit ergo Iuba iunior Iubæ filius, & Ptolemæi pater.

gine, sericis uelleribus nihilo uiliore. In eo latere & herba g Euphorbia copiosa, cuius succus proficit ad ocularíam claritatem, & multiplex præsidium sanitatis, nec mediocriter percellit uim uenenorum. Vertex semper niualis. Saltus eius quadrupedes ac serpentes, feræ, & cum his elephanti occupauerunt. Silet per diem uniuersus, nec sine horrore secretus est. Lucet nocturnis ignibus, [h] choris Aegipanum undiq; personatur. Audiuntur & cantus tibiarum, & tinnitus cymbalorum per oram maritimam. A Lixa abest quinq; & ducentis millibus passuum. Lix à Gaditano freto centum duodecim millibus, habitatus antè, ut indicat loci facies: quondam cultu exercita, in qua usq; adhuc uitis & palmæ extant uestigia. Apex Perseo & Herculi peruius, cæteris inaccessus, ita fidẽ ararum inscriptio palàm facit. Quà spectat occasum, inter ipsum & flumen Anatim [i] quadringenta nonagintasex millia passuũ infames bestijs syluæ obsident. Amnes circa eum non tacendi, qui licet separentur interuallis amplioribus, transierunt tamen in quoddam Atlantici montis ministerium. Asana marino hausto, Bambothum crocodilis & hippopotamis refertum. Vltra adhuc amnis qui atro colore exit per intimas & exustas solitudines, quæ torrente perpetuo, & sole nimio, plus quàm ignito, nunquam ab æstu uindicatur. Hæc de Atlante, quem Mauri Dyrin nominant, & Hannonis Punici libri, et nostri annales prodiderunt. [k] Iuba etiam Ptolemæi filius, qui utriusq; Mauritaniæ regno potitus est. Suetonius quoq; Paulinus summam huic cognitioni imposuit manũ, qui ultra Atlantem primus, & penè solus Romana signa circuntulit.

De Mauri-

De Mauritania, & de elephantis, atq; draconibus, & unde fiat cinnabaris. Cap. XXXVIII.

IN Prouincijs Mauritanijs Tingitana, quà solstitiali plagæ obuia est, quaq; porrigitur ad internum mare, exurgit montibus septem, qui à similitudine fratres appellati, freto imminent. Hi montes elephãtis frequentissimi sunt. Monet à principio hoc animantiũ genus dicere. Igitur [a] elephanti iuxta sensum humanum intellectum habent, memoria pollent, syderũ seruant disciplinam. Luna nitescente gregatim amnes petunt, mox aspersi liquore, solis exortũ motibus quibus possunt, salutãt, deinde in saltus reuertũt. [b] Duo eorum genera sunt: nobiliores indicat magnitudo, minores nothos dicunt. [c] Candore dentium intelligĩt iuuenta: quorum alter semper in ministerio est, alteri parcitur, ne hebetatus assiduo repercussu, minus uigeat, si fuerit dimicandum. Cum uenatu premuntur, pariter confringunt utroq;, ut [d] ebore damnato non requirant: hanc enim sibi causam periculi præsentiunt. [e] Oberrant agminatim. Natu maximus ducit agmen, ætate proximus cogit sequẽtes. Flumen transituri minimos antemittunt, ne maiorum ingressus alueum atterant, & profundos depressis uadis gurgites faciant. Venerem ante annos decẽ fœminæ, ante quinq; mares nesciunt. Biennio coëunt, quinis nec amplius in anno diebus, non prius ad gregarium numerum reuersuri, quàm uiuis aquis abluantur. Propter fœminas nunq; dimicant: nulla enim nouerunt adulteria. Ineſt illis clementiæ bonũ: quippe si per deserta uagabundum hominem forte uiderint, ductus usq; ad notas uias præbent: uel si confertis pecoribus occursitent, itinera sibi blanda & placida manu faciunt, ne quod obuium animal interimant. At cõflictu fortuito si [f] quando pugnatur, non mediocrem habent curam sauciorum: nam fessos uulneratosq; in medium receptant. Cum captiuitate uenerint in manus hominũ, mansuescunt haustu ordei succo. Maria transmeaturi naues non prius subeunt, quàm de reditu illis sacramentũ luatur. Indicos elephantes Mauri timent, & quasi paruitatis suæ conscij, aspernantur ab his uideri. Non annis decẽ, ut uulgus, sed biennio, ut Aristoteles definit, utero grauescunt, nec am

SCHOLIA CAP. XXXVIII.

Geographi duas Mauritanias esse dicunt, Tingitanam & Cæsariensem, à colonijs dictas Tingi et Cæsarea. Est aũt nomẽ Mauritaniæ græcum, Græci enim μαυρὸν nigrũ dicunt: & Mauritani sic uocati sunt propter nigredinem, id quod eis propter solis propinquitatem contingere certum est. Porrò quod hic Solinus narrat de septem Mauritaniæ montibus, quos fratres appellant, habet à Plinio, qui hæc eadem scribit cap. 2. libri quinti, dicens eos fratres appellatos à simili altitudine. a ℂ Elephanti.) *De hoc animante copiosiora inuenies apud Plinium à primo cap. usq; ad duodecimum libri octaui. Habes & apud Aristotelem plura cap. 1. 5. & 6. secundi, & item cap. 9. octaui. & cap. 46. noni, de natura animalium. Est, inquit Plinius, terrestrium animalium maximũ elephas, proximumq; humanis sensibus: quippe intellectus illis sermonis patrij, et in primis obedientia, officiorumq; quæ didicere memoria, amoris & gloriæ uoluptas, imò uero (quæ etiam in homine rara) probitas, prudẽtia, æquitas: religio quoq; syderum, solisq; ac lunæ ueneratio. Autores sunt, in Mauritaniæ saltibus ad quendam amnem, cui nomen est Anulo, nitescente luna noua, greges eorum descendere; ibiq; se purificantes solenniter aqua circumspergi, atq; ita salutato sydere in syluas reuerti.* b ℂ Duo eorũ genera.) *Quidã scribunt tria elephantorum esse genera, alios palustres, montanos alios, tertios campestres. Indi tradunt eos qui in paludibus capiuntur, dementes leuesq; esse: montanos uero peruersos et insidiosos, & nisi alicuius rei indigeant, minime ergà homines firmi. Campestres aũt benigni perhibentur & mansueti, etiam imitationis amatores: nam tripudiant, & ad fistulæ sonitũ saliunt, seq; à terra saltando subleuant. Indicis sunt Arabici minores, quos appellant nothos, qui ab Indicis plurimum degenerant. Nothus uocatur qui natus est ex uxore non legitima.* c ℂ Candore dentium.) *Cõmune id ferè est cunctis animantibus, ut senecta dentibus candorẽ adimat. In equis tamen contrà agitur, nam in senectute candidiores illis redduntur. De elephanti dentium usu sic scribit Plinius cap.*

Digitized by Google

tertio octaui: Circa dentes belli cura summa: alterius mucroni parcunt, ne sit præ lijs hebes, alterius operario usu fodiunt radices, impellunt moles. d ¶ Vt ebore damnato.) Idem æstus est et in Castoribus, ut suprà cap. 23. dictum est. Quot hic inuenias homines, qui seruandi opes gratia seipsos morti frequenter exponunt? A nemine contemni debet Catonis salubre illud præceptum: Quæ nocitura tenes, quamuis sint chara relinque. e ¶ Oberrant agminatim.) Eadem ferè uerba habet Plinius cap. 5. octaui. Apollonius tamen Tyanæus de transitu amnium diuersum uidit, nam Philostratus sic de eo scribit: Cum uideret Apollonius elephantes Indum flumẽ transeuntes, illorumq; essent circiter triginta, utebantur duce eo qui inter ipsos minimus erat: maiores uero ipsorum super dentium eminentias pullos gestabant, proboscide tanquam uinculo ipsos complectẽtes. De clementia elephantorum habes apud Plinium cap. 4. octaui. f ¶ Si quando pugnatur.) Plinius cap. 7. octaui hunc locum sic describit: Equitatu circumuenti, infirmos aut fessos uulneratosúe in mediũ agmen recipiunt, ac uelut imperio ac ratione per uices subeunt. Capti celerrime mitificantur hordei succo. Alienæ quoq; religionis (ait idem) intellectu, creduntur maria transituri non ante naues conscendere, quàm inuitati rectoris iureiurãdo de reditu. Cæterum quod in annos trecentos uiuere hic cõmemorantur, ratio est secundum diuum Ambros. quod omnia sibi ad magnitudinem membra conueniunt, ideoq; non distincti ut nobis, sed cõpacti artus sunt, quo sint robustiores. Quàm citò hominibus si diu steterint aut uelocius cucurrerint, iugiter ambulauerint, genua uexantur et plantæ: coniuncta enim & articulata, facilius quàm concreta atq; solidata, aut doloris sensum, aut casum offensionis admittunt. Scribit Philostratus Apollonium inuenisse apud urbem Taxilam omniũ urbium Indiæ maximam, elephantem, quem incolæ aiebant esse unum ex his qui pro rege Poro contra Alexandrum Magnum pugnauerat: quem & Alexander, quod tam strenuè pugnauerat, Soli dicauit, & torques aureos circa cornua adaptauit, & in torquibus græcè scribi fecit, Alexander Iouis filius, Aiacem (nomen erat elephanti) Soli magnum nomine exornãs. Conijciunt autem indigenæ, interceßisse tempus 350. annorum. g ¶ Truncos edunt.) Ex Plinio cap. 10. lib. octaui: Et terram, inquit, edisse, ijs tabificum est, nisi sæpius mandant: deuorant autem & lapides. Truncos quidem gratißimo in cibatu

plius quàm semel gignunt, nec plures quàm singulos. Viuunt in annos trecentos, impatientißimi frigoris. Truncos edunt, lapides hauriunt, gratißimas in cibatu palmas habent. Odorem muris uel maximè fugiunt. Pabula etiam quæ à musculis contacta sunt, recusant. Si quis casu chamæleontem deuorauerit, uermem elephantis ueneficum, oleastro sumpto pesti medetur. h Durißimum dorso tergus est, uentri mollius. Setarum hirsutiæ nullæ. Inter hos & dracones i iugis discordia. Denicq; insidiæ hoc æstu præparant: serpentes propter semitas delitescunt, per quas elephanti assuetis callibus euagantur, atq; ita prætermißis prioribus postremos adoriuntur, ne qui antecesserint, ualeãt ultimis opitulari: ac primum pedes nodis illigant, ut laqueatis cruribus impediant gradiendi facultatem. Nam elephanti nisi præuenti hac spirarũ mora, uel arboribus se, uel saxis applicant, † ut pondere nitibundo attritos necent angues. Dimicationis præcipua causa est, quod elephãtis, ut aiunt, copiosior & frigidior ineest sanguis, & ob id à draconibus auidißime torrente captantur æstu. Denicq; nunq; inuadunt nisi potu grauatos, ut uenis propensius irrigatis maiorem sumant de oppressis satietatem. Nec aliud magis quàm oculos petunt, quos solos expugnabiles sciunt: uel interiora aurium, quod is tantum locus defendi non potest proboscide. Itaq; cum ebiberint sanguinem, dum ruunt belluæ, dracones obruuntur: sic utrinq; fusus cruor terrã imbuit, fitq; pigmentum quicquid soli tinxerit, quod k cinnabarim uocant. Elephantes Italia anno urbis conditæ quadringentesimo septuagesimo secundo in Lucanis primum l bello Epirotico uidit, & boues lucas inde dixit. Cæsarien si coloniæ m Cæsaria inest, à D. Claudio deducta, n Bocchi prius regia, postmodum Iubæ indulgentia populi Romani dono data. Inest & oppidum Siga, quod habitatum Siphaci fuit. Nec ab Icosio taciti recedamus: Hercule enim illac transeunte, uiginti, qui à comitatu eius desciuerant, locum deligunt, iaciunt mœnia, ac ne quis impositò à se nomine priuatim gloriaretur, de condentiũ numero urbi nomẽ datum.

† ut nisue
20 pond
re attrito
30
40

cibatu habent: palmas excelsiores fronte prosternunt, ac ita iacentium assumunt fructum, mandunt ore. De chamæleonte habes infra cap. 53. h ℂ Durißimum.) Plinius cap. 10. octaui: Durißimum dorso tergus, uentres molles: setarum nullum tegumentum, ne in cauda quidem præsidium, abigendo tædio muscarum, nanq; et id tanta uastitas sentit &c. i ℂ Iugis discordia.) Hanc draconũ et elephantum pugnã, Plinius lib. 8. sic explicat: Mira animalium pro se cuiq; præcipua solertia est, ut ijs una scandẽdi in tantam altitudinẽ difficultas. Draco itaq; iter ad pabula speculatur, ab excelsa arbore se inijcit. Scit ille imparem sibi luctatum contra nexus, itaq; arborum aut rupium attritum quærit. Cauent hoc dracones, ob idq; gressus primũ alligant cauda, resoluũt illi nodos manu: at hi in ipsa nare caput condunt, pariterq; spiritũ præcludunt, & mollißimas lancinant partes. Iidem obuij deprehensi in aduersos erigunt se, oculosq; maxime petunt, ita fit ut plerunq; cæci ac fame et mœroris tabe confecti reperiantur. Causa dimicationis fertur esse, quod elephantis frigidißimus sit sanguis, & ob id æstu torrente præcipue à draconibus expetitur: quamobrem in amnes mersi, insidiantur bibentibus, arctatisq; illigata manu, in aurem mꝛsum defigunt, quoniam is tantũ locus defendi non potest manu. Dracones sunt tanti, ut totum sanguinem capiant: itaq; elephanti ab ijs ebibuntur, siccatiq; concidunt, & dracones inebriati opprimuntur commoriunturq;. k ℂ Cinnabarim.) Plinius cap. 7. lib. 33. naturalis historiæ hunc locum sic explicat: Vocant Græci minium μίλτον, quidam cinnabarim: unde natus error Indico cinnabaris nomine: sic enim appellant illi saniem draconis elisi elephantorum morientiũ pondere, permixto utriusq; animalis sanguine. Neq; alius est color, qui in picturis proprie sanguinem reddat humanum. l ℂ Bello Epirotico.) Quod sæpe licet contigit sub rege Pyrrho: tunc inquã apud Lucanos, qui populi sunt Italiæ, siti inter Calabros & Appulos, uidit Italia primũ elephantes, & inde uocauit eos boues lucas, à luce scilicet ipsa, quod clypeis aureis relucebant, qui in turribus in eis erectis conspiciebantur: uel, ut alij putant, à Lucania in quam introducti fuerunt, boues Lucæ nomẽ acceperunt. m ℂ Cæsarea.) Plinius cap. 2. quinti sic habet: Oppidum ei celeberrimũ Cæsarea, antea uocatum Iol, Iubæ regia, à diuo Claudio coloniæ iure donata, eiusdem iussu reductis ueteranis.

n ℂ Bocchi.) De Boccho Maurorum rege scribunt Liuius libro 66. & Sallustius in Iugurtha. De Syphace Numidiæ rege scribit quoq; Liuius lib. 29. & 30. Porrò urbs Icosium sic uocata fuit à uiginti Herculis comitibus qui illam condiderunt. Nam εἴκοσι græcè, latinè uiginti significat.

De Numidia, & in ea ursis. Cap. XXXIX.

QVod est à flumine Ampsaga, Numidiæ datur. Huius incolæ quandiu errarunt pabulationibus uagabundis, Nomades dicti sunt. Vrbes in ea quãplurimæ, nobilesq;, sed [a] Cirta eminet, dein Cullu purpurario fucõ Tyrijs uelleribus comparata. Omnis hæc regio finibus in [b] Zeugitanum limitem desinit: qua parte syluestris est, feras educat: qua iugis ardua, equos alit. Eximio etiam marmore prędicatur. Numidici ursi forma cæteris præstant, rabie duntaxat & [c] uillis profundioribus: nam genitura par est quoquo loco editis: eam protinus dixero. Coëunt non itidem quo quadrupedes aliæ, sed apti amplexibus mutuis, uelut humanis coniugationibus copulantur. Desiderium ueneris hyems suscitat. Secreti honore reuerentur mares grauidas, & in ijsdẽ licet foueis, partitis tamẽ per scrobes secubationibus diuidunt. Lucinæ illis properatius tempus est, quippe uterum trigesimus dies liberat: unde euenit, ut præcipitata fœcunditas, informes creet partus. Carnes pauxillulas edunt, quibus color candidus, oculi nulli, &

SCHOLIA CAP. XXXIX.

Scribit Plinius cap. 3. libri quinti, Ampsagam flumen principium esse Numidiæ, Thuscam uero fluuium finem eius. Mela quoq; scribit Numidiam esse angustiorem quàm Mauritaniam, sed cultiorem atq; ditiorem. Dicti sunt præterea incolæ eius Nomades, u permutato in o, quasi pastores. Fuerũt enim olim Nomades passim uagantes, quod nullam certam sedem haberent.

a ℂ Cirta.) Scribit Strabo hãc urbem esse mediterraneam, munitißimam & optime structam, cum à cæteris, tum à Myципsa rege, camq; tantam effecisse, ut decem equitum millia & peditum uiginti millia emitteret. Cæterum Cullu urbem Hermolaus putat à Ptol. uocatam Colopem.

b ℂ In Zeugitanũ limitem.) Zeugitana regio, inquit Martianus, ea est quæ proprie uocatur Aphrica. c ℂ Villis profundioribus.) Natura ursi omnes hirsuti sunt ac uillis asperis: unde prouerbium natum est, Vrsis asperior pilosiorq;, dicturq; de homine, qui est præ cæteris pilosior hirsutiorq;. Et quod subditur de genitura, id uult, quod generãdi modus par est,

ſed non uulgaris quadrupedum more, quin magis ambobus cubantibus cõplexiſq; generandi abſoluunt rationem, idq; ſub hyemis initium: deinde in ſpecubus ſecedunt mares à grauidis honoris gratia, in quibus illæ pariũt triceſimo die. Nam fert urſa utérum dies triginta, ut Lucinæ ſeu genituræ tempus illi properatius ſit: unde fit, ut æditus fœtus pauxillam & informem habeat carnem, ſitq; paulò maior muribus, ſine oculis, ſine pilo, ungues tantum prominẽt. Hanc tamẽ informem generationem, urſus & urſa lambendo paulatim figurant. Interim autem quo latent in ſpecubus, uiuunt ſine cibo, ſolo pedum priorum ſuctu, uel quod cibi uicem ſuppleat humor nimius. Ariſtoteles ſic ſcribit: Fœtu grauida urſa, uel à nemine, uel à pauciſſimis capta eſt. Tẽpore ſui latibuli, hoc animal nihil edere certum eſt, quippe quod neq; exeat, & captum, uentre, inteſtino inani uideatur. Id ipſum quidem non ſine cauſa à natura excogitatum eſt, ne ſcilicet huius feræ uires in perniciem cæterorũ, ſi nimis eſſent ualidæ, uerti poſſent. d ℂ *Inualidum caput.)* Leo habet caput fortiſſimũ, urſus uero inualidiſſimum, & ob id urgente ui præcipitaturus ſe ex aliqua rupe, manibus capite operto iacitur, ac ſæpe in arena colaphis inflictis exanimatur.

de feſtina immaturitate tantum rũdis ſanies, exceptis unguium lineamẽtis: has lambendo ſenſim figurant, & interdum ad pectora fouent, ut aſſiduo incubatu calfactæ animalẽ trahant ſpiritum. Interea cibus nullus. Sanè diebus primis XIIII. matres in ſomnum ita concidunt, ut nec uulneribus excitari queant. Enixæ quaternis latent menſibus: mox egreſſæ in diem liberum, tantam patiuntur inſolentiã lucis, ut putes obſitas cæcitate. d Inualidum urſis caput, uis maxima in brachijs & lumbis, unde interdum poſticis pedibus inſiſtunt. e Inſidiantur aluearibus apum, maximè fauos appetunt, nec auidius aliud quàm mella captant. Cum guſtauere mandragoræ mala, moriuntur. Sed eunt obuiam, ne malum in perniciem conualeſcat, & formicas deuorant ad recuperandam ſanitatem. Si quando tauros adoriuntur, ſciunt f quibus potiſſimum partibus immorentur, nec aliud q̃ cornua aut nares petunt: cornua, ut pondere defatigent: nares, ut acrior dolor ſit in loco teneriore. g M. Meſſala Conſule, L. Domitius Aenobarbus curulis ædilis urſos Numidicos centum, & totidem Aethiopas uenatores in circo Romano edidit, idq; ſpectaculum inter memorabiles titulos annotatur.

e ℂ *Inſidiantur aluearibus.)* Dicit Ariſtot. cap. 5. octaui nat. animal. urſum eſſe animal omniuorum, quippe qui & fructus arboris quas conſcendunt corpore lubrico edat, & legumina, & apes, perfringens alueos, & cancros, & formicas: ueſcitur & carne. f ℂ *Quibus partibus immorentur.)* Ariſtot. ubi ſuprà ſic ſcribit: Vrſus uiribus ſuis confidens, inuadit non ſolũ ceruos, ſed etiã ſues feros, ſi clàm repenteq; potuerit agere. Taurum aperto marte aggreditur, conſerta iam pugna ſternit ſe reſupinũ, dumq; taurus ferire conatur, ipſe ſuis brachijs amplectitur cornua, ore morſus armis defigit, proſternitq; aduerſarium. g ℂ M. Meſſala.) Plinius cap. 36. octaui utrũq; nominat conſulem, uidelicet M. Piſonem & M. Meſſalam. Et quod ſubijcitur de circi ſpectaculo, nemo ignorat quàm mira urſi ſit uerſutia etiam cicurati. Quando adhuc liber eſt, quoties ſe præpinguem ſenſerit, latebras quærit, ubi tandiu latitat cibo abſtinens, donec pinguedo, qua corpus inhabile redditur, reſoluatur omnino. Rurſus ſi quãdo ſpecus latendi cauſa petierit, non pedibus, ſed reſupina ſeipſam trudens locum ingreditur, ne à uenatoribus eius ueſtigia deprehendantur.

SCHOLIA CAP. XL.

Africa ſemel capitur pro tertia orbis parte, includens omnes meridianas regiones, Mauritaniam, Numidiam, Cyrenen, Libyam, Aegyptum &c. Alio modo capitur pro ſingulari & diſtincta prouincia, quæ ſecundũ Ptolemæum includit Numidiam, uocaturq; Africa minor, & fuit olim Carthaginenſibus ſubdita. Martianus uocauit eam Zeugitanam regionem, & habet tria promontoria atq; duos ſinus. Primum promontorium uocatur Candidum, alterum Apollinis,

De Africa, de leonibus, de hyæna, de uarijs ſerpentũ differentijs, de gemmis, deq; monſtroſis animalium generibus, ac alijs in ea regione memoratu digniſſimis. Cap. XL.

Mnis Africa à Zeugitano pede incipit, promontorio Apollinis Sardiniæ contrauerſa, promontorio Mercurij procedẽs in frontem Sicanam. Proinde extenta in duas prominẽtias, quarum altera

altera promontorium Candidum dicitur, alteram, quæ est in Cyrenaica regione, Phicuntem uocant. Ea per sinum Creticum opposita Cretæ insulæ, contra [a] Tænaron Laconicæ excurrit arenis. Catabathmos Aegypto insinuata, cui proxima Cyrenensis extenditur inter duas [b] Syrtes, quas inaccessas † undosum ac reciprocum mare efficit, cuius sali defectus uel incremẽta haud promptũ est deprehendere, ita incertis motibus nunc in breuia rescinditur dorsuosa, nunc æstibus inundat inquietis. Varro autor est, perflabilem ibi terram uentis penetrãtibus, subitam uim spiritus citissimi aut reuomere maria, aut resorbere. Omnis hæc plaga ab Aethiopia & terminis Asiæ, [c] Nigri flumine, qui Nilũ parit, ab Hispania freto scinditur: latere quo ad meridiem uergit, fontium inops, et infamis siti: altrinsecus quà septẽtrionem patitur, aquarum larga: in [d] agro Byzacæno, qut patet passuum ducentis uel amplius millibus, glebis ita prępinguibus, ut iacta ibi semina cum incremẽto centesimæ frugis renascantur. Externos in ea plurimos conuentasse, argumentũ de urbibus & locis dabimus. Borion promontorium, quod Aquilone cædit, Græci aduenę sic uocauerunt. Hipponem, Rhegium postea dictũ, item Hipponem alterum de interfluente freto Diarrhyton nuncupatum, nobilissima oppida, equites Græci condiderunt. Clypeam ciuitatem Siculi extruunt, & Aspida primum nominant. Veneriam etiam, in quam Veneris Erycinæ religiones transtulerunt. Achæi Tripolin lingua sua signãt de trium urbium numero, Taphræ, Abrotoni, Leptis magnæ. [e] Philænis fratribus à laudis cupidine graiũ uocamen datum. Adrymeto atq; Carthagini autor est à Tyro populus. Sed quæ super Carthagine ueraces libri prodiderunt, hoc loco reddam. Vrbem illam, ut Cato in oratiõe senatoria autumat, cum rex Hiarbas rerum in Libya potiretur, Elissa mulier extruxit, domo Phœnix, & [f] Carthadam dixit, quod Phœnicum ore exprimit ciuitatem nouam: mox sermone uerso in uerbum Punicum, & hæc Elissa, & illa Carthago dicta est: quæ post annos septingentos triginta septem excidit, quàm fuerat extructa. Deinde à C. Graccho colonis Italicis data, & Iunonia ab eo dicta, aliquantisper ignobilis, humili & languido statu. Demum in claritatem secundæ Carthaginis, interiectis centum & duobus annis,

† uadosum

Apollinis, & est è regione Sardiniæ: tertiũ Mercurij, ex aduerso Siciliæ. Sinus unus uocatur Hipponensis, ab Hippone oppido, alter Creticus. *a* ¶ *Tænaron.*) *Est Tænaron Laconicæ promontoriũ, de quo et suprà cap. 12.* *b* ¶ *Syrtes.*) *Sunt Syrtes loca maris periculosa, ubi aqua fluctibus trahitur, unde magna maris & terræ consurgit inæqualitas, ut in uno loco sit profundissima, in alio uero uadosa, spirante q; uento, cumulus arenæ qui supra mare fuerat in profundissimas resideat ualles, & rursum qui deprimebatur, mox super aquas egeratur: unde nomen ipsum deriuatur à græco uerbo σύρειν, quod trahere significat.* *c* ¶ *Nigri flumine.*) *Scribit Plinius Nigri fluuio eandem esse naturã quæ Nilo. Nam gignit calamum, papyrum, & animantia eadem, ijsdemq; augetur temporibus. Huius fluminis Ptolemæus non meminit in suis tabulis.* *d* ¶ *In agro Byzacæno.*) *Quidam uocant hanc fertilissimam regionẽ Byzacium, alij Byzacitin, alij Byssacitas, alij Gyzantas, & rursum alij Byssatida. Ad hanc itaq; ex uarijs locis externæ gentes cõmigrant, præsertim Græci. Cæterum promontorium Borion idem est quod aquilonare, quod is uẽtus illi loco sit infestus. Sic quoq; Hippon nomen accepit ab equitibus seu equorum nutritoribus: & Clypea ab aspide, nam ἀσπὶς Græcis scutum dicitur. Erycinæ uero religiones, sunt ceremoniæ Veneri exhibitæ, sic dictæ à monte Siciliæ Eryce, in quo Eryx Siculus Veneri templum extruxit. Et quando mox subijcitur ternarius ciuitatũ Tripoleos, quidã eas ciuitates sic enumerant, Oeæ, Taphræ, Leptis magnæ, ut redundet Abrotonum. Alij aliter sentiunt.*

e ¶ *Philænis fratribus.*) *Est φιλαινος amor laudis. Fuerunt autem Philæni Carthaginenses, qui in discordia inter Carthaginenses & Cyrenenses de agrorũ terminis orta, uitæ suæ patriam præferentes, seipsos terra operiendos tradiderunt, quo limites Carthaginensium extenderẽt: unde & factum est, ut eo loco pro honore eorum aræ dicarentur, quæ Philænæ ab incolis sunt nuncupatæ. Cæterum Adrymetum & Carthago coloniæ sunt Tyri.*

f ¶ *Carthadam.*) *Patet hinc Phœ*

nicum linguam longe ante Romam conditam (nam Carthago traditur ab autoribus condita ante Romam annis circiter 470.) eandem fuisse cum Syriaca lingua, in qua קרתחדת id est, Carthahadat, significat ciuitatẽ nouam. Describit aũt Strabo Carthaginis situm, potentiam ac magnitudinẽ, his uerbis lib. ult. Carthago in peninsula quadam iacet, quæ ambitum habet stadiorum 360. muro cinctum: 60. stadiorum longitudinem iugum occupat, quod à mari in mare descendit. Fuit hæc Phœnicum colonia tam fortunata, ut Carthaginẽses eam quæ in Iberia est, etiam usq; ad Herculis columnas, ut adhuc optimã Europæ partem, & in continenti complura loca & adiacentes insulas habebant. Quin & Libyam omnem adepti sunt: & his opibus urbem Romam imperij æmulam compararunt &c. Fuit autem à Romanis anno 22. postquam fuerat euersa, reparata. g ℂ Plurimæ bestiæ.) Bestias feras complures habet Africa propter magnas solitudines, in quibus homines uiuere non possunt propter aëris intemperiem. h ℂ Quorum trifariam genus.) Aristoteles 44. cap. noni naturæ animalium sic dicit: Leonum duo sunt genera, alterum breuius crispioreq; pilo, quod ignauius est: alterum longius, pilo q; breuiore, quod generosius est. Quod uero Solinus tertium ponit genus, nempe quod ex pardis est, cuius nec colla nec armos iubæ uestiunt, de hoc cap. 27. quoq; dictum est. i ℂ Alternis diebus.) Potest leo ferre inediã biduo aut triduo, ut qui iam ad multam satietatem repletus est: & si qua mandendo solida deuorat, eaq; aluus capere nequit, coniectis in fauces ungubus extrahit, ut si fugiendum sit, non in satietatem abeant. Exemplum misericordiæ eius quod de Getula muliere subijcitur, Plinius sic describit, ut mulier illa suo alloquio mitigarit in syluis impetum multorum, cum illa diceret se esse fœminam captiuam, profugam atq; infirmam, & ob id indignã tam generosi cæterisq; imperãtis animalis prædam. k ℂ Decoquunt.) Sensus est, leænam primo fœtu parere quinq; catulos, ac per annos singulos uno minus, ab uno uero sterilescere. l ℂ De auribus.) In equis & omnium iumentorum genere, aures

M. Antonio, P. Dolobella consulibus enituit, alterum post urbem Romam terrarum decus. Verum ut ad Africam redeamus, ipsa suo cingitur angulo. Interna eius g plurimæ quidem bestiæ, sed principaliter leones tenent: qui, ut Aristoteles perhibet, soli ex eo genere quod dentatum uocant, uident protinus atq; nascuntur. h Quorum trifariã genus scindit: nam breuiores, & iubis crispi, plerunq; ignaui sunt & imbelles. Lõgiores, & coma simplici, acres magis, ac potentes. At hi quos creant Pardi, in plebe remanent, iubarum inopes. Pariter omnes parcunt à sagina, primũ quod i alternis diebus potum, alternis cibum capiunt, ac frequenter si concoctio non est insecuta, solitæ cibationi superponunt diem, tum quod carnes iusto amplius deuoratas, cum grauant, insertis in ora unguibus sponte protrahunt. Sanè et cũ fugiendum est, in satietate idem faciunt. Senectam defectio probat dentium. Nam clementiæ indicia multa sunt. Prostratis parcunt, in uiros potius quàm in fœminas sæuiunt. Infantes non nisi in magna fame perimunt. Nec à misericordia separantur. Assiduis denicq; exemplis patet eos pepercisse, cum multi captiuorum aliquot leonibus obuijs intacti repatriauerint. Getulæ etiã mulieris nomẽ Iubæ libris comprehensum est, quę obtestata occurrantes feras, impunis redijt. Auersi coëunt, nec hi tantum, sed & lynces, & cameli, & elephãti, & rhinocerotes, & tigrides. Leænæ fœtu primo catulos quinq; edunt, deinde per singulos partus numerum k decoquũt annis insequentibus. Sed postremo cum ad unum materna fœcunditas recidit, ut ultimo singulos procreent, steriles fiunt in æternum. Animos leonum frons & cauda indicant, sicut motus equini l de auribus intelligũtur: dedit enim has duas notas generosissimo cuiq; natura. Vis summa in pectore est, firmitas in capite præcipua. Cum premuntur à canibus, contemptim recedunt, subsistentesq; interdum ancipiti recessu dissimulant timorẽ: idq; agunt, si in campis patentibus ac nudis urgeantur. Nam syluestribus locis, quasi testem ignauiæ non reformidantes, quanta possunt se fuga subtrahũt. Cum insequunt, nisum saltu adiuuant. Cum fugiunt, nõ ualent salire. Gradientes mucrones unguiũ uaginis corporum claudũt, ne acumina attritu retundantur. Hoc adeò custodiunt, ut non nisi auersis falculis currant. Septi à uenantibus, obtutu

tutu terram contuentur, quo minus conspectis uenabulis terreantur. Nunquam limo uident, minimeq; se uolunt aspici. Cantus gallinaceorum, & rotarum timent strepitus, sed ignes magis. [m] Leontophonos uocari accepimus bestias modicas, quę captæ exuuntur, ut earum cineris aspergine carnes pollutæ, iactæq; per compita concurrentium semitarū leones necent, si quantulūcunq; ex illis sumpserint. Propterea leones naturali eas premunt odio, atq; ubi facultas data est, morsu quidem abstinēt, sed dilaniatas exanimant pedum nisibus. Spectaculum ex his primus edidit Scæuola Publij filius in curuli ædilitate. [n] Hyenam quoq; mittit Africa, cui cū spina riget, collū continua unitate flecti nequit, nisi toto corpore circumacto. Multa de ea mira. Primum, quod sequitur stabula pastorum, & auditu assiduo addiscit uocamen, quod exprimere possit imitatione uocis humanæ, ut in hominem astu accitum nocte sæuiat. Vomitus quoq; humanos mentitur, falsisq; singultibus solicitatos sic canes deuorat: qui fortè si uenantes umbram eius dum sequuntur contigerint, latrare nequeūt, uoce perdita. Eadem hyæna inquisitione corporum sepultorum busta eruit, propterea promptius est marem capere. Fœminis enim ingenita est callidior astutia. Varietas multiplex ineſt oculis, colorumq; mutatio: in quorum pupillis lapis inuenitur, Hyænium dicunt, præditum illa potestate, ut cuius hominis fuerit linguæ subditus, prædicat futura. Verum hyæna quodcunq; animal ter lustra uerit, mouere se non potest: quapropter magicam scientiam inesse ei pronunciauerunt. In Aethiopiæ parte coit cum leæna, unde nascitur monstrum, cui [o] Crocutæ nomen est. Voces hominum & ipsa pariter affectat. Nunq; conniuet aciem orbium, sed in obtutum sine nictatione cōtendit. In ore gingiua nulla, dens unus atq; perpetuus, qui ut nunq; retundatur, naturaliter capsularum modo claudit. Inter ea quæ dicunt herbatica, eadem Africa [p] Onagros habet, in quo genere singuli imperitant gregibus fœminarum. Aemulos libidinis suæ metuunt: inde est quod grauidas suas seruant, ut in editis maribus, si qua facultas fuerit, generandi spem morsu detruncent: quod cauentes fœminæ, in secessibus partus occulunt. [q] Africa serpentibus adeò fœcunda est, ut mali huius meritò illi potissimum palma detur. Ceraſtæ præferunt quaſ

aures indicia animi præferunt. Nam fessis sunt marcidæ, pauidis nutantes, furentibus subrectæ. Scribit & Aristoteles cap. 8. primi nat. animal. Quibus frons est magna, sunt segnes: quibus parua, mobiles: quibus lata, mēte moueri idonei: quibus rotunda, iracundi. Sic natura leoni tribuit notas quasdam in cauda simul & in fronte: proinde uis eius summa est in pectore, et fortitudo in capite, cum cōtrà ursus inualidissimum habeat caput: solum ex parte ilium leo est infirmus contra ictus, sed reliquo corpore multas patitur plagas. Et quando à canibus in libero campo premitur, contemptim recedit: in syluestribus autē locis ubi uideri nequit, acerrimo cursu fertur, uelut deputans absconsionē turpitudinem. Illud quoq; mirum est in eo, ut condat in corporis uaginas unguium mucrones, ne refringantur hebetenturq; ingrediēdo, auersisq; falculis currat, nec nisi appetendo prætendat: id quod bestiarum prudentiæ asscribendum est. Cæterum cum pro catulis fœta dimicat, oculorum aciem traditur defigere in terrā, ne uenabula expauescat. Neq; limò uidet, id est, obliquè & transuersim. Vnde Plinius: Nec limis oculis intuentur, aspiciq; simili modo nolunt. Quin & tale tamq; sæuum animal, rotarum orbes circumacti, cursusq; inanes, & gallinaceorum cristæ, cantusq; etiā magis terrent, sed maxime ignes.

m ℂ *Leontophonos.)* *Id est, leonē perimens: & est animal paruum, nec alibi nascens nisi ubi leo gignitur: quo gustato, tanta est uis ut illico expiret. Et cum uenatores id sciant, concīdunt carnes eius & coquunt, & contusas in massam redigunt ferisq; obijciunt: quam si gustarint, mox intereūt.* *n* ℂ *Hyænam.)* *Est hyæna animal ferum atq; agreste, quod alternis uicibus masculum esse et fœminam tradit Plinius. Aristoteles cap. 32. sexti nat. animal. sic scribit: Hyæna colore lupi propè est, sed hirsutior, & iuba per totū dorsum prædita est. Est aūt corpore non minore quàm lupus, iuba qua equus, sed seta duriore longioreq;, & per totū dorsum porrecta. Molitur insidias homini, sepulchra effodit, humanæ auīda carnis. Idem Aristoteles capite sexto tertij de generatione animalium, reprobat opinionem illorum qui asserunt*

hyænis utrunq; ineſſe ſexum. Reliqua quæ hic Solinus cõmemorat, ſcribit Plinius cap. 30. libri octaui. De lapide uero hyænio qui in oculis inuenitur hyænæ, ſcribit cap. 10. triceſimiſeptimi. o ¶ *Crocutæ nomen.*) *Hyænæ coitu leæna Aethiopica crocutam parit, ſimiliter uoces imitantem hominum pecorumq;. Acies ei perpetua in utraq; parte oris: nullis gingiuis, dente cõtinuo, qui ne contrario occurſu hebetetur, capſarum modo includitur. Diodorus Siculus lib. 4. de his ſic ſcribit: Quos Aethiopes appellant Crocutas, mixti ſunt canis lupiq; natura, ſed ambobus deteriores, dentibus ita ualidis, ut oſſa omnia facile cõterant & digerãt comeſta.* p ¶ *Onagros.*) *Onagrum Græci dicunt ὄνον ἄγριον, id eſt, aſinum ſylueſtrem, de quo Plinius cap. 30. octaui ſic ſcribit: Africa aſinorum ſylueſtrium multitudinem fundit. Mares in eo genere ſingulis fœminarum gregibus imperitãt. Timent libidinis æmulos, & ideò grauidas cuſtodiunt, morſuq; natos mares caſtrant. Contrà grauidæ latebras petunt, et parere fartò cupiũt, gaudentq; copia libidinis. Scribit et idẽ autor, ex equa & onagris manſuefactis generari mulas, ueloces in curſu, duritia eximia pedum, uerũ rugoſo corpore, indomito, ſed animo generoſo. Onagro aũt & aſina genitũ mulum, omnes antecellere.* q ¶ *Africa ſerpentibus.*) *Quod tanta copia ſerpentũ eſt in Africa, id philoſophi prodiderunt accidere ob nimium loci calorem. Diodorus Siculus libro quarto ſcribit de Africæ ſerpentibus in hũc modum: Varia ſerpentum genera, incredibiliq; magnitudine cõſpici dicunt, qui loca deſerto incolunt propinqua: centum enim cubitorum longitudine nonnullos eſſe aiunt, ut meritò non ſolum à nobis, ſed alijs quoq; id falſum exiſtimetur. Cæterum ceraſtes ſerpens nomen habet ἀπὸ τοῦ κέρατος, id eſt, à cornu: nam eminent ceraſtis corpore cornicula ſæpe quadrigemina, quorum motu, reliquo corpore occultato, ſolicitent ad ſe aues. Vnde ubi textus hic habet, paſtibus necem præpetum aucupẽtur, quidã legunt, necem perpetuam. Sunt rurſus codices in quibus pro paſtibus, paſſeribus ſcriptum eſt. Alterum aũt ſerpentum genus, quod hic Amphisbæna uocatur, à Græcis* drigemina cornicula, quorum oſtentatione, uelut eſca illice, ſolicitatas aues perimunt. Nam reliqua corporis de induſtria arenis tegunt, nec ullum indicium ſui præbẽt, niſi ex ea parte qua inuitatis dolo paſtibus, necem præpetum aucupentur. Amphisbæna conſurgit in caput geminum, quorum alterũ in loco ſuo eſt, alterum in ea parte qua cauda: quæ cauſa efficit, ut capite utrinq; ſecus nutabũdo ſerpat tractibus orbicularis. Iaculi arbores ſubeũt, è quibus ui maxima turbinati, penetrant animal quodcunq; obuiũ fortuna fecerit. r Scytale tanta præfulget tergi uarietate, ut notarum gratia uidentes retardet, & quoniam reptando pigrior eſt, quos aſſequi nequit, miraculo ſui capiat ſtupentes. In hoc tamen ſquamarum nitore hyemales exuuias prima ponit. Plures, diuerſæq; aſpidum ſpecies ſunt, uerum diſpares effectus ad nocendum. Dipſas ſiti interficit. Hypnale, quod ſomno necat, teſte etiam Cleopatra, emitur ad mortem. Aliarum uirus, quoniam medelas admittit, minus famæ mereẽ. s Hæmorrhois morſu ſanguinem elicit, & diſſolutis uenarum commercijs, quicquid animæ eſt euocat per cruorẽ. Preſter quem percuſſerit diſtenditur, enormiq; corpulentia necatur extuberatus. Ictus Sepium ſtatim putredo ſequitur. Sunt & Ammoditæ, eſt & Cenchris, Elephantiæ, Cherſydri, Chamædracontes. Poſtremo quantus nominũ, tantus mortium numerus. Nam Scorpiones, Scinci, Lacertiq;, uermibus, nõ ſerpentibus adſcribuntur. Monſtra hæc ſi bibant, clementius feriunt. Habent affectus, non temerè niſi coniuges euagantur. Capto altero, uel occiſo, uter ſuperfuerit efferaẽ. Subtiliora ſunt capita fœminis, alui tumidiores, peſtis nocentior. Maſculus æqualiter teres eſt, ſublimior etiam, mitiorq;. Igitur anguibus uniuerſis hebes uiſus eſt. Raro in aduerſum cõtuentur, nec fruſtra, cum oculos non in fronte habeant, ſed in temporibus, adeò ut ci tius audiant, quàm quid aſpiciant. De gemma t Heliotropio, inter Aethiopiam, Africam & Cyprum certamen fuit, quænam mitteret generis huius eminentiſſimam, deprehenſumq; eſt documentis plurimis, Aethiopicam aut Libycam palmam tenere. Viridi colore eſt, non ita acuto, ſed nubilo magis & repreſſo, ſtellis puniceis ſuperſperſa. Cauſa nominis de effectu lapidis eſt & poteſtate. Deiecta in labris æneis, radios ſolis mutat ſanguineo repercuſſu, extraq; aquam

aquam ſplendorẽ aëris abiicit & auertit. Etiam illud poſſe dicitur, ut herba eiuſdem nominis mixta, & præcantationibus legitimis conſecrata, cum à quocũq; geſtabitur, ſubtrahat uiſibus obuiorum. u Inter Syrtes, quamuis terra pergentibus, iter ſyderibus deſtinat, nec aliter curſus pateſcit. Nam putris ſoli faciem aura mutat, & minimo licet uento, tantam diuerſitatem flatus efficit, ut ſubinde euerſis ſitibus locorũ, nulla indicia agnitioni relinquantur, cum modo quæ fuerant tumulis ardua, in ualles reſidunt, modo quæ uallibus preſſa, cœtu puluerĩs aggerantur. Ita etiam continens naturam maris ſui patitur. Nec intereſt ubi potius ſint procellæ, cum ad exitium uiantium elementis congruentibus, in terris flabra ſæuiãt, in mari terrę. Vtrę- que Syrtes ducẽtis quinquaginta millibus paſſuum ſeparantur: aliquanto clementior, quæ minor eſt. Cn. denicq; Seruilio, C. Sempronio COSS. inter hæc uadoſa claſſem Romanam impune accepimus perfretaſſe. In hoc ſinu Meninx inſula poſt Minturnenſes paludes C. Mario fuit latebra. Supra Garamantas Pſylli fuerunt, contra noxium uirus muniti incredibili corporis firmitate. Soli morſibus anguium nõ interibant, & quamuis dente letali appetiti, incorrupta durabant ſanitate. Recens etiam editos ſerpentibus offerebant: ſi eſſent partus adulterini, matrum crimina plectebantur interitu paruulorum: ſi pudici, probos ortus à morte paterni ſanguinis priuilegiũ tuebatur. Sic originis fidem probabant uenenis indicantibus. Sed hęc gens interiit à Naſamonibus capta, neque quicquam aliud præter opinionem de ueſtigio nominis ſui Pſylli reliquerunt. Naſamoniten lapidem Naſamones dant, ſanguineum uniuerſum, nigris uenulis adumbratum. In intimo receſſu Syrtis maioris circa Philænorum aras, Lotophagos fuiſſe didicimus, nec incertũ eſt. A Philænorum aris non procul palus eſt, quam Triton amnis influit, ubi ſpeculatam ſe x artium deam crediderũt. Maior Syrtis oſtentat oppidum, Cyrenas uocãt, y quod Battus Lacedæmonius Olympiade quinta & quadrageſima, rege Martio res Romanas tenente, anno poſt Troiam captam quingenteſimo octogeſimo ſexto condidit: quæ domus Callimachi poẽtæ fuit & patria. Inter hoc oppidum & z templum Ammonis, millia paſſuum quadringenta ſunt. Templo fons proximat Soli ſacer, qui

Græcis nomen illud habet ἀπὸ τοῦ ἀμφὶ & βαίνω, id eſt, circumuado, propter geminum ſcilicet caput, quaſi parum eſſet uno ore fundi uenenum. Vnde Galenus: Amphiſbæna biceps eſt, & utraq; parte incgreditur, quæ cauſa efficit, ut capite utrinq; ſecus nutabũdo ſerpat, hoc eſt, minus ac tardius nutet: ubi quidam legunt, uterq; ſexus nitibũdo capite, quaſi minitetur ſuo inceſſu caſum & ruinam. Deinde et hoc agũt ſerpentes iſti, ut iaculi arbores ſubeãt, hoc eſt, ut Plinius habet, iaculum ex arborum ramis uibrari: nec pedibus pauendos tantum ſerpentes, ſed & miſsili uolare tormento.

r ℂ Scytale.) *Eſt σκυτάλη Græcis ſcutica, & σκύταλον teli genus & uirgæ, ex cuius ſimilitudine ſerpens hic nomen accepit. Sic aſpis uocatur genus quoddam ſerpentis, quoniam Græci ἀσπίδα ſcutum dicunt: & ſerpens ille corpore ipſo tanq; ſcuto utitur ad contegendum caput. De hoc Plinius ſic ſcribit cap. 23. octaui naturalis hiſt. Animalia hæc peſtifera coniuga fermè uagantur, nec niſi cum compare uita eſt: itaq; alterutra interempta, incredibilis alteri ultionis cura. Perſequitur interfectorem, unumq; eum in quantolibet populi agmine notitia quadã infeſtat: perrumpit omnes difficultates, permeat ſpacia, nec niſi amnibus arcetur, aut præceleri fuga. Non eſt fateri, rerum natura largius mala an remedia genuerit. Iam primum hebetes oculos huic malo dedit, eosq; non in fronte aut ex aduerſo cernere, ſed in tẽporibus. Ita excitatur, ſed ſæpius auditu quàm uiſu. Scribit & Ariſtoteles cap. 29. octaui nat. animal. Vulnus aſpidis puncto acu facto ſimile eſt, omninoq; perexiguum, ægre ut appareat, adeò nihil tumet, ſanguis inde nõ copioſus, ſed breuis aterq; diſtillat. Oculi celeriter obſcurantur. Corpus ictum totũ & multiformiter, ſed tamẽ leuiter laborat, ſicut poëta Nicander dixit: Eripiturq; homini ſine ſenſu uita doloris. Porrò de Dipſade ſerpente ſcribit Dioſcorides lib. octauo: Dipſadis morſus comites ſunt tumor quidam ſolutus, ſitis contenta uehementer, nunq; explebilis, nunquam interquieſcens. Proinde qui ita ſunt affecti, potũ hianti ore trahũt, ſemperq; in principio deſiderij eius ſunt tanquam ſi nihil adhuc bibiſſent, ob id*

Digitized by Google

& dipſas uocatur à δι-ψάω ſitio. Haud diſsimili ratione Hypnale nomen habet ab effectu, quod ſcilicet ſerpens ille ſomnum inducat: nam ὕπνος græcè, latinè eſt ſomnus. Huius rei teſtis inducitur Cleopatra, quæ metuens ne capta duceretur in triumphum, corpori ſuo ſerpentes appoſuit, quorum interiret ueneno. Auguſtus uero poſt Actiacam uictoriam cum Cleopatrã triumpho magnopere reſeruare cuperet, ei Pſylos admouit, qui uenenum ac uirus exugerent, quod ea periſſe morſu aſpidis putabatur. Numeratur enim hypnale inter aſpidũ ſpecies. s ℂ Hæmorrhois.) Huic quoque ſerpenti ab effectu nomen inditum eſt, quaſi ſanguinẽ morſu eliciens. Græci enim αἷμα ſanguinem dicunt, & ῥέω fluo, & αἱμορροΐδαι fluxũ ſanguinis. De ſerpente Preſter, quem Græci πρηστῆρα, id eſt, flammam & combuſtiuum uocant, ſcribitur quoq; in Numeris cap. 21. & uocatur hebraicè ab ardore שָׂרָף ſaraph, quod ſcilicet flammam ex ore emittere uideatur, uel quod flammam & ardorem immittat ei quẽ momorderit. Serpens uero cui Seps nomen eſt, à uerbo σήπω putrefacio, ſic uocatur, quod morſu ſuo putredinẽ inducat. Et Ammoditæ nomen illud habent ab arena cuius colorem imitantur, uel ſub qua latẽt. Nam Græcis ἄμμος arena dicitur, & ὀρύττω fodio. Cenchris autem à colore milij nomen accepit: nam milium græcè κέγχρος dicitur. Et elephantia, quod is ſerpens ſi momorderit hominem inducat morbum elephantiæ. Sic cherſydrus ſerpens nomen illud habet, quod tam in aquis quàm in terra moretur: nam cõponitur ex χέρσος terra, & ὕδωρ aqua. Chamædracontes, ſunt dracones humi ſeu in terra reſidentes: eſt enim χαμαὶ humus. Scincus autem eſt genus crocodili, præcipuum cõtra omnia uenena antidotũ, de quo cap. 45. Omnia itaq; iam enumerata ſerpẽtum genera, ſi ſitiant & caleſcant, periculoſius feriunt. Nam ſerpentes omnes natura frigidi ſunt, nec niſi cum caleſcunt feriunt. Cum autem potus calorem remittat, conſequens eſt, epota hæc monſtra clementius ferire q̃ ſi ſitiant. Hinc euenit, ut nocte & hyeme minus quàm die & æſtate ſerpentes pernicioſi ſint. Sic in locis frigidis minus nocent quàm

humoris nexibus humum ſtringit, fauillam etiam in cæſpitem ſolidat. In qua gleba non ſine miraculo † lucus uiret undiq; ſecus agris arenti † locus
bus. Illic & lapis legitur, Ammonis uocant cornu. Nam ita tortuoſus eſt & inflexus, ut effigiẽ reddat cornu arietini. Fulgore aureo eſt. Prædiuina ſomnia repræſentare dicitur ſubiectus capiti incubantiũ. Et arbor eſt Metops nomine, ex qua profluit lentus humor, quẽ à loco Ammoniacũ nominamus. Apud Cyrenenſes præterea [a] Syrpe gignitur odoratis radicibus, uirgulto herbido magis quàm arbuſto: cuius è culmo exudat æſtatis tempore pingue roſcidũ, idq; paſcentium hircorum inhæret barbulis: ubi cum arefactum inoleuit, guttis ſtiriatis legitur ad uſum menſarum, uel medelæ magis. Dictum eſt primum lac Syrpicum, quoniam manat in modum lacteum, deinde uſu deriuante Laſer nominatum: quæ germina initio barbaricæ impreſſionis uaſtatis agris, poſtea ob interlerandã uectigalis nimietatem, ferme penitus ipſi accolæ eruerunt. [b] Cyrenis ab læua Africa eſt, ab dextra Aegyptus, à fronte ſæuum & importuoſum mare, à tergo Barbarorum uariæ nationes, & ſolitudo inacceſſa, incultaq; et ſqualens, quæ [c] Baſiliſcum creat, malum in terris ſingulare. Serpens eſt penè ad [d] ſemipedem longitudinis, alba, quaſi mitrula lineatus caput: nec hominis tantum, uel aliorum animantiũ exitijs datus, ſed terræ quoq; ipſius, quã polluit & exurit, ubicunq; ferale ſortitur receptaculum. Denicq; extinguit herbas, necat arbores, ipſas etiã corrumpit auras, ita ut in aëra nulla alitum impune tranſuolet, infectũ ſpiritu peſtilenti. Cum mouetur, media corporis parte ſerpit, media arduus eſt & excelſus. Sibilum eius etiam ſerpentes alij perhorreſcunt: & cum acceperint fugã, quæq; quoquo poſſunt properant. Quicquid morſu eius occiditur, non depaſcitur fera, non attrectat ales. [e] Muſtelis tamen uincitur, quas illinc homines inferunt cauernis in quibus deliteſcit. Vis tamen ne defuncto quidem deeſt. Deniq; Baſiliſci reliquias amplo ſeſtertio Pergameni compararunt, & ut ædem Apollinis manu inſignem, nec araneæ intexerent, nec alites inuolarent, cadauer eius reticulo aureo ſuſpenſum, ibidem locarunt. Circa extimum Syrtium cornu [f] Berenicen ciuitatẽ alluit Lethon amnis, inferna, ut putant, exundatione prorum pens, & apud priſtinos uates latice memoratus obliuionis.

Digitized by Google

obliuionis. Hanc Berenice muniuit, quæ Ptolemæo tertio fuit nupta, & in maiori Syrte locauit. Omne autẽ latifundium quod inter Aegyptum, Aethiopiam, Libyamq; diffundit, quacunq; lucis opacum est, uarium simpleuit simiarum genus, nec quisquam offensus nominis cognitione grauetur. Enimuero operæpreciũ est nihil omittere, in quo naturæ spectanda sit prouidentia. Vulgus simiarum in his est, quas passim uidemus non sine ingenio æmulandi, quo facilius in manus ueniũt. Nam dum auide uenantiũ gestus affectant, relicta consultò uisci unguilla, quod mendacio factum uident, oculos suos oblinunt: ita uisu obducto, pronum est eas corripi. Exultant noua luna, tristes sunt cornuto & cauo sydere. [h] Immoderatè fœtus amant, adeò ut catulos facilius amittãt, quos impendiò diligũt, & ante se gestant, quoniã neglecti ponè matrem semper hærent. [i] Cercopithecí caudas habent. Hæc sola discretio est inter prius dictas. Cynocephali & ipsi sunt è numero simiarum, in Aethiopiæ partibus frequẽtissimi, uiolenti ad saltum, feri morsu, nunquam ita mansueti ut non sint magis rabidi. Inter simias habentur & [k] Sphinges, uillosæ comis, mammis prominulis, ac profundis, dociles ad feritatis obliuionem. Sunt & quas uocant Satyros, facie admodum grata, gesticulatis motibus inquietæ. Callitriches toto penè aspectu à cæteris differunt: in facie barba est, lata cauda. Has capere nõ est arduum, sed proferre rarum. Neq; enim uiuunt in altero, quàm in Aethiopico, hoc est, suo solo.

quàm in calidis. De affectibus aspidum suprà quoq; dictum est. Quod aũt uniuersis anguibus hebes uisus est, id euenit, quod serpentes magna ex parte sub terra degunt.

t ℂ Heliotropio.) Vocatur Heliotropium alio nomine gemma solis, & est secundum Plinium porraceo colore, sanguineis distincta uenis. Nomen ipsum compositum est ex græcis uocabulis. Nam ἥλιον Græci solem uocant, & τροπὴν mutationem seu conuersionem. Is enim lapis in labris æneis deiectus, radios solis mutat sanguineo repercussu. Est & magorum impudentiæ, dicit Plinius, manifestißimum exemplum, quod admixta herba heliotropio, quibusdam quoq; additis precationibus, gerentem conspici neget. Creditur autem quod hæc herba à sole sortita sit hoc nomen, ob eius cum sole circumactionẽ, quæ etiam sub nubilo fit cœlo: noctu uero uelut desiderio contrahit cæruleum florem. u ℂ Inter Syrtes.) In terra illa, inquit, ubi tanta pericula uiatoribus à uenenosis animalibus & arenæ uolubilitate omnia uestigia tegente, occurrunt, syderum ductu & obseruatione opus est, haud secus quàm nauigantibus in mari, unde & loca illa fabulosa, mare arenosum dici consueuerunt. Vt igitur Syrtes sunt in mari propinquo, ita quoq; sunt in continente terra. Porrò historiã nauigationis periculosæ inter Sytes, referunt Eutropius in fine secundi, & Orosius cap. 8. libri quarti. De insula Meninga habes apud Plinium cap. 7. libri quinti, & apud Strabonem libro ult. De Psyllis scribit Plinius cap. 2 septimi: Psyllorum gens à Psyllo rege dicta est, cuius sepulchrum in parte Syrtium maiorum est. Horum corporibus ingenitum fuit uirus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas. Vnde Lucanus lib. 9. Gens unica terras Incolit, à sæuo serpentum innoxia morsu. Mos uero liberos genitos obijciendi sæuißimis earum, eoq; genere pudicitiam coniugũ experiendi, nõ profugientibus adulterino sanguine natos &c. Deleti tamen sunt Psylli à Nasamonibus Libyæ populis, qui spoliatores extiterunt nauium Syrtibus inuolutarum. Porrò Lotophagi populi sunt, sic uocati à λωτὸς, loto arbore, & φάγω comedo, quod ea arbore uescerentur. Vnde Plinius scribit, Loti tam dulcem esse cibum, ut nomen etiam genti terræq; dederit nimis hospitali aduenarum obliuione patriæ. Vnde natum adagium, λωτὸν ἔφαγες, Lotum comedisti: quod de his dicitur, qui regionis alterius amore capti, in patriã redire negligunt. x ℂ Artium deam.) Hæc Minerua est, cui nobilium artium inuentionem adscribunt. Vocatur & Pallas, quod Pallantem gigantem interfecerit, cum prius Tritonia uocaretur, à Tritone palude, ubi primum uisa est, ibiq; inuenta tibia, cum buccis tumidis ex aqua se conspexisset, eam ipsam tibiam in Tritonem Libyæ paludem abiecit. y ℂ Quod Battus.) Conuenunt ferè omnes Cyrenen fuisse à Theræis conditam. Hi autẽ ex Laconica duce Batto profecti, Theram insulam coluerunt, quæ olim Calisto dicta fuit, unde Callimachus originem duxit. Sunt tamen qui Battum aiunt cognominatum Battum propter oraculum apud Delphos sibi redditum, atq; propter honorẽ regium quem assecutus est: Battum enim Pœni regem appellant. Porrò Cyrenæ urbi quidã putant hoc nomen inditum à Cyrene Ipsei filia, rapta ob eius formam ab Apolline, & asportata in Libyam ad ea loca ubi postmodum condita est urbs.

Alijs uero placet urbem sic dictam à Cyre eius regionis fonte. Hæc urbs condita fuit olympiade 45. sicut Roma olympiade 12. Primi autem quatuor reges Romani, Romulus, Numa, Tullus Hostilius, Ancus Martius, regnauerunt annis 136. hoc est, olympiadibus 34. & secundum hanc olympiadum supputationem, Ancus Martius obijt olympiade 46. sicq; Cyrenæ conditæ sunt rege Martio res Romanas tenente. Hanc supputationem Cincius ponit. Plinius uero cap. 3. deciminoni naturalis historiæ aliter sentit in sua supputatione. Rursus quando Solinus dicit Cyrenen conditam post Troiam captam anno 586. alij ab eo dissentiunt. Nam constat ex Dionysio post eruttum Ilium anno 432. fuisse Romam conditam: ab urbe autẽ condita usq; ad obitum Anci regis, sunt anni fermè 136. Sumptis itaq; annis 432. & 136. fiunt anni 568. qui numerus ad Cyrenarum initium referendus est. Solini itaq; numerus ad completam urbis illius extructionem rectus esset si sic legeretur, Olympiade 41. rege Martio res Romanas tenente, anno post Troiã captam 568. z ℂ Templum Ammonis.) Scribunt gentiles quod pater Liber quum per Libyam exercitum duceret, fatigatus siti, Iouis patris sui implorauit auxilium, & statim uiso ariete, fons secutus est ab arenis. Vnde factum est Ioui Ammoni, ab arenis sic dicto (est enim ἄμμος Græcis arena) simulacrum cum capite arietino, & in eo loco in quo aqua fluxit, templum constituit. Diodorus Siculus in gestis Alexandri tradit Danaum regem Aegyptiorũ construxisse templum Ammonis, cuius simulacrum ex smaragdis ac gemmis alijs factum fuit. In eo quoq; loco ager fuit in medio arenarum exiguus, quippe ubi latior, ad quadraginta maxime stadia extenditur, olearum palmarumq; ac cæterarũ cultarum arborum ferax, rosidus solus ex omnibus circuniectis. Scribit & Quintus Curtius, incredibile dictu esse, ut inter uastas solitudines, ita undiq; ambiẽtibus ramis, uix in densam umbrã cadente sole, ea regio contecta sit. Multi ibi fontes dulcibus aquis passim manantibus alunt syluas. Cœli quoq; mira temperies, uerno tempori maxime similis, omnes anni partes pari salubritate percurrit: &, ut Plinius scribit cap. 106. secundi, Iouis Ammonis fons interdiu frigidus, noctibus feruet. Sic quoq; scribit Arrianus in principio tertij gestorum Alexandri: Ex eo, inquit, fons manat, cæteris omnibus fontibus natura dissimilis, sub luce tepentibus aquis manat, in meridie frigidus, uespere calet, media nocte feruidior, postea deferuescere incipit, ac sub diei exortũ rursus tepidior oritur, atq; ita per singulos dies ac noctes, æstus ac frigoris uices uariat. Legitur proinde illic & gemma quædam, Ammonis cornu dicta, aureum habens colorem, & arietini cornu reddens effigiem, ut Plinius scribit cap. 10. lib. ult. Crescit deniq; ibi arbor quam uocant Metopion & Metopon, quæ in arenis stillat lachrymã ueluti resinam. a ℂ Syrpe gignitur.) Putãt doctiores Solinũ hic loqui de silphio, quod in Cyrenaica reperitur prouincia, cuius succus uocatur laser, magnificus in usu medicamentisq;, et ad pondus argentei denarij pensum. Multis tamen iam annis in ea terra non inuenitur, quoniam publicani qui pascua conducunt, magis ita lucrum sentientes, depopulantur pecorum pabulum, nisi quod unus caulis repertus olim, Neroni principi missus est. Quod postea inuectũ est, in Perside aut Media et Armenia nascitur Laser, multo tamẽ infra Cyrenaicũ. Ab hoc silphio natum est prouerbium, Βάττου σίλφιον, Batti laserpitium, de his dici solitũ, qui summos honores adipiscũtur. Cyrenæi enim Batto regi suo silphium tanquam rem preciosissimam dono dedisse traduntur. Huius Ammoniaci resina colligitur uillis caprarum, sicut & ladanũ & œsypum, ut Plinius tradit cap. 17. duodecimi. b ℂ Cyrenis ab læua.) Situm totius ferè Africæ explicat tabula huic paginæ subiecta. c ℂ Basiliscum.) Significat βασιλίσκος græcè, regulũ uel tyrannum latinè, quod instar regis cunctis animãtibus sit terrori, uel quod in omnes tyrannidẽ & sæuitiam exerceat. De hoc serpente Plinius sic scribit cap. 21. octaui: Eadem, inquit, & basilisci serpentis est uis. Cyrenaica hunc generat prouincia, 12. non amplius digitorum magnitudine: candida in capite macula, ut quodam diademate insigni: sibilo omnes fugat serpentes. Nec flexu multiplici, nec ut reliquæ corpus impellit, sed celsus & erectus in medio incedens. Necat frutices non contactas modo, uerum et afflatas: exurit herbas, rumpit saxa. Talis suis malo est. Huic tali monstro mustelarum uirus exitio est, adeò naturæ nihil placuit esse sine pari. Interficiunt eos cauernis facile cognitis, sola tabe &c. d ℂ Ad semipedem.) Auicenna dicit, duorum palmorum. Et quod hic Solinus uocat albam mitrulam, Auicenna scribit, caput habere coronatum. e ℂ Mustelis tamen uincitur.) Hinc natum est prouerbium, Mustelis basiliscus uincitur: simile huic adagio Ouidiano, A cane non magno sæpe tenetur aper: quadrat. q; in eos, qui inferiores uires in sui sæpe perniciem spernunt. f ℂ Bereni cen.) Hæc urbs quondã uocata fuit Hesperis, ac deinde à Ptolemæi regis coniuge cognominata Bereniee. Nec procul ante oppidũ est fluuius Lethon & lucus sacer, ubi Hesperidum horti memorantur. Cæterũ Græci λήθην obliuionem uocãt: dictusq; est fluuius iste Lethes, quod aquæ eius dicantur obliuionem inducere. Poëtæ fingunt eum ortum habere ex Lethe inferni flumine. g ℂ Impleuit simiarum genus.) Propter plurimam simiarum cum hominibus similitudinem, creditum est eas fuisse aliquando homines, Pithecusarum insularum incolas, qui Cercopes dicebantur. Cum aũt Iupiter eorum detestaretur perfidiã, eos mutauit in deforme animal, ut essent similes

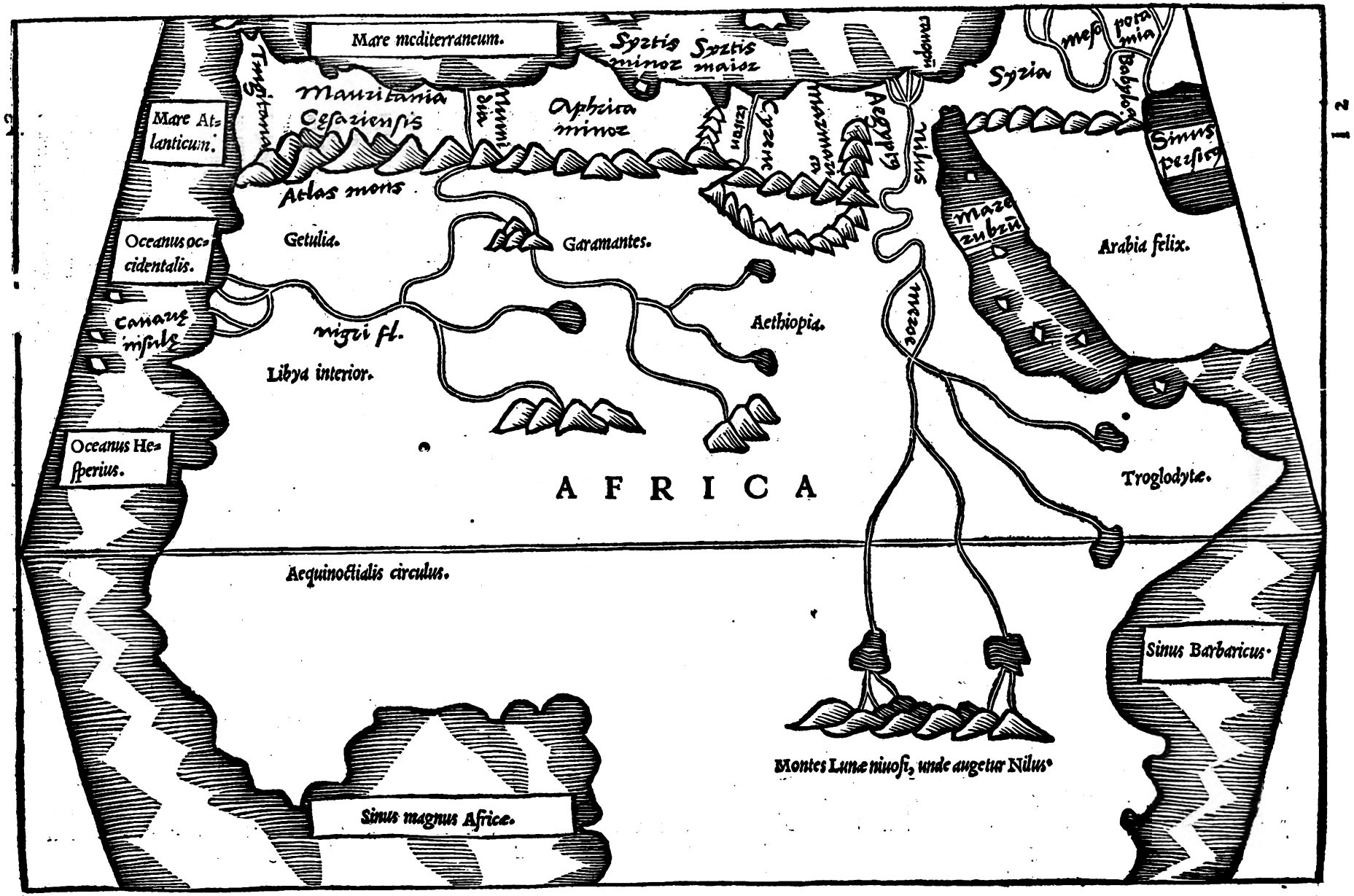
Mare mediterraneum.
Syrtis minor
Syrtis maior
Mare Atlanticum.
Tingitana
Mauritania Cesariensis
Mummidia
Aphrica minor
Cyrene
Marmarica
Egyptus
Nilus
Syria
meso potamia
Babylonia
Sinus persicus
Atlas mons
Getulia.
Garamantes.
Oceanus occidentalis.
Canarie insule
nigri fl.
Libya interior.
Aethiopia.
mare rubrū
Arabia felix.
Oceanus Hesperius.
AFRICA
Troglodytæ.
Aequinoctialis circulus.
Sinus Barbaricus.
Montes Lunæ niuosi, unde augetur Nilus.
Sinus magnus Africæ.

ſimiles diſſimilesq́; hominibus. De his Plinius ſic ſcribit cap. 44. undecimi natural. hiſtoriæ: Simiarum genera perfectam hominis ſimilationem continent, facie, naribus, auribus, palpebris, quas ſolæ quadrupedum & in inferiore habent gena. Iam mammas in pectore & brachia, & crura in contrarium flexa: ſimiliter in manibus ungues, digitos, longioremq́; medium. Pedibus paulum differunt, ſunt enim ut manus prælongi, ſed ueſtigium palmæ ſimile faciunt. Iis quoq; pollex & articuli ut homini, præter genitale: & hoc in maribus. Ariſtot. quoq; cap. 8. ſecundi nat. animal. ſcribit: Simia tam parte ſui corporis prona piloſa eſt, utpote quadrupes, quàm ſupina, ut ſpeciem gerens hominis: quin contrà atq; quadrupedes obtinet pilum, ſed craſſiore pilo ſimiæ ueſtiuntur, longeq́; hirſutiores parte utraq; ſunt. Conueniunt cum homine plurimum ſua ſpecie, quippe quæ nares, aures, dentes tam primores quàm maxillares hominis more habeant, cilium etiam, cum cæteræ quadrupedes non in utraq; palpebra habeant, quanq̃ prætenue ac prolixius, potiſſimum in inferiore. Cæterum cap. 10. quarti de partibus animalium docet, cur ſimia cauda et natibus careat. Simia, inquit, quod forma ambigua ſit, ut & in neutro & in utroq; genere ſit conſtituenda, ideo nec caudam habet neq; nates, uidelicet ut bipes cauda uacat, ut quadrupes natibus. h ℂ Immoderate fœtus amant.) Simiarum generi, inquit Plinius, præcipua erga fœtum affectio. Geſtant catulos, quos manſuefactæ intra domos peperere: omnibus demonſtrant, tractariq́; gaudẽt, tractatu gratulationem intelligentes: itaq; magna ex parte complectendo necant. i ℂ Cercopitheci.) Eſt cercopithecus caudata ſimia, quam Itali Maimonem, Germani maris felem uocant, nempe Meerkatzen. Cynocephali uero ſunt canicipes, eſt enim κυνὸς canis, & κεφαλὴ caput. Et ſunt cynocephali eadem forma qua ſimia, ſed maiores ualidioresq́;, & faciei caninæ ſimiliores: moribus tamẽ ſunt ferociores & dente robuſtiore caninoq́; propiore. Diodorus Siculus lib. 4. ſcribit cynocephalos corpore & forma homini perſimiles, uocemq́; imitari humanam. Ferum omnino atq; indomitum animal, ratione carens, ſupercilijs aſpectuq́; eſt horrido ac truci. Fœminis ſua natura accidit, ut palàm expoſitã extra corpus uuluam per omnẽ uitam ferant. k ℂ Sphinges.) Sic dicuntur à uerbo græco σφίγγειν, conſtringere uel uincire. Et ſcribit Diodorus Siculus lib. 4. in hunc modum: Sphinges apud Troglodytas Aethiopesq́; naſcuntur, forma haud ei diſſimili qua pinguntur, ſed paulò pinguiores. Naturam habent manſuetam, pluribus exercitijs diſciplinisq́; aptam. Tradunt fabulæ σφίγγα triformẽ monſtrum, cuius una pars uolucris, altera leonis, uirginis tertia. Cæterum Satyri ſunt animalia quadrupedia in ſubſolanis Indorum mõtibus perniciſſima, humana effigie recte currentia, ut propter uelocitatẽ, niſi ſenes aut ægri, nõ capiantur. Veteres huiuſmodi monſtra pro ſylueſtribus dijs coluerũt. Et quia Satyri ad libidinem proni ſunt, hinc nomen illis datum eſt, ut quidam putant. Nam ueteres Græci σάτυρον dicebant uirile membrum. Aegyptij plurimas ſatyrorum imagines, in gratiam fœcunditatis, eorum in templis ponebant, in hirci naturæ, quam libidinoſam eſſe dicunt, ſimilitudinem.

SCHOLIA CAP. XLI.

Scribit Plin. cap. 5. lib. quinti, Hammaniẽtes undecim dierũ itinere à Syrtibus maioribus ad occidentẽ habitare, circũdatosq́; arenis quaquauerſus, domos ſale è mõtibus ſuis exciſo ceu lapide conſtruere. Sic idem ſcribit cap. 7. libri 31. in Charris Arabiæ oppido, muros domosq́; maſſis ſalis fieri, quas aqua ferruminant. Herodotus libro quarto: Porrigitur id ſuperciliũ, inquit, ad columnas uſq; Herculeas, atq; ulterius: intra quod eſt metallum, id eſt, effoſſio ſalis decem dierum itinere: & homines incolentes domicilia ſua faciunt ex micis ſalis. Iſti enim tractus Africæ uacant imbribus. Nam ſi pluueret illic, non poſſent manere parietes ſalis. De Troglodytis habes infra cap. 44. Eſt aũt ab Hammanientibus ad Troglodytas hyberni occaſus plaga, dierum quatuor iter, cum quibus cõmercium gemmæ tantũ quam carbunculum uocamus ex Aethiopia uectæ. a ℂ Aſbyſtæ.) Vocantur ſic hi populi ab Aſbyſta eius loci urbe. Alij putant eos ſic dictos ab Aſbyte regina, Hiarbæ regis filia. Et quod hic laſere uiuere memorantur, fructus eſt arboris quã ſilphium quidam eſſe putant, de qua ſuprà quoq; ſcripſimus cap. 40. ſub litera a. Cæterum pro edile quidam codices habent edule, id eſt, manducabile, alij dulce.

De Hammanientum gente, deq; in ea domibus ſale conſtructis. Cap. XLI.

INter Naſamonas & Troglodytas gens Hammanientũ eſt, quæ ſalibus domos extruũt, quos in modum cautium è montibus excitatos, ad uſum ædium cæmentitijs nectunt ſtruibus. Tanta ibi huiuſce uenæ copia eſt, ut tecta faciant è ſalinis. Hi ſunt Hammanientes, qui commercia cum Troglodytis habent. Carbunculi gemmæ citra Hammanientes propiores Naſamonibus. [a] Aſbyſtæ Laſere uiuunt, hoc aluntur, hoc illis edile eſt.

De Garas

De Garamantibus, deq; miro apud eosdem fonte. Cap. XLII.

GAramantum oppidum est [a] Debris fonte miro, qui denicq; alternis uicibus die frigeat, nocte ferueat, ac per eadem uenarum commercia, interdum ignito uapore æstuet, interdum glaciali †horrore algescat. Incredibile memoratu, ut tã breui temporis curriculo natura tam dissonam sui faciat uarietatem, idq; qui percontari uelit, tenebris inesse fluori illi æternã faciem credat. Qui rimetur die brumales scatebras, nunquam aliud existimet, quàm perpetuò rigere. Vnde non immeritò per gentes Debris inclyta est, cuius aquæ ex cœlesti uertigine mutant qualitatem, quamuis controuersa syderum disciplina. Nam cum mundum à calore uesper temperet, ab occasu incipit ita incalescere, ut ni tactu abstineas, noxium sit contigisse. Rursus cum ortus solis incãduerit, & radijs feruefacta sint omnia, sic glaciales euomit scaturigines, ut hauriri etiam à sitientibus nequeat. Quis ergo non stupeat fontem, qui friget calore, calet frigore? Garamanticæ regionis caput est [b] Garamana, ad quã [c] iter diu inextricabile fuit & inuium. Nam latrones puteos arenis operiebant, ut temporaria fraude subductis aquis in fame, & siti iter submoueret accessus uiantium. Sed Vespasiano principe, bello quod cũ Oeensibus gestum est, difficultas hæc dissoluta est, compendio spatij breuioris reperto. Garamantas [d] Cornelius Balbus subegit, & primus ex hac uictoria triũphauit: primus sanè de externis, utpote qui Gadibus genitus, accessit ad gloriã nominis triumphalis. Armenta gentis istius obliquis ceruicibus pabulantur. Nam si recta ad pastum ora dirigant, officiũt prona in humũ cornua, & obnixa. Ex parte qua [e] Cercina est accepimus Gaulon insulam, in qua serpens neq; nascitur, neq; uiuit inuecta. Propterea iactus ex ea quocunq; gentium puluis, arcet angues. Scorpiones superiactus illico perimit.

†algore horre-re scat

SCHOLIA CAP. XLII.

Rimatur Solinus potißimum eas regiones, in quibus aliqua naturæ uisuntur miracula, qualia tria apud Garamantes memoratu digna tradit inueniri. Nam illic fons est, qui interdiu friget, nocte calescit. Alterum, quod eius regionis armenta obliquis ceruicibus pabulentur. Postremum, quod Gauli insulæ terra serpentibus & scorpionibus sit omnino pernicialis. a ℂ *Debris.) Ptolemæus hoc oppidum uocat Bedron uel Bediron. Quod in hoc oppido tã mirabilis fons est, quidam reijciunt causam in ipsam terram, nempe quod ibi talis sit naturæ, ut solis præsentia sibi adimat uim calefaciendi aquam, & rursum solis absentia uim tribuat oppositam feruescendi. Alij existimant alia esse uenarum cõmercia per diem, & alia per noctem: aiunt enim ui solis quadam occulta euenire, ut interdiu per loca alia scaturiat eius fontis aqua, per alia noctu, puta per sulphureas mineras.*

b ℂ *Garamana.) Quædam Solini exemplaria habent cum Ptol. Garama. Putant autem urbem illam sic dictam à Garamante Apollinis filio et Garamãtidis Nymphæ patre. Habitant proinde Garamantes super Psyllos austrũ uersus, in loco sero frequentiq;. Refugiunt etiam omnium hominum cõmercium aspectumq;, nihil bellicæ armaturæ habẽtes, ac ne defendere quidem sese audẽtes.* c ℂ *Iter inextricabile.) Hoc inextricabile iter auspicijs Vespasiani Imperatoris, compendio deprehensum est quatridui itinere.* d ℂ *Cornelius Balbus.) Fuit hic Cornelius Balbus externus, quippe Gadibus natus, sed ciuitate Romana donatus, & iure quiritium honoratus, ut & tandem apud Romanos triumpharit.*

e ℂ *Cercina.) Insula hæc apud Ptolemæum inuenitur prope Syrtem minorẽ, à qua si recte ad austrum pergas, occurrunt Garamantes. Vbi uero Gaulos insula situm habeat, non satis constat.*

De Aethiopia, de eius regionis nominum obscœnis moribus, ac eorundem hominũ monstrosis formis. De draconibus, miraq; naturæ ibidem feris alijs. De Cinnamomo aromate, deq; Hyacintho lapide. Cap. XLIII.

AEthiopes, & Atlanticæ gentes, [a] Nigri flumine diuiduntur, quam partem pu

SCHOLIA CAP. XLIII.

Aethiopiam sic dictam putant à uerbo

Digitized by Google

græco καίω, quod uro, incendo, ardeoq; significat, & ὄψις facies & aspectus, quod scilicet solis aspectu plurimum torreatur. Sunt qui sic dictã uelint ab Aethiope Vulcani filio, cui præfuit. Hæc circa occiduum montosa est, in medio arenosa, ad orientalem plagam deserta, porrigiturq; ad fines Aegypti, à meridie clauditur oceano.

a ℂ Nigri flumine.) Is fluuius pars putatur Nili. Sunt tamen exemplaria quæ pro, partem putant, habent, patrem putãt, quasi Nilus ex Nigri flumine ortũ habeat. De hoc quoq; suprà diximus cap. 40. in c litera, nempe quod in omnibus similis sit Nilo, sicut & hic Solinus exponit.

b ℂ Matrimonia nesciunt.) In hũc quoq; modum scribit Mela Pomponius lib. primo: Nulli Garamantum, inquit, certa uxor est. Ex his qui tam confuso parentum coitu passim incertiq; nascuntur, quos pro suis colant, formæ similitudine agnoscunt.

c ℂ Meroën.) Est Meroë insula Aethiopiæ sub Aegypto, quam efficit Nilus fluuius. De Nomadibus suprà diximus cap. 39. et de Cynocephalis quoq; ca. 40. in fine, qui bestiæ sunt similes simijs, nisi quod capita habent canina, ut uocabulum ipsum indicat, feri & ad morsum proni, quos tamen hic Solinus inter populos numerat, si modo talia monstra sunt in rerum natura. Cæterũ pro Syrbotæ, quidã legunt Serbotæ, alij Sorbotæ. Sic pro Asachæi, aliqui legunt Aschæ, alij Asachæ: & sunt Aethiopes, apud quos maxime nascuntur dracones. *d ℂ Apud Sambros.)* Plinius cap. 30. sexti hunc locum ita enarrat: Oppidum eorum, inquit, Nilo impositum Tempsis Sambri, apud quos quadrupedes omnes sine auribus, etiam elephanti: id tum ad soli dispositionẽ, tum ad cœli qualitatem referendum censent. *e ℂ Cani tradunt.)* Plinius: Ex Africæ parte Ptœmbari, Tœmphanæ, qui canem pro rege habent, motu eius imperia augurãtes: id quod ex fidelitate eius animalis erga homines facere credendũ est. *f ℂ Agriophagi.)* Qui scilicet uictitãt carnibus agrestium et ferocium animalium, ut sunt leones, panthe ræ, & similia. Pamphagi uero latine sunt cunctiuori seu omninori, qui scilicet omnia mandunt. Anthropophagi autem sunt hominum tant Nili. Sic papyro uiret, sic calamo prætexit, animalia eadem edit, ijsdem temporibus exundat, intra ripas tunc quoq; redit, cum contentus est alueo suo Nilus. Garamantici Aethiopes [b] matrimonia priuatim nesciunt, sed omnibus uulgò in uenerem licet. Inde est, quod filios matres tantum recognoscunt. Nam paterni nominis nulla reuerentia est. Quis enim uerum patrem nouerit in hac luxuria incesti lasciuientis? Eapropter Garamantici Aethiopes inter omnes populos degeneres habentur: nec immeritò, quia afflicta castitatis disciplina, successionis notitiam ritu improbo perdiderunt. Nomen Aethiopum latè patet. In parte Africana qua [c] Meroën uidet Líbya, plurimæ eorum sunt & uariæ nationes. Harum è numero Nomades Cynocephalorum lacte uiuunt. Syrbotæ longi sunt ad pedes duodecim. Asachæi captos ue natibus elephantos deuorãt. [d] Apud Sambros nulla est aurita quadrupes, nec elephanti quidem. His proximi summam regiæ potestatis [e] cani tradunt, de cuius motibus quidnam imperitet, augurantur. Maritimos Aethiopas quaternos oculos dicunt habere: sed fides alia est, illa deniq;, quod & uident plurimum, & manifestissime destinant iactus sagittarum. Occidentem uersus [f] Agriophagi tenent, qui solas pantherarum & leonũ carnes edunt, rege præditi, cuius in fronte oculus unus est. Sunt & Pamphagi, quibus esca est quicquid mandi potest, & omnia fortuitò gignentia. Sunt & Anthropophagi, quorum mores uocamen sonat. Cynamolgos aiunt habere caninos rictus, & prominula ora. Arthabathitæ proni, atq; quadrupedes, nec secus ac feræ sine sedibus euagantur. Confines Mauritaniæ certo tempore [g] locustas terrestres legunt, duratasq; salsugine in præsidiũ uitæ solas habent: sed ex illis quadragesimũ æui annum nullus supergreditur. Ab oceano isto ad Meroën, quã insulam amplexu primo Nilus facit, [h] millia passuũ sunt sexcenta uiginti. Vltra Meroën super exortum solis [i] Macrobij Aethiopes uocantur. Dimidio enim eorũ protensior, quàm nostra uita est. Hi Macrobij iustitiam colunt, amant æquitatem, plurimũ ualent robore, præcipua decent pulchritudine, ornantur ære, auro uincula faciũt noxiorum. Locus apud eos est Heliutrapeza, opiparis epulis semper refertus, quibus indiscrete omnes uescũtur, nam & diuinitus eas augeri ferunt. Est & ibi-

dem

dem [k] lacus, quò perfusa corpora uelut oleo nitescunt. Ex hoc lacu potus saluberrimus. Sanè adeò liquidus est, ut ne caducas quidem uehat frondes, sed illico folia lapsa ad fundum demittat [l] laticis tenuitate. Vltra hos desertę inhumanæq; solitudines aduscq; Arabicos sinus. Deinde in ultimis orientis [m] monstrosæ gentium facies: aliæ sine naribus, æquali totius oris planicie informes habent uultus: alijs concreta ora
10 sunt, modicoq; tantum foramine calamis auenarum pastus hauriunt. Nonnullæ linguis carent, in uicem sermonis utentes nutibus motibusq;. Quædam ex istis nationibus ante Ptolemæum Lathyrum regem Aegypti, incognitũ habuerunt ignis usum. Aethiopia omnis ab oriente hyberno ad occidentem hybernum tenet. Quicquid eius est, sub meridiano cardine lucis nitet, qui maximè uiret hyeme. A meridiana parte [n] mons editus mari imminet, ingenuo igne per æternum feruidus, &
20 inquiete iugis flagrãtibus: inter quæ incendia iugis æstus, [o] draconum magna copia est. Porrò ueris draconibus ora parua, & ad morsus non dehiscentia, sed arctæ fistulæ, per quas & trahũt spiritus, & linguas exerunt: quippe non in dentibus uim, sed in caudis habent, & uerbere potius q̃ rictu nocent. Exciditur è cerebris draconum Draconţias lapis, sed lapis non est nisi detrahat̃ uiuentibus. Nam si obeat prius serpens, cum
30 anima simul euanescit durities soluta. Vsu eius orientis reges præcipuè gloriantur, quanq̃ nullum lenocinio artis admittat soliditate: & quicquid in eo nobile est, non manus faciunt, ne alterius quàm naturæ cãdor sit, quo reluceat. Autor Sothacus gemmam hanc etiam sibi uisam scribit, & quibus intercipiatur modis, edocet. Præstantissimi audacia uiri explorãt anguium foueas & receptus, inde præstolati ad pastum exeuntes, præteruectiq; percitis cursibus, obij-
40 ciunt gramina medicata, quantum potest ad incitandum soporem: ita somno obsopitis, è capitibus desecant lapides, & de manubrijs præcipitis ausi, prædam reuehunt temeritatis. Quæ locorum Aethiopes tenent, feris plena sunt, è quibus quam [p] Nabim uocãt, nos Camelopardalim dicimus, collo equis similem, pedibus bubulis, capite camelino, nitore rutilo, cãdidis maculis superspersa. Hoc animal Romæ Circensibus dictatoris Cæsaris primum publicatum. Hisdem fermè tẽporibus illinc exhibita mon-

minum deuoratores: & Cynamolgi, quasi canum mulctores, qui à forma corporis & mulgendi exercitio nomen illud habẽt. Cæterum quales sint Arthabathitæ, textus satis explicat. Plinius dicit eos uagos esse modo ferarum quadrupedum. g ¶ *Locustas legunt.*) *Plinius: Pars quædã Aethiopum locustis tantum uiuit, fumo & sole duratis in annua alimenta: hi quadragesimum uitæ annum non excedunt.*

h ¶ *Millia passuum sunt.*) *Apud Plinium sic legitur: In totum ab oceano ad Meroẽn 725. millia passuum esse inter autores ferè conuenit. Necesse est igitur ut uel in Solino, uel in Plinio error sit.*

i ¶ *Macrobij.*) *Id est, longæui. Nam μακρὸς est longus, & βίος uita. Scribit Herodotus in Thalia, apud illos esse fontẽ, in quo loti efficiuntur perinde atq; inuncti, uiolam olentes: eamq; aquam tam leuem esse, ut in ea nihil innatare possit, ne lignum quidem, et quæ ligno leuiora sunt. Ex potu uero illius aquæ euenire putatur, ut homines ad centum uiginti annos perueniant, & supra. Cæterum locus eorum est Heliutrapeza, id est, Solis mensa. Et hinc natũ est prouerbium, ἥλιος τράπεζα, id est, Solis mensa, diciturq; de sumptuoso lautissimoq; conuiuio. Nam & Heliutrapeza fuit in suburbano, in prato scilicet, omnium quadrupedum assa carne referto, quam per noctem singuli ciuium magistratus properabant ponere, ad eamq; ubi illuxit cuilibet epulatum licebat accedere.* k ¶ *Lacus.*) *Aquæ huius lacus per pingues terræ uenas profluunt, unctæ oleo erumpunt, uti Solis, quod oppidum est Ciliciæ, flumen nomine Liparis, in quo natantes aut lauantes ab ipsa aqua ungũtur. Item & in India fere no cœlo emittitur magna olei multitudo. Est et in Carthagine fons, in quo natat oleũ odore uti scobe citreo, quo oleo etiam pecora solent ungi. Vide Vitruuium cap. 3. octauo. Sed quid opus est ex longinquis regionibus adducere miracula, cum & in Germania nostra fons inueniatur, qui olei copiam in sui superficie quotidie exhibeat, nempe in partibus Bauariæ, in loco Degernsee, qui distat à Monaco urbe unius diei itinere.*

l ¶ *Laticis tenuitate.*) *Sunt multi in terra lacus, in quibus ob aquæ tenuitatẽ*

Digitized by Google

nihil ſupernatare poteſt, ut eſt ſtagnum Sideris in Indis, & Auernus lacus in Italia. Rurſum ſunt aquæ plurimæ, in qbus nihil ſubmergitur, ſed ſupernatat corpus quodlibet, ut in Aſphaltite, Arethiſſa, & alijs multis. m ℂ *Monſtroſæ gentium facies.) Si quẽ multa de his legere delectat, conſulat Plinium cap. 30. ſexti.*

n ℂ *Mons editus.) Plinius cap. 30. ſexti, de hoc ſic ſcribit: Sita eſt Aethiopia ab oriente hyberno ad occidentem hybernum. Meridiano cardine ſyluæ hebeno maxime uirent: meridiana eius parte imminens mari mõs excelſus, æternis ardet ignibus, Aeonocauma dictus.* o ℂ *Draconum copia.) Suprà cap. 38. ſub litera i nonnihil de draconibus Africæ dictum eſt. De draconibus Indiæ ſcribit Philoſtratus lib. 3. uitæ Apollonij, nempe omnem Indiæ regionem abundare draconibus, multitudine & magnitudine mirandis: itaq; paludes ijs plenas eſſe et montes, neq; tumulum ullum ijs uacuum reperiri: uerum paluſtres pigros tardosq; eſſe, longitudine uero cubitorum triginta, uix caput attollentes. Terreſtres eſſe ranis ſimiles, terga ſubnigra habentes, & cæteris minus ſquamoſa. Qui in cacuminibus montium habitant, alijs maiores ſunt, fluminibus quamuis rapacibus uelociores, ita ut ab illis euadere nihil poßit. Sunt dracones alij coloris ignei, quibus in dorſo ſquamæ eminent ferræ inſtar: barba eis annaſcitur, qui altius ceruices attollunt, quorũ ſquamæ inſtar argenti fulgent. Oculorum autẽ pupillæ lapides ſunt tanquam ignis fulgentes, quorum uim maximam eſſe ad morbos complures tollendos, quapropter & lucrũ uenationibus afferunt. De draconibus Aethiopiæ ſcribit Plinius cap. 13. libri octaui: Generat, inquit, dracones Aethiopia Indicis pares, uiginti cubitorum. Aſachæi uocãtur Aethiopes apud quos maxime naſcũtur. Narratur in maritimis eorum quaternos quinosq; inter ſe cratiũ modo implexos, erectis capitibus uelificantes ad meliora pabula Arabiæ uehi fluctibus. De dracontia lapide ſcribit idem Plinius cap. 10. libri 37. Draconites, inquit, è cerebro fit draconũ, ſed niſi uiuentibus abſciſſo nunquam gemmaſcit, inuidia animalis mori ſe ſentientis. Igitur mos eſt ut dormientibus* ſtra ſunt, [q] Cephos appellant, quorum poſteriores pedes crure & ueſtigio humanos artus mentiuntur, priores perinde hominum manus referunt: quæ tamen à noſtris non amplius quàm ſemel uiſa ſunt. Ante ludos Cn. Pompeij Rhinocerota Romana ſpectacula neſciebant: cui beſtiæ color buxeus, in naribus cornu unicum, & repandum, quod ſubinde attritum cautibus in mucronem excitat, eoq; aduerſus elephãtos præliatur, par ipſis prope longitudine, breuior cruribus, naturali telo aluum petens, quam ſolam intelligit ictibus ſuis peruiã. Iuxta Nigrin fluuium [r] Catoblepa naſcitur, modica, atq; iners beſtia, caput prægraue ægrè ferens, aſpectu peſtilẽti. Nam qui in oculos eius offenderint, protinus uita exeunt. [s] Formicæ ibi ad formam canis maximi, arenas aureas pedibus eruũt, quos leoninos habent: quas cuſtodiunt, ne quis auferat, captantesq; ad necẽ perſequunt. Eadem Aethiopia mittit [t] Lycaonem: lupus eſt ceruice iubatus, & tot modis uarius, ut nullum illi colorẽ dicant abeſſe. Mittit & Tarandum, boum magnitudine, biſulco ueſtigio, ramoſis cornibus, capite ceruino, urſino colore, & pariter uillo profundo. Hunc Tarandum affirmant habitum metu uertere, & cum delitescat, fieri aſſimilem cuicunq; rei proximauerit, ſiue illa ſaxo alba ſit, ſeu fruteto uirens, ſiue quam aliam præferat qualitatem. Faciunt hoc idem in mari Polypi, in terra Chamæleontes. Sed & Polypus & Chamæleon glabra ſunt, & pronius eſt cutis leuitate ſpeculi modo proximantia æmulari. In hoc nouum eſt ac ſingulare, hirſutiam pili colorum uices facere: hinc euenit ut difficulter capi poſſit. Aethiopicis lupis proprium eſt, quod in ſaliendo ita niſus habent alitis, ut nõ magis proficiant curſu, quàm meatu: homines tamẽ nunquam impetunt. Bruma comati ſunt, æſtate nudi, [u] Thoas uocant. Hyſtrix quoq; inde loci frequentiſſima, erinacijs ſimilis, ſpinis tergum hiſpida, quas plerunq; laxatas iaculatione emittit uoluntaria, ut aſſiduis aculeorum nimbis canes uulneret ingruentes. Illius cœli ales eſt [x] Pegaſus: ſed hæc ales equinum nihil præter aures habet. Tragopa quoq; auis maior aquilis, cornibus arietinis proferẽs armatum caput. Aethiopes legunt [y] Cinamomum. Id frutetum ſitu breui naſcitur, ramo humili & repreſſo, nunquam ultra duas ulnas altitudinis. Quod gracilius prouenit, eximium magis ducitur: quod in craſſitudinem

situdinem extuberatur, despectui est. Verum legitur per sacerdotes, hostijs prius cæsis: quæ cum litauerint, obseruatur ut messis nec ortum solis anticipet, nec egrediatur occasum. Quisquis principatum tenet, sarmentorũ aceruos hasta diuidit, quæ sacrata est in hoc ministerium. Atque ita portio manipulorum Soli dicatur, quæ si iuste diuisa est, sponte incenditur. Inter hæc quæ diximus, nitore cæruleo [z] Hyacinthus inuenitur, lapis preciosus, si quidem inculpabilis inueniatur: est enim uitijs nõ parcè obnoxius. Nam plerunq; aut uiolaceo diluitur, aut nubilo obducit, aut albicantius in aquaticum elicescit. Optimus in illo tenor, si nec densiore fuco sit obtusior, nec propensa perspicuitate detectior, sed ex utroq; temperamento lucis & purpuræ moderatum suauiter florem trahat. Hic est qui sentit auras, et cum cœlo facit mutationem: nec æqualiter rutilat, cum aut nubilosus est, aut serenus dies. Præterea in os missus, magis friget. Scalpturis certe minime accõmodatus, ut qui attritum respuat. Nec tamen penitus inuictus est, nam Adamante scribitur & notatur. Vbi Hyacinthus, ibi & [a] Chrysolampis appareat, quem lapidem lux celat, prodit obscurum. Hæc enim est in illo diuersitas, ut nocte igneus sit, die pallidus. Ex ipso solo sumimus Hæmatitem rubore sanguineo, ac propterea Hæmatites uocatus.

bus animalibus caput amputent. Obijciuntur aũt draconibus somnifica medicamenta, & postea obtruncantur. Lapis autẽ inuentus dicitur esse cãdore translucido, nec postea politur aut artem admittit. Sunt qui scribunt Indos incantationibus extrahere dracones de cubiculis suis, et somno oppressos ceruicem securi ferire, scissoq; capite lapillos intus extãtes auferre. Traditur enim montanorum draconum capitibus inesse lapillos specie & aspectu iucundos, & splendorem quendam coloribus inducentes, uiribus autem potentiaq; mirabiles, quod anulus testatur, quẽ habuisse Gygem uulgatum est. Euenit etiam interdum, ut draco non sopitus Indum cum securi & arte intra cubile trahens deuoret. p ℂ Nabim uocãt.) *Plinius cap. 18. lib. octaui: Nabim Aethiopes uocant, collo similem equo, pedibus & cruribus boui, camelo capite, albis maculis rutilum colorem distinguentibus, unde appellata camelopardalis. Vulgò hanc Giraffam uocant. Secundum Strabonem lib. 16. suæ Geographiæ, non est fera, sed pecus: nullam enim præ se sæuitiam fert.*

q ℂ Cephos.) *A Strabone hoc animal Cepus uocatur, dicitq; ipsum habere faciem Satyro similem, cætera inter canem atq; ursum nullum habere discrimen. Hæc lib. ult. Libro autem 16. sic inquit: Cepi faciem habent leonis, reliquum corpus pantheræ, & magnitudinem damæ habẽt. Hanc feram Babylonij, qui iuxta Memphim sunt, pro deo colunt. Cæterum* Rhinoceros *dictio est cõposita à ῥὶν, quod est naris, & κέρας cornu. Est & Rhinoceros alter genitus hostis elephanto, nam cornu ad saxa limato præparat se pugnæ, in dimicatione aluum maxime petens, quam scit esse molliorem. Longitudo ei par, crura multò breuiora, color buxeus. Hæc Plinius cap. 20. octaui. Porrò Strabo lib. 16. sic scribit:* Rhinocerotes, *ut Artemidorus ait, longitudine parum ab elephantis exceduntur, quos Alexandriæ se uidisse affirmat. Ille autem quem nos, inquit, uidimus, colore buxeo, sed elephanti similis erat, magnitudo uero tauri, forma apro proxima, præsertim quantum ad rictum præter nasum, qui cornu quoddam est recuruum, omni osse durius, eo pro armis utuntur, quemadmodum aper dentibus. Habet etiam duo cingula tanq; draconum uolumina, à dorso usq; ad uterum circũeuntia, alterũ iubam uersum, alterum ad lumbum. Sic & Diodorus Siculus scribit, quod Rhinoceros in summitate narium cornu gerat, simũ forma, durumq; instar ferri. Hoc animal pabuli causa cum elephante certat: acuit enim ad saxa cornu, deinde cum elephante congressus, uentrem grauiter ictum cornu, tanq; gladio proscindit: hoc pacto pugnans, bestiam exanguem reddit. Si uero elephas illius ictum præoccuparit, proboscide captum, cum superior sit utribus, dentibus laniat.* r ℂ Catoblepa.) *De hoc Plinius cap. 21. octaui libri sic scribit: Apud Hesperios Aethiopas fons Nigris est, ut pleriq; existimauere, Nili caput, ut argumenta quæ diximus persuadent. Iuxta hunc fera appellatur Catoblepa, modica alioquin, cæterisq; membris iners. Caput enim prægraue ægrè ferens, id deiectum semper in terram: aliàs internecio humani generis, omnibus qui oculos eius uidere cõfestim expirantibus.*

s ℂ Formicæ.) *Est formica animal nulli ferè præterq; sibi commodum. Nam, ut inquit Plinius, apes utiles faciunt cibos, formicæ condunt. Hæ arbores perniciose lædunt, sata inficiunt, hortorum non minimũ exitium. Formicæ tamen Aethiopum utiles sunt quæ aurum eruere dicuntur. Vnde Philostratus lib. 6. uitæ Apollonij sic ait: Indorum gryphes & Aethiopum formicæ, quanquã sint forma dissimiles, eadem tamen agere student. Nam*

Digitized by Google

aurum utrobiq; custodire perhibentur, & terram auri feracem adamare. Megasthenes affirmat certa esse quæ de formicis uulgata sunt, eas scilicet esse quæ aurum ex terra effodiunt, non quidem auri studio, sed ut sibi specus longe sub terram parent: has enim uulpibus maiores, terramq; fodere auro mixtam, & ex ea purgata Indos aurum cõflare. Sed ex auditu, nõ ex uisu hæc narrat. t ¶ Lycaonem.) Idẽ sentit Mela Pomp. in descriptiõe Aethiopiæ lib. 3. Sunt, inquiens, & sæuissimæ feræ omni colore uarij Lycaones & quales accepimus Sphingas. Tarandum uero Plinius. 34. octaui sic describit: Tarando, inquit, magnitudo quæ boui est, caput maius ceruino, nec absimile, cornua ramosa, ungula bifida, uillus magnitudine ursorum: sed cum libuit sui coloris esse, asino similis est. Tergori tanta duritia, ut thoraces ex eo faciant. Colorem omniũ arborum, fruticũ, florum, locorumq; reddit, metuens in quibus latet, ideo raro capitur. Mirum est habitum corpore tam multiplicem dari, mirabilius & uillo. Causam huius mutationis tradunt esse, quod pili eius uel cutis potius speculi naturæ sit assimilis: unde species circunstantium rerum per aërem diffusæ, & ad huius generis animalia terminatæ, reddunt eis talem colorem, qualis earum rerum fuit quibus proximant. Idem facit polypus in aquis, qui sui mutatione coloris uenatur pisces: attrahit enim sibi colorem similem ijs quibus appropinquauerit saxis. Vnde natum prouerbium apud Græcos, πολύποδ' & νόον ἔχε, Polypi mentem obtine: quo significatur, pro loco & tempore mentem quoq; consuetudinemq; mutandam esse, & nos ijs hominibus conformandos quibus cum conuersamur. Scribit proinde Aristot. 37. noni nat. animal. polypum fatuum piscem esse cum ad manum dimissam hominis accedit, prudentem autem in re familiari, cum omnia necessaria colligat, & in suo domicilio recondat, cumq; consumpserit quantum utile sit, abigit testas et cancrorum crustas, & putamina conchularum, & spinas pisciculorum. De chamæleonte infrà dicetur cap. 53. u ¶ Thoas uocant.) Plinius cap. 34. octaui de his lupis sic scribit: Thoës luporum genus procerius longitudine, breuitate crurum dissimile, uelox saltu, uenatu uiuens, innocuum homini, habitum non colorem mutat: per hyemem hirti, æstate nudi sunt. De hystrice uero idem Plinius cap. 35. octaui sic scribit: Hystrices generat India & Africa, spina contectas, de erinaceorum genere, sed hystrici longiores aculei, & cum intendit cutem, missiles. Ora urgentium figit canum, & paulò longius iaculatur: hybernis autem se mensibus condit. x ¶ Pegasus.) Ales hæc à loco cuiusdam fontis ubi nascitur nomen habet. Plinius cap. 21. octaui sic scribit: Aethiopia generat multa monstro similia, pennatos equos & cornibus armatos, quos pegasos uocant. Capite tamen 49. lib. decimi, pegasos & gryphos inter fabulosa connumerat. Cæterum auis Tragopan nomen uidetur sortita ab hirco, quem græci τράγον nominant. Quæ de hac aue scribuntur, Plinius quoq; pro fabulosis habet. y ¶ Cinamomum.) Græci scribũt κινάμωμον. Plinius cap. 20. duodecimi de hoc frutice sic scribit: Ipse frutex duorum cubitorũ altitudine ampliissimus, palmiq; minimus, quatuor digitorum crassitudinis, statim à terra sex digitis surculosus, arido similis &c. Dioscor. cap. 13. facit Cinamo species plurimas, quæ ab ea regione, cui gentiles sunt, suis quæq; nominibus separãtur. Præstantissimum, inquit, dicitur Mosylon, ex quadam similitudine cum Casia ea, quæ Mosylitios uocatur. Est & quod montanũ uocatur, crassum & breue admodum, colore subruso. Tertium quoq; habetur nigrum, & ut Mosylon appellatum, odore uehementer iucundo, surculosum minus, multis geniculis. Est & quartum fastigium candidi, fungosi, tumidi, aspectu uili, protinus fragilis, grandi radice, casiam redolente. Redditur & quintum, cui cortex subrufus, & ad similitudinem casiæ rubræ coloratum, solidum, firmumq; tactu, nec magnopere neruosum, stirpibus crassis. Traditur & Cinamomum mentitum, unde nomen pseudocinamomo. Theophrastus cap. 5. noni de plantis, cinamomum decerptum in quinas partes discerni tradit, & esse præcipuæ bonitatis quod germinibus proximum fuerit, idq; ad palmi longitudinem cædi aut paulò maius. Deinde alterum est quod sequitur, & illud minus cæsura est. Tertium deinde & quartum notatur. Vltimum uero quod deterrimum proximumq; radici: hoc enim minimum corticis habet, in quo summa gratia est, non in ligno: qua de causa præferri cacumina solent, quod corticis plurimum habeant. Apud gentiles non legebatur cinamomum, nisi prius à dijs impetraretur uenia metendi, extis caprarum, boum & arietum illis oblatis post solis ortum & ante eius occasum. Sarmenta hasta diuidebat sacerdos, deoq; partem ponebat, reliquum mercator in nassas condebat. Est & alia fama, cum sole diuidi, ternasq; partes fieri, deinde sorte germina discerni, quodq; soli cesserit relinqui, ac sponte conflagrari. z ¶ Hyacinthus.) Lapis est precios us, si genuinus haberi possit. Nam multi non parum obnoxij sunt uitijs, dum uel naturalis color abluitur, uel nubilo obducitur, aut in aquaticum cliquescit. Et si genuinus sit, persentiscit auræ mutationes, nam est nubilus in obscuro aëre, rutilans & clarus in sereno. Sed & in os missus magis frigescit, calorem scilicet oris frigore eius fugiente, & seipsum in unum recolligente. Virtus autem unita fortior est seipsa dispersa. Sculpi præterea nequit, ob nimiam duriciẽ eius: de quo uide Plinium cap. 9. trigesimiseptimi. a ¶ Chrysolampis.) Plinius cap. 10. lib. ult. sic scribit de hoc lapide: Chrysolampis in Aethiopia nascitur, pallidi coloris die, & noctu

Mira de intimis gentibus Libyæ, de lapide Hexecontalitho. Cap. XLIIII.

QVod ab Atlante aduſcp Canopitanum oſtium panditur, ubi Libyæ finis eſt, & Aegyptium limẽ, dictum à Canopo Menelai gubernatore ibi ſepulto. In ea inſula, quæ oſtium Nili facit, gentes tenent diſſonæ, quæ in auiæ ſolitudinis ſecretum receſſerũt. Ex his [a] Atlantes ab humano ritu prorſus exulant: nulli propriũ uocabulum, nulli ſpeciale nomen. Diris ſolis ortus excipiunt, diris occaſus proſequuntur, uſticp torrentis plagæ ſydere, oderũt deum lucis. Affirmant eos [b] ſomnia non uidere, & [c] abſtinere penitus ab animalibus uniuerſis. [d] Troglodytę ſpecus excauant, illis teguntur. Nullus ibi habendi amor, à diuitijs paupertate ſe abdicarunt uoluntaria. Tantũ lapide uno gloriant̃, quem [e] Hexecontalithon uocant, tam diuerſis notis ſparſum, ut ſexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculo deprehendantur. Omnes iſti carnibus uiuunt ſerpentum, ignaricp ſermonis ſtri dent potius quàm loquuntur. [f] Augylæ uero ſolos colunt inferos. [g] Fœminas ſuas primis noctibus nuptiarũ adulterijs cogunt patêre: mox ad perpetuam pudicitiam legibus ſtringunt ſeueriſſimis. [h] Gamphaſantes abſtinent prælijs, fugiunt commercia, nulli ſe externo miſceri ſinunt. [i] Blemmias, ſed nõ eos qui uicina rubro mari incolunt, credunt truncos naſci parte qua caput eſt, os tamen et oculos habere in pectore. [k] Satyri de hominibus nihil aliud præferunt cp figuram. [l] Aegipanes hoc ſunt quod pingi uidemus. [m] Himantopodes flexis niſibus crurum repunt potius quàm incedunt, & pergẽdi uſum lapſu magis deſtinant quàm ingreſſu. [n] Pharuſi cum Herculi ad Heſperidas pergenti forent comites, itineris tædio hic reſederunt. Hactenus Libya.

& noctu ignei. Dictus aũt eſt Chryſolampis à χρυσῦ auro, & λάμπω ſplendeo, quaſi lapis ſplendens auro. Cæterum Hæmatites à ſanguineo natiuo eius colore nomen accepit. Vide de hoc lapide Plinium capite 10. libri ultimi.

SCHOLIA CAP. XLIIII.

Quæ in hoc capite Solinus de uarijs interioris Libyæ gẽtibus ſcribit, mutuatus eſt ex cap. 8. quinti Plinij, et Pomp. Mela lib. primo ſuæ Geographiæ, qui extendunt Libyam uſcp ad Canopicũ oſtium Nili, quod ſecũdum Straboně lib. ultimo diſtat ab Alexandria centum ac uiginti ſtadijs pedeſtri itinere, ſic dictũ à Canopo illic mortuo ac ſepulto, qui Menelai claſſem gubernabat.

a ℂ *Atlantes.*) *A monte eiuſdem nominis hi populi nomen habent, execrantur̃cp ſolem dum oritur & dum occidit, ut ipſis agriſcp eorum peſtiferum, quippe qui per calorem ſuum regionem perdit.*

b ℂ *Somnia nõ uidere.*) *Chriſtiani philoſophi ſecernunt nocturnas uiſiones in quinq; genera, uidelicet, oraculum, uiſionem, ſomnium, inſomnium, & phantaſma. Oraculum eſt, cum ſuperi aliquid agendum uel deuitandũ denunciant, aut indicant aliquid euenturum. Viſio eſt, cum id quod uidet quis, eodem modo quo apparuerat euenit. Somnium eſt figuris tectum, & ſine interpretatione intelligi non poteſt. Inſomnium eſt, quando id quod fatigauerat uigilantem, ingerit ſe dormiẽti, ut eſt cibi cura, uel aliqua ſtudia, aut infirmitates. Secundũ nanq; ſtudia, quæ quiſq; exercuit, ſomniat, & ſolitarum artium ſimulacra menti impreſſa, apparent in ſomnijs. Iuxta etiam infirmitatum diuerſitates, diuerſa accidunt ſomnia. Etiam ſecundum morum & humorum uarietates, uariantur & ſomnia. Alia nanq; uident ſanguinei, alia cholerici, alia phlegmatici. Phantaſma eſt, quãdo quis uix dormire cœpit, & adhuc uigilare ſe exiſtimat, aſpicere uidetur irruentes in ſe, uel paſſim uagantes formas, diſcrepantes ac uarias, lætas uel turbulentas. In iſto genere eſt Ephialtes, quem publica perſuaſio quieſcentes opinatur inuadere, & pondere ſuo preſſos ac ſentientes grauare: quod tamen non eſt aliud, quàm quædam fumoſitas à ſtomacho uel à corde ad cerebrum aſcendens, & ibi uim animalem comprimens.* *c* ℂ *Abſtinere ab animalibus.*) *Dogma id Pythagoricum fuiſſe conſtat, qui Græcos ueteres perſuaſit, ut nullum occiderent animal. Idem feciſſe ueteres Aegyptiorum ſacerdotes, Cheremon Stoicus prodidit.* *d* ℂ *Troglodytæ.*) *Nomen iſtud habent hæ gentes à ſpecubus & cauernis in quibus habitant: eſt enim τρώγλη foramen & ſpecus. De Troglodytis ſcribit Herodotus in Melpomene: Troglodytæ, inquit, Aethiopes omnium quos fando cognouimus, perniciſſimis pedibus ſunt, ſerpentibus lacertiſcq; & alijs id genus reptilibus ueſcentes, lingua nulli alteri ſimili utentes, ſed ueſpertilionũ more ſtridentes.* *e* ℂ *Hexe-*

contalithon.) Dictio est composita, Græci enim ἑξήκοντα sexaginta, & λίθον lapidem dicunt: & quoniã hic lapis in parua magnitudine multicolor inuenitur, nomen sexaginta sibi adoptauit. f ℂ Augylæ.) Vocantur hi populi sic à loco, cui Augyla nomen est. Hi Manes deos putant, deierantes per eos, pro oraculis eos cõsulunt, referuntq; somnia pro responsis. g ℂ Fœminas.) Scribit & Mela lib. primo in hunc modum: Fœminis eorũ solenne est, nocte qua nubunt, omniũ stupro patêre, qui cum munere aduenerint, & tum cũ pluribus cõcubuisse maximũ decus, in reliquũ pudicitia insignis est. h ℂ Gamphasantes.) Scribit de ijs Pomp. quod nudi sint, armorumq; omnium ignari, nec uitare sciant tela nec iacere, ideoq; obuios fugiunt, neq; aliorum quàm quibus idem ingenij est, aut congressus aut colloquia patiuntur. i ℂ Blemmias.) Plinius cap. 8 lib. quinti de his ita refert: Blemmijs traduntur capita abesse, ore, oculis pectori affixis. k ℂ Satyri.) De Satyris suprà capite 40. circa finem nonnihil diximus. l ℂ Aegipanes.) Sunt αἰγίπανες Græcis semicapri, uocanturq; sic quidã à forma capro simili, qui & Syluani dicti sunt, nudi, capris persimiles, miramq; leuitatem præ se ferentes. Eos uana gentilitas syluestres deos esse putabat, porcos eis sacrificans. m ℂ Himantopodes.) Latinè Loripedes, ἀπὸ ἱμάντος καὶ ποδὸς, id est, à loro & pede, quod quasi loro eorum pedes sint impliciti & recurui. De his Pomp. sic scribit: Himantopodes inflexi lentis cruribus, serpere magis quàm ingredi referũtur. n ℂ Pharusi.) Hi quondã Persæ, comites dicuntur fuisse Herculis, ad Hesperidas tendentis: & secundum Pomp. aliquando diuites, nunc inculti, & nisi pecore alerentur, admodum inopes.

De Aegypto, de Nili fluminis origine, augmento, ostijs. De Apiboue, de Crocodilis, Trochilo aue, Scincis, Hippopotamis, Ibide aue, de miris Aegypti arboribus, de Alexandria, de pyramidibus. Cap. XLV.

SCHOLIA CAP. XLV.

Constat ex decimo capite Geneseos, Ham filiũ Noah habuisse hos filios, Chus, Mizraijm, Phut & Chnaan. Chus occupauit Aethiopiã, unde & Aethiops Hebræis uocatur Chusa, & Phut Libyam, Mizraijm autem terram Aegypti, sicut & perpetuò Aegyptus in hebraismo uocatur Mizraijm. Vnde aũt huic terræ nomẽ Aegypti accesserit, Lactantius super secundo Thebaid. ostendit, dicens: Habuit Belus Babyloniorum rex filios Danaum & Aegyptũ. Aegyptus aũt eiecto fratre Danao, in terra Aegypti annis 68. regnum tenuit, & ex suo nomine regionem eam Aegyptum uocauit, cum antea Aeria diceretur. Est regio ipsa fœcundißima, & nullis aëris tempestatibus obnoxia, ut etiam Aegyptij ipsi affirment apud se primos procreatos homines, ob summam regionis temperiem: nam neq; hybernis frigoribus, neq; æstiui solis ardore eius incolæ premuntur. Sed & solum regionis illius omniũ earum rerum feracißimum quæ sunt ad usus hominum necessariæ, id quod Nili fluminis fertilitate satis probari potest. Is enim fluuius quamplurima generat, & quæ genuit suapte natura facillime nutrit. Hinc euenit, ut Aegyptus plura q̃ alia omnis regio mirabilia habeat. Vide Iu

AEgyptus à meridie introrsus recedit, quoad prætendũt Aethiopes. A tergo inferiorem eius partem Nilus circunfluit, qui scissus à loco cui [a] Delta nomen est, ad insulæ faciem spatia amplectitur † interna, & incerto penè fonte decurrens proditur, ut loquemur. Originem habet à monte inferioris Mauritaniæ, qui oceano propinquat. Hoc affirmant Punici libri, hoc Iubam regem accepimus tradidisse. Igitur protinus lacum efficit, quem Nilidem dicunt. Nilum autem iam inde esse cõiectant, quod hoc stagnum herbas, pisces, belluas nihilo minus procreet, quàm in Nilo uidemus: ac si quando Mauritania, unde ei origo est, aut niuibus densioribus, aut imbribus largioribus irrigatur, inde incrementa exundationis in Aegypto augeantur: sed effusus hoc lacu arenis sorbetur, & cuniculis cæcis absconditur: deinde in Cæsariensi specu prorumpens † amplior, eadẽ indicia præfert, quæ in exortu notauimus: rursusq; subsidit, nec se prius reddit, quàm post interualla itineris extenti contingat Aethiopas. Vbi exit, † Nigrum facit fluuium, quem suprà diximus terminum esse limitis Africani. Astapum eum indigetes uocant, scilicet aquam è tenebris profluentem. Multas magnasq; ambit insulas, quarum pleræq; sunt tam diffusæ, & uastæ magnitudinis, ut uix eas dierum quinq; cursus prætermeet, quãuis concitus

† interna

† amplior ra indicia

† Nigrum

citus ibi feratur. Nobiliſſima earũ eſt Meroë, circum quam diuiſus dextro alueo Aſtuſapes, læuo Aſtabores nominantur. Tunc quoq; emenſus magna longinquaq; loca, cum primũ occurſantibus ſcopulis aſperatur, tantis agminibus extollitur inter obiecta rupium, ut ruere potius quàm manare credaſ, demumq; [b] à Cataracte ultimo tutus eſt. Ita enim quædam claſtra eius Aegyptij nuncupant. Relicto tamen hoc ponè ſe nomine, [c] quod Siris uocatur, mox inoffenſus meat. [d] Septem oſtijs cõditur, in meridiem uerſus excipitur Aegyptio mari. Ignari ſyderũ uel locorum, [e] uarias de exceſſibus eius cauſas dederunt. Alij affirmãt Eteſias nubium denſitatem illò cogere, unde amnis hic auſpicatur, ipſumq; fontem ſuperno humore ſublatũ, tantum inundationis habere ſubſtãtiam, quantum pabuli ad liquorem nubila ſumminiſtrauerint. Ferunt alij, quod uentorum flatibus repercuſſus, cum fluorem ſolitæ uelocitatis non queat promouere, aquis in arcto luctantibus in tumeſcat, & quanto impenſius controuerſi ſpiritus repugnauerint, tanto excelſius ſublimari in altitudinis uertices repercuſſam celeritatem, quando nec ſolitus extenuet curſus alueum, & ſtipato iam flumine, uenis originalibus torrentum pondera ſuperueniant. Ita concordi uiolentia, hinc urgentis elementi, hinc reſiſtentis, undis exultantibus, molem colligi, quæ exceſſus facit. Nonnulli affirmant fontem eius qui Phiala uocatur, ſyderum motibus excitari, extractũq; radijs candẽtibus cœleſti igne ſuſpendi, non tamen ſine certa legis diſciplina, hoc eſt, lunis cœptantibus: uerum omnẽ exceſſus originem de ſole fieri, primamq; exultantiã tumoris concipi, cum per Cancrum ſol uehaſ. Poſtmodum triginta eius partibus euolutis, ubi ingreſſus Leonem, ortus Sirios excitauerit, propulſo omni fluore tantã uim amnis erumpere: quod tempus ſacerdotes [f] natalem mũdi iudicarunt, id eſt inter tertium decimum Calendas Auguſtas, & undecimum diem. Deinde reuocari exitus uniuerſos, cum in Virginem tranſeat, penitusq; intra ſuas ripas capere, cum Libram ſit ingreſſus. Hoc etiam addũt, pariter eum nocere, [g] ſiue abundantius exæſtuet, ſiue parcius, quandoquidem exiguitas minimum fœcunditatis apportet, propenſior copia diuturno humore culturam moretur. Maximos eius exitus cubitos duodeuiginti conſurgere, iuſtiſſimos ſede-

ſtinum in ſecundo, & Diodorum Siculum libro primo. a ℂ *Cui Delta nomen eſt.) Apud Memphim omnium Aegypti urbium præſtantiſſimam, Nilus in plures partes ſciſſus, formam Deltæ, id eſt, triãgulum efficit: quo fit, ut tanquã in Nili claſtro poſita, aditũ præbeat prohibeatq; ad ſuperiora loca nauigantibus. Inferiorẽ Aegypti partẽ, Nilus dextra læuaq; diuiſus, amplexu ſuo determinat Canopico oſtio ab Africa, ab Aſia Peluſiaco, centũ ſeptuaginta millium paſſuum interuallo. Quam ob cauſam, inter inſulas quidã Aegyptum retulere, ita ſe findente Nilo, ut triquetram terræ figuram efficiat: unde & multi Aegyptum Deltam appellauerunt. Et quãuis habeat fluuiorum maximũ qui in orbe terrarum inueniuntur, tamen ſecundum multos eius fluuij origo ignoratur. Diodorus Siculus lib. 1. huius rationẽ eſſe dicit, quod ea loca Nilus præterfluat, quæ ſunt tum ſerpentibus tum Cynocephalis, uarijſq; feris ſylueſtribus infeſtata, ac propterea illius acceſſus difficiles. Plin. uero cap. 9. quinti ſic ſcribit: Nilus incertis ortus fontibus, it per deſerta & ardentia, & immenſo longitudinis ſpacio ambulans, famaq; tãtum, inermi quæſitu cognitus ſine bellis, quæ cæteras omnes terras inuenere, originẽ (ut Iuba rex potuit exquirere) in monte inferioris Mauritaniæ nõ procul oceano habet, lacu protinus ſtagnante, quem uocant Nilidem: ibi piſces reperiuntur Alabetæ, Coracini, Siluri, Crocodilus quoq;. Præterea obſeruatum eſt, prout in Mauritania niues imbréſque ſatiauerint, ita Nilum increſcere. Aegyptij uero ſacerdotes ab oceano, qui orbem circuit, Nilum habere principium ferunt. De Nilide lacu ſuprà quoq; diximus cap. 40. qui putatur à multis caput eſſe Nili, ſed effuſus hoc lacu Nilus, indignatur fluere per arenoſa & ſqualentia, in Cæſarienſis Mauritaniæ gente Maſeſylûm erumpit, & hominum cœtus ueluti circunſpicit, ijſdem animalium argumentis. Iterum arenis receptus, conditur rurſus uiginti dierum deſertis ad proximos Aethiopas, atq; ubi iterum ſenſerit hominem, proſilit fonte (ut uerisimile eſt) illo, quem Nigrin uocauere: inde Africam ab Aethiopia diſpeſcens, etiam ſi non protinus populis,*

Digitized by Google

feris tamen & belluis frequens, syluarumq; opifex, medios Aethiopas secat, cognominatus Astapus, quod illarum gentiũ lingua significat aquam è tenebris profluentem. Spargit denique in suo cursu insulas innumeras, quasdamq; tam uastæ magnitudinis, quanquã rapida celeritate, ut tamẽ dierum quinq; cursu nõ breuiore transuolet. Circa clarissimam earũ Meroën, Astabores læuo alueo dictus, hoc est, ramus aquæ uenientis è tenebris, dextero uero Astusapes, quod latentis significationẽ adijcit, nec antè Nilus, quàm se totum aquis concordibus rursus iunxit &c. Hæc Plinius. Diodorus uero Siculus lib. 1. de ortu Nili sic scribit: Nilus à meridie ad septentrionem fertur, ortus ex fontibus in extremis Aethiopiæ finibus, ad quæ loca propter æstus intemperiẽ nullus aditus fuit. Maximum omnium flumen, cum per uarias pluresq; feratur regiones, magnos flexus facit: quandoque ad orientem & Arabiam, quandoq; ad occidentem et Libyam fluens. Eius decursus ab Aethiopiæ mõtibus usq; ad mare, stadia duodecim fermè millia cum eius flexibus cõplectitur, facitq; plurimas insulas, maximè unam insignem nomine Meroën, quæ nomen illud habere dicitur à Meroë sorore Cambysis ibi defuncta, cum frater occuparet Aegyptum. b ¶ A cataracte.) Est cataractes ad medium ferè flumen, petrosum quoddam supercilium in superiore parte planum, ut flumen recipere possit, desinens uero in præcipitium. Sic secundum Strabonem est in Pamphylia amnis, qui Cataractes appellatur, multus, & torrentis more impetuosus, ab alta petra descendens, adeò ut longissimè strepitus exaudiatur. In Nilo quoq; locus quidã est latitudine stadiorum decem accliuis, præceps, in angustum clausus inter conualles, ubi frequentia saxa scopulis similia, aquam magna uertigine mira biliq; illæsam reflectunt, inq; contrariũ cursum spumis agunt redundantibus: quæ res stuporem aspiciẽtibus præbet: est enim ita uelox hoc in loco aquæ decursus, ut sagittæ similis uideatur, cum augetur aquarũ incremento Nilus. Vnde nulla est facultas ascendi, fluminis impetu omne hominum ingenium superante. c ¶ Quod Siris.) Quasi à Sirio stella nomen habeat, quod sub

cim temperari. Nec in quindecim abesse prouentus fructuarios, sed quicquid intra sit, famẽ facere. Dant illi etiam hoc maiestatis, ut portendat futura, argumentantes, quandoquidem Pharsalico bello non fuerit egressus quinq; ulnas. Iam illud palàm est, quod solus ex amnibus uniuersis nullas expiret auras. Ditionis Aegyptiæ esse incipit à Syene, in qua fines Aethiopum, & inde usquedum mari intimatur, Nili nomen tenet. Inter omnia quæ Aegyptus habet digna memoratu, præcipuè bouem mirantur, [h]†Apim uocant. Hunc ad instar colunt numinis, insignem notæ albæ macula, quæ dextro eius lateri ingenita, corniculantis lunæ refert faciem. Statutum †æui spatium est, quod ut affluit, profundo sacri fontis immersus necat, ne diem longius trahat quàm licebit. Mox alter, nec sine publico luctu requiritur, quẽ repertum centum antistites Memphim prosequuntur, ut incipiat sacris ibi initiatus, sacer fieri. Delubra quibus succedit aut incubat, mystice thalamos nominant. Dat omnia † manifestantia de futuris: illud maximum, si de consulentium manu cibum capiat. Denique auersatus Germanici Cæsaris dextram, prodidit † ingruentia, nec multò post Cæsar extinctus est. Pueri Apim gregatim sequuntur, & repentè uelut lymphatici uentura præcinunt. Bos illi fœmina ostenditur in anno semel, & ipsa non abiq; certis insignibus, quæ atq; inuenta & oblata est, eadem die statim neci datur. Apis [i] natalem Memphitici celebrant iactu aureæ pateræ, quam proijciunt in Nili gurgitem. Hæc solennitas per dies septem agitur: quibus diebus cum sacerdotibus quasdam Crocodili inducias habent, nec attrectant lauãtes: uerum octauo die ceremonijs iam peractis, uelut reddita sæuiendi licentia, solitam resumunt atrocitatem. [k] Crocodilus malum quadrupes, & in terra & in flumine pariter ualet, linguam non habet, maxillam mouet superiorem. Morsus eius horribili tenacitate conueniunt, stipante se dentium serie pectinatim. Plerunq; ad uiginti ulnas magnitudinis coalescit. Qualia anseres edit oua. Metatur locum nido naturali prouidentia, nec alibi fœtus † premit, quàm quo crescentis Nili aquæ nõ possunt peruenire. In partu fouendo mas & fœmina uices seruant. Præter hiatũ oris, armatus est etiam unguium immanitate. Noctibus in aquis degit, per diem humi acquiescit. Circundatur ma-

xima

† quem Apim

† cui

† manifesta

† ingruentia bella

† promit

xima cutis firmitate, in tantum ut ictus quouis torméto adactos tergore repercutiat. [l] Trochilos auis paruula est, ea dum reduuias escarũ affectat, os belluæ huiusce paulatim scalpit, & sensim scalpurigine blandiente aditum sibi in usq; fauces facit: quod Enhydrus conspicatus, alterum Ichneumonum genus, penetrat belluam, populatisq; uitalibus, erosa exit aluo. Est & Delphinum genus in Nilo, quorum dorsa serratas habent cristas: hi Delphines Crocodilos studio eliciunt ad natandũ, demersiq; astu fraudulento tenera uentrium subternatãtes secant, & interimunt. Præterea habitant [m] in insula Nili homines forma perexigui, sed audacia eousq; præditi, ut Crocodilis se offerant obuios: nam hæc monstra fugientes insequuntur, formidant resistentes. Ergo capiuntur, subactiq; etiam intra aquas suas seruiunt, & perdomiti metu ita obsequuntur, ut immemores atrocitatis, uictores suos inequitantes dorso uehant. Hanc ergo insulam & hanc gentem ubicunq; indicio odoris persenserint, procul fugiunt. In aqua obtusius uident, in terra acutissimè. Hyeme nullum cibum capiunt, quinetiam quatuor menses à cœptu brumæ inedia exigunt. [n] Scinci quoq; circa Nilum frequentissimi, Crocodilis quidem similes, sed modica forma et angusta, uerum ad opem salutarem non qualibet necessarij: medentes quippe ex ipsis pocula inficiunt, quibus & stupor neruorum excitetur, & uenenatis ex tinguatur. [o] Hippopotamus in eodem flumine ac solo nascitur, equino & dorso, & iuba, & hinnitu, rostro † resupino, ungulis bifidis, aprinis dẽtibus, cauda tortuosa. Noctibus segetes depascitur, ad quas pergit auersus astu doloso, ut fallente uestigio, reuertenti nullæ ei insidiæ præparentur. Idem cum distenditur nimia satietate, arundines recens cæsas petit, per quas tandiu obuersatur, quoad stirpium acuta pedes uulnerent, ut profluuio sanguinis leuetur sagina. Plagam deinde cœno oblinit, usquedum uulnus conducatur in cicatricem. Hippopotamos & Crocodilos primus Romam Marcus Scaurus inuexit. Circa easdem ripas ales est [p] Ibis: ea serpentum populatur oua, gratissimamq; ex his escam nidis suis defert: sic rarescunt prouentus fœtuum noxiorum. Nec tamen aues istæ tantum intra fines Aegyptios prosunt: namq; cũ Arabicæ paludes pennatorum anguium mittunt examina, quorum tam citum uirus est, ut

treſimo

sub ortum canis, per introitum solis in leonem augeatur et crescat. Sunt multa exemplaria Soliniana, quæ pro Siris habent Nigris. d ¶ *Septem ostijs.*) De his ostijs Plinius cap. 10. libri quinti sic scribit: *Sunt in honore atque intra decursum Nili multa oppida, præcipuè quæ nomina dedere ostijs, non omnibus (undecim enim reperiuntur, superq; quatuor, quæ ipsi falsa ora appellãt) sed celeberrimis septem, proximo Alexandriæ Canopico, deinde Bolbitino, Sebenitico, Phatnitico, Mendesico, Tanitico, ultimoq; Pelusiaco. Vocãtur aũt quatuor falsa, quod ignobilia sint, habentia quidem ingressus, at non aptos magnis nauigijs, sed scaphis.* e ¶ *Varias de excessibus.*) Excessus uocat Nili incrementum, *quod aspiciẽtibus uidetur admirabile, & incredibile audientibus. Solus enim Nilus inter reliqua flumina adeò æstate crescit, cum decrescant cætera, ut inundet Aegyptum: hyeme minuitur, cum reliqua augeantur. Est Aegyptus plana & campestris: & cum urbes, uici, & agricolarũ mapalia aggeribus munita, aquæ inundationem deuitent, tanquam Cyclades apparẽt aspiciẽtibus. Terrestres belluæ omnes quæ in campis remanent, suffocãtur aqua: quæ euadunt, ad altiora confugiunt. Pecora inundationis tempore in stabulis recluſa nutriuntur à colonis, ad id antea præparato pastu. Vulgus uero remissis operibus rusticis, ociosum epulis indulget ac uoluptati.* Hæc Diodorus Siculus. *Anaxagoras huius incrementi causam putat esse niues Aethiopiæ, quæ æstatis tempore liquefiunt, hyeme uero uigent. Eudoxus Aegyptiorum sacerdos, huius causam in pluuias referre aquas tradit, anniq; temporum circumobsistentiam, id est, antiperistasin. Etenim cum nobis est æstas, qui sub solstitiali circulo, imò extra ipsum agimus, tunc illis hyems est, qui scilicet sub brumali ad perpendiculum incolunt, propterea Nili aqua alueos superans, expatiatur per Aegyptum. Lucanus lib. 10. existimat Nili inundationis non posse aliam rationem reddi, nisi quod Deus Aegypto, quæ plerũq; uacat pluuijs, cõsulere uoluit. Thaletis Physici sententia fuit, quod Etesiæ eo tempore ex aduerso flantes, acto mari Nilum in oris retro age-*

rent,atq; ſtagnare cogerent. Pomp. *autẽ* Mela *dicit, quod* Eteſiæ *uenienti* Nilo *obuiæ aduerſo ſpiritu,curſum deſcendẽtis impediunt,aut arenis,quas cum fluctibus litto ri applicant, oſtia obducunt.* Et *ſic hi dicunt duas eſſe cauſas huius incrementi, ſcili cet fluminis ingentẽ aquæ copiam,& uentorum* Nili *curſum præpedientium uiolentiam.* Idem *ſentit* Ammianus *hiſtoricus libro* 22. *ſic ſcribens:* Opinio *eſt celebrior alia,quod ſpirãtibus* Prodromis, *perq; dies quadraginta & quinq;, Eteſiarum continuis flatibus repellentibus eius meatum, uelocitate cohibita ſuperfuſis fluctibus intumeſcunt, & reluctante ſpiritu controuerſo adoleſcens in agros, hinc ui reuerberante uentorũ,inde urgente curſu uenarũ perennium,progrediens in ſublime tegit omnia à dumis oppreſſa per ſupina camporum,ſpeciem exhibet maris.* Timæus *uero mathematicus referente* Plinio *cap.* 9. *quinti hãc protulit rationem,nempe* Phialam *appellari fontem eius, mergiq; in cuniculos, ipſum amnem uapore anhelantem fumidis cautibus ubi conditur. Verum ſole per eos dies cominus facto,extrahi ardoris ui,et ſuſpenſum abundare, ac ne deuoretur abſcondi: idq; euenire à canis ortu per introitum ſolis in* Leonem, *contra perpendiculum fontis ſydere ſtante,cum in eo tractu abſumantur umbræ. Scribit quoq; ibi* Plinius Nilũ *creſcere luna noua, quæcunq; poſt ſolſtitiũ eſt, ſenſim modiceq; Cancrum ſole tranſeunte, abundantiſſimè autẽ* Leonem. *In Virgine autẽ reſidet ijſdem quibus accreuit modis. In totum autem reuocatur intra ripas in Libra,ut tradit* Herodotus, *centeſimo die.*

f ℂ Natalem mundi.) *Aegyptij ſacerdotes opinati ſunt ita fuiſſe factũ in primo mundi natali, ſicut in* Aegypto *annis ſingulis fieri experiebantur. Nam à principio mundi,cum terra, quæ tũc fuerat aquis obducta, arida apparuiſſet, multiformis in ea rerũ facta eſt generatio. Sic in* Aegypto *cum aquarum moles recedit, apparet ſuperficies terræ,& quicquid ſub aquis delituit.* *g* ℂ Siue abundãtius exæſtuet.) *Iuſtum incrementum,inquit* Plinius, *eſt cubitorum* 16. *Minores aquæ non omnia rigant, ampliores detinent,tardius recedendo. Hæ ſerendi tempora abſumunt ſolo madente,*

morſum antè mors,quàm dolor inſequatur,ſagacitate,qua ad hoc ualẽt,aues excitatæ,in procinctum eunt uniuerſæ,& prius quàm terminos proprios externum malum uaſtet,in aëre occurſant cateruis peſtilẽtibus,ibi agmen deuorant uniuerſum: quo merito ſacræ ſunt,& illæſæ. Ore pariunt. Nigras ſolum Peluſium mittit,reliqua pars candidas. De arboribus quas ſola fert Aegyptus, præcipua eſt [q] ficus Aegyptia,foliis moro comparanda, poma nõ ramis tantum geſtitans,ſed & caudice. Vſqueadeò fœcũditatis ſuę auguſta eſt, ut uno anno ſepties fructum ſufficiat. Vnde pomum decerpſeris,alterum ſine mora protuberat. Materia eius in aquam miſſa ſubſidit, deinde cum diu deſederit in liquore, leuior facta ſuſtollitur,& uerſa uice, quod natura in alio ligni genere non recipit,fit humore ſicca. Palma quoq; Aegyptia dicenda res eſt, propriè [r] adipſos uocat, ut dici oportuit, eaq; guſtata arcet ſitim. Odor eidem qui & malis Cydoniis. Sed demum ſitim ſedat,ſi prius q; maturuerit decerpatur. Nam ſi matura ſumat, ſenſum intercipit, greſſum præpedit, linguam retardat, obſeſſiſq; officijs mentis & corporis, imitatur uitium ebrietatis. Aegyptium limitẽ, quà ad [s] Lacecaumenen cacumen tendit, incolunt populi,qui momẽtum quo reparari mundum ad motus ferunt annuos, hoc ſtudio deprehendunt. Eligitur ſacer lucus,in quem compellũt animalia diuerſiſſimi generis: ea ubi [t] ad ſtatutum modũ cœleſtis uertigo prouecta eſt, ſenſus ſuos ſignificationibus produnt quibus poſſunt: alia ululant, alia mugiunt, quædam ſtridunt,quædam rugiunt, nonnulla ſimul confugiunt ad uolutabra. Hoc argumentum illis eſt magiſterium ad indicium temporis deprehendendi. Ferunt ijdem populi, à primis ſibi gentis ſuæ auis traditum, ubi nunc occaſus eſt, quondã ibi ortum ſolis fuiſſe. Inter Aegyptias urbes numero portarum [u] Thebæ nobiles, ad quas commercia Arabes undiq; gentium ſubuehunt. Hinc regio Thebaica. Abydos & ipſa nobilis olim Memnonis regia, nunc Oſyridis fano exculta. Alexandriam & operis ipſius magnitudo, & autor Macedo nobilitant: quam metatus Dinocrates architectus,ſecũdum poſt cõditorem inter memorabilia locũ ſortitus eſt. Condita autem Alexandria eſt duodecima centeſimaq; olympiade, L. Papyrio Spurij filio, C. Pætilio Caij filio coss. Romanis,haud lõgè ab oſtio

ab ostio Nili fluminis, quod Heracleoticon alij, alij Canopicon appellant. Est & [x] Pharos, colonia à Cæsare dictatore deducta, ex qua facibus accensis nocturna dirigit nauigatio. Nam Alexandria insidioso accessu aditur, fallacibus uadis, cęco mari, tribusq; tantum canalibus admittit naui gates, Tegamo, Posidonio, Tauro. Hinc igitur in portubus machinas ad prelucendi ministeriũ fabricatas, Pharos dicunt. [y] Pyramides turres sunt in Aegypto, fastigiatæ ultra celsitudinem omnẽ, quæ fieri manu possit; itaq; mensurã umbrarum egressæ, nullas habẽt umbras. Nunc ab Aegypto promoueamus stylũ.

dente, illæ non dant sitiente: utrunq; reputat prouincia. In 12. cubitis famem sentit, in 13. etiamnum esurit: quatuordecim cubita hilaritatem afferunt. 15. securitatem, 16. delitias. Maximum incrementum ad hoc æui fuit cubitorum 18. Claudio principe, minimumq; Pharsalico bello, ueluti necem Magni prodigio quodã flumine auersante. Cum stetêre aquæ, apertis molibus admittũtur. Hucusq; Plinius. Et quoniam plurima cura molestiaq; agricolas Nili inundatio urgebat, excogitata est in Memphi quædã incrementi & mensurandi à regibus obseruatio. Itaq; quibus id negocij demandatum erat, per epistolas urbibus uicisq; significabant, quot cubitis, quotúe digitis fluuius auctus esset, & simul quo tempore cœpisset decrescere, quomodo uacuus reddebatur. Ea solicitudine populus incrementi magnitudine decremẽtoq; notis, ubertatem futuram eueſtigio abundationis modo, notatis prioribus temporibus, noscebant. Vide Diodorũ Siculum lib. primo. h ¶ *Apim uocant.) Cum Aegyptij colerent bouem, quem Apim uocarunt, pro deo, hac superstitione offensus Cambyses Persarum rex, Apim bouem à sacerdotibus ad se iußit duci, eductoq; mox mucrone cachinnansq; ait ad sacerdotes: O capita nequam, huiuscemodi dij existunt sanguine atq; carne præditi & ferrum sentientes: dignus nimirum Aegyptijs hic deus. Qualis autem is Apis fuerit, paucis Mela Pomp. definiuit. Apis, inquit, populorũ omnium in Aegypto numen est: bos niger, certis maculis insignis, & cauda linguaq; dißimilis aliorum. Raro nascitur, nec coitu pecoris, ut aiunt, sed diuinitus & cœlesti igne cõceptus, diesq; quo gignitur genti maximè festus est. Sic quoq; Herodotus scribit: Apis idemq; Epaphus è uacca genitus, quæ nullum dum alium potest concipere fœtum, quam Aegyptij aiunt fulgure ictam concipere ex eo Apim. Habet hic uitulus, qui appellatur Apis, hæc signa: Toto copore est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ, in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Alebatur autem olim in urbe Memphi, ubi templum erat, in septo quodam. Mortuo autem Apide, magnificeq; sepulto, quærebant ad id delecti sacerdotes uitulum priori persimilem: quo inuento, populus luctum finiebat. Sacerdotes quibus ea immineb at solicitudo, primum in ciuitatem Nili uitulum perducebant, in qua eum nutriebant dies 40. Deinde in naue um contectam, habitaculum aureum habentem, introducentes, & ad Memphim ut deum ducentes, in Vulcani fano locabant. De delubris eius scribit quoq; Plinius sic: Delubra sunt ei gemina, quæ uocant thalamos, auguria populorum. Alterum intrasse lætum est, in altero dira portendit. Responsa priuatis dat, è manu considentium cibum capiendo &c. Vnde cum linxisset palliũ Eudoxi astrologi, cum adhuc in Aegypto moraretur, hoc ostento eum sacerdotes celebrem quidem futurum, sed nõ longæuum responderunt. Sic Germanicus Cæsar Drusi & iunioris Antoniæ filius, accepto ostento à boue, agens annum quartũ & trigesimum, Antiochiæ obijt, nec sine ueneni suspicione. Quæ sequuntur de pueris comitantibus, & carmen in honorem eius canentibus, item de boue fœmina, sumpta sunt ex cap. 46. octaui Plinij.* i ¶ *Apis natalem.) Est Memphi locus in Nilo, quem à figura uocãt Phialam, ubi omnibus annis auream paterã argenteamq; mergũt, diebus quos habent natales Api.* Septẽ hi sunt, mirumq; per eos à Crocodilis neminẽ attingi, octauo post horam diei sextã redire belluæ feritatẽ.

k ¶ Crocodilus.) Dicitur Crocodilus ἀπὸ τοῦ κρόκου καὶ δείλου, id est, à croco & timido, quod mirum in modum crocum timeat. Aegyptij enim super mel quod cõficiunt crocum sternunt, ne à crocodilis absumatur, id maxime expetentibus. Herodotus in Euterpe describit Crocodili naturam his uerbis: Crocodilo talis ineſt natura, ut quatuor mensibus, maximè hybernis, nihil omnino edat: & cum sit quadrupes, tamen terrestre & aquatile est. Nam oua parit humi, excluditq;: & plerunq; diei in sicco agit, sed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua nocturno, quàm sereno & rosido. Ex omnibus quæ mortalia agnoscimus, hoc maximũ existit ex minimo: siquidem oua gignit haud multo maiora anserinis, & pro portione oui fœtus excluditur. Excretus, ad decem & septẽ atq; amplius cubitos peruenit. Oculos habet suillos, dentes magnos pro portione corporis, & prominentes atq; serratos: cui ex omnibus feris soli lingua innata non est. Idem inferiorem maxillam solum non mouet, sed superiorẽ inferiori admouet. Vngues quoq; robustos habet, pellemq; circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, sub dio perspicacißimus. Diodorus enim longitudine uitæ hominis fermè esse ait: neq; solũ homines

comedere, sed & cætera terrestria animantia flumini appropinquãtia unguibus grauiter discerpere. Morsu esse aspero tetroq;, & quod dentibus laceret, nunq; sanari. Eum capi tum hamis, tum ferreis instrumentis, tum deniq; retibus ualidissimis. Crocodilorum tum in Nilo, tum in stagnis flumini proximantibus ingentẽ multitudinem esse dicit, & quod suapte natura fœcundum animal: parit enim plurimum oua sexaginta, rarissimeq; capitur. Aristoteles cap. 33. quinti nat. animal. dicit eum crescere ad quindecim cubitos, augeriq; quandiu uiuit: id tamẽ affirmat ex aliorũ sententia. Tradunt etiã nonnulli Crocodilos uiso homine emittere lachrymas, at mox eum deuorare qui appropinquarit. Hinc ortũ prouerbium, κροκοδείλου δάκρυα, Crocodili lachrymæ, dicíq; in eos, qui sub pietatis specie homines fallunt. l ¶ Trochilos.) Is locus ab Aristot. cap. 6. noni nat. animal. sic tractatur: Crocodilis hiantibus, trochili aues inuolantes depurgant dentes, quo munere & ipsi aluntur: & Crocodilus sentiens secum cõmode agi, nihil nocet, sed cum egredi auem uult, ceruices mouet, ne comprimat. Ingreditur aũt auis illa fauces belluæ motus affectu reduuiarum, uel, ut alij legendũ censent, rediuiorum. Per rediuium aũt intelligenda est sanguisuga, quæ infixo sanguini capite, uiuit & intumescit: cui uni ex omnibus animalibus cibi exitus non est, sed usque adeo intumescit satietate, ut ipso alimento moriatur. Enhydrus uero anguiũ genus in aqua degentium, Crocodilis perniciem infert, delens eos atq; eorum oua. Nam Crocodilis applicãtibus insidiatur, intransq; in oris hiatum, & exesis uisceribus è uentre mortuorũ egreditur. Habent deinde & aliũ hostem, nempe delphinẽ, qui interimit Crocodilos nõ paribus uiribus, sed astu. Callent enim in hoc cũcta animalia, sciuntq; non modo sua cõmoda, uerum et hostium aduersa: norunt sua tela, norunt occasiones, partesq; dissidentium imbelles. In uentre enim Crocodilus mollis est, tenuemq; habet cutem, ideo se ut territi immergunt Delphini, subeunteq; aluum, illam secant spina quæ inest tergo eorum, quam cultellatam uocant pennam. m ¶ In insula Nili.) Vide, si libet, Plinium cap. 25. octaui, ubi doctè & eleganter tractat hunc locum, quomodo fugientes exiguos homines Crocodili insequantur, et rursum ab audacibus subigantur. In cunctis enim animalibus ferè euenit, ut minora sint maioribus audaciora, proq; sui corporis magnitudine fortiora. Hinc est Papinianum illud: Maior in exiguo regnabat corpore uirtus. Sed non est semper in audacibus audacia tuta. n ¶ Scinci.) Sunt qui Scincum uocant terrestrem Crocodilũ, sed est candidiore atq; tenuiore cute. Præcipua tamen differentia dinoscitur à Crocodilo aquatico, squamarum seta à cauda ad caput uersa: alioquin similis est Scincus Crocodilo, nisi quod est minor, & est contra uenenum præcipuum antidotum. Valet & ad inflammandam uirorum uenerem. Afferuntur autem & Scinci ex Aegypto uendes, & sunt lacerti magni similitudine. Proueniunt quoq; in Vincentino agro, ueris multo minores, quos pro Aegyptijs interdum medici subijciũt. o ¶ Hippopotamus.) Sonat Latinis græca uox ἱπποπόταμος equum fluuialem, quem Diodorus Siculus lib. 1. sic describit: Magnitudo eius est haud minor cubitis quinq;, quatuor pedibus, ungula more bouis fissa. Dentes ex utroq; latere tres habet, ultra reliquas feras eminentiores aures, caudam uocemq; equis similem, reliquũ corpus haud dissimile elephanto. Pellis est ultra cæteras belluas durissima, aquatilis ac terrestris bestia. Die quidẽ in imis aquis latet, noctu in terram egressus, tum frumenta depascitur, fœnum destruens &c. Fœcundissimum prole animal: est tam crasso corio, ut ex eo arefacto fiant pila missilia. Scribit & Ammianus Marcellinus de hoc animali in hunc modum: Hippopotami ultra cuncta ratione carentia sunt sagacissimi: ad speciem equorum bifidas ungulas, caudasq; breues, quorum solertiæ duo ostendere documenta sufficiet. Inter arundines cæsas & squalentes nimia densitate, hæc bellua cubilibus positis ocium peruigili studio circunspectat, laxaq; copia ad segetes depascendas egreditur. Cumq; iam cœperit redire distenta, auersis uestigijs distinguit tramites multos, ne unius plani itineris lineas insidiatores secuti, repertum sine difficultate cõfodiant. Item cum anditate nimia extuberato uentre pigrescit, super calamo recens excito femore conuoluit crura, ut pedibus uulneratis cruor egestus madescentem faciat leuem, & carnes saucias cœno oblinit, quandiu in cicatrices conueniant plagæ. p ¶ Ibis.) De hac aue scribit Cicero lib. 2. de natu. Ibes maximã uim serpentium cõficiunt, cum sint aues excelsæ, rigidis cruribus, corneo proceroq; rostro, auertunt pestem ab Aegypto. Hæc rostri aduncitate per se partem perluit qua reddi ciborum onera consueuerunt. Fuit olim ab Aegyptijs lege sancitũ, ut quisquis ibin necauerit, siue uolens siue nolens, necessariò morte afficiatur: nam uenerati sunt eam auem pro deo, tanquã utilissimam ipsis, quod deleret serpentes, locustas & bruchos. Scribit & Ammianus lib. historiarũ 22. de hac aue: Ibis sacra est & amabilis, atq; innocua, ideo quod nidis suis ad cibum suggerens oua serpentium, efficit ut rarescant mortiferæ absumptæ. Occurrunt præterea eædem uolucres pennatis agminibus anguium, qui ex Arabicis emergunt paludibus uenena malignantes, eosq; antequam finibus suis excedunt, prælijs superatos aërijs, uorant: quas aues per rostra ædere fœtus accepimus. Aristoteles tamen inter errores enumerat, cap. 6. tertij de generatione animalium, quod quidam sint, qui coruos & ibin ore coire opinentur: inter quadrupedes etiam mustelã ore parere. Porrò ibes quæ cum serpentibus pugnãt uehementer

uehementer nigræ ſunt, cruribus gruinis & roſtro maxima ex parte aduncо, & hæ apud Peluſium tantum inueniuntur. Alia ſpecies Ibium candida eſt, inueniturq; in tota Aegypto. q ℂ Ficus Aegyptia.) Hanc quidam ſycomoron, alij ſycaminon appellant. Fructum fert cognomine ſycomorum, ex argumento guſtus ignaui. Eſt arbor illa moro ſimilis, folio, magnitudine & aſpectu. Pomum fert non ramis, ſed caudice ipſo: idq; ipſum ficus eſt prædulcis ſine granis interioribus, perquã fœcundo prouentu, ſcalpendo tantum ferreis unguibus, aliter non matureſcit. Sed cum factũ eſt, quarto die demetitur, alio ſubnaſcente, ſepteno ita numeroſa partu, per ſingulas æſtates multo lacte abundante. Subnaſcitur etiam ſi non ſcalpatur fœtus quater æſtate, priorémq; expellit immaturũ. Hæc Theophraſtus ex translatione Plinij. Scribit & de materia ſic: Materies proprij generis inter utiliſſimas: cæſa ſtatim ſtagnis mergitur, hoc eſt eius ſiccari. Et primo ſidit, poſtea fluitare incipit, certoq; eam
10 fugit alienus humor, qui alia omnia rigat. Cum innatare cœperit, tempeſtiuæ habet ſignũ. r ℂ Adipſos.) Ab effectu huic arbori nomen inditum eſt, quod ea guſtata arceat ſitim: componitur enim nomen ab α ſine, & διψος ſitis, quod guſtus eius ſit ſine ſiti. Plinius cap. 23. duodecimi nat. hiſtoriæ ſic ſcribit: Myrobalano in unguentis ſimilem proximumq; uſum habet palma in Aegypto, quæ uocatur Adipſos, uiridis, odore mali cotonei, nullo intus ligno: colligitur aũt paulò ante quàm incipiat matureſcere. s ℂ Ad Lacecaumenen) Loco huic uidetur nomẽ inditum à uerbo λάκκω, quod reſono, clamo, et oracula do ſignificat, quod ea animalia in eum lucum cõpulſa, uocis ſono & clamoribus quibus poſſunt, oracula produnt. Cæterum nihil de hoc loco ſcriptum inuenitur apud autores, niſi quod ibi ab Aegyptijs ordo & errorum motus eorumq; deſcriptio, res multis antea ſeculis ſummo ſtudio obſeruata traduntur. Planetarum inſuper motus, coniunctiones, epicyclos, item quæ uires ergà animantium generationem, quæue bona aut mala importarent hominibus, diligenter ſæpiusq; ſcrutati
20 ſunt, quo melius occurri futuris poſſet. Sterilitatem præterea, fructuum ubertatem, morbos tum hominibus tum pecoribus imminentes, terræmotuum atq; inundationũ tempora, multa deniq; alia cognitu difficillima, diutina obſeruatione nota ſignificabant. Vide Diodorum Siculum lib. 2. t ℂ Ad ſtatutum modum.) Senſus eſt, ubi certa cœli figura animalia illa aſpexerit, produnt ſenſus ſuos ſignificationibus. Quod aũt ſubditur de occaſu & ortu ſolis, Cicero lib. 2. de natura deorum, id leuitatibus Aegyptiorum annumerat. u ℂ Thebæ nobiles.) Stephanus de urbibus tradit fuiſſe nouem urbes quæ Thebæ dictæ ſunt. Aegypti Theben Aegyptij nominant διὸς πόλιν, id eſt, Iouis urbem, quod Ioui fuerit conſecrata. Græci eam Thebas appellãt. Mœnia eius centũ quadraginta ſunt ſtadia ambitu cõplexa. Eam Buſyris magnis ædificijs ac ſpecioſis deorũ templis, alijſq; ornamentis pulcherrimis exornauit. Quidã aſſerunt non centũ portas fuiſſe ciuitatis, ſed plures egregiasq; templorũ portas, à quibus Hecatompylon, tanq; plurimarũ portarum ſit dicta. Hanc inſignẽ urbem Cambyſes rex
30 diruit, & eius ingentes opes in Aſiam tranſportauit. Cæterum Abydus ſupra Ptolemaicam ciuitatem eſt, in qua eſt Mennonis regia mirificè conſtructa, tota ex lapide, ſicut Labirynthus conſtructus fuerat. Alexandriã quoq; inſignem urbem plura cõmendant, loci ſalubritas, aër tranquillus ac clemens, & cœli perpetua ſerenitas. Huc accedunt altis ſufflata faſtigijs templa, inter quæ eminet Serapium, quo olim poſt Capitolium, nihil orbis terrarum ambitioſius uidit. Hæc urbs cum antea No uocata fuiſſet, ab Alexandro Macedone, qui eam ampliauit & decorauit, Alexandria uocata eſt. Vide Quintum Curtium in quarto uolumine geſtorum Alexandri, & Diodorum Siculum in geſtis eiuſdem, qui ſcribit hanc urbem ædificatam imperij Alexandri anno quinto. Euſebius uero & Eutropius dicunt anno ſeptimo, referendo ſcilicet hos ad finem cõſtructæ urbis, & Diodorus ad initiũ.

x ℂ Eſt & Pharos.) Quemadmodum Canopus à Canopo Menelai claſſis gubernatore dicta eſt, ſic & à Pharo eiuſdem Menelai nauclero Pharos inſula nomen habuit, quod eo loco ab aſpide peremptus, ſepultus fue
40 rit. Ammianus uero Marcellinus 22. hiſtoriarum libro, Pharon à loco ipſo cognominatum tradit. Hoc littus, inquit, cum fallacibus & inſidioſis aeceſſibus affligeret antehac nauigantes diſcriminibus plurimis, excogitauit in portu Cleopatra turrem excelſam, quæ Pharos à loco ipſo cognominatur, prælucendis nauibus nocturna ſuggerens miniſteria. Plinius cap. 31. quinti dicit Pharum quondam diei nauigatione diſſitum ab Aegypto, nunc aũt è turri nocturnis ignibus curſum nauium regere. Nam fallacibus uadis Alexandria tribus omnino aditur alueis, Tegamo, Poſidonio, Tauro. y ℂ Pyramides.) Hæ pyramides ultra omnem montium altitudinem, quæ humanis confici poteſt uiribus, erectæ ſunt ueluti turres, ab imo latiſſimè in ſummitates acutiſſimas deſinentes: quæ quidem figura apud Geometras ideò ſic appellatur, quod ad ignis ſpeciẽ, ut nos dicimus, extenuatur in conum, quarum magnitudo quoniam in celſitudinem nimiam cadens, gracileſcit paulatim. Hæc Ammianus libro hiſtoriarum 22. Menſuram autem altitudinis earum omniumq; ſimilium deprehendere, inuenit Thales Mileſius umbram metiendo, qua hora par eſſe corpori ſolet, id quod tunc contingit quando ſol leuatur ſupra horizontem medio quadrante, hoc eſt, 45. partibus quadrantis. Mirum autem eſt, quod unam harum pyramidum, tres

centa ſexaginta millia hominum, annis uiginti conſtruxiſſe produntur. Vide de his, ſi libet, Plinium cap. 12. triceſimiſexti naturalis hiſtoriæ.

SCHOLIA CAP. XLVI.

Abſoluta Africa, tranſit hic Solinus in Aſiam, tertiam orbis partem: & quia Arabia propinqua eſt Aegypto, primum ad illam pergit prouinciam, ut eam deſcribat, & cum traijciendũ ſit mare rubrum, antea illud quoq; ab eo deſcribitur, quare ſic uocetur, & à quo nomen illud habeat. Quod noſtri uocauerunt mare rubrum, Græci appellãt Erythræum, à rege Erythra, aut (ut alij ſentiũt) à ſolis repcuſſu talis ei redditur color. Alij ab arena terráq;, alij à tali aquæ ipſius natura. Quint. Curtius lib. 7. dicit: Mare rubrum nec colore quidem abhorret à cæteris, ab Erythro rege inditũ eſt ei nomen. Sunt qui aiunt mare rubrum uehementer cœruleum eſſe: denominatur tamen rubrum à rege Erythra, id eſt, rubro, qui ex ſuo nomine mare denominauit. Scribit Procopius lib. 1. belli Perſici, mare rubrum in tenebris non eſſe procelloſum, ſed in luce plerunq; cõtingit eſſe æſtuoſum. Sic quoque ſcribit Mela lib. 3. hoc mare procelloſum eſſe, aſperum, profundum, & magnorum animaliũ magis quàm cætera capax. His quoq; alludunt Hebræi, qui ſcribunt mare illud propterea uocatum ים סוף *iam ſuph, id eſt, mare tempeſtuoſum, quod inquietiſſimum ſit. De hoc mari infra quoque fiet mentio, cap. 68. a ℂ Arſinoë oppidum.) Scribit Plinius capite 11. quinti, Arſinoën rubri maris oppidũ à Peluſio per deſerta diſtare 125. millia paſſuũ.*

b ℂ Hæc Arabia.) Ptolemæus in ſua Coſmographia triplicem ponit Arabiam, uidelicet Petræam, Deſertam & Felicẽ. De Deſerta loquitur hic Solinus, quod pertingat uſq; ad odoriferam illam Arabiam, complectaturq; Catabanes, Eſbonitas & Scenitas, homines uagos, & nullam certam manſionem habentes: unde & quidam eorũ à tabernaculis quæ circũferunt, uocantur Scenitæ: eſt enim σκηνὴ Græcis tabernaculum. Cæterum Caſium montem quidam putant eſſe montem Sinai, quem Iuſtinus 36. uolumine appellat Sinæum, à uepribus ſcilicet & dumetis quibus ſeptus eſt ſic

De Arabia, & in ea thure, & myrrha: de Phœnice, ac Cinnamolgo auibus, deq; Arabum moribus, de lapidum precioſorum generibus. Cap. XLVI.

VLtra Peluſiacum oſtium Arabia eſt, ad rubrum pertingens mare, quod Erythræum ab Erythro rege, Perſei & Andromedæ filio, non ſolum à colore appellatum Varro dicit, qui affirmat in littore maris iſtius fontem eſſe, quem ſi oues bibe rint, mutent uellerum qualitatem, & antea candidæ, amittant quod fuerint uſq; ad hauſtum, ac fuluo poſtmodum nigreſcant colore. Rubri autem maris [a] Arſinoë oppidum. Verum [b] hæc Arabia procedit aduſq; illam odoriferam & diuitem terram, quam Catabanes & Scenitæ tenent, Arabes nobiles monte Caſio: qui Scenitæ cauſam nominis inde ducunt, quod tentoriis ſuccedunt, nec alias domos habent. Ipſa autem tentoria cilicina ſunt, ita nuncupant uelamenta è caprarum pilis texta. Præterea [c] carnibus ſuillis prorſus abſtinent. Sanè hoc animalis genus, ſi inuectum illò fuerit, moritur illico. Hanc Arabiam [d] Græci Εὐδαίμονα, noſtri Beatam nominarunt. Habitatur [e] colle manu facto inter flumen Tigrin, & flumen Eulæum, quod ortum à Medis tam puro fluore inclytũ eſt, ut inde omnes reges nõ alias quàm eius aquas bibant. Eudæmonem non fruſtra cognominatam hinc capeſſas, quod præter odores, quos creat plurimos, ſola thus mittit, nec tamen uniuerſa. Nam in medio eius ſunt Atramitæ pagus Sabæorũ, à quo octo manſionibus regio thurifera diſterminat. Arabia [f] appellata eſt, id eſt, ſacra: hoc enim ſignificari interpretantur. [g] Virgulta hæc non ſunt publica, ſed, quod inter barbaros nouum, in ius poſterorum per ſucceſſiones tranſeunt familiarum. Ergo quicũq; dominatũ iſtius tenent nemoris, arabicè ſacri uocantur. Iidem illi cum lucos iſtos uel metunt, uel incidunt, non funeribus intereſſunt, non congreſſionibus fœminarum polluuntur. Hanc arborem prius q; penitus fides proderetur, alij lentiſco, alij mage terebintho comparabant, uſquedum libris quos Iuba rex ſcripſit ad Cæſarem Auguſti filium, palàm fieret, intorto eam eſſe uimine, ramis ad aceris qualitatem, amygdalę modo ſuccum fundere, incidi ortu Canis flagrantiſſimis

ſolibus

solibus. In ijsdem saltibus [h] myrrha prouenit, cuius radices ut uitium rastris proficiunt, [i] ablaqueationibus gaudent. Nudatæ, pinguiore fluunt lachryma. Sponte manãs precios ior ex ea sudor est: elicitus corticis uulnere, uilior iudicatur. Cortex in uertiginem flexus, & spinis hispidus: folium licet crispius, oliuæ tamen simile. Maxima altitudine extollitur ad quinq; cubita proceritatis. Arabes sarmentis eius ignes fouent, quorum fumo satis noxio, nisi odore cremati Storacis occurrant, plerunq; insanabiles morbos contrahunt. Apud eosdem nascitur [k] auis Phœnix, aquilæ magnitudine, capite honorato, in conum plumis extantibus, cristatis faucibus, circa colla fulgore aureo, postera parte purpureus, absq; cauda, in qua roseis pennis cæruleus interscribit nitor. Probatum est quadraginta & quingentis eum durare annis. Rogos suos struit [l] Cinnamis, quos prope Panchaiam concinnat, [m] in solis urbem strue altaribus superposita. Cum huius uita, magni anni fieri conuersionem, rata fides est inter autores, quamuis plurimi eorum [n] magnũ annum non quingentis & quadraginta, sed duodecim millibus noningentis quinquagintaquatuor annis cõstare dicãt. [o] Quinto itaq; Plautio, & Sexto Papinio cos. Aegyptũ Phœnix inuolauit, captusq; anno octingẽtesimo urbis conditæ, iussu Claudij principis in comitio publicatus est. Quod gestum, præter censurã quę manet, actis etiam urbis cõtinetur. [p] Cinnamolgus perinde Arabiæ auis in excellentissimis lucis texit nidos è fruticibus Cinnamorũ, ad quos quoniam nõ est peruenire propter ramorum altitudinẽ & fragilitatem, accolę illas congeries plumbatis petunt iaculis, deiectasq; precijs uendũt amplioribus, quod hoc Cinnamum magis q̃ aliud mercatores probent. [q] Arabes longe lateq; diffusi, diuersis moribus uiuunt & cultibus. Plurimis crines intõsi, mitrata capita, redimitu pari, pars rasa in cutem barba. Commercijs student, aliena non emunt, uendunt sua, quippe & syluis, & mari diuites. [r] Vmbrę quę nobis dextræ, sunt illis sinistræ. Pars eorum, quibus asper est uictus, angues edũt: nulla illis uel animi uel corporis cura, ac propterea [s] ὀφιοφάγοι nominantur. Ex istius littoris sinu, [t] Polycrati regi aduecta Sardonyx gemma, prima in orbe nostro luxuriæ excitauit facem. Nec multum de ea differendum puto, adeò Sardonyx in omnium uenit

uocatus: est enim Hebræis סְנָה *arbor spinosa.* e ℂ *Carnibus suillis abstinent.)* *Non igitur soli Iudæi à porcorum carnibus alieni fuerunt, sed & multi gentiles, sicut etiã Herodotus de Aegyptijs scribit in Melpomene, quod à suibus abstinuerint.*

d ℂ *Græci* Εὐδαίμονα.) *Vocant Græci* Εὐδαίμονα *felicem & fortunatũ. De hac Arabia scribit Plinius cap. 19. duodecimi, & Herodotus lib. 3. quod ad meridiem ultima è regionibus quæ habitantur, Arabia est, in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha, casia, cinamomum, & ladanum. Et Diodorus Siculus lib. 3. Ab Arabia deserta aridáq;, prima uicina Arabia adeò differt, ut multitudine fructuum, cæterarumq; rerum quæ in ea nascuntur, felix nominetur.* e ℂ *In colle manufacto.)* *Plinius capite 27 libri sexti: Charax oppidum Persici sinus intimum, à quo Arabia* Εὐδαίμων *cognominata excurrit. Habitatur in colle manu facto inter confluentes, dextra Tigrin, læua Eulæum, trium millium passuum laxitate. In medio eius sunt ferè Atramitæ pago Sabæorum capite regni Sabota, in monte excelso, à quo octo mansionibus distat regio eorum thurifera: Saba appellatur, quod significare Græci mysterium dicunt, spectans ortus solis æstiui, undiq; rupibus inuia, & à dextra maris scopulis inaccessa. Id solum è rubra lacteũ traditur.* f ℂ *Arabia appellata.)* *Sunt qui Arabiam dictam putant ἀπὸ τοῦ ἀραιοῦ καὶ βίου, id est, à uitæ mollitiæ: cui interpretationi non abludit Hebraica uox* עֲרַב *Arab, sic enim Esa. 21. uocatur Arabia, & significat amœnitatem: licet in alia significatione capiatur quoq; pro campestri loco.* g ℂ *Virgulta hæc non sunt publica.)* *Scribit Plinius cap. 14. duodecimi in hunc modum: Nec præterea Arabum alij thuris arborem uident, ac ne horũ quidem omnes: feruntq; trecentarum non amplius esse familiarum, quæ ius per successiones id sibi uendicent. Sacros uocari ob id, nec ullo congressu fœminarũ funcrumq; cum incîdant eas arbores aut metãt pollui, atq; ita religione merces augeri: nec arboris ipsius quæ sit facies constat. Res in Arabia gessimus, & Romana arma in magnã partem eius penetrauere. C. etiam Cæsar*

Augusti filius inde gloriã petijt, nec tamen ab ullo Latino arborum earum tradita est facies. Græcorum exempla uariant. Alij fõlio pyri minore duntaxat et herbidi coloris prodidere: alij lentisco similem subrutilo fõlio: quidam terebinthum esse, & hoc uisum Antigono regi allato frutice. Tales in Carmania apparere, & in Aegypto fatas studio Ptolemæorũ regnantium. Cortice Lauri esse constat: quidam & fõlium simile dixere. Prior atq; naturalis uindemia circa Canis ortum flagrantißimo æstu, incidentibus quà maxime uideatur esse prægnans, tenuißimusq; tendi cortex. Laxatur hic plaga, nõ adimitur, inde prosilit spuma pinguis, hæc cõcreta densatur. Cæterum Seruius primo Georg. docet thus dici ἀπὸ τοῦ θύω, quod est sacrifico, quoniam eo dijs sacrificatur. Latini à tundendo dici uolunt, à glebis tusis &c. Scribit Theophrastus thuris arborem non magnam esse, sed quinis ferè cubitis attolli. h ¶ *Myrrha.*) *Theophrastus cap. 4. noni de historia plantarũ sic scribit de myrrha: Myrrham minorem etiam altitudine, fruticosioremq; narrant: caudice duro cõtortoq; iuxta terram, crassioreq; sura hominis, cortice leui similiq; portulacæ. Alij uero qui se uidisse affirmãt, de magnitudine fermè consentiunt. Neutram earum arborum magnam referunt, & minorem myrrhæ humiloremq;. Myrrhæ fõlium aculeatum, non leue, ulmeo simile, crispum tamen, extremo spina horridulum, ilignei modo. Et post multa: Myrrhæ autem arborem terebintho similem reddidere, sed scabrosiorem, spinosioremq;, fõlium paulum rotundius, gustatu proximũ terebintho.* i ¶ *Ablaqueationibus.*) *Est ablaqueare, circa arboris codicem dolabra terram diligenter aperire, & radices superiores recidere, ut solis teporibus & imbribus prouocentur.* k ¶ *Auis Phœnix.*) *De hac aue autores multa scribunt, & diuersa quidem. Sunt qui negant illam inueniri in rerum natura, alij aiunt illi nomen inditum à colore phœniceo. Plinius quoq; eam ubique coloris purpurei asserit esse, præterq; in cauda, quam cæruleam esse dicit, distinguentibus roseis pennis. De forma conuenit ferè inter scriptores, eam esse aquilæ magnitudine, auri fulgore circa colla. De ætate uero non conuenit inter eos: nam Plinius ait eam uiuere annis 660. Herodotus & Mela ferè cum Solino conueniunt. Poëtæ plerunq; annis eam mille uiuere canunt. Et Ausonius in Grippo ternarij numeri dicit, Phœnicem uiuere nouẽ corui ætates.* l ¶ *Cinnamis.*) *Putant cinnamum & cinamomum unam & eandem esse arborem.* m ¶ *In solis urbem.*) *Hæc græco uocabulo appellatur Heliopolis, de qua uide Diodorum Siculum libro secundo.*

n ¶ *Magnum annum.*) *Per annum intellige reuolutionem alicuius orbis cœlestis, ut est annus lunaris, annus solaris, annus Saturni, annus Platonis, id est, nonæ sphæræ, etiamsi in sacris libris annus lunaris non accipiatur pro una orbis lunaris reuolutione, sed pro duodecim reuolutionibus & motu undecim dierum, hoc enim tempore sol & luna coniungũtur in eodem cœlesti signo & gradu: de quo suprà quoq; nonnihil scripsimus cap. tertio. Hic autem per annum magnum quidam intelligunt tempus, in quo omnes planetæ in eundem recurrunt locum, quod secundum Ciceronis Hortensium fit post annos duodecim mille, nongentos & quinquaginta solstitiales. Continet autem annus solstitialis duodecim menses.* o ¶ *Quinto itaq; Plautio.*) *Cornelius Tacitus lib. quinto historiarum de hac aue sic scribit: Paulo Fabio, L. Vitellio COSS. post longum seculorum ambitum, auis Phœnix in Aegyptum uenit, præbuit materiem doctißimis indigenarũ & Græcorum multa super eo miraculo differendi: de quibus cõgruunt, & plura ambigua, sed cognitu non absurda, promere libet. Sacrum soli*

id animal,

notitiam. Superficies eius probatur, si meracius rubeat; arguitur, si fuerit feculentior: mediocritas circuitur limite candicãte. Optima est, si nec colorem suum spargat in proximum, nec ipse ex altero mutuetur. Reliqua nigro finiunt. Quod si transluceat, uitio uertitur: si perspicuitatem arceat, proficit ad decorẽ. Et [u] Molochiten Arabs inuenit, uirentem crassius quàm Smaragdus, contra infantum pericula ingenita ui resistentem. Inuenit & [x] Iridẽ in mari rubro, sicut Crystallum sexangulàtam, quæ radijs icta solis, rutilo aëris repercussu, cœlestis arcus ex se iacit speciem. [y] Androdamantem ijdem legũt Arabes, nitoris argentei, lateribus æqualiter quadris, quem de Adamante nonnihil mutuatum putes. Datum illi nomen ex eo censent, quod animorum calentiũ mollit impetus, & tumentes refrenat iras. [z] Pæderotem etiam Arabicum inde sumimus. Arabica aspectu eburnea est, radi abnuit. Contra neruorum molestias prodest habentibus. In Pæderote congruit quicquid eximium est, quadã decoris prærogatiua: crystallinũ lucet, rubet purpuram, in orarum extimis corona crocea uelut è liquido renitẽte. Hac suauitate oculos afficit, uisum illicit, detinet intuẽtes, hac etiam gratia Indis placet. Hoc Arabiæ sat est, hinc ad Pelusium repatriemus.

Digitized by Google

& animal, & ore ac distinctu pinnarum à cæteris auibus diuersum consentiunt, qui formam eius definiere. Et in fra: Soside primum, pòst Amaside dominantibus, dein Ptolemæo, qui ex Macedonibus tertius regnauit, in ciuitatem, cui Heliopolis nomen, aduolauisse multo cæterarum uolucrum comitatu nouam faciem mirantium: sed antiquitas quidem obscura. Inter Ptolemæum ac Tiberium minus ducenti quinquaginta anni fuerũt: unde nonnulli falsum hunc Phœnicem, nec Arabum è terris credidere. Et post multa subdit: Hæc incerta, inquit, & fabulosis aucta. p ℂ Cinnamolgus.) Volunt hanc auem sic dictam quod sibi ex Cinnamo in altissimis arboribus nidum paret. Aristoteles cap. 13. noni nat. animal. hanc auem κινάμωλγον uocat: In Arabia, inquit, Cinnamolgus auis appellatur, quam surculos cinnamomi portare, ac nidum ex ijs conficere aiunt. Nidificat excelsis arboribus & ramis: sed incolæ sagittis plumbatis nidum petunt, atq; ita discusso in terram, cinamomum legunt.

q ℂ Arabes longe diffusi.) Plinius cap. 28. sexti sic scribit: Arabia gentium nullis postferenda, amplitudine longissima à monte Amano à regione Ciliciæ, Comagenesq; descendit, multis gentibus eorum deductis illò à Tigrane magno, sponte uero ad mare nostrum littusq; Aegyptiacum, necnon & in medio Syriæ ad Libanum montem penetrantibus Nubeis, quibus iuncti Ramisi &c. Degunt præterea Arabes mitrati aut intonso crine, barba abraditur, præterq; in superiore labro: alijs & hæc intonsa: mirumq; dictu, ex innumeris populis pars coæqua in cõmercijs aut latrocinijs degit. In uniuersum gentes ditissimæ, ut apud quas maxime opes Romanorũ, Parthorumq; subsistant, uendentibus quæ è mari aut syluis capiant, nihil inuicè redimentibus. r ℂ Vmbræ quæ nobis dextræ.) Iste locus Solini non est intelligendus de omni Arabia, nec omni tempore, sed potissimum illo tẽpore quando sol est in Cancro: tũc enim cum Arabes Felices, sole cõstituto in meridie, sint australiores sole ipso, necesse est ut umbra rerum erectarũ proijciatur in austrum, quæ apud nos, qui sumus extra tropicum Cancri in septentrionem expositi, proijcitur in aquilonem. Tunc inquam si facies uerteris ad occidentem, cadet umbra tua in septentrionem, quæ Arabibus declinat ad austrum, id quod facile noctu deprehendere poteris: si lumen aliquod statueris in partem aquilonarẽ, cadet umbra corporis tui in austrum, & cõtrà. s ℂ ὀφιοφάγοι.) Dictio est composita, nam ὄφις Græcis est serpens, & φάγω uorax. Plinius uocat illos serpentum deuoratores, Candeos, suntq; Arabes interiores. t ℂ Polycrati regi.) Fuit hic Polycrates Aeaci filius, qui ui occupata Samo insula, breui tandẽ usqueadeo profecit, ut per Ioniam totamq; Græciam celebraretur. Hic denique cum gemmam signatoriam proiecisset in mare, & de hoc multum tristaretur, quinto die piscator quidam cepit piscem, qui gemmã eius casu absorbuerat: ueniensq; piscator, dono detulit Polycrati piscem, in cuius euiscerati aluo ea gemma est reperta. Herodotus tamen negat gemmam illam fuisse Sardonycem, sed Smaragdum. Est autem Sardonyx lapis rubei coloris. u ℂ Et Molochitem.) Lapis hic à malua, cuius floribus assimilis est, nomen habet: maluam enim Græci μαλάχην dicunt. x ℂ Iridem.) Plinius cap. 9. tricesimiseptimi de hac gemma sic scribit: Effoditur in quadam insula rubri maris, quæ distat à Berenice urbe 60. millia passuum, cætera sui parte crystallus, itaq; quidam radicem crystalli esse dixerunt. Vocatur ex argumento Iris. Nam sub tecto percussa sole, species & colores arcus cœlestis in proximos parietes eiaculatur, subinde mutans, magnaq; uarietate admirationem sui augens. Sexangulũ esse ut crystallum constat. y ℂ Androdamantem.) De hoc Plinius cap. 10. lib. ult. sic scribit: Androdamas argenti nitorem habet, ut Adamas, quadrata, & semper tessellis similis magnis, putantq; nomen impositum, eò quod impetus hominum & iracundias domet. Est enim ἀνὴρ, & in genitiuo ἀνδρὸς uir, & δαμάζω domo, unde hoc nomen componitur. z ℂ Pæderotem.) Proprium nomen huius lapidis est Opalius, sed ob eximiam pulchritudinẽ & gratiam cognominatur Pæderos, ἀπὸ τοῦ παιδὸς καὶ τοῦ ἔρου, id est, à puero & amore, quod pueri pulchritudinem referat. Est in eo, autore Plinio cap. 6. trigesimiseptimi sept. carbunculi tenuior ignis, est Amethysti fulgens purpura, est Smaragdi uirens mare, & cuncta pariter incredibili mixtura lucentia.

De Casio monte, de Pompeij Magni sepulchro, deq; Ioppe oppido. Cap. XLVII.

A Pelusio Casius mons est, & delubrũ Iouis Casij, atq; ita Ostracinæ locus Pompeij Magni sepulchro inclytus. [a] Idumæa inde incipit, palmis opima. Deinde [b] Ioppe oppidum antiquissimum

SCHOLIA CAP. XLVII.

Casius mons, de quo hic Solinus loquitur, disterminat Aegyptum Syriamq;, sanctus celeber à tumulo Magni Pompeij: unde Plin. cap. 12. libri quinti: A Pelusio Gabriæ castra, Casius mons, Delubrum Iouis Casij, tumulus Magni Pompeij Ostracine. Arabia finitur à Pelusio 65. millibus passuum. Infra cap. 49. fit mentio de alio monte Casio, qui scilicet est in Selucia.

Digitized by Google

a ¶ Idumæa.) Est Idumæa Syriæ prouincia, sic dicta ab Aedom Iacobi patriarchæ fratre, qui proprio nomine uocatus fuit Esau, sed quia totus erat rufus cum ex materno egrederetur utero, uocatus fuit Aedom, quod in hebraica lingua significat rufum: de quo habes Gen. 25. historiam nativitatis & causam nominis, & 2. Paralip. 2. cap. *b* ¶ Ioppe.) Hoc oppidum hebraica lingua uocat Iapho, Ionæ 1. Locus antiquissimus Palæstinæ in tribu Dan, ubi & portus est maris mediterranei ad Iudæam. Quod autē hic Solinus scribit hoc

orbe toto, utpote ante inundationem terrarum conditum. Id oppidum saxum ostentat, quod uinculorum Andromedæ uestigia adhuc retinet, quam expositam belluæ non irritus rumor circuntulit: quippe ossa monstri illius M. Scaurus inter alia miracula in ædilitate sua [c]Romæ publicauit. Annalibus nota res est. Mensuræ quoq; ueracibus libris cōtinentur, scilicet quod costarum longitudo excesserit pedes quadraginta, excelsitas elephantis fuerit Indicis eminentior. Porro uentriculi spinæ ipsius, latitudine semipedem sunt supergressi.

oppidum conditum ante inundationem terrarum, incertum est quod significare uoluerit diluuium, particulare (qualia multa fuerunt in mundo) aut uniuersale quod sub Noha contigit. Et quidē de uniuersali illo mundi naufragio gentiles nihil nouerunt, nec in scriptis aliquid de eo reliquerunt, præter paucos astrologos, qui æram calculi statuerunt in illud tempus: & inter historicos ætat Berosus Chaldæus, qui scribit post inundationem relictas quasdam ciuitatum ruinas in terris: & fieri potest quod Solinus hunc locum acceperit ex Beroso aut alio uetusto scriptore. In eo itaq; loco usq; hodie saxa mōstrantur in littore, in quibus Andromeda religata, Persei quondam fuit liberata præsidio, ne à bellua marina deuoraretur, cuius belluæ ossa illic adhuc ostenduntur. Strabo tamen lib. 16. putat fabulosam esse illius Andromedæ expositionem. Ouidius uero 4. Metamorphoseos multis carminibus refert illam fabulam. c ¶ Romæ publicauit.) *Plinius cap. 5. noni sic scribit de his ossibus: Belluæ cui dicebatur exposita fuisse Andromedæ, ossa Romæ apportata ex oppido Iudææ Ioppe, ostendit inter reliqua miracula in ædilitate sua M. Scaurus, longitudine pedum quadraginta, altitudine costarum Indicos elephantos excedente, spinæ crassitudine sesquipedali.*

SCHOLIA CAP. XLVIII.

Hæc quæ Solinus in hoc capite scribit, clariora habentur apud nos, tam ex ueteri quàm nouo instrumento, quàm apud ullum gentilem. Meminit Iustinus lib. historiarū 36. Iudæorū, dicitq; Mosen & Abraham fuisse reges in Israel, & regionē illam propter decem filios in decem regna diuisam. Cornel. Tacitus lib. 21. refert Iudæos Creta insula profugos, nouissima Libyæ insedisse, qua tempestate Saturnus ui Iouis pulsus cesserit regnis: scribitq; eos uocatos Iudæos ab Ida monte Cretæ, cuius accolæ uocati sunt Idæi. Sed quantum illud sit, nemo est qui id ignoret. a ¶ Peneade fonte.) *Sic quoq; uocat hūc fontem Plinius, alij uero uocant eum Paneadem. Diuus Hieronymus scribit Iordanem duos habere fontes, unum nomine Ior, & alterū nomine Dan, qui simul iuncti Iordanis nomen efficiunt. Cui uidetur refragari hebraismus, qui perpetuò uocat fluuium illum* יַרְדֵּן *Iarden.*

b ¶ In Asphaltiten.) *Est Græcis ἄσφαλτος bitumen, quod plurimum colligitur ex hoc lacu, in quem desinit Iordanis, de quo Tacitus sic scribit: Nec Iordanis*

De Iudæa, & de fluminibus in ea, lacubusq; de Balsamo, de Sodomo & Gomorro, de Essænis gentibus. Cap. XLVIII.

IVdæa illustris est aquis, sed natura non eadem aquarum omnium. Iordanis amnis eximiæ suauitatis [a]Peneade fonte demissus, regiones præterfluit amœnissimas, mox [b]in Asphaltiten lacum mersus, stagno corrumpitur: qui Asphaltites gignit bitumen. Animal non habet, nihil in eo immergi potest. Tauri etiam Camelíq; impune ibi fluitant. Est & [c]lacus Genesara extensus passuum sedecim millibus, circunseptus urbibus plurimis & celebribus, ipse par optimis. Sed lacus Tiberiadis his omnibus anteponitur, salubris ingenuo hausțu, & ad sanitatem usu efficaci. [d]Iudææ caput fuit Hierosolyma, sed excisa est. Successit [e]Hiericus, & hæc desiit caput esse, Artaxerxis bello subacta. [f]Callirhoë Hierosolymis proximus fons, calore medico probatissimus, & ex ipso aquarum præconio sic uocatus est. In hac terra tantum [g]Balsamum nascitur, quę sylua intra terminos uiginti iugerum

Digitized by Google

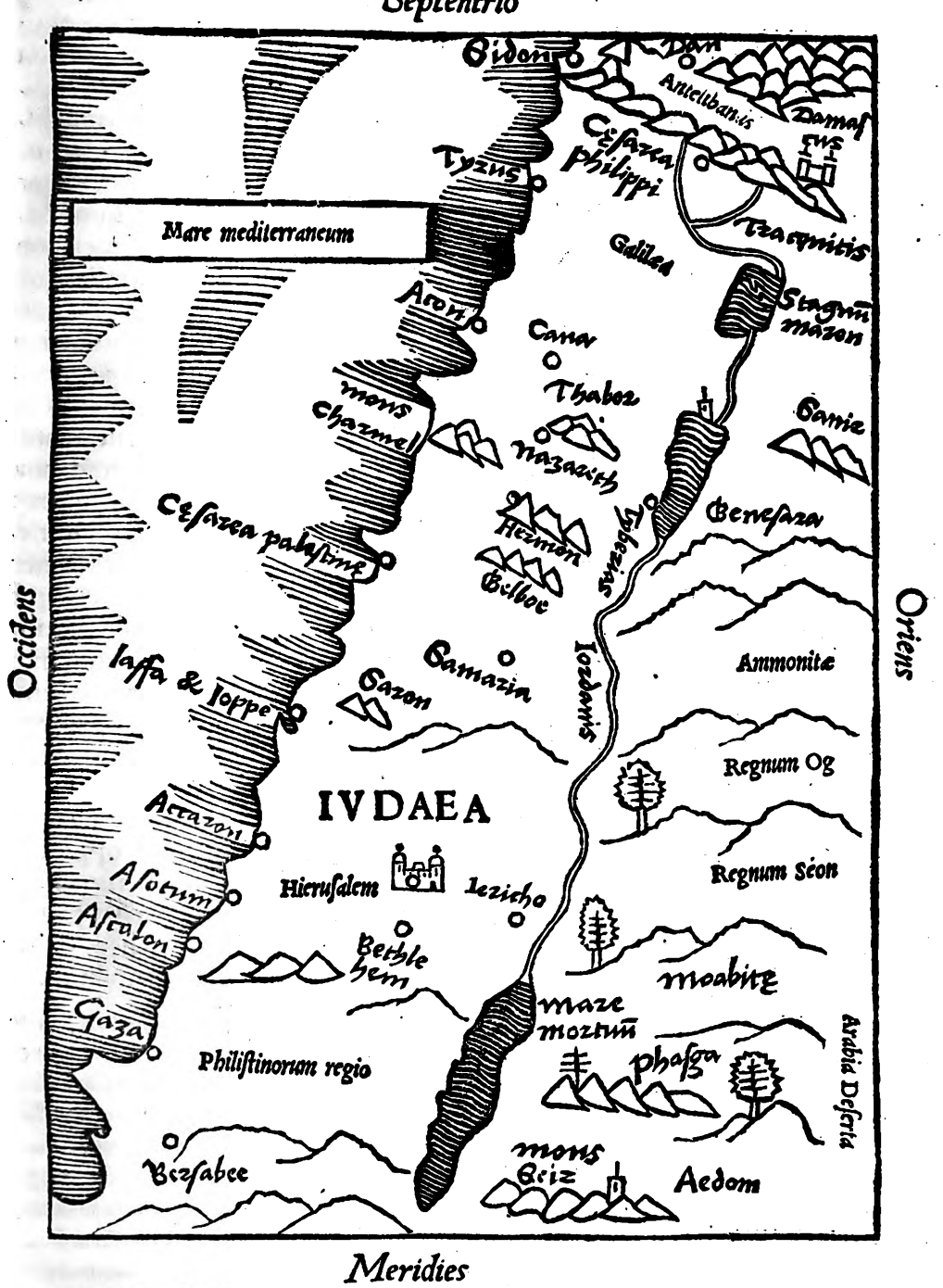

iugerum uſq; ad uictoriã noſtram fuit. At cum Iudæa potiti ſumus, ita luci illi propagati ſunt, ut iam nobis latiſſimi colles ſudent balſama. Similes uitibus ſtirpes habent, malleolis digerun tur, raſtris niteſcunt, aquis gaudent, amant amputari, tenacibus foliis ſempiterno inumbrant. Lignum caudicis attrectatum ferro, ſine mora moriſ: eapropter aut uitro, aut cultellis oſſeis, ſed in ſolo cortice artifici plaga uulneratur, ex

nis pelago accipitur, ſed unum atq; alterum lacũ integer perfluit, tertio retinetur. Lacus immenſo ambitu, ſpecie maris, ſapore corruptior, grauitate odoris accolis peſtifer: neq; uento impellitur, neq; piſces aut ſuetas aquis uolucres patitur: incertum unde ſuperiacta ut ſolido ſeruntur. Periti imperitiq; nandi, perinde attolluntur. Certo enim tempore bitumen egerit, cuius legẽdi

uſum, ut cæteras artes, experientia docuit. Ater ſuapte natura liquor, & ſparſo aceto concretus innatat: hunc manu captum, quibus ea cura, in ſumma nauis trahunt, inde nullo iuuante influit, oneratq; donec abſcindas: nec abſcindere ere ferróue poſſis. Fugit cruorem, ueſtemq; infectam ſanguine, quo fœminæ per menſes exoluuntur. Sic ueteres autores. Sed gnari locorum trádunt undantes bitumine moles pelli, manuq; trahi ad littus, mox ubi uapore terræ ut ſolis inaruerint, ſecuribus cuneisq;, ut trabes aut ſaxa diſcindi. Hucuſq; Tacitus. Eſt & in Babylonia lacus qui mittit aſphaltum, quo bitumine & latere teſtaceo, conſtructo muro, Semiramis Babylonem dicitur circundaſſe. Cauſam huius ſcaturientis bituminis, putant eſſe lapidicinas bituminoſas.

c ℂ Lacus Geneſara.) Habet hic lacus in ſacra ſcriptura uaria nomina. Nam uocatur mare Cinæreth, mare Ginoſar, fretum Gergeſæorum, et Gadarenorum lacus. Vide Matthæi octauo, & Iehoſuæ undecimo in Hebraiſmo & Chaldaiſmo.

d ℂ Iudææ caput Hieroſolyma.) Apud Hæbræos hæc urbs יְרוּשָׁלַם Hieruſchalaim ſcribitur & legitur, caput ſcilicet nedum Iudææ, uerum & totius orbis. Hæc enim princeps eſt prouinciarum, poſſeßio Patriarcharum, Prophetarũ & Apoſtolorum mater, initiatrix fidei, gloria populi Chriſtiani, terra promißionis, quæ olim fluens lac & mel ſuis habitatoribus, qua eximię ſuauitatis gutta manat. Poſt lachrymam ſecundum in preciſs locum poma obtinent, cortex tertium, ultimus honos ligno. Longo ab Hieroſolymis receſſu triſtis ſinus pandítur, quem [h] de cœlo tactum teſtatur humus nigra, & in cinerem ſoluta. Duo ibi oppida, [i] Sodomum nominatum alterum, alterum Gomorrum: apud quæ [k] pomum gignitur, quod habeat ſpeciẽ licet maturitatis, mandí tamen non poteſt. Nam fuliginem intrinſecus fauillaceam ambitio tantum extimæ cutis cohíbet, quæ uel leui tactu preſſa, fumum exhalat, & ſathiſcit in uagum puluerem. Interiora Iudææ quæ occídentem contuentur, [l] Eſſæni tenent, qui prædíti memorabili diſciplína, receſſerunt à ritu gentiũ uniuerſarum, maieſtatis (ut reor) prouidentia adhunc morem deſtinati. Nullæ ibi fœminæ: Venere ſe penitus abdicarunt. Pecuniam neſciunt. Palmis uictitant. Nemo ibi naſcitur, nec tamen deficit hominum multitudo. Locus ipſe addictus pudicitiæ eſt: ad quẽ plurimi licet undiq; gentium properent, nullus admittitur, niſi quem caſtitatis fides, & innocentiæ meritum proſequatur. Nam qui reus eſt uel leuis culpæ, quamuis ſumma ope adipiſci ingreſſum uelit, diuinitus ſummouetur. Ita per immenſum ſpatium ſeculorum (incredíbile dictu) æterna gens eſt ceſſantibus puerperijs. Engada oppídum infra Eſſænos fuit, ſed excíſum eſt: uerum inclytis nemoribus adhuc durat decus, lucisq; palmarum eminẽtiſſimis níhil uel æuo uel bello derogatum. Iudææ terminus Maſſada caſtellum.

nunc uniuerſo orbi remedia ſalutis, & uitæ porrigit alimenta: terra optima, quæ in fœcundo ſinu ex paterno corde cœleſte granum ſuſcepit, & tantas ex ſuperno ſemine martyrum ſegetes protulit. Hæc à Tito capitur & ſubuertitur anno incarnationis Chriſti 73. fame & gladio multis millibus hominum occiſis, & multis millibus captiuatis. Poſtea anno Chriſti 136. Elius Adrianus Alexandriam & Hieroſolymam dudum ſubuerſas reſtauravit, Hieruſalem Eliam ſuo nomine uocans. Tempore Henrici quarti Imperatoris rurſum capta fuit à Saracenis & Sultanis Hieroſolyma, & omnia ſacra prophanata, niſi quod ſepulchrum Domini, quæſtus duntaxat gratia, intemeratum relictum fuit. Paulò poſt, anno ſcilicet Chriſti 1097. deſignata fuit militia centum millium uirorum ex Gallis, Hiſpanis, Scotis, Anglis, Hybernis, Flandris & Lotharingis, qui communi expeditione ſub Ducibus Gotfrido, Baldeuuino & Euſtachio Lotharingenſibus, Ruperto Flandrenſi, Ruperto Nortmanno & Hugone fratre Philippi regis Galliæ, per Germaniam, Vngariam & Bulgariam uenerunt Conſtantinopolim ad Imperatorem eius urbis Alexium: motiſq; inde caſtris, primum expugnauerunt Niceam, & fugarunt Solymannum principem infidelium, deinde obſederunt Antiochiam, urbem humanis uiribus inexpugnabilem, & auxilio Chriſti in nouem menſibus obtinuerunt: mox Syriam intrantes, aliquot oppida occupauerunt, & feſtinantes contra Hieruſalem, recuperauerunt eam anno Chriſti 1099. multo effuſo Saracenorum ſanguine. Obtenta itaq; iterum terra ſancta, magna multitudo ad patriam remeare contendit. Cæteri qui manſerunt, terram incoluerunt, & Gotfridus Chriſticolis illis ut pater præfuit per unum annũ, immatura ſubtractus morte, cui ſucceßit Baldeuuinus frater eius, creatus in regem. Tenuerunt itaq; Chriſtiani terram ſanctam 88. annis, ueniensq; Saladinus rex Perſarum, cepit Hieruſalem, et facta eſt magna cædes Chriſtianorum, totaq; terra rurſum ſubacta eſt à

Saracenis

Saracenis præter Tyrum: ad cuius famam mox undiq; principes, marchiones, comites, episcopi, reges atq; populi surgunt ad liberandum terram. Sed & Imperator ipse Fridericus primus cum prædictis principibus traiectis Vngaria & Bulgaria, uenit in Lycaoniam, recuperatisq; multis ciuitatibus tandem uenit in Armeniam, & cum lauandi gratia in fluuium descendisset, absorptus & extinctus est ab aquis, magno totius exercitus mœrore & dolore. Recuperata est tamẽ Cyprus insula, Acon ciuitas, Ioppe & Hierusalem, & factus est dominus terræ Conradus Marchio de Monteferrato. Rursum anno Christi 1217. capta est ciuitas Hierosolymitana à Saracenis, & deinde anno 1229. cum adiacentibus locis Christianis restituta, factis scilicet treugis inter Christianos & Sultanos per decem annos sub Friderico secundo. Deinde uero circa annum Christi 1248. iterum Hierusalem expugnatur à Saracenis, & multi trucidantur Christiani. Sequenti anno Damiata Aegypti à Christianis capitur, sed superueniente Sultani filio & exercitum Christianorum conculcante, reddere Damiatam coguntur. Demum circa annum domini 1290. tota ferè terra sancta amissa est, & nostro æuo, anno scilicet Christi 1517. expulsis atq; deletis Sultanis, à Turcis occupata est. e ℂ Hiericus.) Hæc est Iericho quam olim Iosue dux domini expugnauit, cõbusit & deleuit, atq; sub maledictione uetuit ne à quoquam in posterum reædificaretur: Scribit Strabo lib. 16. Hiericuntem campum esse feracem atq; palmis abundantem, spatio stadiorum centum, & totum irriguum atq; habitationibus plenum. f ℂ Callirhoë.) Fons iste sic uocatus est ob aquarum eius præconium. Interpretatur aũt Callirhoë, si recte uertas, pulchre fluens: est enim καλλι- pulchritudo, & ῥόος fluxus. g ℂ Balsamum.) De hac planta scribit Theophrastus cap. 6. noni de historia plantarum: Balsamum in ualle Syriæ prouenit. Eius arbusta duo tantum affirmant, alterum uiginti iugerum, alterum multò minus. Arboris magnitudo quæ malo punicæ magnæ, rami multi. Folium rutæ simile, candidum tamen, perpetuò uirens: fructus similes terebintho, tam magnitudine quàm colore: is quoq; admodum odoratus est, & magis quàm lachryma. Colligi lachrymam in caudice & parte superna tradunt, facta incisura unguibus ferreis, subsydere, cum æstas maxime angit &c. Crescit & in Aegypto balsamum, nec alijs terris quàm Iudææ & Aegypto hanc plantam concessam, asserunt Plinius & Dioscorides. Dauid Kimhi Hebræus in suis radicibus post Iosephum scribit olim creuisse balsamum circa Iericho: & quidã ex nostris putant illud per reginam Austri illatum inter cætera aromata quæ Salomoni regi attulit, de quo tertio Regum cap. 10. h ℂ De cœlo tactum.) Licet gentiles historici mentionem faciant subuersionis Sodomæ & Gomorræ, nemo tamen id explicatius & uerius facit quàm Moses legislator Geneseos 19. ubi causam quoq; describit cœlestis illius incendij. Scribit quoque quàm amœna & frugifera fuerit terra illa, & in quantam sterilitatem ob hominum peccata degenerarit.

i ℂ Sodomum & Gomorrum.) Hæ urbes fuerunt principaliores, quibus in Genesi annumerantur aliæ tres, nempe Adama, Zeboim & Zoar. k ℂ Pomum gignitur.) Scribit quoq; Egesippus capite 18. libri quarti de his pomis in hũc modum: Spectes illic speciem, poma uiridantia, formatos uuarum racemos, ut edendi generent spectantibus cupiditatem. Si capias, fatiscunt ac resoluuntur in cinerem, fumumq; excitant quasi adhuc ardeant. l ℂ Essæni.) Euangelium duntaxat duarum sectarum mentionem facit quæ tempore Christi fuerunt in Iudæa, nempe Pharisæorum & Zaducæorum, Essænorum uero nunquã meminit, & tamen Iosephus, Philo, Hieronymus, Eusebius et multi gentiles, puta Plinius, Porphyrius, & hic Solinus, multa de illis prædicant, nempe quod omnia habuerint communia, charitatem mutuam, et abstinentiam patientiamq; ante omnia coluerint, cultui diuino assiduè intenti, tam forti animo præditi, ut necari se præelegerint quàm Deum negare: cruciatus ita spernere sueti, ut in his ridere soliti fuerint: unde alacres, cum cruciarentur, animam emittebant, quod animas indubie crederent immortales, easq; à tenuissimo æthere descendẽtes corporibus applicari, ῥύμῃ, hoc est, naturali impetu & instinctu tractas ad corpora. At postq; è corporeo carcere migrarint, ueluti è longa iam liberati seruitute, sese attollere ad sublimia, ac eò unde descenderint remigrare. Hi præterea abstinebant tum animalibus multis, tum deniq; ab uxoribus & uino, ut quotidianum ieiunium uerterint in naturam. Hinc factum esse ait Porphyrius, ut multi inter eos futura prædicerent, quapropter prophetæ nominabantur. Quod aũt Solinus hic dicit Essænos tenere interiora Iudææ, quæ occidentẽ contiuentur, & in fine dicit Engada oppidum fuisse infra Essænos, haud quadrare uidentur, ob id quod Engadi situm sit ultra mortuum mare uersus mõtem Phasga, medium autem Iudææ est Samaria, & extremitates Dan prope Sidonem ad aquilonem, & Bersabee ad meridiem. Vbi uero situm habuerit Massada castellum, quod Solinus hic asserit fuisse terminum Iudææ, non constat. Termini Iudææ olim fuerunt mare mediterraneum ad occidentem, Iordanis ad orientem, Libanus ad septentrionem, Arabia Petræa ad meridiem: licet tribus Gad, tribus Ruben, & dimidia tribus Manasse habuerint possessionem suam ultra Iordanem, occupantes scilicet regnum Seon & regnum Og, atq; ob id quidam Iudææ terminum ab oriente extendunt usq; ad Euphraten.

SCHOLIA CAP. XLIX.

Damaſcus, quam hic præterit Solinus, Syriæ urbs prima & Aſiæ uetuſtiſſima, quæ Abrahæ temporibus fuit, diſtat itinere ſex dierum à Hieruſalem, ubi diuus Paulus baptiſmum ſuſcepit. Hinc ſi ultra ad aquilonem pergas, occurrunt multæ nobiles urbes, nempe Raphan, Philadelphia, Epiphania, Seleucus, iuxta quam eſt Caſius mons, Laodicea, Antiochia &c. quæ omnes è regione Cypri in Syria ponuntur. Vide Ptolemæum quarta Aſiæ tabula. Solinus tamen hic ſolum deſcribere contendit Scythopolim, quæ prius dicta fuit Nyſa, à nutrice Bacchi ibi ſepulta, ſed deductis illuc à Baccho Scythis, nomen urbis fuit mutatum. a ℂ *Caſius mons.) Plinius cap. 22. libri quinti de Antiochia Syriæ ſic loquitur: Super eam mons eodem quo alius nomine Caſius, cuius excelſa altitudo quarta uigilia orientem per tenebras ſolem aſpicit, breui circumactu corporis diem noctemq; pariter oſtendens. Ambitus ad cacumen 19 milium paſſuum eſt, altitudo per directum quatuor. De alio Caſio monte ſuprà diximus cap. 47.*

De Scythopoli oppido, & monte Caſio. Cap. XLIX.

TRanſeo Damaſcum, Philadelphiã, Raphanam, Scythopolis primos incolas, & autorem dabo. Liber pater cum humo nutricem tradidiſſet, condidit hoc oppidum, ut ſepulturæ titulum etiam urbis mœnibus ampliaret. Incolæ deerant; è comitibus ſuis Scythas delegit, quos ut † animo firmaret ad promptam reſiſtendi uiolentiam, præmium loci nomen dedit. In Seleucia alter [a]Caſius mons eſt Antiochiæ proximus, cuius è uertice uigilia adhuc quarta conſpicitur globus ſolis, & breui corporis circumactu radijs caligi nem diſſipãtibus, illinc nox, hinc dies cernitur. Talis è Caſio ſpecula eſt, ut lucem prius uideas, quàm auſpicetur dies.

† animi

SCHOLIA CAP. L.

Euphrates, quem Hebræi uocãt פְּרָת *nomen habet à fructificatione et fertilitate, naſciturq; in Armenia maiori, ex monte originem ducens, quẽ Ptolemæus uocat Periarden, ex quo & Araxes ortum ſumit. Solinus autem hic aſſerit mõtem illum uocari Capoten, receptisq; multis amnibus, ueluti ſunt Lycus, Arſania, Arſanus, Singas &c. plurimas prælabitur gentes, potiſſimũ Armenos, Cappadocas, Syros, Arabes, & Chaldæos, & tandem in Perſicum labitur mare, et non in mare rubrum, ut Quintus Curtius, Herodotus, & Diodorus Siculus tradiderunt.* a ℂ *Ad inſtar Aegyptij amnis.) Verba Plinij ſic habent cap. 18. lib. 18. Similis ratio, ſed felicitas maior Babyloniæ, Seleuciæ, Euphrate atq; Tigri reſtagnantibus, quoniam ibi rigandi modus manu temperatur. Et cap. 17. eiuſdem uoluminis ſic inquit: Limũ non inuehunt Euphrates Tigriſq;, ſicut in Aegypto Nilus, nec terra ipſa herbas gignit: ubertatis tamen tantæ ſunt, ut ſequenti anno ſponte reſtibilis fiat ſeges, impreſſis ueſtigio ſeminibus. Fertilitatis cauſam Curtius affert humorem qui ex utroq; amne manat, toto ferè ſolo per uenas aquarum reſudante. Arrianus lib. 7. ſcribit Euphratẽ per altiora excurrere, ubiq; ripis æqualem, multas foſſas ab eo*

De Euphrate & Tigride fluminibus, deq; uarijs gemmarum generibus. Cap. L.

EVphraten maior fundit Armenia, ortum ſupra Zimaram ſub radicibus montis, quem Capoten accolæ nominant, Scythis proximum. Hic receptis in ſe aliquot amnibus conualeſcit, et ſtipatus conuenis aquis, luctatur cum Tauri montis obiectu, quem apud Eligeam ſcindit, reſiſtat licet duodecim millibus paſſuũ latitudine: longiſq; excurſibus dextra Comagenem, Arabiã læua relinquit. Deinde prælabẽs plurimas gentes, Babyloniam quondam Chaldæorum caput diuidit. Meſopotamiam opimat annuæ inundationis exceſſibus, [a] ad inſtar Aegyptij amnis terris ſuperfuſus, inuecta ſoli fœcunditate. Iiſdem fermè temporibus, quibus Nilus, exit, ſole ſcilicet in parte Cancri uiceſima cõſtituto. Tenuatur cum iam Leone decurſo, ad extima Virginis curricula facit tranſitum: quod [b]Gnomonici ſimilibus parallelis accidere cõtendunt, quos pares, & cœli & terrarum poſitione æqualitas normalis efficit lineæ. Vnde apparet iſta duo flumina ad modulum eiuſdem perpendiculi cõſtituta, licet è diuerſis manent plagis, eaſdem incremẽti cauſas habere. De [c]Tigride quoque hoc loco dicere par eſt. In Armeniæ maioris regio-

ris regione caput tollit mirè quàm lucido conſpicuoq; fonte in loco edito, qui Elongoſine nominatur: nec tamẽ ab exordio ſtatim totus eſt. Primum pigrè fluit, non cum ſuo nomine: at cum fines Medorum inuectus eſt, Tigris ſtatim dicitur: ita enim Medi nominãt ſagittam. Influit [d] in Arethuſam lacum omnia pondera ſuſtinentem: cuius piſces nunquã ſe alueo Tigridis immiſcent, ſicut nec amnici piſces in ſtagnum tranſeunt Arethuſæ, per quem diſſimilis colore, & uolucri meat curſu. Mox Tauro reſiſtente in profundum ſpecum mergitur, quem ſubterlabẽs, in altero eius latere apud Zoroandam emicat, uluas & purgamenta plurima ſecum trahens: deinde identidem abſconditur, rurſusq; redditur. Adiabenos, Arabasq; præterfluit. Meſopotamiam amplectitur. Amnem nobiliſſimũ Choaſpem accipit, Euphratem defert in ſinum Perſicum. Quæcunq; Euphratem bibunt gẽtes, diuerſo nitent lapide. [e] Zmilaces in ipſo Euphratis alueo legitur, gemma ad imaginem marmoris Proconneſi, niſi quod in medio umbilico lapidis iſtius glaucum uelut oculi pupilla internitet. Sagda à Chaldæis ad nos uſque profluit, haud facilis repertu, ni (ut perhibent) ipſa capeſſendam ſe daret. Nanq; ingenita ſpiritus efficacia, ſupermeantes naues è profundo petit, & carinis ita tenaciter adcorporat, ut niſi abraſa parte ligni, ægrè ſeparetur. Ea Sagda apud Chaldæos propter effectus quos ex ea ſciunt, habetur loco principe, cæteris propter gratiam magis placet iucundiſſime uirẽs. Myrrhites Parthis familiaris eſt. Hunc ſi uiſu æſtimes, myrrhæ color eſt, & non habet quod afficiat aſpectum. Si penitus explores, & attritu incites ad calorem, ſpirat nardi ſuauitatem. In Perſide lapidum tanta copia eſt, tantaq; diuerſitas, ut longũ penè ſit ipſis uocabulis immorari. Mithridax ſole percuſſa, coloribus micat uariis. [f] Tecolithos nucleo oliuæ ſimilis, ſpernitur cum uidetur, ſed remediis bonus, uincit aliorũ pulchritudinẽ: ſolutus quippe, & hauſtus, pulſis calculis, renum dolores ac ueſicæ leuat. [g] Am mochryſos arenis auro intermixtis, nunc bracteatũ, nunc puluerís habet quadrulas. [h] Aëtites & fuluus eſt, & tereti poſitione, alterum lapidem intrinſecus cohibẽs, cuius crepitu ſonorus eſt, cum mouetur, quamlibet tinnitũ illum non internum ſcrupulum facere, ſed ſpiritum ſcientiſſimi dicant. Hunc Aëtitem Zoroaſtres

ab eo deriuari, alias quidẽ perennes, ex quibus accolæ utrinq; cãpos irrigant, alias temporarias eſſe: raros in his locis imbres cadere: quapropter, inquit, & uadoſus eſt, & haud magnam uim aquarum uehit.

b ℂ *Gnomonici.)* Loquitur hic Solinus ex aliorum ſentẽtia, non enim fuit tam indoctus, ut putarit Nilum & Euphraten ſub eiſdem parallelis ſitos. Nec uerum eſt, horum uel aliorum fluminum augmẽtum, ſemper in ipſorũ fontibus quærendum eſſe. Fieri enim poteſt, quod tam Nili quàm Euphratis cauſa augmenti ſit, quam Thales & ſecum plures reddiderunt, quod uidelicet uenienti flumini obuij quidã uenti, aduerſo ſpiritu curſum deſcendentis aquæ impediant, aut arenis, quas cum fluctibus litto ri applicant, ut Mela inquit, oſtia obducãt. Ephorus Nili augmẽti cauſam tradit, quod Aegyptus tota æſtate laxetur, & ueluti uim darum uim quandam exudet. Et hæc in Euphrate quoq; inueniri poterunt, haud ſecus quàm in Nilo. *c* ℂ *De Tigride.)* Scribit Plinius cap. 27. Tigri flumini à uelocitate nomen inditum: ita enim, inquit, appellant Medi ſagittam. Hebraiſmus uero uocat eum חִדֶּקֶל quod ſonat acutum & leue. Habet enim is fluuius aquas claras & perlucidas, ut Hebræi ſcribunt. Quidam aiunt illi nomen datum propter ueloci tatem ſuã, inſtar beſtiæ tigridis nimia pernicitate currentis. Naſcitur autẽ in regione Armeniæ maioris, fonte conſpicuo, in planicie: loco nomen Elongoſine eſt &c. Hæc Plinius cap. 27. lib. ſexti. Cum ergo Plinius dicat eum oriri in planicie, uidetur hic in Solino legẽdum, in loco haud edito.

d ℂ *In Arethuſam.)* Plinius uocat hunc lacum Aretiſſam, Strabo Arſenem et Thopitin. Ptolemæus in Armenia maiori tria ponit ſtagna, Lychnitin, cuius exitus in Araxem deriuatur, Ariſſam & Thoſpitin, unde Tigris augetur. Vide proxime ſequentem Aſiæ tabulam. *e* ℂ *Zmilaces.)* De lapide Zmilace, de Sagda, Myrrhite & Mitridace, uel, ut Plinius habet, Mitrace, inuenies apud Plinium cap. 10. libri ultimi. Smilaces ſimilis eſt Procõneſo marmori, medio colore clauco. Myrrhites colorem habet myrrhæ. Mitridax uero uel Mitrax nuncupatur à mitra, id eſt, à ſole.

præfert omnibus, maximamq; illi tribuit potestatem. Inuenitur aut in nidis aquilæ, aut in littoribus Oceani, in Persíde tamen plurimus. Subnexus spem uteri defendit à fluxibus abortiuis. [i] Pyrrhites fuluus est, teneríq; se uehementius non sinit, ac si quãdo arctiore manu premitur, digitos adurit. [k] Chalazias grandinis & candorem præfert & figuram, duritia robustíssima, & inuícta. [l] Echites uipereas habet maculas. Dionysias fuscus est, rubẽtibus notis sparsus. Idem si aquæ mixtus conteratur, uinum fragrat, & quod in illo odore mirificũ est, ebrietati resistit. [m] Glossopetra deficientibus lunis cœlo cadit, linguæ símilis humanæ, non modicæ (ut Magi ferunt) potestatis, qui ex ea lunares motus excitari putãt. [n] Solis gemma percandida est ad speciem fulgidi syderis, rutilosq; ex se iacit radios. [o] Veneris crinis nitet nigro, internis ductibus ostentans ruforũ crinium símilitudinem. [p] Selenites translucet fulgore candido, melleoq;, continens lunæ imaginẽ, † quem iuxta cursum astri ipsius perhibẽt diebus singulis uel minui, uel augeri. [q] Meconites papauera exprimit. [r] Myrmecites reptantis formicæ effigie notatã. [s] Chalcophthongos resonat ut pulsata æra. Pudicè habitus, seruat uocis claritatem. [t] Siderites à cõtemplatione ferri nihil dissonat, uerum maleficus, quoquo inferatur, discordias excitat. [u] Phlogites ostentat intra se quasi flammas æstuantes. [x] Anthracias coruscat uelut scintillantibus stellis. [y] Enydros exudat, ut clausam in eo putes fontanam scaturiginem.

Vnde Plinius: Mitrax Persis accepta est, & rubri maris mõtibus multicolor, contra solẽ uarie refulgens. f ℂ Tecolithos.) Significat hæc uox calcularem lapidem, nam τέκ& est calculus, & λίθ& lapis. Dioscorides libro quinto uocat eum Iudaicum lapidem, aitq; eum esse effigie candidum speciosumq;, respondentibus ordine quodam lineis tam exacte, ut manu & torno ductæ uideri possint. Si cum aquæ calidæ cyathis ternis bibatur, urinæ difficultatibus auxiliũ præstat, calculosq; in uesica frangit. g ℂ Ammochrysos.) Est Græcis ἄμμ& arena, & χρυσὸς aurum: & lapidi huic datum est hoc nomen, quod arenarum aurearum speciem præ se ferat.

h ℂ Aëtites.) Nomen habet hic lapis ab aquila, quam Græci ἀετὸν uocant, quod in aquilarũ nidis reperiatur. De hoc Dioscorides lib. 5. sic scribit: Aëtites lapis ceu prægnãs, intusq; uelut in aluo alterum lapidem habens, sonum si quatias remittit. Grauidis, quibus uteri prolabantur, læuo brachio suspensus, partũ continet. Sed cum in eo sunt ut pariant, translato eo ad femur, citra dolorem soluentur. Deprehendi et furta illo prædicant. Nam panis in quo lapis ille fuerit, porrectus fiori, cõmanducatusq;, transmitti non poterit. Hunc lapidem quidam Gagiten nominant, Strabo Gangiten, inq; Armenia repertum tradit, quo serpentes fugantur. Refert & Philostratus secundo uitæ Apollonij: Aues quoq;, inquit, quis non uideat pullorum causa multa facientes, uelut aquilas ac ciconias? quæ nunq; nidos extruunt, quin lapides illis imponant, propterea quod facem adhibent ut oua fœtum producant, & serpentes nidis non appropinquent.

i ℂ Pyrrhites.) Ab effectu nomen inditum est huic gemmæ, ἀπὸ τοῦ πυρὸς, id est, ab igne, quod premi sine adustione manus nõ possit. k ℂ Chalazias.) Sũt qui falso Chalaxias scribũt, sed ἀπὸ τ χαλάζης, id est, à grandine sumptũ nomen est, quod grandinis candorẽ figuramq; plurimũ imitetur. Plin. cap. 11. lib. 37. scribit eum esse adamãtinæ duritiæ. l ℂ Echites.) A uipera nomẽ habet hæc gemma, est enim Græcis ἔχις uipera. Dionysias uero à Dionysio uini repertore nomen habet. Plinius capite 10. lib. ult. Dionysias, inquit, nigra ac dura, mixtis rubentibus maculis, quæ ex aqua trita saporem uini facit, & ebrietati resistere putatur.

m ℂ Glossopetra.) A linguæ similitudine nomen habet, ἀπὸ τ γλώσσης, id est, à lingua. Plinius cap. 11. lib. 37. Glossopetra linguæ similis humanæ: in terra non nascitur, sed deficiente luna cœlo decidere, & lenocinanti necessaria creditur: quod ne credamus, promissi quoq; uanitas facit, uentos enim ea comprimi narrant.

n ℂ Solis gemma.) Eò quod hæc gemma candida est, & ad speciem syderis in orbem fulgentes spargit radios, solis habet nomen. o ℂ Veneris crinis.) Plinius ubi suprà: Veneris crines, inquit, nigerrimi nitoris, continent in se speciem rufi crinis. p ℂ Selenites.) A luna illi nomen inditum: est enim σελήνη luna. Dioscorides ait eum nasci in Arabia, translucereq; ex candido, ponderis exigui. q ℂ Meconites.) Dictus Meconites, quod papaueri plurimum assimiletur: Græci enim μήκωνα papauer nominant. r ℂ Myrmecites.) A formica nomen habet, quæ græcè μύρμηξ dicitur. Plinius uero sic habet: Habet myrmecias eminentias similes uerrucis: uerrucas aũt Græci μυρμηκίας, ἢ μυρμυκίας uocitant. s ℂ Chalcophthongos.)

Ab ære

Ab ære & ſono compactum nomen habet, quod latinè æriſonum dicere poſſumus. Nam Græci χαλκὸν æs, & φθόγγον ſonum nuncupant. Apud Plinium Chalcophonos paſſim legitur. Eſt ea gemma nigra, illiſaq; reddit tinnitum æris. t ℂ Siderites.) A ferro, cui plurimũ ſimilis eſt, nomen habet hic lapis: græci enim ferrum σίδηρον & dicitur. Hic litigio illatus, diſcordias facit, ut ſcribit Plinius cap. 10. lib. 37. u ℂ Phlogites.) A flamma nomen hic lapis ſortitus eſt: nam φλὸξ Græcis eſt flamma. Oſtentat enim intra ſe, inquit Solinus, quaſi flammas æſtuantes. Plinius uidetur eum uocare Phlegontidem, à uerbo φλέγω, id eſt, ardeo ſic uocatum.

x ℂ Anthracias.) Plinius: In Anthracitide ſcintillæ diſcurrere aliquando uidentur, à pruna nomine ſumpto: nam uocant Græci ἀνθρακιὰν prunam. Poteſt & à carbone, id eſt, ἀπὸ τοῦ ἄνθρακος nomẽ habere.

y ℂ Enydros.) Eſt ἔνυδρος & aquoſus. Vnde Plinius: Enydros ſemper rotunditatis abſolutæ, in cana-
10 dore eſt leuis, ſed ad motum fluctuat intus in ea ueluti in ouis liquor.

De Cilicia, & antro Corycio, deq; monte Tauro. Cap. LI.

CIliciam, de qua agitur, ſi ut nunc eſt, loquamur, derogaſſe uidebimur fidei uetuſtatis: ſi terminos ſequimur quos habuit olim, abſonum eſt à cõtemplatione rerum præſentiũ. Ergo inter utranque culpam facto optimum eſt, amborum tem-
20 porum ſtatũ perſequi. Cilicia antea uſq; ad Peluſium Aegypti pertinebat, Lydijs, Medis, Armenijs, Pamphylia, Cappadocia [a] ſub imperio Cilicum conſtitutis. Mox ab Aſſyrijs ſubacta, in breuiorem modum ſcripta eſt. Plurima iacet campo, ſinu lato recipiens Iſſicum mare, à tergo montium Tauri & Amani iugis clauſa. [b] A Cilice nomen trahit, quem ætas priſtina penè ultra ævum memoriæ abſcondit. Hunc aiunt Phœnice ortum, qui antiquior Ioue de primis
30 terræ alumnis habetur. [c] Matrem urbium habet Tarſon, quam [d] Danaës proles nobiliſſima Perſeus locauit. Hãc urbem interſecat Cydnus amnis. [e] Hũc Cydnum alij præcipitari Tauro, alij deriuari ex alueo Choaſpis tradiderũt: qui Choaſpes ita dulcis eſt, ut [f] Perſici reges quandiu intra ripas Perſidis fluit, ſolis ſibi ex eo pocula uẽdicarint, & cum eundum foret peregrè, aquas eius ſecum uectitarint. Ex illo igitur parente Cydnus miram trahit ſuauitatem. Quic-
40 quid candidũ eſt, Cydnum gentili lingua Syri dicunt, unde amni huic nomen datum. Tumet uere cum niues ſoluuntur, reliqua parte anni tenuis eſt & quietus. [g] Circa Corycum Ciliciæ crocum plurimum, optimumq; : det licet Sicilia, det Syrena, det & Lycia, hoc primum eſt: ſpirat fragrantius, colore plus aureo eſt, ſuccopidum eſt, & [h] ſpecus, qui montem impoſitum mari à ſummo cauat uertice, patulus hiatu ampliſſimo. Nam deiectis lateribus in terræ pro-

SCHOLIA CAP. LI.

Oſtendit Solinus à principio huius capitis, uarijs temporibus uarias factas regionũ diuiſiones, id quod in Germania noſtra quoque factum nõ ignoramus, quando quidam Galliam extendunt uſq; ad Rhenum, alij uero Alſatiam, & totũ tractum Rheni qui eſt inter Lotharingiam & Rhenum, annumerant Germaniæ. Sic quidam Numidiam ſecernunt ab Africa minori, alij uero inter terminos eius coartant. Idem accidit Ciliciæ, quando ueteres alios ſtatuerint terminos quàm recentiores. Quintus Curtius 3. geſtorũ Alexandri libro Ciliciam elegãter his deſcribit uerbis: Perpetuo iugo montis aſperi ac prærupti Cilicia includitur: quod cum à mari ſurgat, uelut ſinu quodam fluxuq; curuatum, rurſus altero cornu in diuerſum littus excurrit. Per hoc dorſum, quæ maxime introrſum mari cedit, aſperi tres aditus & perangusti ſunt, quorum uno Cilicia intranda eſt. Campeſtris eadẽ quæ uergit ad mare, planiciem eius crebris diſtinguentibus riuis &c. a ℂ Sub imperio Cilicum.) Quando omnes hic enumeratæ regiones paruerint Cilicibus, non conſtat, nec Solinus explicat. Inuenitur quidem Ninum primũ regem Aſſyriorum ſuo imperio ſubiecisſe omnes maritimas ac propinquas gentes, Aegyptios, Phœnices, interiorem Syriam, Ciliciam, Pamphyliam, Lyciam, Cariam, Phrygiam, Myſiam, Lydiam, Troada &c. ſed quod Cilicibus hæ regiones fuerint ſubditæ, nemo extat qui hoc ſcribit, quod ego ſciam. Termini Ciliciæ ex tabula Aſiæ, quam huic libro inſeruimus, facile deprehendi poterunt.

b ℂ A Cilice.) Legitur Geneſis decimo, Iaphet filiũ Nohæ genuiſſe Gomer, Magog, Madai, Iauan &c. Iauan aũt qui Græciæ nomen dedit, genuit Eliſam, &

Tarſis. A Tarſis Cilicia olim & metropolis eius denominata fuit Tarſus. Herodotus uero lib. 7. ſcribit Cilices à Cilice Phœnice Agenoris filio cognominatos eſſe, quum antea Hypatei dicerentur. Cæterum fabulæ tradunt hunc Cilicem Cadmi fratrem miſſum à patre ad Europam ſororem à Ioue raptam inueſtigandam, qui ueritus patrem Agenorem, quod eam non reperirit, hanc ipſam regionem occupauit, quam tandem de ſuo nomine Ciliciam nominauit. Patet ergo eodem cum Ioue tempore floruiſſe. Potuit & annoſior eſſe Ioue.

c ℂ *Matrem urbium.)* *Fuit olim urbs iſta inſignis ob philoſophiæ ſtudium. Vnde Strabo: Tarſenſibus ſtudium circa philoſophiam fuit & alias diſciplinas quæ in corona uerſantur, ut Athenas & Alexandriam ſuperarent, & ſi quis alius locus dici poteſt, in quo ſcholæ & philoſophiæ exercitationes fuerint &c. Viri ex ea urbe illuſtres fuere, Antipater Stoicus, Archelaus & Neſtor, & duo Antenodori, quorum alter Catonis familiaris, alter Cæſaris dictatoris præceptor fuit. His omnibus multò excellentior fuit diuus Apoſtolus Paulus Tarſenſis.* *d* ℂ *Quam Danaës.)* *Quidam ſcribunt Sardanapalum ultimum Aſſyriorum regem una die hanc condidiſſe urbem. Aliorum ſententia eſt, ut refert Strabo, Argiuos eam extruxiſſe: tertij aſſerunt eam à Perſeo conditam. Et fieri poteſt, ut quoſdã de prima urbis fundatione, reliquos de inſtauratione uel ampliatione locutos fuiſſe putemus.* *e* ℂ *Hunc Cydnum.)* *Strabo lib. 14. ſic ſcribit: Tarſon Cydnus mediam perfluit, iuxta gymnaſium iuniorum. Eius ortus non procul eſt, alueus uero per profundam uallẽ illatus rectà in urbem ingreditur. Aqua eſt rapidiſſima et frigida, quapropter hominibus ac beſtijs auxiliatur quæ neruos craſſiores habẽt. Et Quintus Curtius lib. 3. inquit: Cydnus inclytus amnis, non ſpatio aquarum, ſed liquore memorabilis: quippe leni tractu è fontibus labens, puro ſolo excipitur: nec torrentes in currunt, qui placide manantem alueum turbent: itaq; incorruptibilis, idemq; frigidiſſimus: quippe multa riparum amœnitate inumbratus, ubiq; fontibus ſuis ſimilis in mare euadit. Ex Tauro monte eum oriri tradit Arrianus ſecundo geſtorum Alexand. libro. Nec legitur apud inſignem aliquem autorem, Cydnum ex Choaſpis alueo deriuari.* *f* ℂ *Perſici reges.)* *Herodotus lib. 1. inquit: Ducit rex Cyrus magnum exercitum*

fundum, nemoroſo orbe amplectitur mediam inanitatem, uirens introrſus lucis pendẽtibus. Deſcenſus in eum [i] per duo millia & quingentos paſſus, nõ ſine largo die, hinc inde fontium aſſidua ſcaturigine. Vbi peruentum ad ima primi ſinus, alter rurſum ſpecus panditur: quod antrum latis primum patet faucibus, poſtmodum in proceſſu per anguſtias obſcuratur. In eo ſacrum eſt [k] Iouis fanum, in cuius receſſu intimo Typhonis gigantis cubile poſitũ accolæ credunt. [l] Soloẽ antiquũ oppidum Ciliciæ fuit, [m] patria Chryſippi Stoicæ ſapientiæ potentiſſimi, quod à Tigrane Armenio ſubactum, & diu poſt Pompeiopolim deuictis Cilicibus Cneus Magnus cognominauit. [n] Mons Taurus ab Indico primũ mari ſurgit, deinde à ſcopulis Chelidonijs inter Aegyptiũ & Pamphylium pelagus obiectus, ſeptentrioni dextero latere, læuo meridianæ plagæ, occidenti obuerſus fronte profuſa. Palàm eſt terras eum continuare uoluiſſe penetrato mari, niſi profundis reſiſtentibus extendere radices ſuas uetaret. Denicq; qui ratiocinantur de naturis locorum, tentaſſe eum omnes exitus promontorijs probãt. Nam quo quouerſum mari alluitur, procedit in promi-nentias: ſed modò intercluditur Phœnicio, modò Pontico ſinu, interdũ Caſpio uel Hyrcano, quibus renitentibus ſubinde fractus, contra Mæoticum lacum flectitur, multiſq; difficultatibus fatigatus, Rhiphæis ſe iugis annectit. Pro gentium ac linguarum uarietate pluriſariam nominatus: apud Indos Imaus, mox Paropaniſus, Choatras apud Parthos, pòſt Niphates, inde Taurus, ac ubi in excellẽtiſſimã conſurgit ſublimitatem, Caucaſus. Interea etiam à populis appellationem trahit. A dextro latere Caſpius dicitur uel Hyrcanus, à læuo Amazonicus, Moſchicus, Scythicus. Ad hæc uocabula habet alia multa. Vbi dehiſcit hiulcis iugis, facit portas, quarum primæ ſunt Armeniæ, tum Caſpiæ, pòſt [o] Ciliciæ. In Græciam uerticem exerit, ubi Ceraunius prædicatur. A Ciliciæ finibus † Africum limitem [p] deſpicit. Quantum meridiem uidet, ſole inæſtuat. Quicquid ſeptentrioni oppoſitum eſt, uento tundit & pruina. Quod ſylueſtre eſt, efferatur plurimis beſtijs, & leonibus immaniſſimis.

† Aſiatic

exercitum probè domi cõparata re frumentaria atq; pecuaria. Portatur item aqua ex flumine Choaſpe, Suſam præterfluente, quo uno ex omnibus fluminibus rex potat: cuius Choaſpis aquã decoctam, et in argentea uaſa diffuſam ferentes, permultæ carrucæ quatuor rotarum mulis trahentibus aſſiduè comitantur quocunq; ille proficiſcitur. g ℂ Circa Corycum.) Corycos autore Plinio cap. 27. lib. quinti, eſt nomen tum oppidi, tum portus, tum deniq; ſpecus Ciliciæ. Sunt & alia loca nominis eiuſdem: in hoc itaq; loco nobiliſſimum creſcit crocum. Vnde Plinius cap. 6. lib. 21. Prima nobilitas Cilicio croco, & ibi Coryco monte, deinde Lycio monte Olympo, mox Centuripino Siciliæ: aliqui Phlegræo ſecundum locum dedere. h ℂ Specus.) De hoc ſpecu ſic dicit Strabo lib. 14. Corycum promontoriũ, ultra quod ad ſtadia 20. eſt Corycum antrum, in quo crocus optimus naſcitur: id autem eſt ingens quædam concauitas in orbem deducta, cui labrum petroſum ac ſatis altum circuniacet: cum deſcenderis, ſolum eſt inæquale, & magna ex parte petroſum, & fruticoſa & ſemper uirenti ac domeſtica materie plenum. Deſcribit & Mela Pompon. hunc ſpecum multis uerbis libro primo. i ℂ Per duo millia.) Pomponius habet, quingentorum & mille paſſuum. k ℂ Iouis fanum.) Pomponius ſic ſcribit: Specus totus anguſtus & uerè ſacer, habitariq; à dijs dignus creditus eſt, nihil non uenerabile, & quaſi cum alio numine ſe oſtentans. Eſt & alius ſpecus ultra, quẽ Typhoneum uocãt, ore anguſto & multum (ut experti tradidere) preſſus, & ob id aſſidua nocte ſuffuſus, neq; unquã perſpici facilis: ſed quia aliquando cubile Typhonis fuit, & quia nunc demiſſa in ſe cõfeſtim exanimat, natura, fabulaq; memorandus. Intelligit fortaſſis Typhonem Aegyptium, Oſiridis, Iſidis, Apollinis & Veneris fratrem, qui Oſiridem in Aegypto iuſte regnantem, omnibus Gigantibus conſcijs, peremit, ac in 26. partes diſſecuit, cuiq; eorum qui ſecum tanti ſceleris participes fuerant, partem tribuit, ucluti eius facinoris conſcios, & ſimul ut ipſos defenſores cuſtodesq; haberet regni fidos.

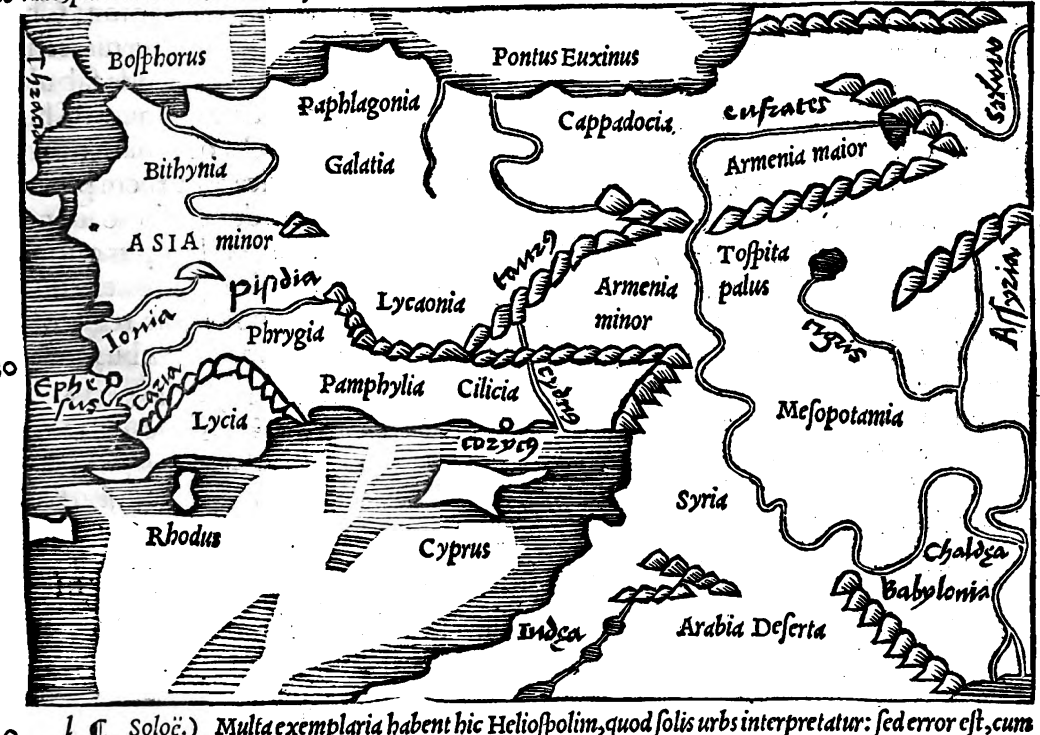

Tabula hæc multarum regionum ſitum, quas quidem Solinus præſenti hoc capite & non nullis ſequentibus deſcribit, exprimet.

l ℂ Soloë.) Multa exemplaria habent hic Helioſpolim, quod ſolis urbs interpretatur: ſed error eſt, cum hæc urbs non à ſole nomẽ habeat, ſed à Solone uno ex ſeptem ſapientibus, qui Piſiſtrati tyrannidem peroſus, ad Crœſum Lydiæ regem nauigauit, à quo deinde in Ciliciam profectus, urbem condidit, atq; ex ſuo nomine Solos appellauit, in qua paucos Athenienſium ſtatuit, qui tractu temporis cum patriam uocem corrupiſſent, ſolœcizare dicti ſunt: poſtmodũ à Magno Pompeio, quod illuc piratas quoſdam tranſtuliſſet, Pompeiopolis appellata eſt. m ℂ Patria Chryſippi.) Quidam ſcribunt Chryſippum fuiſſe Tarſenſem. Strabo uero aliter ſentit, nempe quod ex Solis urbe fuerint uiri memoratu digni, Chryſippus philoſophus Stoicus ex patre Tarſenſi ortus, qui inde migrauit. n ℂ Mons Taurus.) Sic dictum putant hunc montem, quod tauri exprimat formam. Plinius cap. 27. lib. quinti de hoc mõte ſic ſcribit: Taurus mons ab Eois ueniens littoribus, Chelidonio promontorio diſterminatur. Immenſus ipſe & innumerarum gentium arbiter. Dextero latere ſeptentrionalis, ubi primum ab Indico mari ſurgit: læuo meridianus & ad occaſum tendens, mediamq; diſtrahens Aſiam, niſi op-

primenti terras occurrerent maria. Resilit ergo ad septentriones, flexusq; immensum iter quærit uelut de industria, rerum natura subinde æquora opponente, hinc Phœnicum, hinc Ponticum, illinc Caspium & Hyrcanium, contra Mæoticum lacum torquetur: itaq; collisus inter hæc claustra, et tamen uictor, flexuosus euadit usq; ad cognata Riphæorum montium iuga, numerosis nominibus & nouis quocunq; incedit insignis, Imaus prima parte dictus, mox Edigis, Paropanisus, Circius, Chambades, Pharphariades, Choatras, Oreges, Orates, Niphates, Taurus, atq; ubi se quoq; exuperat, Caucasus, ubi brachia emittit subinde tentanti maria similis, Sarpedon, Coraces ius, Cragus, iterumq; Taurus, etiam ubi debiscit seq; populis aperit. Tauri huius initium, inquit Strabo lib. 14. montes quidam dicũtur qui supra Chelidonias sunt, quæ insulæ in Pamphyliæ ac Lyciæ cõfinio iacent: hinc enim iam Taurus in altum consurgit. o ¶ Ciliciæ.) Ciliciæ portæ hæ uidentur esse, quas ab Amano monte Ptolemæus Amanicas uocat, iuxta sinum Issicum, Pylas quidã eas nuncuparunt. Has Alexander Macedo quondam ingressus, contemplatus locorum situs, non alias magis dicitur esse admiratus, felicitatem suam obtrectari potuisse uel saxis confitebatur, si fuissent qui subeuntes propellerent. Iter uix, inquit Curtius, quaternos capit armatos. Dorsum montis imminet uiæ non angustæ modo, sed plerunq; præruptæ crebris oberrantibus riuis, qui ex radicibus montium manant. p ¶ Despicit.) Quædam exemplaria habent dispicit, alia dispescit, rursus alia, dispartit.

SCHOLIA CAP. LII.

Sunt qui Lyciam sic dictam putant ἀπὸ λύκου τοῦ Πανδίονος, id est, à Lyco Pandionis filio. Scribit & Herodotus: Cũ Lycij quondam Termilæ uocarentur, à Lyco uiro Athenienſi Pandionis filio, Lycij cognominati sunt. De incorruptis Lyciorũ moribus habes apud Strabonem lib. 14. Geographiæ. a ¶ Mons Chimæra.) Mons iste est in Lycia, cuius etiam hodie ardet cacumen, iuxta quod sunt leones: media autem montis pascua sunt, & ima serpẽtibus plena. Hinc fabula triformis monstri in uulgum data est, ut scilicet Chimæra ore sit leo, postremis partibus draco, media capra. Hunc montem Bellerophon habitabilem fecit, unde & Chimæram dicitur occidisse. b ¶ Hephæstiam.) Ab eo deo nomen inditum, cui & urbs sacrata est. Græci enim Vulcaniam ἡφαιστίαν dicunt. Est & alia eius nominis urbs in Lemno insula, quæ consimili ratione Vulcano quoq; dicata est. Sunt & in freto Siculo ἡφαιστίαι insulæ, id est, Vulcaniæ. c ¶ Olympus.) Artemidorus, ut Strabo refert, autor est, sex esse in Lycia urbes maximas, Xanthum, Patara, Pinara, Olympum, Myra, Tlon.

De Lycia, & Chimæræ monstri fabula. Cap. LII.

QVod in Campania Vesuuius, in Sicilia Aetna, hoc in Lycia [a]mons Chimæra est. Hic mons nocturnis æstibus fumidum exhalat. Vnde fabula triformis monstri in uulgũ data est, quod Chimæram animal putauerunt. Et quoniam natura ibidem subest ignea, Vulcano urbem proximam Lycij dicarunt, quam de uocabulo suo minus [b] Hephæstiam uocãt. [c] Olympus quoq; inter alia ibi oppidũ fuit nobile, sed intercidit: nunc castellum est, infra quod aquæ regiæ ob insigne fluoris spectaculo sunt uisentibus.

De Asia minori, de Ephesiæ Dianæ templo, de Alexandri Magni ortu, de inclytis Asiæ scriptoribus, de Phrygia, de Bonaso quadrupede, de Homeri & Hesiodi temporibus, de Memnonijs auibus, de Chamæleonte fera, de Coniijs, deq; Galatarum origine. Cap. LIII.

SCHOLIA CAP. LIII.

Est duplex Asia, generalis una, quæ trium scilicet orbis partiũ una est, alijs duabus partibus simul sumptis ferè æqualis. Est deinde Asia quæ propria dicitur, quod sit maioris Asiæ pars seu prouincia quædam. Et hanc rursus in duas partes Agrippa diuidit: unam dicit includi ab oriente Phrygia & Lycaonia, ab occidente Aegæo mari, à me-

SEquitur Asia: sed non eam Asiam loquor, quæ in tertio orbis diuortio terminos amnes habet, ab Aegyptio mari Nilũ, à Mæotico lacu Tanaim: uerum eam quæ à Telmesso Lyciæ incipit, unde etiam Carpathius auspicatur sinus. Eam igitur Asiam ab oriente Lycia includit & Phrygia, ab occidente Aegæa littora, à meridie mare Aegyptium, Paphlagonia à septentrione.

[a] Ephesus

[a]Ephesus in ea urbs clarissima est. Epheso decus [b]templum Dianæ, Amazonũ fabrica, adeò magnificum, ut [c]Xerxes cum omnia Asiatica templa igni daret, huic uni pepercerit. Sed hæc Xerxis clementia sacras ædes non diu à malo uindicauit. Nanq; Herostratus, ut nomen memoria sceleris extenderet, incendium nobilis fabricæ manu sua struxit, sicut ipse fassus est, uoto adipiscendæ famę latioris. Notatur ergo eadem die conflagrauisse templũ Ephesi, qua Alexander Magnus Pellæ natus est, qui oritur, ut Nepos edit, Marco Fabio Ambusto, Tito Quintio Capitolino cónsulibus, post Romam conditam anno trecentesimo octogesimoquinto. Id templum cum postmodum ad cultum augustiorem Ephesij reformarent, faber operi Dinocrates præfuit, quem Dinocratem Alexandri iussu Alexandriam in Aegypto metatum suprà exposuimus. Nusquã orbe toto tam assiduos terræmotus, & tam crebras urbium demersiones, quàm in Asia esse, cladibus Asiaticis patuit, cũ Tiberio principe [d]urbes duodecim simul una ruina ceciderint. [e]Ingenia Asiatica inclyta per gentes fuere. Poëtę Anacreon, inde Mimnermus & Antimachus, deinde Hipponax, deinde Alcæus, inter quos etiam Sappho mulier. At historiæ conditores Xanthus, Hecatæus, Herodotus, cũ quibus Ephorus & Theopompus. Nam de [f]septem sapientia præditis, Bias, Thales, Pittacus, Cleanthes Stoicæ eminentissimus, Anaxagoras naturæ indagator. [g]Heraclitus etiam subtilioris doctrinæ arcanis immoratus. [h]Asiam excipit Phrygia, in qua Celenæ, quæ antiquato priori nomine in Apamęam transiere, oppidum à rege Seleuco postmodum constitutum. Istic Marsyas ortus, istic & sepultus. Vnde qui proximat fluuius, Marsyas dicitur. Nam sacrilegi certaminis factum, & [i]audaces in deum tibias, testatur non procul cum fonte uallis, quæ euentum gestæ rei signat, & ab Apamæa decem millibus passuum separata, Aulocrene usq; adhuc dicitur. Ex arce huiusce oppidi Mæander amnis caput tollit, qui recurrentibus ripis flexuosus inter Cariam & Ioniam præcipitat in sinum, qui Miletũ diuidit & Prienem. Ipsa [k]Phrygia Troadi superiecta est, Aquilonia parte Galatiæ collimitata, à meridiana Lycaoniæ, Pisidiæ, Mygdoniæq; contermina. Eadem ab oriente uicina Lydiæ, à septentrione Mysiæ, Cariæ: à parte qua dies meridie, à meridie Aegyptio, à septentrione Paphlagonia. Alteram determinauit ab oriente Armenia minore, ab occidẽte Phrygia, Lycaonia, Pamphylia, à septentrione prouincia Põtica, à meridie mari Pamphylio.

a ℂ Ephesus.) *Plinius hanc urbem alterum Asiæ lumẽ uocat, dicitq; eam Amazonum opus esse. Strabo uero in principio libri 14. uult Ephesum ab Androclo Codri Athenienſiũ regis legitimo filio conditam. Hunc Eusebius in temporibus Androcum uel Andronicum nominat, dicitq; Ephesum conditam anno 28. Dauidis, id est, anno ferè 4150. ab orbe condito, iuxta computum eius. Secũdum calculum uero Iudæorum multo minor erit hæc supputatio, qui hodie cum hæc scribo, anno scilicet Christi 1537. numerant à creatione mundi 5298. Ea itaq; urbs successu temporis uaria sortita est cognomina. Nam Alopes cum pugnatum apud Troiã est, mox Ortygia & Morges uocata est, et Smyrna cognomine Trachea, & Samornion, & Ptelea. Attollitur monte Pione, ut ait Plinius, alluitur Cayſtro flumine in Cylbianis iugis orto, multos amnes deferẽte.* *b* ℂ Templum Dianæ.) *Hoc templum tam celebre & excellens fuit, ut inter septem orbis miracula annumerari meruerit. Vnde Plinius cap. 14. lib. 36. Græcæ magnificentiæ uera admiratio extat templum Ephesiæ Dianæ, ducentis uiginti annis factum à tota Asia. In solo id paluſtri fecere, ne terræmotus aut hiatus timeret: rursus ne in lubrico atq; inſtabili fundamẽta tantæ molis locarentur, antè calcatis ea substrauere carbonibus, dein uelleribus lanæ. Vniuerſo templo longitudo est 425. pedum, latitudo 220. Columnæ 127. à ſingulis regibus factæ, ſexaginta pedum latitudine. Ex ijs 36. cælatæ &c. Conuenit & inter autores, templi eius tectum fuiſſe è cedrinis trabibus, ualuas è cupreſſo. Id ipſum templum 400. propè annis ante Plinij ætatem fuiſſe conſtructum; idem refert capite 41. lib. 16. Dicit quoq; architectum eius fuiſſe Cteſiphontem, Strabo autem Archiphronem.* *c* ℂ Xerxes.) *Xerxes hic Perſico faſtu ad tantam inſolentiam uenerat, ut non cum hominibus tantum, ſed cum dijs immortalibus bellum gereret. Cumq; ille pepercisſet templo, Heroſtratus*

cupiens ex re nefaria famam quærere, illud incendit, idq; ea die qua natus est Alexander Magnus: tunc enim quum Diana partui Olympiadis adesse uoluisset, abfuit templo suo, incendioq; perire passa est. Sic gentiles loquuntur. Sunt alij qui scribunt Alexandrum fuisse Ephesi, cum magnificentißimum templum summa celebraretur religione: sed fieri potest quod tunc restaurarum fuerit, præsertim cum apud Stabonẽ lib. 14. sic legamus: Cum Herostratus quidam Ephesiæ Dianæ templũ incendio consumpsisset, aliud præstãtius construxerũt, mulierum ornamentis & multis opibus ad id collatis, refectisq; prioribus columnis. Addit idem, Alexandrum impensas omnes pro eo templo restituẽdo fuisse pollicitum, dummodo ipse titulum haberet, illos autem noluisse. Porrò Dinocratem ipse nuncupat Chinocratem. Fuit deinde rursum à Gothis exustum sub Galieno scilicet Imperatore, à quibus & Troia, quæ uix ab antiquo bello respirauerat, subuersa est. d ℂ Vrbes duodecim.) *Dicit quoq; Plin. cap. 84. lib. 2. quod maximus terræ memoria mortaliũ extiterit motus Tiberij Cæsaris principatu, duodecim urbibus Asiæ una nocte prostratis, quarum nomina sunt, Ephesus, Magnesia, Sardis, Moschene, Megara, Cæsarea, Philadelphia, Hymolus, Themis, Cyme, Myrrhina, Apollonia, Dicæarchia. Scribit autẽ Aristot. 2. Meteororum libro, fortißimos fieri terræmotus circa ea loca ubi mare fluxibile sit, aut regio spongiosa subantrosaq;: propter quod circa Hellespontum, Achaiam, Siciliamq;, circa etiam Eubœæ loca, terræmotus fiunt maximi propter angustiam. Spiritus enim factus uehemens, & propter multitudinem maris alati repellitur iterum in terram, quod natum erat efflare ex terra. Regiones quoq; quæcunq; habẽt maria, & quæ subtus loca multum suscipiẽtes spiritũ, cõcutiuntur magis. Seneca item ait, omnem oram maris obnoxiam esse motibus.* e ℂ Ingenia Asiatica.) *Comprehenduntur & hi qui fuerunt ex insulis quæ Asiæ adiacẽt. Anacreon quidem Teius fuit, & dicitur scripsisse carmina amatoria. Mimnermus uero Colophonius, elegiarum scriptor nõ incelebris. Antimachus & ipse Colophonius, hic cum carmen*

dius est, mons Lydiæ Tmolus croco florentissimus, amnis Pactolus, quem aurato fluore incitum, aliter χρυσορόαν uocant. In his locis animal nascitur quod Bonasum dicunt, cui taurinum caput, ac dein ceps corpus omne: tantum iuba equina, cornua autem ita multiplici flexu in se recurrentia, ut si quis in ea offendat, non uulneretur. Sed quicquid præsidij monstro illi frons negat, aluus sufficit. Nam cum in fugã uertitur, proluuie citi uentris fimum egerit per longitudinem trium iugerum, cuius ardor quicquid attigerit, adurit: ita egerie noxia summouet insequentes. m Miletos Ioniæ caput, Cadmi olim domus, sed eius qui primus inuenit prosæ orationis disciplinam. Non longè Epheso Colophon ciuitas, nobilis oraculo Clarij Apollinis. Vnde haud procul Minas mons surgit, cuius uertices de nubibus superuolãtibus futuræ tempestatis significant qualitatem. Caput Mæoniæ Sypilus excipit, Tantalis antea dicta, & in illã uocabuli memoriam orbitatibus data Niobe. Smyrnã Melas circunfluit, inter flumina Asiatica facile præcipuus amnis. Smyrnæos uero campos fluuius Hermus secat, qui ortus Dorylao Phrygiæ, Phrygiam scindit à Caria. Hunc quoq; Hermum fluctibus aureis æstuasse antiquitas credidit. Smyrna, unde præcipuè nitet, n Homero uati patria extitit, qui post Ilium captum anno ducentesimo septuagesimo secundo humanis rebus excessit, Agrippa Syluio Tyberini filio Albæ regnante, anno ante urbẽ conditam centesimo sexagesimo. Inter quem et Hesiodũ poëtam, qui in auspicijs Olympiadis primæ obijt, centum triginta octo anni interfuerunt. o In Rhetæo littore Athenienses & Mytilenæi ad tumulum ducis Thessali Achilleon oppidum condiderunt, quod propemodum interijt. Deinde interpositis quadraginta fermè stadijs, in altero cornu eiusdẽ littoris ob honorem Salaminij Aiacis alterum oppidum, cui Aeantio datũ nomen, Rhodij extruxerunt. At iuxta Ilium p Memnonis stat sepulchrum, ad quod sempiternò ex Aethiopia cateruatim aues aduolãt, quas Ilienses Memnonias uocant. Cremutius autor est, has easdem anno quinto in Aethiopia cateruatim coire, & undiqueuersum quousquã gentium sint, ad regiam Memnonis cõuenire. Mediterranea, quæ sunt supra Troadis partem, Teutrania tenet regio, quæ prima Mysorum fuit patria. Perfunditur Teu-

trania

trania Caico flumine. Per omnẽ Asiam [q] Chameleon plurimus, animal quadrupes, facie qua lacertæ, nisi crura recta & longiora uentri iungerent, prolixa cauda, eademq; in uertiginem torta, hamati ungues subtili aduncitate, incessus piger, & ferè idem qui testudinum motus: corpus asperum, cutem qualem in Crocodilis deprehendimus, subducti oculi, & recessu concauo introrsum recepti, quos nunc; nictatione obnubit. Visum denic; non circunlatis pupillis, sed obtutu rigidi orbis intentat. Hiatus eius æternus, ac sine ullius usus ministerio, quippe cum neq; cibum capiat, neq; potu alatur, nec alimento alio quàm haustu aëris uiuat. Color uarius, & in momento mutabilis, ita ut cuicunq; rei se coniunxerit, concolor ei fiat. Colores duo sunt quos fingere nõ ualet, rubrus & candidus: cæteros facilè mentit. Corpus penè sine carne, uitalia sine liene, nec nisi in corculo pauxillum sanguinis deprehenditur. Latet hyeme, producitur uere. Impetibilis est Coraci, à quo cum interfectus est, uictorem suum perimit interemptus. Nam si uel modicum ales ex eo ederit, illico moritur. Sed [r] Corax habet præsidium, ad medelam natura manum porrigẽte. Nam cum afflictum se intelligit, sumpta fronde laurea recuperat sanitatem. Pythonis Come est in Asia locus in campis patentibus, ubi primo aduentus sui tempore Ciconiæ aduolant, & eam quæ ultima aduenerit, laniant uniuersæ. Aues istas ferunt linguas non habere, uerum sonum quo crepitant, oris potius quàm uocis esse. Eximia illis [t] inest pietas: etenim quantũ temporis impenderint fœtibus educandis, tantum & ipsæ à pullis suis inuicem aluntur. Ita enim impense nidos fouent, ut incubitus assiduitate plumas exuant. Noceri eis, omnibus quidem locis nefas ducunt, sed in Thessalia uel maximè, ubi serpentum immanis copia est, quos dum escandi gratia insectantur, regionibus Thessalicis plurimum mali detrahunt. [u] Galatiam primis seculis priscæ Gallorum gentes occupauerunt, Tolistobogi, & Voturi, & † Ambiani, quæ uocabula adhuc permanent: quamuis Galatia unde dicta sit, ipso sonat nomine.

† Ambiati

carmen perobscurum rectaret in auditorio, omnesq; egrederẽtur auditores præter unum Platonem, ait, Plato mihi pro omnibus. Hipponax Ephesius Iambicorum scriptor, à tyrannis pulsus est patria. Alcæos duos fuisse Suidas autor est, Lyrinem unũ, Athenis oriundum, Mitylenæum alterum, priscæ comœdiæ scriptorem insignem. Sappho ob sexum non minus quàm ob poëticã celebrata. Xanthus è Sardibus urbe oriundus. Hic Lydorum historiam quatuor uoluminibus complexus est. Hecatæus Milesius natione, Protagorã habuit præceptorem, floruitq; Darij temporibus. Herodotus ob styli elegantiam inter Græcos historicos primatum tenuit, fuit autem Halicarnaseus. Ephorus Cumæus, & Theopompus Chius, uterq; Isocratis discipulus, quorum alter freno, alter calcaribus indigebat.

f ℂ *De septem sapientia præditis.*) *De eorum numero et nominibus, qui ob peculiarem quandam excellentiam, sapientiæ nomen adepti sunt, plurimum sunt autores diuersi. Lactantius Firmianus à principio quarti Diuinarũ instit. ait, quod ij septem primi de rebus naturalibus quærere ac disputare sunt ausi, sapientes haberi, appellariq; meruerunt. O miserum, inquit, calamitosumq; seculum, quo per orbem totum septem soli fuerunt qui hominũ uocabulo cierentur. Nemo enim potest iure dici homo, nisi qui sapiens est. Sed si cæteri omnes præter istos stulti fuerunt, ne illi quidem sapientes, quia nemo sapiens esse uerè iudicio stultorum potest &c. Bias cum rogaretur, quod prudentis opus? Respondit: Cum posśit, nolle nocere. Quid stulti proprium? Non posse, & uelle nocere. Thaletis plurima sapienter dicta, præsertim hæc, Turpe quod ausurus, te sine teste time. Et, Vitaperit, mortis gloria non moritur. Et illud: Quod facturus eris, dicere sustuleris. Et, Crux est si metuas, uincere quod nequeas. Pytaci autem sunt hæc: Loqui ignorabit, qui tacere nescit. Bono probari malo, quàm multis malis. Pareto legi quisquis legẽ tuleris. Plures amicos re secũda compares, paucos amicos rebus aduersis proba. De Cleanthe habes apud Laërtium lib. 7. Anaxagoras non modo generis gloria & opibus, uerum animi quoq; magnitudine clarissimus fuit. Omnem im patrimonium, ut liberius studijs incumberet, suis sponte concessit. Indignanti cuidã ac molestè ferenti quod in alieno solo moreretur, Bono, inquit, esto animo, idem enim undiq; in infernum descensus est. Rogatus cuius rei causa natus esset, Inspiciendi, inquit, cœli & solis atq; lunæ. Fuit enim ipse naturæ singularis indicator, uel, ut alij*

legendum censent, indagator. g ¶ Heraclitus.) Inter cætera fuit Heraclito peculiaris in uerbis obscuritas, & hinc factum est ut cognomento σκοτεινὸς diceretur. Hic exigne omnia credidit esse nata.

h ¶ Asiam excipit Phrygia.) Phryges in extremitate Asiæ minoris habent confines accolas Bithyniæ, et Apameæ urbs, quæ olim Celenæ, in altera Phrygia est, iuxta fontẽ scilicet Mæandri. Lactantius super 4. Thebaidos dicit Celenas esse Lydiæ ciuitatem, in cuius antro Marsyam ab Apolline uictum, cum certaret cum eo tibiarum cantu, ac supplicio affectum fuisse à tortoribus, de cuius sanguine fluuiũ eiusdem nominis natum fabulantur. De hoc flumine scribit Quint. Curtius lib. 3. Illa tempestate media mœnia interfluebat Marsyas amnis, fabulosis Græcorũ carminibus inclytus. Fons eius ex summo montis cacumine excurrens in subiectã petram, magno strepitu aquarum cadit, inde diffusus circũiectos rigat campos: liquidus, & suas duntaxat undas trahens. Itaq; color eius placido mari similis, locum poëtarum mendacio fecit: quippe traditum est, Nymphas amore amnis retentas, in illa rupe considere. Cæterum quandiu intra muros fluit, nomẽ suum retinet, at cum extra munimenta se euoluit, maiore ui ac mole agentem undas, Lycum appellant. i ¶ Audaces in deum.) Pallas inuenta à se tibia, cum buccis tumidis ex aquis se conspexisset, eam tibiam in Tritonem Libyæ paludem abiecisse fertur. Eam cum Marsyas Satyrus reperisset, tractareq; didicisset, Phœbum prouocare ausus est, à quo cũ uictus fuisset, detracta eius pelle, & in alta platano suspensa, in flumen sui nominis conuersus est: unde & uallis illa Aulocrene uocata est, ab αὐλὸς, id est, tibia, & κρήνης, id est, fonte, in quem is idem conuersus dicitur. k ¶ Phrygia Troadi superiecta.) Hæc non per omnia quadrant cum Ptolemæi prima Asiæ tabula, quippe qui Phrygiam unam describit iuxta Troaden maritimã urbem è regione Chersonesi. In monte uero Lydiæ Tmolo, & fluuio Pactolo, nulla est discrepantia. Pactolum Græci alio nomine uocant χρυσορόαν, id est, aurifluum: χρυσὸς enim aurum, & ῥόω fluo significat. Poëtæ fabulantur Midam Lydorũ regem in aurum uersum, iubente Libero patre in Pactolo se flumine lauisse, uimq; aureã tinxisse flumen, ut scilicet de corpore eius uis aurea manarit in flumen. Plinius cap. 4. lib. 33. asserit aurum apud nos tribus modis reperiri: fluminum ramentis, ut in Tago Hispaniæ, Pado Italiæ, Hebro Thraciæ, Pactolo Asiæ, Gange Indiæ, nec ullum absolutius, inquit, aurum est, ut cursu ipso tritúq; politum. Alio modo puteorum scrobibus effodi, & tertio ruina montium. l ¶ In his locis animal nascitur.) Sunt qui asserunt Solinum hic errasse, et Plinium non recte legisse, qui hoc animal dicit inueniri in Pæonia Thraciæ uel Macedoniæ regione, & non in Mæonia Asiæ, ut Plinius ipse uidetur legisse. Vide Plinium de hoc animali cap. 15. lib. octaui. m ¶ Miletos.) Inuenies omnes istas urbes, Miletum, Prienam, Colophonem &c. quæ hic cõmemorantur, in Ptolemæi tabula Asiæ prima. Milesius genuit ciuem Cadmum, qui primum prosaicam orationem condere instituit, fuitq; alius ab eo Cadmo qui ex Phœnice oraculo monitus in Bœotia Thebanæ urbis extitit primus autor. Vide de hac urbe Melam Pomp. lib. 1. ubi et originem oraculi Clarij Apollinis explicat. Meminit et Plinius cap. 103. lib. 2. Colophone, inquiens, in Apollinis Clarij specu lacuna est, cuius potu mira redduntur oracula, bibentium breuiori uita. De Sipylo monte, qui antea Tantalis dicebatur, scribit Plinius cap. 29. quinti. Habetur et in Ptolemæo. De orbitatibus Niobes multa fabulatur Ouid. Metamor. lib. 6.

n ¶ Homero uati.) Autore Archilocho in libello suo de temporibus, floruerũt uarijs temporibus ac locis octo Homeri: & hinc esse uidetur quod de Homeri poëtæ tempore non conuenit inter autores. Quidam enim eum ante descensum Heraclidarum ponunt, ut est Crates. Eratosthenes dicit eum fuisse post centesimum annum Troianæ captiuitatis. Aristarchus Ionica emigratione, hoc est, post annum centesimum. Philochorus post captam Troiam anno 180. Apollodorus Athenien. post 240. annum euersionis Ilij. Alij aliter senserunt. Sic quidam uolunt Homerum & Hesiodum poëtam eodem tempore uixisse: alij asserunt Homerum fuisse multis antè seculis quàm Hesiodus fuerit. o ¶ In Rhetæo littore.) Plinius cap. 30. lib. quinti sic inquit: Extra fretum sunt Rhetæa littora, Rhetæo & Dardanio & Arisbe oppidis habitata. Fuit & Achilleon oppidum iuxta tumulum Achillis, conditum à Mytilenæis et mox Athenien sibus, ubi classis eius steterat. De sepulchro Achillis & Aiacis in his locis, meminit etiam Diodorus Siculus in Alexandro, hoc est, 17. historiarum libro.

p ¶ Memnonis stat sepulchrum.) Memnon Titani & Auroræ filius, Priamo cum uiginti peditum millibus, ducentis curribus auxilium ferens, ab Achille peremptus est. Huius exusti corporis fauillæ, Auroræ matris precibus in uolucres uersæ sunt, & ob id Memnonides nuncupatæ. Hæ Memnonis memores, annis singulis sepulchrum eius adeuntes, manibus ipsius frequenter parentant. Fabulam refirt Ouidius 13. Metamorphoseos.

q ¶ Chamæleon.) Græci χαμαὶ humile & paruum dicunt, inde chamæleon, quasi paruus leo: de quo Plinius scribit cap. 33. octaui: Figura & magnitudo erat lacerti, nisi crura essent recta & excelsiora. Latera uentri iunguntur, ut piscibus, & spina simili modo. Eminet rostrum, ut in paruo sit haud absimile suillo. Cauda prælonga in tenuitatem desinens, & implicans se uiperinis orbibus: ungues aduncí, motus tardior ut testudini: corpus asperum

Digitized by Google

pus asperum ut Crocodilo: oculi in recessu cauo, tenui discrimine, prægrandes & corpori concolores: nunquam eos aperit, nec pupillæ motu, sed totius oculi uersatione circunspicit. Ipse celsus hianti semper ore. Solus animalium nec cibo nec potu semper alitur, nec alio quàm aëris alimento. Circa caprificos ferus, innoxius alioquin. Et coloris natura mirabilior: mutat nanq; eum subinde, & oculis & cauda & toto corpore, redditq; semper quencunq; proxime attingit, præter rubrum candidumq;. Defuncto pallor est: caro in capite & maxillis & ad cõmissuram caudæ admodum exigua, nec alibi toto corpore. Sanguis in corde & circa oculos tantum: uiscera fine splene. Hybernis mensibus latet ut lacerta. Ab hoc animanti natum adagium apud Græcos, χαμαιλέοντος ἀνμεταβολώτερος, id est, Chamæleonte mutabilior, de homine omnino inconstanti & uario.

r ℂ Corax.) Græci κόρακα coruum dicunt. Plinius cap. 27. octaui inquit: Coruus occiso chamæleonte, qui etiã uictori nocet, lauro infestum uirus extinguit. s ℂ Pythonis Come est.) Plinius cap. 23. decimi: Pythonis comen uocant in Asia patentibus campis, ubi ciconiæ congregatæ inter se cõmurmurant: eam deniq; quæ nouissime aduenit, lacerant, atq; ita abeunt. Honos his serpentium exitio tantus, ut in Thessalia capitale fuerit occidisse ciconiam. t ℂ Ineſt pietas.) Ciconias genitorum senectutem inuicem educare inuulgatum est. Sed sunt qui Meropes idem facere confirment, uicemq; reddi, ut parentes non modo senescentes, uerumetiam statim, cum iam datur facultas, alantur opera liberorum: nec patrem aut matrem exire, sed in cubili manentes, pasci labore eorum quos ipsi genuere, enutrierunt, educarunt. Hinc in parentum pietatem sumptum adagium, ἀντιπελαργεῖν, id est, mutuã beneficiorum uicẽ rependere, subaudi, conuenit. u ℂ Galatiam.) Plinius cap. 32. quinti sic scribit: Dicendum simul uidetur & de Galatia, quæ superposita agros maiori ex parte Phrygiæ tenet, caputq; quondam eius Gordium. Qui partem eam insidére Gallorum, Toliſtobogi & Voturi & Ambiati uocantur. Hæc Galatia, uel, ut alij uocant, Gallogræcia, olim fuit occupata à Gallis duce Brennone, habetq; montẽ magnum Olympum. Alius est in Mysia minoris Asiæ, & tertius altißimus in Græcia, inter Thessaliam & Macedoniam, qui nubes transcendit, unde & pro cœlo aliquando capitur.

De Bithynia, & Hylæ raptu, deq; Annibalis exitu ac sepulchro. Cap. LIIII.

BIthynia in Ponti exordio ad partem solis orientis, aduersa Thraciæ, opulenta, ac diues urbiũ, à fontibus Sangarij fluminis primos fines habet, antè Bebrycia dicta, deinde Mygdonia, mox à Bithyno rege Bithynia. In ea Prusiadem urbem prætermeat Hylas flumẽ, & alluit Hylas lacus, in quo resedisse credunt delitias Herculis [a] Hylam puerum [b] Nymphis rapinam, in cuius memoriam usq; adhuc solenni cursitatione lacum populus circuit, & [c] Hylam uoce clamant. In Bithynio quoq; agro [d] Libyssa locus Nicomediæ proximus, sepulchro Annibalis famæ datus, qui post Carthaginẽse iudicium transfuga ad regem Antiochum, deinde post Antiochi apud Thermopylas pugnam tam malam, fractumq; regem fortunæ uicibus, in hospitium Prusiæ deuolutus, ne traderetur Tito Quintio ob hãc causam in Bithyniam missо, captiuusq; Romã ueniret, uenenі mali poculo animã expulit, & à Romanis se uinculis morte defendit.

SCHOLIA CAP. LIIII.

Bithynia olim Bebrycia dicta fuit, sed cum incolæ eius tempore belli ex ea fugerent & consedissent iuxta flumen Bithym, cogente fame reuersi sunt in Bebrycią, uocatiq; Bithyni. Alij uero Bithym Iouis & Thracis filium, eorũ regem primũ extitisse affirmant, à quo regio ipsa Bithyniæ nomen sortita putatur. Sũt alij qui scribũt ex Europa transisse Mysas, Phrygos & Thynos, à quibus appellantur Mysi, Phryges & Bithyni. a ℂ Hylam puerum.) Hylas iste regis Dryopum filius, patre interfecto, secutus est Herculẽ, studio uirtutis eius ardens. Cumq; Hercules ex comitatu Argonautarum in Mysia receßisset ad materiam quærendam remi, quem fractum uolebat reficere, & Hylas ad hauriendam aquam Ascanij fluminis urnam extulisset, dum accedit ad ripã, adamatus est à Nymphis: cumq; eum in fonte perijsse cognitũ esset, sacra sunt ei instituta, quibus mos fuerat ut eius nomen clamaretur in fontibus. Strabo lib. 12. ait eum apud Arganthoniũ montem raptum fuisse: quo loco adhuc, inquit, festa quædam apud Prusienses celebrantur, in quibus per montes uagi ac saltãtes, Hylam uocant, quasi in syluas ad illum inquirendum egrediantur.

b ℂ Nymphis rapinam.) Quidam scribunt Hylam ab omnibus Nymphis eius loci raptum, alij ab una tantum Nympha, quidam eum in mare lapsum mersumq; periisse. c ℂ Hylam uoce clamant.) Quia ista

clamore nihil efficitur, hinc natum est prouerbium, ὑλαν κραυγάζειν, id est, Hylan inclamare, dicituŕq; in eos qui clamore suo nihil proficiunt. d ¶ Libyssa.) Est Libyssa nomen gentile à Libya deductum: unde locus in quo Hannibal Libyssus fuit sepultus, dictus est Libyssa. Profugit autem in Asiam re male gesta apud Carthaginenses, metuens ne petenti Scipioni dederetur. e ¶ Prusiæ.) Post uictum apud Thermopylas Antiochum, Hannibal ad Prusiam Bithyniæ regem confugit: cumq; Prusiæ leuitatem expertus esset, & Romanorum inexplicabile odium in se cerneret, curauit ut iter aliquod præparatum fugæ haberet, & ob id septem exitus è domo fecit, quosdam etiam occultos, ne custodia sepiretur. Sed imperio regis effectum est, ut tota domus custodijs uallaretur, ne quisquam inde elabi posset. Hannibal posteaq; est ei denunciatum, milites regis etiam deuios & occultos obseruare exitus, ut effugere non posset, uenenum, quod multò ante præparatũ ad tales habebat casus, poposcit: Liberemus, inquit, diuturna cura populũ Romanum, quãdo mortem senis expectare longum censent: nec magnam nec memorabilem ex inermi, proditor Flaminius (qui scilicet regem Prusiam corruperat) uictoriam feret. Mores quidem populus Rom. quantum mutauerit, uel hic dies argumento erit. Patres eorum Pyrrho regi hosti armato exercitum in Italia habenti, ut à ueneno caueret, prædixerunt: ij legatum consularem Flaminium miserũt, qui Prusiam induceret ad scelus occidendi hospitis. Execratus deinde in caput regumq; Prusiæ & hospitales, deos uiolatæ ab eo fidei testes inuocans, poculum exhausit. Vide Liuium lib. 39. ab urbe condita.

SCHOLIA CAP. LV.

Sunt qui Pontum dicunt esse id mare, quod inter Mæotidem paludem & Tenedon insulam interiacet, dictum Pontus à ποντίζω, mergo, quod in eo plurima mergi soleant. Iuxta fauces Bosphori est amnis Rheba quem alij Rhesum dixerunt, deinde Psillis & Calpa. Est & Sangarius inclytus fluuius, originem habens in Phrygia, accipiẽs uastos amnes, inter quos Tembrogius numeratur et Gallus. Sunt qui Sangarium uocant Coralium, à quo incipiunt Maryandini sinus. Solinus eum fluuium uocat Sangarium, nisi mendum sit in codice eius. a ¶ Lyco flumini.) Quædam exemplaria habent hic, oppidumq; Heraclea Celeceno appositum, sicut & Hermolaus cap. 1. sexti castigationũ Plinianarum contendit, non Lyco flumini legi oportere, qui per Heracleensem agrum meat, sed fluuius ille sit Celex. Apud Ptolemæum nec Celex nec Lycus in Bithynia inuenitur. b ¶ Acone.) Ab hoc loco denominata est herba illa noxia aconitum, etiamsi Græci ἀκόνυμ cotem dicant, quod in dura caute aconitum crescat. Poëtæ scribunt aconitum prius fuisse innoxium, sed contactum spuma Cerberi, uim contraxisse ueneni. Accipitur etiam nonnunquam aconitum pro quocunq; præsentissimo ueneno. De aconito plura Plinius cap. 2. & 3. lib. 27. c ¶ Acherusius specus.) Nomen sumptũ ab α sine, & χαῖρον lætitia, quod locus is careat omni lætitia. Scribit Pomp. Mela lib. 1. Iuxta specus, inquit, est Acherusia, ad manes, ut aiunt, peruius, atq; inde extractum Cerberum existimant. Est & in Italia palus Acherusia prope Puteolos & Cumas, ex quo loco mortui transmittũtur, persoluto prius Charonti numo pro Stygiæ paludis transnatatione.

De ora Pontica. Cap. LV.

IN ora Pontica post Bosphori fauces & Rhesum amnem, portumq; Calpas, Sangaris fluuius ortus in Phrygia, dictusq; à plerisq; Sangarius: exordium facit Mariandini sinus, in quo oppidum Heraclea appositum [a] Lyco flumini, & [b] Acone portus, qui prouentu malorum gramini num usque eò celebris est, ut noxias herbas aconita illinc nominemus. Proximus inde [c] Acherusius specus, quem foraminis cæci profundo aduscq; inferna aiunt † patêre.

† patere

SCHOLIA CAP. LVI.

Ptolemæus includit Paphlagoniam regioni Galatiæ, ut scilicet oram maris Pontici occupet: at Cytori montis nõ meminit, sed oppidi haud procul ab Amastri arce, quam & Ptolemæus ponit, distãtis. Scribit Plinius cap. 17. lib. 16. Cytorum montem plurimam habere buxum. a ¶ Loco Heneto.) Ab Henetis Paphlagoniæ populis, quidã putant emersisse Venetos Italiæ populos. Sunt autem qui oppidum Henetorum in Paphlagonia haud multum distare

De Paphlagonia, & Venetorum origine. Cap. LVI.

PAphlagoniam limes à tergo Galaticus amplectitur. Ea Paphlagonia Carambi promontorio spectat Tauricam, consurgit Cytoro monte porrecto in spatium trium & sexaginta millium, insignis [a] loco Heneto, à quo (ut Cornelius Nepos perhibet) Paphlagones in Italiam transuecti, mox Veneti sunt nominati. Plurimas in ea regione urbes Milesij condiderunt. [b] Eupatoriam

riam Mithridates, quæ ſubacta à Pompeio, Pompeiopolis eſt dicta.

ſtare aiunt ab Amaſtri. Alij aiunt Henetiam nationem quondam fuiſſe Cappadocibus finitimam, quæ militauerit cum Cimmerijs, & poſtea Adriam peruenerit. Id ſemel conſtat apud omnes ſcriptores, Henetos olim clariſſimam fuiſſe nationem Paphlagonum, ex qua Pylemon fuit, cum quo plurimi ex illis militarunt. Amiſſo autem duce, poſt captam Troiam in Thraciam traiecerunt, errantesq; in eam regionem deuenere quæ nunc Henetia ſeu Venetia appellatur. b ℂ *Eupatoriam.)* De hac Plinius ſic ſcribit cap. 2. lib. 6. *Amyſſo iunctum fuit oppidum Eupatoria, à Mithridate conditum: uicto autem eo, Pompeiopolis utrunq; appellatum eſt.*

De Cappadocia, & in ea equorum natura. Cap. LVII.

CAppadocia gentium uniuerſarum quæ Pontum accolunt, præcipuè introrſus recedit. Latere læuo utraſq; Armenias, & Comagenem ſimul tranſit, dextro plurimis Aſiæ populis circunfuſa: attollitur ad Tauri iuga, & ſolis ortus. Præterit Lycaoniam, Piſidiam, Ciliciam. Vadit ſuper tractum Syriæ Antiochiæ, parte regionis alterius in Scythiam pertendens, ab Armenia maiore diuiſa Euphrate amne: quæ Armenia, unde Pariedri montes ſunt, auſpicat. Multæ in Cappadocia urbes inclytæ. Verum ut ab alijs referamus pedẽ, coloniam Archelaidem, quam deduxit Claudius Cæſar, [a] Halys præterfluit. Neocæſaream fluuius Lycus alluit. Melitam Semiramis condidit. [b] Mazacham ſub Argæo ſitam, Cappadoces matrem urbium numerãt: qui Argæus niualibus iugis arduus, ne æſtiuo quidẽ torrente pruinis caret, quem q; indigenæ populi habitari deo credunt. Terra illa ante alias altrix equorũ, & prouentui equino accommodatiſſima eſt, quorũ hoc in loco ingenium reor proſequendũ. Nam equis ineſſe iudicium, documentis plurimis patefactum eſt, cum iam aliquot inuenti ſint, qui non niſi primos dominos agnoſcerent, oblíti manſuetudinis, ſi quando mutaſſent conſueta ſeruitia. Inimicos partis ſuæ norunt, adeò ut inter prælia hoſtes morſu petãt. Sed illud maius eſt, quod rectoribus peridítis quos diligebant, accerſunt famæ mortem. Verum hi mores in genere equorum præſtantiſſimo reperiũtur. Nam qui infra nobilitatem ſunt ſati, nulla documenta ſui præbuerunt. Sed ne quid uideamur dicendi licentia cõtra fidem arrogaſſe, exemplum frequens dabimus. Alexandri Magni equus [c] Bucephalus dictus, ſiue de aſpectus toruitate, ſeu ab inſigni, quod taurinum caput armo inuſtum gerebat, uel quod de fronte eius quædam extantium corniculorum

SCHOLIA CAP. LVII.

Cappadociam Plinius putat cap. 3. lib. ſexti, à Cappadoce amne dictam, cum antè Leucoſyria diceretur. Sunt qui eam ſic dictam uelint à Cappadoce Nini filio. Regio ipſa eſt aſpera, ut incolæ ueſci cogantur cibis non quibus uolunt, ſed quos habent. Potu non uini utuntur, ſed aquæ. Non ficus ad comedendum, nec aliud quicquam boni habent. Fuiſſe Cappadoces malis moribus affectos, illud iactatum uulgò indicio eſt, τρίαι κάππαι κάκιστοι, *id eſt, tria cappa peßima. Id Suidas de Cretenſibus, Cilicibus & Cappadocibus dictum refert.*

a ℂ *Halys.) Herodotus ſcribit hũc fluuiũ interfluere Syros, Cappadoces, Paphlagonesq;: Ptolemæus uero originem & exitum eius deſcribit in Paphlagonia. Et quando Solinus dicit Neocæſaream ſitam iuxta fluuium Lycum, à Ptolemæo is fluuius nominatur Iris.* b ℂ *Mazacam.) Semper, inquit Sex. Rufus, in auxilio Romanorum fuerunt Cappadoces, & ita maieſtatem coluere Romanam, ut in honorem Auguſti Cæſaris Mazaca ciuitas Cappadociæ maxima, Cæſarea nũcuparetur. Sita aũt eſt ſub Argæo monte omnium altißimo, qui ſemper in ſummo nives habet.*

c ℂ *Bucephalus.)* Dictio compoſita ἀπὸ τοῦ βοὸς καὶ κεφαλῆς, *quod equus ille haberet caput bubulo capiti per ſimile. Vnde Plinius: Eidem Alexandro et equi magna raritas contigit, Bucephalon eum uocarũt, ſiue ab aſpectu toruo, ſiue ab inſigni taurini capitis armo impreßi. Sede cim talentis ferunt ex Philonici Pharſali grege emptũ, etiam tum puero capto eius decore. Neminẽ hic alium q̃ Alexandrum regio inſtratus ornatu recepit in ſedem, alios paßim reijciẽs. Ex multis periculis in prælio regem eripuit, multaq; alia egregia fecit hic equus, propter quæ rex defuncto ei duxit exequias, urbem tumulo circun-*

minæ protuberabant, cum ab equario suo aliàs etiam molliter sederetur, accepto regio stratu neminem unquam alium præter dominum uehere dignatus est. Documenta eius in prælijs plurima sunt, quibus Alexãdrum è durissimis certaminibus sospitem opera sua extulit: quo merito effectum, ut defuncto in India, exequias rex duceret, & supremis sepulchrum daret: urbem etiam conderet, quam in nominis memoriã Bucephalam nominauit. [d] Equus C. Cæsaris nullum præter Cæsarem dorso recepit: cuius primores pedes facie uestigij humani tradunt fuisse, † sicut ante Veneris genitricis simulacrũ eadem hac effigie locatus est. [e] Regem Scytharum cum singulari certamine interemptum, aduersarius uictor spoliare uellet, ab equo eius calcibus morsuq; laniatus est. [f] Agrigentina etiam regio frequens est equorum sepulchris, quod supremorum munus meritis datum creditur. Voluptatem his inesse, [g] Circi spectacula prodiderunt. Quidam enim equorum cantibus tibiarum, quidã saltationibus, quidam colorum uarietate, nõnulli etiam accensis facibus ad cursus prouocãtur. Affectum equinum lachrymæ probant. Deniq; interfecto Nicomede rege, equus eius inedia uitam expulit. [h] Cum prælio Antiochus Galatas subegisset, Centaretrij nomine ducis, qui in acie ceciderat, equum ouaturus insiluit, isq; adeò spreuit lupatos, ut de industria † curuatus, ruina & se & equitem pariter affligeret. Ingenia equorum & Claudij Cæsaris [i] Circenses probarunt, cum effuso rectore quadrigæ, cursus æmulos non minus astu quàm uelocitate præuerterent, & post decursa legitima spatia, ad locũ palmæ sponte consisterent, uelut uictoriæ præmium postularent. Excusso quoq; auriga, quẽ Ratumenam nominabant, relicto certamine ad Capitolium quadriga prosiluit, nec ante substitit, quamlibet obuijs occursibus impedita, q̃ Tarpeium Iouem trina dextratione lustrasset. In huiusce animalis genere [k] ætas longior maribus. Legimus sanè equum adusq;

dedit nomine eius. Finiuit autem uitam trigesimum iam nactus annum, non ullo uulnere, sed ætate simul & labore æger factus in castris. Strabo lib. 15. scribit, à latitudine frontis hunc equum dictum Bucephalum, cecidisseq; eum in prælio, quo ab Alexandro Porus uictus fuerat: quo loco Bucephalam et Niceam urbes cõdidit, primam ab equo, alteram à uictoria appellauit.

d ¶ Equus C. Cæsaris.) Suetonius lib. 1. Vtebatur autem, inquit, equo insigni, pedibus propè humanis, & in modum digitorum ungulis scißis, quem natum apud sequum aruspices imperiũ orbis terræ significare domino pronunciassent, magna cura aluit. Nec patientem sessoris alterius primus ascendit, cuius etiam instar pro æde Veneris genitricis postea dedicauit.

e ¶ Regem Scytharum.) Ex Plinio hæc sunt transsumpta, qui sic habet: Scythæ quidem equitatus & equorum gloria strepunt. Occiso deniq; ipsorum regulo ex prouocatione dimicãte, hostem cum ad spoliandum uictor uenisset, ab equo eius ictibus morsuq; confectum. f ¶ Agrigentina regio.) Est Agrigentum urbs in Sicilia: an uero Solinus eam hic uelit significare regionem, non constat. Scribit Plinius cap. 42. octaui sic: Agrigenti complurium equorũ tumuli pyramides habent.

g ¶ Circi spectacula.) In circo, ait Plinius, ad currus iuncti equi, non dubie intellectum adhortationis et gloriæ fatentur. Item, docilitas tanta est, ut uniuersus Sybaritani exercitus equitatus ad symphoniæ cantum saltatione quadam moueri solitus inueniatur. Iidem præsagiunt pugnam, & amissos lugẽt dominos, lachrymasq; interdum desiderio fundunt. Interfecto Nicomede rege, equus eius inedia uitam finiuit.

h ¶ Cum prælio Antiochus.) Plinius habet hoc loco sententiam aliam à Solino: nam Solinus dicit Antiochum à Centaretrij occisi equo peremptum, Plinius autem è contrario Antiochi occisi Centaretrium conscendisse equum, sicq; Centaretrium exanimatum unà: nam spreuit equus ille lupatos & tyrannicos sessores, cernuatusq; ruina, seu in præcipitium se dans, se & insessorem peremit. i ¶ Circenses.) Describit quoq; Plinius hunc ludum cap. 42. libri octaui. k ¶ Aetas longior.) Refert Plinius ex Aristotele talia de ætatibus equorum: Viuunt quidem annis quinquagenis, fœminæ minore spatio. Eædem quinquennio finem crescendi capiunt, mares anno addito. Generat mas ad annos trigintatres, adiutus modo in attollenda priore parte corporis. Sed ad generandum paucis animalium minor fertilitas: qua de causa per interualla admissuræ dantur, nec tamen quindecim initus eiusdem anni ualet tolerare. Gignunt annis omnibus ad quadragesimum. Aristot cap. 22. sexti naturæ animalium

† sic enim ante

† cernuatus

annos ſeptuaginta uixiſſe. Iam illud non uenit in ambiguum, quod in annum tertium & triceſimum generant, utpote qui etiam poſt uiceſimum mittantur ad ſobolem reficiendam. Notatum etiam aduertimus [l] Opuntem nomine equum ad gregariam uenerem duraſſe in annos quadraginta. Equarum libido extinguitur iubis tonſis: in quarum partu amoris naſcitur uenefícium, quod in frõtibus præferunt recens editi, fuluo colore, caricis ſimile, [m] ἱππομανὲς nominatum: quod ſi præreptum ſtatim fuerit, nequaquam mater pullo ubera præbet fellícãda. [n] Quo quis acrior fuerit, ſpeícq; maioris, eo profundius nares merſitat in bibendo. Mas ad bella nunquã producitur apud Scythas, eò quod fœminæ leuare ueſicas etiam in fuga poſſint. [o] Edunt equæ ex uentis conceptos, ſed hi nunquam ultra triennium ævum trahunt.

animalium ſic habet: Vita equorum plurimis ad decimumoctauum & etiam uiceſimum annum, ſed nonnulli etiam 25. & 30. egerunt, & ſi cura diligenter adhibeatur, uel ad quinquaginta protrahitur ætas. Longiſſima tamen uita in pluribus ad triceſimum annum, quod magna ex parte fieri nouimus. Fœmina magna quidẽ parte 25. annos uiuere poteſt, ſed iam nõnullæ etiam quadraginta uixere. Minus temporis mares uiuunt quàm fœminæ, propter coitum, & qui domi aluntur, minus quàm gregarij.

l ℂ Opuntem nomine.) Eſt Opus *oppidum Euboeæ, à quo Opuntius ſinus dictus eſt. Habet iſta Solinus ex 22. cap. ſexti nat. animal. ubi Ariſtoteles ſic ait: Equum apud Opuntem gregarium fuiſſe accepimus, qui annos 40. natus poſſet coire, ſed adiumentum quoad ſui pedes priores attollerentur deſiderabat. Vnde uidetur ſic legendum in Solino: Notatum etiam apud Opuntem nomine, equum ad gregariam uenerem &c. m ℂ ἱππομανὲς.)* Dictio *compoſita: eſt enim ἵππος equus, & μανία furia, quaſi equina furia: unde Ariſtot. cap. 22. ſexti nat. animal. Cum equa, inquit, peperit, ſtatim ſecundas deuorat, atq; etiam quod pulli naſcenti fronti adhæret, hippomanes dictũ, magnitudine minus carica parua, ſpecie latiuſculum, orbiculatum nigrum. Hoc ſi quis prærepto odorem moueat, equa excitatur, furitq; agnito eo odore. Quapropter id à ueneficis petitur et præripitur mulierculis. Et cap. 24. idem dicit: Quod hippomanes uocant, hæret quidem fronti naſcentis pulli, ut narratur, ſed equæ perlambentes abſtergentesq; id abrodunt.*

n ℂ Quo quis acrior.) Cum natus eſt equinus pullus, confeſtim licet indolem exiſtimare. Si hilaris, ſi intrepidus, ſi neq; conſpectu nouæq; rei auditu terretur, ſi ante gregẽ procurrit, ſi laſciuia & alacritate, interdum & curſu certaminis æqualis exuperat, ſi foſſam ſine cunctatione tranſilit, pontem flumenq; tranſcendit, hæc erunt honeſti animi documenta. o ℂ Edunt equæ.) Suprà cap. 36. eadem narrantur.

De Aſſyria, deq; unguentorum origine. Cap. LVIII.

ASſyriorum initium Adiabene facit: in cuius parte Arbelitis regio eſt, quẽ locum uictoria Alexandri Magni non ſinit præteriri. Nam ibi copias Darij fudit, ipſumq; ſubegit, expugnatiſq; eius caſtris, in reliquo apparatu regis ſcrinium unguẽtis refertum reperit, unde primum [a] Romana luxuria fecit ingreſſum ad odores

SCHOLIA CAP. LVIII.

Aſſyria unde habeat nomen illud, oſtendit Moſes in Geneſi cap. 10. ubi ſcribitur, quod de terra illa, nempe Sinehar, prodierit Aſſur, ædificaueritq; Nineuen &c. Non igitur recte dicunt qui Aſſyriam dictam putãt à Syria, addita à fronte una ſyllaba, cum primũ regnum in orbe terrarum poſt diluuium apud Aſſyrios ſub Nino ſurrexerit: cuius relicta uxor Semiramis, regni tenens gubernacula, extruxit Babyloniæ urbem ad Euphraten, amplitudine 300. ſtadiorum, erigens in ea 300. turres, atq; pontem ſupra Euphraten faciens quinq; ſtadiorum nobili materia, ſed arte nobiliore. Ptolemæus tradit lib. 6. Aſſyriam terminari à ſeptentrione Armeniæ parte iuxta Niphatem montem, ab occaſu Meſopotamia, à meridie Suſiana, ab oriente parte Mediæ. A Meſopotamia initium Aſſyriæ eſt Adiabene, in qua regione eſt urbs Arbella, quæ celebris facta eſt ob pugnam illam in qua Alexander Darium ſecundo uicit, iuxta uicum Gauſamelam, atq; iuxta flumen Bumelum. Huius Aſſyriæ ultimus rex fuit Sardanapalus, homo molliſſimus & effœminatus, qui cum à Medis anno ante Chriſtum natum 818. obſideretur, ne uiuus in hoſtium poteſtatem ueniret, pyram in regia ingentem ſtruxit, in Nino ſcilicet metropoli, & auro huc argentoq; & omni ueſte precioſa congeſtis, uxoribus ad hæc & eunuchis omnibusq; charißimis adductis, ſubacta face incẽdit. a ℂ Romana luxuria.) Scribit Florus *cap. 12. tertij, quod Syria prima uicta, Romanos corruperit mores, id quod longe poſt deuictũ Darium contigit. Darius enim*

primus inuexit luxuriam illam: nam cum expugnata essent castra eius, in reliquo eius apparatu Alexander cepit scrinia unguentorum, postea uoluptas eius, dicit Plinius, à nostris quoq; inter laudatissima atq; etiam honestissima uitæ bona admissa est.

b ¶ *In censuram.)* *Plinius cap. 3. lib. 13. scribit: Quando id primum ad Romanos penetrauerit, non facile dixerim. Certum est Antiocho rege Asiaq; deuicto, urbis anno 565. P. Licinium Crassum, L. Iulium Cæsarem censores edixisse, ne quis uenderet unguenta exotica: & cũ L. Plotij bis consulis censorisq; frater id non obseruasset, proscriptus est à triumuiris in Salernitana latebra.*

SCHOLIA CAP. LIX.

Arbor Medica cuius hic meminit Solinus, quam & Maro Mantuanus celebrauit secundo Georgicorum libro, à Plinio uocatur malus Assyria, & multi Latinorum putant esse Citreum, medeturq; uenenis. Polium eius est Vnedonis, intercurrentibus spinis. Pomum ipsum aliàs non manditur, odore præcellit foliorum quoq;, qui transit in uestes unà conditus, arceteq; animalium noxia. Arbor ipsa omnibus horis pomifera est, alijs cadentibus, alijs matureſcentibus, alijs uero subnaſcentibus. Naturam, formam, effectusq; huius arboris multis uerbis describit Theophrastus cap. 4. quarti libri de historia plantarum, additq;, etiam perſicam uocari. Scribit Dioscorides cap. 167. lib. 1. pomum huius arboris esse oblongum, caperatumq; rugis, colore in aurum inclinato, suaui odore, alioquin graui: semen habet pyro simile. Contra uenenum in uino bibuntur, aluum lauant, oris halitum & suauitatem commendant. Scribit Plinius cap. 3. lib. 12. in hæc uerba: Tentauere gentes transferre ad se propter remedij præstantiam fictilibus in uasis, dato per cauernas radicibus spiramento, sed nisi apud Medos & in Perside nasci noluit. Hæc est cuius grana Parthorum proceres incoquunt esculentis cõmendandi halitus gratia: nec alia arbor laudatur in Medis.

SCHOLIA CAP. LX.

De Caspijs portis autores passim multa scribunt, sed quæ sibi non ubiq; consonare uidentur. Nam cum hæ portæ in Caucaso monte apud Iberos inueniantur, quædam transmittunt ad campos equis pascendis aptos, & aquis multis absq; arte refertos, ubi Vnnorum gentes ferè omnes habitant usq; ad paludem Mæotidem pertingentes. Hæc Procopius lib. 1. belli Persici. Alij dicunt per eas portas aperiri ianuam ad Hyrcanos & Persas, itemq; fores eas esse Asiæ. Alij uero sic scribunt: Ascendenti Iberorum montes, semita quædam in angustia multa

peregrinos. Aliquantisper tamen uirtute ueterum ab hac uitiorum illecebra defensi sumus, atq; adeò in [b] censuram Publij Crassi, & Iulij Cæsaris, qui edixerunt anno urbis cõditæ quingentesimo sexagesimoquinto, ne quis unguenta inueheret peregrina. Postmodum uicerunt nostra uitia, & senatui adeò placuit odorum delitia, ut ea etiam in penetralibus tenebris uteretur: sicut L. Plotium fratrem L. Plotij bis consulis proscriptum à triumuiris, in Salernitana latebra unguenti odor prodidit.

De Medica arbore. Cap. LIX.

EOs terrarum ductus excipit Media, cuius arbor inclaruit etiã carminibus Mantuanis. Ingens ipsa, & cui tale fermè quale Vnedonibus folium est: tantũ eo differt, quod aculeatũ spinosis fastigijs † hispidatur. Gestat malum inimicum uenenis, † hispida sapore aspero, & amaritudinis † miræ. Odoris 20 turge autem fragrantia plus quàm iucũdum, longeq; scat sensibile. Verum pomo illi tanta ubertas inest, † mere ut onere prouẽtus semper grauetur. Nam protinus atq; poma eius ceciderint maturitate, alia protuberant, eaq; tantum est opimitati mora, ut fœtus decidant antè nati. Vsurpare sibi nemora ista optauerunt & aliæ nationes, per industriam translati germinis & inserti, sed beneficium soli Mediæ datum, natura resistente terra alia non potuit mutuari. 30

De Caspijs portis. Cap. LX.

CAspiæ portæ panduntur itinere manu facto, longo octo millibus pas- 40
suum: nam latitudo uix est plaustro permeabilis. In his angustijs etiam illud inter alia difficile, quod præciſorũ laterum saxa liquentibus inter se salis uenis, exudant humorem affluentissimum, qui mox ui caloris constrictus, uelut in glaciem coit. Ita labes inuia accessum negat. Præterea octo & uiginti millibus passuum tractus omnis quoquo inde pergit, nullis puteis uel fontibus, humo arida, sine præsidio sitit. Tum serpentes undiq; gen-

tium

tium conuenæ, à uerno ſtatim die illuc confluunt. Ita periculi ac difficultatis concordia, ad Caſpios, niſi hyeme, acceſſus negatur.

quam apparet, præterq́ porta quædam à natura inuenta, quæ Caſpia antiquitus dicebatur. De his portis Plinius cap. 14. lib. 6. ſic ſcribit: Cauſa portarum nominis eadem quæ ſuprà, interruptis anguſto tranſitu iugis, ita ut uix ſingula meent plauſtra. Longitudine octo M. paſſuũ, toto opere manu facto. Dextra læuaq́ ambuſtis ſimiles impendent ſcopuli, ſitiente tractu per 38. M. paſſus. Anguſtias impedit corriuatus ſalis è cautibus liquor, atq́ eadem emiſſus. Præterea ſerpentium multitudo, niſi hyeme, tranſitum nõ ſinit. Martianus cap. 37. libri ſexti ſic ſcribit: Caucaſus portas habet quas Caſpias dicunt, cautium præciſiones etiam ferreis trabibus obſeratas, ad externorum tranſitum cohibendum. Quamuis uerno etiam ſerpentibus occludantur, à quibus ad Pontum ducenta millia paſſuum eſſe non dubium eſt. De Caſpiorum moribus Strabo 11. lib. Geographiæ ſic ſcribit: Caſpij parentes incluſos fame necant cum iam ſeptuageſimum annum exceſſerint: quibus in ſolitudine expoſitis, euentum eminus ſpeculantur. Nam quos ab auibus è lectulis diſtrahi uiderint, felices putant: ſi à feris uel canibus, nequaquam: ſi à nullo, ducunt infelices. Sed & Hyrcani, qui, ut quibuſdam placet, non alij à Caſpijs ſunt, ſuorum regum defunctorum corpora canibus obijciunt.

De Direo & Margiana regione. Cap. LXI.

A Caſpijs ad orientem uerſus locus eſt quod [a] Direum appellat, cuius ubertati non eſt quod uſpiam comparari queat: quem locum circunſidunt Tapyri, Anariaci, & Hyrcani. Ei proximat [b] Margiana regio inclyta cœli ac ſoli cõmodis, adeò ut in toto illo latifundio uitibus ſola gaudeat. In faciem theatralem mõtibus clauditur, ambitu ſtadiorum mille quingentorum, inacceſſa penè ob incommodum arenoſæ ſolitudinis, quæ per centum & uiginti millia paſſuum undiqueuerſum circunfuſa eſt. Regionis huius amœnitatem Alexander Magnus uſqueadeo miratus eſt, ut ibi primum Alexandriam conderet, quã mox à Barbaris exciſam, Antiochus Seleuci filius reformauit, & de nuncupatione domus ſuę dixit Seleuciam: cuius urbis circuitus diffundit in ſtadia ſeptuagintaquinq́. In hanc Orodes Romanos captos Craſſiana clade deduxit. Et aliud in Caſpijs Alexãder oppidum excitauit, idq́ Heraclea dictum dum manebat, ſed hoc quoq́ ab iiſdem euerſum gentibus, deinde ab Antiocho reſtitutum, ut ille maluit, Achais poſtmodum nominatum eſt.

De Oxo amne, & circa eum gentibus: de itinere Liberi patris, Herculis, Semiramidis, & Syri regis termino, deq́ Camelorum natura. Cap. LXII.

OXus amnis de lacu Oxo oritur, cuius oras Heniochi, Bateni, Oxyſtagæ ac-

multa ſtadijs ſupra quinquaginta producitur: ea ſiquidem uia in abrupto quodam ac penitus inuio deſinit loco. Exitus aũt nunc

SCHOLIA CAP. LXI.

Plinius cap. 16. lib. 6. de hoc loco ita diſſerit: A Caſpijs ad orientem uerſus regio eſt Zapauortene, uel, ut alij habent, Zapaorte dicta, & in ea fertilitatis inclytæ locus Darieũ mons, gẽtes Tapyri, Anariaci etc.

a ℂ Direum.) In quibuſdam exemplaribus ſcribitur Clareium, alij habẽt Dareium. Ptolemæus cap. 2. ſexti ſic ait: Daritis in his locis regio nominatur. Idem Tapyros uocat Tapuros. b ℂ Margiana regio.) De hac Plinius ſic ſcribit cap. 16. lib. 6. Sequitur regio Margiana apricitatis inclytæ, ſola in eo tractu uitifera, hinc inde incluſa montibus amœnis, ambitu ſtadiorum mille quingentorum, difficilis aditu propter arenoſas ſolitudines per centum uiginti millia paſſuum: & ipſa contra Parthium tractum ſita, in qua Alexander Alexandriam condiderat, quæ diruta à Barbaris, Antiochus Seleuci filius eodem loco reſtituit Seleuciam, quam alij Antiochiam uocant. Strabo in ſecundo Geographiæ ſic ſcribit de Margiana: In Margiana uitem ſæpius inueniri aſſerũt, cuius ſtipitem duorum uix hominum ulnæ complectantur, racemum duorum cubitorum longitudinem implere &c. Huius regionis uinum, quidam aſſerunt in uaſis non picatis ad generationes tres, id eſt, ad annos nonaginta perdurare.

SCHOLIA CAP. LXII.

Tranſit in hoc capite Solinus de Margiana in Bactrianam, & primum mentionem facit de Oxo fluuio, & lacu unde is fluuius deriuatur, qui ab alijs Oaxis, à quia

colunt, ſed præcipuam partem Bactri tenent. Bactris præterea eſt proprius amnis Bactros, unde & oppidum quod incolunt, Bactrum. Gentes huiuſce quæ ponè ſunt, Paropamiſi iugis ambiuntur, quæ aduerſa Indi fontibus terminant. Reliqua includit Oxus flumen. Vltra hos Panda oppidum Sogdianorū, in quorum finibus Alexander Magnus tertiam Alexandriam condidit, ad conteſtandos itineris ſui terminos. Hic enim locus eſt in quo primum à Libero patre, pòſt ab Hercule, deinde à Semiramide, poſtremo etiam à Cyro aræ ſunt conſtitutæ, quod proximum gloriæ omnes duxerūt, illò uſq; promouiſſe itineris ſui metas. Vniuerſi eius ductus duntaxat ab illa terrarum parte Iaxartes fluuius ſecat fines, quem tamen Iaxarten ſoli uocant Bactri: nam Scythæ Silyn nominant. Hunc eundem eſſe Tanain exercitus Alexandri Magni crediderunt. Verum Dæmodamas dux Seleuci & Antiochi, ſatis ido- neus uero autor, tranſuectus amnem iſtum, titulos omnium ſupergreſſus eſt, aliumq; eſſe q; Tanain deprehendit; ob cuius gloriæ inſigne, dedit nomini ſuo ut altaria ibi ſtatueret Apollini Didymæo. [a] Hoc eſt collimínium, in quo limes Perſicus Scythis iungitur, quos Scythas Perſæ lingua ſua Sacas dicunt, & inuicem Scythæ Perſas Chorſaros nominant, montemq; Caucaſum Graucaſum, id eſt, niuibus candicantem. Denſiſſima hic populorum frequētia, cum Parthis legē placiti ab exordio moris incorrupta cuſtodit diſciplina. E quibus celeberrimi ſunt Maſſagetæ, Eſſedones, Sacæ, Dahæ, & Aſſæi. Poſt quos, immaniſſimis barbaris interiacentibus, de ritu aliarū nationum penè inconſtanter definitum aduertimus. Bactri [b] Camelos fortiſſimos mittunt, licet & Arabia plurimos gignat. Verum hoc differunt, quod Arabici bina tubera in dorſo habent, ſingula Bactriani. Hi nunquā pedes atterunt: ſunt enim

buſdā Oaxus, à Ptolemæo uero Oxia nuncupatur. Verba Plinij, quæ Solinus hoc loco in ſuum tranſtulit librū, ex cap. 16. lib. ſexti hæc ſunt: Derbices, quorum medios fines ſecat Oxus amnis, ortus in lacu Oxo: Syrmatæ, Oxij, Tagæ, Heniochi, Bateni, Sarapatæ, Bactri, quorum oppidum Zariaſpe, quod poſtea Bactrum à flumine appellatum eſt. Gens hæc obtinet aduerſa montis Paropamiſi &c. Vltra Sogdiani ſunt, oppidum Panda, & in ultimis eorum finibus Alexandria ab Alexandro Magno conditum oppidum. Aræ ibi ſunt ab Hercule & Libero patre conſtitutæ, item Cyro & Semiramide atq; Alexādro. Finis omnium eorum ductus ab illa parte terrarum includente flumine Iaxarte, quod Scythæ Silyn uocant. Alexander militesq; eius Tanain putauere eſſe. Tranſcendit eum amnē Dæmodamas Seleuci & Antiochi regum dux, quē maxime ſequimur in his, arasq; Apollini Didymæo ſtatuit. Hæc Plinius. Sunt qui aras Alexandri ſcribūt habuiſſe huiuſmodi inſcriptionē: Patri Ammoni, & Herculi fratri, & Mineruæ Palladiæ, & Ioui Olympo, et Samothracibus Cabyris, et Indico Soli, atq; Apollini Delphico. Aeneam quoq; columnam eodem loco erectam tradunt ijs uerbis: Alexander hic ſtetit.

a ¶ Hoc eſt colliminium.) Plinius capite 17. libri ſexti: Vltra ſunt, inquit, Scytharum populi. Perſæ illos Sacas uniuerſos appellauere à proxima gente, antiqui Aramæos. Scythæ ipſi Perſas Chorſaros, & Caucaſum montē Graucaſum, hoc eſt, niue candidum. Multitudo populorum innumera, & quæ cum Parthis ex æquo degat. Celeberrimi eorum Sacæ, Maſſagetæ, Dahæ, Eſſedones, Ariacæ, Rhymnici, Aſſei &c. Et ſubdit ibidē: Nec in alia parte maiorem autorum inconſtantiam credo, propter innumeras uagasq; gentes.

b ¶ Camelos.) Vtuntur & Græci hac uoce κάμηλος, ſed tam ipſi quàm Latini receperunt uocem ipſam ab hebraico גָּמָל gamal. Plinius cap. 18. octaui de camelis ſic ſcribit: Camelos inter armenta paſcit oriens, quorum duo genera, Bactriæ & Arabiæ: differunt, quod illi bina habent tubera in dorſo, hi ſingula, & in pectore alterum cui incumbant. Dentium ſuperiore ordine, ut boues, carent in utroq; genere. Omnis aūt iumentorum in his terris dorſo ſunguntur, atq; etiam equitatu in prælijs. Velocitas inter equos, ſed ſua cuiq; menſura, ſicuti uires: nec ultra conſuetū procedit ſpatium, nec plus inſtituto onere recipit. Odium aduerſus equos gerunt naturale. Sitim quatriduo tolerant. Implentur cum bibendi occaſio eſt, & in præteritum & in futurum, obturbata cōculcatione prius aqua, aliter potu nō gaudent. Viuunt quinquagenis annis, quidam & centenis. Vtcunq; rabiem & ipſi ſentiunt. Caſtrandi genus etiam fœminas, quæ bello præparentur, inuentum eſt. Fortiores ita fiunt coitu negato. Ariſtot. cap. 1. nat. animal. de camelis ſic ſcribit: Camelus prō-

prium

illis reciprocis quibusdam pulmunculis uestigia carnulenta: unde & contraria est labes ambulantibus, nullo fauēte præsidio ad nisum insistendi. Habētur in duplex ministerium. Sunt alij oneri ferendo accōmodati, alij leues ad pernicitatem: sed nec illi ultra iustum pondera recipiunt, nec isti amplius quàm solita spatia uolunt egredi. Genituræ cupidine efferātur adeò, ut sæuiant cum uenerem requirunt. cOderunt equinum genus. Sitim etiam in quatriduum tolerant. Verum cum occasio bibendi data est, tantum implentur, quantum & satiet desideria præterita, & in futurum diu prosit. Lutulentas aquas captant, puras refugiunt. Denicq; nisi cœnosior liquor fuerit, ipsi assidua proculcatione limum excitant, ut turbetur. Durant in annos centum, nisi fortè translati in peregrina, insolentia mutati aëris morbos trahant. Ad bella fœminæ præparantur. Inuentumq; est, ut desiderium eis coitionis quadam castratione execaretur. Putant enim fieri ualidiores, si à coitibus arceantur.

prium inter cæteras quadrupedes habet in dorso, quod tuber appellant, sed ita ut Bactrianæ ab Arabijs differant: alteris enim bina, alteris singula tubera habentur. Sunt etiam omnibus singula parte ima quale in dorso tubera, quibus incumbat reliquum corpus & firmetur, quoties in genua inclinantur. Papillas quatuor modo uaccæ habet camelus, caudam asino similē, genitale retro. Genua singula in singulis cruribus sunt & flexus artuum, non ut quidam perhibent plures, sed propter alui interuallum plures esse uidentur. Habet etiam talum similem bubulo. Clunes pro portione magnitudinis paruos. Bisulcum id animal est, nec utrinq; dentatum: sed bisulcum sic est, ut pes parte posteriore scissus paululum sit ad flexum digiti secundum, parte aūt priore summa quadripartito findatur discrimine paruo, quātum primotenus digiti inflexu, & quiddam inter fissuras, perinde ut in anserum pedibus, adiectum contexat. Pes uestigio est carnosus ut ursæ: qua de causa eas quæ per exercitum longiore itinere fathiscunt, calceant carbasinis. c ℂ Oderunt equinum genus.) *Id cum sciret Cyrus Persarū rex, camelos quos in usu belli plurimos habebat, contra Crœsi equitatū immitti iussit: sicq; equitatum Crœsi, quo ille se præualiturum sperabat, inutilem omnino reddidit. Nam simulatq; in pugnam itum est, equi olfactis protinus conspectisq; camelis, retro se auertunt, unde omnis Crœsi spes frustrata interijt. Diodorus Siculus in 3. ubi de Arabia scribit, meminit & camelorum in hæc uerba: Sunt cameli ferendis oneribus aptissimi, qui supra decem frumenti minas, homines uero quinq; in lecto iacentes uehant. Et lib. 4. de his populis sic scribit: Hi camelos ad omnem uitæ usum paratos habēt: nam in his bellantur, his uaria ferunt onera, horum lac potant, his uitam ducunt, super his diuersa perambulāt loca. Sunt etiam qui scribunt, camelos pro coitu nunq; matres suas appetere, etiam si quis cogat, id ipsos non pati. Iam enim cum aliquando admissarius non haberetur, curator pullum matri opertæ admisit: qui dum coiret, delapso operimento, agnouit matrem, & quamuis coitum absoluerit, memor tamen commissi sceleris, paulò post camelarium illum morsu defixo interemit.*

De Seribus, & Serico uellere. Cap. LXIII.

QVà ab Scythico oceano & mari Caspio in oceanum Eum cursus flectitur, ab exordio huiusce plagæ profundæ niues, mox lōga deserta, post Anthropophagi, gens asperrima, dein spatio sæuissimis bestijs efferata, fermè dimidiam itineris partē impenetrabilem reddiderunt. Quarum difficultatum terminum facit iugum mari imminens, quod Tabin Barbari dicunt. Post quē adhuc longinquæ solitudines. Sic in tractu eius oræ, quæ spectat æstiuum orientem, ultra inhumanos situs primos hominū aSeres cogno

SCHOLIA CAP. LXIII.

Hoc caput aliquanto dilucidius describit Plinius cap. 17. libri 6. per hæc uerba: A Caspio mari Scythicoq; oceano in Eum (id est, orientem, ab ἕως, quod est mane & aurora, & inde ἑῶος lucifer) cursus inflectitur, ad orientem conuersa littorū fronte. Inhabitabilis eius prima pars à Scythico promontorio, ob niues. Proxima inculta sæuitia gentium, Anthropophagi Scythæ insident humanis corporibus uescentes: ideoq; iuxtà uastæ solitudines, ferarumq; multitudo haud dissimilem hominum immanitatem obsidēs. Iterum deinde Scythæ, iterumq; deserta cum belluis usq; ad iugum inclūbens mari, quod uocant Tabin. Nec ante dimidiam fermè longitudinem eius oræ quæ spectat æstiuum orientem, inhabitatur illa regio. a ℂ Seres cognoscimus.) *Plinius: Primi sunt hominum, inquit, qui noscuntur*

Seres, lanitio ſyluarum nobiles, perfuſam aqua depectentes frõdium canitiem. Vnde geminus fœminis noſtris labor, redordiendi fila, rurſumq; texendi: tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur ut in publico matrona transluceat. Sunt tanẽ qui aſſerunt ſericum non ab arboribus produci, nam lana arborea ubiq; procreatur, ſed apud Indos & Seres ſunt quidam in arboribus uermes qui bombyces appellantur, qui aranearum more fila tenuiſſima deducunt, unde fit ſericum. Hic uermiculus à Pauſania Ser uocatur, à quo & populis atq; regioni nomen datum eſt. Viuit autem is uermis ex Mori arboris fõlijs, & ad noſtras regiones tandem peruenit, ut hodie paſſim per Italiam & Siciliam magna copia inueniatur. Scribit Procopius primo belli Perſici libro id genus uermium Iuſtiniano principi à quibuſdam monachis ex Serum regione, in ſemine primum Byzantium allatum.

ſcimus, qui aquarum aſpergine inundatis frondibus, uellera arborum adminiculo depectunt liquoris, & lanuginis teneram ſubtilitatem humore domant ad obſequium. Hoc illud eſt Sericum, in uſum publicum damno ſeueritatis admiſſum, & quo oſtẽtare potius corpora quàm ueſtire, primo fœminis, nunc etiam uiris perſuaſit luxuriæ libido. [b] Seres ipſi quidem mites, & inter ſe quietiſſimi, aliàs uero reliquorũ mortalium cœtus refugiunt, adeò ut cęterarum gentium commercia abnuant. Primum eorum fluuium mercatores ipſi tranſeunt, in cuius ripis, nullo inter partes linguæ commercio, ſed depoſitarum rerum precia oculis æſtimantes, ſua tradunt, noſtra non emunt.

b ℂ Seres quidem mites.) Plinius cap. 17. lib. 6. ſic habet: Seres quidem mites, ſed & ipſis feris perſimiles. Cœtum reliquorum mortalium fugiunt, cum cõmercia expectant. Scribit proinde Strabo lib. 15. Seres tam longæ eſſe uitæ, ut ducenteſimũ annum excedant.

SCHOLIA CAP. LXIIII.

Quem hic Solinus intelligat Attacenum ſinum, & item Attacas gentes, haberi non poteſt ex Ptol. niſi quod mentionem facit Ottoracarum gentium et Ottoracaræ montis: an hos Solinus intelligat Attacos, incertum eſt. Deſcribit autem Ptolemæus harum gentium regionẽ, tabula Aſiæ octaua, ubi hodie Tartari orientales habitant, magno parentes Cham. *a ℂ Hyperboreis.) Tradunt autores, Hyperboreos mille uiuere annos, & abſq; ægritudine uitam finire, id quod fabuloſum à multis putatur.* *b ℂ Cyconas.) Sunt & in Thracia iuxta fluuium Hebrum gentes quæ Cycones uocantur, de quibus ſuprà cap. 15.*

De Attacis gentibus. Cap. LXIIII.

SEquitur Attacenus ſinus, & gens Attacorum, quibus temperies prærogatiua miram aëris clementiam ſumminiſtrat. Arcent ſanè afflatum noxium colles, qui ſalubri apricitate undiq; ſecus obiecti, prohibent auras peſtilentes: atq; ideo, ut Amometus affirmat, par illis & [a] Hyperboreis genus uitæ eſt. Inter hos & Indiam gnariſſimi [b] Cyconas locauerunt.

De India, & Indorum moribus, de eius regionis cœli clementia: de Indiæ fluminibus, deq; miris in ea animalibus, arboribus, odoramentorum generibus, de Indis item precioſis lapidibus. Cap. LXV.

SCHOLIA CAP. LV.

Sortita eſt India nomen ab Indo flumine, qui ab occidente terminus eſt huius regionis, ſicut ab oriente Ganges ſecundum Ptol. claudit eam Indiam, quæ uocatur India intra Gangem. A ſeptẽtrione uero eam terminant Tauri extrema, ut Strabo ſcribit, quæ à Ptol. Emodi montes uocantur, unde Indus ſumit initium, ut in tabula Aſiatica uidere poteris, quam pro Solino ordinauimus. Venit & Hydaſpes fluuius ex montibus Emodijs, & miſcetur tandẽ Indo, ad cuius ripas uſq; Alexander Magnus peruenisſe ab autoribus memoratur, & aras erexiſſe, atq; ciuitates extruxiſſe Bucephalam & Niceam. Aiunt proinde quidam Indiam adeò oppidis excultam, ut in ea quinq; millia fuiſſe dicant.

AB Emodis montibus auſpicatur India, à meridiano mari porrecta [ad Eoum, & à ſeptentrione, uſque ad montem Caucaſum] Fauonij ſpiritu ſaluberrima. In anno bis æſtatem habet, bis legit fruges, uice hyemis Eteſijs potitur. Hanc

In uetuſtis codicibus hæc deſiderantur.

Terra

Posidonius [a] aduersam Galliæ statuit. Sanè nec quicq; ex ea dubium. Nam [b] Alexandri Magni armis comperta, & aliorum postmodum regum diligentia peragrata, penitus cognitioni nostræ addita est. Megasthenes sanè apud Indicos reges aliquantisper commoratus, res Indicas scripsit, ut fidem quã oculis subiecerat, memoriæ daret. Dionysius quoq;, qui & ipse à Philadelpho rege spectator missus est gratia periclitandæ ueritatis, paria prodidit. Tradunt ergo in India fuisse quinque millia oppidorum præcipua capacitate, populorũ nouem millia. Diu etiam credita est tertia pars esse terrarum. Nec mirum sit, uel de hominum, uel de urbium copia, cum soli Indi nunquam à natali solo recesserint. Indiam Liber pater primus ingressus est, utpote qui Indis subactis primus omnium triũphauit. Ab hoc ad Alexãdrum Magnum numerantur annorum sex millia quadringenti quinquagintaunus, additis eo amplius tribus mensibus, habita per reges computatione, qui centũ quinquaginta tres tenuisse mediũ æuum deprehendunt. [c] Maximi in ea amnes Ganges & Indus, quorũ Gangen quidã fontibus incertis nasci, & Nili modo exundare perhibent. Alij uolunt à Scythicis mõtibus exoriri. Hypasis etiam nobilissimus ibi fluuius, qui Alexãdri Magni iter terminauit, sicuti aræ in ripa eius positæ probant. Minima Gangis latitudo per octo millia passuũ, maxima per uiginti patet. Altitudo ubi uadosissimus est, mensurã centũ pedum deuorat. Gangarides extimus est Indiæ populus, cuius rex equites mille, Elephantos septingentos, peditum sexaginta millia in ap-

Terra saluberrima, bis in anno metit fruges, uino caret: fert cinnamomum, piper & calamũ aromaticum ut Arabia. Hebenum arborem sola producit, psitacũ auem, monoceron bestiam. Beryllis, adamãtibus, carbunculis, margaritis, gemmis preciosis abundat. Centum & triginta annorum æuum ob temperatum cœlum quidã agunt. Omnibus est promissa cæsaries, cultus præcipuus cum gemmis: alij lineis, alij laneis peplis uestiuntur: pars nudi, pars obscœna tantum amiculati. Niger uulgò corporis color: in materno utero tales fiunt, quales ipsi sunt qui genuere. Vinum non nisi in sacrificijs bibunt: potum ex risu & hordeo cõficiunt. Cibus magna ex parte oryza sorbilis est, id est, risum. In legibus & contractibus summam habent simplicitatem, non testibus egent nec sigillis, sed simpliciter credunt. Domum frequẽtius incustoditam habent. In tumulis & sepulturis faciendis perparci, in cultu corporis nimij. Nam & aurum gestant, et lapillis ornantur, & sindonem candidissimam induunt. Aetati senum prærogatiuã nullam tribuunt, nisi prudentia excellant. a ℂ Aduersam Galliæ.) *Posidonius Galliam metatus est ab occidente æstiuo ad occidẽtem hybernum, Indiam autem dicit iuuari contrario uenti Fauonij afflatu, salubremq; hinc fieri, haud dubia ratione docuit.* b ℂ Alexandri Magni.) *Hic Alexander primum aperuit Indiam, subsecutiq; sunt plurimi industrij uiri, etiam usq; ad tempora nostra, ex quibus Solinus hic aliquos citat, quorum & Strabo meminit in secundo Geographiæ. Aetate nostra, uel paulò ante tempora nostra, fuerunt Paulus Venetus & Vartomannus, qui multa nobis tradiderunt de Indis, ut taceam nauigationes illas frequẽtes, quæ ab Hispaniæ finibus fiunt in Calecutium Indiæ emporiũ celeberrimum. Quod aũt ante Alexandrum Magnum quidã Liberum patrẽ & Herculem Indiam ingressos cõmemorant, nõnulli fabulosum id esse contendunt: sicut & id nugamentum est, quod quidam Liberum patrem aiunt fuisse ante Alexandrum Magnum 6451. annis, cum mundus à sui creatione usq; ad tempus nostrũ nondum duraverit tot annis. Nam numerant hoc tempore quo hæc scribo, Iudæi creationis mundi diligentes & ueri obseruatores, 5298. annos, & Alexander Magnus fuit ante Christi incarnationẽ circiter trecentis aut pluribus annis.* c ℂ Maximi in ea amnes.) *Præcipui Indiæ amnes sunt Ganges & Indus. Est tamen Ganges maior Indo, etiamsi quidam tradant Indum & Nilum similes esse. Scribit Plinius cap. 18. sexti, decem & nouem amnes influere in Gangem, quorum nomina recensere dicitur Arrianus circa principium octaui libri. Cæterum Hypasin fluuium quidam uocant Hypanim, scribuntq; cursum eius adeò præcipitem esse, ut nullo unquam tempore posit traijci. In eo loco Alexander suorum gestorum terminum esse statuens, duodecim aras quinquaginta cubitorum magnitudine dijs extruxit. De latitudine Gangis autores plurima scripserũt, ut etiam quidam ea parte qua maximè angustus est, latitudinem eius extendi asserant ad centum stadia, et in multis locis usqueadeo diffundatur, quod stagnũ efficiat tam amplũ, ut qua terra depressior, nec tumulus usquam appareat, trans alteram ripam nihil oculis discerni queat. Quod aũt ultra Gangem Gangarides*

extimus Indiæ populus existimatus est à priscis scriptoribus, hodie autem orientalis illa plaga plures habere populos comprobata sit, nulla alia ratio est, quàm quod nostris temporibus India per Lusitanicas nauigationes notior facta est. d ℂ *Indorum quidam agros exercent.*) Diodorus Siculus 3. Bibliothecæ lib. scribit, uniuersam Indorum gentem in septem olim diuisam ordines, quorum primus fuit philosophorum, qui cæteris numero pauciores, honore & dignitate apud reges longe anteibant. Nam profuerunt multum Indorum uitæ. A principio anni cõueniebant, & siccitates, pluuias, uentos, morbos, cæteraq; quorum cognitio poterat esse utilis, prædicebant. Secundus ordo erat agricolarum, qui multitudine cæteros superabant, à bello reliquoq; opere liberi, solis agris colendis tempus impartiebant. Illos nullus hostis lacessebat aut spoliabat, sed existimabat eos in cõmuni utilitate uersari, & ob id ab omni iniuria abstinebãt. Itaq; soluti metu agricolæ, uiuebant liberè in campis cum uxore & liberis, dantes regi tributum et quintam fructium partem. Tertium ordinem faciebant omnis generis pastores, qui utentes in campis tabernaculis, uenatu ac retibus tutas à feris auibusq; reddebant regiones. Quartum tenebant locũ artifices, quorum pars armis, pars rusticis instrumentis, alij alijs utilibus rebus fabricandis uacabant. Et hi non solum immunes à tributo fuerunt, sed & frumentum insuper à regia percipiebant. Quinto ordine milites fuerunt, qui belli disciplina exercebãtur, habueruntq; victũ ex regia. Sextus ordo fuit inspectorum, qui quæcunq; in India agebantur inspicientes, regi aut principibus loco regis referebant. Septimo loco extiterunt qui publicis consilijs præfuerunt, numero pauciſsimi, nobilitate prudentiaq; insignes. Ex his enim tum ad regum cõsilia, tum ad Rempub. curandam, tum etiam ad res dubias iudicandas adsciscebantur. Duces insuper ex eis deligebãtur ac principes. Cæterum quæ Solinus hic scribit de Indorum exercitijs, omnia sunt Plinij, qui sic scribit: Vita mitioribus populis Indorum multipartita degitur: alij tellurem exercent, militiam alij capessunt, merces alij suas euehunt, res externas inuehunt. Respub. optimi ditissimiq; temperant, iudicia reddunt, regibus assident. Quintum genus celebratæ illic & propè in religionem uersæ sapientiæ deditum, uolũtaria semper morte uitam accenso prius rogo finit. Vnum super hoc est semistrum ac plenũ laboris immensi, à quo suprà dicta cõtinentur, uenandi elephantes, domandiq; : his arant, his inuehunt, hæc maxime nouere pecuaria, his dimicant militantiq; pro finibus. e ℂ *Prasia.*) Vrbem illam ualidissimam, quam hic Solinus post Plinium uocat Palibotram, Ptolemæus tabula Asiæ decima, appellat Palimbotram, habetq; situm iuxta Gangem sub eleuatione poli 28. graduum, sub qua eleuatione etiam est mons Maleus, qui uidetur is esse quem Ptolemæus uocat Vindium, apud quem est Malaëta urbs: sed quomodo is proijciat umbram in Austrum, nõ uideo, cum etiam in summa æstate sol à zenith eius uersus Austrum declinet quatuor gradibus & dimidio. Apud Pandiones quidem à monte qui Bettigo à Ptolemæo nominatur, utraq; umbra haberi potest, cum sol initium tenet Cancri: nam mons ille declinat in Austrum à tropico Cancri duobus aut tribus gradibus, quanquam umbra illa meridionalis paruissima sit. De Pandea scribit Arrianus octauo gestorũ Alexandri in hunc modum: Indi affirmant Herculi multos fuisse uirilis

paratu belli habet.[d] Indorum quidã agros exercent, militiam plurimi, merces alij, optimi ditissimiq; Rempub. curant, reddunt iudicia, assident regibus. Quietum ibi eminentissimæ sapientiæ genus est, uita repletos incensis rogis mortem accersere. Qui uero ferociori sectæ se dediderunt, & syluestrẽ agunt uitam, elephantos uenantur, quibus perdomitis ad mansuetudinem, aut arant, aut uehuntur. In Gange insula est, populosissimam & amplissimam continens gentem, quorum rex peditum quinquaginta millia, equitum quatuor millia in armis habet. Omnes sanè quicunq; prædiți sunt regia potestate, non sine maximo elephantorũ, equitum, peditumq; numero, militarem agitant disciplinã. [e] Prasia gens ualidissima Palibotram urbem incolunt, unde quidam gentem ipsam Palibotros nominarunt, quorũ rex sexcentena millia peditũ, equitum triginta millia, elephantorum octo millia omnibus diebus ad stipendium uocat. Vltra Palibotram mons Maleus, in quo umbræ hyeme in septentriones, æstate in Austros cadunt, uicissitudine hac durante senis mensibus. Septentriones in eo tractu in anno semel, nec ultra quindecim dies apparent, sicuti autor est Bethon, qui perhibet hoc in pluribus, Indiæ locis euenire. Indo flumini proximantes, uersa ad meridiem plaga, ultra alios torrentur calore. Deniq; uim syderis prodit hominum color. Montana Pygmæi tenent. At ij quibus est uicinus oceanus, sine regibus degũt.

sexus

Pandea gens à fœminis regitur, cui reginam primam assignant Herculis filiã. Et Nysa urbs regioni isti datur. Mons etiam Iouí sacer Meros nomine, in cuius specu nutritum Liberum patrem ueteres Indi affirmant, ex cuius uocabuli argumẽto lasciuienti famæ creditur, Liberum patrem femine natum. Extra Indi ostium sunt insulę duę, [f]Chryse & Argyre, adeò fœcundæ copia metallorum, ut plericę eas aurea sola prodiderint et argentea habere. Indis omnibus promissa cæsaries, non sine fuco cærulei aut crocei coloris. Cultus præcipuus in gemmis. Nullus funerũ apparatus. Præterea, ut Iubæ & Archelai regum libris editrũ est, in quantũ mores populorũ dissonant, habitus quoq; discrepantissimus est. Alij lineis, alij laneis peplis uestiuntur: pars nudi, pars obscœna tantum amiculati, plurimi etiã flexibilibus libris circundati. Quidam populi adeò proceri, ut elephantos, uelut equos, facillima insultatione transiliant. Plurimis placet neq; animal occidere, neq; uesci carnibus. Plericę tantum piscibus aluntur, & è mari uiuunt. Sunt qui proximos parentesq; priusquàm annis aut ægritudine in maciem eant, anteè uelut hostias cædunt, deinde peremptorum uiscera epulas habent: quod ibi nõ sceleris, sed pietatis loco numerant. Sunt etiam qui cum incubuere morbi, procul à cæteris in secreta abeunt, nihil anxiè mortem expectantes. [g]Aspagonum gens laureis uiret syluis, lucis buxeis. Vitium uero & arborum uniuersarum, quibus †gratia †Græcia dulcis est, prouentibus copiosissima. Philosophos habent Indi, [h]Gymnosophistas uocant, qui ab exortu aduspq; solis occasum contentis oculis orbem candentissimi syderis contuẽ in globo igneo, rimantes secreta quædã, arenisq; feruentibus perpetem diẽ alternis pedibus insistunt. Ad montem qui Milo dicitur, habitant quibus auersæ plantæ sunt, & octoni in plantis singulis digiti. Megasthenes per diuersos Indię montes esse scribit nationes capitibus caninis, armatas unguibus, amictas uestitu tergorum, ad sermonem humanũ nulla uoce, sed latratibus tantum sonãtes, asperis rictibus.

sexus filios: filiam uero unicã nomine Pandeam. Terram quoq; in qua nata est, quam pater eius Hercules ei tradidit, de nomine eius Pandeam appellatam. Multi multa fabulantur de hac Pandea Herculis filia, quæ nos hic ueluti parerga rescindimus. Eadem ferè ueritate fulciuntur, quæ de Libero patre & monte Mero à multis tradũtur, quãuis rei ueritatem quidam esse dicant, Bacchum exercitum per Indiam duxisse, & cum is ob ingentes loci æstus peste periret, Bacchus ut dux prudens, in montes ex locis planis milites traduxit, ubi cum uenti frigidi flarent, & aquæ potu uterẽtur, quæ pura ex fontibus manabat, à morbo quem contraxerant, liberabantur: tunc Bacchus locum montanum, in quo exercitus à peste liberatus est, μηρὸν, id est, femur appellauit. Vnde & Græcos tradidisse de eo deo posteris ferũt, in Iouis femore Dionysium esse nutritum, id est, in specu monris. Iuxta hunc montem sita fuit Nysa ciuitas, unde Bacchus Nyseus dictus est. f ℂ Chryse & Argyre.) *Habent insulæ istæ ex re ipsa nomen. Nam Græci χρυσὸν aurum, & ἄργυρον argentum uocant, etiamsi Plinio uideantur ficta esse ista nomina, & quod ex insulis istis hæc metalla non eruantur. Ptolemæus harum insularum non meminit: Mela uero earum mentionem facit, sed Chrysen ad Tamũ, et Argyren ad Gangem ponit. Quæ in Solino subijciuntur de Indorum moribus, ferè omnia mutuatus est à Pomponio Mela libro tertio. De proceritate Indorum scribit Plinius cap. 2. libri septimi, multos in India quina cubita longitudine excedere. Et id non solum de hominibus, sed & de rebus alijs uerum dicit. Horum causas esse tradit, ubertatem soli, temperiem cœli, et aquarum abundantiam. De propinquorum mactatione, habes quoque apud Melam.* g ℂ Aspagonum.) *Sic legendum est, nõ Asticanorum, ut quædam exemplaria habent. Vnde Plinius cap. 21. lib. 6. Aspagonas gentem, uitis & lauri & buxi, pomorumq; omniũ in Græcia nascentium fertilẽ. Quæ memoranda & propè fabulosa de fertilitate terræ ac genere frugum &c.* h ℂ Gymnosophistas.) *Dictio est cõposita: nam γυμνὸς Græcis est nudus, & σοφιστὴς sapiens & præceptor, quod philosophi nudi incederent. Scribit Arrianus 8. gestorum Alexandri, philosophos esse diuinandi peritos, nec cuiq; extra illos diuinationem permitti. Prædicunt autem ea tantũmodo, quæ uel ad anni tempora pertinent, uel si qua publica calamitas immineat incolis. Et si quis ter in diuinando erranerit, silentij tantum pœna mulctatur, nec est quisquam qui indictum silentium cogere possit ut loquatur.*

Apud Cteſiam legitur quaſdam fœminas ibi ſemel parere, natosq; canos illico fieri. Eſſe rurſum gentem alteram, quæ in iuuẽta ſit cana, nigreſcat in ſenectute, ultra æui noſtri terminos [1]perennantem. Legimus Monoſcelos quoque ibi naſci ſingulis cruribus, & ſingulari pernicitate, qui ubi defendi ſe uelint à calore, reſupinati plantarum ſuarum magnitudine inumbrẽtur. Gangis fontem [k] qui accolũt, nullius ad eſcam opis indigent. Odore uiuunt pomorum ſylueſtrium, longiuſq; pergentes eadem illa in præſidio gerunt, ut olfactu alantur. Quod ſi tetriorem ſpiritum fortè traxerint, exanimari eos certum eſt. Perhibent eſſe et gentem fœminarum, quæ quinquennes concipiunt, ſed ultra octauũ anum uiuendi ſpatium non protrahunt. Sunt qui ceruicibus carent, et in humeris habent oculos. Sunt qui ſyluestres, hirti corpora, caninis dentibus, ſtridore terrifico. Apud eos uero quibus ad uiuendi rationem propenſior cura eſt, multæ uxores in eiuſdem uiri coẽunt matrimonium, & cum maritus deceſſerit, apud grauiſſimos iudices ſuam quæq; de meritis agunt cauſam, & quæ officioſior cæteris ſententia uicerit iudicantium, hoc palmæ refert præmium, ut arbitratu ſuo aſcendat rogum coniugis, & ſupremis eius ſemetipſam det inferias; cæteræ nota uiuunt. [l]Enormitas in ſerpentibus tanta eſt, ut ceruos & animantium alia ad parem molem tota hauriant: quinetiam oceanum Indicum quantus eſt, penetrent, inſulasq; magno ſpatio à continenti ſeparatas, pabulandi petãt gratia. Idq; ipſum palàm eſt, potentia ampliſſimæ magnitudinis fieri, ut per tantam ſali latitudinem ad loca permeent deſtinata. Sunt illic multæ ac mirabiles beſtiæ, quarum è multitudine & copia partem perſequemur. [m]Leucrocuta uelocitate præcedit feras uniuerſas: ipſa aſini magnitudine, cerui cluníbus, pectore ac cruribus leo-

Quæ in Solino ſequuntur de monſtroſis hominibus, ex Plinio deſumpta ſunt, cap. 2. lib. 7. *i* ℂ *Perennantem.)* *Quædam exemplaria hic habẽt, permanentem. Cæterum uox Monoſcelos Græca eſt, ἀπὸ τοῦ μόνος καὶ σκέλος, id eſt, ab uno & crure. Alij uocant eos Monomeros, ſiquidẽ μηρὸς coxam, femurq; ſignificat. Vocãtur & Sciopodes, quod in maiori æſtu humi iacentes ſupini, umbra ſe pedum protegant. Latinè umbripedes dici poſſunt, ἀπὸ τῆς σκιᾶς καὶ ποδὸς, id eſt, ab umbra & pede.* *k* ℂ *Qui accolunt.)* *Plinius de his populis ſic ſcribit: Ad extremos fines Indiæ ab oriente circa fontem Gangis Aſtomorum gentem eſſe, ſine ore, corpore toto hirtam, ueſtiri frondiũ lanugine, halitu tantum uiuentem & odore, quem naribus trahant. Nullum illis cibum, nullumq; potum: tantum radicum florumq; uarios odores ſylueſtrium malorum, quæ ſecum portant longiore itinere, ne deſit olfactus: grauiore paulò odore haud difficulter exanimari. Scribit & Strabo de his lib. 15. De ijs uero quæ concipiunt poſt quinquenniũ, et qui caput geſtant in pectore, habes apud Plinium cap. 2. lib. ſeptimi. Quæ de coniugis combuſtione ſubijciũtur, à multis traduntur: nam ſcribit de hac re Cicero 5. Tuſc. Valer. Max. tit. 1. ſecundi. Euſeb. cap. 8 ſexti præparationis. Propertius lib. 3. Huius conſuetudinis cauſam affert Strabo 15. Geographiæ libro ex Oneſicrito: Vxores, inquit, cum uiris defunctis comburuntur ob hanc cauſam, quod cum aliquando adoleſcentulos alios à maritis adamarent, à uiris ſuis ſecedebant, uel eos ueneno interimebant. Vt ergo ueneficia tollerẽtur, hæc lex condita ſiat.* *l* ℂ *Enormitas in ſerpentibus.)* *Mira ſcribuntur ab autoribus de Indiæ ſerpentibus. Nam Deimachus et Megaſthenes ſcribũt in India ſerpentes eſſe, qui boues & ceruos unà cũ cornibus deglutiant. Autore Poſidonio, in Macra campo uiſus fuit ſerpens mortuus iugeris longitudine, & craſſitudine tanta, ut equites ex utraq; parte aſtantes, ſeinuicẽ intueri nõ poſſent: hiatu aũt tanto, ut hominẽ equo inſidentẽ reciperet: exuuiarũ ſquamam quãlibet clypeo maiorẽ.* *m* ℂ *Leucrocuta.)* *De hoc animali Plin. cap. 21. octaui ſic ſcribit: Leucrocutã perniciоſiſſimã feram, aſini ferè magnitudine, cruribus ceruinis, collo, cauda, pectore leonis, capite meliũ (id eſt, taxi) biſulca ungula, ore ad aures uſq; reſciſſo, dentiũ locis oſſe perpetuo. Hanc feram humanas uoces tradũt imitari. Porrò Leucrocutæ nomẽ ex leone & crocuta cõpactum creditur. Eſt aũt crocuta, ut Plinius dicit cap. 21. lib. 8. animal uelut ex cane et lupo conceptũ, omnia dentibus confringens. Eodem loco deſcribit Ealem, dicens: Apud Indos eſt Eale, magnitudine equi fluuialis, cauda elephanti, colore nigra uel fulua, maxillas apri, maiora cubitalibus cornua habens mobilia, quæ alterna in pugna ſiſtit, uariatq; infeſta aut obliqua, utcũq; ratio monſtrauit. De tauris quoq; ibidem ſcribit Plinius: Sed atrociſſimos India*

habet

minis, capite camelino, bisulca ungula, ore adusq; aures dehiscente, dentium locis osse perpetuo. Hoc quo ad formam. Voce autem loquentium hominũ sonos ęmulatur. Est & Eale, aliàs ut equus, cauda uero elephanti, nigro colore, maxillis aprinis, præferens cornua ultra cubitalem modũ longa, ad obsequiũ cuius uelit motus accõmodata. Neq; enim rigent, sed flectunt ut usus exigit præliandi: quorum alterum cum pugnat, protendit, alterum replicat, ut si ictu alio quo alterius acumen obtusum fuerit, acies succedat alterius. Hippopotamis comparatur, & ipsa sanè aquis fluminum gaudet. Indicis tauris color fuluus est, uolucris pernicitas, pilus in cõtrariũ uersus, hiatus omne quod caput. Hi quoque circunferunt cornua flexibilitate qua malint, tergi duritia omne telum respuentes, tam immiti feritate, ut capti animas proiiciant furore. Manticora quoq; nomine inter hæc nasci tur, triplici dentium ordine coëunte uicibus alternis, facie hominis, glaucis oculis, sanguineo colore, corpore leonino, cauda ueluti scorpionis aculeo spiculata: uoce tam sibila, ut imitetur fistularum modulos, † tubarumq; concentum: humanas carnes auidissime affectat: pedibus sic uiget, saltu sic potest, ut morari eam nec extentissima spatia possint, nec obstacula altissima. Sunt præterea [n] boues unicornes & tricornes, solidis ungulis, nec bifidis. Sed atrocissimum est Monoceros, monstrum mugitu horrido, equino corpore, elephanti pedibus, cauda suilla, capite ceruino. Cornu è media eius fronte protenditur, splendore mirifico, ad longitudinem pedum quatuor, ita acutum, ut quicquid

† tibiarumq;

habet tauros syluestres, maiores agrestibus, uelocitate ante omnes, colore fuluo, oculis cæruleis, pilo in contrarium uerso, rictu ad aures dehiscente, iuxtà cornua mobilia, tergoris duritia silicis, omne respuens uulnus, feras omnes uenãtur. Ipsi non aliter quàm foueis capti, feritate semper intereũt. Diodorus Siculus scribit libro quarto hoc animal carnibus pasci, feritatem excedere, penitusq; esse inexpugnabile: corpore maius esse domesticis tauris, habere equi uelocitatem, ore usq; ad aures fisso, rubicundo colore, oculis albis, nocteq; fulgentibus: cornua ueluti aures mouẽs: in certamine firma tenet: pili contra naturam cæterorum animalium uersus caput ducuntur. Et hæc fera uiribus fortitudineq; mirabili pugnat cum cæteris bestijs, quas superatas comedit. Est quoq; infestus admodum armentis, nihil nec pastorum uires, neq; canum multitudinem timens. Dicitur eius pellis haud quaq; uulneribus patêre. Cum multi illum conantur ui capere, frustra defatigantur. In foueã delapsus, aut alio captus dolo, seipsum ex ira suffocat, pristinæ libertatis amore. De Manticora scribit Plinius eodem loco in hunc modum: Nascitur apud eosdem Indos Manticora, triplici dentium ordine pectinatim coëunti: facie & auriculis hominis, oculis glaucis, colore sanguineo, corpore leonis, cauda scorpionis modo spicula infigens, uocis, ut si misceatur fistulæ et tubæ concentus, uelocitatis magnæ, humani corporis uel præcipuè appetens. Philostratus tertio uitæ Apollonij lib. scribit Manticoram feram esse quadrupedẽ belluam, cuius caput humano capiti assimilari ait, magnitudine uero leonem æquare. Habere autem in capite setas cubitales spinarum instar, quas contra persequentes sagittorum modo iaculetur.

n ℂ Boues unicornes.) Dictio latina unicornis, & græca μονόκερως, omnino idem exprimunt: intelliguntur tamen hic per has duas dictiones diuersa animalia, non obstante quod tam hoc quàm illud unum in capite gestet cornu: nam unicornis bouis habet similitudinem. Monoceros uero secundum Plinium cap. 21. octaui, asperrima fera est, reliquo corpore equo similis, capite ceruo, pedibus elephãto, cauda apro, mugitu graui, uno cornu nigro media fronte cubitorum duûm eminente. Hanc feram uiuam negant capi. Monocerotem eundem esse existimant cum ea fera quã Indicum asinum nominant. Vnde Philostratus: Asinos præterea syluestres in uicinis paludibus multos capi dicunt: esse aũt huiusmodi feris in fronte cornu, quo taurorum more generosissime pugnant. Conficere aũt Indos ex illis cornibus pocula, asseruntq; nullis morbis illo die affici, qui ex eiusmodi poculo potauerint, neq; si uulnerati fuerint dolere, & exigne etiam incolumes egredi, neq; ullis uenenis lædi, quæcũq; nocendi gratia in potu dantur: idcirco regum esse eadem pocula, & regi tantum eiusmodi feræ uenationem permitti. Hæc si uera essent, quis non inferret, reges illarum regionum, qui talibus utuntur poculis, immortales esse, cum nihil corporibus illorum posset nocere? Hac persuasione factum est, ut huius feræ cornu tantæ nostro quoq; tempore æstimationis sit, ut id plures auro, gemmisq; cæteris omnino præponant. Nescio si quispiã probatus autor nugetur feram istam capi uirginis sinu, præter unum Isidorum, qui cap. 2. duodecimi Etymol. sic scribit: Tan-

Digitized by Google

fortitudinis est, ut nulla uenantium uirtute capiatur, sed sicut asserunt qui naturas animalium scripserunt, uirgo puella præponitur, quæ uenienti sinum aperit, in quo ille omni ferocitate deposita, caput ponit, sicq; soporatus, uelut inermis capitur. Et uulgus hoc tempore persuasum, facilè hæc credit.

impetat, facile ictu eius perforetur. Viuus non uenit in hominum potestatem, & interimi quidem potest, capi non potest. ° Aquæ etiam gignunt miracula non minora. Anguillas ad trecenos pedes longas educat Ganges, quem Statius Sebosus inter præcipua miracula ait uermibus abundare, cæruleis nomine & colore. Hi bina habent brachia longitudinis cubitorum non minus senum, adeo robustis uiribus, ut elephantos ad potum uentitantes, mordicus comprehensos ipsorum manu rapiant in profundum. Indica maria P Balænas habent ultra spatia quatuor iugerum. Sunt & quos Physeteras nuncupant, qui enormes ultra molem ingentium columnarum, super antennas se nauium extollunt, hausto sq; fistulis fluctus ita eructant, ut nimbosa alluuie plerunq; deprimant alueos nauigantiū. Sola India mittit q Psitacum auem colore uiridi, torque puniceo, cuius rostri tanta duritia est, ut cum è sublimi præcipitatur in saxum, nisu se oris excipiat, & quodam quasi præsidio utatur extraordinariæ firmitatis. Caput uero tam ualens, ut si quando ad discendū plagis sit admonendus (nam studet ut quod homines loquatur) r ferrea clauicula sit uerberandus.

o ¶ Aquæ etiam gignunt.) In omnibus fermè quæ in India procreantur, mira quædam super cætera, quæ alibi proueniunt, proceritas reperitur. Id autem tam in terrigenis quàm aquaticis uerum esse, autores nobiles prodiderūt. De piscium quorundam magnitudine, quæ uel in Indiæ fluminibus uel æquoribus generantur, contentus Solinus paucis, refert tum anguillarum, tum uermium quorundam, tum deniq; Balænarum Physeterumq; insolitam & uelut monstrosam magnitudinē. In aquis, inquit Plinius, complura sunt, maiora etiam terrestribus: causa euidens, humoris luxuria. Quærit Aristot. decima problematum sectione: Cur maris animalia maiora uegetioráq; sunt quàm terræ? An, inquit, quod uis solis consumendo quæ terram ambiunt, copiam detrahit nutrimēti. Quam ob rem quæ abditam uitam agunt, uegetiora sunt. His igitur omnibus incommodis cum genus maritimum sit immune, meritò tum adolescere potest corpore ampliori et uegetiori. Quæ hic de anguilla Solinus narrat, habet ex cap. 3. noni Plinij, atq; ex cap. 15. ubi & de uermibus magnis brachiatis, quibus scatet Ganges, tractat idem autor.

p ¶ Balænas.) Græci id maris monstrum φάλαιναν uocant, dicta à uerbo βάλλω, id est, mitto, quod cæteris belluis marinis haustam aquam longius & altius iaciant & emittant. Et quando dicitur balænam habere in longitudine quatuor iugera, dicit Plinius cap. 3. lib. 18. iugeris mensuram habere in longitudine pedes 240. itaq; Balænæ longitudo est 960. pedum, unde quidam Balænas montibus æquas esse affirmant. Physeter uero ut Plinius scribit cap. 4. noni attollit se modo ingentis columnæ, altioráq; nauium uelis, diluuiem quandā eructat: dictus Physeter, ut uideri potest, ἀπὸ τῆς φύσης, id est, à folle, quod is piscis inundationem aquarum eructet, ueluti flatus è folle mitti solet. q ¶ Psitacum.) Plinius cap. 42. lib. 10. describit Psitacum in hunc modū: Super omnia humanas uoces reddunt psitaci, et quidē sermocinantes. India auem hanc mittit, Sitacen uel psitacen uocāt, uiridem toto corpore, torque tantū miniato, in ceruice distinctā. Imperatores salutat, & quæ accipit, uerba pronunciat. In uino præcipuè lasciua. Capiti eius duritia eadem quæ rostro. Hæc cum loqui discit, ferreo uerberatur radio, non sentit aliter ictus. Cum deuolat, rostro se excipit, illi innititur, leuioremq; se ita pedū infirmitate facit. Aristot. cap. 12. octaui nat. animal. sic scribit de hac aue: Omnes aues uncæ, breui sunt collo & lingua lata, aptáq; ad imitandum. Nam & Indica auis, cui nomen Psittacæ, quā loqui aiunt, talis est, & loquacior, cum biberit uinum, redditur. Pro eo uero quod à Plinio dicitur habere torquē miniatum, Solinus hic dicit illi esse torquem puniceum, quem colorem Græci nuncupant φοίνικα, qui & alio nomine latinè dicitur rutilus & spadix. Significat autem exuberantiam splendoremq; roboris. Et quando in Solino subditur: Nam studet, ut quod homines loquatur, hic est sensus & ordo uerborū: Nam studet ut ipse loquatur, quod homines loquuntur. Idem faciunt picæ: unde Plinius de eis scribit in hunc modum: Est certum picarum genus, cui expressior est loquacitas quàm psitacis: hæ adamant uerba quæ eloquuntur, nec discunt tantū, sed diligunt, meditantesq; intra semet cura ac cogitatione intentionem non occultant. Constat emori eas difficultate uerbi uictas. Vide Plinium cap. 42. & 43. libri decimi. r ¶ Ferrea clauicula.) Diminutiuum est à claua, intelligiturq; per eam uirgula, sicut & Plinius habet radium, id est, uirgam. Et quando subditur: Intra alterum ætatis suæ annum, quæ monstrata sunt,

Dum pullus est, atq; adeò intra alterum ætatis suæ annum, quæ monstrata sunt, & citius discit, & tenacius retinet. Maior paulò segnior est, & obliuiosus, & indocilis. Inter nobiles & plebeios discretionem digitorum facit numerus. Qui præstant, quinos in pede habent digitos, cæteri ternos.[s] Lingua lata, multoq; latior q̃ cæteris auibus: unde perficitur, ut articulata uerba penitus eloquatur. Quod ingenium ita Romanæ delitiæ miratæ sunt, ut Barbari Psitacos mercem fecerint.[t] Indorum nemora in tam proceram sublimantur excelsitatem, ut transiaci ne sagittis quidem possint. Pomaria ficus habent, quarũ caudices in orbem spatio sexaginta passuum extuberant. Ramorum umbræ ambitu bina stadia consumunt. Foliorum latitudo formæ Amazonicæ peltæ comparatur. Pomum eximiæ suauitatis. Quæ palustria sunt,[u] arundinem creant ita crassam, ut fissis internodijs, lembi uice uectitet nauigantes. E radicibus eius exprimitur humor dulcis ad melleã suauitatem.[x] Tylos Indiæ insula est: ea fert palmas, oleas creat, uineis abundat. Terras omnes hoc miraculo sola uincit, quod quæcunq; in ea arbos nascitur, ad septuaginta cubita in altum surgere, tantæq; craßitudinis esse, ut uix eas homines quatuor amplectantur. Porrò de ficu Indica Plinius capite 5. libri 12. sic scribit: Ficus exilia poma habet. Ipsa se semper serens, uastis diffunditur ramis, quorum pondera adeò in terram curuantur, ut annuo spatio infigantur, nouamq; propaginem faciant circa parentem in orbes, quodam opere topiario. Intra sepem eam æstiuant pastores, opacam pariter & munitam uallo arboris, decora specie subter intuenti, proculúe fornicato ambitu. Superiores eiusdem rami in excelsum emicant syluosa multitudine, uasto matris corpore, ut sexaginta paß. pleraq; orbem colligant, umbræ uero bina stadia operiant. Foliorum latitudo peltæ effigiem Amazonicæ habet, ea causa fructum integens, crescere prohibet: rarusq; est, nec fabæ magnitudinẽ excedens, sed per folia solibus coctus, prædulci sapore dignus miraculo. Arbor is gignitur circa Acesinẽ maxime amnem. Cæterũ Amazonica pelta est scuti genus breuißimi in modum lunæ iam mediæ. u ℂ Arundinem.) Plinij uerba, unde hæc Solinus transtulit, ex capite scilicet secundo libri septimi, sunt hæc: Arundines uero tantæ proceritatis, ut singula internodia alueo nauigabili ternos interdum homines ferant. Quod autẽ dulcis humor ex radicibus eius exprimitur, significatur saccarum. Vnde Plinius cap. 8. duodecimi: Saccaron & Arabia fert, sed laudatius India. Est autem mel in arundinibus collectum, gummiũ modo candidum &c. Dioscorides in secundo uocat id glaciati mellis genus, quod in India prouenit et Arabia, quæ Felix cognominatur, collectum in arundinibus et salium modo concretum, dentibusq; fragile. Hodie uero saccarum quoq; abunde prouenit in Aegypto, Cypro, Creta, Rhodo, ac quibusdam Italiæ locis. Apud ueteres nullus eius nisi in medicinis usus fuit: hodie uero qui gulæ student, nullum epulum delicatum putant, nisi saccaro cõditum fuerit. x ℂ Tylos.) De hac insula scribit Plinius cap. 11. duodecimi: Fert eadem, inquiens, palmas, oleas ac uites, & cum reliquo pomorum genere ficos. Nulli arborum folia ibi decidunt, rigaturq; gelidis fontibus, et imbres accipit. Hanc insulã in sinu Arabico Theophrastus cap. 9.

s ℂ Lingua lata.) Aristot. cap. 12. secundi nat. animal. sic scribit de linguis auium: Lingua auibus est, sed uariè: alijs enim longa, alijs breuis, alijs lata, alijs angusta. Omnium maximè animalium post hominem literas proferre nonnulla auium genera queunt, uidelicet ea præcipuè quibus lingua latior est. Scribit & Auicenna sexta Fen tertij canonis, linguam quæ plurimum lata sit, aut parua nimium, penitus ineptam esse ad uocis articulatæ formationẽ. Aptißimam aũt eam linguam esse, quæ in sua longitudine magnitudineq; commensurata fuerit, quæue subtilis iuxta extremitatem exteriorem suam. Linguæ autem substantiam esse carnem mollem albamq;, quam uenas paruas, sanguineas, obq; eius calorem rubras intrare confirmat. Differt tamen hominis uox à cæterorum animalium uoce, quod hominis uox articulata sit, & quæ ex mente proficiscatur loquentis. t ℂ Indorum nemora.) Mira paßim de Indorum arboribus scribuntur ab autoribus, quæ etiam in tantam surgunt celsitudinẽ, ut sagittæ iactu non possint superari. Plinius causas refert in ubertatem soli, temperiem cœli, & aquarum abundantiam. Diodorus Siculus 17. Bibliothecæ uoluminẽ, ait has Indiæ arbores ad septuaginta cubita in altum surgere, tantæq; craßitudinis esse, ut uix eas homines quatuor amplectantur. Porrò de ficu Indica Plinius capite 5. libri 12. sic scribit: Ficus exilia poma habet. Ipsa se semper serens, uastis diffunditur ramis, quorum pondera adeò in terram curuantur, ut annuo spatio infigantur, nouamq; propaginem faciant circa parentem in orbes, quodam opere topiario. Intra sepem eam æstiuant pastores, opacam pariter & munitam uallo arboris, decora specie subter intuenti, proculúe fornicato ambitu. Superiores eiusdem rami in excelsum emicant syluosa multitudine, uasto matris corpore, ut sexaginta paß. pleraq; orbem colligant, umbræ uero bina stadia operiant. Foliorum latitudo peltæ effigiem Amazonicæ habet, ea causa fructum integens, crescere prohibet: rarusq; est, nec fabæ magnitudinẽ excedens, sed per folia solibus coctus, prædulci sapore dignus miraculo. Arbor is gignitur circa Acesinẽ maxime amnem. Cæterũ Amazonica pelta est scuti genus breuißimi in modum lunæ iam mediæ. u ℂ Arundinem.) Plinij uerba, unde hæc Solinus transtulit, ex capite scilicet secundo libri septimi, sunt hæc: Arundines uero tantæ proceritatis, ut singula internodia alueo nauigabili ternos interdum homines ferant. Quod autẽ dulcis humor ex radicibus eius exprimitur, significatur saccarum. Vnde Plinius cap. 8. duodecimi: Saccaron & Arabia fert, sed laudatius India. Est autem mel in arundinibus collectum, gummiũ modo candidum &c. Dioscorides in secundo uocat id glaciati mellis genus, quod in India prouenit et Arabia, quæ Felix cognominatur, collectum in arundinibus et salium modo concretum, dentibusq; fragile. Hodie uero saccarum quoq; abunde prouenit in Aegypto, Cypro, Creta, Rhodo, ac quibusdam Italiæ locis. Apud ueteres nullus eius nisi in medicinis usus fuit: hodie uero qui gulæ student, nullum epulum delicatum putant, nisi saccaro cõditum fuerit. x ℂ Tylos.) De hac insula scribit Plinius cap. 11. duodecimi: Fert eadem, inquiens, palmas, oleas ac uites, & cum reliquo pomorum genere ficos. Nulli arborum folia ibi decidunt, rigaturq; gelidis fontibus, et imbres accipit. Hanc insulã in sinu Arabico Theophrastus cap. 9.

Digitized by Google

quarti de historia plantarum esse scribit.

y ℂ Caucasus.) Scribunt Cosmographi Taurum montẽ ex Caucaso esse, et alios item permagnos mõtes, qui pro uarietate gentium à quibus incoluntur, nomina uariant. Nihil uero in eo nasci præter terebinthũ & silphium, Aristobolus autor est, et nihilominus multos in eo incolas esse, magnamq; pecudũ & armentorum uim ibidem pasci. Philostratus uero in principio secundi uitæ Apollonij asserit ex Caucaso monte iucundũ aromatum odorem sentiri, eamq; ob causam pantheris eum montem refertum tradit. Pantheræ enim plurimum aromatibus delectantur. Et uerum quidem est quod ea parte, qua Caucasus meridiem aspicit, frugifer est, altera autẽ fronte qua Scythiam prospicit, maximè asper & incultus est. Vnde & memoratus Philostratus ultrà scribit: In montis Caucasi præruptis lateribus arbores è quibus thus distillat procerimas nasci, & aromatum alias multas species, inter quas & piperis arbores esse, quod tanquam agricolæ genus simiarum colit, quæ à Græcis πίθηκοι appellãtur. Passim arbores quæ piper gignunt, iuniperis nostris similes: quanquam in fronte Caucasi solibus opposita, gigni tantum eas aliqui tradidere. Piper uero, ut dictum est, nascitur in extremis præruptisq; locis, hominum generi inaccessibilibus, ubi simiarum multitudo montis cauernas et omnia foramina incolit. Eas autem maximi faciunt Indi, quoniam piperis, ut sic dicam, uindemiatrices sunt: quapropter & armis & canibus, leones & cæteras feras ab ipsis arcent. Quod aũt ad piperis collectionẽ attinet, sic se habet: Accedentes Indi ad arbores, quæ in parte montis infima nascuntur, fructusq; ab illis decerpentes, paruas quasdam sub arboribus areas faciunt, ubi piper congerunt, quasi casu illic ipsum proijcientes, ceu rem neglectam et minimi ab hominibus existimatã: circunstantes uero atq; in auijs abditæ simiæ talia desuper aspiciẽtes, ubi nox aduenit Indorum opus imitatæ, auulsos arborum ramusculos in areas, quas diximus, conferunt: Indi autem, ubi dies illuxit, piperis aceruos asportant, quos nihil laborantes sed dormientes acquisierunt. De pipere longo, albo & nigro Dioscorides sic scribit cap. 393. secundi: Piper, inquit, arbor esse traditur in India breuis, fructu inter initia oblongo, effigie siliquarum, quæ collectæ piper longum uocantur: interius quiddam milio tenui simile est, quod quidem si consummatũ sit, piper fit. Hoc igitur temporibus suis dehiscens pandensq; sese, racemulos fundit, ferentes qualia ipsi nouimus piperis grana, è quibus acida & antequã matureſcant, decerpta, candidum piper appellant. z ℂ Hebenum.) Scribunt alij autores hebenum nedum in India, uerum & in Aethiopia inueniri. Vide Dioscoridem cap. 137. primi, & Herodotum libro tertio. Scribit Theophrastus in fine noni de historia plantarum, Hebeni lignum aspectu buxo simile esse, sed decorticatum nigerrimũ reddi. Vtile, inquit, oculis ad cotem tritum. Huius duo genera constant, alterum materie laudatum pulchrumq;, alterum uile uitiatumq;. Rarum quod præstantius. Plinius cap. 41. decimiſexti scribit: Spississimam ex omni materie, ideo & grauissimam iudicari hebenum & buxum, graciles natura, neutra in aquis fluitat. Tradit ibidem, hebenum non sentire cariem. Scribit & Auicenna eam hebenum meliorem esse, quæ nigra æqualisq; sit, & in qua lineæ minimè reperiantur, quæq; tactu suo cornu tornatili sit persimilis, plurimum compacta ac solida, quæue mordax sit, constringensq; gustantis linguam, exq; ea super carbonem posita, bonus, acutus tamẽ progrediatur odor. Est huius arboris lignum omne atq; mediale eadem fermè facie: hoc est, omnes hebeni partes tam exteræ quàm medullaceæ similes sunt Gagati lapidi. Ex ijs enim arboribus quæ medullas certe habent, alijs carnosa medulla est, alijs lignosa, alijs membranis similis. Carnosa uiti, fico, punicæ, sambuco, ferulæ: lignosa larici, abieti, pino: his durior atq; spissior corno, ilici, robori, cytiso, moro, hebeno, cedri. De lapide Gagate habes suprà cap. 35. Quod autem in materia hebenina noxius liquor contineri non

scitur, nunquam caret folio. Mons y Caucasus inde incipit, qui maximam orbis partem perpetuis iugis penetrat. Idem fronte qua sole est obuersus, arbores piperis ostentat, quas ad iuniperi similitudinem diuersos fructus edere assueuerant. Eorum qui primus erumpit, uelut corylorum fimbria, dicitur piper longũ: quod incorruptum est, piper album: quorum cutem rugosam & torridã calor fecerit, piper nigrum: qui demum caducus torretur feruido sole, uocamẽ trahit de colore. At quod ex ipsa arbore stringitur, ut est, album piper dicitur. Sed ut piper sola India, ita & z Hebenum sola mittit, nec tamen uniuersa, uerum exigua sui parte syluis hoc genus edit. Arbor est plerunq; tenuis, & frequentior, uimine raro in crassitudinem caudicis extuberata, hiulco cortice, & admodum reticulato, dehiscẽtibus uenis, adeò ut per ipsos sinus pars intima uix tenui libro cõtegatur. Lignum omne atq; mediale eadem fermè & facie & nitore, qui est in lapide Gagate. Indi reges ex eo sceptra sumunt, & quascunq; deorum imagines

non niſi ex hebeno habent. Iidem ferunt materia iſta liquorem non contineri noxium, & quicquid maleficũ fuerit, tactu eius auerti. Hac gratia pocula ex hebeno habent. Ita nihil mirũ ſi peregre ſit in precio, quo etiam ipſi i quibus prouenit, honorantur. Hebenum ex India Romę Mithridatico triumpho primum Magnus Pompeius exhibuit. Mittit India & [a] calamos odoratos, potentes aduerſum inteſtinæ ægritudinis incõmoda. Dat & multa alia fragrantia, mirifici ſpiritus ſuauitate grata. Indicorum lapidum [b] in Adamantibus dignitas prima, utpote qui lymphationes abigant, uenenis reſiſtant, pauitantiũ uanos metus pellant. Hæc primum de iſs prædicari oportuit, quæ reſpicere ad utilitatem uidebamus. Nũc reddemus, quot, quæue Adamantum ſint ſpecies, & quis color cuiq; eximius. In quodam cryſtalli genere inuenitur materia, in qua naſcitur ad aquæ ſimilis ſplendorem liquidiſſimum, in mucronem ſexangulum utrinq; ſecus leuiter turbinatus, nec unquã ultra magnitudinem nuclei auellanæ repertus. Huic proximus in excellentiſſimo auro deprehenditur pallidior, ac magis ad argẽti colorem renitens. Tertius in uenis Cypri apparet, propior ad æream faciem, & plurimũ ualet in medicamine, qui Siderites appellatur. Quartus in metallis ferrarijs legitur, pondere cæteros antecedens, non tamen & poteſtate. Nam & hic, & qui in Cypro deprehenduntur, frangi queunt, pleriq; etiam Adamante altero perforantur. At illi quos primos diximus, nec ferro uincuntur, nec igni domantur. Veruntamen ſi diu ſanguine hircino macerentur, nec aliter, quàm ſi calido, uel recenti, uel malleis aliquot ante fractis, & incudibus diſſipatis, aliquando cedunt,

poſſit, multa ſimilia in rerum natura inueniuntur, quale eſt, quod Stygis aqua tam præſentis ueneni eſſe dicitur, ut non niſi mularum ungulis contineri queat. Item ſi uas fiat ex hederæ ligno, uina transfluunt ac remanet aqua, ſi qua mixta fuerit:

a ¶ Calamos odoratos,) Intelligit Solinus calamum aromaticum. Habet aũt hic calamus nomen ex ſimilitudine calami uſualis. De hoc Dioſcorides cap. 17. libri primi ſic ſcribit: Calamus odoratus ex India eſt, præcipua bonitas rufo, geniculis frequentibus, & qui confractus in aſſulas minutas diſſiliat, plenis araneo fiſtulis, ſubalbidus, in cõmanducando glutinoſus, adſtringensq; linguam guſtu ſubdari: urinam potus elidit, eoq; cum gramine aut apij ſemine incoctus, ſubſtillo, hydropi, renibus ruptis, conuulſis, bibendus præcipitur. Menſes quoq; admotu potuq; detrahit, tuſſi euadporatus per ſe aut cum reſina terebinthina, fumo per fiſtulam attracto in os, medetur &c. *b ¶ In Adamantibus.)* Conſtat Adamantibus ex natiua duritie nomen inditũ, quod ſcilicet ob eius inſuperabilem duritiem uix frangi poſſit. Sumptum eſt autem nomen ab α priuatiua particula, & δαμάζω, quod domo et ſupero ſignificat: hinc Adamas indomabilis eſt dictus. Vis eius eſt, dicit Plinius, ut uenena irrita faciat, lymphationes abigat, metusq; uanos expellat à mente, & ob id quidã Anchiten uocauerunt, ἄγχος enim apud Græcos angorem ſignificat. Porrò differentiæ Adamantum ſumuntur interdum ex locis in quibus proueniunt, aliquãdo ex colore eorum, ſæpe ex habitu & forma, quin & uarij eorum effectus, non raro aliam arguunt ſpeciem & naturam. Hinc fit ut Adamas cryſtallo plurimum conſimilis ſit, quando eodem loco reperitur ubi criſtallus prouenit. Vnde Plinius: Indici non in auro naſcentis, ſed quadam cryſtalli cognatione: ſiquidem & colore translucido non differt, & laterum ſexangulo leuore turbinatus in mucronem &c. Huic uero proximus eſt qui in auro excellentiſſimo deprehenditur, quem Plinius Arabicum appellat, et ſuprà dicto minorem eſſe perhibet. Incudibus ij deprehenduntur, ita reſpuentes ictum, ut ferrum utrinq; diſſultet, incudes etiam ipſæ diſſiliant: quippe duritia inenarrabilis eſt, ſimulq; ignium uictrix natura & nunquam incaleſcens, unde & nomen indomita uis græca interpretatione accepit. Sunt deinde duo alia Adamantis genera, quæ Solinus hic præterit, de quibus Plinius ſic ſcribit cap. 4. lib. ultimi: Vnum ex ijs, inquit, uocant Cenchron, quod eſt milij magnitudine: alterum Macedonicum in Philippico auro repertum, & hic eſt cucumi ſemine par. Poſt hos Cyprius uocatur in Cypro repertus, uergens in æreum colorẽ, ſed in medicina efficaciſſimus. Poſt hunc eſt Siderites ferrei ſplendoris, qui ſcilicet in ferrarijs metallis legitur, pondere ante cæteros, ſed natura diſſimilis, nam & ictibus frangitur, & alio Adamante perforari poteſt, quod & Cyprio euenit. Primi uero ferro domari non poſſunt. Vnde Plinius: Siquidem illa inuicta uis duarũ uiolentiſſimæ naturæ rerũ, ferri, igniſq; contemptrix, hircino rumpitur ſanguine, ac nec aliter quàm recenti calidoq; macerata: & ſic quoq; multis ictibus, tunc etiam

atq; in particulas diſſiliunt: quæ fragmenta ſcal-
ptoribus in uſum inſigniendæ cuiuſcunq; mo-
di gemmæ expetuntur. Inter Adamantem &
[c] Magnetem eſt quædam naturæ occulta diſſen-
ſio, adeò ut iuxtà poſitus non ſinat Magnetem
rapere ferrum: uel ſi admotus Magnes ferrum
traxerit, quaſi prædã quandã, quicquid Magne-
ti hæſerit, Adamas rapiat atq; auferat. [d] Lych-
niten deinde fert India, cuius lucis uigorem fla-
grantia excitat lucernarum, qua ex cauſa λυχνί- 19
της Græci uocauerunt. Duplex ei facies, aut in
purpuream emicat claritatem, aut meracius ſuf-
funditur cocci rubore. Per omne intimũ ſui, ſi
quidem pura ſit, inoffenſam admittit perſpicui-
tatem. At ſi excanduit radijs ſolis incita, uel ad
calorem digitorum attritu excitata eſt, aut pa-
learum caſſa, aut chartarum fila ad ſe rapit, con-
tumaciter ſcalpturis reſiſtens. Ac ſi quando in-
ſignita eſt, dum ſigna exprimit, quaſi quodam
animali morſu partem ceræ retentat. [e] Beryllos 20
in ſexangulas formas Indi atterunt, ut hebetem
coloris leuitatem, angulorum repercuſſu exci-
tent ad uigorem. Beryllorum genus diuiditur
in ſpeciem multifariam. Eximij interuirente
glauci & cærulei temperamento, quandam præ-
ferunt puri maris gratiam. Infra hos ſunt Chry-
ſoberylli, qui languidius micantes aurea nube
circunfunduntur. Chryſopraſos quoq; ex auro
& porraceo mixtam lucem trahentes, æquè Be-
ryllorum generi adiudicarunt. Hyacinthizon- 39
tas, ſcilicet qui hyacinthos propè referant, &
ipſos probant. Eos uero qui Cryſtallo ſimiles,
capillamentis intercurrentibus obſcurant (hoc
enim uitio illorum nomen eſt) ſcientiſſimi lapi-
dum plebi dederunt. Indici reges hoc genus
gemmarum in longiſſimos cylindros amant
fingere, eoſq; perforatos ad elephantorum ſe-
tis ſubligantes, monilia habent, aut plerunq; ex
utroq; capite inſertis aureis umbilicis, ut mar-
centem faciem ad nitelam incendant pinguio- 40
rem, quò per induſtriam metallo hinc inde ad-
dito, fulgentiorem trahant lucem.

*præterquam eximias incudes malleoſq; fer-
reos frangens. Hinc Adamãtis duritia abijt
in prouerbium, ut Adamante durior appel-
letur homo, qui à propoſito flecti nequit.*

*c ℂ Magnetem.) Scribit Plinius Nicandri teſtimonio, Magnetem fuiſſe ab
inuentore ſortitum nomen. Lucretius uero
putat nomen habere à patria, hoc eſt, Ma-
gneſia. Vocatur quoq; idem lapis Hercu-
leus, uel ab Heraclia Ponti regione ubi pro
uenit, uel quod is lapis Herculeis, id eſt,
maximis uiribus præditus ſit. Ab effectu
quoq; Siderites dicitur, quod ad ſe ferrum
trahat: Græci enim σίδηρον ferrũ dicunt.
Sunt tamen qui dicunt Magnetem quinq;
habere genera, quam diuerſitatem à locis
in quibus prouenit, trahit. Diogenianus ait
uerũ Magnetem ſic argento ſimilem eſſe,
ut ſæpe aſpicientes fallat. Eum aũt lapidem
qui ferrum trahit, non Magnetem dici,
ſed Heracleon potius appellandum. Huius
autẽ miranda eſt uis, ut pars una trahat in
aquilonem, oppoſita uero in Auſtrum: &
quod mirabilius eſt, ſi idem lapis in centum
particulas comminuatur, in ſingulis aiunt
deprehendi hanc duplicem uim. Eam rem
ſatis prodit inſtrumentũ ſolare, quod Com
pàſſum uocant, quo nullum cõmodius uti-
liusúe hucuſq; pro uiatoribus inuentum eſt.
Nam reliqua omnia ſolaria circa meridiem
nos fallere poſſunt, propter inſenſibilẽ ſolis
ſupra horizontem aſcenſum et deſcenſum.*

*d ℂ Lychniten.) Vocant Græci
λύχνον lucernam, & inde Lychnites ap-
pellatur à lucernarum accenſarum præci-
pua gratia. Naſcitur ſecundum Plinium
circa Orthoſiam, totaq; Caria ac uicinis lo
cis: ſed probatiſſima in Indis, quam quidam
remiſſiorem carbunculum eſſe dixerunt.*

*e ℂ Beryllos.) Eſt Beryllus lapis
pallidus, tranſparens, à gente apud quam
prouenit, nomen habens. Plinius capite 5.
lib. 37. inquit: Eandem multis naturã aut
certe ſimilem habere Berylli uidentur, in India originem habẽtes, raro alibi reperti. Poliuntur omnes ſexangula
figura artificum ingenijs, quoniã hebeſcunt, ni color ſurdus repercuſſu angulorum excitetur: aliter enim politi,
non habent fulgorem eundem. Probatiſſimi ſunt ex his, qui uiriditatem puri maris imitantur. Proximi qui uo
cantur Chryſoberylli, & ſunt paulò pallidiores, ſed in aureum colorem exeunte fulgore. Vicinum genus huic eſt
pallidius, & à quibuſdã proprij generis exiſtimatur, uocaturq; Chryſopraſus. Quarto loco numerantur Hya
cinthizontes. Quinto, quos Heroides uocant. Poſt eos autem Cerini, ac deinde Oleagini, hoc eſt, colore olei. Po
ſtremi Cryſtallis ferè ſimiles: hi capillamenta habent, ſordeſq;, alioquin euanidi, quæ ſunt omniũ uitia. Indi mi
rè gaudent longitudine eorum, ſoloſq; gemmarum eſſe prædicant, qui carere auro malint, & ob id perforatos
elephantorum*

elephantorum setis religant, & alios conuenit non oportere perforari, quorum sit absoluta bonitas, umbilicis statim ex auro capita comprehendentibus: ideoq; cylindros ex ijs facere malunt quàm gemmas, quoniam est summa cõmendatio in longitudine. Quidam & anguloſos putant ſtatim naſci, & perforatos gratiores fieri medulla candoris exempta, additoq; auro, repercuſſa aut omnino caſtigata cauſa perſpicuitatis ad craſſitudinem. Cæterum Chryſopraſus nomen habet ab auro & porri ſucco: eſt enim Græcis πράσον porrum. Verum quædam Solini exemplaria habent hic Chryſopaſſos: Chryſopaſſus autem latinè interpretatur ſparſus, uel uarius auro. Et Hyacinthizontes ſunt Hyacinthi, quaſi zona & cingulo quodam circunligati. Cylindrum uero Græci uocant quicquid teres & oblongum fuerit: nam κυλίνδειν græcè uoluere dicitur, unde lapidi nomen datum, à forma terete & oblonga.

De Taprobane inſula, & qua ratione primum innotuerit: qualis illic nauigatio, quis gentis eius mos in rege eligẽdo. Item de conchis, margaritis, unionibus. Cap. LXVI.

TAprobanen inſulam, antequam [a] temeritas humana exquiſito penitus mari fidem panderet, diu orbem alterum putauerunt, et quidẽ eum quem habitare [b] Antichthones crederentur. Verum Alexandri Magni uirtus ignorantiam publici erroris non tulit ulterius permanere, ſed in hæc uſq; ſecreta propagauit nominis ſui gloriam. Miſſus igitur Oneſicritus præfectus claſſis Macedonicæ, terrã iſtam quanta eſſet, quid gigneret, quomodo haberetur, exploratam notitiæ noſtræ dedit. [c] Patet in longitudinẽ ſtadiorum ſeptem millium, in latitudinem quinq; milliũ. Scindit amne interfluo. Nam pars eius beſtijs & elephãtis repleta eſt, maioribus multò quàm fert India. Partem homines tenent. Margaritis ſcatet, & gemmis omnibus. Sita eſt [d] inter ortũ & occaſum. Ab Eoo mari incipit, prætenta Indiæ. A Praſiana Indorum gente, dierum uiginti primò in eam fuit curſus, ſed cum papyraceis & Nili nauibus illò pergeretur: mox curſu noſtrarum nauium ſeptem dierum iter factũ eſt. [e] Mare uadoſum interiacet altitudinis non amplius ſenum paſſuum, certis autem canalibus adeò altum, adeò depreſſum, ut nullæ unquam ancoræ ad profundi illius ima potuerint peruenire. Nulla in nauigando ſyderum obſeruatio. Nam neque [f] ſeptentriones illic conſpiciuntur,

SCHOLIA CAP. LXVI.

Scribit Ptolemæus hanc inſulam orientalem, olim Simudi inſulam fuiſſe dictam, poſtea Salycam, eosq; qui eam habitant Salos nuncupatos: noſtro uero æuo uocant eam Samatram. Et quoniã multum diſtat ab alijs terris, factum eſt ut de eius ſitu, magnitudine, ac incolarũ moribus plurimum diſcrepent autores. a ℂ Temeritas.) Temeritatem uocat audaciam illam, qua primi homines fragili ligno commiſerunt uitas ſuas inſulcando tempeſtuoſo mari. Vnde Seneca Tragœdus in Medæa: Audax nimium, qui freta primus Rate tam fragili perfida rupit, Terrasq; ſua poſt terga uidens, Animam leuibus credidit auris &c.

b ℂ Antichthones.) Dictio compoſita ab ἀντὶ contra, & τίθημι pono. Vocant autẽ Græci Antichthonas eos qui nobis antipodes ſunt, hoc eſt, aduerſis nobis ueſtigijs incedunt, quales ſunt qui ex diametro in ſuperficie terræ habitant, ut ſunt Hiſpani & Indi. c ℂ Patet in longitudinem.) Taprobanen inſulam nedum Oneſicritus, uerum & alij plures adierunt, nempe Megaſthenes, Eratoſthenes, Nearchus, & alij multi. De magnitudine & ſitu eius uide Strab. lib. 15. Nos ſecuti Ptolemæum, pinximus eam in Aſiæ tabulam, ut ab illo eſt deſcripta, parte meridionali æquatorẽ attingens. d ℂ Inter ortum & occaſum.) Plinius ſic ſcribit: Incipit ab Eoo mari inter ortum occaſumq; ſolis Indiæ prætẽta, & quondã credita uiginti dierum nauigatione à Praſiana gente diſtare: mox quia papyraceis nauibus armamentisq; Nili peteretur ad noſtrarũ nauium curſus, ſeptem dierum interuallo taxato. Strabo 15. lib. Geographiæ dicit eam diſtare à cõtinenti uiginti dierum nauigatione, ſed naues uelorum uitio male nauigare. e ℂ Mare uadoſum.) Verba Plinij ſic habent: Mare intereſt uadoſum, ſenis non amplius altitudinis paſſibus, ſed certis canalibus adeò profundum, ut nullæ ancoræ ſidant: ob id nauibus utrinq; proræ, ne per anguſtias aluei circumagi ſit neceſſe. De profunditate maris ſcribit Plutarchus in Paulo ſic: Dicunt Geometræ neq; altitudinem montis, neq; profunditatẽ maris ultra decem ſtadia protendi. Eſſe præterea in mari planicies, montes, uallesq;, nõ ſecus atq; in terra: & hinc euenit, ut alibi uadoſum

nec Vergiliæ unquam apparent. g Lunam ab octaua in sextamdecimam tantum supra terrã uident. Lucet ibi h Canopos, sydus clarum & amplissimum. Solem orientem dextra habent, occidentem sinistra. Obseruatione itaq; nauigandi nulla suppetente, per quam ad destinata pergentes locum capiant, uehũt alites, quarum meatus terram petentium, regendi cursus magistros habent. i Quaternis non amplius mensibus in anno nauigatur. Aduscq; Claudij prin- 10
patum de Taprobane hęc tantum noueramus: tunc enim fortuna patefecit scientiæ uiam latiorem. Nam libertus Annij † Plocami, qui tũc †Plocanij
rubri maris uectigal administrabat, Arabiam petens, aquilonibus præter Carmaniã raptus, quintodecimo demum die appulsus est ad hoc littus, portumq; inuectus, qui Hippuros nominatur. Sex deinde mensibus sermonem perdoctus, admissusq; ad colloquia regis, quæ comperat, reportauit: stupuisse scilicet regem pecu- 20
niam, k quæ capta erat cum ipso, quod tametsi signata disparibus foret uultibus, parem tamen haberet modum ponderis. Cuius æqualitatis contemplatione, cum Romanam amicitiam flagrantius concupisceret, Rachia principe legatos aduscq; nos misit, à quibus cognita sunt
uniuersa. Ergo † ijdem homines corporũ ma- †inde
gnitudine alios omnes antecedunt. Crines fuco imbuunt, cæruleis oculis, truci uisu, terrifico sono uocis. Quibus immatura mors est, in 30

sit mare, alibi profundũ. f ℂ *Septentriones.) Constellatio est septem stellarum, circulum motu suo circa polum Arcticum describentium: & quia figura eius similis uidetur plaustro, antiqui Græcorum ἅμαξαν, id est, plaustrum appellauerunt, ab Astronomis uero ursa maior nominatur. Si hoc itaq; sydus in Taprobane insula uideri nequit, præsertim cum meridiei angulum tenet, necesse est ut ea insula non sub æquatore, sed longe ultra capricorni tropicum situm habeat. Et quãdo Solinus addit, nec Vergilias ibi apparere, id nulla potest probari ratione, nisi Taprobanen posuerimus sub polum Antarcticum, id quod incõueniens quoq; est. Nam Vergiliæ, quæ & Pleiades, locum habent in Tauro, & ab æquatore ultra uiginti gradus non declinant. Ergo si à polo Antarctico 22. aut 23. gradibus recesseris, incipiunt iam eminere supra horizontem septem Vergilianæ stellæ. Si triginta gradibus discesseris à memorato polo, eleuabitur hæc constellatio in illo loco decem gradibus: si quadraginta, uiginti &c. Hæc ex sphæra materiali notiora sunt, quàm ut hic oporteat multa de his disserere. Vocantur proinde hæ stellæ Vergilianæ, quod earum ortus matutinus ostendat finem ueris. Nam cum in fine Tauri situm habeant, & sol suo motu signum Tauri & signum Geminorũ pertransierit atq; initium Cancri apprehenderit, relinquũtur Vergilianæ integro signo & amplius post solem, hoc est, ad occasum solis, si sol sit in oriente, & sic fit ut eo tempore Pleiades oriantur paulò ante solis exortum.* g ℂ *Lunam ab octaua.) Sensus est, Lunam uident post primã quartam usq; ad alterum diem oppositionis. Sed quare non eadem ratione luna uidetur ab oppositione usq; ad alteram quartam? Hæc ergo uel non sunt uera, aut fit aliqua occulta locorum ratione, ut luna post oppositionem non uideatur.* h ℂ *Canopos.) Secundum descriptionem Ptolemaicam hæc stella declinat ab æquatore 50. gradibus, ab ecliptica uero 70. gradibus, & ob id mergitur nobis Basiliensibus sub horizonta octo gradibus, Romanis uero duobus, Siculis est in horizonte, Carthaginensibus uero emincre potest ferè duobus gradibus supra horizonta. Videri ergo potest per totam Africam, Aegyptum, Arabiam, Syriam, Babyloniam, & ubi poli Arctici altitudo nõ excedit quadragesimum gradum. Non itaq; est mirum, quod Canopos lucet in Taprobane insula meridiana, cum & citra tropicum Cancri uideri* 40
possit. Quod uero sequitur in Solino de solis ortu et occasu, quod sol in ea insula oriatur ad dextrã, & occidat ad sinistrã, nulla probari potest ratione, nisi ortũ et occasum ad diuersa uelis referre tempora, sed tunc nobis quoq; aquilonaribus sol orietur æstiuo tempore ad dexterã & hyberno tẽpore ad sinistram. Id certissimũ est, quo latitudinis pũcto sol mane oritur, eodẽ puncto uespere occumbit, nisi quantũ solis diurnus motus declinationẽ uel auxerit uel minuerit, quod tamen ultra 24. minuta fieri non potest. i ℂ *Quaternis mensibus.) Plinius dicit ternis: est ergo in alterutro mendũ.* k ℂ *Quæ capta erat.) Sunt qui legũt, rapta, non capta, quod Annij Plocanij libertus nõ captus fuerat apud eos, sed Aquilonibus raptus, inquit Plinius, præter Carmaniam quintodecimo die Hippuros portũ eius inuectus, hospitali regis clementia, sex mensiũ tempore imbutus alloquio &c. Rapta igitur fuit pecunia, sicut & ipse, ab Aquilonibus. Ea autem pecunia disparibus fuit signata uultibus atq; inscriptionibus, licet ponderis eiusdem. Varietas illa uultuum & inscriptionum, usq; in hodiernũ diem in cupreis uidetur*

[l]annos centum ætum trahunt. Alijs omnibus annosa ætas, & penè ultra humanam extenta fragilitatem. Nullus aut ante diē, aut per diem [m]somnus. Noctis partem quieti destinant. Lucis ortum uigilia anteuertunt. Aedificia modicè ab humo tollunt. [n]Annona semper eodem tenore est. Vites nesciunt. Pomis abundant. Colunt Herculem. [o]In regis electione non nobilitas prævalet, sed suffragium uniuersorum. Populus enim eligit spectatum moribus, & inueteratæ clementiæ, & iam [p]annis grauem. Sed hoc in eo quęritur, cui liberi nulli sint. Nam qui pater fuerit, etiam si uita spectatus sit, non admittit̄ ad regnādum. Ac si fortè dum regnat, pignus sustulit, exuit̄ potestate. Idcò eò maximè custoditur, ne fiat hæreditariū regnum. Deinde etiam si rex maximā prętert æquitatē, nolunt ei [q]totum licere. Quadraginta ergo rectores accipit, ne in causis capitū solus iudicet. Et sic quoq; si displicuerit iudicatum, ad populum prouocatur, à quo, datis iudicibus septuaginta, ferṫ sententia, cui necessariò acquiescitur. [r]Cultu rex

uidetur nomismatibus, quæ passim in Germaniæ nostræ terra, præsertim cis Rhenū inueniuntur. Hanc uarietatē & idem in ea pondus cum aduertisset rex Taprobanæ, solicitatus ad amicitiam, legatos quatuor misit, principe eorū Rachia, ad Romanos, qui uniuersa discerent et animaduerterēt in peregrina regione &c. l ¶ *In annos centum.*) *Id optimæ loci dispositioni tribuendum est, ut hi qui loca calida incolunt, diutius uiuant quàm qui frigida habitant. Causa huius putatur, quod illi sint ficciore natura, hi humecta magis. Quæ autē siccior a sunt, firmiora diuturnioráq; esse manifestum est. Cæterum extenditur ut in plurimum humana fragilitas usq; ad septuagesimum annum, & deinceps est labor & dolor. Vnde et Physici uiuendi metā signant, cum decas coniungitur perfecto numero ἑπτάς, id est, aut decies septem, aut septies decem computantur anni. Hoc uitæ humanæ perfectum numeratur spatium: quod si quis excesserit, ab omni officio uacuus, soli exercitio sapientiæ uacat, & omnem usum suum in suadendo habet, aliorum munerum uacatione reuerendus. Loci itaq; dispositionibus incolarumq; complexionibus tribuendum, si uel in Taprobane insula, uel in alijs locis, memoratū terminum homines uiuendo excedant.* m ¶ *Somnus.*) *Id non est intelligendū de omni hominum ætate, cum constet somnum multum esse in infantia, quod ea ætas sit plurimum humecta, etiam naturali humore, & è diuerso in senectute sit somnus modicus, quod uitalis humor sit longæuitate siccatus.* n ¶ *Annona.*) *Ob soli fertilitatem Taprobanæ incolæ nullam sentiunt caritatem, sed annuus prouētus uictualium illis semper in eodem tenore est. Quod autem Herculem pro deo colere dicuntur, quidam tradunt illos ob id facere, quod Hercules post subactam à se Indiam, etiam in Taprobanen nauigarit. Alij putant, quod ex sola audita fama gestorum eius, cœperint illum colere pro deo.* o ¶ *In regis electione.*) *Est aurea illa Theodosij Imp. sententia, Virtute decet non sanguine niti. Docet & Aristot. libro quinto Politicorum, oportere principem qui alijs præsit, erga dei religionem uehementer affici. Minus enim formidabunt populi ne quid contra iustitiam fiat, si religioni deditum illum existimabunt, deiq; timorem habere: quin & minus contra illum audebunt insurgere, quasi deum habeat propitium & fauentem. Et quantum attinet ad mores, quēadmodum princeps alijs præstat dignitate, ita cum moribus uirtutibusq; omnibus præstare conuenit, præsertim quod eius facta sint omnibus palàm, nec secretum dari possit regalibus uitijs. Et quod in Solino subditur de inueterata clementia, Seneca quoq; his uerbis confirmat: Nullum clementiam magis quàm regem ac principem decet: ista enim uirtus magnis uiris decori & gloriæ est. Alioquin pestifera uis est, ualere ad nocendum. Illius demum magnitudo stabilis fundataq; est, quem omnes tam supra se quàm pro se sciunt.* p ¶ *Annis grauem.*) *Ad magnarum rerum gubernationem requiritur tum sapientia, tum multarum rerum experientia, quæ sola in annosis inuenitur hominibus. Vnde cautum erat lege apud Romanos, ne quispiam ante trigesimum annum aut consul efficeretur, aut triumphum duceret. Obsunt præterea non raro Reipub. principum liberi. Tantum enim est parentum erga liberos suos amoris uinculum, ut eos etiam cum iactura sæpe maxima aliorum conentur extollere. Existimant enim principes non paruum infelicitatis genus, si priuatos reliquerint, quos ipsi in summo honore genuissent. Quibus ergo curæ est ne fiat hæreditarium regnum, prudenter eum regem eligunt, cui liberi nulli sunt.*

q ¶ *Totum licere.*) *Longo experimento deprehensum est, ueram esse Publianam illam sententiam: Cui plus licet quàm par est, plus uult quàm licet. In rebus grauibus prudens ac graue iudicium esse conuenit. Constat autem res capitum graues esse, utpote in quibus de uita hominis agatur. Meritò igitur apud hos est institutum, ut in ea re plures rex accipiat rectores.* r ¶ *Cultu rex.*) *Seruatum maxime est apud ueteres, ut*

pro perſonarum conditionibus fieret uestium uarietas. Turpe enim existimarunt, si foret uirorum, puerorum, mulierum, familiarumq; uestis eadem. Cæterum syrma, quo Taprobanæ reges usi feruntur, genus uestis est, quæ in grauioribus poëmatis recitandis ab histrionibus trahebatur. Fuisse syrmate Bacchum usum, canit Seneca tragœdus in Hercule furēte. s ¶ *In pecato aliquo.) Quanto quis maiori dignitate fungitur, tanto uita et moribus sanctioribus præditus esse debet. Et si quidem is corruptis sit moribus, & aperuerit toti populo fenestram ad uitia, quare is mille mortibus non sit dignus, qui cōmunem pestem inuehit in cunctos subditos?* t ¶ *Ambusta est.) Est enim concors scriptorum sententia, Taprobanen sitam esse sub syde re Cancri: id si uerum est, quomodo suprà dicitur, septentriones ibi non conspici? Præterea dicitur hic, de iugis montium Taprobanæ uideri latus Sericum, quod indicium est, insulam ipsam non usqueadeo in meridiem porrectam, ut nouus orbis æstimari possit.* u ¶ *Certo anni tempore.)* Ex Plinio omnia ista habentur, qui sic scribit cap. 35. noni: *Has ubi genitalis anni sti mulauerit hora, pandentes sese quadā oscitatione, impleri roscido conceptu tradunt, grauidas postea eniti, partumq; concharū esse margaritas, pro qualitate roris accepti. Si purus influxerit, candorem conspici: si uero turbidus, fœtum sordescere: eundem pallere, cœlo minante conceptum: ex eo quippe constare, cœliq; eis maiorem societatem esse quàm maris: inde nubilum trahi colorem, aut pro claritate matutina serenum. Si tempestiuè satientur, grandescere & partus. Si fulguret, comprimi conchas, ac pro ieiunij modo minui. Si uero & tonuerit, pauidas ac repentè cōpressas, quæ uocant physemata, efficere speciem, uerū inani inflatam sine corpore: hos esse concharum abortus. Cæterū dos omnis in candore, magnitudine, orbe, leuore, pondere, haud promptis rebus, in tantū ut nulli duo reperiantur indiscreti: unde nomen uniones Romanæ scilicet imposuere delitiæ: nam apud Græcos non est, nec apud Barbaros inuentores eius aliud quàm margaritæ. Hæc Plinius.*

x ¶ *Certa*

dissimili à cæteris, uestiſ syrmate, ut est habitus, quo Liberum patrem amiciri uidemus. Quod si etiam ipse s in peccato aliquo argutus sit, ac reuictus, morte multatur: non tamen ut cuiusquā attrectetur manu, sed consensu publico rerum omnium interdicitur ei facultas: etiam colloquij potestas punito negatur. Culturæ studentuniuersi. Interdum uenatibus indulgēt, nec plebeias agunt prædas, quippe cum tigrides aut elephanti tantum requirantur. Maria quoq; piscationibus inquietant, marinasq; testudines capere gaudent, quarum tanta est magnitudo, ut superficies earum domum faciat, et numerosam familiam non arctè receptet. Maior pars insulæ huius calore t ambusta est, & in uastas desinit solitudines. Latus eius mare alluit perui rid colore fruticosum, ita ut iubæ arborum plerunq; gubernaculis atterantur. Cernunt latus Sericum de montium suorum iugis. Mirantur aurum, & ad gratiam poculorū omnium gemmarum adhibent apparatum. Secant marmora testudinea uarietate. Margaritas legunt plurimas, maximasq;. Conchę sunt, in quibus hoc genus lapidum requiritur, quæ u certo anni tempore luxuriante conceptu, sitiunt rorem uelut maritum, cuius desiderio hiant, & cum lunares maximè liquuntur aspergines, oscitatione quadam hauriunt humorem concupitum: sic concipiunt, grauidæq; fiunt, & de saginæ qualitate reddunt habitus unionum. Nam si purū fuerit quod acceperint, candicant orbiculi lapillorum: si turbidum, aut pallore langueſcunt, aut rufo innubilantur. Ita magis de cœlo quàm de mari partus habent. Denique quoties excipiunt matutini aëris semen, fit clarius margaritum: quoties uesperè, fit obscurius: quantoq; magis hauserit, tanto magis proficit lapidum magnitudo. Si repentè micauerit coruscatio, intempestiuo metu cōprimuntur, clausæq; subita formidine, uitia contrahunt abortiua: aut enim perparuuli fiunt scrupuli, aut inanes. Conchis ipsis inest sensus, partus suos maculari timent: cumq; flagrantioribus radijs excanduerit dies, ne fuscentur lapides solis calore, subsidunt, & se profundis ingurgitāt, ut ab æstu uindicentur. Huic tamen prouidentiæ ætas opitulatur: nam candor senecta disperit, & grandescentibus conchis flaueſcūt margaritæ. In aqua mollis est unio, duratur euiſceratus. Nunquam duo simul reperiūtur, unde unionibus nomen

datum

datum. Vltra ſemunciales inuentos negant. Piſcantium inſidias timent conchę, inde eſt, ut aut inter ſcopulos, aut inter marinos canes plurimum deliteſcant. Gregatim natant.[x] Certa examini dux eſt, illa ſi capta ſit, etiã quæ euaſerint, in plagas reuertuntur. Dat et India margaritas, dat etiã littus Britannicũ, ſicut diuus Iulius thoracem, quem Veneri genitrici in templo eius dicauit, è Britannicis margaritis factum ſubiecta inſcriptione teſtatus eſt. [y] Lolliam Paulinam Caij principis cõiugem, uulgatum eſt habuiſſe tunicam ex † margaritis, ſeſtertio tunc quadringenties æſtimatam: cuius parandæ auaritia pater ipſius M. Lollius, ſpoliatis orientis regionibus, offendit Caium Cæſarem Auguſti filium, interdictaq; amicitia principis, ueneno interijt. Illud quoque expreſſit uetus diligentia, quod [z] Syllanis primum temporibus Romam illati ſunt uniones.

† Margaritis ponderis duarũ librarum et ſemis ſeſtertio

x ℂ Certa examini dux eſt.) Quidam tradunt, ſicut apibus, ita concharum examinibus ſingulas magnitudine & uetuſtate præcipuas eſſe ueluti duces, miræ ad cauẽdum ſolertiæ: has urinantium cura peti, illis captis facile cæteras palantes retibus includi. Sic quoque Arrianus nomine Megaſthenis ſcribit, Conchas in quibus margaritæ & uniones gignuntur, retibus capi, gregatimq; multas ueluti apes depaſci, regemq; ſuum habere, ac ſi contingat regem comprehẽdi à piſcatoribus, eas protinus circunfundi, nec uim effugere, fugiente rege et ipſas effugere. Nedum aũt in Taprobana, uerũ & in alijs Indiæ regionibus inueniuntur margaritæ. Mittit & Perſicus ſinus circa Arabiam optimas margaritas: quin & Boſphorus Thracius ruſos ac paruos in conchis habet uniones. Britannia quoq; habet paruos uniones atq; decolores.

y ℂ Lolliam Paulinam.) Plinij uerba ſic habent: Lolliam Paulinam, quæ fuit Caij principis matrona, uidi ſmaragdis margaritiſq; opertam, alterno textu fulgentibus, toto capite, crinibus, ſpiris, auribus, collo, manibus, digitiſq;, quæ ſumma quadringenties ſeſtertium colligebat: ipſam confeſtim paratam nuncupationem tabulis probare. Nec dona prodigi principis fuerant, ſed auitæ opes, prouinciarum ſcilicet ſpolijs partæ. Hic eſt rapinarum exitus: hoc fuit quare M. Lollius infamatus regum muneribus in toto oriente, interdicta amicitia à Caio Cæſare Auguſti filio uenenũ biberet, ut neptis eius quadringẽties ſeſtertium operta ſpectaretur ad lucernas.

z ℂ Syllanis temporibus.) Feneſtella tradit primum cœpiſſe circa Syllana tempora minutas & uiles margaritas: ſed error eſt, cum Aelius Stilo Iugurthino bello unionũ nomen impoſitum, maxime grandibus margaritis, prodat. Plinius in luxum ſui temporis inuehens, cap. 35. noni, de margaritis ſic loquitur: Subeunt luxuriæ eius nomina & tædia exquiſita perdito nepotatu.

Indicum itinerarium. Cap. LXVII.

AB inſula Auſea conſequens eſt ad continentem. Igitur à Taprobane Indiam reuertamur: conuenit enim res Indicas uidere. Sed ſi Indicis aut urbibus aut nationibus inſiſtamus, egrediemur † [a] repromiſſæ concinnitatis modum. Proximam Indo flumini urbem habuere Capiſſam, quem Cyrus diruit. [b] Arachoſiam Aracotę flumini impoſitam, Semiramis condidit. Cadruſia oppidum ab Alexandro Magno ad Caucaſum conſtitutum eſt, ubi & [c] Alexandria, quæ patet amplitudine ſtadia triginta. Multa & alia ſunt, ſed hæc cum eminentiſſimis. Poſt Indos

† propoſite

SCHOLIA CAP. LXVII.

Principium huius capitis uidetur mendum habere, quo diluendo multi deſudarunt. Nam cum exemplaria cõmuniter habeant, Ab inſula Auſea, & nulla inueniatur inſula quæ ſic uocetur, Solini aũt intentio ſit, ab inſula Taprobane deflectendum ad continentem Indiæ terram, quibuſdam uidetur hic ſic legendum: Ab inſula autem ea cõſequens eſt, ſubaudi, ut redeamus ad continentem. Alij alias habent coniecturas, nos ueriſimiliorem ſignauimus. Cæterum quæ hoc capite Solinus refert, abunde tradit Plinius cap. 23. libri ſexti. a ℂ Repromiſſæ concinnitatis.) Dixerat Solinus in proœmio, ſe librum præparaturum ad compendium, quantum ratio pateretur, ut in eo nõ eſſet prodiga copia, nec damnoſa concinnitas. Meminit igitur hic ſuæ promiſſionis. b ℂ Arachoſiam.) Capitur Arachoſia aliquando pro regione confine Drangianæ, aliquando pro urbe illius prouinciæ, ſita iuxta fluuium Arachotam. Antiqua exemplaria perperàm hic habent, Erimanto flumini impoſitam. c ℂ Alexandria.) Eſt una Alexandria in Aria, an uero Solinus illam intelligat, neſcio, præſertim cum non ſit rectum iter per eam ab Arachoſia ad Carmaniam deſertam. Eſt & alia

montanas regiones [d] Ichthyophagi tenent, quos subactos Alexander Magnus uesci piscibus uetuit, nam antea sic alebantur. Vltra hos deserta Carmaniæ, Persis deinde atq; ita nauigatio, in qua [e] Solis insula rubens semper, & omni animantiũ generi inaccessa, quippe quæ nullum non animal illatum necet. Ex India reuertentes [f] ab Hytani Carmaniæ flumine septentriones primum uident, [g] Achemenidis in hac plaga sedes fuerunt. Inter Carmaniæ promontorium & Arabiam quinquaginta millia passuum interiacent, deinde tres insulæ, circa quas Hydri marini egrediũtur, uicenûm cubitorum longitudine. Dicendum hoc loco, quatenus ab [h] Alexandria Aegypti pergat usq; in Indiam. Nilo uehente Copton usq; Etesijs flantibus cursus est. Deinde terrestre iter Hydreum tenus. Post transactis aliquot mãsionibus, Berenicen peruenit, ubi rubri maris portus est. Inde Ocelis Arabiæ portus tangitur. Proximum Indiæ emporium excipit Muzirum, infame piraticis latronibus. Deinde per diuersos portus Cottonaræ succeditur, ad quam monoxylis lintribus piper conuehunt. Petentes Indiam, ante exortum Canis, aut protinus post exortum nauigia

Alexandria in Carmania iuxta fluuium Salam. Vide Ptolemæum. d ℂ Ichthyophagi.) Inuenimus in Ptol. Hippophagos & Anthropophagos loca inhabitare septentrionalia, sed quẽ locum occupauerint Pisciuoræ in Asiæ amplißima regione, ex ipso non cõstat. Sunt Ichthyophagi in Africæ extremis partibus iuxta Troglodytas, sed de his Solinus hic non loquitur, cum dicat ex Pisciuorarum regione peruenire in Carmaniam desertam. Habes & Ichthyophagorum sinum apud Ptol. sed iuxta sinum Persicum in extremitate Arabiæ Felicis. Sunt alij qui Ichthyophagorum regionem ponũt ultra Carmanorum regionem secus mare, habentem Gedrosiam ab oriente, ubi tam homines quàm pecora eorum uescuntur piscibus, & rursum pecorum carnes præbẽt piscibus. Pisces ad solem assant, postea ex his panem conficiunt, frumenti paululum admiscentes. e ℂ Solis insula.) Hanc insulam aiunt uocari Nosalam, & est inculta sacraq; Soli. Plinius dicit eam esse cubile Nymphariũ rubẽs, in qua nullũ non animal absumitur incertis causis. Martianus tamen dicit ui feruoris animalia in ea interire: unde si quis imprudens eam adeat, amplius nõ apparet. Habet aũt hæc insula situ in sinu Persico.

f ℂ Ab Hytani flumine.) Flumen Carmaniæ Hytanis, inquit Plinius, portuosum & auro fertile. Ab eo primum septentriones apparuisse adnotauere, Arcturum nec omnibus cerni noctibus, nec totis unquam. Hæc Plinius. Quomodo ista cõueniant cum Ptolemæo, qui extrema loca Carmaniæ scribit habere eleuationem polarem 20. graduum, Cosmographis discutiẽdum relinquo. Ego facile hic meam possem proferre sententiã, sed prudens calamum contineo. g ℂ Achemenidis.) Achemenes primus Persarum seu Parthorum rex fuisse dicitur, à quo succedentes reges Persarum omnes Achemenes dicti sunt. Sunt qui Achemenen Parthorum seu Medorum dicunt fuisse ciuitatem. De Carmanorum moribus uide Melam lib. tertio. h ℂ Ab Alexandria Aegypti.) Plinius cap. 23. sexti paulò dilucidius describit hoc iter, sic inquiens: Nec pigebit totum cursum ab Aegypto exponere, nunc primum certa notitia patescente. Digna res, nullo anno imperij nostri minus sestertijs quingentis millibus exhauriente India, & merces remittente, quæ apud nos centuplicato ueneant. Mille millibus pass. ab Alexandria abest oppidum Heliopolis, inde nauigant Nilo Coptum 303. millia pass. qui cursus Etesijs flantibus peragitur 15. diebus. A Copto camelis itur aquationum ratione mansionibus dispositis. Prima mansio appellatur Hydreuma, secunda est in mõte, tertia in altero Hydreumate &c. tandem peruenitur ad Berenicen oppidũ, ubi portus maris rubri. Et quia maior pars itineris conficitur noctibus propter æstus, & statim die absumuntur, totum à Copto Berenicen iter duodecimo conficitur die. Nauigare incipiunt æstate media ante Canis ortum, aut ab exortu protinus, ueniuntq; circiter 30. die Ocelin Arabiæ aut Canan thuriferæ regionis. Est & tertius portus qui uocatur Muza, quem Indica nauigatio non petit, nec nisi thuris odorumq; Arabicorum mercatores. Intus oppida regia, eius unum appellatur Saphar, aliud Sabe. Indos autem petentibus utilißimum est ab Oceli egredi: inde uento Hipalo nauigant diebus 40. ad primũ emporium Indiæ. Muzirum non expetendum propter uicinos piratas, qui obtinent locum nomine Hydras, neq; est abundãs mercibus. Præterea longe à terra abest nauium statio, lintribusq; efferuntur onera quæ geruntur. Regio autem ex qua piper monoxylis lintribus Bacacen conuehitur, uocatur Cottonara. Ex India renauigant mense Aegyptio Tybi incipiente, nostro Decembri, aut utiq; Mechiris Aegypti intra diem sextum, quod fit intra idus Ianuarias nostras: ita euenit, ut eodem anno remeent. Nauigant qũt ex India uento Vulturno, & cum intrauere rubrũ mare, Africo uel Austro. Hæc Plinius.

Tota

media æstate soluũt. Reuertentes naui gan De-
cembri mense. Secundus ex India uentus est
Vulturnus. At cum uentum est in rubrum ma
re, aut Africus, aut Auster uehunt. Spatium In
diæ decies septies centena & quinquaginta mil
lia passuum proditur. At Carmaniæ centũ mil-
lia, cuius pars non caret uitibus. Præterea habet
genus hominum, qui non alia quàm testudinis
carne uiuunt, hirsuti omnia facie tenus, quæ so-
10 la leuis est. Iidem corijs pisciũ uestiuntur, [i] Che-
lonophagi cognominati.

De sinu Persico, atq; Arabico, deq; Azanio mari. Cap. LXVIII.

RRumpit hęc littora rubrũ mare, idq; in duos sinus scinditur: quorum qui ab oriente est, Persicus appellatur, quandoquidem oram illam habita-
uere Persidis populi, uicies & sexagies centena
20 millia passuum circuitu patens. Ex aduerso un-
de Arabia est, alter Arabicus uocatur, oceanũ
uero qui ibi influit, Azanium nominarũt. Car-
maniæ Persis annectitur, quæ incipit ab insula
[a]Aphrodisia, uariarum opum diues, translata
quondã in Parthicum nomen, littore, quo occa
sui obiacet, porrecta in millia passuũ quinqua-
ginta. Oppidum eius nobilissimum [b] Susa, in
quo templũ Susiæ Dianæ. A Susis [c] Babytace
oppidum centũ trigintaquinq; millibus passuũ
30 distat, in quo mortales uniuersi odio auri co-
emunt hoc genus metalli, & abijciunt in terra-
rum profunda, ne polluti usu eius, auaritia cor-
†Hinc rumpant æquitatem.† Hic [d] inconstantissimus
est terrarum modus, nec immeritò, cum aliæ cir
ca Persida nationes schœnis, aliæ parasangis,
aliæ incomperta disciplina terras metiantur, &
incertam fidem faciat mensuræ ratio discors.

*Tota hæc nauigatio dirigitur ad promon-
torium Indiæ, quod hodie Calicuth uocãt,
iuxta quod et insulam Baracam constat si-
tam, ex decima Asiæ Ptolemaica tabula.
Porrò monoxylæ lintres, sunt nauigia quæ
ex solo ligno sunt fabricata: nam μόνος
est unum seu solum, & ξύλον lignum.*

i ℂ *Chelonophagi.) Sonat hæc gre
ca uox testudinivoros. Græci enim χελώ-
νην testudinem, & φάγον uoracem di-
cunt. Vnde Plinius cap. 24. lib. sexti: In
Carmaniæ angulo sunt Chelonophagi, te-
studinum superficie casus tegentes, carne
uescentes &c. Ptolemæus ponit Chelono-
phagos sub tropico Cancri in Carmania.*

SCHOLIA CAP. LXVIII.

*Scribit & Pomponius Mela de Arabi-
co et Persico sinu, sed paulò aliter quàm So
linus. Arabici, inquit, sinus & os arctius &
latitudo minor est, maior aliquãto recessus,
& multo magis longa latera, init penitus,
introrsusq; dum Aegyptum penè & mon-
tem Arabiæ Casium attingit, quodam fasti
gio minus ac minus latus, & quo magis pe
netrat, angustior. Sic Diodorus Siculus lib.
4. Arabici sinus ostia, inquit, patẽt ad oce
anum qui meridiem respicit, plurium stadio-
rum longitudine, quæ Arabiæ Troglodyta
rumq; finibus terminatur. Ex his autoribus
manifestum est, sinum Arabicum & mare
rubrum idem esse, sicut & sinus Adriaticus
non differt à mari Veneto. Solinus aũt hic
scribit, mare rubrum efficere sinum Arabi-
cum, & alterum ab altero seiungit, ut uide-
licet intelligas sinum latiorem aquarum ef-
fusionem, quæ post angustias Troglodyti-
cas iuxta littus Arabiæ consurgit, unde &
aqua in recessum Persicũ sese diffundit, &
alterũ efficit sinum.* *a* ℂ *Aphrodisia.) Græci Ἀφροδίτην Venerem dicũt, datumq; est huic insulæ no-
men istud, quod in ea Venus religiosissimè coleretur. Vocatur alio nomine κολιὰς, & habet locum in sinu Per-
sico, ubi Persis à Carmania dispescitur. Meminimus & suprà quomodo Persis olim translata fuerit in Parthicũ
nomen.* *b* ℂ *Susa.) Testantur Strabo & Herodotus hanc urbem quoq; Memnoniam dictam, à Memno-
ne Tithoni patre, scribuntq; eius urbis ambitum cõplecti centum et uiginti stadia, figuræ esse oblongæ. In ea ur-
be, ut Plinius tradit, uetus fuit Persarum regia, dicta Susa, ἀπὸ τοῦ κρίνου, hoc est, à lilijs, quorum est in ijs locis
ingens copia: incolæ enim regionis eius susa lilia nuncupant, imò Hebræi & omnes Syri uocant lilium* שׁוּשָׁן *susan.* *c* ℂ *Babytace oppidum.) Plinius: Tigridis alueo oppidum est Babytace: abest à Susis 135. M.
passuum. Ibi mortalium soli aurum in odio contrahunt, id defodiunt, ne quo cui sit in usu.* *d* ℂ *Inconstan-
tissimus modus.) Inconstantiam illam uocat uariam metiendæ terræ rationem, cum quidam utantur schœnis,
alij parasangis, & alij alia mensura. Est autem κοῖνος inter alia significata mensuræ genus, quo terram me-
tiuntur, constans secundum Herodotum sexagenis stadijs. Parasanges autem secundum eundem constat tricenis
stadijs. Plinius cap. 14. lib. duodecimi dicit schœnum habere stadia 40. hoc est, passus quinq; millia. Alij sunt;*

Digitized by Google

inquit, qui 22. stadia singulis sexcenis dedere. Sunt alij qui & Plinij locum uitiatum asserunt, pro XL. legentes LX.

SCHOLIA CAP. LXIX.

De Parthorum regione ita scribunt historici: Parthia est regio nemorosa, montana, & inops frugum. Gens ipsa primum obscurissima, postea Macedonibus seruiuit, sed procedente tempore tantum in uirtute creuerunt, ut non tantum finitimis imperarent, sed à Romanis, omnium gentium uictoribus, bello petiti, eos magnis cladibus uicerunt. Post defectionem Macedonici imperij sub regibus fuit, & Arsaces ab Arsace primo rege dicebãtur. Nos ut potuimus, in angusta tabula expressimus situm Parthiæ cum circũiacentibus regionibus, quarum mentionem hic facit Solinus. Sequuti autem sumus Ptolemaicam descriptionem, à qua Solinus paululum discrepat, si plagas orbis exactè animaduertas. a ℂ Passargada.) Quidam legunt, Passagarda. Et scribit Strabo libro 15. idcirco Cyrum regem Passargadas in honore habuisse, quod ibi Astyagem Medum ultimo prælio superarit: quo loco plura de Cyri sepulchro refert. Curtius lib. 10. scribit, quod cum Alexãder Magnus illuc uenisset, iussit aperiri Cyri sepulchrum, in quo erat conditũ eius corpus, cui dare uolebat inferias. Auro argentoq; repletum esse ere didit, ita Persæ uulgauerant: sed præter clypeum eius putrem, & arcus duos Scythicos, & acinacem nihil reperit. Cæterum corona aurea imposita, amiculo, cui assueuerat ipse, solium in quo corpus iacebat uelauit: miratus tanti nominis regem, tantis præditum opibus, haud preciosius sepulchrum habere, quàm si fuisset ex plebe.

De Parthia, & Cyri sepulchro. Cap. LXIX.

PArthia quanta omnis est, à meridie rubrum mare, à septentrione Hyrcanum salũ claudit. Regna in ea duodeuiginti dissecantur in duas partes. Vndecim quę dicuntur superiora, incipiunt ab Armenio limite, & Caspio littore porrecta ad terram Scytharum, quibus cõcorditer degunt. Reliqua septem inferiora (sic enim uocitant) habent ab ortu Arios Arianosq;, Carmaniam à medio die, Medos ab occidui solis plaga, à septentrione Hyrcanos. Ipsa autem Media ab occasu transuersa, utraq; Parthiæ regna amplectitur. A septentrione Armenia circundatur, ab ortu Caspios uidet, à meridie Persidem, deinde tractus hic procedit usque ad castellum quod Magi obtinent a Passargada nomine. Hic Cyri sepulchrum.

SCHOLIA CAP. LXX.

Chaldæorum regio denominata est Babylonia, à Babylone metropoli regni, quæ primum nomen בָּבֶל Babel sortita est à confusione linguarum quæ in eo accidit loco, ut caput undecimũ Geneseos explicat: cuius confusionis meminit & Sibylla in hunc modũ: Cum omnes mortales una lingua uterentur, quidam ex ijs altissimam turrim ædificauerunt, cœlum per eam cupientes scandere: dij uero turbines mittentes euertére turrim, et propriam atq; diuersam unicuiq; tribuere linguã, unde urbẽ quoq; contigit appellari Babylonem. Hæc Iosephus cap. 9. primi Antiquitatum. Quis uero primum condiderit Babylonem, sunt multæ inter autores opiniones. Diodorus Siculus, Iustinus, Strabo & Ouidius scribunt eam à Semiramide primum constructam. Berosus uero dicit Belum secundũ Assyriorum regẽ fundamenta Babyloniæ oppidi magis q̃ urbis iecisse, postea Semiramis ex oppido fecit urbem. De magnitudine eius sic scribunt: Vrbs Babylon in ingenti planitie sita est, forma quadrata. Magnitudine quoq; uersus centenũm uicenũm stadiorum: in summa quadringentorũ & octoginta in circuitu quatuor laterũ urbis. Strabo uero lib. 16. aliter scribit, nempe in hunc modũ: Babylon, inquit, in campo iacet, muri ambitum habet 385. stadiorum: eius crassitudinẽ pedum 32. altitudinem inter turres cubitorum quinquagenũm, turrium ipsarum sexagenũ: uiam super mœnibus tam latã, ut quadrigæ occurrentes facile pertransire possint, unde et hoc ex septẽ spectaculis orbis unum dicitur. Non cõuenit inter autores de circuitu huius urbis, quibusdam plura signãtibus stadia, alijs pauciora. Sed fieri potest, quod hæc diuersitas hinc nata sit, quod non sit

De Babylone, de Atlantico oceano, de Gorgonum, ac Fortunatis insulis. Cap. LXX.

CHaldææ gentis caput Babylon est, à Semiramide condita, tam nobilis, ut propter eam & Assyrij & Mesopotamij in Babyloniæ nomen transierint. Vrbs est sexaginta millia passuum circuitu patens, muris circundata, quorũ altitudo ducentos pedes detinet, latitudo quinquaginta, in singulos pedes ternis digitis ultra quàm mensura nostra est altioribus. Amne interluitur Eu-

Digitized by Google

phrate. Beli ibi Iouis templum, quem[a] inuento rem cœleſtis diſciplinæ tradidit etiam ipſa religio, quæ deum credit. In æmulationem urbis huius [b]Cteſiphontẽ Parthi condiderunt.[c] Tempus eſt ad oceani oras reuerti, repreſſo in Aethiopiam ſtylo. Nanq; ut Atlanticos æſtus accipere ab occidente & Hiſpania iam dudũ dixeramus, ab his quoq; partibus mundi unde primũ Atlantici nomen induat, exprimi par eſt. Pelagus Azanium uſque ad Aethiopum littora promouetur, Aethiopicum [d]ad Moſſylicum promontorium, unde rurſus oceanus Atlanticus. Iuba igitur uniuerſæ partis quam plurimi propter ſolis ardorem peruiam negauerunt, facta etiam uel gentium uel inſularum cõmemoratione ad confirmandæ fidei argumentũ, omnẽ illud mare ab India uſq; ad Gades uoluit intelligi nauigabile, Cori tamen flatibus, cuius ſpiritus præter Arabiam, Aegyptum, Mauritaniam euehere quãuis queant claſſem, dummodo ab eo promontorio Indiæ curſus dirigatur, quod alij Lepten acran, alij Drepanum nominauerunt. Addidit et ſtationum loca, & ſpatiorum modum. Nam ab Indica prominentia ad Malachum inſulam, affirmant eſſe quindecies centena millia paſſuũ, à Malacho ad Sceneon ducenta uigintiquinq; millia. Inde ad inſulam Sadanum centum quinquaginta millia: ſic confici ad apertum mare decies octies centena & ſeptuagintaquinq; millia. Idem opinioni plurimorum, qui ob ſolis flagrantiã, maximam partis iſtius regionem ferunt humano generi inacceſſam, ſic reluctatur, [e]ut mercantiũ ibi trãſitus non ſit apud omnes eadem ſtadiorum quantitas. a ℂ Inuentorem cœleſtis diſciplinæ.) Plinius cap. 26. ſexti: Durat adhuc, inquit, in Babylone Iouis Beli templũ. Inuentor hic fuit ſyderalis ſcientiæ. Capite uero 56. lib. ſeptimi Aſtrologiam dicit reperiſſe Atlantem Libyæ filium. Alij eius inuentionẽ tribuunt Abrahamo patriarchæ, alij alijs. Beroſus libro 3. dicit Noham docuiſſe homines aſtrorum curſus, annumq; diſtinxiſſe ad curſum ſolis, & duodecim menſes ad motũ lunæ. Sed fieri poteſt ut à multis hæc ars ſit adinuẽta, ſed à nullo perfectè, donec ſinguli ſuas inuentiones in unũ contulerint, aut quod prior inuenit, poſterior excoluerit. b ℂ Cteſiphontem.) De hac ciuitate Strabo uolumine 16. ſic ſcribit: Prope Seleuciam uicus maximus eſt nomine Cteſiphon, in quo Parthorum reges hyemant, Seleuciæ parcentes, ne à Scythia & militari natione opprimerẽtur. Hic uicus ciuitatis potentiam ac magnitudinem habet, adeò ut Parthorum multitudinem & apparatum omnem recipiat, ac uenalia et neceſſaria artificia illis ſuppeditet. In eo Parthorũ reges in hyeme propter aëris temperiem degere ſolent, æſtate uero in Hyrcania & Ecbatanis agunt.

c ℂ Tempus eſt.) Vult hic Solinus oſtendere, mare etiam eſſe nauigabile ab Azanio mari uſq; ad Atlanticũ oceanum, hoc eſt, ad Gades & Fortunatas inſulas, cũ terra uerſus polum Antarcticum non tam longa ſit ſicut eſt ad polum Arcticum: imò frons Africæ, quam Caput bonæ ſpei uocant, gradum quadrageſimũ ab æquatore non excedit, hoc eſt, ſi abſcinderes totam portionẽ terræ, quã parallelus ille qui tranſit per Corſicam inſulã maris mediterranei, ad ſeptentrionem relinquit, extenderetur tunc terra ad aquilonẽ & auſtrum æquali latitudine. Nihil eſt igitur quod prohibeat nauigationẽ poſſe fieri ab India ad mare Atlanticũ, ſicut & Iuba quẽ Solinus citat, docuit, cum ultra quadrageſimum ab æquatore gradũ, præter raras quaſdã inſulas, nulla terra, ſed uaſtiſſimũ mare in auſtrum porrigatur. Cæterum ab Arabico ſinu, aut ſi mauis, ab Azanio mari, occurrunt multa promõtoria in littoribus Africæ, quorum quædã hic Solinus deſcribit, ſed hodie à Luſitanis alia ſortita ſunt nomina. Nam dum à Luſitania ſoluũt, primũ ueniunt ad Mederam, deinde ad Canarias ſeu Fortunatas inſulas, hinc ad Caput album, deinde ad regnũ Senegæ, ab hoc regno ad Caput uiride, promontoriũ inſigne: hinc ad regnũ Gambræ, ab eo ad Sagres & ad regnũ Meli, tandem ad extremã Africæ frontem, quã Caput bonæ ſpei uocant: hinc curſus nauis reducitur ab auſtro uerſus æquatorẽ per uariarũ gentium et inſularũ littora, donec tãdem ſuperato ſinu Barbarico perueniatur ad Indiam.

d ℂ Moſſylicum promontoriũ.) Ptolemæus uocat hoc promontoriũ et emporiũ, ſcribitq; ſimplici s, Moſylon, & eſt apud Troglodytas in angulo terræ ubi ſunt anguſtiæ maris rubri inter Arabiam Felicẽ et regionem Troglodytarum, habens ex oppoſito in Arabia Felice promontoriũ Ocelis. Poteris igitur illuc ſignare in tabula quam pro Aſia ordinauimus. Porrò promontorium Drepani, quod in India Solinus dicit eſſe, in Ptolemæo non inuenitur, quod ego ſciam: nec Malachi, Sceneos, Sadani inſularum mentionem facit. e ℂ Vt mercantium ibi tranſitus.) Plinius ſic habet: Quin & cõmercia ipſa infeſtant ex inſulis Arabes Aſcitæ appellati, quoniam

bubulos utres binos ſternentes ponte, piraticam exercẽt ſagittis uenenatis. Habẽt proinde hoc nomen Aſcitæ ob rem ipſam. Sonat enim ἄσκος Græcis utrẽ. f ℂ *Tanta pernicitate.) Scribit Plinius capite 29. ſexti, gentes Troglodytarum Therothoas à uenatu dictos, & mira uelocitate. Nam Græci θηρατὴν uenatorem dicunt.*

g ℂ *Gorgones inſulæ.) Gorgonibus ab horrendo aſpectu & uelocitate nomen inditum eſt. Græci enim γοργὸν tum terribilem, tum uelocem dicunt. Gorgones itaq; monſtris perniciſſimis non abſimiles, occidẽtem uerſus in extremis orbis finibus habitaſſe, conſtans eſt autorum ſententia. Aduerſus has Perſeus eximia fortitudine præſtans, nõ paruo diſcrimine bellum geſſit. Fuerunt aũt Phorci filiæ tres, unde & Phorcydes à patre cognominatæ ſunt. Earum nomina fuerunt, Euriale, Stheno, & Meduſa. Cum uero Gorgones ſæpe uicinis Atlantibus bellũ intuliſſent, ad poſtremum tandem à Myrina Amazonum regina Atlantidũ gratia precibusq; impulſa, uictæ ac penitus deletæ narrantur.* h ℂ *Heſperionceras.) Sonat hæc uox, occidentale cornu, & eſt extremum Africæ continentis promontorium, ubi ſcilicet ueluti in fronte circũaguntur naues in occaſum ac mare Atlanticum, quod hodie uocant Caput bonæ ſpei. Contra hoc promontorium Gorgones inſulæ narrãtur, Gorgonum mulierum quondam domus, bidui nauigatione diſtantes à continenti, ut tradit Xenophon Lampſacenus. Penetrauit in eas Hanno Pœnorum Imperator, prodiditq; hirta fœminarũ corpora uiros pernicitate euaſiſſe, duarũq; Gorgonum cutes argumenti & miraculi gratia, in Iunonis templo poſuit, ſpectatas uſq; ad Carthaginẽ captam.* i ℂ *Fortunatas.) Vocantur hæ inſulæ Fortunatæ ob nimiam earum fertilitatem rerumq; copiam: eas nunc Hiſpani appellãt Canarias, ob id quod canibus maximè abundent. Abſunt à Gadibus milliaribus Hiſpanicis 1200. ponunturq; ſub parallelo tranſeunte per Syenen. Inhabitant proinde quaſdam earum gentes ferinæ, quibus nulla eſt religio, nullus dei timor, nulla uerecundia, quippe qui nudi incedunt beſtiarũ more. Translatas ferunt noſtro æuo in eas inſulas Creticas uites, quæ ibi non ignobilius uinum proferunt quàm in Creta ipſa.* k ℂ *Ombrion.) Græci ὄμβριον pluuialem dicunt. Hoc tempore numerantur decem inſulæ Fortunatæ, quarum ſeptem ſunt cultæ, tres deſertæ. Quæ coluntur, uocantur Fractalancea, Magna ſors, Grancamaria, Teneriffa, Gienera, Palma, Ferro. Ex his quatuor colunt Chriſtũ, et tres idolis ſeruiũt.* l ℂ *Ferulæ.) Eſt ferula genus fruticis, de qua uide Plin. cap. 22. lib. 13.* m ℂ *Capraria.) A caprarũ multitudine uidetur nomen habere, ſicut Canaria à canibus dicitur, &*

infeſtari ex Arabicis inſulis dicaẽ, quas Aſcitæ habent Arabes, quibus è re nata datum nomẽ eſt. Nam bubulis utribus contabulatas crates ſuperponunt, uectatiq; hoc ratis genere, prætereuntes impetunt ſagittis uenenatis. Habitari etiam Aethiopiæ aduſta Troglodytarum, & Ichthyophagorum nationibus, quorum Troglodytæ [f] tanta pernicitate pollẽt, ut feras quas agitant, curſu pedum aſſequantẽ. Ichthyophagi non ſecus quàm marinæ belluæ nando in mari uolent. Ita exquiſito Atlantico mari, uſq; in occaſum, etiam Gorgonum meminit inſularum. [g] Gorgones inſulæ, ut accepimus, obuerſæ ſunt promontorio, quod uocamus [h] Heſperionceras. Has incoluerunt Gorgones monſtra, & ſanè adhuc mõſtroſa gens habitat. Diſtant à continenti bidui nauigatione. Prodidit denicq; Xenophon Lampſacenus, Hannonem Pœnorũ regem in eas permeauiſſe, repertasq; ibi fœminas aliti pernicitate, atq; ex omnibus quæ apparuerant duas captas, tam hirto atq; aſpero corpore, ut ad argumẽtum ſpectandæ rei, duarum cutes miraculi gratia inter donaria Iunonis ſuſpenderit, quæ durauere uſq; in tempora excidij Carthaginenſis. Vltra Gorgonas Heſperidum inſulæ, ſicut Seboſus affirmat, dierum quadraginta nauigatione in intimos maris ſinus receſſerunt. [i] Fortunatas inſulas contra læuam Mauritaniæ tradunt iacere, quas Iuba ſub meridiem quidẽ ſitas, ſed proximas occaſui dicit. De harum nominibus expectari magnum mirum reor, ſed infra famam uocabuli res eſt. In prima earum, cui nomen eſt [k] Ombrion, ædificia nec ſunt, nec fuerunt. Iuga montium ſtagnis madeſcunt. [l] Ferulæ ibi ſurgunt ad arboris magnitudinẽ. Earum quæ nigræ ſunt, expreſſæ liquorem reddunt amariſſimum. Quæ candidæ, ſuccos reuomunt etiam potui accommodatos. Alteram inſulam Iunoniam appellari ferunt, in qua pauxillæ ædes ignobiliter ad culmen faſtigiatæ. Tertia huic proximat eodem nomine, nuda omnia. Quarto loco [m] Capraria appellaẽ,

Niuaria

enormibus lacertis plus quàm referta. Sequitur Niuaria aëre nebuloso, & coacto, ac propterea semper niualis. Deinde Canaria, repleta canibus, forma etiam eminentissimis: inde etiam [n] duo exhibiti Iubæ regi. In ea ædificiorum durant uestigia. Auium magna copia, nemora pomifera, palmeta caryotas ferētia, multa nux pinea, larga mella, amnes siluris piscibus abundantes. Perhibent etiam expui in eam undoso mari belluas, deinde cum mōstra illa putredine tabefacta sunt, omnia illic intici tetro odore, ideoq; non penitus ad nuncupationem suam congruere insularum qualitatem.

Niuaria à niue, quam tamē quidam uocant Ningariam à ningendo. n ℂ *Duo exhibiti.*) *Plinius sic habet: Ex quibus perducti sunt à Iuba duo. Quin apparent ibi uestigia ædificiorum. Cum aūt copia omnes, pomorū et auium omnis generis abundent, hanc & palmetis caryotas ferentibus, ac nuce pinea abundare. Esse copiam quoque mellis. Papyrum quoq; & siluros in amnibus gigni. Sunt autē caryotæ fructus palmarum, quos et dactylos & palmulas uocant. Silurus uero piscis est magnus, non absimilis ei quem sturionem uocant, qui in Nilo Aegypti flumine frequens est, & in Danubio quoq; nonnunquam inueniri perhibetur.*

POLYHISTORIS CAII IVLII SOLINI VNA CVM SCHOLIIS, FINIS.

Digitized by Google

Subiecimus Solino hic ſub finem, amice lector, totius Aſiæ maioris pictu ram, in qua ſingulas, quoad fieri potuit, expreſsimus regiones in quas Aſia ipſa diſtribuitur, niſi ubi loci anguſtia nobis obſtaculo fuit, potiſsimũ in Aſia minori. Huic tamen defectui ſuccurrimus per aliam figuram, quam poſuimus ſuprà capite quinquageſimoprimo, quæ explicatius tibi ob oculos ponit Aſiæ minoris atq; multarum Syriarum regiones. Africæ uniuerſalem deſcriptionem habes capite quadrageſimo. Europæ autem figurationem expreſsiorem inuenies infrà in Pomponio mox poſt principium. Aſiæ ab oriente in præſenti tabula adiecimus extremam oram, ut à noſtri æui hominibus eſt explorata.

Digitized by Google

IN POMPONII MELAE COSMOGRAPHI TRES LIBROS DE SITV ORBIS PRAEFATIO.

VAntus feruor fuerit olim in doctis hominibus ad explorandum orbis ſitum, ſatis indicant plurimorũ relicta ſcripta. Quot citat Strabo, qui tempore Chriſti ſaluatoris noſtri fuit, qui ante illum in Coſmographia ſcripſerunt? Subſequutus Ptolemæus, habuit & is qui ante illum ſcripſerunt, quos in ſuo opere imitaretur, & rurſum quos carperet. Succeſſit utriq; Pomponius Mela, aut ſaltem Ptolemæo coæuus fuit, qui non minori induſtria in ipſa Hiſpania conſcripſit orbis ſitum, quàm Strabo in Græcia, aut Ptolemæus in Aegypto. Coæuum dico fuiſſe Ptolemæo, quia fuit ante Plinium & Solinum, cum eius ſcripta ab illis citentur. Coniectura quidam mouentur illum fuiſſe ſub Iulio Cæſare, alij ſub Claudio Imperatore, quod in tertio libro ſic ſcribat: Britannia qualis ſit, qualesq; pro generet, mox certiora & magis explorata dicentur: quippe tamdiu clauſam aperit ecce principum maximus, nec indomitarum modo ante ſe, uerum ignotarum quoq; gẽtium uictor, qui propriarum rerum fidem ut bello affectauit, ita triumpho declaraturus portat. Hæc ille. Quis nunc princeps ille maximus fuerit inter Romanos Imperatores qui triumphauerit de deuicta Britannia, ſtudioſi lectoris hic relinquimus iudicio, ſcientes in rebus obſcurioribus naſutis non poſſe ſatisfieri. Quod autem Melam fuiſſe Hiſpanum diximus, ipſe de ſe id dicit libro ſecundo, nempe quod fuerit oriundus ex Mellaria Beticæ (quæ hodie eſt Granata) oppido, unde quidam eum magis Mellam quàm Melam cognominant: ſed quàm concinne adiectiuũ maſculinum Mella à Mellaria forment, ipſi uiderint. A familia ſua magis uidetur habere cognomen Melæ, quàm à patria. Sed de hoc ſatis. In præfatione ſua polliceturcompendiò tradere ſitum orbis, etſi id ſatis difficile ſit, ob multa aſpera gentium locorumq; uocabula, quæ ſi pergas explicare, longa oratione opus erit, quæ magis faſtidium apud lectorem quàm gratiam conciliabit, tamen materiæ utilitas, dictionis ornatum facile adæquabit, uel etiam ſuperabit. Dicit proinde ſe hunc obſeruaturum ordinem, ut primum ſtrictim explicet formam uniuerſæ terræ, & in quas partes potiores diuidatur, quæ habitari queant, & quæ humanam manſionem non admittant. Deinde ad particularia ſe conuertens loca, à maritimis orſus eſt, quod olim potentiſſimæ urbes eſſent ſitæ in littoribus maris, ut ſunt Carthago, Roma, Alexandria, Venetiæ, Byzantium, Genua, Narbona &c. licet poſtea quoq; cœperint in terris non minores ædificari urbes, quales multæ ſunt in Gallia, Germania & Sarmatia,

Digitized by Google

nempe Lutetia, Mediolanum, Lugdunum, Colonia Agrippina, Erdfordia, Norimberga, Vienna Austriæ, Vlma, Buda, Cracouia, & aliæ pleræq; : & quamuis quædam earum olim quoq; extiterint, tamen interim supra modum incrementum acceperunt in diuitijs, potentia & ædificijs, id quod satis claret in Lugduno & Mediolano. Sed ad Melam reuertamur. Hic mare ingressus, ut littora procurrunt, ita urbes & maritimas describit regiones. Hæret in duobus primis libris in mari mediterraneo, quod Romanis cum suis littoribus magis fuit notum atq; frequentatum, quàm interiores gẽtium regiones. In tertio uero libro describit pelagus quod ab extra terram circumluit, adijciens quæ memoranda in regionibus singulis atq; earum incolis inueniuntur.

Digitized by Google

Digitized by Google

Septentrionales regiones
Mare congelatum
Sarmatia
Scythia
ASIA
Moscouia
Aræ Cæsaris
Columnæ Alexandri
Iaxartes flu.
Pontus Euxinus
Græcia
Mare Caspium
Sacarum regio
ASIA MINOR
Media
Hyrcania
Bactriana
Caucasus
Parthia
Aria
Paropanisus
Chaldæa
Persis
Aegyptus
Arabia Deserta
Sinus Persic.
Carmania
Drãgiana
Arachosia
Gedrosia
Vindius
INDIA
Bettigo
AFRICA
Felix
Ocelis
Calicuth
Troglodytæ
Oceanus Azanius
Aethiopia
Aequinoctialis circulus
Taprobana quæ & Sumatra
Regnum Melli
Tropicus Capricorni
Caput bonæ spei
Gorgones
Madagascar

Digitized by Google

Digitized by Google

POMPONII MELAE

COSMOGRAPHI DE ORBIS SITV LIBER PRIMVS.

PROOEMIVM.

RBIS ſitum dicere aggredior, impeditum opus, & facundiæ minime capax. Conſtat enim fere ex gentiũ, locorumq; nominibus, & eorum perplexo ſatis ordine, quem perſequi longa eſt magis quàm benigna materia: uerum aſpici tamẽ, cognoſciq; digniſſimum: & quod ſi non ope ingenij orantis, at ipſa ſui contemplatione precium operę attendentium abſoluat. Dicam autem aliàs plura & exactius. Nunc autem ut quæque erunt clariſſima, & ſtrictim: ac primo quidem, quæ ſit forma totius, quæ maximæ partes, quo ſingulæ modo ſint, utq; habitentur, expediam. Deinde rurſus oras omnium, & littora ut intra extraq; ſunt, atq; ut ea ſubit ac circumluit pelagus, additis quæ in natura regionum incolarumq; memoranda ſunt: id quo facilius ſciri poſſit atq; accipi, paulò altius ſumma repetetur.

Mundi in partes quatuor diuiſio. Caput primum.

MNe igitur hoc, quicquid id eſt, cui mundi cœlíq; nomẽ indidimus, unũ eſt, & uno ambitu ſe cunctaq; amplectitur, partibus differt: unde ſol oritur, oriens nuncupatur aut ortus: quà demergitur, occidens uel occaſus: quà decurrit, meridies: ab aduerſa parte ſeptentrio. [a] Huius medio terra ſublimis cingitur undiq; mari, eademq; in duo latera, quæ hemiſphæria nominantur, ab oriente diuiſa ad occaſum, [b] zonis quinq; diſtinguitur: mediam æſtus infeſtat, frigus ultimas: reliquæ habitabiles, paria agunt anni tempora, uerum non pariter. [c] Antichthones alteram, nos alterã incolimus. Illius ſitu

SCHOLIA CAPITIS PRIMI.

TAnta connexione cœlum, terra & omnia elementa intermedia copulantur, ut unum ſphæricum efficiãt corpus, & omnia puncta, lineæ & circuli, quos in cœlo imaginamur, correſpondenter ſua loca habeant in terra, ut ſunt poli, æquator, tropici, & alia id genus inſtrumenta, per quæ in cœli clariorem peruenimus notitiã. Cum enim terra ueluti centrum ſit cœli, in nullã deflectẽs à meditullio uniuerſi partem, neceſſe eſt ut linea à polo in polum tracta per medium tranſeat terræ, & cœlum ambitu, deinde & motu ſuo æquali diſtantia ubiq; à ſuperficie eius reuoluatur, aduectu ſolis orientem, abductu uero occidentem conſtituens. Septentrio uero & meridies alia conſtituũtur ratione, ut illis qui habitant ſub æquatore nulla ſit plaga meridionalis, aut duæ, cum meridies illis ſpiret in æſtate noſtra à ſeptentrione, hyeme autem ab auſtro. a ℂ *Huius medio terra ſublimis.) Videtur Pomponius ſic terram aſpexiſſe, perinde quaſi medium pomum in aqua natet, cuius ſuperficiei apex undiq; mare habet in demiſſo loco: ſed abſit ut tantus Coſmographus tam uulgariter orbis faciem ſtudioſo lectori proponat. Hoc potius uidetur uelle, ut qui conſtituitur ſub æquatore, ubi medium terræ eſt; ſummum teneat terræ locum, cum uterq; polus ibi in horizonte deliteſcat, & mare ibi uideatur cingere extremitates horizontis. Eſt enim in ſeptentrione mare, eſt & in occidente ultra Hiſpaniam & Mauritaniam, eſt deniq; in meridie: ſed in oriente non eſt, niſi in extremis Indiæ partibus in oppoſitum hemiſphærium aliquot gradibus ire contendas. Numerato enim ab Hiſpaniæ extremitate medio circulo in orientem, hoc eſt, 180. gradibus, adhuc ferè 50. graduum ſpatium terræ protenditur uſq; ad extremam Indiæ oram.* b ℂ *Zonis quinq; diſtinguitur.) Hemiſphærium noſtrũ ab antiquis in quinq; diuiditur zonas. Duæ ſupponuntur polis, una æquatori, & aliæ duæ intercipiuntur media & extremis. Media quæ eſt ſub æquatore, dicitur à quibuſdam habere magnũ æſtum: extremæ uero quæ ſunt ſub polis infeſtantur frigore excellenti. Intermediæ tẽperatæ ſunt, non nimio æſtu torridatæ, nec excellenti frigore rigeſcentes.* c ℂ *Antichthones.) Intelligit Antipodes, qui ueſtigia ſibi mutuò opponunt, pedesq;*

Digitized by Google

obuertunt, hoc est, qui ex diametro terræ superficiem inhabitãt, quales ferè sunt qui temperatas inhabitant zonas: illi enim paria agunt anni tempora, uerum nõ pariter, ut cum illis est æstas, nobis est hyems, & ecõtra. Et cognito nostræ zonæ situ, cognosci potest & alterius situs, non obstante ardore intercedentis plagæ. Sic enim ueteres putarunt alteram temperatã zonam haud potuisse adiri propter intolerabilem torridæ zonæ æstum: at contrarium hodie nautæ experiuntur, cum circa tropicos maiores deprehendant esse æstus quàm sub ipso æquatore. Ratio huius est, quod sol in tropicis constitutus, radios demittit perpendiculares, deinde dies ibi sunt longiores quàm sub æquatore, & diutius moratur sol in illo

ob ardorẽ intercedẽtis plagæ incognito, huius dicendus est. [d] Hæc ergo ob ortu porrecta ad occasum, & quia sic iacet, aliquanto quàm ubi latissima est, longior, [e] ambitur omnis oceano, quatuorq; ex eo maria recipit, unum ab septentrione, à meridie duo, quartum ab occasu. Suis locis illa referentur. Hoc primũ angustum, nec amplius decem millibus passuum patens, terras aperit, atq; intrat, tum longe lateq; diffusum abigit uaste cedentia littora, ijsdemq; ex diuerso propè coeuntibus adeò in arctum agitur, ut [f] minus mille passibus pateat. Inde se rursus, sed modicè admodum laxat, rursusq; etiam cõ fuit arctius exit in spatium: quo cum est acceptum, ingens iterum & magnũ, & paludi quà uenit, quaq; dispergitur, uno uocabulo [g] nostrum cæ-

parallelo quàm in æquatore: nam in duobus mensibus uix tantundem ab illo parallelo declinat, quantum in quatuor diebus recedit ab æquatore. d ℂ Hæc ergo ab ortu porrecta.) Describit hic Pomponius nostram zonam, dicitq; illam ubi latissima est, hoc est, ubi nullum intercipit mare, non adæquare longitudinem: nam longitudo porrigitur ab extrema Indiæ ora, & desinit in fines Hispaniæ. Latitudo uero accipitur à tropico Cancri usq; ad parallelũ illum qui describitur circumactu poli ecliptícæ, et hæc intercapedo comprehendit gradus 43. Incipit enim ab eleuatione poli grad. 23. & minut. 30. desinitq; ubi polus attollitur grad. 66. atq; dimidio. Longitudo uero est fermè 220. graduũ, si solam terrã metiaris. Hanc zonam expreßimus suprà in figura Asiatica, quã Solino adiecimus. e ℂ Ambitur omnis oceano.) Alluitur quidẽ nostra zona occano à septentrione, ab oriente et ab occidẽte, sed nõ à meridie. Quatuor maria quæ sese huic zonæ insinuant, sunt mare mediterraneum, Persicum, Arabicũ, & Caspium. Mediterraneũ ab occasu ingreditur, Caspium secundũ quosdam à septentrione, Persicum & Arabicũ à meridie. Porrò occidentale mare, hoc est, mediterraneũ, primũ angustum est, & ueluti per fauces apud Gaditanos terrã ingreditur, littoraq; Africæ & Europæ usqueadeo distendit, ut à Liguria in Africam undecim ferè numerentur latitudinis gradus, in faucibus aũt Abylinis non sit latitudo quartæ partis unius gradus. f ℂ Minus mille paßibus.) Loquitur de angustijs Hellesponti, per quas Xerxes rex Persarum fecit pontem cum cõtra Athenienses pugnaret, ubi Europa coniunctißima est Asiæ, intercedente solum arctißimo mari, ad cuius ripas sitæ sunt ciuitates Abydos & Sestos, quas memoratus Xerxes pontes coniunxit, ut exercitũ suum traduceret. De hoc uide Iustinum libro secundo. Porrò quando Mela subijcit, Inde se rursus, sed modicè admodũ laxat, intelligit Propontidem, quæ in Bosphoro Thracio propè Constantinopolim iterum in tantas contrahitur angustias, ut etiam teste Plinio alituum cantus canumq; latratus utrinq; audiantur, nisi cum uenti uocis sonum auferunt. Hinc rursum cõsurgit latißimum mare Euxinum, quod uersus septentrionẽ per Bosphorum Cimmerium ueluti per fauces transmittitur in paludẽ Mæoticam. g ℂ Nostrum mare dicitur.) Refertur hic nostrum, ad Europæ habitatores, quorum est mare mediterraneum

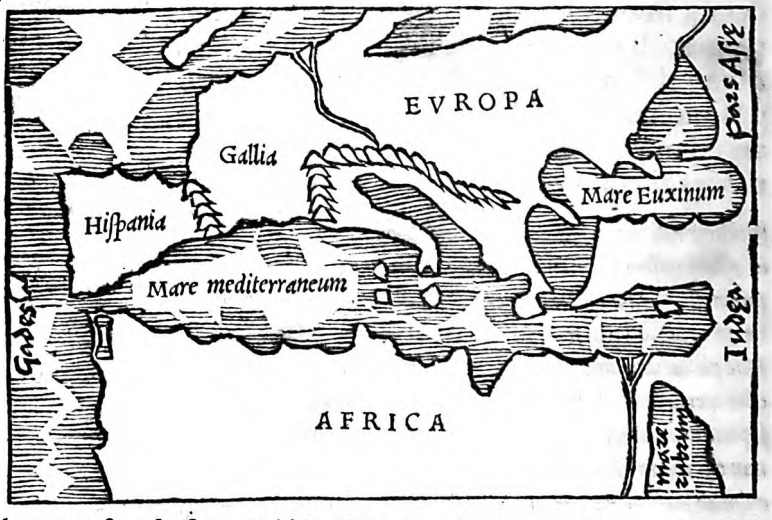

terum exiguo ore coniungitur. Id omne mare dicitur. Anguſtias, introitumq; uenientis, nos fretum, Græci πόρθμου appellant. [h] Quà diffunditur, alia aliis locis cognomina acceptat: ubi primum ſe coarctat, Helleſpontus uocatur, Propõtis ubi expãdit: ubi iterum preſſit, Thracius Boſphorus: ubi iterum effundit, pontus Euxinus: quà paludi cõmittit, Cimmerius Boſphorus, palus ipſa Mæotis. Hoc mari, & duobus inclytis amnibus [i] Tanai & Nilo, in tres partes uniuerſum diuiditur. Tanais à ſeptentrione ad meridiem uergens, in mediã ferè Mæotida defluit, & ex diuerſo Nilus in pelagus. Quod terrarum iacet à freto ad ea flumina, ab altero latere Africam uocamus, ab altero Europen: ad Nilum Africam, ad Tanain Europen. Vltra quicquid eſt, Aſia eſt.

diterraneum cum omnibus ſinibus eius.

h ℂ *Quà diffunditur.)* Vocatur enim in diuerſis locis diuerſis nominibus, ut mare Balearicum, mare Liguſticum, mare Tyrrhenum, mare Carpathicum &c.

i ℂ *Tanai & Nilo.)* Quomodo mare mediterraneum, Tanais & Nilus orbem terræ in tres diſtinguant partes, Europam, Aſiam, & Africam, uideri poteſt in tabula quam Solino pro Aſiæ deſcriptione adiecimus. Quidam tamen nõ Nilo, ſed mari rubro aiunt Aſiã diſtingui ab Africa.

Summa Aſiæ deſcriptio. Cap. II.

TRibus hanc è partibus tangit oceanus, ita nominibus ut locis differens. Eous ab oriente, à meridie Indicus, à ſeptentrione Scythicus. Ipſa ingenti ac [a] perpetua fronte ad orientem uerſa, tantum ibi ſe in latitudinem, quantum Europa & Africa, & pelagus, quod inter ambas immiſſum eſt, effundit. [b] Inde cum aliquatenus ſolida proceſſit, ex illo oceano quem Indicum diximus, Arabicum mare & Perſicũ, [c] ex Scythico Caſpium recipit, & ideo quà recipit, anguſtior: rurſus expanditur, & fit tam lata quàm fuerat. Deinde cum iam in ſuum finem, aliarumq; terrarũ confinia deuenit, media noſtris æquoribus excipitur reliqua, altero cornu pergit ad Nilum, altero ad Tanain. [d] Ora eius cum alueo Nili amnis ripis deſcendit in pelagus, & diu ſicut illud incidit, ita ſua littora porrigit, deinde fit ueniẽti obuiam, & primum ſe ingenti ambitu incuruat, poſt ſe ingenti fronte ad Helleſponticũ fretum extendit, ab eo iterum obliquat ad Boſphorũ, iterumq; ad Ponticũ latus curua, aditum Męotidos tranſuerſo margine tangit. Inde eam gremio ad Tanain uſq; complexa, fit ripa, qua Tanais eſt. In ea primos hominum accepimus ab oriente Indos, Seres et Scythas. Seres media fermè Eoæ partis incolunt, Indi & Scythę ultima, ambo latè patẽtes, neq; in hoc tantum pelagus effuſi: ſpectãt enim etiam meridiẽ Indi, oramq; Indici maris, niſi ubi æſtus inhabitabilem efficiunt, diu cõtinuis gentibus occupant: ſpectant & ſeptentrionem Scythæ, ac littus Scythicum,

SCHOLIA CAP. II.

Alluit, inquit hic Mela, Aſiam oceanus ex tribus partibus ſeu plagis mundi, meridie ſcilicet, oriente et ſeptẽtrione. Ab oriente oceanus Eous &c. *a* ℂ *Perpetua fronte.)* Præter unum mare Caſpiũ, Aſia nullas habet interruptiones marium, ſed continua ſucceſſione extenditur in orientẽ, clauditurq; iuxta ueterum inuẽtionem ora latiſſima. Sed cum noſtro æuo plurimum terræ acceſſerit Indiæ, per nouas explorationes & nauigationes, paulò aliam formã cornu Aſiæ induit q̃ hic Mela deſcribat.

b ℂ *Inde cum aliquatenus ſolida proceſſit.)* Quàm ſolidum & rectum procedat littus Indicum, oſtendit tabula Aſiæ Solino adiecta. Certe magni ſinus ex oceano meridiano in Aſiæ terram ingrediuntur, qui ſinuoſum efficiunt littus atq; inæquale, etiam ſi Arabicum mare atq; Perſicum nõ numeremus. *c* ℂ *Ex Scythico Caſpium recipit.)* Sic pleriq; ſentiunt, mare Caſpium naſci ex oceano ſeptẽtrionali, ſed Ptolemæus ſecus mare illud deſcribit, ut inter ipſum & oceanum ſeptentrionalem lata intercedat terra. Nõ igitur Aſia ea parte qua mare Caſpiũ tenet anguſtior eſt, ut hic Mela refert, ſed eodem tenore procurrit in orientẽ, et tandẽ deſinit in oram ſtrictiorẽ, ut tabula ipſa Aſiæ oſtendit. Ab occidente uero terminatur ad maria noſtra præter extremitatem ſeptẽtrionalem, quæ deſinit ad Tanaim fluuium, & extremitatẽ meridionalem, quã terminat Nilus. *d* ℂ *Ora eius cum alueo Indi.)* Senſus eſt, ſi ab oſtio Nili ſequaris littus maris mediterranei, deduceris in Syriam, & hinc per Ciliciam ibis obuiam mari Aegæo, ut non ſine magno ambitu per littora maris uenias in Cariam aut Aſiam

Digitized by Google

minorem, quas regiones Mela hic frontem uocat Asiæ. Ab ea fronte peruenitur ad Hellesponticas fauces, inde Propontis paululum dilatatur, et rursum in Bosphoro contrahitur, & ab illis angustijs distenditur in pontum Euxinum, & tandem per Bosphorum Cimmerium patet aditus in Mæoticas paludes, quæ recipiunt Tanaim fluuiũ, ad cuius ripam habitant Scythæ, post hos sequuntur Seres, & tandem Indi. Indi tenent extremitatem orientalem, & Scythæ occidentalem, Seres autem mediam Asiæ partem. Nostra tamẽ tempestate totus ille tractus Asiæ septentrionalis occupatur à Tartaris, & Indi tenent meridionalem plagam, nisi ubi ob nimios calores cõmoda habitatio esse nequit. e ℂ Hunc populi Persarum.) Sinum, inquit, Persicum ambiunt Persæ, & sinum Arabicum Arabes, ut scilicet Arabes extendantur usq; ad Nilum, ultra Nilum uero Aethiopes commorentur. Vltra sinum autẽ Caspium olim habitauerunt Amazones, ac inde Hyperborei, quos tamen quidam ponunt citra Tanaim in Europa. Ex reliquis mediterraneis gẽtibus quas hic Mela enumerat, quædam celebres sunt apud autores, aliæ obscuræ. Pharmacotrophi Scythæ sunt, sic dicti quod uenenum comedant. Georgi uero nomen habere uidentur ab agricultura.

f ℂ Moschi.) Hi hodie tenent extrema Europæ à septentrione, confines Polonis & Lithuanis. g ℂ Medi, Armenij.) Recenset Mela gentium nomina eo ordine quo situm habẽt in terra: nam Medis sunt confines Armenij, Armenijs Comagini & Cappadoces, Cappadocibus Gallogræci, qui et Galatæ, ad quos diuus Paulus unam epistolã scripsit. His iunguntur Lycaones, Phryges &c. Quod autẽ Pomponius hic meminit Syrocilicum, & non absolute dicit Cilicũ, fieri potest quod Ciliciã in duas distinxerit partes, eamq; quæ Syriæ contermina est uocarit Syrociliciã.

h ℂ Eædem gentes.) Sensus est, in locis meridionalibus Asiæ sunt gentes quæ ferè cõmunem habent Syriæ appellationem, sicut & in septentrione tam uariæ gentes uno nomine Scythæ appellantur: unde & una lingua utũtur Syri, Mesopotami, Chaldæi, Assyrij, et aliæ circũiacentes regiones, quam sacræ literæ plerũq; Arameam uocant. i ℂ Super illum alterum.) Dicit Babylonios sitos super alterum sinum, quem scilicet, ut prius, intelligit Arabicum: unde & quidam scripserunt, Euphraten fluuium qui labitur per Babyloniam, mergi in sinum Arabicũ, sed ex Ptolemæo aliud colligitur, nempe & Babyloniam et Euphraten cõnecti sinui Persico.

k ℂ Super Aethiopas Aegypti.) Fuerat hic magis dicendum, infra Aethiopas sitam Aegyptum, cum Nilus ex Aethiopia descendat in Aegyptum: sed uidetur Mela respectum habuisse ad polum arcticum, ut ea superiora esse dicãtur, quæ illi sunt propinquiora. l ℂ Arabia angusta.) Post Canopicum Nili ostium supra mare rubrum prominet frons quædam Arabiæ usq; in mare mediterraneum, cui in flexu ipso iungitur Syria. Vide suprà in Solino figuram quam posuimus pagina 82. m ℂ Extra autem.) Regiones in fine huius capitis enumeratas, inuenies suprà in figura quam Solino pag. 38. adiecimus.

nisi unde frigoribus arcentur, usq; ad Caspium sinum possident. Indis proxima est Ariane, deinde Aria & Gedrosis & Persis ad sinum Persicum: [c] hunc populi Persarum ambiunt, illum alterum Arabes: ab his, quod in Africam restat, Aethiopum est, illic Caspiani Scythis proximi, sinum Caspium cingunt, ultra Amazones, ultraq; eas Hyperborei esse memorantur. Interiora terrarum multæ uariæq; gentes habitant, Gandari & Paricani, Bactri & Susiani, Pharmacotrophi, Bomarei, Coamani, Rophanes, Dahæ. Super Scythas Scytharumq; deserta, ac super Caspium sinum, Comari, Massagetæ, Caduſij, Hyrcani, Hiberi. Super Amazonas & Hyperboreos, Cimmerij, Scythæ, Eniochiæ, Georgi, [f] Moschi, Corsitæ, Phoristæ, Riphæces, atq; ubi in nostra maria tractus excedit, Mardi, Antibarani, & notiora iam nomina, [g] Medi, Armenij, Comageni, Murrani, Vegeti, Cappadoces, Gallogræci, Lycaones, Phryges, Pisidæ, Isauri, Lydi, Syrocilices. Rursus ex ijs quæ meridiem spectant, [h] eædem gentes interiora littora usq; ad sinũ Persicum. Super hunc sunt Parthi & Assyrij, [i] super illum alterum Babylonij. Et [k] super Aethiopas, Aegypti ripis Nili amnis & mari proxima, ijdem Aegyptij possident: deinde [l] Arabia angusta fronte sequentia littora attingit. Ab ea usq; ad flexum illum quem suprà retulimus, Syria, & in ipso flexu Cilicia: [m] extra autem, Lycia & Pamphylia, Caria, Ionia, Aeolis, Troas usq; ad Hellespontum. Ab eo Bithyni sunt ad Thraciũ Bosphorum. Circa Pontum aliquot populi alio alioq; fine, omnes uno nomine Pontici dicuntur, ad lacum Mæotici, ad Tanain Sauromatæ.

Non opus

Summa Europæ descriptio. Cap. III.

EVropa terminos habet ab oriente Tanaín & Mæotida, & Pontum, à meridie reliqua nostri maris, ab occidente [a] Atlanticum, à septentrione Britannicum oceanum. [b] Ora eius, forma littorum à Tanai ad Hellespontum, quà ripa est dicti amnis, quà flexum paludis ad Bosphorum redigit, quà Ponto, Propontidi & Hellesponto latere adiacet contrarijs littoribus, Asiæ nõ opposita modo, uerumetiã símilis est. Inde ad fretum nunc uastè retracta, nunc prominens, tres maximos sinus efficit, totidemq; in altum se magnis frontibus euehit. [c] Extra fretum ad occidentem inæqualis admodum, præcipuè media, quà procurrit ad septentrionem, nisi ubi semel iterumq; grandi recessu abducitur, penè ut directo limite extenta est. Mare quod primo sinu accipit, [d] Aegæum dicitur, quod sequenti in ore Ionium, Adriaticum interius, quod ultimo [e] nos Tuscum, quod Graij Tyrrhenum perhibent. Gentium prima est [f] Scythia alia, quàm dicta est, à Tanai medio fermè Pontici lateris. Hinc in Aegæi partem continens Thraciæ ac Macedoniæ adiungit. Tum [g] Græcia prominet, Aegæumq; ab Ionio mari dirimit. Adriatici latus Illyris occupat. [h] Inter ipsum Adriaticum & Tuscum Italia procurrit. In Tusco intimo Gallia est, ultra Hispania est. Hæc in occidentem. Denicq; etiam ad septentrionem diuersis frontibus uergit, deinde [i] rursus Gallia est longe, & à nostris littoribus huc usq; promissa. Ab ea Germani ad Sarmatas porriguntur, illi ad Asiam. Hæc de Europa.

SCHOLIA CAP. III.

Non opus habet hoc Pomponij caput multa declaratione, sed unica Europæ figura, quã adiecimus, satis omnia explicat quæ hic cõmemorantur. Exponam tamen aliqua quæ hic simplici lectori difficilia aut obscura uideri possent. *a* ℂ *Atlanticum.*) *Est mare Atlanticũ proprie, quod Libyæ alluit littora, ab Atlante Mauritaniæ monte sic denominatum. Pomponius uero denominationẽ illam ultra fretum Gaditanũ in Hispanias quoq; trahit, quod tam exiguus maris ingressus Hispaniam diuidat à Mauritania.* *b* ℂ *Ora eius.*) *Extremitatem & terminum Europæ orientalem intelligit, quæ à Tanais fonte incipit, et extenditur per ripas Tanais, Mæoticæ paludis, ponti Euxini, Bosphori, Propontidis &c. in meridiem. Inspice figuram Europæ hic adiectam, & omnia clarius uidebis in ea quàm calamus exprimere posit: uidebis enim oculo, quomodo Asiæ & Europæ littora contra se ponantur, iam contrahuntur, iam porriguntur, et rursum ab inuicem distenduntur, qui inæqualis procursus uarios efficit sinus. Vbi littora Asiæ & Europæ ad se se propius accedunt, fretum efficiunt, et ubi à se distenduntur uel retrahuntur, maria cõstituunt. Rursus ubi ora terræ frontes mittit in mare, sinus efficit, ut est circa Peloponnesum & circa Italiam. De his uarijs maris anfractibus plura suprà scripsimus in Solino cap. 36. sub litera r. Tres maximi sinus quorum hic meminit Mela, sunt hi: primus est à Gaditano freto usq; ad extremum Italiæ promontorium: secundus ab hoc promontorio, uel ab alio sibi opposito (est enim extrema Italiæ ora bifrons) usq; ad frontem Epiri, quam Acroceraunion uocant, & tertius ab hac fronte usq; ad Hellespontum.* *c* ℂ *Extra fretum.*) *Hæc intelligenda sunt de figura Europæ, quam habet à Gaditano freto per littora Hispaniæ, reflectens se à septentrione, & procurrens in orientem inæquali limite. Hæc ex adiecta pictura aduertere poteris.* *d* ℂ *Aegæum dicitur.*) *De mari Aegæo scripsimus supà in Solino cap. 36. sub litera r. Porrò Ionium mare sic dictum quidam putant à Ionio Dyrrachij filio, quem imprudenter à se occisum in mare proiecit Hercules, ut defuncti memoriam propagaret. Alij alias habent coniecturas. Est autem mare illud inter sinum Adriaticũ & Peloponnesum. Sinus Adriaticus hanc nomenclaturam habet ab Adria ciuitate, cuius uestigia prope Ferrariam adhuc uideri asserunt.*

e ℂ *Nos Tuscum.*) *Vocatur mare illud quod alluit citeriorẽ Italiam Tuscum, à Tuscia regione, & Tyrrhenum à Tyrrheno Lydi fratre atq; Athys filio, qui è Mæonia discedens uenit in Italiã, occupauitq; oram maritimã quæ est citra Liguriam.* *f* ℂ *Scythia alia.*) *Duplex est Scythia: una in Asia, cuius suprà meminit: alia in Europa, cuius mentionẽ hic facit.* *g* ℂ *Græcia prominet.*) *Peloponnesus, inquit, quæ longè in mare porrigitur, dirimit Aegæum mare à Ionio.* *h* ℂ *Inter ipsum Adriaticum.*) *Efficiunt hæc duo maria, Adriaticum & Tuscum, peninsulam Italiam, id quod pictura docet.* *i* ℂ *Rursus Gallia est.*) *Gallia, inquit, alluitur à meridie nostro mari, quod est mediterraneum, & à septentrione mari Britannico &c.*

Digitized by Google

Digitized by Google

Summa Africæ descriptio. Cap. IIII.

AFrica ab orientis parte Nilo termina ta, pelago à cæteris, breuior est quidē quàm Europa, quia [a] nec usquam Asiæ, & non totis huius littoribus obtenditur. [b] Longior tamen ipsa quàm latior, & quà ad fluuium attingit latissima: [c] utq; inde procedit, ita media præcipuè in iuga exurgens pergit incurua ad occasum, fastigiatq; se molliter, & ideo ex spatio paulatim adductior. Vbi finitur, ibi maxime angusta est. [d] Quantum incolit, eximiè fertilis. Verum quod pleraq; eius inculta, & aut arenis sterilibus obducta, aut ob sitim cœli, terrarumq; deserta sunt, aut infestantur multo ac malefico genere animalium. Vasta est magis quàm frequens. Mare quo cingitur, à septentrione Libycum, à meridie Aethiopicum, ab occidente Atlanticum dicimus. Ab ea parte quæ Libyco adiacet, proxima est Nilo prouincia quam Cyrenas uocant. Deinde cui totius regionis uocabulo cognomen inditum est, [e] Africa, cætera Numidæ & Mauri tenent, sed Mauri in Atlanticum pelagus exposiri. Vltra Nigritæ sunt, & Pharusij, usq; ad Aethiopas: hi & reliqua huius, & totum latus quod meridiem spectat, usq; in Asiæ confinia possidēt. At super ea quæ Libyco mari abluuntur, Libyes Aegyptij sunt, & [f] Leucoæthiopes, & natio frequens multiplexq; Getuli: deinde late uacat regio perpetuo tractu inhabitabilis, tum primos ab oriente Garamantas, post Augilas & Troglodytas, & ultimos ad occasum Atlantas audimus. Intrà (si credere libet) uix iam homines, magisq; semiferi [g] Aegipanes & Blemmyæ, et Gamphasantes, & Satyri, sine tectis passim ac sedibus uagi, habēt potius terras quàm habitēt. Hæc summa nostri orbis, hæ maximæ partes, hæ formæ gentesq; partiū. Nunc exactius oras situsq; dicturo, inde est cōmodissimum incipere, unde terras nostrū pelagus ingreditur, & ab ijs potissimum, [h] quæ influenti

SCHOLIA CAP. IIII.

Hic in primis te, lector, mittimus ad Solinianam figuram, quā pro Africa ordinauimus cap. 40. ubi uidebis Africam undiq; mari cinctam, præter portionē aliquam terræ, quæ est prope Canopicum Nili ostium, inter mare rubrum & mare mediterraneū. Ab austro tamen nō extendimus picturam ipsam usq; ad oceanum meridionalem, sed resecuimus portionem aliquam ab Africa, quæ & ueteribus Cosmographis fuit incognita. Quod autem Mela Africam breuiorem asserit esse Europa, recte sentit, qui eā ab occidente extendit usq; ad Nilum. Sin longitudinem eius metiamur ab Atlantico mari usq; ad mare rubrum & Troglodytarum orientalem oram, longior erit Africa Europa, aut saltem æque longa, cum littora utriusq; partis, tam ab occasu quàm ab exortu eisdem incipiant & finiantur meridianis. a ℂ *Nec usquā Asiæ.)* Certe *Troglodytarum regio obtenditur Arabiæ, et Cyrenaica prouincia opponitur Cariæ, & parum abest quin & Aegypti pars Ciliciæ opponatur. Sed facile hic defendi potest Mela, præsertim qui Troglodytas extra Africam ponit.* b ℂ *Longior ipsa q̄ latior.)* Metitur hic Mela Africam ut suo tempore fuit explorata, etiamsi infra mentionē faciat extremi Africæ cōtinentis promontorij, quod hodie uocant Caput bonæ spei, de quo in Solino cap. 70. sub litera e & h nonnihil diximus. Vt nostro tempore est explorata, latitudo superat longitudinē: nam in longitudine habet gradus 56. in latitudine aūt 64.* c ℂ *Vtq; inde procedit.)* A Nilo, *inquit*, Africa sensim erigitur in mōtium uertices, quousq; ueniatur ad Atlantem: sed quomodo incurua pergat ad occasum, finiaturq; ibi, ubi maximè angusta est, difficilem uidetur habere sensum, nisi angustias illas referas ad fretum Gaditanum.* d ℂ *Quantū incolitur.)* Vide *in Solino cap. 37. sub litera e, quid scripserimus ex autoribus de fertilitate & sterilitate Africæ.*

e ℂ *Africa.)* Subaudiendum, *minor: ea enim ponitur inter Numidiam & Cyrenas. Post Numidiam sequitur duplex Mauritania, Cæsariensis & Tingitana. Tingitana extenditur ad mare Atlanticū. Hinc si pergas ad austrum, occurrent Nigritæ, Senegenses, Gambrenses, Mellenses &c. Mela post Nigritas ponit Pharusios, inde Aethiopes, qui extenduntur usq; ad Nilū, qui secundū eum terminus est Africæ.* f ℂ *Leucoæthiopes.)* Sic *uocantur quidā Aethiopes, qui cōparatione aliorum subalbidi esse deprehenduntur, non in totum albi, nec in totum nigri.* g ℂ *Aegipanes.)* De *his monstris diximus in Solino cap. 37. sub litera h, & cap. 44. sub litera l. Habes quoq; ibi de Gamphasantibus et Satyris.* h ℂ *Quæ influenti dextra sunt.)* Cum *oceanus*

per Gaditanum fretum in continentem terram irrumpat, cõmodum uisum fuit Pomponio fluxum eius sequi, orámque tenere dextram, quæ est littus Africum, et studioso lectori ostendere regiones, urbes, mõtes, fluuios, & quicquid procedenti obuium uenerit, & ubi littus illud maris mediterranei absoluerit, etiam prosequi & describere littus oceani quod totam cingit Africam.

dextra sunt: deinde stringere littora ordine, quo iacent, peragratisq; omnibus quę mare attingũt, legere etiam illa quæ cingit oceanus, donec cursus incœpti operis intra extraq; circũuectus orbem, illuc unde cœperit redeat.

SCHOLIA CAP. V.

Iam sæpe diximus, oceanum iuxta diuersas quas alluit terras, alia & alia sortiri nomina, ut est mare Indicum, mare Persicum, mare Britannicum: sic hic ab Atlante monte, qui Mauritaniam occupat, et pertingit usq; ad oceanum occidentalem, denominatur ab eo mare Atlanticum.

a ℂ Primæ partes.) Quemadmodum cœli longitudo accipitur ab occidente in orientem, quod scilicet motus tam planetarum quàm nonæ sphæræ continuò in orientem nitatur: ita quoq; in terris longitudinis supputatio fit ab occidente, & primæ terræ partes capiuntur ab Hispania & Mauritania, & non ab India. Quod si ortum solis & initium diei inspicere uoluerimus, sic quidem primas concedimus orienti & non occidenti, quia hæc fiunt à primo mobili, cuius motus fit ab oriente in occidentem, contrariam scilicet planetis obseruans legem. b ℂ Eius oræ finis.) Mulucha, inquit, finis est Mauritaniæ ab oriente, distinguens eam à Numidia. Ampelusia autem promontorium (à uineis sic dicta) initiũ eius est, in quo scilicet specus est Herculi sacer, quod in eo referatur occidisse gigantem incolis molestum. Porrò Mulucha fluuius ille esse putatur quem Ptolemæus Mulum uocat. Ampelusiam autem appellat Cotem, iuxta quam est oppidum Tingi, unde ea pars regionis uocata est Mauritania Tingitana, sicut reliqua pars Cæsariensis à Cæsarea. c ℂ Tergore execto ingens.) Ex Elephantinæ pellis tergore, quod reliqua pelle durius est, fuit exectum huius parmæ tectorium seu potius munimentum, & ob magnitudinem eius facile conijcere licuit Antæum fuisse uirum proceræ staturæ, quippe de quo quidam scribunt, quod cubitis quadraginta adoleuerit in Libya apud Lixum oppidum, quod Antæi regia olim dicebatur. d ℂ Fabulam.) De hac fabula quoq; in Solino cap. 28. scripsimus. Plinius uero de his columnis ita scribit lib. 3. Proximi faucibus utrinq; impositi montes, coërcent claustra, Abyla Africæ, Europæ Calpe, laborum Herculis metæ, quam ob causam indigenæ columnas eius dei uocant, creduntq; perfossas, excluſa antè admisisse maria, & rerum naturæ mutasse faciem. Scribit & Strabo multa de his columnis libro tertio. e ℂ Solo quàm uiris melior.) Id Mela optime scire potuit, cum patria sua parum abesset à regione Mauritaniæ. Deinde natura quoq; fieri solet, ut homines qui nullo exercentur labore, ignaui sint, ut fieri consueuit in terris quæ sua sponte necessaria uitæ ubertim proferunt, id quod in terris nostris quoque accidere compertum habemus: sed exempla sunt odiosa.

Particularis Africæ descriptio. Mauritania. Cap. V.

Dictum est Atlanticũ esse oceanũ, qui terras ab occidente contingeret, hinc in nostrũ mare pergentibus læua Hispania, Mauritania dextra est. [a] Primæ partes illæ Europæ, hæ Africæ. [b] Eius oræ finis Mulucha, caput atq; exordiũ est promontorium, quod Græci Ampelusian, Afri aliter, sed idem significante uocabulo appellant. In eo est specus Herculi sacer, & ultra specum Tingi oppidum peruetus, ab Antæo, ut ferunt, conditum. Extat rei signũ parma Elephantino [c] tergore execto ingens, & ob magnitudinem nulli nunc usuro habilis, quam locorum accolæ ab illo gestatam pro uero habent traduntq;, & inde eximie colunt. Deinde est mons præaltus, ei quem ex aduerso Hispania attollit obiectus, hunc Abylam, illum Calpen uocãt, columnas Herculis utrunq;. Addit fama nominis [d] fabulam, Herculem ipsum iunctos olim perpetuo iugo diremisse colles, atq; ita excluſum antea mole montium oceanum, ad quæ nunc inundat, admissum. Hinc iam mare latius funditur, submotasq; uastius terras magno impetu inflectit. Cæterum regio ignobilis, & uix quicquam illustre sortita, paruis oppidis habitatur, parua flumina emittit, [e] solo q; uiris melior, & segnitie gentis obscura. Ex ijs tamen quæ commemorare non piget, montes sunt alti, qui continenter, & quasi de industria in ordinem expo-

siti, ob numerum septem, [f] ob similitudinem fratres uocantur. Tamuada fluuius, & Rusicada & Siga paruæ urbes, & portus cui Magno est cognomen ob spatium. Mulucha ille quem diximus, amnis est ingentium olim regnorum terminus & Bocchi Iugurthæq;. [g]

f ℂ Ob similitudinem fratres uocantur.) Alij scribunt, ob paritatem cacuminis eos fratres appellatos, & quod elephantis sint pleni. Meminit & Solinus horum montium cap. 38. g ℂ Bocchi, Iugurthæq;.) Præfuit Bocchus ille Mauritaniæ orientali, Iugurtha uero occidentali, diri-

mente Mulucha amne regnum alterum ab altero. Bocchoi successit Iuba, de quo in Solino diximus in fine capitis 37. De Iugurtha habes apud Florum libro tertio.

Numidia. Cap. VI.

ABeo Numidia ad ripas expositæ fluminis Ampsagæ, spatio quidem & Mauritania angustior est, uerum & culta magis, & ditior. Vrbiū quas habet maximæ sunt Cirta procul mari, nunc [a] Sittianorum colonia, quondā regum domus, Iubæ & Syphacis, cum foret opulētissima. [b] Iol aliquando ignobilis, nunc quia Iubæ regia fuit, & quod Cæsarea uocitat, illustris. Citra hanc (nam in medio fermè littore sita est) Cartenna & Arsenaria sunt oppida, et Ampsa castellum, & Laturus sinus, & Sardabale fluuius: ultra, monumentum cōmune regiæ gentis. Deinde Icosium, et Vthisia urbes, effluētes inter eas Ancus & Nabar, aliaq; quæ taceri nullum rerum famæue dispendium est. [c] Interius & longè satis à littore (si fidem res capit) mirum admodum, spinæ piscium, muricum ostreorumq; fragmenta, saxa attrita (uti solent) fluctibus & non differentia, marinis infixæ cautibus ancoræ, aliaq; huiusmodi signa atq; uestigia effusi olim usq; ad ea loca pelagi, in campis nihil alentibus esse, inueniriq; narrantur.

SCHOLIA CAP. VI.

De Numidis, qui & Nomades, diximus in Solino cap. 39. Quod autem Numidia hic angustior esse perhibetur quàm Mauritania, id fit propter maiorem maris distentionem, quod iuxta Mauritaniam angustis continetur littoribus. a ℂ Sittianorum colonia.) Non satis constat, qui isti Sittiani fuerint. Ptolemæus uocat hanc urbem Sitici coloniam, ponitq; eam procul à mari iuxta fluuiū Ampsagam, sicut & Mela hic facit. b ℂ Iol.) Sic primum uocata fuit ista ciuitas, de qua Strabo lib. ult. sic scribit: In hac ora ciuitas fuit nomine Iol, quam cum Iuba Ptolemæi pater mutaret, mutato nomine uocauit Cæsaream, in honorem scilicet Augusti Cæsaris. Vide Strabonem libro ult. c ℂ Interius & longè satis à littore.) Spinæ, inquit, piscium, muricumq; fragmenta & saxa attrita, quæ in interiori Numidia inueniuntur, testantur mare olim pro suo alueo Numidiā occupasse, aut inundasse, uel quod ego magis credo, hæc in sicca relicta sunt ex diluuio generali, qualia & in agris nostris

passim inueniuntur, nempe ingentes piscium spinæ, gigantum et maximarum belluarum ossa. Scio & in medio Germaniæ aliquando reperta cornua unicornium, qui tamen longissimè absumus à mari. Non tamen nego terras nonnunquam mutari accessu, recessu, irruptioneq; marium, etiamsi scriptura dicat: Terminum posuisti eis quem non prætereunt: terminus iste est arena, quæ cohibet mare intra alueum suum. Sed quid dicemus ad prophetam, quando asserimus ex mari factas terras, & rursum terras occupatas à mari? Ad id propheta respondet eodem loco, nempe Psal. 104. Non reuertentur ut operiant terrā. Operiunt quidem nonnunq; proxima littora, id quod accidisse scimus Holandiæ, Frisiæ, & multis locis Græciæ, sed non operiunt totam terram, sicut operuerunt à principio creationis, & deinde in diluuio uniuersali.

Africa minor. Cap. VII.

REgio quæ sequitur, à promontorio Metagonio ad aras Philenorū, proprie nomē Africę usurpat. In ea sunt

SCHOLIA CAP. VII.

Post Numidiam, ad orientem sequitur Africa minor, & extenditur usq; ad Cyrenaicam. Incipit autem secundum Melam à promontorio angulari, quod Metagonium appellat, & desinit ad aras Philænorum. Solinus uero capite quadragesimo scribit Africam incipere à Zeugitano pede, unde & Martianus uocat eam Zeugitanam regionem. Ptolemæus orditur eam à fluuio Ampsaga, & fieri potest quod omnes isti termini non multum à se inuicem distiterint. De aris Philænorum in fine huius capitis nonnihil autor ipse scribit.

oppida[a] Hippo Rhegius, et Rusicade, et Tabraca: deinde tria promõtoria, [b] Candidum, Apollinis, Mercurij, uastè ꝓiecta in altũ, duos grandes sinus efficiunt: Hipponensem uocant proximum ab [c] Hippone Diarrhyto, quod littori eius appositũ est. In altero sunt castra Lælia, castra Cornelia, flumen Bragada, Vtica & [d] Carthago, ambæ inclytæ, ambæ à Phœnicibus conditæ. Illa [e] fato Catonis insignis, hæc suo: nunc populi Romani colonia, olim imperij eius [f] pertinax æmula, iam quidem iterum opulẽta, etiam nunc tam priorum excidio rerum, quàm ope præsentium clarior. Hadrumentũ, Leptis, Clupea, Abrotonum, Taphræ, Neapolis, hinc ad syrtim adiacent, ut inter ignobilia celeberrimæ. [g] Syrti sinus est centum ferè millia passuũ, quà mare accipit patens, trecenta quà cingitur: uerum importuosus atq; atrox, & ob uadorum frequentiũ breuia, magisq; etiam ob alternos motus pelagi affluentis & refluentis infestus. Super hunc ingens [h] palus amnem Tritona recipit, ipsa Tritonis, unde & Mineruæ cognomen inditum est, ut incolæ arbitrantur, ibi genitæ, faciuntq; ei fabulæ aliquam fidem, quod quem natalem eius putant, ludicris uirginum inter se decertantium celebrant. Vltra est Oea oppidum, & Cyniphs fluuius per uberrima arua decidens, tum Leptis altera, & [i] Syrtis, no-

a ℂ *Hippo.) In hac ciuitate diuus Augustinus episcopum egit. Est autem maritima, sicut & Rusicada atq; Tabraca. Situs omnium inuenies apud Ptolemæum tabula secunda Africæ, in Numidia noua.*

b ℂ *Candidum.) Mela ponit Candidum promontorium primo loco, Solinus uero secundo. Melæ Plinius subscribit.*

c ℂ *Hippone Diarrhyto.) Hæc alia est à Hippone regia, dicta Diarrhytus propter aquarũ irrigua, et palustre solum.*

d ℂ *Carthago.) Hæc urbs ab Elissa regis Tyri filia condita est ante Romam 72. annis, fuitq; totius Africæ caput, reges habuit potentißimos, qui usque adeo imperium dilatauerunt, ut etiam inter quatuor principalia regna à quibusdam poneretur. Scribunt historici murũ Carthaginis complexum spatium 22. mill. passuum, & totã ferè mari cinctam, ut etiam pro peninsula habita fuerit. Murus latus 30. pedibus, saxo quadrato, in altitudine 40. cubitorum. Arx, cui nomen Byrse fuit, paulò amplius quàm duo millia passuum tenebat. Ex una parte murus communis urbi & Byrsæ erat imminens mari. Stetit 700. annis, grauissima habens contra Romanos bella. Anno 602. à Roma condita, Senatus Romanus decreuit abolendam Carthaginẽ. Veniens itaq; Scipio iuuenis, oppugnauit ciuitatem sex continuis diebus & noctibus, & obtentam accendit igni. Ipsa autem 17. continuis diebus ardens, miserum præbuit spectaculum, dirutaq; est, omni murali lapide in puluerem redacto. Porrò Vtica, secunda post Carthaginem fuit Africæ ciuitas, in eodem sinu posita in quo Carthago.*

e ℂ *Fato Catonis insignis.) Hanc, inquit, mors Catonis memorabilem fecit, illam autem miserum excidium eius. Reædificata tamen est Carthago à Romanis, illorum facta colonia, post annos centum & duos: deinde circa tempora Constantini capitur à Saracenis & crudeliter deuastatur, sed à Iustiniano Africa iterum Saracenis eripitur. Vuandali quoq; Carthaginem & omnem Africam sibi subditã fecerunt, tenueruntq; annis 96. Circa annum Christi 1181. Mausamus rex Africæ cœpit restaurare antiquam illam urbem & iam collapsam Carthaginem, sicq; uarijs semper iactata est casibus.* *f* ℂ *Pertinax æmula.) Decertauerunt Carthaginenses tribus maximis bellis cum Romanis, sed tandem uicti sunt, & urbs funditus deleta. Habebant in initio belli trecentas urbes in Libya.* *g* ℂ *Syrti sinus.) De syrtibus diximus in Solino cap. 40. sub litera b. Autore Plinio libro quinto hæc syrtis, cuius hic fit mentio, aditu continet centum mill. passuum, & ambitu trecenta mill. passuum. Aditus est, quo syrtis mare accipit, sicut & Mela hic scribit, ut sit ambitus ueluti semicirculus, & aditus semidiameter eius. Hic sinus ualde atrox & periculosus est nauigantibus: aliquando enim est altus, aliquando uadosus, limo, arena & ingentibus saxis, quæ per uentos & fluctus adducuntur, cursum nauium impedientibus. Quidam hũc maris æstum magis syderibus quàm tempestatibus attribuunt.* *h* ℂ *Palus.) De palude Tritonis habes apud Solinum cap. 40. pagina 79. linea 41. & in scholijs pagina 81. linea 42. In tabula Africæ, quæ à nobis signata est in Solino pag. 83. amnis Triton ex montibus in syrtim minorem & non maiorem fluere debet, nõ enim est terminus Africæ & initium Cyrenaicæ, cum post illũ fluuius Cyniphs, quem Ptolemæus Cyniphum uocat, inter syrtim minorẽ et maiorem ex Libya in mare præcipitetur, & intra Africæ terminos adhuc contineatur. Oeam & Leptin alteram apud Ptol. quoq; inuenies.* *i* ℂ *Syrtis.) Hæc altera syrtis priori maior seu amplior est, idq; altero spatio, hoc est, duplo, sed par ingenio seu natura, cum æquè*

seuiat

Digitized by Google

mine atq; ingenio par priori, cæterum altero fere spatio, quà dehiscit, quaq; flexū agit, amplior. Eius promontorium est Borion, ab eoq; incipiens ora, quam [k] Lotophagi tenuisse dicunt, usq; ad [l] Phycunta (& id promontorium est) importuoso littore pertinax. Aræ ipsæ nomen ex Philenis fratribus traxere, qui contra Cyrenaicos missi Carthagine, ad dirimendum cōditione bellum diu iam de finibus, & cum magnis amborum cladibus gestum, postq; in eo quod conuenerat, non manebatur, ut ubi legati concurrerent, certo tempore utrinque dimissi ibi termini statuerentur, pacti de integro, ut quicquid citra esset, popularibus cederet: mirum, & memoria dignissimum facinus, hic se uiuos obrui pertulerunt.

sæuiat & periculis sit plena ut prior.

k ¶ Lotophagi.) De Lotophagis habes in Solino cap. 40. sub litera u.

l ¶ Phycunta.) Ob id quod mare circa hoc promontorium est spumosum & sæuum, putatur sortitum hoc nomen: est autem Græca uox. Cæterum aræ Philænorum dicūtur, quæ Peloro Siculo oppositæ, in media quodammodo syrtium tellure positæ sunt. Vide Valerium de his libro quinto. Carthaginēses cum ultra destinatos Cyrenensibus limites progressi essent, & dolo isti se circumuentos quererentur, Philæni tandem fratres amore patriæ uiuos se sepeleri permiserunt, quo totus ager Carthaginensibus cederet, & non perpetuæ lis esset de terminis, præsertim cum cōditio non seruaretur, quæ fuit, ut ubi legati utrinq; dimissi concurrerent, ibi termini statuerentur. De Philænis fratribus diximus in Solino capite quadragesimo à principio.

Cyrenaica. Cap. VIII.

SCHOLIA CAP. VIII.

INde ad Catabathmon Cyrenaica prouincia est, in ea q; sunt Hammonis oraculum fidei inclytæ, & [a] fons quem Solis appellant, et [b] rupes quędam Austro sacra. Hæc cum hominum manu attingit, ille immodicus exurgit, arenasq; quasi maria agens sic sæuit, ut æquor fluctibus. Fons media nocte feruet, mox & paulatim tepescens, fit luce frigidus: tunc ut Sol surgit ita frigidior, subinde per meridiem maximē riget: sumit deinde tepores iterum, & prima nocte calidus, atq; ut ille procedit, ita calidior: rursus cum est media, perferuet. In littore promōtoria sunt [c] Zephyrion, & Naustathmos, portus Parætonius. Vrbes Hesperia, Apollonia, Ptolemais, Arsinoē, atq; unde terris nomen est, ipsa [d] Cyrene. [e] Catabathmos uallis deuexa in Aegyptū, finit Africam. [f] Oræ sic habitantur, ad nostrum maxime ritum moratis cultoribus, nisi quod quidam linguis differūt, & cultu deorum, quos patrios seruant, ac patrio more uenerant. Proximis nullæ quidē urbes stant, tamen domicilia

Extendit Pomponius Cyrenaicam usq; ad Aegyptum, simul complectens Pentapolim & Marmaricam: Ptolemæus uero separat Marmaricam à Cyrene, & hinc est quod apud quosdā inuenitur Ammonis templum sitū in Cyrenaica regione, apud alios uero in Marmarica. De hoc templo diximus in Solino pagina 82. a ¶ Fons Solis.) Hic fons, Solis fons appellatur, quod natura eius ob motum solis mutetur. Ptolemæus talem fontem ponit apud Garamantes cap. 42. b ¶ Rupes quædam Austro sacra.) De hac rupe Plinius scribit lib. 2. cap. 47. in hunc modum: In Cyrenaica prouincia rupes quædam Austro traditur sacra, quam profanum sit attrectati hominis manu, confestim Austro inuoluente arenas. De hac arenarum congloba-tione, seu terrena syrte, scribit Solinus cap. 40. pag. 79. c ¶ Zephyrion.) Ptolemæus hoc promontoriū ponit in confinio Cyrenæ et Marmaricæ. Nausthathmi quoq; meminit ibidē, sed est paulò occidentalius: hoc à uento quē respicit, istud autē à nauiū stationē nomē sortitur. Cæterum Paræonius portus secūdum Strabonem habet amplitudinem quadraginta stadiorum. d ¶ Cyrene.) De hac urbe nonnihil scripsimus in Solino pag. 81. sub litera y. e ¶ Catabathmos.) Sonat Græcis κατάβασις descensum, & quia uallis cōnexa segregat Cyrenen ab Aegypto, uocatus est locus iste Catabathmos, qui secundū Melam est terminus Africæ. Ptolemæus uero ponit Aegyptū Africæ finē, & non Asiæ initium. f ¶ Oræ sic habitantur.) Totius, inquit, Africæ oræ inhabitātur hoc modo, ut iam sigillatim per omnes prouincias scripsimus, & habitatores earū nostros seruant mores, nisi quod quidam alijs et alijs utuntur linguis, aliaq; tenentur deorum religione. Porrò qui his ad Austrum cōfines sunt, interioraq;

Australi inhabitant, ut sunt Nigritæ, Garamantes, Nasamones, Bartij, Getuli, Libyci & Aethiopes, ij plerũq; sine ciuitatibus domicilia inhabitant, quæ Mapalia uocant.

g ¶ Atlantes.) *Hi à monte Atlante sic nominantur, execranturq; solẽ transcendentem & conuicio ingerunt, quod ardore suo & ipsos & regionem perdat. Hi nullo uescuntur animali, nec somnia habent ut reliqui mortales.* h ¶ Troglodytæ.) *De his habes & apud Solinum cap. 44. sicut & de Atlantibus non somniantibus.*

i ¶ Augilæ.) *Meminit quoq; Solinus cap. 44. harum gentiũ. Per manes intellige animas defunctorum, quarũ sepulchris incumbunt Augilæ, quando oracula consulere uolunt. De sponsarum stupro scribit etiam Solinus memorato loco, ubi & Gamphasantum meminit, Blemmyarum, Satyrorum & Aegipanum.*

sunt, quæ Mapalia appellantur, uictus asper, & mundicijs carens. Primores sagis uelantur, uulgus bestiarũ pecudumq; pellibus, humi quies, epulæq; capiuntur. Vasa ligno fiunt, aut cortice: potus est lac, succusq; baccarum: cibus est caro plurimũ ferina, nam gregibus (quia id solum optimum est) quoad potest parcitur. Interiores etiam incultius sequuntur uagi pecora, utq; à pabulo ducta sunt, ita se ac tuguria sua promouent, atq; ubi dies deficit, ibi noctem agunt: quanquam in familias passim, et sine lege dispersi, nihil in commune consultant, tamen quod singulis aliquot simul coniuges, & plures ob id liberi agnatiq; sunt, nusquã pauci degũt. Ex his qui ultra deserta esse memorantur g Atlantes, solem execrantur, & dum oritur, & dum occidit, ut ipsis agrisq; pestiferum. Nomina singuli non habent, non uescuntur animalibus, necq; illis in quiete, qualia cęteris mortalibus, uisere datur. h Troglodytæ nullarum opum domini, stridենt magis quàm loquuntur, specus subeunt, aluntur q; serpentibus. Apud Garamantes etiã armenta sunt ea quæ obliqua ceruice pascunt, nam pronis directa in humũ coruua officiunt. Nulli certa uxor est. Ex his qui tam cõfuso parentum coitu passim incertiq; nascuntur, quos pro suis colant, formæ similitudine agnoscunt. i Augilę manes tantum deos putant, per eos deierant, eos ut oracula cõsulunt, precatiq; quæ uolunt, ubi tumulis incubuere, pro responsis ferunt somnia. Fœminis eorum solenne est nocte qua nubunt, omnium stupro patere, qui cum munere aduenerint, & tum cum plurimis cõcubuisse maximum decus, in reliquũ pudicitia insignis est. Nudi sunt Gamphasantes, armorumq; omniũ ignari, nec uitare sciunt tela, nec iacere, ideoq; obuios fugiũt, necq; aliorum quàm quibus idem ingenij est, aut congressus, aut colloquia patiuntur. Blemmyis capita absunt, uultus in pectore est. Satyris præter effigiem nihil humani. Aegipanum quæ celebratur, ea forma est. Hæc de Africa.

SCHOLIA CAP. IX.

Succedit Cyrenaicæ regioni, cuius Marmarica pars est, Aegyptus, cuius fluuius Nilus, dirimit secundum Melam Asiam ab Africa. Terminus occidentalis Aegypti est uallis cõuexa Catabathmos: orientalis, Arabia quæ citra mare rubrum est: à septẽtrione littus mediterranei maris: ab hoc littore immittitur Aegyptus usq; ad Aethiopiam, quam habet à dorso, id est, à meridie. Alij ab alijs locis designãt Aegypti limites.

Particularis Asiæ descriptio.

Aegyptus. Cap. IX.

ASiæ prima pars Aegyptus, inter Catabathmon et Arabas, ab hoc littore penitus immissa, donec Aethiopiam dorso contingat, ad meridiem refugit. a Terra expers imbrium, mire tamẽ fertilis, & hominum aliorumq; animalium persœcunda generatrix Nilus efficit, amnium in nostrũ mare permeantiũ b maximus. c Hic ex desertis

a ¶ Terra expers imbrium.) *Irrigatur enim Nilo potißimum æstiuo tempore, quando in Aegypto nulla descendit pluuia: hyeme uero aiunt Aegyptijs non deesse pluuias. Porrò eximiã illam Aegypti fœcunditatem efficit Nilus sua inundatiõe, de qua multa scripsimus in Solino cap. 45. pagina scilicet 95.* b ¶ Maximus.) *Dicit Mela hunc maximum esse fluuium inter eos qui nostrũ ingrediuntur mare, etiamsi Herodotus Danubium maiorem Nilo asserat, sed nullus inter Cosmographos illi subscribit: imò sunt qui asserũt Nilum excedere etiam Gangem & Indum, Indiæ fluuios.* b ¶ Hic ex desertis Africæ missus.) *De ortu Nili multa diximus in Solino*

Africæ missus, nec statim nauigari facilis, nec statim Nilus est, & cum diu simplex, sæuusq; descendit circa Meroën late patentẽ insulam, in Aethiopiam diffunditur, alteraq; ex parte Astaboras, altera Astapus dictus est. Vbi rursus coit, ibi nomẽ hoc capit: inde partim [d]asper, partim nauigia patiens, in immanem lacum deuenit, ex quo præcipiti impetu egressus, & Tachempso alteram insulam amplexus, usque ad [e]Elephantidẽ urbem Aegyptiam atrox adhuc feruensq; decurrit. Tum demum placidior, & iam penè nauigabilis, primum iuxta Cercasorum oppidum triplex esse incipit: deinde semel iterumq; diuisus, ad Delta & Metilin it per omnem Aegyptũ uagus atq; dispersus, septemq; in ora se scindens, singulis tamen grandis euoluitur. Non pererrat aũt tantum eam, sed æstiuo sydere exundans etiam irrigat adeò efficacibus aquis ad generandum, alendumq;, ut præter id quod scatet piscibus, ꝙd Hippopotamos, Crocodilosq; uastas belluas gignit, [f]glebis etiam infundat animas, ex ipsaq; humo uitalia effingat: hoc eo manifestũ est, quod ubi sedauit diluuia, ac se sibi reddidit, per humentes campos quędã nondum perfecta animalia, sed tum primum accipientia spiritum, & ex parte iam formata, ex parte adhuc terrea uisuntur. [g]Crescit porrò, siue quod solutæ magnis æstibus niues ex immanibus Aethiopiæ iugis largius quàm ripis accipi queant, defluunt: siue quod [h]sol hyeme terris propior, & ob id fontem eius minuens in æstate tunc altius abit, finitq; integrum, et ut est plenissimus, surgere: siue quod per ea tempora flantes Etesiæ, aut actas à septentrione in meridiem nubes super principia eius imbre præcipitant, aut uenienti obuiæ aduerso spiritu, cursum descendentis impediunt, aut arenis quas cum fluctibus littori applicant, ostia obducunt: fitq; maior, uel [i]quod nihil ex semet amittit, uel quod plus q; solet accipit, uel quod minus quàm debet emittit. [k]Quod si est alter orbis,

Solino cap: 45. pagina 93. nempe quod quidam arbitrantur illum nasci in interioribus Aethiopiæ, & rectà fluere à meridie in septentrionem, receptis supra Meroën duobus magnis fluuijs ab ortu, quorum alterum Astapum, alterum Astaboram Ptolemæus appellauit. Alij scribũt Nilum originem ducere ex monte interioris Mauritaniæ haud procul ab oceano, è lacu quem Nilidem uocant. Et certe fieri potest, quod tam à meridie quàm ab occasu aquas suscipiat, quæ ex diuersis plagis confluentes, incertum studiosis relinquant iudicium, quis uerus à primordio sit Nilus. Mela tamẽ scribit hic, Nilum non statim habere nomen Nili, donec ex multis riuis aquæ in unum coëant, Meroën insulam efficiant, & Astaboras nunc, ac deinde Astapus, et tertio Nilus uocentur. Quid Plinius sentiat, uide suprà in Solino pag. 94. d ℂ *Asper.) Asperitas illa uocatur à Solino cataracta: uide in tam citato loco.* e ℂ *Elephantidem.) Ponit et Ptolemæus in tertia Africæ tabula hanc insulam, sed Tachempso non meminit, sicut nec oppidi Cercasorũ, ubi primam dicit fieri Nili scißionem. De Delta habes in Solino ubi suprà, pagina scilicet 93. & de ostijs Nili pagina 95. De Hippopotamis pagina 98. de Crocodilis pagina 97.* f ℂ *Glebis etiam infundat animas.) Quod Nilus glebis infundat animas, fieri potest quod ob nimiam fertilitatẽ eius producat animalia maiora quàm in terris nostris, ubi multiplicia reptilia producuntur in cœnosis aquis, atq; in animalium excrementis. Sic Nilus post inundationem, quæ hic diluuium uocatur, relinquit in cœno imperfecta animalia, quæ hausto cœli uigore usum perfectæ assequuntur uitæ.*

g ℂ *Crescit porrò.) In Solino pagina 95. ostendimus, quid autores uarij sentiant de Nili incremento & decremento.*

h ℂ *Sol hyeme terris propior.) Hoc intelligendum est de hyeme nostra, quando circa Nili fontes est æstas, & radij solares ad angulos rectos incidunt in terram illam, tunc exiccari possunt ardore solis Nili fontes. At eo tempore quando apud nos est æstas, & sol his qui sub Capricorno agunt longe abest, augentur aquæ illa regione, & intumescere faciunt Nilum &c. Hæc uidetur esse mens Pomponij in hoc loco.* i ℂ *Quod nihil ex semet amittit.) Obductis enim ostijs, aquæ cursus impeditur, ut nihil possit effundi in mare, et tũc necesse est stagnum fieri & diluuiũ in terra Aegypti.* k ℂ *Quod si est alter orbis.) Certa experientia iam comprobatũ est, alterum à meridie nõ esse orbem, ut scilicet post finem Africæ uersus polum Antarcticum alia sit continens terra intercedente oceano, unde ortum sumat Nilus, & cuius habitatores nobis sint antipodes. Quod si alius quoq; esset orbis, difficile uidetur fieri ut apud illos nasceretur Nilus uel alius quicunq; fluuius, qui rursus in*

terra eorum absorptus cæco alueo, subter profunda maria penetret, & emergat rursus in terris nostris, hoc est, in nostro orbe: sic enim licebit uocare Europam & Africam, respectu alterius, si quis esset, orbis. Ex his lector intelligere potes, quid hic uelit Pomponius. l ℂ In his terris mira sunt.) In Aegypto scilicet & Aethiopia. Et quod subdit de natante insula Chemnis, fabulosum uidetur, cum nec Herodotus fidem adhibuerit narrantibus talia, ut ipse scribit libro secundo. m ℂ Pyramides.) De his Pyramidibus habes in Solino cap. 45. pag. 99. sub litera y. Hæ factæ putantur à Plinio uanæ ostentationis gratia, ne pecunia scilicet successoribus aut insidiantibus æmulis relinqueretur. Scribit proinde idem Plinius, quod amplissima earum octo contineat iugera soli, quatuor angulorum paribus interuallis per octingẽtos octoginta tres pedes singulorum laterum, altitudo à cacumine pedes uigintiquinque. Est aũt iugerum secundũ Varronem, quod quadratos duos actus habet. Actus quadratus latus est pedes 120. & longus totidem. Igitur iugerum habet pedes 240. & tantum spatij arari uno die ab uno pari boum consueuit, sicut & à iugo iugerum deriuatum est. Cæterum quando Mela dicit pyramides tricenûm pedum lapidibus extructas, id intelligendum est de crassitudine lapidum & immensis saxis, quæ in fundamentum huius ædificij posita fuerunt.

sunt́q; oppositi nobis à meridie Antichthones, ne illud quidem à uero nimium absceſſerit, in illis terris ortum amnem, ubi subter maria cæco alueo penetrauerit, in nostris rursus emergere, & hac re solstitio accrescere, quod tum hyems sit unde oriũ. Alia quoq; l in his terris mira sunt. In quodam lacu Chemnis insula, lucos syluasq; & Apollinis grande sustinens templum natat, & quocunq; uenti agunt pellitur. m Pyramides tricenûm pedum lapidibus extructæ, quarum maxima (tres nanq; sunt) quatuor ferè soli iugera sua sede occupat, totidem in altitudinem erigitur. n Mœris aliquando campus, nunc lacus, uiginti millia passuum in circuitu patens, altior quàm ad nauigandum magnis onustisq; nauibus satis. Psammetichi opus o Labyrinthus domos mille, & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, marmore extructus ac tectus, unum in se descẽsum habet, intus penè innumerabiles uias multis ambagibus huc & illuc remeantibus, sed continuo anfractu, & sæpe reuocatis porticibus ancipites: quibus subinde alium super alios orbem agentibus, & subinde tantum redeunte flexu, quantum processerat, magno & inexplicabili tamẽ errore perplexus est. Cultores regionum multo aliter à cæteris agunt: p mortuos fimo oblíti plangunt, nec crematre aut fodere fas putant, uerum arte medicatos intra penetralia collocãt. q Suis literis per uersa utuntur. Lutum inter manus, farinam calcibus subigũt. Forum ac negocia fœminæ, uiri pensa ac domos curant: onera illæ humeris, hi

n ℂ Mœris.) Hunc lacum quidam Mœridem, alij Muridem, & alij Myridem appellant: de quo Plinius libro quinto sic ait: Inter Arsinoiten & Memphiten lacus fuit circuitu 250. millium passuum, altitudine 50. manu factus à rege quodam, à quo & Mœridis lacus appellatus est. o ℂ Labyrinthus.) Scribit Plinius lib. 36. cap. 13. quatuor esse toto orbe insignes labyrinthos. Primus fuit Aegyptius omnium maximus, portentosissimum humani ingenij opus, cuius magnificentiam describit hic Mela. Secundus fuit in Creta, arte maximè spectabilis, de quo Ouidius scribit octauo Metamorph. Tertius in Lemno, & hic fuit columnarũ nitore insignis. Quartus in Italia à Porsenna Hetruscorũ rege sepulchri causa extructus. Et quando Mela hic dicit, Aegyptium labyrinthum esse Psammetichi opus, Strabo & Plinius scribunt eum à uetustissimis regibus incœptum, à Psammetticho uero ampliorem factum. Numerat præterea Strabo uigintiseptem regias quæ fuerũt in illo labyrintho, inter quas erant cryptæ multæ et longæ, quæ inter se uias flexuosas habebant, ut nemo peregrinus ingredi ullam aulam potuerit aut egredi sine duce, ne scilicet plebeijs facilis pateret aditus ad reges, quando erant intra labyrinthum. p ℂ Mortuos fimo obliti plangunt.) De moribus & ritibus Aegyptiorum Aethiopumq; apud autores passim multa inueniuntur, et præsertim in funeribus fuerunt Aegyptij præ reliquis gentibus superstitiosiores, non cremantes aut defodientes corpora defunctorum, sed contra putrefactionem ea inungebant aloẽ, pice, & alijs præseruatiuis. p ℂ Suis literis peruerse utuntur.) Scribunt ferè omnes orientales retrogrado ordine, à dextra scilicet ad sinistram, Hebræi, Arabes, Chaldæi, Aegyptij, & Syri, habentes id ab Hebraismo, prima omnium scriptura. Hebræi tamen aiunt non se, sed Latinos & Græcos peruerse scribere, cum manum non ad tergum moueant scribendo, sed à tergo ad faciem. Cæterum cum Aegyptij scribendo uideantur peruertere ordinem,

Digitized by Google

capitibus accipiunt. Parentes cum egent, illis neceſſe eſt, his liberum eſt alere. Cibos palam, & extra ſua tecta capiunt, obſcœna intimis ædium reddunt. [r] Colunt effigies multorum animalium, atq; ipſa magis animalia, ſed aliſ alia, adeò ut quædam eorum etiam per imprudentiam interemiſſe, capitale ſit: & ubi morbo, aut fortè extincta ſint, ſepelire ac lugere ſolenne ſit. Apis populorum omnium numen eſt, bos niger, certis maculis inſignis, & cauda linguaq; diſſimilis aliorum: raro naſcitur, nec coitu pecoris (ut aiunt) ſed diuinitus & cœleſti igne conceptus, dieſq; quo gignit, genti maximè feſtus eſt. Ipſi uetuſtiſſimi (ut prædicant) hominum, trecentos & triginta reges [s] ante Amaſim, & ſupra tredecim millium annorum ætates certis annalibus referunt, mandatumq; literis ſeruãt, dum Aegyptij ſunt, quater curſus ſuos uertiſſe ſydera, ac ſolẽ bis iam occidiſſe, unde nunc oritur. [t] Viginti millia urbium Amaſi regnante habitarunt, & nunc multas habitãt. Earum clariſſimæ procul à mari, Says, Memphis, Syene, Bubaſtis, Elephantis: et Thebę utiq; (ut Homero dictum eſt) centum portas, ſiue (ut aliſ aiunt) centum aulas habent: totidem olim principum domos, ſolitasq; ſingulas ubi negocium exegerat, dena armatorum millia effundere. In littore Alexandria Africæ cõtermina. Peluſium Arabiæ ipſas oras ſecat. Canopicum, Bolbiticum, Sebenniticum, Pathmiticum, Mendeſium, Tanicum, Peluſiacum, Nili oſtia.

ordinem, ſubijcit Mela et alia quammulta, in quibus alium à nobis obſeruãt ordinem, ut quod pedibus panem conficiunt, & manu cæmentum. Fœminæ fori curẽt negocia, & uiri quæ domi agenda exequantur. Parentes quãdo egent, filiæ cogantur illos alere, filij autem nõ cogantur, ſed liberum illis ſit num uelint. Extra domum comedant, et intra eam uentrem exonerent.

r ¶ Colunt effigies.) Colebant olim Aegyptij nedum uiua, ſed & mortua animãtia, ut felem, ichneumonas, id eſt, mures Indicos, canes, accipitres, ibides, lupos & crocodilos, & cum aliquod eorum moriebatur, ſindone contectũ cum ululatu pectus percutientes, ſale liniebant ac cedri liquore unguentiſq; odoriferis, quo diutius ſeruaretur corpus, & in ſacris ſepeliebant locis. Si quis aliquod horum animalium ſponte occidiſſet, morte damnabatur, exceptis fele & ibide, quos, quocunq; caſu occîdi contingeret, accurrente turba, abſq; iudicio interfectorem uarijs affectum ſupplicijs interficiebant. Nutriebantur hæc animalia ſumma cura in templorum ambitu à uiris non contemnendis, quæ ſimilagine uarijſq; epulis lacte condîtis cibabant. Animalia quæ boni ſpeciem præ ſe ferebant, ijs diuinitatem tribuebant, & multa noxia ne obeſſent in honore habita ſunt. De Api Aegyptiorum diximus in Solino pagina 97. ubi & de crocodilo quædam ſcripſimus. De Ibide habes ibidem, pagina ſcilicet 98. *s ¶ Ante Amaſim.) Hic rex ſecundũ Euſebium fuit anno mundi 3480. qui eſt annus ante Chriſtum natum, ſecundũ Paulum Oroſium & Bedam, 1710. ſecundum Hebræos uero eſt annus 280. ante Chriſtum: tanta enim eſt diſcrepantia Latinorum ab Hebræis de mundi duratione. Sed quicquid ſit, cum à principio mundi uſq; ad diluuium numerentur anni 1656. & mox poſt diluuium Aegyptus habitari cœperit, facile ob ſoli fertilitatem in regnum conſurgere potuit, & Amaſim multi reges præcedere. Quod autem tredecim millium annorum ætates à quibuſdam numerantur ab eo tempore quo Aegyptus eſſe cœpit, error gentilis eſt, niſi annum pro menſe accipiendum cõtendas: ſed tunc erit tempus breuius, quàm ut quater ſydera ſuum uerterint curſum, et ſol bis occiderit ubi nunc oritur. Hic oritur difficilis quæſtio, quo motu cœli ordo inuerſus fuerit, ut ubi iam oritur ſol, ibi bis occiderit ætate Aegypti: hoc eſt, oriens factus fuerit occidens, & contrà. Reſpondeo, id nullo poſſe probare motu, non ſolis, nõ octauæ ſphæræ, hoc eſt, motu trepidationis, neq; nonæ ſphæræ, qui eſt motus reniſionis. Videtur autem mihi Pomponius hic loqui iuxta errorem annalium Aegyptiorum, in quibus ſcriptum fuit, ſydera quater ſuos uertiſſe curſus, interim quo Aegyptus fuit habitata.* *t ¶ Viginti millia urbium.) Cum olim Aegyptiorum regnum fuerit florentiſſimum, ut etiam extenderit ſe ultra limites Aegypti, non eſt mirum ſi uiginti millia urbium fuerint in toto regno, etiamſi quædã hic ſolum nominentur quæ præcipuæ in Aegypto fuerunt. Strabo libro ultimo ad Thebas Aegyptias ſcribit obeliſcos eſſe, quorum uetuſtiſſimis literis, quanta regum illic potentia fuerit, declaretur: & imperium tenuiſſe eos uſq; ad Scythiam, Bactrianam, Indiamq;, & quæ nunc Ionia dicitur. Memphis eſt hodie Alkaira, regia Aegypti, & Thebæ Dioſpolis, haud procul à Syene citra tropicum Cancri ſita, de qua & in Solino pagina 99. ſub litera u, nonnihil ſignauimus. De oſtijs Nili habes quoq; in Solino pagina 95. ſub litera d.*

Digitized by Google

SCHOLIA CAP. X.

Ptolemæus iungit Aegyptum Syriæ à parte maris mediterranei, & disiungit ab Arabia per mare rubrum. Mela uero ponit mare rubrum intra Arabiam ipsam, ut scilicet ea pars Arabiæ quæ est citra mare rubrum, & quà monte Casio attollitur, sit sterilis, ultra uero odorifera & læta.

a ℂ *Portum admittit.*) *Extenditur ergo Arabia secundum Melam inter Aegyptum & Syriam ad mare mediterraneum, sicut & mox subijcit, Azotum Palæstinæ urbem, emporiũ esse huius Arabiæ.* *b* ℂ *Quà in altum abit.*) *Quod eleuatio montis ortum solis citius ostendat, id in nostris quoq; apparet regionibus, ubi in cacuminibus montium, radij solares præoccupant superficiem terræ planæ. Per quar tam uigiliam intellige quartam partem noctis, hoc est, crepusculum matutinum.*

Arabia. Cap. X.

ARabia hinc ad rubrum mare pertinet, sed illinc magis læta & ditior, thure atq; odoribus abũdat: hic, nisi quà Casio monte attollitur, plana et sterilis,[a] portum admittit Azotum suarũ mercium emporium:[b] quà in altum abit, adeò ædita, ut ex summo uertice à quarta uigilia ortum solis ostendat.

SCHOLIA CAP. XI.

Post Arabiam sequitur in littore maris Syria, sed quæ in multas particulares diuiditur regiones nedum iuxta mare, uerum et in mediterraneis locis. Nam Palæstina, Cœlesyria, Mesopotamia, Damascene, Iudæa, Sophene, addit Mela & Babyloniam, & recte quidem, cum istæ regiones omnes una lingua utantur, nempe Chaldaica: hæ inquam regiones omnes communi uocabulo Syria appellantur. Hebræi uero uocant ארם *Aram, & distinctionis gratia adijciunt alia nomina, ut, Mesopotamiam uocant Aram naheraijm, id est, Syria fluuiorum, Leucosyriam Aram Zoba, Cœlesyriam Aram Sobal, Damascenen Aram Damasci.* *a* ℂ *Cœle dicitur.*) *Hanc Strabo uocat Cœlesyriam, & est inter Libanum atq; Antilibanum, ob cauam uallẽ sic dicta. Est enim Græcis κοῖλος locus cauus. Alij uolunt Cœlesyriam esse eam partem Syriæ qua contingit Arabiam.* *b* ℂ *Mesopotamia.*) *Huius regionis situm exprimit tibi figura, quam suprà in Solino cap. 51. signauimus. Damascenen ex eadem figura atq; ex Iudææ descriptione, quam in Solino cap. 48. posuimus, licebit deprehendere. Cæterum Adiabæne initium est Assyriæ post Mesopotamiam. Sophene autẽ secundum Ptol. est in Armenia maiori. Palæstinæ situm tibi demonstrat memorata Iudææ figura. De Phœnice dicetur sequenti capite. Antiochia urbs & regio, est inter Damascenen & Ciliciam, fuitq; metropolis in Cœlesyria, & dicta fuit olim Reblata, & postea tempore Iustiniani Theopolis, prima episcopalis sedes Petri apostoli.* *c* ℂ *Semiramis.*) *Hæc mulier secundum Berosum quarto loco apud Babyloniam regnauit, antecedens militia, triumphis, diuitijs omnes mortales. Nemo unquã huic fœminæ comparandus est uirorum, tanta in eius uita scribuntur, cum ad uituperationem, tum maximè ad laudem. Hæc enim Nini regis relicta uxor, cupiens defunctum maritum gloria excellere, condidit in Babylonia urbẽ ingentem Babylonẽ ab utroq; latere Euphratis, ita ut fluuius medius urbem secaret. Circuitus urbis patebat tot stadijs quot sunt dies in anno. Pontẽ qua parte fluuius augustior erat, construxit, stadiorum quinq; longitudinis, & 30. pedum latitudinis, columnis in profundo summa arte inuicem distantibus 12. pedibus. Duas deniq; regias utrinq; ad fluuiũ quasi propugnacula extruxit. Alterum insigne opus quod fecit Semiramis, est, quod Euphraten & Tigridẽ per riuulos in siccã terrã maioris fœcunditatis gratia immisit, arentes scilicet agros aquarum benficio irrigando.* *d* ℂ *Gaza.*) *Sacer Hebraismus, qui frequentem mentionem de his urbibus maritimis facit, non à gaza seu thesauro dicit hanc urbem istud sortitam nomen, sed à fortitudine: unde uocat eam* עזה *Azza, quod significat fortem. Et Zachariæ nono propheta dicit,*

Syria. Cap. XI.

SYria latè littora tenet, terrasq; etiam latius introrsus, aliŋs aliŋsq; nuncupata nominibus: nam et[a] Cœle dicitur, & [b] Mesopotamia, & Damascene, & Adiabæne, & Babylonia, & Iudæa, & Sophene. Hinc Palæstina est, quà tangit Arabas cum Phœnice: & ubi se Ciliciæ committit, Antiochia: olim, ac diu potẽs, sed cum eam regno [c] Semiramis tenuit, longè potentissima. Ex operibus certe eius insignia multa sunt, duo maximè excellunt, constituta urbs miræ magnitudinis Babylon, ac siccis olim regionib. Euphrates & Tigris immissi. Cæterum in Palęstina est ingens, & munita admodum [d] Gaza (sic Persæ ærariũ uocant) & indę nomen est, quod cum Cambyses armis Aegyptum peteret, huc belli & opes, & pecuniam intulerat. Est non minor

Azzam

Ascalon. Est Ioppe ante diluuium (ut ferunt) condita, ubi Cephea regnasse eo signo accolæ affirmant, quod titulum eius, fratrisq; Phinei ueteres quædam aræ cum religione plurima retinent: quinetiam rei celebratæ carminibus ac fabulis, seruataeq; à Perseo Andromedæ, clarum uestigium belluæ marinæ ossa immania ostentant.

Azzam per antitheſin debilitandam. De Ioppe diximus in Solino capite 47. & ſitum eius exprimit figura cap. 48. poſita.

Phœnicia. Cap. XII.

PHœnicem illustrauere Phœnices, solers hominũ genus, & ad belli pacisq; munia eximium. [a] Literas, & literarum operas, aliasq; etiam artes, mare nauibus adire, classe confligere, [b] imperitare gentibus, regnũ prælium q; cõmenti. In ea est Tyros aliquando insula, nũc annexa terris, defecit quando ab impugnante quondam Alexandro iacta sunt opera. [c] Vici tenẽt ulteriora, & adhuc opulenta Sidon antequam à Persis caperetur, maritimarum urbium maxima. Ab ea ad promontorium [d] Euprosopon duo sunt oppida, [e] Byblos & Botrys: ultra tria fuerunt, singulis inter se stadijs distantia, locus ex numero Tripolis dicit: tum Simyra castellũ, & urbs non obscura Marathos. Inde iam [f] nõ obliqua pelago, sed aduersa adiacens, à terra grandem sinum inflexo tractu littoris accipit. Populi ditcs circumsident, situs efficit, quia regio fertilis, crebris & nauigabilibus alueis fluminum peruia, diuersas opes maris atq; terrarũ facili commercio permutat ac miscet. In eo prima est reliqua pars Syriæ, cui Antiochiæ cognomen additur: & in ora eius urbes Seleucia, Paltos, Berytos, Laodicea, Arados: amnesq; inter eas eunt Lichos, & Hypatos, & Orontes: tum mons Amanus, et ab eo statim Myriãdros et Cilices.

SCHOLIA CAP. XII.

Est Phœnicia regio Syriæ à Phœnice rege sic uocata, Iudææ contermina, in qua sunt Tyrus & Sidon urbes, Carmelus & Libanus montes. *a* ℂ *Literas comenti.) Idem scribit Lucanus, quod Phœnices primi uocem mansurã rudibus signarunt figuris. Iosephus quoq; idem asserit, sed de Græcis literis. Absq; controuersia enim Hebrææ literæ primæ fuerunt in mundo, quarum appellationẽ & ordinem Græci quoq; secuti sunt, ut alpha pro aleph, bita pro beth, gamma pro gimel, delta pro daleth &c.* *b* ℂ *Imperitare gẽtibus.) Hoc dicitur propter Tyrum, quæ olim regia floruit dignitate, de qua 2. Reg. 5. & Isa. 23. & Eze. 26. multa dicuntur. Fuit autem urbs maxima & antiqua, in cordẽ maris sita, Sidoniorũ colonia, negociatio maris, emporium totius orbis, olim quidem insula, sed à Nabuchodonosor & Alexandro Magno propter expugnationẽ multis in breui freto cõportatis aggeribus, terræ cõtinens facta est, quã cum Alexander penitus destruxisset, post 70. annos iterũ ædificata est.* *c* ℂ *Vici tenent ulteriora.) Vltra Tyrum, inquit, non sunt ciuitates sed uici, licet & opulenta adhuc tunc fuerit Sidoniorum ciuitas anteq; à Persis caperetur.*

d ℂ *Euprosopon.) Sonat hæc uox bonum aspectum, quodcunq; tandem in Phœnicia illud fuerit promontorium.* *e* ℂ *Byblos & Botrys.) Ponit & Ptolemæus in Phœnicia hæc duo oppida unà cum Tripoli, in quarta Asiæ tabula. Habes & ibidem urbem Marathon.* *f* ℂ *Non obliqua pelago.) Vide tabulam Ptolemæi, & uidebis post Tripolim maris sinum, eumq; iuxta Casium montem, sed mare non reflectitur usq; dum littus ascenderit ad Ciliciæ orientalem terminum, qui est ad montem Amanum, citra quem sunt urbes Antiochia, Seleucia, Laodicea &c.*

Cilicia. Cap. XIII.

AT in recessu intimo locus est magni aliquando discrimínis fusorum ab Alexandro Persarum, fugientisq; Darij spectator ac testis, nunc ne mínima quidem, tunc ingenti urbe celebris Issos,

SCHOLIA CAP. XIII.

Syriæ iungitur Cilicia, in eo scilicet loco, ubi Alexander Magnus strauit exercitum Persarũ, iuxta Issicum scilicet sinum. Inuadente enim Alexandro Magno Ciliciam, uenit Darius rex Persarũ cum 700. millibus peditum, & 30. millibus equitum in occursum eius, fulsitq; exercitus eius purpura, armis, auro & opulentia suprà quàm dici potest. Ordo fuit talis: Præferebatur ignis sacer in argenteis alataribus, mox sequentes magi patrium carmen cantantes. Hos sequebantur 365. iuuenes punicis amiculis uelati,

Digitized by Google

deinde currus ſacratus Ioui trahebatur ab albis equis, & eis inſidentes albis induti, habentes uirgas aureas: deinde decem uehicula auro & argento cælata: deinde equitatus duodecim gentium uarijs armis et moribus: proximi decem millia, quorũ aliqui torques aureos, alij habebant ueſtem auro diſtinctam, manicatasq; tunicas gemmis adornatas: deinde cognati regis 15. millia muliebri cultu luxu: rurſus agmen in ueſte regali currum regis præcedens: currus regis in utroq; latere decorabatur ſimulacris deorum ex auro & argento factis, interlucentibus gemmis: currum decem millia haſtatorum ſequebantur, haſtæ erant argẽto ornatæ, et ſpicula auro: ad dextram & læuam regis trecenti nobiliſſimi propinquorũ comitabantur, horum agmen claudebatur triginta millibus peditum, quos equi regis quadringenti ſequebantur: deinde Darij mater curru uehebatur, & in alio curru uxor eius: turba fœminarum reginas comitantium, equis uectebatur: deinde liberi regis & qui eos educabant, uehebantur: deinde pellices regis 360. regali cultu nitentes: poſtea pecuniã regis ſexcenti muli & trecenti cameli uehebant, præſidio ſagittariorum ſequente: hos ſequebantur calones & lixæ: ultimi armati leuiter, qui cogerẽt agmen. Hoc apparatu uenit Darius contra aciem Macedonum, quæ nõ auro aut diſcolori ueſte, ſed ferro & ære nitebat, habens uix quinquaginta millia hominum, ſed qui omnes animoſi erant, quippe qui tot bellorum in Europa uictores extiterant. Congrediens igitur uterq; exercitus, cæſa ſunt in acie Perſarum centum millia peditum, & decem millia equitum. In acie aũt Alexandri quingenti & quatuor ſauciati, interfecti 32. pedites & 150. equites. Capta eſt mater et uxor Darij cum nobilibus mulieribus: capta deniq; ſunt multa millia hominum & iumentorum. Et in hunc modum humiliatus eſt Darius, qui triumphantis magis quàm dimicantis more inijt prælium: ipſe tamen euaſit hac uice.

fuit, & hac re ſinus Iſſicus dicitur. [a] Procul inde Amanoides promontorium inter Pyramum Cydnumq; fluuios iacet. Pyramus Iſſo prior Mallon præterfluit, Cydnus ultra per Tarſum exit. Deinde urbs eſt olim à Rhodijs Argiuiſque, poſt piratis, Pompeio aſſignante, poſſeſſa, nunc Pompeiopolis, tũc Soloë. Iuxtà in paruo tumulo Arati poëtæ monimentum ideo referendum, quia ignotum, quam ob cauſam iacta in id ſaxa diſſiliunt. Non longe hinc Corycos oppidum, portu ſaloq; incingitur, anguſto tergore cõtinenti adnexũ. Suprà ſpecus eſt nomine Corycius ſingulari ingenio, ac ſuprà quàm ut deſcribi facile poſſit, eximius. Grandi nanq; hiatu patens, montem littori appoſitum, & decem ſtadiorũ cliuo ſatis arduũ, ex ſummo ſtatim uertice aperit: tunc alte demiſſus, & quantum demittitur amplior, uiret lucis pubentibus undiq;, & totũ ſe nemoroſo laterum orbe complectitur, adeò mirificus ac pulcher, ut mentes accedentium primo aſpectu cõſternat, ubi contemplati durauere, non ſatiet. Vnus in eum deſcenſus eſt anguſtus, aſper, quingentorum & mille paſſuum, per amœnas umbras & opaca ſyluæ quiddam agreſte reſonãtis, riuis hinc atq; illinc fluitãtibus. Vbi ad ima peruentũ eſt, rurſus ſpecus alter aperitur ob alia dicendus. Terret ingredientes [b] ſonitu cymbalorum diuinitus & magno fragore crepitantium, deinde aliquandiu perſpicuus, mox & quo magis ſubit, obſcurior: ducit auſos penitus, alteq; quaſi cuniculo admittit, ibi ingens amnis ingenti fronte ſe extollens tantummodo ſe oſtendit, & ubi magnum impetum breui alueo traxit, iterum demerſus abſconditur. Intrà ſpatium eſt magis quàm ut progredi quiſquam auſit horribile, & ideò incognitum. Totus autem anguſtus, & ue re ſacer, habitariq; à dijs & dignus & creditus. Nihil nõ uenerabile, et quaſi cũ aliquo numine ſe oſtentans. Alius ultrà eſt [c] quẽ Typhoneum

a ¶ Procul inde.) Hoc eſt, à flexura maris procedendo ad occaſum, peruenitur ad oppidum Mallon, ubi Pyramus fluuius cadit in mare: inde peruenitur ad promontoriũ Amanoiden, & hinc ad Cydnum, qui per Tarſum fluit in mare. De Cydno fluuio uide ſuprà in Solino cap. 51. Vltra Cydnum in littore maris eſt ſita Pompeiopolis, quæ antea Soloë uocata fuit. Hinc ſequitur Corycos oppidum & Corycius ſpecus, de quo in memorato quoq; Solini loco diximus.

b ¶ Sonitu cymbalorum.) Sic credidit ſtulta gentilitas, diuinitus immiſſum ſonitum illum, & quò admirabiliorem eum facerent, addiderunt de ſuo, ſpeciem cymbalici tinnitus illum præ ſe ferre, cum tamen ſtrepitus quidam fuerit aquarum ſtillantium intra cauernas rupium.

c ¶ Quem Typhoneum uocant.) Meminit & Solinus obiter huius ſpecus, cap. 51. nempe quod is fuerit cubile Typhonis gigantis. Sonat autem τυφὼν uentum,

uocant, ore angusto, & multum (ut experti tradidere) pressus, & ob id assidua nocte suffusus, necp unctp perspici facilis: sed quia aliquando cubile Typhonis fuit, & quia nunc demissa in se confestim exanimat, natura fabulactp memorandus. Duo deinde promontoria sunt, Sarpedon, finis aliquãdo regni [d] Sarpedonis, et quod Ciliciam à Pamphylia distinguit, [e] Anemuriũ, interctp ea Celendris & Natidos Samiorum colonia, sed Celendris Sarpedoni propior.

Pamphylia. Cap. XIIII.

IN Pamphylia est Melas nauigabilis fluuius, oppidũ Sida, & alter fluuius [a] Eurymedon. Magna apud eum Cymonis Atheniẽsium ducis aduersus Phœnicas & Persas naualis pugna atcp victoria fuit. Mare, quo pugnatum est, ex ædito admodum colle prospectat [b] Aspendos, quã Argiui condiderãt, possedere finitimi. Deinde alij duo ualidissimi fluuij [c] Oestros & Cataractes. Oestros nauigari facilis, [d] hic quia se præcipitat ita dictus. [e] Inter eos Perga est oppidum, et Dianæ, quã ab oppido Pergeam uocant, templum. Trans eosdem mons Sardemisos, & Phaselis à Mopso condita, finis Pamphyliæ.

uentum: & uentus in uiscera terræ commotus, concutit terram perinde ac si gigas potentissimus se moueret sub terra. Hic putaturhuius loci esse intellectus.

d ℂ Sarpedonis.) Sarpedon rex fuit Lyciæ, qui Troianis aduersus Græcos auxilium tulisse fertur. e ℂ Anemurium.) Hæc loca, Anemurium, Celendris & Sarpedon, in Ptolemæo quoq; inueniuntur è regione Cypri insulæ.

SCHOLIA CAP. XIIII.

Succedit Ciliciæ ad occidentem Pamphylia, quæ rursum ad occasum coniungitur Lyciæ. a ℂ Eurymedon.) Hic fluuius per mediã fluit Pamphyliam, apud quem Cymon dux Athenienſium contra Xerxem fugientem è Græcia, atq; exercitum eius, nauali pugna uictoriã consecutus est. b ℂ Aspendos.) Hoc, inquit, oppidũ Aspendos ædito colle situ, prospectat mare ubi pugnatũ est inter Athenienses & Persas. c ℂ Oestros & Cataractes.) Hos fluuios & Ptolemæus ponit in prima Asiæ tabula, nisi quod Oestrum uocat Cestrum. d ℂ Hic quia se præcipitat.) Cataractes, inquit, nomẽ istud habet à præcipitijs. Nam secundũ Strabonem, magno strepitu ex alta rupe deijcitur. e ℂ Inter eos Perga est.) Ptolemæus non inter istos fluuios, sed post Cataracten in termino Pamphyliæ occidentali ponit oppidum Pergæ, ubi extra ipsum in ædito colle Diana templum habuit. Phaselis quoq; ibidem locum habet ad littus maris, finem designans Pamphyliæ, condita olim à Mopso Argiuorum rege.

Lycia. Cap. XV.

LYcia continuo, cognominata à Lyco rege Pandionis filio, atcp (ut ferunt) infestata olim [a] Chimæræ ignibus. Sydæ portu, & Tauri promontorio grandem sinum claudit. Taurus ipse ab Eois litoribus exurgens uastè satis attollitur: deinde dextro latere ad septentrionem, sinistro ad meridiem uersus it in occidentem rectus, et perpetuo iugo, magnarumcp gentium, quà dorsum agit, terminus. Vbi terras dirimit, exit in pelagus. Idem autem & totus, ut dictus est, dicitur etiam quà spectat orientem, deinde Hæmodes, & Caucasus & Paropamisus: tum Caspiæ pylæ, Nyphates, & Armeniæ pylæ, et ubi iam nostra maria contingit Taurus iterum. Post eius promontorium flumen est Lymira, et eodem nomine ciuitas, atcp ut multa oppida, sic præter

SCHOLIA CAP. XV.

Continuatur Lycia Pamphyliæ, à Lyco rege Pandionis filio sic cognominata, quæ Termile primum appellata fuit secundum Herodotum lib. primo. a ℂ Chimæræ ignibus.) De Chimæra diximus suprà in Solino cap. 52. capite uero 51. eiusdem habes de Tauro monte: hic ſtrè totam includit Lyciam, quo fit, ut si ab eius ortu in occasum prospicias, dextro latere ad septentrionem, sinistro ad meridiẽ uersus eat in occidentẽ, ut hic Mela scribit. At in hoc situ ortus eius non potest capi pro ipso promõtorio, sed ubi à promontorio discessũ fecerit usq; ad cacumẽ Tauri, ibi ramos emittit ad septẽtrionem & meridiẽ. De uarijs eius nominibus diximus in Solino memorato capite. Caspiæ pylæ uocatur eo loco, ubi inter Medos et Parthos pcurrit in mare. Solinus uocat Caspias portas, de qbus uide cap. 60.

Digitized by Google

b Pataram non illustria. Illam nobilem facit delubrum Apollinis, quondam opibus & oraculi fide Delphico simile. Vltra Xanthus flumen & Xanthos oppidum, mons Cragus, & quæ Lyciam finit, urbs c Telmisos.

Caria. Cap. XVI.

CAria sequitur. Habitatur incertæ originis: alij indigenas, sunt qui a Pelasgos, quidã Cretas existimant, genus usq; eo quondam armorũ, pugnæq; amans, ut aliena etiam bella mercede agerent. Hic castella aliquot sunt: deinde promontoria duo, Pedalion & Crya, & b secundum Calbin amnem Caunus oppidum ualetudine habitantium infame: inde c ad Halicarnasson hæc adiacent, Rhodiorum aliquot coloniæ, portus duo, Gelos, & cui ex urbe quam amplectitur, Thissamissa cognomen est. Inter eos oppidum Larumna, et Pandion collis in mare emissus: tum tres ex ordine sinus, Thymnias, Schenus, Bubessus. Thymniæ promõtorium Aphrodisiũ est. Schenus ambit Hylam, Bubessus Cynotũ. Gnidus in cornu peninsulæ, interq; eam & Ceramicum sinum in recessu posita Euthanæ. Halicarnassos Argiuorum colonia est, & cur memoranda sit, præter conditores d Mausoleum efficit regis Mausoli monimentum, unum de miraculis septem, Artemisiæ opus. Trans Halicarnasson illa sunt, littus Leuca, e urbes Mindus, Aryanda, Neapolis, sinus Iasius, & Basilicus. In Iasio est Bargylos.

Ionia. Cap. XVII.

POst Basilicum Ionia aliquot se ambagibus sinuat, & primũ à Possideo promontorio inflexũ inchoans, cingit oraculum Apollinis, dictũ olim Branchidæ, nunc Didymi. Miletum urbem quondã Ioniæ totius, belli pacisq; artibus principem, patriam Thaletis astrologi, & Timothei musici, et Anaximãdri physici, aliorumq; ciuium inclytis ingenijs merito inclytam, utcunq; Ioniam uocant: urbem Hyppin amnis Mæandri exitum, a Latmum montem Endy-

b ¶ Pataram.) Scribit Strabo sex illustres esse urbes in Lycia, Xanthum, Pataram, Pinaram, Olympum, Myram & Tlonem. c ¶ Telmisos.) Ptolemæus ponit hanc urbem ad fluuium Xanthum, et nõ ad extremũ Lyciæ terminum. Solinus cap. 53. uocat eam Telmessum.

SCHOLIA CAP. XVI.

Caria succedit occidentem uersus Lyciæ, et est regio meridionalis Asiæ minoris. Habet enim Asia minor multas regiones, nempe Ioniam, Cariam, Phrygiam, Aeoliam, Mysiam, & Lydiam. Sunt qui annumerãt quoq; Lyciam. a ¶ Pelasgos.) Sunt Pelasgi populi Macedoniæ, qui olim Thessali fuisse putantur. b ¶ Secundum Calbin.) Nascitur Calbis in Cragomonte, & haud procul à Cauno labitur in mare. Est autẽ Caunus oppidum pestilenti cœlo subditum, & propterea habitantium aduersa ualetudine infame. c ¶ Ad Halicarnasson.) Hæc olim regum Cariæ regia fuit, unde Herodotus originẽ duxit. Pro Larumna Ptolemæus habet Lorima, & ponitur in cornu Cariæ extremo, sicut & Cnidus. d ¶ Mausoleum.) Est Mausoleum in Halicarnasso sepulchrum, quod Artemisia Mausoli uxor tam egregio perfecit opere, ut inter septem orbis miracula olim numeraretur. Eleuabatur in altum 25. cubitis, et cingebatur columnis 36. Ab hoc sepulchro, omnia preciosa sepulchra ex nomine eius Mausolea dicuntur.

e ¶ Vrbes Mindus.) Parua est Caria, sed populosissima & oppidis plena.

SCHOLIA CAP. XVII.

A Caria si pergas ad septentrionem, occurrit Ionia, incipiens à Posideo promõtorio. Post Posidium uero, inquit Strabo, Milesium est oraculũ, Apollini Didymæo sacrum apud Branchidas ad decem & octo stadia ascendẽti: id à Xerxe incensum est, quemadmodũ cætera templa omnia, Ephesio excepto. Scribit & Herodotus libro primo de hoc templo in hunc modum: Erat apud Branchidas oraculum peruetustum, quo Aeoles Ionesq; cõmuniter uti consueuerunt. Oraculum hoc in Milesiorũ agro est situm ad Panormũ lacum. Porrò Miletus olim totius Ioniæ clarissima fuit urbs, genitrix multarum per cuncta maria urbium. Nati deniq; sunt in ea multi uiri clari, quorum aliquos hic enumerat Mela. Addit his & Strabo quosdam, nempe Anaximenem, Hecatæum historicum, & Aeschinem oratorem. Hæc urbs ob sui claritatem aliquando Ionia dicta est.

a ¶ Latmum montem Endymionis.) Scribitur de Endymione quod primus lunæ cursum inuenerit, ad

quod

mionis, à luna (ut ferunt) adamati fabulam no bilem. Deinde rursus inflexa, cingit urbẽ Prie nen, et Gessi fluminis ostium, moxq; ut maiore circuitu, ita plura cõplectit. Ibi est Panionium [b] sacra regio, & ob id eo nomine appellata, quod eam communiter Iones colunt. Ibi à fugi tiuis, ut aiunt, cõdita (nomẽ famę annuit) [c] Phy gela. Ibi Ephesus, [d] & Dianæ clarissimum tem plum, quod Amazones Asia potitę consecras se traduntur. Ibi [e] Caystros amnis, ibi Lebedos Clariúsq; Apollinis fanum, quod Manto Tire siæ filia fugiens uictores Thebanorum Epigo nos; & [f] Colophon, quã Mopsus eiusdem Man tûs filius statuit ad promontoriũ quo sinus clau ditur, quod altera parte alium, quem [g] Smyr næum uocant, efficit, angustisq; ceruicibus reli qua extendit; inde latius abit [h] in peninsulæ fa ciem, super angustias, hinc Teos, illinc Clazo mena: & quia terga iungunt confinio adnexa maris, diuersis frontibus diuersa maria prospe ctãt. In ipsa peninsula est Coryna. In sinu Smyr næo est Termodon amnis, & urbs Leuca; ex tra eum Phocis Ioniæ ultima.

quod inuestigandum, opus illi fuit montis huius supercilio. Alij tradunt sepulchrum eius esse apud Latmium montem: sic enim maior pars scriptorum uocat hunc mõtem. Porrò fabula adamati à Luna, id est, Iunone, hæc est. Ferunt Endymionem relatum à Ioue in cœlo, adamantem uero Iunonem simulacro deceptum et eiectum descendisse ad inferos. Alij fabulam de perpetuo Endymionis somno exponũt. Nam cum lunæ uarios motus quæreret, noctéque uigilaret & interdiu dormiret, somno fingitur dormiuisse perpetuo, adamatus à luna.

b ¶ Sacra regio.) Vocatur *Panionium sacra regio, quod olim Iones ibi conuenirent & Neptuno diem festum ex more celebrarent. c ¶ Phygela.)* Est *Græcis φυγὴ fuga & exilium: unde de Phygela Plinius sic inquit: Iuxtà fugitiuis condita, uti nomen indicio est, Phygela. Strabo Pygellam nominat. d ¶ Et Dianæ templum.)* De *magnificentia & nobilitate huius templi nonnihil diximus in Solino cap. 53. e ¶ Caystros.)* Cay*stros & Cayster Lydiæ fluuius, Sardibus proximus, ab ambustione nomen habet, quod propinquus sit Catacecaumenæ, quæ pars est Ephesiæ regionis prætorrida & deustæ similis, nullam præter uitem proferens arborem. Cæterum Lebedos celebre est oppidum ob Scenicorum histrionum collegium, qui ludos ac certamina Libero patri quotannis celebrabant. Est quoq; non procul Claros ciuitas, Apollinis oraculo nobilis, quã Manto Tiresiæ filia condidit, fugiens Thebanorum uictores Epigonos, id est, posteros, qui aduersus Thebas bellum mouerunt.*

f ¶ Colophon.) Hæc *urbs Ionica multis nominibus clara est, primum quod in equestribus certaminibus plurimum ualuit, ut ubi bella componi difficulter potuerint, huius urbis equitatu dirimerentur: hinc natum adagium, Colophonem imponere uel addere, pro summam operi manum imponere. Deinde quod Colophonij amplissimas haberent nauales opes: tertio quod patria existeret multorũ clarissimorum uirorum, etiam secundum quosdam Homeri. De Mopso qui cum Chalcante de peritia diuinandi certauit, habes apud Strabonem lib. 14.*

g ¶ Smyrnæum.) Est *Smyrnæus sinus ab urbe Smyrna, quam quidam Homeri patriam esse putant. Herodotus libro primo dicit eam olim fuisse ex numero duodecim ciuitatum Aeolicarum. h ¶ In peninsulæ faciem.)* Inter *duos sinus Colophonium et Smyrnæum, expatiatur in mare uersus Chium insulam cornu quoddam terræ, quod hic peninsulam uocat, habens mox in ingressu duo insignia oppida, Teon & Clazomenam. Vide Ptolemæi tabulã primam Asiæ, & patebũt hæc omnia oculis tuis multò clarius q̃ hic scribi literis queant.*

Æolis. Cap. XVIII.

PRoxima regio, ex quo ab Aeolijs incolí cœpit, Aeolis facta, ante [a] Mysia, & quà Hellespontum attingit, Troianis possidentibus Troas fuit. Primam urbem à Myrino cõditore Myrinam uocant: sequẽtem [b] Pelops statuit uicto Oeno-

SCHOLIA CAP. XVIII.

Duplex est Aeolia, una in Asia, Græcorum colonia, media inter Ioniam et Mysiã, de qua hic Mela scribit. Alia est inter Siciliam & Italiam, complecliturq; septem insulas, quarũ quædam ignem spirant, de quibus Iustinus libro quarto scribit. Ab his uenerunt Aeolij, & appulerunt in Mysiam, nomenq; suum huic regioni indiderũt. In eius extremitate septentrionali iuxta fauces Hellesponti, sunt Troiani.

a ¶ Mysia.) Est *duplex Mysia in hac Asia minori, maior & minor, & utraq; est extra Bithyniam. Est & duplex Mysia in Europa iuxta Istrum, superior & inferior, quã quidam scribũt Mœsiam per diphthongum.*

b ¶ Pelops.) Hic *Tantali regis Phrygũ filius fuit, certauitq; curruli certamine cũ Oenomao, et uicit eum*

equorum pernicitate, filiamq; eius Hippodamiam ex pacto duxit uxorem, & Pisæ regnum consecutus est. Est autem Pisa Peloponnesi ciuitas. Cæterum ab hoc Pelope denominata est insula Græciæ Peloponnesus, et oppidū Mysiæ Pelopeia. Cyme uero à duce Amazonum, pulsis habitatoribus, nomē sortita est. c ℂ Suprà Caicus.) Ptolemæus hunc fluuiū qui inter Pitanem & Elæam decurrit, uocat Cecium.

Quæ Archesilan tulit.) Est Archesilas nomen philosophi, qui ex Pitane Aeolica ciuitate ortus, relicta patria Athenas profectus in Academiam se ad Crantorem contulit, & commutauit Platonicam philosophiam, et nouam quandā instituere contendit, propter quod & cauillator uocatus est. Hic cum se nihil scire affirmaret, nec alios quicquam scire patiebatur, id quod Mela quoq; hic succinctis indicat uerbis.

e ℂ Isthmos.) Quid sit Isthmos, habes in Solino cap. 13. Ptolemæus non meminit huius Isthmi, nec peninsulæ, quæ continet campum Thebanorum. Pro Adrimittium, ipse legit Adramittiū. f ℂ Antandrum.) Hæc uox, inquit, est uel ab Andro insula, quasi ἀνδρὶ ἀνδρὸς, uel ab ἀνὴρ, quod in genitiuo quoq; habet ἀνδρὸς, ut sit sensus, pro uiro data est ciuitas.

mao reuersus ex Græcia: Cymen nominauit, pulsis qui habitarant. dux Amazonum Cyme. [c]Suprà Caicus inter Eleam decurrit et Pitanem illam, [d]quæ Archesilan tulit, nihil affirmantis, Academiæ clarissimū antistitem. Tum in promontorio est Canna oppidum, quod præterue ctos sinus excipit non paruus, sed longe ac mol liter flexus, retrahensq; paulatim oras usq; ad ima montis Idæ. [e]Isthmos paruis urbibus asper sus est, quarum clarissima est Cistena. Gremio interiore campus Thebæ nomine, Adrimittiū, Austrā, Teressam oppida, codē quo dicta sunt ordine adiacentia continet. In altero latere [f]Antandrum. Duplex causa nominis iactatur: alij Ascanium Aeneæ filium, cum ibi regnaret, captum à Pelasgis, ea se redemisse cōmemorant: alij ab ijs putant conditam, quos ex Andro insula uis & seditio exegerat. Hi Antandrū quasi pro Andro, illi quasi pro uiro accipi uolunt. Sequens tractus tangit Gargara et [g]Asson, Aetolorum colonias. Tum sinus alter ἀχαιῶν λιμὴν, non longè [h]ab Ilio littora incuruat, urbe bello excidioq; clarissima. Hic Sigæum fuit oppidū, hic [i]Achiuorum fuit bellantium statio: huc ab Idæo monte demissus Scamander exit & Simois, [k]fama quàm natura maiora flumia. Ipse mons uetere [l]Diuarum certamine, & iudicio Paridis memoratus, oriētem solem aliter quàm

g ℂ Asson.) Hoc oppidum haud procul abest à Troade, ubi scilicet est sinus ἀχαιῶν λιμὴν, id est, Achiuorū portus, sic dictus quod Græci illic appulerint. h ℂ Ab Ilio.) Fuit Ilium regia Priami, quæ & Troia à nomine regionis nominatur. Excidium eius reddidit hanc urbem nominatissimam. Ferunt illam extructam post diluuiū anno 828. regnaueruntq; in ea sex reges, Dardanus, Erichthonius, Troës, Ilus, Laomedon, & Priamus, sub quo deleta est. Causa eius excidij fuit, quod Paris Priami filius ui abduxit Helenam uxorem Menelai regis Græcorum: tunc Athenis conuenerunt omnes proceres regni Græcorum, & omnium consensu statuerunt reducere reginam. Interim cum abijssent fratres Helenæ Castor & Pollux, ut sororē repeterent, sæuiente mari submersi sunt, atq; à uulgo inter deos relati. Rursum miserunt Græci Diomedem & Vlyssem, qui reginam repeterent: sed cum nihil effecissent, tota Græcia castra mouit cōtra Troiam, quibus Hector alter Priami filius obuiam ueniens magno bellico apparatu, sæpe Græcos in fugam cōuertit, sed tandem ab Achille duce exercitus Græcorum confossus interijt. Paris quoq; telo confodit Menelaum regem Græcorum, quin & Aiacem athletam usq; ad mortē sauciauit, & dum is letaliter se uulneratū sentiret, furore extremo agitatus, tam uehementē ictum illisit capiti Paridis, ut mortuus caderet de equo. Amisso itaq; Paride Troiani fugerunt intra mœnia, & cum diu obsessi oppugnarentur, multi tædio affecti proditionem moliebantur urbis, præsertim Aeneas & Antenor, intromissisq; noctu Græcis, urbem in manus hostium tradiderunt: qui grassantes in ea, omnis ætatis & sexus homines occiderūt, & urbem ipsam incendio deleuerunt, abduxeruntq; raptam Helenam. Durauit hoc bellum decem annis & octo mensibus. i ℂ Achiuorum statio.) Cum Græci, inquit, oppugnarent Ilium, castra posuerunt iuxta Sigæum oppidum. k ℂ Fama quàm natura.) Ida mons altissimus spectat ad Troadem, & abundat aquis, descēduntq; ex eo multa flumina, ut sunt Scamander, Simois et Esepus: sed parua sunt, cum mox absorbeantur à mari, celebria tamen propter ea quæ gesta sunt contra Ilienses. l ℂ Diuarum certamine.) Est & in Creta mons Ida, in quo est antrum sacrum, quod ibi Iupiter nutritus fuerit. Sic in Ida qui est circa Hellespontum, est antrum deabus sacrum, & celebre ob Paridis acceptum iudicium. Quod aūt ortus solis aliter ibi

quàm

in alijs terris ſolet aſpici, oſtẽtat. Nanq; ex ſummo uertice eius ſpeculantibus penè à media nocte ſparſi ignes paſſim micare, & ut lux appropinquat, ita coire ac ſe coniungere uidentur, donec magis magisq; collecti, pauciores ſubinde, & una ad poſtremum flamma ardeãt. Ea cum diu clara & incendio ſimilis effulſit, cogit ſe ac rotũdat, & fit ingens globus. Diu is quoq; grandis, & terris adnexus apparet, deinde paulatim decreſcens, & quanto decreſcit, eo clarior fugat nouiſſime noctẽ, & cum die iam ſol factus, attollitur. Extra ſinum ſunt Rhetæa littora, Rhetæo & Dardania claris urbibus, Aiacis tamen ſepulchro maxime illuſtria. Ab his [m] fit arctius mare, nec iam abluit terras, ſed rurſus diuidens anguſto Helleſponti freto littus obuium findit, facitq; ut iterum terræ, quà fluit, latera ſint.

Bithynia. Cap. XIX.

INterius Bithyni ſunt & Mariandynei. In ora Graiæ urbes Abydos & Lampſacũ, Parion & Priapos. Abydos magni quondam [a] amoris commercio inſignis eſt. Lampſacum, Phoceis appellantibus, nomen ex eo traxit, quod conſulentibus in quaſnam terras potiſſimum tenderent, reſponſum erat, [b] ubi primum fulſiſſet, ibi ſedem capeſſerent. Tum rurſus fit apertius mare [c] Propontis. In id Granicus effunditur, [d] pugna, quæ primum inter Perſas & Alexandrum fuit, nobilis. Trans amnẽ ſedet in ceruice peninſulæ [e] Cyzicum, nomen Cyzicus indidit, quem à Minyis imprudentibus, cum Colchos peterent, fuſum acie cæſumq; accepimus. Poſt Placia & Scylace, paruæ Pelaſgorũ coloniæ. Quibus à tergo imminet mons [f] Olympus, ut incolæ uocant, Myſius: is flumen Rhindacum in ea quæ ſequuntur emittit. Circà angues naſcuntur immanes, neq; ob magnitudinẽ modo, ſed ob id etiam mirabiles, quod ubi in alueũ eius æſtus ſolemq; fugerũt, emergunt atq; hiant, ſuperuolantesq; aues, quamuis alte & perniciter ferant, abſorbent. Trans Rhindacum eſt Daſcylos, &

quàm in alijs terris apparere hic dicitur, id propter uaporũ aſcendentiũ è terra aliam & aliam diſpoſitionẽ, atq; ob ſolis uicinio rem & remotiorem ab horizonte præſentiam contingit. Idem apud nos ſæpe uidere contingit in aurora. Primum enim radij ſolares ſparguntur in nubibus, & rutilant ut ignis, deinde propinquante ſole coëunt in unam claram lucem, donec tandem lux ſolis uera emergat. Globus lucis qui ſolis ortum præcedat, in regione noſtra fortaſſe à nemine eſt deprehenſus. m ℂ *Fit arctius mare.) Coëunt enim ibi Europæ & Aſiæ littora, aut potius latera, paruo maris interpoſito meatu: nec iam abluit mare terras, ſed ſtrictum tenetur inter duarum orbis partium limites, ut non poſſit diffluere in littora.*

SCHOLIA CAP. XIX.

Bithynia primũ Bebrycia, poſtea Mygdonia, ac deinde Bithynia à Bithyno rege dicta fuit. Sunt qui totum tractum illum ad Myſiam attinuiſſe perhibeant, antequam Bithyniæ ſortiretur uocabulum: quin Ptolemæus nullam harum urbium, quarum hic Mela à principio meminit, ponit in Bithynia, ſed Myſia Aſiæ minoris regione. Abydos opponitur Seſto interlabente mari ſeptem ſtadiorũ, ubi Xerxes rex Perſarum pontem ſtruxit & traduxit maximũ exercitum ab Aſia in Europã. a ℂ *Amoris commercio.) Hoc dicitur propter Leandrum Hero puellæ amaſium, qui fuit ex Abydo urbe.* b ℂ *Vbi primum fulſiſſet.) A fulgore igitur Lampſacum urbs nomen accepit. Eſt enim λάμπω Græcis idem quod ſplendeo.* c ℂ *Propontis.) De Helleſponto, Propontide & Ponto diximus in Solino capite 15. in fine.*

d ℂ *Pugna quæ primum inter Perſas.) Pugna iſta in Bithynia facta, prima fuit: altera autem facta eſt iuxta Iſſicum ſinum, de qua ſuprà capite decimotertio in Cilicia nonnihil ſcripſimus.*

e ℂ *Cyzicum.) Inſula eſt in Propontide duobus pontibus iuncta continenti, habens urbem eiuſdem nominis, mœnibus, arce & turribus marmoreis. Habet aũt nomen à Cyzico, quem Iaſon per imprudentiam interemit. Fuit proinde hæc ciuitas magnitudine & pulchritudine cum primis Aſiæ urbibus comparanda, tribus armamentarijs inclyta, quorum aliud armorum, aliud inſtrumentorum, aliud frumenti erat receptaculum. Ptolemæus & quidam poſt eum uocant hanc urbem Cyricum. Cæterum Minyi populi ſunt ex urbe Phrygiæ Minyarum.* f ℂ *Olympus.) Sunt quatuor montes hoc nomine: primus eſt in Theſſalia, ſecundus in Gallogræcia, tertius in Myſia, cuius hic meminit Mela, quartus ad mare rubrum haud longè ab Heliopoli.*

Digitized by Google

quam Colophoniſ collocauere,[g] Myrlea. Duo ſunt inde modici ſinus: alter ſine nomine Cion amplectit. Phrygię haud longè iacẽtis opportuniſſimum emporium, alter [h] Olbianos. In promontorio fert Neptuni fanum, in gremio Aſtacon à Megarenſibus conditam. Deinde [i] priores terræ iterum iacent, exiturique in Pontum pelagi canalis anguſtior. Europã ab Aſia ſtadijs quinque diſterminat Thracius (ut dictum eſt) Boſphorus. Ipſis in faucibus oppidũ, in ore templum eſt: oppidi nomen [k] Chalcedon, autor Argias Megarenſium princeps, templi numen Iupiter, cõditore Iaſone. Hic iam ſeſe [l] ingens pontus aperit (niſi quà promontoria ſunt) huc atq; illuc longo recto q; limite extentus, ſinuatus cætera: ſed quia contrà minus quàm ad læuam & dextrã abſceſſit, mollibus faſtigijs, donec anguſtos utrinq; angulos faciat, inflectit, ad formam Scythici arcus maxime incuruus, breuis, atrox, [m] nebuloſus, rarís ſtationibus, non molli, neque arenoſo circundatus littore, uicinus aquilonibus, & quia non profundus eſt, fluctuoſus atq; feruens: olim excolentium ſæuo admodum ingenio [n] Axenus, poſt commercio aliarum gentium mollitis aliquantum moribus, dictus Euxinus. In eo primum Mariandyni urbem habitant, ab Argiuo (ut ferunt) Hercule datam, Heraclea uocitat, id famæ fidem adiecit. Iuxtà ſpecus eſt [o] Acheruſia ad manes (ut aiunt) peruius, atq; inde extractũ Cerberum exiſtimant.

g ℂ Myrlea.) Hanc Ptolemæus uocat Apameam, ſicut et Cion appellat Pruſam. h ℂ Olbianos.) Eſt Olbia eadem quæ & Nicea, ſita in Aſtacino ſinu, ubi ſub Conſtantino Magno celebratũ fuit Concilium uniuerſale, & damnata hæreſis Arriana. In eo quoq; cõcilio prohibitæ fuerunt præſbyteris uxores: quod cum aduerteret Paſnutius Chriſti cõfeſſor, epiſcopus Aegypti, et cui pro fide Chriſti fuit dexter erutus oculus, & ſiniſter ſucciſus poples, confeſſus eſt ibi publicè, honorabiles eſſe nuptias, & caſtitatẽ eſſe concubitum cum propria uxore, ſuaſitq; cõcilio ne talem poneret legem, quæ occaſionem fornicationis præberet. i ℂ Priores terræ iterum iacent.) Hoc eſt, poſt ſinum flexuoſum rurſum terra emittit cornu in mare, cõtrahiturq; mare in anguſtam canalem ob concurſum Aſiæ & Europæ, quarum littora ſolũ quinq; diſtãt ſtadijs in Boſphoro ipſo. Habet autem ſtadium 125. paſſus, hoc eſt, pedes 625. k ℂ Chalcedon.) Hanc urbem Megarenſes condidere, cæci appellati quod non potius oppoſitum littus elegere, in quo iacet Byzantium ſeu Conſtantinopolis optimo loco. Eſt & fanum Iouis in Chalcedone, extructum à Iaſone.

l ℂ Ingens pontus.) Maris Euxini figurationẽ ſignauimus ſuprà in figura Europæ, illic licebit aduertere quomodo à ſeptentrione cõtrahitur, à meridie in orientem & occidentẽ extenditur in modum arcus Scythici. m ℂ Nebuloſus.) Hoc dicitur propter Cimmerium Boſphorum, de cuius incolis Homerus ſic ſcribit: Illis ſol nunquam Phaëthon ſua lumina ſpargit, Pernicioſa ſuper nox ſemper tẽditur iſtis. Hinc umbræ Cimmeriæ. n ℂ Axenus.) Secundum Plinium lib. 6. Pontus Euxinus antea ab inhoſpitali feritate Axenus appellatus eſt, peculiari inuidia naturæ ſine ullo fine indulgentis auiditati maris. Poſt commercio aliarum gentium mollitis aliquantum moribus, dictus eſt Euxinus, quaſi bonũ hoſpitium. o ℂ Acheruſia.) Meminit & Solinus cap. 50. huius ſpecus. Sunt qui dicunt Acheruſiam paludem eſſe in quam immittãtur cadauera in ulteriorem ripam deferenda: nauim uero ipſam quà traijcitur, Barim, hoc eſt, onerariam appellari, & inde natam de Charonte fabulam, qui animas tranſuehat Stygem. Sed hæc de Acheruſia Italiæ ſunt accipienda. Cerberi fabulam refert Ouidius Metamorph. lib. 7.

SCHOLIA CAP. XX.

Eſt Paphlagonia cõtermina Bithyniæ, ſic dicta à Paphlagone Phinei filio, cuius & Solinus meminit cap. 56. Carambim promontorium ſaxoſum Ptolemæus non in medio, ſed mox poſt finem Bithyniæ ponit.

a ℂ Parthenius amnis.) Eſt Parthenius idem quod uirgineus, & dictus eſt hìc fluuius Parthenius à Diana, quod huius ſe undis oblectarit.

Paphlagonia. Cap. XX.

TVm Tios oppidum Mileſiorũ quidem colonia, ſed iam ſoli, gẽtiſq; Paphlagonum: quorum in littoribus penè mediſs promontorium eſt Carambis. Citra [a] Parthenius amnis, urbes Seſamus & Cromna, & à Cytoro Phryxi filio poſita Cytoros. Tum Cimolis accolitur, & quæ Paphlagoniam finit, Armine.

Sunt Chalybes.

Digitized by Google

Chalybes. Cap. XXI.

CHalybes proximi clarissimas habẽt Amison et Sinopen,[a] Cynici Diogenis patriam: amnes [b]Halyn & Thermodonta. Secundum Halyn urbs est Lycasto: à Thermodonte campus, in eo fuit Themiscyrum oppidũ, fuere & Amazonum castra, ideo Amazonũ uocant. Tabereni Chalybas attingũt, quibus in risu lusuq; summum bonum est. Vltra [c]Carambin Mossynœci turres ligneas subeunt, notis corpus omne persignant, propatulo uescuntur, promiscuè cõcumbunt, & palàm reges suffragio deligunt, uinculisq; & arctissima [d]custodia tenent, atq; ubi culpam praue imperando meruere, inedia diei totius afficiunt. Cæterum asperi, inculti, pernoxij appulsis. Deinde minus feri, uerum & hi incondítis moribus, Macrocephali, [e]Discheri, Buxeri, raræ urbes, Cerasus & [f]Trapezus maxime illustres. [g]Inde is locus est, ubi finem ductus à

SCHOLIA CAP. XXI.

Sunt Chalybes populi in Hispania, sunt et Chalybes ponticæ oræ habitatores, quos Ptolemæus intra Paphlagoniam ponit. Vocati autẽ sunt Chalybes, quod primum putentur eruisse & domuisse ferrum. Horum insigniores urbes fuerũt Amisus et Sinope.

a ℂ *Cynici.)* *Secta quædam philosophorum dicta fuit Cynica, id est, canina, quod in castigationibus canum more mordaces essent contra uitia, uel quod licentia sermonis rabiem quandam caninam repræsentarent.* *b* ℂ *Halyn.)* *Ptolemæus ponit Halyn in Galatia, & Thermodonta in Cappadocia. Iuxta Thermodonta consederunt Scythicæ fœminæ, nempe Amazones, à quarum regina conditum est oppidum Themiscyrum, denominatiq; sunt campi Themiscyræi quos occupauerunt. Ptol. uocat urbem illam Themiscyram.*

c ℂ *Carambim.)* *Est Carambis promontorium in Paphlagonia uersus septentrionem in mare Euxinum porrectum. Vide tabulam primam Asiæ in Ptolemæo.* *d* ℂ *Custodia tenent.)* *Experti enim erant, aut ab alijs audierant, quanta pestis esset rex, qui pro animi sui libidine dominium in subditos exerceret, contempta æquitatis lege.* *e* ℂ *Discheri.)* *Hi ab alijs nominantur Bizeres et Bizares.* *f* ℂ *Trapezus.)* *Hanc urbem ex imperio Constantinopolitano, ut quidam scribunt, Turcæ primum occupauerunt, ac deinde sensim sese insinuarunt in totum imperium illud orientale: unde Haitonus Armenus sic scribit: Circa annum domini 1307. quando Turcæ occupauerunt dominium suum, non potuerunt ciuitatem Trapezontinam, nec eius pertinentias occupare, propter castra fortißima et alia munimenta, & sic totum littus maris Euxini mansit in potentia Imperatoris Constantinopolitani, missitq; ille singulis annis gubernatorem unum, qui dux dicebatur, ad regendam terram illam. Accidit autem, ut ex illis ducibus unus Imperatori rebellis fieret, usurparetq; dominium terræ illius pro se, & fecit se regem: quod cum male haberet Imperatorem Constantinopolitanum, illumq; excludere regno conaretur, dux ille inuocato auxilio Turcarum, qui iam multas uicinas occupauerat terras, restitit Imperatori, atq; exercitum eius profligauit. Secundum alios euerterunt Turcæ illud imperium paucis post annis quàm Byzantium est sub Mahumete tyranno captum. Nacti itaq; Turcæ hoc regnum, indies latius pomeria eius extenderunt, donec tandẽ Adrianopolim Thraciæ urbem obtinuerunt, ubi & regiam collocarunt sedem. Verum non contenti tam magno regno, etiam Constantinopolitanum imperium anno Christi 1453. sibi subijciunt. Hinc est quod ante tempora nostra Turcarum imperator triplicis regni titulum sibi uendicauit, nempe regni Trapezuntini, Adrianopolitani & Constantinopolitani. Nata est autem hæc pestis ex quorundam rusticorum colluuie & factione, qui ducem constituentes Otomanum, breui incredibiles sumpsere uires, et innumeras subiecerunt sibi gentes; nempe Armenos, Cappadociam, Lycaoniam, Isauriam, Lyciam quæ nunc Briquia, Ioniam quæ Quiscum, Paphlagoniam, Lenech, Ciliciam, Syriam, Thraciam &c. de quibus paulò inferius fusius scribam. Viuunt autem secundum leges & instituta, quas Mahumetes falsus propheta Saracenis Arabiæ genti anno salutis 629. sanxit, homo patre dæmonum cultore, matre Ismaëlita natus, callidus & uafer ingenio, inter Christianos diu uersatus, rem pernicioſam humano generi ex duabus legibus commentus, cui legi ne ab hominibus sanæ mentis iretur obuiam, capitalem inscripsit pœnam, ne scilicet quis auderet de ea disputare, usus ad hoc Sergij monachi impio consilio & opera. Hæc ut popularior esset, ex omnium gentium sectis aliquid assumpsit. Christum in primis laudandũ censuit, uirum fuisse affirmans sanctum, & omni uirtute præstantem, eum deniq; supra humanitatis fastigium ponere, nuncuerbum, nunc spiritum & dei animam prædicans, uirginis utero natum. Euangelia ab Apostolorum discipulis corrupta esse dicebat, oportuisse per Alcoranum suum emendari. Sed hæc prolixiora sunt quàm ut hic compendio tradi possint.*

g ℂ *Inde is locus est.)* *A Bosphoro, inquit, Thraciæ, tractus littoris maris porrigitur longo spatio in*

Digitized by Google

Bosphoro tractus accipit, atq; inde se in sinu aduersi littoris flexu attollens, angustissimũ ponti facit angulũ. Hic sunt Colchi, hinc Phasis erumpit. Hic eodem nomine, quo amnis est, Athenistagora Milesio deductum oppidum. Hic Phryxi templum et lucus,[h] fabula uetere pellis aureæ nobilis: hinc orti mõtes longo se iugo, & [i] donec Rhiphæis coniungantur, exporrigunt, qui altera parte in Euxinum, Mæotida & Tanaim, altera in Caspiũ pelagus obuersi, Ceraunij dicuntur. Iidem aliubi, Taurici, Moschi, Amazonici, Caspij, Coraxinci, Caucasi, ut alijs alijsue appositis gẽtibus, ita alijs alijsq; dicti nominibus. At in primo flexu iam curui littoris oppidum est, quod Græci mercatores constituisse, & quia cum cæca tempestate agerentur, ignaris quæ terra esset, cygni uox notam dederat, Cygnum appellasse dicuntur. Reliqua eius feræ, incultæq; gentes uasto mari assidentes tenent,[k] Melanchlæni: terrestria, Sexsolitæ, Coraxi, Phthirophagi, Eniochi,[l] Achæi, Cercetici. Etiam in confinio Mæotidis Syndones. In Eniochorum finibus Dioscurias à Castore & Polluce pontum cum Iasone ingressis, Syndos in Syndonum ab ipsis terrarum cultoribus condita est: obliqua tunc regio, & in latum modicè patens, inter pontũ paludemq; ad Bosphorum excurrit, quæ duobus alueis in lacum & in mare profluens, Corocondamam penè insulã reddit. Quatuor urbes ibi sunt, Hermonassa, Cepoë, Phanagoria, & in ipso ore Cimmerium. [m] Hàc ingressos, lacus accipit longè lateq; diffusus: quà terras tangit, incuruo circundatus littore, quà mari propior est (nisi ubi aperitur) quasi margine obductus citra magnitudinem propè ponto similis.[n] Oram, quæ à Bosphoro ad Tanain usq; deflectitur, Mæotici incolunt, Toreatæ, Arrichi, Phicores, & [o] Ostio fluminis proximi Iaxamathæ: apud eos easdẽ artes fœminæ, quas uiri exercẽt, adeò ut ne militia quidem uacent. Viri pedibus inhęrẽt, sagittisq; depugnãt, illæ equestre præliũ ineunt. Nec ferro dimicant, sed quos laqueis intercepere, trahẽdo conficiũt. Nubunt tamen, uerum ut nubiles habeantur, non in ætate modus est, nisi quæ hostem intere-

orientem usq; ad Trapezum, et hinc recuruatur in angulũ quẽ inhabitant Colchi, per quorũ terrã fluit Phasis & cadit in Pontũ. Est & oppidum Phasis ab Athenistagora Milesio deductũ. h ¶ *Fabula.) Meminit Ouid. lib. 7. & 8. huius fabulæ, nempe quod cum Phryxus in ea loca peruenisset, arietem quo uectus fuerat mactauit Ioui, aurea eius pelle in templo à se condito suspensa, quam Iason rapuit. Habet aũt aurei uelleris figmentum originem ab auriferis Colchidis fluminibus, è quibus aurum hauritur lanosis pellibus.* i ¶ *Donec Rhiphæis.) Vide in Ptolemæo secundã Asiæ tabulam, & apparebit tibi alia Cerauniorum montium dispositio. Non enim extenduntur à Colchide ad mõtes Rhiphæos aut Hyperboreos, uel etiam ad Tanaim fluuiũ, sed ab Euxino mari exporrigũtur ad Caspium pelagus. Hi montes quàm uaria haheãt uocabula, diximus in Solino cap. 48.*

k ¶ *Melanchlæni.) Hi populi à nigris uestibus sic denominati sunt. Et quod sequitur, Terrestria, subaudiendum, inhabitant loca.* l ¶ *Achæi.) Meminit & Ptolemæus Achæorum, Cercitarum (sic enim uocat Cerceticos) Syndonum & Coraxorum, quos omnes ponit in cornu terræ quod à Caucaso porrigitur usq; ad Bosphorum, & disiungit Mæotiden à ponte Euxino. Hæc peninsula obliquã facit regionem, nedum in ponto, uerum & in Mæotica palude, sed modicè in latum patet. Mela uocat eam hic Corocondamam. Ptolemæus autẽ dicit Corocondamam esse ponti ciuitatem. Sed quomodo hæc peninsula duobus alueis in lacum & in mare profluit? Respondet Strabo lib. 11. supra Corocondamam esse lacum, & hic secundum Melam duplici alueo Corocondamam includit, efficitq; peninsulam.* m ¶ *Hàc ingressos.) Qui per angustiam Bosphori ingrediuntur, hos lacus excipit Mæoticus, qui mox longe lateq; in orientem & occidentẽ diffunditur, sed Tanaim uersus terra utrinq; distenta, in Europa & Asia sensim ad se redit, & fit lacus angustior: sicut econtra uersus mare Euxinum fit latior, & esset planè mare unum, nisi lacus ipse margine obduceretur terrarum, quæ utrinq; concurrunt, & Bosphori angustiam duntaxat transeuntibus derelinquunt.*

n ¶ *Oram.) Orientale littus.* o ¶ *Ostio fluminis.) Iuxta ostium Tanais habitant Iaxamathæ, apud quos uiri & fœminæ easdem exercent artes. In militia tamen uiri pedites pugnant, & mulieres equestres, nec aliqua uiro iungitur, nisi prius hostem interemerit.*

mere, uirgines manent. [p] Ipſe Tanais ex Rhiphæo mõte deiectus adeò præceps ruit, ut cum uicina flumina, tum Męotis et Boſphorus, tum ponti aliqua brumali rigore durentur, ſolus æſtus hyemẽq; iuxtà ferens, idem ſemper et ſubli mis incitatusq; decurrat. Ripas eius Sauromatæ, & ripis hærentia poſſidẽt: una gens, aliquot populi, & [q] aliquot nomina. Primi [r] Mæotici γυναικοκρατούμενοι regna Amazonum. Fœcun dos pabulo, at alia ſteriles nudosq; campos tenent Budini. Geloni urbem ligneam habitant. Iuxtà Thyrſſagetæ [s] Turcæq; uaſtas ſyluas occupant, aluntur q; uenando. Tum continuis ru

p ¶ Ipſe Tanais.) Quidam aiunt Tanaim deſcendere ex Rhiphæis montibus, alij aſſerunt illum oriri ex palude: nos ſuprà in Solino cap. 25. indicauimus quid recentiores ſentiant de huius fluuij ortu. Id certum eſt, Tanaim fluxũ tenere Nilo contrarium. Nam Tanais fertur à ſeptentrione in meridiem, & Nilus huic occurrens, ab auſtro in aquilonem præceps rapitur: uterq; autem limes eſt occidentalis Aſiæ. Nam Nilus ſecundum Melam diſterminat Aſiam ab Africa, & Tanais in ſeptentrione ſecludit Aſiã ab Europa. q ¶ Aliquot nomina.) Ptolemæus ponit Sachatas, Perierbidos, Iaxamataras &c. r ¶ Mæotici γυναικοκρατούμενοι.) Hi ſunt qui mulierum parent imperio, ubi Amazones tenent regnum. s ¶ Turcæq;.) Ex hoc colligitur nomẽ Turcæ non eſſe nouum, ut quidam ſentiunt, et nos quoq; ſuprà in hoc capite idem ſdipſimus, quandoquidem Mela longe ſupra mille annos Turcarum mentionẽ fecerit. Sed in dubium adhuc reuocatur, num Turcæ, quos Chriſtiani hodie crudeles patiuntur hoſtes, deſcenderint ab illis Turcis, quorum Mela hic meminit, quantumlibet inter nomina conueniat. Sunt enim qui de origine eorũ ſic ſcribũt: Cum Tartari ab oriente uſq; ad Scythiã Europeam ditionẽ ſuam propagaſſent, fuit circa annũ Chriſti 1300. in aula magni Tartari miles quidam nomine Otomanus, ſortis humilis, & fortuna tunc obſcurus, uiribus tamen corporis robuſtus & audax, qui propter illatas iniurias cum quadraginta equis ſecedens, cœpit occultè in Cappadocia montes et aditus opportunos occupare, & ex opportunitate loci & temporis prædas agere: ad quem plurimi graſſatores, ut fit in huiuſcemodi genere hominum, cõfluxerunt, & & coaluerunt uehementer, inuadentes & occupantes gentes & ciuitates, & tandem totam acquirentes Cappadociam, Pontum, Bithyniam, Aſiam minorẽ, Pamphyliam, & Ciliciam. Huic Otomano ex humanis rapto, ſuccedit filius eius Archanes, qui audacia & ambitione patri non diſſimilis, imperium à patre cœptum nedum conſeruauit, uerũ & auxit. Deinde anno Chriſti 1363. ſubſecutus eſt filius Archanis Ammurates tertius Turcarum rex, qui totam ferè occupauit Thraciam. Huic ſucceſſit filius eius Paiazites quartus rex, qui rerum maximarum cupidus, Macedoniam, Theſſaliam, Phocidem, Bœotiam & Atticam ſui iuris effecit, Bulgaros & Illyrios aſſiduis debilitauit incurſionibus, donec tandem & ipſe Dei iudicium ſenſit. Nam circa annum Chriſti 1400. Tamerlanes rex Tartarorum ex gregario milite factus imperator multarum gentium, poſtq; Parthos ſubegit atq; Scythas, Iberos, Albanos, Perſas & Medos, deinde Meſopotamiam & Armeniam inuaſit, tranſitoq; Euphrate cum 400. millibus equitum, & 600. millibus peditũ, in Aſia minori regem Turcarum Paiaziten ſuperauit, & interfectis aliquot ſuorũ millibus, ipſum cepit, et catenis aureis uinctũ incluſit in caueam in modũ feræ, & circunduxit per omnem Aſiam ueluti ſpectaculum humanarũ rerum. Prandẽs uero quaſi canem ſub menſa ſua comedere iußit: aſcenſurus equum, eo tanq; ſcabello uſus eſt. Hic Tamerlanes capto Turca per Aſiam minorem currens, Smyrnam, Antiochiam, Sebaſten, Tripolim, Damaſcum et multas alias urbes cepit & incendit, & in tantum ſæuiebat, ut quæ alijs ardua eſſe uiderẽtur, ipſe promptius obire tentabat. In obſidionibus urbium prima die albo utebatur tentorio, ſecunda rubro, tertia nigro: & qui ſe dabant in albo ſedenti, ſalutem conſequebantur: rubeus autem color mortem indicabat: & niger, ciuitatis excidium & omnia in cinerem conuertenda. Et cum ſemel quandam populoſam ciuitatem obſidione cinxiſſet, & illa primo die deditionem neglexiſſet, & deinde ſe dederet, & pueri puellæq; in candida ueſte ramos oliuæ illi obuiam geſtarent, ut iram eius lenirent, ille pueros ſtatim iußit equis conculcari, & urbem captam incendio deleri. Cumq; ſemel interrogaretur cur tanta crudelitate uteretur, reſpondit illi: Tu me hominem arbitraris, ſed falleris: ira enim Dei ſum & uaſtitas orbis. Poſt hunc quintus rex Alpinus, et ſecundum alios Calepinus appellatus, regnauit, cum quo Sigiſmundus Imperator iuxta urbem Nicopolim infeliciter pugnauit. Nam cum Bulgaria à Turcis capta eſſet, Sigiſmundus Vngariæ rex contractis magnis uiribus ex Anglia, Gallia et Burgundia, Mœſiæ fines ſiue Bulgariæ ingreditur, & expugnatis aliquot ciuitatibus, caſtra ponit ad Nicopolim, anno ſcilicet ſalutis 1396. Turca igitur aduenies cum magnis copijs, dum Galli primam aciem expeterent, & primum hoſtium ſuſtinerent impetum, ab equis deſiliunt, ut æquo marte cum Turcis belli euentum experirentur: cumq; equi ſine cuſtodibus in caſtra rediſſent, Vngari Gallos ab

Digitized by Google

hoſte cæſos rati, tumultuari cœperunt, & ideo à Turcis in fugam coniecti ſunt. Fugit aũt & Sigiſmundus primum quidem Conſtantinopolim, quam Turcæ nondum ſubegerant, deinde in Rhodum, ac tandem in Croatiã Dalmatiamq; peruenit. Alpinum ſubſecutus eſt ſextus rex Mahumetes, anno ſcilicet Chriſti 1408. qui multis excurſionibus fines ſui imperij dilatauit. Quo morte ſublato, filius eius Ammurates ſeptimus regnauit, qui Illyricos & Vngaros uaſtauit, Peloponneſum ui cepit, & murum Iſthmi Corinthiaci deiecit, Albam Vngariæ anno Chriſti 1439. obſidione cinxit, relinquensq; poſt ſe filium Mahumetem octauũ regem, & is Chriſtianorũ pernicioſus hoſtis fuit, quippe qui Conſtantinopolim expugnauit, Bulgariã & Ruſciam ſibi ſubiecit, Nigropontum in deditionẽ accepit, Tauricam inſulã ſui iuris fecit, Moldauiam & Vualachiam uaſtauit, & multa alia mala Chriſtianis intulit. Hoc mortuo, ſucceſſit nonus Baiazeth, & expugnauit Modonã, anno ſcilicet Chriſti 1500. geſſit quoq; multa prælia cum Sophi Perſarum rege, ſed infeliciter. Poſt hunc anno 1512. imperium arripuit Zelembeg, qui & Zelimus, ſed non diu tenuit. Cui ſucceſſit Solymannus, magnus in Chriſtianos tyrannus, quippe qui noſtro æuo, anno ſcilicet Chriſti 1522. occupauit Rhodum, Albam Vngariæ, & nouiſſimè anno Chriſti 1529. Viennam Auſtriæ obſidione cinxit, ſed non expugnauit.

pibus late aſpera & deſerta regio ad t Arymphæos uſq; permittitur. His iuſtiſſimi mores. Pro domibus nemora, alimenta baccæ, & maribus & fœminis nuda ſunt capita. Sacri itaque habentur, adeoq; ipſos nemo de tam feris gentibus uiolat, ut alijs quoq; ad eos confugiſſe pro aſylo ſit. Vltra ſurgit mons Rhiphæus, ultraq; eum iacet ora quæ ſpectat oceanum.

t ℂ Arymphæos.) De his populis ſcribit & Solinus cap. 27. & de Rhiphæis cap. 25.

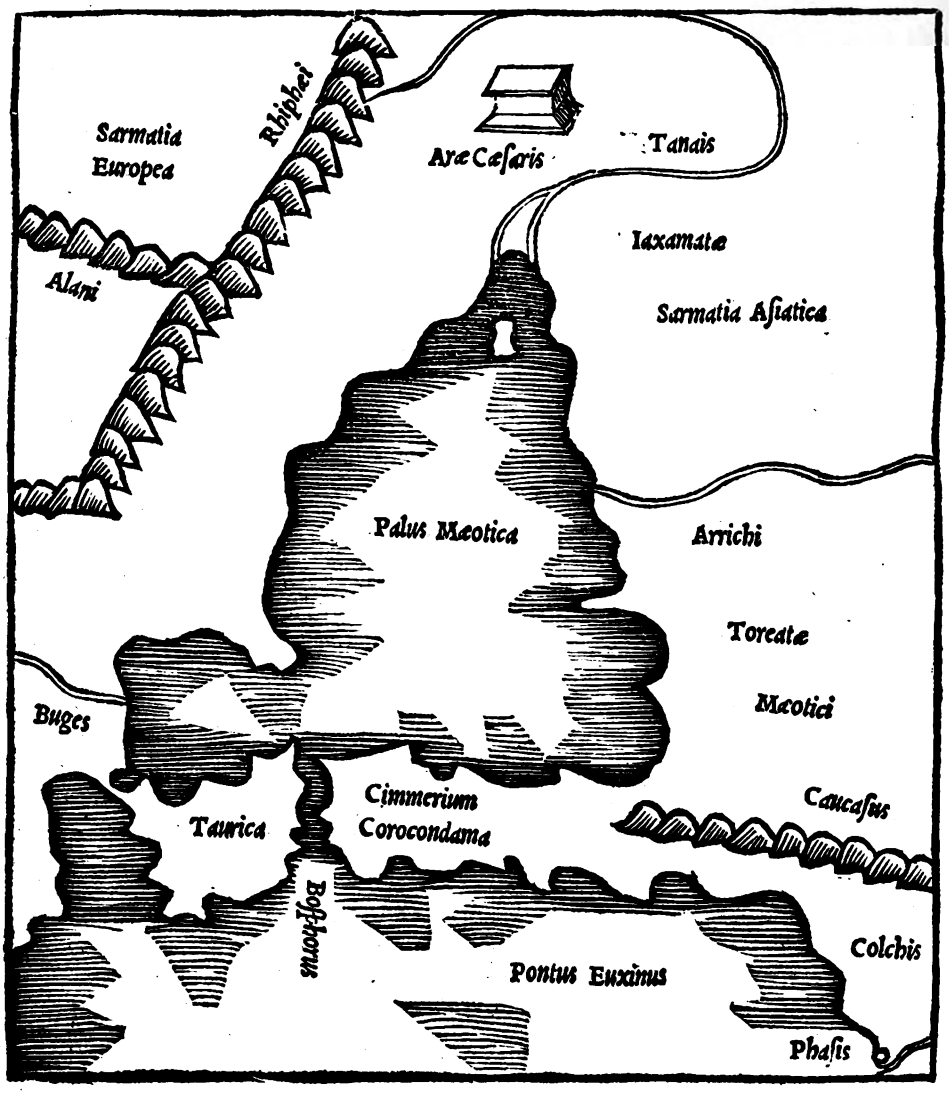

Digitized by Google

POMPONII MELAE COSMOGRAPHI DE SITV ORBIS LIBER SECVNDVS.

Scythia Europea. Caput primum.

ASIAE in noſtrum mare Tanaínq; uergentis, quem dixi finis ac ſitus eſt. At per eundē amnem in Mæotida remeantibus, ad dextram Europa eſt, modo ſiniſtro latere innauigantium appoſita, ac [a] Rhiphæis montibus (nam & huc illi pertinent) proxima. Cadentes aſſiduè niues adeò inuia efficiunt, ut ultra ne uiſum quidem intendentium admittant. Deinde eſt regio ditis admodū ſoli, inhabitabilis tamē, quia [b] Gryphi ſæuum & pertinax ferarum genus, aurum terra penitus egeſtum mirè amant, mireq; cuſtodiunt, et ſunt infeſti attingentibus. Hominum primi ſunt Scythæ, Scytharumq;, quibus ſinguli oculi eſſe dicuntur, Arimaſpi. Ab eis Eſſedones uſq; ad Mæotida. Huius flexum Buges amnis ſecat, [c] Agathyrſi & Sauromatæ ambiunt, quia pro ſedibus plauſtra habent dicti Hamaxobitæ. Obliqua tunc ad Boſphorū [d] plaga excurrens, Ponto ac Mæotide includit. In paludem uergentia Satarchæ tenent. In Boſphorum Cimmericū oppida Myrmecion, Panticapeū, Theodoſia, Hermiſium. In Euxinum mare [e] Taurici. Super eos ſinus portuoſus, & ideo [f] καλὸς λιμὴν appellatus, promontorijs duobus includitur: alterum κριοῦ μέτωπον uocant, Carambico, quod in Aſia diximus, patet aduerſum. Parthenion alterum, oppidum adiacet [g] Cherroneſus à Diana (ſi credatur) conditū, et Nymphæo ſpecu, quod in arce eius Nymphis ſacratum eſt, maxime illuſtre. Subit tum ripam

SCHOLIA CAPITIS PRIMI.

HActenus luſtrauit Mela omnia littora et maritima loca Africæ et Aſiæ, nunc traiecto oſtio Tanais, redit per Mæoticam paludem in Europam, & dicit ingredientibus lacum Europam eſſe ad ſiniſtram, egredientibus autem ad dextram, id quod ex figura ſuprà poſita ocularitèr diſcere poteris. a ℂ *Rhiphæis montibus.) Sunt, inquit, & Rhiphæi montes in Europa, dextrum ſcilicet tenentes latus, ex quibus Tanais propter aſſiduam niuium reſolutionem incrementa accipit. Sic ueteres ſenſerunt. Qui uero noſtro æuo de his regionibus ſcripſerunt, easq; luſtrarunt, negant ibi inueniri montes Alanos, Hyperboreos et Rhiphæos, unde nominatiſſima iſta flumina, Tanais, Boryſthenes maior & minor, et Volha, originem trahant: ſed de Tanai ſic ſcribunt: Tanais nominatiſſimus fluuius, à Tartaris & Moſcouitis Don nuncupatus, fontes & originem habet in Moſcouia, haud procul à ducatu Recenſi. Conſurgit de terra plana, ſterili, limoſa, paludinoſa, & nemoroſa. Eſt enim Moſcouia regio plana, non montoſa, nemoroſa & paludinoſa, in qua multa oriuntur flumina: de quibus uide Matthiam à Michon Canonicum Cracouienſem, qui ex profeſſo noſtro æuo de his regionibus & fluminibus ſcripſit, & nos quoq; ſuprà in Solino cap. 25. expreſſimus per figuram origines & confluentias memoratorum atq; aliorum fluuiorum.*

b ℂ *Gryphi.) Quæ hic de gryphis ſcribuntur, fabuloſa exiſtimant, ſicut & ea quæ de Arimaſpis unoculа gente hic commemorantur & referuntur ex aliorum ſententia, quorum & Solinus mentionem facit cap. 25. Cæterum diſputationem antiquitatis Scytharum tractauimus libro ſecundo Iuſtini hiſtorici, qui ab initio illius libri ſcribit, quomodo inter Scythas & Aegyptios diu contentio fuerit de generis uetuſtate. Vide ibi.*

c ℂ *Agathyrſi.) Hi ſecundum Plinium lib. 4. cap. 12. inſignes ſunt cæruleo capillo. Hamaxobitæ uero ſic dicti ſunt, quod Græcis ἅμαξα plauſtrū ſit, & putantur hodie eſſe Moſcouitæ.* d ℂ *Plaga excurrens.) Hæc eſt Taurica Cherroneſus, quam Tartari Præcopenſes inhabitantes, à Mahumete Turcarum octauo imperatore, qui Conſtantinopolim expugnauit, deuicti ſunt & Turcis ſubiecti. Vrbs præcipua huius peninſulæ uocatur Caffa, ſiuitq; aliquando ſub dominio Ianuenſium.* c ℂ *Taurici.) Hi à Ptolemæo Tauroſcythæ appellantur, habentq; ſitū haud procul ab oſtio Boryſthenis, ſed iuxta Melam ſunt intra Tauricam.* f ℂ Καλὸς λιμήν.) *Significant hæ duæ dictiones portum bonum, & κριοῦ μέτωπον arietis frontem ſonat, promontorium ſcilicet quod ultra Tauricos in meridiem exporrigitur, ſicut & Parthenion, quod Ptolemæus uocat Dianæ promontorium.* g ℂ *Cherroneſus.) Capitur hic Cherroneſus pro certo oppido, non pro peninſula Taurica, ſicut & Nymphæus ſpecus ſecundum Strabonem oppidum fuit. In hac peninſula ſunt ciuitates*

Digitized by Google

Theodosia, Parthenion, Heraclea, Cimmerium. h ℂ Quinq; millia passuum.) Tantus est Isthmos quo Taurica cohæret continenti. i ℂ Sinus Carcinites.) Hic est sinus qui Tauricæ adiacet ad occidentem. k ℂ Gerros.) Hic fluuius cadit in eum sinum in quem Buges fluuius exoneratur. Cæterum quis sit Hypacyris fluuius, non constat: coniectura tamen est eum esse quem Ptolemæus Carcinitum nominat, excipiturq; à sinu Carcinite. Sunt deniq; ibi syluæ maximarum arborum, sed quarum Ptolemæus non meminit, sicut nec Panticapis fluuij. l ℂ Achilles infesta.) Ponit quoq; Ptolemæus hoc loco è regione ostiorum Danubij insulam, quam uocat Leucam Achillis. Vide tabulam Europæ octauam. Porrò δρόμος ἀχιλλέως sonat cursum Achilleum. Est deniq; ibi magnus maris sinus, qui excipit Borysthenem fluuium, quẽ hodie Moscouitæ, apud quos nascitur, uocant Neper. Cognitus enim est nostro tempore ortus eius sicut & Tanais, de quorum originibus ueteres dubitarunt. Solinus tamen cap. 25. dicit Borysthenem nasci apud Neuros. Capite uero 24. describit amnem Hypanem, qui haud procul ab ostijs Borysthenis labitur in mare. Axiacen fluuium inuenies suprà in tabula quam Solino capite 15. adiecimus. Hunc fluuium hodie Nester uocant. Porrò Tyra fluuius oritur in Carpatho monte, & inter ostia Axiacis atq; Danubij descendit in pontum Euxinum. m ℂ Apertis in Germania fontibus.) Hos fontes ego ipse qui hæc scribo, adij, & proprijs oculis cõspexi, figuris deniq; contemplandos expressi, ne quis de origine Danubij deinceps unquam dubitare posset. Vide suprà in Solino capite 23. figuram originis & descriptionẽ Danubij.

n ℂ Essedones.) Meminit & Solinus capite 25. harum gentium & earundem morum. Per festum coitum intellige solennem et magnum amicorum concursum. De Agathyrsis suprà sub litera c diximus.

mare, & donec[h] quinq; millia passuum absit à Mæotide, refugientia usq; subsequens littora, quæ Satarchæ & Tauricí tenent, peninsulã reddit. Quod inter paludem & sinum est, Taphræ nominat, [i] sinus Carcinites. In eo urbs est Carcine, quam duo flumina [k] Gerros & Hypacyris uno ostio effluentia attingunt, uerum diuersis fontibus, et aliunde delapsi. Nam Gerros inter Basilidas & Nomadas euoluitur. Syluæ deinde sunt, quas maximas hæ terræ ferũt, & Panticapes, qui Nomadas Georgosq; disterminat. Terra tum longè distenta, excedens tenui radice littori adnectitur, pòst spatiosa modicè paulatim se ipsa fastigiat, et quasi in mucronem longa colligens latera, facie positi ensis allecta est. [l] Achilles infesta classe mare Ponticum ingressus, ibi ludicro certamine celebrasse uictoriã, & cum ab armis quies erat, se ac suos cursu exercitauisse memorat, ideo dicta est δρόμος ἀχιλλέως. Tum Borysthenes gentem sui nominis abluit, inter Scythiæ amnes amœnissimus, turbidis alijs, liquidissimus defluit, placidior quàm cæteri, potaríq; pulcherrimus: alit lætissima pabula, magnosq; pisces, quibus & optimus sapor, & nulla ossa sunt: lõge uenit, ignotisq; ortus è fontibus, quadraginta dierũ iter alueo stringit, tantoq; spatio nauigabilis secundum Borysthenida et Olbida Græca oppida egreditur. Callipidas Hypanis includit, ex grandi palude oritur, quã matrem eius accolæ appellant, & diu qualis natus est defluit: tandem nõ longè à marí ex paruo fonte, cui Exampeo cognomen est, adeò amaras aquas accipit, ut ipse quoq; iam sui dissimilis, & non dulcis hinc defluat. Axiaces proximus intra Callipidas Axiacásque descendit. Hos ab Istricis Tyra separat: surgit in Neuris, quà exit sui nominis oppidum attingit. At ille qui Scythiæ populos à sequentibus dirimit, [m] apertis in Germania fontibus, alio quàm desinit nomine exorit. Nam per immania magnarum gentium diu Danubius est, deinde aliter appellãtibus accolis Ister fit, acceptisq; aliquot amnibus, ingens iam, et eorum qui in nostrum mare decidunt tantũ Nilo minor, totidem quot ille ostijs, sed tribus tenuibus, reliquis nauigabilibus effluit. Ingenia cultusq; gentium differunt. [n] Essedones funera parentum læti, & uictimis ac festo coitu familiarium celebrant. Corpora ipsa laniata, et cæsis pecorum uisceribus immixta, epulando cõsumunt. Capita ubi fabrè expoliuere, auro cincta pro poculis gerunt. Hæc sunt apud eos ipsos pietatis ultima officia. Agathyrsi ora artusq; pingunt, ut quisq; maioribus præstant, ita magis uel minus

minus: cęterum ijſdem omnes notis, et ſic ut abluí nequeant. Sarmatæ auri & argenti [o] maximarum peſtium ignari, uice rerum commercia exercent, atq; ob ſæua hyemis admodũ aſſiduè demerſis in humum ſedibus, ſpecus aut ſuffoſſa habitant. Totum [p] braccati corpus, & niſi quà uident, etiam ora ueſtiti. [q] Tauri Iphigeniæ & Oreſtis aduentu maxime memorati, immanes ſunt moribus, immanemq; famam habent, ſolere uictimis aduenas cædere. [r] Baſilidis ab Hercule & Echidna generis principia ſunt, mores regij, arma tantum ſagittæ. Vagi Nomades pecorum pabula ſequunt, atq; ut illa pecorum durant, ita diu ſtatam ſedem agũt. Colunt Georgi, exercẽtq; agros. Axiacæ furari quid ſit ignorant, ideoq; nec ſua cuſtodiunt, nec aliena contingũt. [s] Interius habitantium ritus aſperiores, & incultior regio eſt. Bella cædesq; amant, moſq; eſt bellantibus, cruorem eius quẽ primum interemerũt, ipſis è uulneribus ebibere. Vt quiſq; plures interemerit, ita apud eos habeẽ eximius. Cæterum expertem eſſe cædis, inter opprobria uel maximum eſt. Ne fœdera quidem incruenta ſunt, ſanciant ſe qui paciſcunt, exemptumq; ſanguinem, ubi permiſcuere, deguſtant, id putant manſurę fidei pignus certiſſimũ. Inter epulas, quod quiſq; interfecerit, referre lætiſſima & & frequentiſſima mentio, biniſq; poculis, qui plurimos retulere, perpotatis interlocantur. Is honos præcipuus eſt. Pocula ut Eſſedones parentum, ita inimiciſſimorũ capitibus expoliũt. Apud Anthropophagos ipſæ etiam epulæ uiſceribus humanis apparantur. Geloni hoſtium cutibus equos, ſeq; uelant: [t] illos reliqui corporis, ſe capitũ. Melanchlænis atra ueſtis, et ex ea nomen. [u] Neuris ſtatũ ſingulis tempus eſt, quo ſi uelint in lupos, iterumq; in eos qui fuere mutent. Mars omniũ deus, ei pro ſimulacris enſes & tentoria dedicant, hominesq; pro uictimis ſe

o ℂ *Maximarum peſtium.*) *Peſtes uocat aurum & argentum, quod mali homines eis abutũtur ad uitia.* p ℂ *Braccati.*) *Eſt bracca ueſtis fluxa & intonſa atq; uarij coloris, qua olim utebantur gentes in frigidioribus plagis. Vnde Ouidius: Pellibus & laxis arcent mala frigora bracis.* q ℂ *Tauri Iphigeniæ.*) *De Tauris Herodotus lib. 4. ſic ſcribit: Tauri uirgini naufragos immolãt, et quoſcunq; Græcos illuc delatos: & poſtquam preces peregerint, hominis caput claua feriunt: truncum eius quidam aiunt perturbari è rupe, nam in rupe prærupta templum eſt eorum ſitum: cruci affigunt caput. Dæmonem cui immolant, aiunt eſſe Iphigeniam Agamemnonis filiam. In hoſtes quos ceperint hoc agunt: amputatum quiſq; caput hoſtis domum reportat, fuſti ſuffixum admodũ ſublime ſupra tecta ſtatuit, & plerunq; ſupra fumarium: ideo in ſublimi locantes, quod dicant eos totius domus eſſe cuſtodes. Fuit et Oreſtes Agamemnonis filius, homo ferus & agreſtis, cuius & Herodotus meminit libro primo, & Ouidius lib. Triſt. 4.*

r ℂ *Baſilidis.*) *Ab hoc Baſilide deſcenderunt Baſilidæ populi, qui ab Hercule deſcenderunt. Nomadum meminit quoq; Solinus cap. 25. Georgi ſic dicti ſunt quod colant terram: nam Græci agricolam γεωργὸν uocant. Horum quoq; mentionem ſicut & Axiacarum facit Solinus iam memorato capite.* s ℂ *Interius habitantium ritus aſperior.*) *Mira leguntur apud autores de Scytharum interiorum agreſtibus moribus. Nam gaudent plures humana cæde, & quem primum uirum in bello uir Scytha ceperit, eius ſanguinem potat. Quoſcunq; in prælio interemerit, eorũ capita regi offert. Detrahunt etiam occiſis cutem, & multi ſunt qui coria humana tanquam brutorum conſuunt, quibus pro amiculis induuntur. Capita hoſtium hoc modo præcidunt: amputant illud in orbem circa aures, uerticeq; ſumpto excutit, deinde exterius crudo bouis corio ſuperducunt, interius inaurant, etiam qui ditiores ſunt, & pro poculis utuntur: hoſpitibus qui ad eos ueniunt, uiri alicuius exiſtimationis exhibent, referuntq; illos à ſe eſſe ſuperatos. Semel quotannis ſinguli regionum principes uinum crateri miſcent, de quo Scythæ omnes bibunt, & nemo guſtat qui nihil præclari operis ædiderit, ſed ſine honore ſeorſim ſedet, quæ res apud illos maximæ eſt ignominiæ: qui uero plures cædes fecerũt, hi duobus pariter quos habent calicibus potant. Cæterum quomodo fœdera incant, ſignauimus in Solino capite uiceſimoquinto. Habes quoq; ibi de ritibus Eſſedonum, et de Anthropophagis atq; Gelonis, à principio capitis.*

t ℂ *Illos reliqui corporis.*) *Equos, inquit, corporis cute tegunt, ſe autem pelle cranei.* u ℂ *Neuris ſtatũ tempus.*) *Hæc nedum à Plinio pro fabula habentur, uerum & ab Herodoto, qui minoris eſt autoritatis: is quarto libro ſic ſcribit: Dicuntur homines à Scythis & ab ijs qui in Scythia incolunt Gra[illegible]*

Digitized by Google

ſinguli ad aliquot dies effici lupi, & rurſum in priſtinum habitum redire: quod tamen dicentes, mihi non perſuadent.

SCHOLIA CAP. II.

Poſt oſtia Danubij ſequitur Thracum regio, in qua eſt Byzantium ſeu Conſtantinopolis, imperij orientalis olim caput, hodie uero Turcarum regia ſedes, quam ipſi nõ Conſtantinopolim aut Byzantium, ſed Czarou dom, id eſt, Cæſaris domũ uocant.

a ¶ A pontici lateris fronte.) Connumerat Mela utranq; Myſiam inferiorem & ſuperiorem Thraciæ, quæ hodie eſt Valachia, Bulgaria, Ruſcia et Seruia, habetq; Iſtrum pro latere ſeptentrionali, & pelagus, id eſt, Pontum & Propontidẽ pro termino orientali. b ¶ Viros benignius alit.) Hominum magis eſt ferax quàm terræ naſcentium, ſed producit homines feros & aſperos, & tam numeroſos, ut ſi unius imperio regerentur & idem ſentirent, ut dicit Herodotus, inexpugnabiles eſſent, & omniũ gentium ualidiſſimi: nam corporum magnitudine omnes homines antecedunt, truci uiſu, terrifico uocis ſono, & annoſa ætate. c ¶ Hebrum.) Hic fluuius naſcitur iuxta Adrianopolim in monte Rhodope, & labitur in mare Aegæum è regione Samothraciæ inſulæ: celebratur propter aurũ quod ex arena eius colligitur. In hunc quoq; proiectũ aſſerit Ouid lib. 11. Transformationum, caput Orphei. Meminit & Solinus cap. 15. Hebri, Neſti, et Strymonis fluuiorum, atq; Hæmi montis. Hic mons tantæ celſitudinis eſſe perhibetur, ut uertex eius à planicie ſex millium paſſuum erigatur, & inde uideri poſſint mare Ponticum, Adriaticum atq; Alpes. Cæterum Mænades quarum hic meminit Mela, fuerunt mulieres, quæ Liberum patrẽ ſemper ſecutæ, Bacchi ſacra celebrabant, paſsis capillis furentium more huc atq; illuc curſitãtes. d ¶ Alijsq; prædíti nominibus.) Ex his fuere Getæ, qui ſe nõ mori perſuaſum habuere, ſed ad Xamolxim, uel ſecundũ alios Salmoxim, deũ ſuum poſt fatũ migrare. Fuit aũt hic Salmoxis Pythagoræ quondam diſcipulus, qui in patriã reuerſus, cum uideret Thraces male uiuere, ipſe edoctus iuxta Ionicos mores, dedit ipſis leges, perſuaſitq; popularibus eas ſeruantibus poſt obitum ad ſe in eum locum ire, ubi ſuperſtites omnium bonorum compotes eſſent: per hoc deitatis opinionẽ conſecutus, è Thracum ſe conſpectu ſubduxit atq; euanuit, maximo ſui deſiderio poſt ſe relicto. e ¶ Lugentur puerperia.) Habent Thraces, præſertim qui Trauſi uocantur, hunc morem, ut nato puero propinqui eum circumſedeant, & ploratione proſequantur, recenſentes quaſcunq; neceſſe ſit illi, poſtq; uitam ingreſſus eſt, perpeti humanas calamitates. Hominem uero fato functum, per luſum & lætitiam terræ demandant, referẽtes quot malis liberatus, in omni ſit modo felicitate. Sed qui ſupra Creſtonæos habitant, iſta agunt: ſinguli plures habent uxores, & ubi quis eorum deceſſerit, fit diſceptatio magna inter uxores, quænam magis dilecta fuerit à marito, habeturq; ab amicis de hoc acre iudicium: & quæ talis

riunt. Terræ latè patent, & ob excedentia ripas ſuas plerunq; flumina, nuſq; non ad pabula fertiles, alicubi uſqueadeo ſteriles ad cætera, ut qui habitãt, lignorum egentes, ignes oſſibus alant.

Thracia. Cap. 11.

HIs Thracia proxima eſt, ea q; [a] à pontici lateris fronte uſq; in Illyricos penitus immiſſa, quà latera agit, Iſtro pelagoq; contingitur, regio nec cœlo læta nec ſolo, & niſi quà mari propior eſt, infœcunda, frigida, eorumq; quæ ſeruntur, malignè admodum patiens. Raro uſquam pomiferam arborem, uitem frequẽtius tolerat, ſed nec eius quidem fructus maturat ac mitigat, niſi ubi frigora obiectu frondiũ cultores arcuere. [b] Viros benignius alit, non ad ſpeciem tamen, nam & illis aſper atq; indecens corporum habitus eſt: cæterum ad ferociam et numerum, ut multi immites q; ſint, maximè ferax. Paucos amnes qui in pelagus euadunt, uerum celeberrimos, [c] Hebrum, Neſton et Strymona emittit. Montes interior attollit Hæmon & Rhodopen & Orbelon, ſacris Liberi patris, & cœtu Mænadũ Orpheo primũ initiante celebratos: è quibus Hæmus in tantum altitudinis abit, ut Euxinum & Adriam ex ſummo uertice oſtendat. Vna gens Thraces habitant, alijs [d] alijsq; prædíti nominibus & moribus. Quidam feri ſunt, & ad mortem paratiſſimi, Getæ utiq;. Id uaria opinio perficit. Alij redituras putant animas obeuntium: alij, etſi non redeant, non extingui tamen, ſed ad beatiora tranſire: alij emori quidem, ſed id melius eſſe quàm uiuere. Itaq; [e] lugent apud quoſdam puerperia, natiq; deflentur, funera contrà feſta ſunt, & ueluti ſacra cantu luſuq; celebrant. Ne fœminis quidem ſegnis eſt animus, ſuper mortuorum uirorum corpora interfici, ſimulq;

ſepeliri,uotũ eximium habẽt: & quia plures ſimul ſingulis nuptæ ſunt,cuius id ſit decus apud iudicaturos magno certamine affectant: moribus datur,eſtq; maxime lætũ,cum in hoc cõtenditur, uincere.[f] Mœrent aliæ uocibus, & cum acerbiſſimis planctibus efferũt. At quibus conſolari eas animus eſt,arma opesq; ad rogos deferunt, paratiq; (ut dictitant) cum fato iacentis, ſi detur in manus, uel paciſci, uel decernere,ubi nec pugnæ nec pecuniæ locus ſit,manentq; dominas proci. Nupturæ uirgines non à parentibus uiris traduntur,ſed publicè aut locantur ducendę,aut uæneunt. Vtrũ fiat,ex ſpecie et moribus cauſa eſt. Probæ formoſæq; in precio ſunt, cæteras qui habeant,mercede quæruntur. Vini uſus quibuſdã ignotus eſt: epulantibus tamen ubi ſuper ignes quos circũſident,[g] quædam ſemina ingeſta ſunt, ſimilis ebrietati hilaritas ex nidore cõtingit. In littoribus Iſtro proxima eſt [h] Iſtropolis, deinde à Mileſijs deducta Galatis & Tritonice, & portus Caria, & Tiriſtris promontoriũ,quod præteruectos alter Ponti angulus accipit aduerſus Phaſiaco,et niſi amplior foret, ſimilis fuit. Hic Bizone motu terræ intercidit. Eſt portus Crunos,urbes Dionyſiopolis, Odeſſos, Meſſembria, Anchialos,& intimo in ſinu,atq; ubi Pontus alterum ſui flexum angulo finit, magna Apollonia. Recta dehinc ora, niſi quod media fermè in promõtorium quod Thinniam uocant,exit, & incuruis cõtra ſe littoribus obtenditur, urbemq; ſuſtinet Halmydeſſon & Phileas & Phinopolim. Hactenus Pontus, deinde eſt [i] Boſphorus & Propontis. In Boſphoro Byzantiũ, in Propontide Selymbria, [k] Perinthus, Bathynis, amnesq; qui interfluunt,Erginus & Atyras.[l] Tum Rheſo regnata quondam pars Thraciæ, & Byſanthe Samiorum,& ingens aliquãdo Cypſella: poſt locus, quẽ Graij [m] μακρὸν τεῖχος appellant,& in radice magnę peninſulę ſedes Lyſimachia. Terra quę ſequitur, nuſquã lata, atq; [n] hic arctiſſima inter Helleſpontũ Aegæumq; procurrit: anguſtias

f ¶ *Mœrent aliæ uocibus.*) *Quod ſcilicet indignæ iudicatæ fuerunt, ut ſepelirentur cum marito: his tamẽ adimitur mœror aut mitigatur per procos, qui earũ amb iunt connubia hoc pacto: Deferunt ad rogum opes & arma, ut opibus paciſcantur, aut armis duellum ineant cum fato, ubi tamen nec pecunia nec armis quicquã agi poteſt, niſi quis cum laruis exiſtimet pugnandum. De uirginibus nupturis habes multa in Solino cap. 15. & de ſepultura apud Herodotum libro quinto à principio.*

g ¶ *Quædam ſemina ingeſta.*) *Meminit & Solinus memorato capite huiuſmodi ſeminũ.* *h* ¶ *Iſtropolis.*) *Vrbs illa Mileſiorum eſt colonia, habetq; ſitum citra meridionale oſtiũ Danubij. Vide nonam Europæ in Ptolemæo tabulam. Tritonicæ uero Galatarum coloniæ non meminit. Habet idem Ptolemæus Tiriſtre promontorium, quod longo maris tractu opponitur Phaſiaco Colchidis oppido, cuius ſuprà libro primo cap. ult. ſub litera g mentionem fecimus. Vrbis Bizonæ quæ terræmotu concidit, Ptolemæus non meminit. Dionyſiopolim uero, Odeſſum, Meſſembriam, Anchialon & Apolloniam ſupra promontorium Thinniam in littore maris apud eum inuenies. Infra Thinniam autem Byzantium uerſus, urbes maritimæ deſcribuntur, Halmydeſſos, Phileas, quæ & Ptolemæo promontorium eſt, atq; Phinopolis.*

i ¶ *Boſphorus.*) *De Boſphoro Thracio uide Solinum cap. 22. In hoc Boſphoro ſitum eſt Byzantiũ, quondam à Pauſania Spartanorum rege conditum: nomen uero habet ſecundum Euſtathium à Byza præfecto claſſis Megarenſium: deinde à Conſtantino Conſtantinopolis & Roma noua, à Turcis uero Czarou dom, ut iam ſuprà quoq; ſcripſimus.*

k ¶ *Perinthus.*) *Hæc urbs clara eſt ob amphitheatrum ſolidi marmoris, quod inter orbis miracula celebratur.* *l* ¶ *Tum Rheſo.*) *Scribit Homerus lib. Iliad. 10. Rheſum Thraciæ regem cum equis albis in auxilium Troianorum ueniſſe, & à Diomede interfectum.* *m* ¶ *μακρὸν τεῖχος.*) *Sonant hæ duæ græcæ dictiones, longum murum, & ſecundum Ptolemæum eſt oppidum, quod ipſe quoq; uocat Longum murum. Cæterum Lyſimachia urbs iamdudũ dicitur terræmotu corruiſſe.* *n* ¶ *Hic arctiſſima.*) *Eſt enim iuxta Lyſimachiã Iſthmos & anguſtus introitus in Cherſoneſum Helleſponti. Vocabuli Cherſoneſi rationẽ ſuprà ſignauimus. Sunt autem quatuor inſignes Cherſoneſi, nempe Cherſoneſus Taurica, Thracia, Aurea quæ eſt in India,*

Digitized by Google

& Cymbricã, quam hodie Daciam & Daniam uocamus. o ¶ Aegos.) Fluuius est Thraciæ, ad cuius ostia classis Atheniensium à Lysandro capta fuit atq; fracta.

p ¶ Est & Abydo.) Est Abydos urbs Asiæ à Milesijs cõdita cui Sestos in Europa opponitur, intercedẽte angusto mari, à casu uirginis Hellesponto nuncupato: id cum Asiã ab Europa diuidat, Xerxes Persarũ rex ponte coniunxit, exercitumq; suũ fecit per pedes ab Asia transire in Europam: de qua re uide Iustinum lib. 2. Cæterum Abydon Leander suo amore insignem reddit, de quo & suprà diximus.

q ¶ Protesilai.) Hic Protesilaus Thessalus fuit, interfectus ab Hectore in initio Troiani belli. Vide Thucydidem lib. 8. ubi quoq; inuenies de nauali pugna Atheniensium & Lacedæmoniorum, quæ contigit iuxta portum Cœlon, haud procul ab Abydo. r ¶ κωὸσημα.) Sonat hæc græca uox, canis sepulchrum, quo nomine dictus est tumulus Hecubæ uxoris Priami, quæ ex impatibili dolore post cladem exitiumq; patriæ ac suorum in canem conuersa fertur. s ¶ Aegæum statim pelagus.) Plinius capite 11. quarti putat hoc mare sic dictũ à scopulo qui inter Tenedum & Chium insulas extat, quam à capræ specie Græci αἴγα dicunt. Strabo uero lib. 9 dicit nomen accepisse hoc mare ab Aegis Euboeæ oppido. Sunt alij qui deriuant nomẽ ab Aegæo Thesei patre, qui ex Athenarum arce illuc se deiecit, ac in mare præcipitauit. Adducit & Solinus aliam rationem huius nominis cap. 15. in fine: uide ibidem. Figuram & situm huius maris tibi ostendit tabula Græciæ, quam suprà in Solino cap. 15. ordinauimus. Si libet, potcris Sunium scribere in Attica iuxta Athenas. Porrò sinus Melanus est inter Samum insulam & Chersonesum Hellesponti, Mastusia aũt fermè in ipso Isthmo. De Hebro flumine suprà in hoc capite nonnihil diximus: scribit quoq; de eo Ouidius lib. 15. Flumen habẽt Cicones, quod potum saxea reddit Viscera, quod tactis inducit marmora rebus. Doriscos uero urbs Thraciæ oppositа Samothraciæ, à Dori nympha, hoc est, dea marium nomẽ accepit. Iuxta eam Xerxes numerauit, aut uerius mensurauit exercitũ suum immensum. t ¶ Canentem Orphea.) Fingunt poëtæ Orpheum Oeagri filium regem Ciconum sic cecinisse, ut arbores, saxa, feras et flumina suo illexerit sono. Videtur Mela hæc omnia habere ex septimo libro Herodoti, qui ita scribit: Est Doriscus Thraciæ littus pariter & campus ingens, quem grande flumẽ Hebrus interfluit, ubi extructus est is murus qui Doriscus appellatur, cui impositum est Persarum præsidium à Dario. Cum igitur locus digerendis recensendisq; copijs idoneus sibi uideretur, Xerxes ita sibi faciendum putauit. Eius iussu nauarchi cum eò appulissent, omnes naues ad littus Doriſco contiguum receperunt, ubi Sala urbs Samothraciæ & Zona sitæ sunt, cuius ultimũ promontorium Serrium nominatur, qui locus quondã fuerat Ciconum. Per hoc tempus apud Doriscum Xerxes lustrabat exercitum: equidem quantum singuli attulerint copiarum, pro certo affirmare non possum, quoniã à nullis prorsus hominibus id refertur. Constat autem terrestrium copiarum numerũ fuisse 170. myriades, id est, 1700000. quæ faciunt decies septies centena millia. u ¶ Diomedem tulit.) Fuit hic Diomedes Thracũ rex truculentus, qui equos suos

Isthmon, frontem eius Mastusiam totam Chersonesum appellãt. Ob multa memorabilis est. In ea flumen o Aegos naufragio classis Atticæ insigne. P Est et Abydo obiacens Sestos, Leandri amore pernobilis. Est & regio, in qua Persarum exercitus diuisas spatio pelagoque terras, ausus pontibus iungere: (mirum atq; ingens facinus) ex Asia in Græciam pedes & non nauigata maria trãsgressus est. Sunt q Protesilai ossa consecrata delubro. Est & portus Cœlos, Athenensibus & Lacedæmonijs nauali acie decernentibus, Laconicę classis signatus excidio. Est r κωὸσημα, tumulus Hecubæ, siue ex figura canis, in quam cõuersa traditur, siue ex fortuna, in quã deciderat, humili nomine accepto: est Macidos, est Eleus quæ finit Hellespontum. s Aegæum statim pelagus uastè longum littus impellit, summotasq; terras hinc ad promontorium, quod Sunium uocatur, magno ambitu molliq; circũagit: eius tractum legentibus prætectisq; Mastusiam, tum sinus intrãdus est qui alterũ Chersonesi latus abluens, iugo facie uallis includitur, & ex fluuio quem accipit, Melas dictus: duas urbes amplectit, Alopeconesum, & in altero Isthmi littore sitam Cardiam. Eximia est Aenos, ab Aenea profugo condita. Circa Hebrum Cicones, trans eundem Doriscos, ubi Xerxem copias suas, quia numero non poterat, spatio mensum ferunt. Deinde promontorium Serrium, ex quo t canentem Orphea secuta narrantur nemora Zonæ. Tum Scœnas fluuius, & ripis eius adiacens Maronia regio ulterior u Diomedem tulit immanibus equis

Digitized by Google

mandendos ſolitũ obiectare aduenas, et ijſdem ab Hercule obiectum. Turris quam Diomedis uocant, ſignum fabulæ remanet: & urbs, quam ſoror eius ſuo nomine nominauit Abdera: ſed ea magis id memorandum habet, quod Democritum phyſicum tulit, quàm quod ita condita eſt. Vltrà Neſtos fluit, interq; eum & Strymona urbes ſunt, [x] Philippi, Apollonia, Amphipolis. Inter Strymona & [y] Athon turris Calarnæa, & portus Caprullon, urbs Achantos & Oeſyma. Inter Athon et Pallenẽ, Cleone & Olynthos. [z] Strymõ, ſicut diximus, amnis eſt, lon géque ortus, & tenuis, alienis ſubinde aquis fit amplior, & ubi non longe à mari lacum fecit, maiore q; uenerat alueo erumpit. Athos mons eſt adeò elatus, ut credaſ altius quàm unde imbres cadunt, ſurgere. Capit opinio fidem, quia de aris quas in uertice ſuſtinet, [a] non abluitur cinis, ſed quò relinquiſ aggere manet. Cæterum non promõtorio ut alij, uerum totus eſt, totoq; longè dorſo procedit in pelagus: quà continenti adhæret, à Xerxe in Graios tendente perfoſſus, tranſnauigatusq;, & factus freto nauigabili peruius. Ima eius tenent paruæ Pelaſgorum coloniæ. In ſummo fuit oppidum Acroathon, in quo (ut ferũt) dimidio longior quàm in alijs terris ætas habitantium erat. Pallene ſoli tam patentis, ut quinq; urbiũ ſedes ſit atq; ager: tota in altũ abit, anguſta ſatis unde incipit: ibi eſt Potidæa. At ubi laxius patet, Mende Scioneq; referendæ: illa ab Eretrijs, hæc ab Achiuis, capto Ilio, remeantibus poſita.

ſuos aduenarum carnibus in Tyrida oppido paſcebat, ſed poſtea ab Hercule equis ſuis in pabulum appoſitus fuit. Alij pro Tyridá legũt, Tynda. Pro huius rei ſigno manet adhuc turris, turris Diomedis uocata; id quod & Solinus ſcribit. Abdera uero urbs, Democriti philoſophi patria, à Diomedis ſorore condita et denominata eſt: licet alij putent ſic dictam ab Abderito Herculis delitijs, à Diomedis equis dilacerato & humato, dum pugnaret Hercules cum Diomede, ac deinde ibi conderet Abderam in memoriã Abderiti. x ℂ *Philippi.) Philippi ciuitas eſt Thraciæ, quam Philippus Macedonũ rex ædificauit, et à nomine ſuo Philippos appellauit. Hinc campi Philippici, in quibus Cæſar & Pompeius primo, & poſtea Auguſtus et Brutus cum Caſſio dimicauerunt. Hinc Philippenſes, ad quos diuus Paulus epiſtolam ſcripſit.*

y ℂ *Athon.) Eſt Athon & Athos mons inter Macedoniam & Thraciam mirandæ altitudinis, ut uſq; ad inſulam Lemnon umbram proijcere dicatur, de quo ſuprà in Solino cap. 14. & 21. nonnihil ſcripſimus.* z ℂ *Strymon.) Hic fluuius autore Plinio oritur in Hæmo, et priuſquã dirigat curſum, in ſeptem funditur lacus. Secundum Ptolemæum uero originem trahit ex Orbalo monte, ſed qui unus ferè eſt cum Hæmo.* a ℂ *Non abluitur cinis.) Haud abſimilia ſcribit Solinus cap. 13. de Olympo Theſſalico. Porrò de Athi montis abſciſione ſcribit Herodotus libro 7. & Solinus cap. 14. De Acroatho ſcribit Herodotus ſic: Intra Athon ſitæ ſunt urbes Dion, Olophyxus, Acroathon, Thyſus, Cleonæ, quas Perſes è continenti inſulanas facere aggreſſus eſt. Significat autem Acroathon, uerticem Athi: nam urbs illa ſita fuit in ædito montis loco, cuius incolæ Macrobij cognominati ſunt, id eſt, longæui, ut apud Solinum legimus cap. 21. De urbibus Pallene, Potidæa, Mende, Scioneq;, nihil eſt ab alijs notatum quod Mela hic non breuiter recenſeat.*

Macedonia. Cap. III.

TVm Macedonũ populi, quot urbes habitant: quarum [a] Pellam maximè illuſtrem alumni efficiũt, Philippus Græciæ domitor, Alexander etiam Aſię. In littore [b] flexus Mecyberneus inter promontoria diuidit Canaſtreum, & portum qui Copos dicitur: urbes Toronen & Phyſcellam,

SCHOLIA CAP. III.

Macedonia olim multis denominata fuit nominibus: nam dicta fuit Hæmonia, Aemathia atq; Macedonia, fuitq; ſecundum Plinium cẽtum quinquaginta populorum, duobus inclyta regibus, Philippo & Alexandro. De limitibus Macedoniæ habes apud Solinum cap. 14. a ℂ *Pellam.) Hæc urbs in littore maris Aegæi ſita, illuſtrata fuit natalibus Philippi Macedonum regis & Alexandri, unde & uterq; Pellæus dictus eſt. Ptolemæus ponit Pellam iuxta Axium fluuiũ, ſemotam nonnihil à littore maris. Cæterum quomodo Philippus domuerit Græciam, inuenies apud Iuſtinum lib. octauo & nono, & apud Diodorum Siculum de geſtis Philippi.* b ℂ *Flexus Mecybernæus.) Hunc ſinum Pto-*

atq; unde nomen est ipsi, Mecybernã incingit, Canastreo promontorio Scione proxima est, Mecybernæus aũt in medio, quà terra dat gremium, modice in littora ingreditur. Cæterum longis in altum immissis lateribus, ingens interiacet sinus est. In eum [c]Axius per Macedonas, etiã per Thessalos Peneus excurrit. [d]Ante Axium Thessalonice est. [e]Inter utrũq; Cassandria, Cydna, Azoros, Derris, A Peneo Sepias, Cordynia, Melibœa, Castanea, pares ad famã, nisi quod Philoctetes alumnus Melibœam illuminat. [f]Terræ interiores claris locorum nominibus insignes, penè nihil ignobile ferunt. Hinc non longè est Olympus, hic Pelion, hic Ossa, montes gigantum fabula bellóq; memorati, hic Musarum parens domusq; [g]Pieria: hic nouissimè calcatum Graio Herculi solum, saltus Oetæus, hic sacro nemore nobilia Tempe, hic Libethra carminũq; fontes obiacent. Tum iam uastè & [h]multum prominens Græcia, & dum Myrtoum pelagus attingat, à septentrione in meridiem uecta: quà sol oritur, Aegeis, quà occidit, Ionijs fluctibus obiacet: ac [i]proximè spatiosa est Hellas nomine, grandi fronte procedit, mox mari utroq; & Ionio magis latera eius intrante, donec quinq; millia passuũ pateat, media fermè propè inciditur. Deinde rur-

lemæus uocat Thermaicum, à Therme oppido. c ℂ Axius.) Hic fluuius labitur in sinum Thermaicũ, & ut ueteres tradiderunt, efficit pecudẽ nigram suis potam aquis, diuersa ab Haliacmo uicino amne natura, qui uelleris nitorem potæ ex se pecudi asseruat. Per Thessalos fluit Peneus, ex Pindo Epirotico monte ortus, labiturq; iuxta Ossam montem in mare. Hic fluuius apud autores etiam uetustos semper celeber fuit, ob eius amœnitatem: nam calculo uiridis est, & multo circa ripã abundat gramine, habetq; canorum auium concentum. Vide Plinium capite octauo libri quarti.

d ℂ Ante Axium Thessalonica est.) Hoc est, Thessalonica paulò septentrionalior est, quàm sit ostiũ Axij fluminis. Hanc clarißimam urbem diui Pauli epistola clariorem reddidit. e ℂ Inter utrunq;.) Inter Axium & Peneum fluuios, in littore maris multæ sunt famosæ ciuitates, præsertim Melibœa, quam Philoctetes insignem reddidit. Hic enim Peantis fuit filius, & cũ Hercules in Oeta monte in fata concessurus esset, donauit eum suis sagittis, & ne corporis reliquias monstraret, uetuit.

f ℂ Terræ interiores.) Cum Mela hactenus littora marium secutus, descripserit duntaxat obuia quæq; loca, montes, promontoria, sinus, ciuitates & alia id genus, hic Græciam ingressus, digreditur à maritimis, & omnes Græciæ describit regiones. Et primum quidem ex 34. montibus qui in Thessalia inueniuntur, potiores recenset, ut sunt Olympus, Pelius, Ossa &c. Hinc est quod poëtæ finxerunt, olim in Thessalia gigantes congestis montibus uoluisse Iouem è cœlo deturbare. Illic etiam ex montibus, si quandoque torrentes niuibus et aquis pluuialibus inundare cœperint, ossa ex illa eluuione feruntur detegi, quæ ad instar corporis humani sunt, & in campos apertos impelluntur. De Olympo & Pelio uide Solinum cap. 13. Situm horũ montium ostendet tibi Græciæ figura proximè sequens. De Pelio scribit Ouid. Fast. 5. Pelion Hæmoniæ mons est obuersus in Austros, Summa uirent pinu, cætera quercus habet. Hic est Pelion, qui Argo nauis fabricandæ materiem præbuit. Ossæ montis situm poteris uidere in tabula Græciæ, quam capiti Solini decimoquinto adiecimus. Hic in finibus Thessaliæ positus, Centaurorum stabulum fuit, et secundum Senecam, Olympo olim fuit coniunctus. g ℂ Pieria.) Pieria mons est & regio, inde Pierides Musæ, de quibus in Solino cap. 13. nonnihil diximus. Porrò in monte Oeta Graius Hercules ultimo calcasse terram dicitur, quãdo deposita mortalitate deus factus à stultis creditus est. De nobilibus Tempe diximus et suprà in Solino, nempe Tempe esse loca amœnißima, à natura uel arte facta. Libethra uero dicta sunt à Libethro Macedoniæ monte, ad cuius radices fons esse perhibetur Pimplea, unde Musæ dicuntur Libethrides. h ℂ Multum prominens Græcia.) Quàm promineat Achaia et Peloponnesus, satis indicat adiecta Græciæ descriptio. Myrtoum pelagus, est mare quod est circa Cyclades insulas, inter mare Aegeum & Ionium seu Creticũ, à Myrtilo Mercurij filio, qui in id proiectus fertur, sic dictũ. i ℂ Proximè spatiosa.) A confinijs Epiri spatiosa est Hellas, et lõgo tractu procurrit ad orientẽ in mare Aegæum, habens mare Aegæum ad unum latus, et Ionium ad alterũ: sed Ionium magis intrat latera, ab Epiro scilicet usq; ad Isthmum Peloponnesi sinum magnum efficiens, & rursum transito Isthmo, qui quinq; duntaxat millibus passuum patet, sinus est Megaricus, et hos duos sinus incidit Isthmos ipse, qui connectit Peloponnesum peninsulam continenti. Cæterum Hellas est regio Græciæ quæ est extra Isthmum in continente, ab Hellene Deucalionis & Pyrrhæ filio sic dicta, quam Ptolemæus appellat Achaiam. Vocatur etiam propriè Græcia, à quodam

sum terris huc se & illuc, uerum [k] in Ionium mare magis expandentibus progressisq; in altum, non tam lata quàm cœperat, ingens tamen iterum, & quasi peninsula extenditur, uocaturq; Peloponnesos, ob sinus & promontoria, quis
40 ut fibris littora eius incisa sunt: simul quod tenui tramite in latus effunditur, Platani folio simillima. In Macedonia [l] prima est Thessalia, deinde Magnesia, Phthiotis. In Gręcia Doris, Locris, Phocis, Bœotis, Attis, Megaris: sed omniũ Attis clarissima. In Peloponneso Argolis, Laconice, Messenia, Achaia, Elis, Arcadia, ultrà Aetolia, Acarnania, Epiros, usq; in Adriam.

à quodam Græco, qui in ea olim rerũ potitus est. k ¶ *In Ioniũ mare.) Hæc oculariter uidere poteris in descriptione Græciæ, quomodo Peloponnesus in mare Ioniũ ad occasum magis quàm in ortum expandatur. Rationem nominis inuenies explicatã suprà in Solino ca. 13. & 15. in fine. Habet autẽ hæc peninsula innumeros ferè sinus, promontoria, flexus, secessus, & exporrectiones, quibus ut fibris littora eius incisa uidẽtur, dum extrema eius ora, quæ hic fibræ comparatur, tam inæquali & flexuoso circumscribitur margine. Sũt proinde fibræ omnium rerum extremitates, ut sunt extremitates cordis, iecoris, pulmonis, foliorum arboris: & quoniam Peloponnesus habet figuram platani folio simillimam, ob angulosos recessus, rectè circunferentia eius dicitur in modũ fibrarum incisa.*

l ¶ *Prima est Thessalia.) Extra montem Oetam, qui ab Aegæo mari in occidentem rectà extenditur ad Epirum, sunt Thessalia, Magnesia, quæ est iuxta Ossam & Pelium montes, atq; Phthiotis, quæ est inter Thessaliam & Magnesiam. Citra uero montem Oetam post Epirum incipiunt Græciæ regiones, & hoc ordine describuntur per totum Achaiæ tractum, Doris, Locris, Phocis, Bœotis, Megaris, Attis siue Attica, in qua est Atheniensium urbs, & Sunium extremum Græciæ promontorium. In Pelopõneso sunt regiones istæ: Argolis, quæ & Argia: mox post Isthmũ ad ortum patens Laconica, in qua est Lacedæmon seu Sparta, Argolidi succedens: Messenia, quæ angulum tenet occidentalem simul et meridionalem: Achaia propria, quæ in latere occidentali septentrionalem tenet angulum, & inter*

Messeniam atq; Achaiã est Elis, inter Elidem uero & Laconicam est Arcadia, inter Achaiam uero & Argolidem est Sicyonia. Porrò ultra Achaiã Pelopõnesi, in cõtinenti scilicet, est Aetolia, deinde occidentẽ uersus Acarnania, hinc Epirus, quæ extẽditur usq; ad Adriam, hoc est, Adriaticum mare.

De locis atq; urbibus, quæ mare nõ abluit, hæc maximè memoranda sunt: in Thessalia, Lariſsa, aliquando Iolcos: in Magnesia,[m] Antronia: in Phthiotide, Phthia: in Doride, Pindus, & iuxta situm Erineon: in Locride, Cynos & Callia ros: in Phocide, Delphi, & mons Parnasus, & Apollinis fanum atq; oraculũ: in Bœotia, The bæ, & [n] Cythæron fabulis carminibusq; celeberrimus: in Attide, Eleusin Cereri consecrata, & clariores quàm ut indicari egeant, Athenæ: in Megaride, unde regioni nomen est,[o] Megara. [p] At in Argolide, Argos & Mycenæ, et tem plũ Iunonis uetustate & religione percelebre: in Laconide, Terapne, Lacedæmon, Amyclæ, mons Taygetus: in Messenia, Messene et Methone: [q] in Achaia atq; Elide quondam Pisæ Oenomai, Elis & numẽ delubrum q; Olympij Iouis, [r] certamine gymnico, et singulari sanctitate, ipso quidem tamen simulacro, quod Phidiæ opus est, maximè nobile. [s] Arcadiam Pelo-

Eleusis uero ciuitas Atticæ nomẽ habet ab Eleusio, quem Ceres docuit omnem agriculturã, & in ea mystica celebrabantur Cereris. Haud procul ab Eleusi est Athenarum urbs, quæ, ut quidam scribunt, in regnum ex incolis eodem solo natis creuit. Primi enim lanificij, olei & uini usum docuere, arare quoq; & serere frumenta glande uescentibus monstrauere. Præterea literæ & facundia, ciuilisq; ordo disciplinæ, ueluti templum Athenas habent. Reges habuerunt Cecropem, Deucalionem, Cranaum, cuius filia Attis regioni nomẽ dedit. Deinde succeſsit Amphionides, qui primus Mineruæ urbem sacrauit, & nomen ciuitati dedit. Vltimus fuit rex Codrus, qui permutato regis habitu, pannosus sarmenta collo gerens, castra hostium ingrediens à milite quodam interfectus est. Post eum administratio Reipub. annuis magistratibus permissa est. Electus autem est Solon, uir iustitia insignis, qui tulit leges ciuitati. Antea enim libido regum pro legibus habebatur. Apud Iustinum lib. 2. inuenies plura de laudibus Atheniẽsium.

Messeniam atq; Achaiã est Elis, inter Elidem uero & Laconicam est Arcadia, inter Achaiam uero & Argolidem est Sicyonia. Porrò ultra Achaiã Pelopõnesi, in cõtinenti scilicet, est Aetolia, deinde occidentẽ uersus Acarnania, hinc Epirus, quæ extẽditur usq; ad Adriam, hoc est, Adriaticum mare.

m ¶ Antronia.) Hæc urbs nomen sortita est ab antris, è quibus molares lapides exciduntur: unde & Strabo eam Antron uocat. Pindus uero est mons Thessaliæ Apollini Musisq; sacer, Acarnaniam ab Aetolia diuidens. Est & Pindus nomen urbis Doridis, iuxta quam situm est Erineon. Cinum dicit Plinius emporium esse Locridis. De Delphi & Delphico oraculo scripsimus in Solino ca. 12. à principiõ et fine. De Thebis habes ibidem in fine, & 15. sub litera k. n ¶ Cythæron.) Mons est Bœotiæ, de quo uide Ouid. lib. 3. Metamor. Eleusis uero ciuitas Atticæ nomẽ habet ab Eleusio, quem Ceres docuit omnem agriculturã, & in ea mystica celebrabantur Cereris. Haud procul ab Eleusi est Athenarum urbs, quæ, ut quidam scribunt, in regnum ex incolis eodem solo natis creuit. Primi enim lanificij, olei & uini usum docuere, arare quoq; & serere frumenta glande uescentibus monstrauere. Præterea literæ & facundia, ciuilisq; ordo disciplinæ, ueluti templum Athenas habent. Reges habuerunt Cecropem, Deucalionem, Cranaum, cuius filia Attis regioni nomẽ dedit. Deinde succeſsit Amphionides, qui primus Mineruæ urbem sacrauit, & nomen ciuitati dedit. Vltimus fuit rex Codrus, qui permutato regis habitu, pannosus sarmenta collo gerens, castra hostium ingrediens à milite quodam interfectus est. Post eum administratio Reipub. annuis magistratibus permissa est. Electus autem est Solon, uir iustitia insignis, qui tulit leges ciuitati. Antea enim libido regum pro legibus habebatur. Apud Iustinum lib. 2. inuenies plura de laudibus Atheniẽsium. o ¶ Megara.) Hanc urbem nobilitarunt multi docti uiri, potiſsimum Euclides geometrarum princeps, qui Megarensis fuit.

p ¶ At in Argolide.) Hic Mela ingreſsus Peloponnesum, describit insigniora eius loca. In Argolide est Argos, quod aliquando Hippium fuit cognominatũ, quod nobilibus præstiterit equis. Mycenæ uero à Mycena Nympha sic appellatæ sunt, et regnauit olim in ea regione Agamemnon, qui et eam urbẽ illustrauit: sicut Terapne ab Helena, in qua nata fuit, celebris facta est, & Amyclæ ob Castoris et Pollucis educationẽ notiores redditæ. De Lacedæmone, quæ et Sparta dicta est, nõ est ut hic quicquã dicatur; cum uirtutes et gesta Lacedæmoniorum omnibus pateſcant. Lege, si placet, secundum & quintum Iustini librum, & inuenies quàm strenui & inuicti Lacedæmonij contra hostes suos fuerint. Libro tertio apud eundẽ autorem multa inuenies de Messeniorum cum Lacedæmonijs bello. q ¶ In Achaia.) Est Achaia ista propria in ora Peloponnesi occidentali, è regione scilicet Isthmi, habẽs urbes Elidem, Pisas, Helicen. In Pisis olim fuit regia Oenomai, quem Pelops deuicit. Helicen absorpsit terræmotus: nam cum is terræmotus pelagus in sublime extulisset, fluctus eam penitus obruerunt, licet duodecim stadijs a littore distaret. r ¶ Certamine gymnico.) Habuerũt Græci multa celebria certamina, nempe Olympia, Phthia, Isthmia & Nemæa, in quibus Græci magnos honores constituerunt uictoribus athletis. Olympica fuerunt quæ in Olympo Arcadiæ monte iuxta Pisam & Elidem quinto quóque anno in honorem Olympij Iouis celebrabantur, & qui uicisset corona oleagina donabatur. Et hæc secundũ quosdam instituta sunt anno mundi 4400. qui est annus à capta Troia 406. in eoq; certamine Hercules primus coronatus est. Hinc numeratio Olympiadum, de qua in Solino cap. 2. nonnihil diximus sub litera i. Porrò simulacrum Iouis secundum Strabonem fuit ex auro solido fabrefactum, & secundum Plinium ex ebore, singulari Phidiæ artificio formatum. s ¶ Arcadiam.) Occupat Arcadia meditullium Peloponnesi, à mari undiq; remota, ideo regiones iam enumeratæ incingũt eam. Sunt autem multa celebria loca in hac Arcadia, nempe Stymphalus lacus, Lerna palus, Pelasgia à Pelasgo rege & sapiente uiro sic dicta, qui uitæ cultioris eis autor fuit, & uictum

ex stirpibus

ponneſiacæ gentes undiq; incingunt. In ea ſunt urbes Pſophis, Tenea, & Orchomenon: montes Pholoë, Cyllenius, Parthenius, Mænalus: flumina Erymanthus & Ladon. [t] In Aetolia Naupactos, in Acarnania Stratos oppida: in Epiro [u] Dodonæi Iouis templum, & fons ideo ſacer, quod cum ſit frigidus, & immerſas faces, ſicut cæteri extinguat, ubi ſine igne procul admouentur, accendit. [x] At cum littora leguntur à promontorio Sepiade per Demetriã et Boion, Phtheleon & Echinon ad Pagaſeum ſinũ curſus eſt. Ille urbem Pagaſam amplexus, amnem Sperchion accipit: & quia [y] Minyæ Colchida petẽtes, inde Argonauem ſoluere memoratur. Ab eo ad Sunium tendẽtibus illa prænauiganda: Maliacus & Opuntius grandes ſinus, & in his cæſorum etiam Laconum trophæa, [z] Thermopylæ, [a] Opœs, Scarphia, Cnemides, Alope, Anthedon, Larymna. Aulis Agamemnoniæ Graiorumq; claſſis in Troiam coniurantium ſtatio. [b] Marathon magnarum multarumq; uirtutum teſtis, iam inde à Theſeo Perſarũ maxima clade pernotus. [c] Rhamnus parua, illuſtris tamen, quod in ea fanũ eſt Amphiarai, & Phidiaca Nemeſis. Thoricos & Brauron olim urbes, iam tantum nomina. Sunium promontorium eſt, finitq; id littus Hellados, quod ſpectat ad orientem. Inde [d] ad meridiem terra conuertitur uſq; ad Megaram, Atticæ ut modò latere, ita nunc fronte pelago adiacens. Ibi eſt [e] Pyrrhæus Athenienſiũ portus. Scyronia ſaxa ſeq; uo

ex ſtirpibus herbarum arborumq; frondibus tranſtulit ad glandẽ, maximè fagineã.

t ¶ In Aetolia.) Tranſit Hic Mela *ex Peloponneſo ultra ſinum maris ad continentem: eſt enim è regione Achaiæ Peloponneſiacæ Aetolia, in qua eſt Naupactos, quæ noſtro æuo Lepantum nominatur. Eſt autem urbs peruetuſta, & fuit multo tempore ſub dominio Venetorũ, ſed anno Chriſti 1500. à Turca obſidetur & capitur.*

u ¶ Dodonæi Iouis.) Eſt Dodona *ciuitas Epiri, iuxta quam propinquum erat nemus Ioui ſacrũ, ubi quercus uocales fuiſſe dicuntur, & columbæ reſponſa dediſſe.*

x ¶ At cum littora leguntur.) Redit hic Mela *à locis mediterraneis ad littorum deſcriptionem, incipiens in Magneſia à promontorio Sepiade.* *y ¶ Minyæ.)* Vrbs eſt Theſſaliæ, *quæ prius Almonia dicta fuit. Hinc Minyiæ qui cum Iaſone & Argonautis nauigarunt in Colchidem, ut uellus aureum raperẽt. Fuerunt aũt Argonautæ heroës illi, qui ex Græcia cum Iaſone in Colchos profecti ſunt; ex quibus præcipui fuere Caſtor et Pollux, Telamon, Orpheus, Hercules, & Hilas puer, ſic cognominati à naue quã innauigauerunt. Notandũ hic, quod ab urbe Minyarum per ſinum Maliacum & Opuntium tandẽ peruenitur ad Sunium extremum Atticæ promontorium, peragratis multis locis, quæ ordine à Mela deſcribuntur. Opuntius ſinus ſic dicitur ab Opunte oppido, et Maliacus à Maliea. Trophæa cæſorum Laconum, ſunt monimenta publicæ uictoriæ gratia erecta, quæ in Locrenſium agro erant poſita in memoriam ſexcentorum Laconum, qui duce Leonida pro Græciæ libertate pugnauerũt, & magna gloria, cæſi à Perſis, occubuerunt. De hoc uide Iuſtinũ lib. 2.*

z ¶ Thermopylæ.) Mons Oeta *ab oriente in occidentem extenſus, in cacumen extollitur & in rupes acutas, præruptas, præcipitesq; finitur, paruumq; & anguſtum uiatoribus à littore Locros petentibus & ex Theſſalia relinquit tranſitum, ut in quibuſdam locis uix uehiculum agi poſſit, qui tranſitus Pylæ, id eſt, portus & anguſtiæ uocãtur, & hinc Thermopylæ. Sunt enim ibi propè thermæ & calidæ aquæ: ad hos ingreſſus Phocenſes murum Theſſalorum metu ſtruxerunt. Athenienſes quoq; eas anguſtias contra Philippum Macedonem clauſiſſe ſcribuntur.* *a ¶ Opœs.)* Hæc eadem eſt quæ & Opus Opuntis, *cuius iam mentionem fecimus. Reliqua loca, Scarphia, Cnemides, Alope, Anthedon & Larymna, etiam commemorantur à Ptolemæo & Strabone. Ponit Ptolemæus & Aulidem Agamemnoniæ claſſis ſtationem: nam Agamemnonis conatu bellum in Troianos fuit excitatum.* *b ¶ Marathon.)* Hinc Marathonius campus, *in quo ſtrages multorum millium Perſarum facta eſt, de qua Iuſtinus lib. 2. ſcribit. Confecit & Theſeus taurum in hoc loco, ut habes apud Ouidium lib. 8.* *c ¶ Rhamnus.)* Hinc Rhamnuſia indignationis dea, *quam Græci νέμεσιν uocant, cuius ſimulacrum pulcherrimum eo in loco colebatur, quod quidam marmoreum tradunt à Phidia ulnarum in altitudine decem factum. Amphiaraus uero uates fuit, & ſic Græciæ honorauit famã ut deus haberetur, & ab eo ſolo in quo humatus fuit oracula peterentur.* *d ¶ Ad meridiem terra conuertitur.)* Hoc eſt, littus terræ oppo*nitur meridiei, ſed procurrit à Sunio ad occidentem, donec uenias ad Iſthmum cui incumbit Megara.*

e ¶ Pyrrhæus.) Pyrrhæus Athenienſium portus, *cui urbs coniungebatur, muro protracto ex oppido in*

Digitized by Google

modum duorum curium, ob aduẽtantium multitudinẽ ſemper feruens, quadringentarum nauiũ fuit capax. Sunt qui ſcribũt Pyræum, alij uero Pyræeum. Secundum Strabonem hic portus & emporium diſtabat ab Athenis duobus millibus paſſuũ, & tantus fuit murus. f ¶ Scyronia ſaxa.) Solinus capite 12. ſcribit urbi Athenarum ſaxa Scyronia propinqua eſſe, & porrigi ſex millibus paſſuum. Hæc ſaxa uiam maritimam non admittunt, ſed ſuper ea eſt uia ab Attide in Megaram, excelſa, et tranſitu piculoſa, propter multa præcipitia caſum uiatori in ſubiectũ æſtuans mare minantia. Hîc Scyron latro dicitur proiecisſe in pelagus quoſcũq; qui in eũ uenerunt locum, ſed ipſe tandem ſimili pœna à Theſeo Athenarum rege affectus, loco nomen infame reliquit. g ¶ Iſthmon.) De Iſthmo ſcripſimus in Solino cap. 12. & 15. in fine. In Iſthmo Pelopõneſi eſt templum Neptuni, picearum arborum luco circunclusum, ubi ludos Iſthmicos decertatos Corinthij celebrare ſoliti ſunt. Fuerunt aũt hi ludi quinquennales à Theſeo inſtituti, ad horum æmulationem quos ad Olympiam Hercules cœperat, quorum ſuprà ſub litera q meminimus.

quondam [f] Scyronis hoſpitio, etiam nunc infamia Megarenſium tractus [g] Iſthmon attingit: hoc illi cognomẽ eſt, quia quinq; milliũ ſpatio Aegæum mare ab Ionio ſubmouens, anguſto tramite Helladi Peloponneſon annectit. In eo eſt oppidum Cenchreę, fanum Neptuni, ludi, quos Iſthmicos uocant, celebres. [h] Corinthos olim clara opibus, poſt clade notior, nunc Romana colonia ex ſumma arce, quam [i] Acrocorinthon appellant, maria utraq; contuens. Pelo- 10
ponneſi oram (ſicut diximus) ſinus & promontoria lacerant: ab oriente [k] Bucephalos et Cherſoneſus & Scylleon: ad meridiem Malea, [l] Tænaros, [m] Acritas, Ichthys: ad ueſperũ Chelonates & Araxos. Habitãt ab Iſthmo ad Scylleon [n] Epidaurij Aeſculapij templo inclyti, & Trœzenij fide ſocietatis Atticæ illuſtres. [o] Portus Saronicus, & Schœnitas & Pagonus. Oppida autem Epidaurus, & Trœzen, & Hermiona his littoribus appoſita ſunt. Inter Scylleon & Ma- 20
leam Argolicus, inter hanc et Tænaron Laco-

h ¶ Corinthos.) Potentiſsima fuit hæc urbs antequam à Romanis caperetur. Viros habuit innumerabiles, peritia Reipub. adminiſtrandæ, & præclararum artium captu præſtantes. Ipſius urbis ambitus fuit 40. ſtadiorum, peruenitq; ad ſummi opificij artes. Ager nõ admodum bonitate pollet, propter ſuam aſperitatem. Veneris templum adeò locupletatũ fuit Corinthi, ut ſupra mille puellas caperet. In hac urbe fuit formoſiſsima omnium eius temporis meretricum Lais, captiua ducta ex Sicilia, de qua Solinus capite undecimo nonnihil ſcribit. Porrò quod Mela hic ſcribit Corinthum opulentiſsimã urbem à Romanis cladem accepiſſe, Strabo eam cladem ſic explicat: Cum legati populi Romani fortè tecta quædam magnifica præterijſſent, Corinthij effuſis ſordibus eos 30
cõmaculare auſi fuerunt: cuius gratia cum alia quoq; ſuperbiæ atq; inſolentiæ eorũ haud obſcura extarent argumenta, ingenti comparato exercitu L. Mumius Imp. eam ſolo æquauit. i ¶ Acrocorinthon.) Eſt Acrocorinthus mons Peloponneſi excelſus inter duo maria, Aegæum ſcilicet & Ionium, ſtadiorum trium & dimidij, ſub cuius radice in plano iacet ciuitas Corinthus. Vertex Acrocorinthi Veneris ſacram habet ædiculam.

k ¶ Bucephalos.) Portus iſte, ſicut & Cherſoneſus atq; Scylleon promontorium, eſt in Arcadia: Malea autem promontorium eſt in Laconia, & procurrit 50. millibus paſſuum in mare uerſus Cretam inſulam, ſic dictam à Maleo Argiuorum rege, qui in eo templum extruxit pulcherrimum, quod Maleoticum appellant. Porrò nauigatio circa hoc promontorium eſt ualde periculoſa, propter aduerſos uentorum flatus. Hinc natum prouerbium: Cum ad Maleam deflexeris, domeſticos obliuiſcere. Vel ſic, Maleã legens, quæ ſunt domi obliuiſcere. 40

l ¶ Tænaros.) Promontorium illud expoſitum eſt in meridiem, diſtatq; haud procul à Sparta ciuitate: & quia in eo hiatus magnus eſt, & ſtrepitus progredientium percipiuntur, dixerunt ueteres per hunc eſſe deſcenſum ad inferos. Sunt ibi quoq; lapicidinæ optimorum lapidum, qui & Laconica marmora & Tænarei uocantur lapides. m ¶ Acritas.) Promõtorium iſtud eſt in Meſſenia, Ichthys autem in Elide, ad ueſperum, hoc eſt, occidentem expoſita, ſicut & Chelonates, quem Ptolemæus uocat Chelonitam. Cæterum Araxos eſt in Achaia Peloponneſi. n ¶ Epidaurij.) Ab Epidauro oppido Argiæ ſic dicti, quod Aeſculapij templo celeberrimum habetur. Trœzenij uero ab urbe Trœzene in ipſa Argiæ Cherſoneſo ſita ſic dicti ſunt, celebres uel hoc nomine, quod humaniſsimè ſuſceperunt Athenienſium uxores & omnem iuuentutem, eo tempore quo Xerxes Perſarum rex tantis copijs ingreſſus eſt Græciam ut illam expugnaret. o ¶ Portus Saronicus.) In Ptolemæo habes ſinum Saronicum, qui ſcilicet alluit littora Argiæ, Iſthmo uiciniora: & ſinus qui hunc ſequitur & terminatur ad Maleam promontoriũ, uocatur Argolicus. Deinde inter Maleam & Tænaron eſt ſinus Laconicus:

Digitized by Google

hicus: hinc ad Acritã Asinæus, inde ad Ichthyn Cyparissius. [p] In Argolico sunt noti amnes, Erasinus atq; Inachus, & notum oppidum Lerne: in Laconico Githius & Eurotas: [q] in ipso Tænaro Neptuni templum et specus, illi quem in ponto Acherusium diximus, facie & fabula similis: in Asinæo flumen Pamissum, in Cyparissio [r] Alpheus: nomen dedere urbes in littore sitæ, hinc Cyparissus, illinc Asine. Messenij Pylíq; terras colunt, & ipsa pelago Pylos adiacet, Cyllene, Calipolis. Patræ oram illam tenent, in quã Chelonates et Araxos excurrunt: sed Cyllene, quod Mercurium ibi natum arbitrantur, insignis. [s] Rhion deinde (maris id nomen est) angustè & uelut freto lacus, ore frequenti incidens, inter Aetolos et Peloponnesiacos usq; ad Isthmon irrũpit. In eo ad septentrionẽ spectare littora incipiunt. [t] In his est Aegion & Aegira, et Oluros, et Sicyon: [u] at in aduersis Pagę, Creusis, Anticyra, Oeanthia, Cyrrha, & notior aliquanto nomine Calydon, & Euenos. [x] Extra Rhion in Acarnania maximè clara sunt, oppidum Leucas, flumẽ [y] Achelous. In Epiro nihil Ambracio sinu nobilius est: facit sinus, qui angustis faucibus, & quæ minus mille passibus pateant, grande pelagus admittit: faciunt urbes,

nicus, & hinc ad Acritan promontorium sinus est Asineus, ab Asine oppido sic dictus, quẽ Ptolemæus sinum Messenium uocat. Post hunc sequitur sinus Cyparissius, à Cyparissio promontorio sic dictus, & tandem sinus Chelonicus. p ¶ *In Argolico.*) *Descriptis ordine sinibus, redit ad sinum Argolicum, ut ostendat quid in singulis memoratu dignum inueniatur. De Erasino fluuio legitur apud autores, quod terras subeat & rursum emergat. De Inacho uero fluuio aliud nihil inuenitur, nisi quod nomen acceperit ab Inacho primo Argiuorum rege. Lerne quæ & ipsa est in Argolico sinu, celebris facta est propter paludem, ubi fuit hydra quinquaginta capitũ ab Hercule interfecta. De fluuijs Githio et Eurota nihil ferè inuenitur, nisi quod Eurotas dicitur præterfluere Lacedæmoniorũ mœnia, & quod multa laurus crescat ad ripas eius.*

q ¶ *In ipso Tænaro.*) *Vsq; ad hũc locum Arion citharœdicæ artis magister, delphini dorso per fluctus maris trãsuectus dicitur. Vide Solinum cap. 12. Porrò Tænari fabula, quæ Acherusiæ fabulæ similis est, hinc nata est. Fertur quod in hoc Laconiæ promontorio olim fuerit serpens perniciosus, cuius ueneno multi homines interierunt, donec ab Hercule interfectus fuit: & quoniam in eo promontorio specus horrendi & tenebrosi hiatus inueniuntur, putauerunt multi ibi descensum esse ad infernum, & finxerunt poëtæ Herculem ibi Cerberum Ditis canem catenis Adamante nexis eduxisse ab inferno & trucidasse.*

r ¶ *Alpheus.*) *Scribunt poëtæ hunc fluuium mergi in Elide, & subter mare occultis meatibus fluere in Siciliam, desinereq; in fontem Syracusanum, quem Arethusam uocant.* s ¶ *Rhion.*) *Sic dicit Mela uocari sinum illum qui est inter Peloponnesum & Aetoliam, & aliàs sinus appellatur Corinthiacus: nam extenditur à Drepano promontorio usq; ad Isthmum in quo est sita Corinthus. Claudit autem Drepanum angustis faucibus hunc sinum, ut sit terrarum ad Græciam pertinentium ferè principium. Plinius hoc promontorium uocat Antirium, ubi ostium est Corinthiaci sinus minus mille passuum latitudine influentis, Aetolosq; dirimentis à Peloponneso. Porrò promõtorium quod contrà procedit, ab eodem Rhion appellatur.* t ¶ *In his est Aegion.*) *A promontorio Drepano uersus Isthmum ad orientem sunt ista loca, Aegion, Aegira, Oluros & Sicyon, inter quæ Sicyon maioris nominis et antiquitatis extat, ubi olim primus Aegialeus regnasse fertur.* u ¶ *At in aduersis.*) *Hoc est, in regionibus cõtinentis terræ, nempe in Locride, Phocide et Bœotia, sunt Pagæ haud procul ab Isthmo, sicut & Creusis in Bœotia, Anticyra in Phocide, quæ Helleboro clara est, unde extat prouerbiũ, Naui uiget Anticyras: quod dicitur de homine insano. Oeanthia in Locride, Cyrrha in Phocide, unde dicuntur Cyrrhæi scopuli, & Cyrrhæa antra, atq; fontes Cyrrhæi, pro fontibus Parnasi &c. Calydon urbs est Aetoliæ, sita iuxta Euenum amnem.* x ¶ *Extra Rhion.*) *Extra Locridem & Aetoliam atq; promontoriũ eius quod Rhion uocatur, est Acarnania, in qua est oppidũ Leucas, uel eo nomine insigne, quod incolæ eius ipsam olim insulam fecerunt, sed uentorum flatu cõgeriem arenæ accumulantiũ continenti est restituta.* y ¶ *Achelous.*) *Hic fluuius dirimit Acarnaniam ab Ambracia, quæ regia fuit Pyrrhi, sed Augustus eam à uictoria Nicopolim nominauit. Ptolemæus tamen duas facit ciuitates Ambraciam & Nicopolim: Ambraciam ponit intra sinum Ambracium, & Nicopolim extra sinum in Epiro. Cæterum Epirus aliquando Molossia dicta fuit, & à Chaone Chaonia, nunc uero Albania appellatur, & est clara apud autores propter sinum Ambracium, qui angustis faucibus spatiosum accipit æquor. Sed et Acheron fluuius infernalis secundum quosdam in hunc labitur sinum.*

Digitized by Google

quæ assidunt, [z] Actium, Argi Amphilochij, Ambracia, Aeacidarũ regia Pyrrhiq;. Butroton ultrà est, deinde [a] Ceraunij montes, ab ijs flexus [b] in Adriam: hoc mare magno secessu litorum acceptum, & uastè quidem in latitudinẽ patens, quà penetrat tamẽ uastius, Illyricis usq; Tergestũ, cætera Gallicis Italisq; gentibus cingitur. [c] Parthini & Dassaretæ prima eius tenẽt, sequentia paulatim Encheliæ, Phæaces: deinde sunt quos propriè Illyricos uocant: tum Pyreos & [d] Liburni, & Istria. Vrbium prima est [e] Oricum, secunda Dyrrhachium, Epidamnos antè erat, Romani nomen mutauere, quia uelut in damnum iturris omen id uisum est. Vltrà sunt [f] Apollonia, Salona, Iadera, Narona, Tragurium, sinus Polaticus, & Pola quondã à Colchis (ut ferunt) habitata, in quantum res transeunt, nunc Romana colonia. Amnes autem [g] Aeas, & Nar, & Danubius, qui iam dictus est Ister: sed Aeas secundum Apolloniam, Nar inter Pyreos & Liburnos, [h] per Istros Ister emittitur. [i] Tergestum intimo in sinu Adriæ situm finit Illyricum.

z ℂ Actium.) Est Actium Epiri promontorium, ubi Augustus deuictis nauali prælio Antonio & Cleopatra, urbem condidit, & Nicopolim à uictoria nominauit. Sunt et quinquennales Actij ludi instar Olympiorũ, Apollini Actio dicati, q̃ prius & à finitimis agebantur, sed ab Augusto honorificentius fuerũt celebrati. Porrò Argos Amphilochium alia est urbs, ab Argo Orestico siue Hippio, de quo suprà diximus. Ambracia uero ornatissima Epiri ciuitas, regia fuit & Aeacidarum ab Aeacida descendentium, & Pyrrhi regis.

a ℂ Ceraunij montes.) Hi montes sic sunt dicti, quod crebris fluminibus infestentur. b ℂ In Adriam.) Hoc est, Adriaticum mare, cuius dextrũ littus post Epiroticos tenent Macedones, Dalmatæ, Illyrij, Liburni & Histri, usq; ad oppidum Tergestum: ultra Tergestum uero terram inhabitant Galli et Itali, de quibus sequenti capite dicetur. c ℂ Parthini.) Populi sunt oram Macedoniæ inhabitantes, sicut & Dassaretæ, quos Plinius à tergo Epiro iunctos asserit. Hinc est urbs Encheliarum atq; Phæacum. Post Macedoniam sequitur gens Illyriorum, sub qua & Dalmatæ comprehenduntur, qui olim multis annis aduersus Romanos bella gesserunt, habentes castella 50. dignitate præstãtia, & oppida, quæ Cæsar Augustus uastauit incendio. Mons Adrius est in Dalmatia, mediam ipsam diuidens, hinc scilicet ad mare, & hinc ad reliquam terram. d ℂ Liburni.) Est Liburnia inter Dalmatiam & Illyriam, uel, ut alij aiunt, pars est Dalmatiæ, in qua sunt Salonæ, urbs insignis: hodie putant esse Croatiam. e ℂ Oricum.) Vrbs ista in confinijs est Epiri & Macedoniæ, ubi scilicet inter ipsam & Brundusium Calabriæ urbem, utrunq; maris littus à se non nisi 85. millibus passuum dirimitur: unde ibi ex Italia in Epirum commodissima est nauigatio. Dyrrachium uero in confinio ferè est Macedoniæ & Dalmatiæ, quod cum antea Epidamnus uocaretur, Romani abolito hoc nomine ueluti infausto ad littora eius appellẽtibus, Dyrrhachij antiquum uocabulum restituerunt. Sunt qui eam urbem Epiro asscribunt. f ℂ Apollonia.) Hanc urbem Ptolemæus ponit in ora mediæ Macedoniæ, Salonam uero in Dalmatia, Iaderam in Illyride, sicut & Tragurium & Polam in Histria, ubi & Polaticus est sinus. Polam aiunt olim à Colchis habitatam: sed cum edax tempus & inuidiosa uetustas omnia destruant & aboleant, tandem Romanorum facta est colonia.

g ℂ Aeas.) Hic fluuius secundum Strabonem ex interioribus Macedoniæ occidentem uersus iuxta Apolloniam in Adriaticum pelagus ruit. Nar uero, à quo Nareſij dicuntur populi, per Dalmatiam ex Scardo monte in mare Adriaticum fluit. h ℂ Per Istros Ister emittitur.) Illud non est uerum, nisi Istriam extendere uoluerimus usq; ad Noricos uel Pannones. Scribit & Strabo quosdam fuisse ante sua tempora, qui putarunt fluuiũ à Danubio deriuatum, per Istros in Adriaticum deuolui sinum, cum contrà omnia ferè flumina citra Alpes nata in Danubium exonerentur. i ℂ Tergestum.) Hæc urbs haud procul abest à Venetijs, intercedente sinu Tergestino, quam uulgò hodie Triest uocant, Aquileiam habens ad occidentem modico distantem interuallo.

SCHOLIA CAP. IIII.

De Italia tam multa iam dicta sunt à Solino capite octauo, ut ea satis explicent hoc Pomponij Melæ caput: sed ne desimus lectori, annotabimus breuiter quæ hic accommoda uisa fuerint. Italia prius Hesperia ab Hespero Atlantis fratre dicta est, quippe qui à fratre pulsus & Hispaniæ & Italiæ nomen dedit. Macrobius tamen dicit eam sic uocari ab Hespero stella, quod illius occasui sit subiecta. Dicitur etiam Oenotria, à bonitate uini quod in Italia nascitur.

Italia. Cap. IIII.

DE Italia magis, quia ordo exigit, quàm quia monstrari eget, pauca dicentur:

nota ſunt omnia.[a] Ab Alpibus incipit in altum excedere, atq; ut procedit, mediam ſe perpetuò Apœnini montis iugo attollens, in Adriaticũ, & Tuſcum, ſiue (ut aliter eadem appellantur) inter ſuperum mare & inferum excurrit, diu ſolida: uerum ubi longè abit,[b] in duo cornua ſcinditur, reſpicitq; altero Siculum pelagus, altero Ionium,[c] tota anguſta, & alicubi multò, quàm unde cœpit anguſtior. Interiora eius aliæ aliæq; gentes habitant. Siniſtra parte Carni & Veneti colunt[d] Togatam Galliam. Tum Italici populi, cœleſtium prouidentia electa, quæ ſparſa congregaret imperia, molliretq; efferarum gentium ritus, diſcordes ad colloquia munere literarum latinoq; ſermone congregaret. Eſt omnibus in Italia una lingua, niſi quod in Ciſalpina Gallia & Veneto receſſu ſermo eſt accuratior. In Hetruria uero, Latio, Campania & Lucania ſermo ſimplex: in Apulia et Calabria ſermo cum Græcis promiſcuus durat. naſcitur: eſt enim œnon græcè uinum. Poſtea Italia dicta ab Italo Siculorum rege, qui agriculturam Italos docuit, & leges poſuit. Eſt autẽ Italia metallis grauida, ubiq; uitalis & ſalubris, eximia in ea cœli temperies, campi fertiles, aprici colles, innoxij ſaltus, opaca nemora, munifica ſyluarum genera, mira frugum, uitium & olearũ fertilitas, nobilia pecori uellera, perſpicui & piſcoſi lacus, flumina fonteſq; ſalubres, portus plurimi, ut uerè dicta ſit à quibuſdam omnium terrarium alumna atque parens,

a ℂ Ab Alpibus incipit.) Alpes, inquit, ſunt Italiæ limes ſeptentrionalis, diſtinguentes eam à Germania atq; Gallia. Hinc enim incipit Italia, & procedit in longum, Apœnini montis iugo perpetuo per totam eius longitudinem inter utrunq; mare recto dorſo ducto. De hoc monte Polybius lib. 3. ſic inquit: Apœninus mons paulò ſupra inferum mare ab Alpibus oritur, moxq; ſe magis atq; magis ab illis diſiungens, recto dorſo in ſuperũ mare fertur, quaſi uſq; ad urbẽ Senam. Inde rurſus ad dextram flectens, per mediã Italiam in Siculum fretum diſcurrit. b ℂ In duo cornua ſcinditur.) Italiæ deſcriptionẽ habes ſuprà in Solino cap. 8. Vt tamen extrema eius duo cornua & receptos ſinus clarius uideas, uſum fuit hic aliã ob oculos ponere figurã, quæ & Italiæ extrema, atq; Siciliæ ſitum exprimeret. c ℂ Tota anguſta.) In quibuſdam locis Italia 200. millibus paſſuũ habet latitudinẽ, in alijs 100. duntaxat millibus paſſ. Alij dicunt, ubi maior eſt latitudo, ibi ſpatiũ menſuratur 410. mill. paſſ. ubi uero minor, 136. Eius longitudo, quæ attenditur ab Auguſta prætoria, quæ in finib. Alpiũ ſita eſt, & per Romam Capuamq; porrigitur uſq; ad oppidum Rhegyum, decies centena et uiginti millia paſſ. colligitur. d ℂ Togatam Galliam.) Eſt duplex Gal-

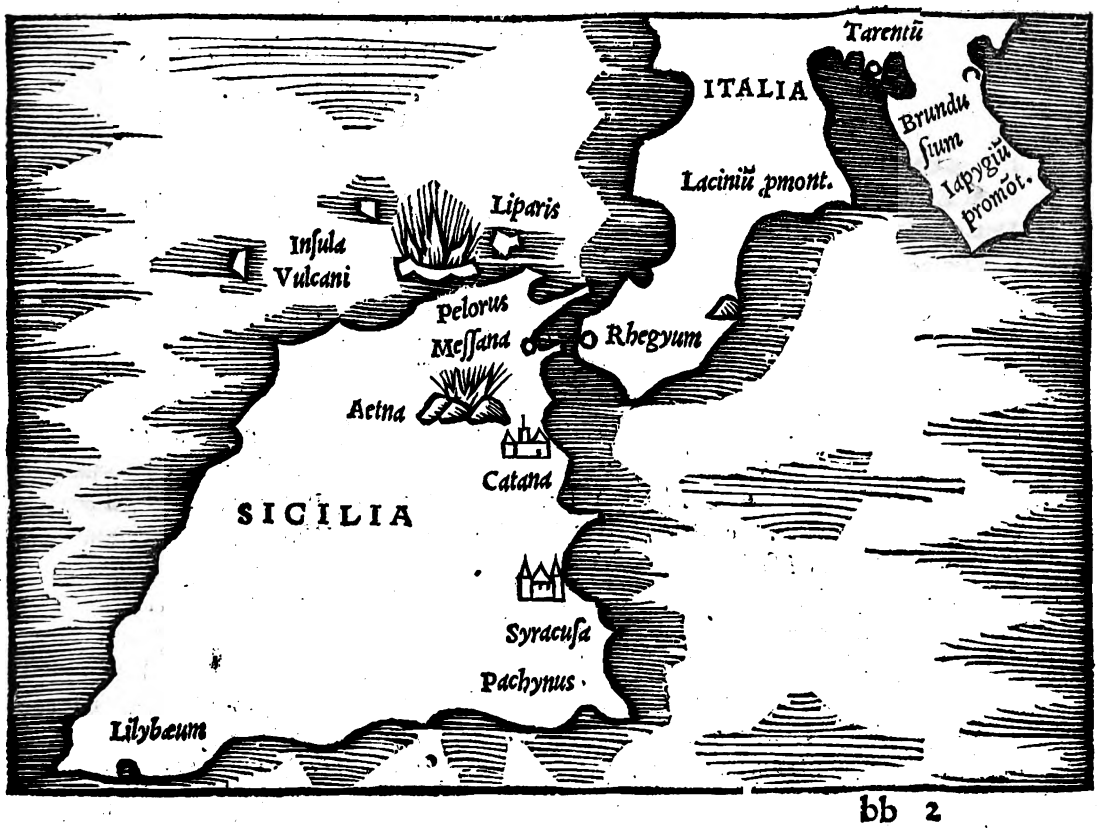

lia, Togata, quæ & Tonſa uocatur, & eſt Ciſalpina, intra Italiæ ſcilicet fines incluſa, ſic dicta à toga ſuccincto ueſtis genere & appoſito, quam Veneti colunt et Carni, ſeu Aquileienſes. A Carnis hodie denominata eſt regio Carniola, uicina Carinthiæ. Alia eſt Gallia Comata, à nutriẽdi capilli ſtudio ſic dicta, quã et Tranſalpinam uocant atq; Braccatam, à ſingulari ueſtium genere quo olim uſi fuerunt: & hæc in tres diuiditur prouincias, nempe Belgicam, Celticam & Aquitanicam. Sunt tamen qui Braccatam Galliam diſtinguũt à Comata, Braccatam uocantes Narbonenſem. e ¶ Picentes.) Enumerat primũ populos quoſdam, qui poſt Venetos inhabitant littus maris Adriatici, incipitq; à Picentibus, qui hodie Marca uocantur Anconitana, in qua ciuitates ſunt Piſaurum, Senogallia, Vrbinũ, Ancona, Camerinũ, Firmum, & Aſculum.

f ¶ Dauni.) Hi ferè ſunt Apuli, à quibus et Apulia Daunia cognominata eſt.

g ¶ Salentini.) In Salentinorum regione eſt Hidruntum, Iapygium promontorium, quod & Salentinum dicitur: omnis enim Italia coacta in anguſtias, ſcinditur in duo promõtoria, Lacinium et Salentinum. De Liguria, Hetruria & Latio diximus in Solino, & infrà quoq; de eis nonnihil dicemus. h ¶ Brutij.) Hi habitant in altero cornu, in quo ſcilicet eſt Lacinium promõtorium. i ¶ Patauiũ Antenoris.) Hæc eſt Padua, quam Antenor condidit.

k ¶ Roma à paſtoribus condita.) De nomine & extructione Romæ habes multa in Solino cap. 2. Origo quidem eius fuit ruſtica & contempta, ſed ſplendidus cultus ſuperadditus, ueluti alterum fuit opus.

puli[e] Picentes, Frentani, [f] Dauni, Apuli, Calabri, [g] Salentini. Ad dextram ſunt ſub Alpibus Ligures, ſub Apœnino Hetruria: poſt Latiũ Volſci, Campani, & ſuper Lucaniam [h] Brutij. Vrbium quę procul à mari habitantur, opulentiſſimæ ſunt, ad ſiniſtram [i] Patauium Antenoris, Mutina et Bononia Romanorum colonię: ad dextram Capua à Tuſcis, & [k] Roma quondam à paſtoribus condita, nunc ſi pro materia dicatur, alterum opus. At in oris proxima eſt à Tergeſte [l] Concordia. Interfluit [m] Timauus, nouem capitibus exurgens, uno oſtio emiſſus: deinde Natiſo non longè à mari ditem attingit Aquileiam: ultrà eſt [n] Altinum. Superiora latè occupat littora [o] Padus, nanq; ab imis radicibus Veſuli montis exortus, paruis ſe primum fontibus colligit, & aliquatenus exilis ac macer, mox aliis amnibus adeò augeſcit atq; aliĩ, ut ſe per ſeptem ad poſtremum oſtia effundat. Vnum de iis magnum Padum appellant: inde citus proſilit, ut diſcuſſis fluctibus diu qualem emiſit undam agat, ſuúmque etiam in mari alueum ſeruet, donec eũ ex aduerſo littore Iſtriæ eodem impetu profluens Iſter amnis excipiat. Hac rẽ per ea loca nauigantibus, quà utrinque amnes eunt, inter marinas aquas dulcium hauſtus eſt. A Pado ad Anconam trãſitur Rauennam, Ariminum, Piſaurũ, [p] Faneſtris colonia: flumen Metaurus atq; Eſis, & illa in anguſto illorum duorũ promontoriorũ ex diuerſo coëuntium inflexi cubiti imagine ſedens, ac ideo à Grais [q] dicta Ancona, inter Gallicas Italicasq; gẽtes quaſi terminus intereſt. Hanc enim prægreſſos Piceni littora excipiunt, in quibus Numana, Potentia, Claterna, Cupra urbes: caſtella

l ¶ Concordia.) Hæc ſicut & Vincentia, Verona, & multæ aliæ ciuitates, in regione ſunt Venetorum, non multum ab ora maris Adriatici diſtantes. m ¶ Timauus.) Quis ſit iſte fluuius non ſatis hodie conſtat. Certum eſt ex Alpium montibus multos amnes & torrentes deriuari, et in Adriaticum fluere mare, ſed qui ferè omnes, præter Atheſim & Padum, ab autoribus neglecti ſunt, quod minores eſſent quàm quod eorũ celebrarentur nomina. Idem ſentiendum de Natiſone, qui alluit Aquileiam, olim quidem ditem & inſignem, hodie uero ob multas perpeſſas ſub Hunis calamitates, humilem. n ¶ Altinum.) Hoc ſitum eſt ad paluſtria Padi, in quo L. Verus Imperator apoplexia interiiſſe dicitur. o ¶ Padus.) Hic fluuius, ut Plinius ſcribit lib. 3. è gremio Veſuli montis celſiſſimum in cacumen elati, finibus Ligurum Gabiennorum uiſendo fonte profluens, cõdenſq; ſeſe cuniculo, & in Forouibienſium agro iterum exoriens, nulli amniũ claritate inferior, à Græcis dictus Eridanus, ac pœna Phaëthontis illuſtratus: augetur ad Canis ortus liquatis Alpium niuibus. Quod autem Mela ſubijcit, Iſtrum excipere Padum in ipſo mari, in fine præcedẽtis capitis falſum eſſe indicauimus. p ¶ Faneſtris colonia.) Eſt Fanum Piceni ſeu Vmbriæ amœniſſima urbs, ſita in littore Adriatico haud longè ab amne Metauro. Hinc adiectiuum Faneſtris. q ¶ Dicta Ancona.) Sonat Græcis ἀγκὼν cubitum, & à cubiti effigie hæc urbs hoc accepit uocabulum: nam eſt iuxta Anconam pars oræ prominens, quæ ingentem ambitu ſuo complectitur portum, contraposítis

autem Firmum, Adria, Truentum: idem ei fluuio, qui præterit, nomen est. Ab eo Senogallia maritima ad Aterni fluminis ostia. Vrbes Bucara & Histonium. Dauni aũt Tifernum amnem, Cliterniam, Lucrinum, Theanum, oppida, [r] montemq; Garganum. Sinus est continuo Apulo littore incinctus nomine Vrias, modicus spatio, pleraq; asper accessu. Extrà Sypuntum, uel (ut Graij dixere) Sipyus, & flumen qd Canusium attingens Aufidum appellant. Pòst Bariũ, Egnatia, & Ennio ciue nobiles Rudiæ: & in Calabria Brundusium, Valetium, Lupię, Hydrus mons, tum & Salentini campi, & Salentina littora, & [s] urbs Graia Gallipolis. Hucusq; Adria, hucusq; Italiæ latus alterum pertinet. Frons eius in duo quidem cornua (sicut suprà diximus) scindit. Cæterum mare quod interutraq; admisit, tenuibus promõtorijs semel [t] iterumq; distinguens, nõ uno margine circuit, nec diffusum patensq;, sed per sinus recipit. Primus Tarentinus dicit inter promontoria [u] Salen & Lacinium, in eoq; sunt Tarentus, Metapontum, Heraclea, Croto, Turium. Secundus Scyllaceus inter promontoria Lacinium et Zephyrium, in quo est Petilia, Cœcinum, Scylaceum, Mistręe. Tertius inter Zephyriũ [x] & Brutium, Consilinũ, Cauloniam, Locrosq; circundat. In Brutio sunt [y] Columna regia, Rhegyũ, Scylla, Taurianum et Metaurum: hinc in [z] Tuscum mare deflexus est, & eiusdem terræ latus alterum Terina, Hippo nunc Vibon, Temesa, Clampetia, Blanda, Buxentũ, Velia, Palinurus olim Phrygij gubernatoris, nunc loci nomen: Pæstanus sinus, Pæstum oppidum, Silarus amnis, Picentia, [a] Petræ, quas Sirenes habitauere: Mineruæ promontoriũ, opima Lucaniæ loca, sinus Puteolanus, Surrẽtum, Herculaneũ, [b] Vesuuij montis, Neapolis, Cumæ, Misenum, Baiæ, Liternum, Literni amnis, Volturnus, Sinuessa, Minturnæ, Formiæ, Caietæ portus, Circæi montis promontorium, Antium, Ostia Tiberina, Alsium, Pyrgi, Caere, Graui, Centumcellæ, Cosa, Telamon, Populonium, Vada Volaterrana, Populonia, Ilua, Pisæ, Luna, Portus Veneris, Macra amnis, Lunæ portus, Lunæ promontorium, Ligustici montes, Genua, Varus amnis, Nicæa, Antipolis, Monoeci arx, Monoeci portus, Herculis Monoeci templum, Massilia, Rhodanus amnis, Stœchades insulæ, Pyrenæi montes, Hispaniæ promontorium, Veneris portus, Veneris templum, Pyrenæi montes, Narbo, Atax amnis, Narbonensis prouincia, Rhodanus amnis, Arelas, Rhodani ostia, Rhodani fossa, Fossa Marianæ, Massiliæ portus, Massilia, Tauroentium, Citharista, Olbia, Athenopolis, Antipolis, Nicæa, Varus amnis, Ligustici montes, Alpes, Genua, Lunæ portus, Macra amnis, Portus Veneris, Ilua, Pisæ, Populonia, Populonium, Vada Volaterrana, Telamon, Cosa, Centumcellæ, Graui, Caere, Pyrgi, Alsium, Ostia Tiberina, Antium, Circæi montis promontorium, Caietæ portus, Formiæ, Minturnæ, Sinuessa, Volturnus, Literni amnis, Liternum, Baiæ, Misenum, Cumæ, Neapolis, Vesuuij montis, Herculaneũ, Surrẽtum, Puteolanus sinus, Pæstum oppidum, Pæstanus sinus, Picentia, Petræ, Siren, Siren, Siren, Mineruæ promontoriũ, opima Lucaniæ loca, Palinurus olim Phrygij gubernatoris, nunc loci nomen, Velia, Blanda, Buxentũ, Clampetia, Temesa, Terina, Hippo nunc Vibon, Tuscum mare deflexus est, & eiusdem terræ latus alterum Taurianum et Metaurum: hinc in [z] Scylla, Rhegyũ, Columna regia, Brutium, Consilinũ, Cauloniam, Locrosq; circundat. In Brutio sunt [y] Petilia, Cœcinum, Scylaceum, Mistręe. Tertius inter Zephyriũ [x] & Lacinium, in eoq; sunt Tarentus, Metapontum, Heraclea, Croto, Turium. Secundus Scyllaceus inter promontoria Salen & Lacinium, in quo est Tarentinus, dicit inter promontoria [u] Sall

ſuuĳ montis aſpectus, [c]Pompeĳ, [d]Neapolis, [e]Puteoli, [f]lacus Lucrinus & Auernus, [g]Baiæ, Miſſenũ, id nunc loci, aliquando Phrygĳ militis nomẽ, Cumæ, Linternũ, Vulturnus amnis, Vulturnum oppidum, amœna Campaniæ littora, [h]Sinueſſa, Liris, Minturnæ, Formiæ, Fundi, [i]Tarracina, [k]Circes domus, aliquando Circeĳ, Antium, Aphrodiſiũ, Ardea, Laurentum, [l]oſtia citra Tyberim in hoc latere ſunt. Vltrà Pyrgi, [m]Anio, Caſtrum nouũ, Grauiſcæ, Coſſa, [n]Telamon, Populonia, Cecina, Piſę, Hetruſca, & loca & nomina. Deinde Luna, [o]Ligurum, & Liguria, & Genua, Sabatia, & Albigaunũ. Tum Paulon & Varum flumina, utraq; ab Alpibus delapſa: ſed Varum quia Italiam finit, aliquanto notius. [p]Alpes ipſæ ab ĳs littoribus longè lateq; diffuſæ, primo ad ſeptentrionem magno gradu excurrunt, deinde ubi Germaniam attigerunt, uerſo impetu in orientem abeunt, direptiſq; populis immanibus, uſq; in Thraciam penetrant.

c ℂ *Pompeĳ.*) *Populi ſunt, quos Sarnus alluit amnis.* *d* ℂ *Neapolis.*) *Hæc olim Parthenope dicta fuit. Fuit autẽ Parthenope una ex Sirenibus, quæ præ dolore ſe præcipites dederunt in mare, quod prætereuntem Vlyſſem cum ſocĳs ſuo cantu non deceperint. Ex his una delata dicitur in eum locum, ubi poſtea condita fuit Neapolis, urbs præclara Campaniæ.*

e ℂ *Puteoli.*) *Eſt & hæc urbs in Campania, ſic dicta à putore aquæ calidæ, uel ut alĳ putant, à multitudine puteorum. Hæc etiam uocata fuit Dicæarchia, à iuſtitia adminiſtrationis & gubernationis. Quomodo ad hanc urbem delphinus dorſo ſuo portauerit pucrum, habes ſuprà in Solino cap. 22.* *f* ℂ *Lacus Lucrinus.*) *Eſt hic lacus in ſinu Baiano contra Puteolos, propinquus Auerno lacui, adeò ut in magnis tempeſtatibus quandoq; coniungi ſoleant. Dictum ſic putant à lucro, quod ob multitudinem piſcium ibi captorum facere conſueuerunt.* *g* ℂ *Baiæ.*) *Ciuitas eſt Campaniæ, à Baio Vlyſſis ſocio ibi ſepulto ſic dicta. Hinc ſinus Baianus, qui hinc Miſſeno monte, illinc Puteolis clauditur. In huius agro aquæ calidæ ſunt, & ad uoluptatem & ad uarios morbos accõmodæ.* *h* ℂ *Sinueſſa.*) *Vrbs iſta ſita eſt ad Lirim fluuium & in Setino ſinu, celebraturq; ob uini quod profert abundantiam. Porrò Formiæ aliquando dictæ fuerunt Hormiæ, quas Lacones condidiſſe dicuntur. Eſt autem urbs maritima. At Fundi ſitum habent in mediterraneo loco.* *i* ℂ *Taracina.*) *Hæc Volſcorum in Campania ciuitas, antea Trachyna & Tarachyna atq; Anxur dicta fuit. Anxur, quod illic Iupiter Anxurus coleretur.* *k* ℂ *Circes domus.*) *Fuit Circe Solis & Perſæ nymphæ filia, habitans non longè à Caieta urbe Campaniæ, in monte quodam olim inſula. Vnde Plinius libro 3. Circeĳ olim inſula fuit immenſo mari circundata, ſi Homero creditur, ubi Latium antiquum terminabatur, et mox cõtinenti fuit annexa. Antium uero & Aphrodiſium iam interierunt. Fingitur autem Circe Solis filia, quod meretrix fuerit clariſſima.*

l ℂ *Oſtia.*) *Hæc urbs adhuc durat, ab Anco Martio cõdita, ut inquit Liuius, in ipſo maris fluminiſq; confinio ſita.* *m* ℂ *Anio.*) *Nomen fluuĳ eſt, qui in agro Tyburtino è ſublimi loco in uallem ſubiectam præceps fertur.* *n* ℂ *Telamon.*) *Promontorium eſt, & ſecundum alios, portus in Hetruria. Extenduntur aũt Hetruſci à Tyberi uerſus occidentem uſq; ad Liguriam, in qua ſcilicet eſt Genua. Vltra uero Tyberim ad orientem ſunt Latini, qui deſinũt ad Lirim fluuium: hinc Campani, & poſt Campanos Picentini, quos deinde ſequuntur Lucani, & tandem Brutĳ in extremo Italiæ angulo.* *o* ℂ *Liguria.*) *Hæc ultima eſt Italiæ ad occidentem regio, à qua & mare illud Liguſticum uocatur.* *p* ℂ *Alpes ipſæ.*) *Putant Alpes ſic dictas à candore niuium, quia perpetuis albeſcunt niuibus. Hæ excurrunt à Liguria in ſeptentrionem uſq; ad cõfinia Germaniæ, hoc eſt, ad Heluetiam, & ab Heluetia conuerſæ abeunt in orientem per Hiſtriam, Stiriam & Carinthiam, uſque in Thraciam.*

SCHOLIA CAP. V.

Diximus præcedẽti capite à principio ſub litera d, Galliam diuidi in Ciſalpinam et Tranſalpinã. Tranſalpinam Ptolemæus diuidit in Celticam, Narbonenſem, Aquitanicam & Belgicam. Mela uero diuidit eam per lacum Lemanũ & montes Gebennicos in Braccatam & Comatam. Braccata adiacet mari mediterraneo, Comata uero extenditur uſq; ad oceanum ſeptentrionalem, hoc eſt, Britannicum. Sunt tamẽ qui Braccatam & Comatam unam eſſe uolunt. *a* ℂ *Lemano lacu.*) *Hic eſt lacus quẽ hodie Gebennicum & Loſanenſem uocant,*

Gallia Narbonenſis. Cap. V.

GAllia [a]Lemano lacu, & Gebennicis montibus in duo latera diuiſa, atq; altero Tuſcum pelagus attingens, alte-

Digitized by Google

rò oceanum: [b] hinc à Varo, illinc à Rheno ad Pyrenæum usq; promittitur. [c] Pars nostro mari apposita, fuit aliquando Braccata, nunc Narbonensis, [d] magis culta, et magis cõsita, ideoq; etiã lætior. Vrbium quas habet opulẽtissimæ sunt [e] Vasio Vocontiorũ, Vienna Allobrogũ, Auenio Cauarũ, Arecomicorũ Nemausus, Tolosa Tectosagum, Secundanorũ Arausio, Sextanorũ Arelate, Septumanorumq; Blitera. Sed antestat omnis [f] Atacinorũ Decumanorumq; colonia, unde olim ijs terris auxilium fuit: nunc & nomen & decus est martius Narbo. In littoribus aliquot sunt cum aliquibus nominibus loca: cæterum raræ urbes, quia rari portus, & [g] omnis plaga Austro atq; Africo exposita est. Nicea tangit Alpes, tangit oppidum Deceatũ, tangit Antipolis: deinde forum Iulij Octauianorum colonia, tunc post Athenopolis, & Olbia, & Glanõ, & Citaristes, & Halycidon Massiliensium portus, & in eo ipsa [h] Massilia. Hæc à Phoceis oriunda, & olim inter asperas posita, nunc ut pacatis, ita dissimillimis tamen uicina gentibus. Mirum quàm facile et tunc sedẽ alienam ceperit, & adhuc morem suum teneat. Inter eam & Rhodanum maritima Auaticorum stagno assidet [i] fossa Mariana. Partem eius amnis nauigabili alueo effundit, alioquin littus ignobile est Lapideum (ut uocant) in quo Herculem contra Albionem et Bergiona Neptuni liberos dimicantem, cum tela defecissent, ab inuocato Ioue [k] adiutum imbre lapidum ferunt: credas pluisse, adeò multi passim & late iacent.

uocant, per quem fluit Rhodanus, et prope urbem Genebam effluit. Regio illa hodiè uocatur Sabaudia, olim uero Allobrogum fuit. *b* ¶ *Hinc à Varo.) Quis hic sit fluuius non satis constat, nam mutata sunt nomina nedum oppidorum, uerum et montium & fluuiorum, ab eo tempore quo scripserunt Mela, Ptolemæus, Plinius, & reliqui boni autores. Ptolemæus quidem ponit Varum in tertia Europæ tabula, sed cuius fontes longè distant à fontibus Rheni, & tamen hi duo amnes limes orientalis statuuntur Galliæ, sicut Pyrenæi montes occidentalis.* *c* ¶ *Pars nostro mari.) Nostrum mare uocat mare mediterraneũ, eò quod illud alluat oram patriæ suæ Bæticæ.* *d* ¶ *Magis culta.) Non est inferior hæc Galliæ pars Italia in fertilitate, id quod patet de Delphinatu, Prouincia, et alijs Galliæ regionibus ad meridiem expositis.* *e* ¶ *Vasio.) Meminit & Ptolemæus in tertia Europæ tabula huius urbis. Porrò Vienna hodie notior est quàm ut de ea hic aliquid scribi oporteat. Pertinet aũt secundum priscos scriptores ad Allobroges, sicut Auenio ad Cauares uel Cauarios, ut Ptolemæus habet, & Nemausus ad Arecomicos, qui sunt ad occasum Auenionis, & Tolossa ad Tectosages, qui non procul absunt à Pyrenæis mõtibus. Porrò Secundani, Sextani & Septumani à legionum ordine & numero cognominati sunt, ut Secundani secundæ legionis fuerint milites, Sextani sextæ, & sic de alijs, habueruntq; singuli suas colonias.* *f* ¶ *Atacinorum.) Sunt Atacini populi ab Atace fluuio sic dicti. Manat aũt is fluuius ex Pyrenæis montibus.* *g* ¶ *Omnis plaga.) Reddit rationem quare ora Gallica raros habeat portus et ciuitates, nempe quod exposita sit flatibus austri. Intra Alpes tamen plura inueniuntur oppida, ut sunt Nicea, oppidum Deceatum, Antipolis &c. Computantur autem Deceates inter Ligures. Ponit tamen Ptolemæus Antipolim extra Alpes, sicut & Forum Iulij.* *h* ¶ *Massilia.) Hæc urbs in Narbonensi prouincia sexcentis annis & amplius ante Christum fuit extructa, ut quidam scribunt, sed diruta, & à Phocensibus iterum instaurata, qui Cyri tyrannidem fugientes, derelicta Græcia in hunc sinum nauigarunt. Fuit olim urbs ista fama rerum gestarum, abundantia opum & doctrinarum gloria florentissima, ut studijs ingenuarum doctrinarum adeò floruerit, quod Romani pro Attica peregrinatione Massilioticum peterent gymnasium ad capessendas disciplinas. Vrbs uniuersa pulchris est circuncincta mœnibus, & magnitudine eximia. Ager uero oliuetis ac uinetis natura cultus, ferendis autem frumentis ob asperitatem tenuis ac ferè sterilis, & ob id mari magis quàm telluri fiduciam habent incolæ eius.* *i* ¶ *Fossa Mariana.) Meminit & Plinius & Strabo atque Ptolemæus huius fossæ. Plinius uocat stagnum Marij, & Strabo lacum Marij, amœnum aspectu, et ostreis refertissimum. In hunc ex Rhodano fossam ductam fuisse Plinius indicat: non enim procul abest lacus à ripa Rhodani.* *k* ¶ *Adiutum imbre lapidũ.) Quia enim terra illa est lapidosa, finxerunt poëtæ Iouem è supernis aliquãdo demisisse imbrem ex lapidibus conflatum, quo gigantes illos Albionem et Bergionem Neptuni filios & Herculi rebellantes opprimeret. Simile quiddã finxerunt de Thessaliæ regione, in qua innumera saxa inueniuntur, quibus aiunt gigantes cœlum oppugnasse, ut Iouem ex eo deturbarent.*

Digitized by Google

l ℂ Rhodanus.) *Apud Lepontios in ſummis montium iugis plures oriuntur amnes, in omnẽ orbis ruentes plagam: nam hinc in meridiem fluunt Ticinus, Madia et Toſa, in ſeptentrionem Arola & Vrſa, in orientem Rhenus, ſed qui recuruatur in ſeptentrionem: in occidentem Rhodanus, qui poſt longum curſum flectitur in meridiem. Nos ſuprà in Solino cap. 34. ſignauimus quoſdam ex his fluuijs, exprimentes ſitum originis eorũ: eos tamẽ omnes clarius uidere poteris in Heluetiæ & Rhetiæ tabula ab Aegidio Tſchudi deſcripta, & noſtro marte in publicũ ædita.* m ℂ Hàc intrat.) *Abductus Rhodanus in meridiem, hac uia & tramite procurrit in mare.*

n ℂ Stagna Volcarũ.) *Ptolemæus ponit Volcas ultra Auenionẽ ad occaſum. Meſuam uero putant eſſe montem Peſſulanum.* o ℂ Arauraris.) *Ab alijs uocatur Araris, hodie uero Sona, miſceturq; Rhodano haud procul ſupra Lugdunum. Oritur autem ex eodem monte unde Moſella naſcitur, in Lotharingia ſcilicet è monte Cemeno. Cæterum fluminis Obris meminit & Ptolemæus, nominatq; ipſum Orobium. De Atace ſuprà diximus ſub litera f. Rubreſium lacum Ptolemæus non habet, à Plinio uero deſcribitur.* p ℂ Ruſcino.) *Ponit & Ptolemæus Ruſcinonem, ſed quam ipſe Ruſcinum uocat, atq; Illiberim, Mela hic nominat Eliberrin, & non procul diſtant ab urbe Toloſana. Vide tertiam Europæ tabulam.*

[l]Rhodanus non longè ab Iſtri Rheníq; fontibus ſurgit, deinde Lemãno lacu acceptus tenet impetum, ſeq; per mediũ integer agens, quãtus uenit, egreditur. Inde contrà in occidentem ablatus, aliquandiu Gallias dirimit, poſt curſu in meridiem abducto,[m] hàc intrat, acceſſúq; aliorum amniũ iam grandis, & ſubinde grandior inter Volcas & Cauaras emittitur. Vltrà ſunt [n]ſtagna Volcarum, Ledum flumen, caſtellum Latara, Meſua collis incinctus mari penè undíq;, ac niſi quod anguſto aggere continenti annectitur, inſula. Tum ex Gebennis demiſſus [o]Arauraris iuxta Agatham, ſecũdum Bliteras Obris fluit. Atax ex Pyreneo monte digreſſus, quà ſui fontis aquis uenit exiguus uaduſq; eſt, & ingentis alioquin aluei tenens, niſi ubi Narbonem attingit, nuſquam nauigabilis: ſed cum hybernis intumuit imbribus, uſq; eò ſolitus inſurgere, ut ſe ipſe non capiat. Lacus accipit eum Rubreſus nomine, ſpatioſus admodũ, ſed quà mare admittit, tenuis aditu. Vltrà eſt Leucata littoris nomen, & Salſuſæ fons, non dulcibus, ſed ſalſioribus quàm marinæ ſint aquis defluẽs. Iuxtà campus minuta arundine gracíliq; peruiridis, cæterum ſtagno ſubeunte ſuſpenſus: id manifeſtat media pars eius, quę abſciſſa proximis, uelut inſula natat, pelliq; ſe atq; attrahi patitur: quin & ex iſs quæ ad imum perfoſſa ſunt, ſuffuſum mare oſtẽditur: unde Graiſs noſtriſq; etiam autoribus, uerí ne ignorantia, an prudentibus etiam mendacij libidine, uiſum eſt tradere poſteris, in ea regione piſcem è terra penitus erui, qui ubi ex alto hucuſq; penetrauit, per ea foramina ictu captantium interfectus extrahitur. Inde eſt ora Sardonum, & parua flumina Thelis & Thicis: ubi accreuere, perſæua: colonia [p]Ruſcino, uicus Eliberri magnæ quondam urbis, & magnarum opum tenue ueſtigium. Tum inter Pyrenæi promontoria portus Veneris eſt in ſinu ſalſo, & Ceruaria locus, finis Galliæ.

SCHOLIA CAPITIS VI.

Hiſpania maxima regio inter Africam & Galliam iacens, oceani freto & Pyrenæis montibus clauditur, nullis terris poſthabenda frugum copia, ſiue ſoli ubertatem, ſiue uinearum prouẽtus reſpicere, ſiue arborarios uelis: omni materia affluit, quæcunq; aut precio chara eſſe poſſit, aut uſu neceſſaria. Argentum, gemmas et aurum habet, ferrarijs nunquam deficit, non cedit uitibus, uincit oleis, non coquunt ibi ſales, ſed effodiunt. Non uiolento ſole torretur ut Africa, nec aſſiduis uentis ut Gallia fatigatur: ſalubritas cœli per omnem regionem æqualis, nulla paludum graui nebula inficitur, ſed marina aura perflatur. Lini ſpartíq; in ea uis ingens, minij nulla terra feracior. Curſus amnium non rapidi ut noceant, ſed lenes, & uineis campiſq; irrigui, æſtuarijſq; oceani affatim piſcoſi. In nulla re olim magis commendata quàm equorum pernicitate, quos ibi à uento concipi memoriæ proditũ eſt. Tribus diſtincta eſt nominibus, ſcilicet Tarraconenſis, Bætica, et Luſitania. Paucis tamen retroactis annis Tarraconenſis tractus diuiſus eſt in quinq; Hiſpaniæ regna, ſcilicet Gallitiæ regnum, Nauarræ regnum, Caſtiliæ ſeu Caſtellæ, & idem Legionis regnum, atq; Cataloniæ & Arragoniæ regnum. Bætica hodie eſt Granata,

uocata

Hiſpania. Cap. VI.

PRa Yrenæus primo b hinc in Britannicum procurrit oceanũ, tum in terras fronte cõuerſus Hiſpaniã irrumpit, & minore eius parte ad dextram excluſa, trahit perpetua latera continuus, donec per omnem prouinciã longo limite immiſſus, in ea littora quæ occidenti ſunt aduerſa, perueniat. Ipſa Hiſpania, niſi quà Gallias tangit, pelago undiq; incincta eſt: ubi illis adhæret, maximè anguſta, paulatim ſe in noſtrũ mare et oceanum extendit, magis magisq; latior ad occidentem abit, ac fit ibi latiſſima. Viris, equis, ferro, plumbo, ære, argento, auroq; tam abundans & adeò fertilis, ut ſicubi ob penuriam aquarum eſt fœta, & ſui diſſimilis eſt, linum tamen aut c Spartum alat. Tribus autẽ eſt diſtincta nominibus, parsq; eius d Tarraconenſis, pars Bætica, pars Luſitania uocatur. Tarraconenſis altero capite Gallias, altero Bæticam Luſitaniamq; contingens, mari latera obiicit noſtro, quà meridiem, quà ſeptentrionẽ ſpectat oceano. e Illas fluuius Anas ſeparat, & ideo Bætica maria utraq; proſpicit, ad occidentem f Atlanticum, ad meridiẽ noſtrum. Luſitania oceano tantummodo obiecta eſt, ſed g latere ad ſeptentriones, fronte ad occaſum. Vrbium de mediterraneis in Tarraconenſi clariſſimæ fuerunt h Pallantia & Numantia, nunc eſt Cæſarauguſta. In Luſitania, Emerita: in Bætica, Aſtigi, Iſpalis, Corduba. At ſi littora legas, i à Ceruaria proxima eſt rupes, quæ in altum Pyrenęum extrudit: dein k Thicis flumen ad Rhodam, Clodianũ ad Emporia: tum mons Iouis, cuius partem occidenti aduerſam eminentia cautium, quæ inter exigua ſpatia ut gradus ſubinde conſurgunt, l Scalas Hannibalis appellant. Inde ad Tarraconem parua ſunt oppida, Blanda, Illuro, Betullo, Barchino, Subur, Tholobi. Parua flumina, Betulo iuxta Iouis montem, Rubricatum in Barchionis littore inter Subur & Tholobin maius. m Tarraco urbs eſt in his oris maritimarum opulẽtiſſima: Tulcis eam modicus amnis ſuper, n ingens Iberus

uocata Bætica à Bæti fluuio quo irrigatur. Luſitania uero hodie nominatur Portugallia. a ℂ Pyrenæus.) Hic mons diuidit Galliam ab Hiſpania, ut uidere poteris ſuprà in Mela capite tertio, et quidam eum ſic dictum putant à crebris fulminum ignibus, ἀπὸ τοῦ πυρὸς, id eſt, ab igne. Diodorus lib. 6. de hoc monte ſic ſcribit: Syluæ in Pyrenæo frequẽtes, iniecto à paſtoribus igne priſcis temporibus flagrauerũt. Silius à Pyrene puella Bebrycis filia, in Pyrenæo monte ab Hercule compreſſa, atque à feris laniata & ibi ſepulta, Pyrenæum ſaltum dici autumat. b ℂ Hinc in Britannicum.) Vide in Ptolemæo ſecundam Europæ tabulam: hæc enim oſtendit quomodo Pyrenæus à mari mediterraneo procurrat ad mare Britannicum, ubi terra Hiſpaniæ maximè anguſta eſt, in ora autem occidentali latiſſima. c ℂ Spartum.) Aiunt iuncum eſſe, qui ſua ſponte non ſatus in arido creſcit ſolo: & ſecundum Plinium materia hinc decerpitur unde nautici fiunt rudentes. d ℂ Tarraconenſis.) Sic dicta eſt hæc regio Hiſpaniæ à Tarracone urbe inſigni, quam Scipiones condidiſſe referuntur. Luſitania uero ſecũdum Plinium nomen accepit à Luſu Liberi patris.

e ℂ Illas fluuius Anas.) Anas, inquit, fluuius ſeparat Bæticam à Luſitania & Tarraconenſi. f ℂ Atlanticum.) Sic mare uocatur occidentale, quod oram alluit Africæ & Hiſpaniæ, etiamſi ab ora Hiſpaniæ magis Gaditanum uocari debuerat. g ℂ Latere ad ſeptentriones.) Vbi ſcilicet noſtro æuo eſt regnum Galliæ, uel ut alij ſcribunt Galleciæ.

h ℂ Pallantia.) Annumerantur hodie iſtæ urbes Pallantia & Cæſarauguſta Caſtiliæ. Cæſarauguſtam corruptè uocant Sarragoſſam. Porrò in Luſitania hoc tempore Emerita non tenet principatum, ſed Lyſbona, quam & Vlyſbonam uocant. In Bætica uero ſeu Granata primas tenet Iſpalis, quæ nunc Sibilia uocatur. i ℂ A Ceruaria.) Locus iſte maritimus eſt apud Pyrenæos iuxta mare mediterraneum, ubi rupes in altum protruditur mare. k ℂ Thicis flumen.) Hic fluuius erumpit ex Pyrenæo, nominaturq; ab alijs Sambroca, ſicut et Clodianum fluuium Plinius uocat Albam. l ℂ Scalas Hannibalis.) Turres putant eſſe, ſpeculas Hannibalis cognominatas. m ℂ Tarraco.) Ab hac clariſſima urbe, quæ ſita eſt in Catalonia, denominata fuit olim potior pars Hiſpaniæ: hodie uero Barſalona ſeu Barcinona in ea regione principatum tenet. n ℂ Ingens Iberus.) Ab hoc fluuio Hiſpania Iberia eſt appellata. Hinc & Celtiberi, dictio compoſita ex Celta & Ibero.

Nam Celtæ populi Galliæ, cum relicta Gallia uenissent ad Iberum fluuium, ibiq; consedissent, dicti fuerunt Celtiberi. Est & alia Iberia in Asia maiori iuxta Caucasum montem, cuius habitatores ut quidam sentiunt, cum in Hispaniam uenissent, regioni nomẽ dederunt. o ¶ *In duos sinus.*) *Priorhorum sinuum uocatur Sucronensis, à Sucrone oppido & fluuio sic dictus. Alter uero secundum Plinium et Melam Illicitanus appellatur, dirimente promontorio Ferraria unum ab altero.* p ¶ *Saguntum.*) *Fuit illa ciuitas Romanis fidelissima, & ob id Hannibal diruit eam, etiam contra fœdus cum Romanis initum.* q ¶ *Alonem.*) *Hunc fluuium Ptolemæus appellat Alonam.* r ¶ *Illicen.*) *Hinc dictus est Illicitanus sinus.* s ¶ *Terræ in altum eunt.*) *Hoc est, promontorium in altum mare procurrit, quod Scombrariam nominant, à multitudine scombrorum piscium, qui in illo freto inueniuntur, unde & insula ad Carthaginem nouam spectans, à scombris Scombria est nominata.*

t ¶ *Carthaginem.*) *Hæc urbs condita fuit ab Hasdrubale principe Carthaginis Africæ, qui post primum bellum Carthaginensibus à Romanis illatũ, cœpit iterum suæ Punicæ gentis ampliare ditionem. Vocatur aũ hæc Carthago noua, ad differentiam Carthaginis ueteris, quæ haud longè sita est à Tarracone & Barcinone, quã suprà Barsalonam à quibusdam uocari diximus.* u ¶ *Abdera, Suel, Hexi.*) *Omnia ista oppida in Bætica seu Granata sunt, in littore scilicet maris.* x ¶ *Columnæ Herculis.*) *De his columnis uide suprà libro primo capite quinto.*

y ¶ *In eoq; Carteia.*) *In illo, inquit, sinu est Carteia, à Græcis Tartessos appellata. Est autem in littore maris prope Gades insulam in ipsis freti angustijs, ubi & Mellaria est Pomponij Melæ patria. Extremam uero oram ingredientis freti tenet Iunonis promontorium, quod Ptolemæus uocat Iunonis templum. De Ampelusia habes suprà libro primo capite quinto.*

rus deorsum attingit. Inde se in terras pelagus insinuat, et primum magno impetu admissum, mox [o] in duos sinus promontorio, quod Ferrariam uocãt, finditur: prior Sucronensis dicitur: maior hic, & magno satis ore pelagus accipiẽs, & quo magis penetratur, angustior. Serabim & Duriam & Sucronem non magna excipit flumina. Vrbes complexus & alias quidẽ, sed notissimas Valentiam, & [p] Saguntum illam fide & ærumnis inclytam. Sequens Illicitanus [q] Alonem habet, & Lucentiam, & unde ei nomen est [r] Illicen. Hic iam [s] terræ magis in altum eunt, latioremq; quàm fuerat Hispaniã faciunt. Verum ab ijs quæ dicta sunt ad principia Bæticæ, præter [t] Carthaginem quã dux Pœnorum Hasdrubal condidit, nihil referendũ est. In illis oris ignobilia sunt oppida, & quorum mentio tantum ad ordinẽ pertinet. Virgi in sinu, quem Virgitanũ uocant. Extrà [u] Abdera, Suel, Hexi, Menoba, Malaca, Salduba, Lacippo, Berbesul. Aperit deinde angustissimum pelagus, & proxima inter se Europæ atque Africæ littora montes efficiunt, ut initio diximus, [x] columnæ Herculis Abyla & Calpe, uterque quidem, sed Calpe magis et penè totus in mare prominens. Is mirum in modum concauus, ab ea parte qua spectat occasum, medium ferè latus aperit, atq; inde ingressus, totus admodum peruius propè quantũ patet sinus, & specus ultra est: [y] in eoq; Carteia (ut quidam putant) aliquando Tartessos, & quã transuecti ex Africa Phœnices habitant, atq; unde nos sumus cingẽte freto Mellaria, & Bello, & Besippo, usq; ad Iunonis promontorium oram freti occupat. Illud iam in occidentem & oceanum obliquo iugo excurrẽs, atque ei quod in Africa Ampelusiam esse diximus aduersum, quà nostra maria sunt, finit Europen.

SCHOLIA CAP. VII.

Descriptis omnibus mediterranei maris atq; sinuum eius littoribus, oppidis, fluuijs & adiacentibus regionibus, præsertim quæ celebrem aliquam habent memoriam, ingreditur nunc Mela mare ipsum, & obuias quasq; insulas, magnas & paruas, potissimum quæ eo tempore fuerũt habitatæ, aut propter euentum aliquem celebratæ, suo

Mediterranei maris insulæ. Cap. VII.

GAdes insula, quæ egressis fretum obuia est, admonet ante reliquas dicere, quàm in oceani littora terrarumque circuitum, ut initio promisimus, oratio excedat. Paucæ sunt in Mæotide (inde enim uidetur cõmodissimum incipere) neq; omnes tamen incolũtur, nam nec pabula quidem largè ferunt.

gè ferunt.[a] Hac re habitantibus caro magnorũ piſcium ſole ſiccata, & in puluerem uſq; contuſa pro farre eſt. Paucæ & in ponto.[b] Leuce Boryſthenis oſtio obiecta, parua admodũ, et quod ibi Achilles ſitus eſt, Achillea cognomine. Nõ longè accolitur Aria, quæ Marti ſacrata, ut fabulis traditur, tulit aues cum ſumma clade aduenientium pennas quaſi tela iaculatas. Sex ſunt inter Iſtri oſtia, ex his[c] Peuce notiſſima & maxima. Thynnias Mariandynorũ finibus proxima urbem habet, quam quia Bithyni incolunt, Bithynida appellant. Contra Thracium Boſphorum duæ paruæ, paruoq; diſtante ſpatio, et aliquando creditæ dictæq; concurrere, &[d] Cyaneæ uocãtur, et Symplegades. In Propontide tantum[e] Proconeſos habitatur. Extra Helleſpontũ, earum quæ Aſiaticis regionibus adiacent, clariſſimæ ſunt[f] Tenedos Sigæis aduerſa littoribus,[g] et quo dicẽtur ordine ad promonrium Tauri montis expoſitæ: quas quidam dici putauere μακάρων, ſiue quod fortunati admodum cœli ſoliq; ſunt, ſiue quod eas ſuo ſuorũq; regno Macar occupauerat.[h] In Troade Leſbos, et in ea quinque olim oppida, Antiſſa, Pyrrha, Ereſſos, Ciraua, Mitylene. In Ionia[i] Chios, Samos: in Caria Cos:[k] in Lycia Rhodos: in illis ſingulæ ſunt iiſdem nominibus urbes. In Rhodo tres quondã erant, Lindos, Camiros, Ialyſos. Quæ contra Tauri promontorium im

ſuo more, hoc eſt, pulchro ordine, compendiò & eloquẽter deſcribit, initio facto non apud Gades, cum hæc extra fretum in oceano ſit, ut prius, ſed in Mæotica palude apud Tanais oſtia. a ¶ Hac re habitantibus.) Qui, inquit, inhabitant inſulas ſteriles & quæ nulla proferũt pabula, hi carnes magnorũ piſciũ ſiccatas cõtundunt & pro pane utiũtur: unde et græco uocabulo Ichthyophagi appellãtur. Horũ quidam uſque adeò deſtituuntur omni arbore, ut domicilia ſua cogãtur ex oſſibus cetorũ & oſtreorum conchis magna ex parte extruere: nam trabium et fulcrorum uſum coſtæ præſtant, et portas maxillæ. b ¶ Leuce.) Hæc inſula & Achillea ab Achillis tumulo nominatur, cuius Mela paulò ſuprà cap. 1. lib. 2. quoq; meminit. Porrò Aria græcè uocatur ἄρειος νῆσος, id eſt, Martis inſula, cui ſcilicet ſacra fuit: deinde Chalcitis dicta eſt, de qua ſcribit Plinius lib. 10. cap. 29. aſſerens nullam eam præteruolare auem.

c ¶ Peuce.) Ab hac inſula unum Iſtri oſtium, cui obiecta eſt, nomen accepit. Thynnias uero eſt in finibus Mariandynorum, quorum regio eſt Bithyniæ contermina, ubi Hercules ſecundum quoſdam Cerberum canem tricipitem deuicit, quem ferunt uirus euomuiſſe, eamq; regionem inficiſſe. Cæterũ iam memorata inſula à quibuſdam quoq; Bithyſſa nominatur. d ¶ Cyaneæ.) Duo ſunt ſcopuli in Boſphoro Thracio ſiti, alio nomine Symplegades dicti, quod inter ſe aliquando concurriſſe fabulis tradantur. Diſtare feruntur ab Europa mille quingentis paſſibus. Vide Plinium libro quarto capite decimotertio. e ¶ Proconeſos.) Hæc inter multas Propontidis inſulas ſola habitatur. f ¶ Tenedos.) Habet locum hæc inſula in mari Aegæo inter Mitylenen & Helleſpontũ prope Sigæum, & prius appellata fuit Leucophrys: ſed cum in eam nauigaſſet ex Troade Tenes Cyeni filius cum nouis colonis, cõdita urbe, ex ſe Tenedon uocauit. Situm eius exhibet tibi tabula Græciæ quam adiecimus Solino capite decimoquinto. g ¶ Et quo dicentur ordine.) Reliquæ, inquit, inſulæ clariſſimæ, de quibus ordine dicetur, expoſitæ ad promontorium Tauri, hoc eſt, Aſiæ minoris adiacentes littoribus (ad hæc enim mittit Taurus ramos, potiſſimum in Lycia) ſunt Leſbos, Chios, Samos &c. quæ à quibuſdam uocantur μακάρων, id eſt, beatorum, à rerum copia, uel quod Macar & eius ſucceſſores eis præfuerint.

h ¶ In Troade Leſbos.) Hoc eſt, iuxta Troaden, haud procul à Tenedo eſt inſula clariſſima Leſbos, cuius ambitus ſtadiorũ centum ſupra mille à Borea in Auſtrum ſignatur. Ferax eſt ager eius, abundatq; materia idonea ad conficiendas naues. Vrbes in ea fuere memoratu dignæ, Mitylenæ, quo nomine & inſula ipſa plerunque appellatur, Pyrrha, Ereſſus, Methymna &c. i ¶ Chios.) Hæc inſula adiacet Ioniæ littoribus, inter Leſbum ſcilicet & Samum. Eſt autem Samus meridionalior Chio, ferè è regione Epheſinæ urbis. Eſt proinde & alia Samus iuxta oram Thraciæ ſita, quæ & plerunq; Samothracia nominatur, de qua hic Mela non ſcribit. Porrò Cos, quam Ptolemæus uocat Coam, & alij Coon & Coum, non procul diſtat ab Halicarnaſſo, Cariæ ſcilicet adiacens oræ, cuius ambitus deſcribitur eſſe quingentorum & quinquaginta ſtadiorum. Eſt tota fertilis & optimo abundans uino. Hinc nati fuerunt Hippocrates medicus, & Apelles pictor inſignis. Eſt & alia inſula iuxta Eubœam, quam quidam Ceam, alij Ciam, & rurſum alij Ceum uocant, cuius Solinus meminit cap. 12.

k ¶ In Lycia Rhodos.) De hac inſula & Coloſſo eius multa ſcripſimus in Solino capite 21.

portunæ nauigantibus obiacent,[l] Chelidoniæ nominantur.[m] In sinu quem maximum Asia recipit, propè media Cyprus, ad ortum occasumq; se immittens, recto iugo inter Ciliciam Syriasq; porrigitur ingens, ut quæ aliquando nouem regna ceperit, & nunc aliquot urbes ferat, quarum clarissimæ[n] Salamis & Paphos, & quò primum ex mari Venerem egressam accolæ affirmant, Palæpaphos. [o] Arados etiam in Phœnice est parua, & quantum patet, tota oppidum, frequens tamen, quia etiam subter aliena tecta sedem ponere licet. Parua & [p] Canopos Nili ostio, quod Canopicum uocant, obuia est. Menelai gubernator Canobus ibi fortè moriens nomen insulæ, illa ostio dedit. [q] Pharos Alexandriæ nunc ponte coniungitur, olim, ut Homerico carmine proditũ est, ab eisdem oris cursu diei totius abducta: & si ita res fuit, uideri potest coniectantibus in tantum mutatæ causas Nilum præbuisse, dum limum subinde, & præcipuè cum exundaret, littori annectens, auget terras spatiumque augescentium in uicina uada promouet. In Africa cõtra maiorem Syrtim [r] Cuteletos, contra minoris promontoria Meninx & Cercinna, contra Carthaginis sinũ Tarichiæ & Aegates Romana clade memorabiles. Plures Europæ littoribus sunt appositæ. In Aegæo mari prope Thraciam [s] Thasos, Im-

l ℂ *Chelidoniæ.*) *Meminit & Ptolemæus harum insularum, ponitq; eas inter Rhodum & Cyprum iuxta confiniũ Pamphyliæ et Lyciæ.* *m* ℂ *In sinu.*) *Hic est sinus Isicus maris mediterranei, alluens oram Syriæ & Ciliciæ, cuius Mela suprà mentionem facit libro primo capite 13. In huius sinus medio enatat Cyprus insula miræ fertilitatis, nobilis smaragdo, crystallo, adamante & alumine, quam Plinius scribit aliquando continenti fuisse annexam. Metropolis eius est Nicosia, regum Cypri sedes. Est & alia non minoris famæ urbs, quã Famaguscham uocant, ubi hodie plures q̃ ter mille milites excubias contra Turcam continuò agere dicuntur. Anno Christi 1473. Venети hanc insulam hoc pacto in suam redegere potestatem. Cum destitueretur Cyprus legitima & regia uirilis seminis prole, & solum superesset Iacobus regis Cypri illegitimus filius, is pro firmitate regni seruandi duxit uxorem filiam cuiusdam ciuis Veneti, quam senatus in filiam adoptauerat, præsertim cum Ludouicus dominus Subaudiæ uxorem haberet, quæ legitima proles fuit ultimi regis Cypri, & propterea pro regno illo contendebat, sed frustra, quia Veneti auxilio Soldani illum à regni limitibus arcebant. Cumq; memorati Iacobi uxor imprægnata esset, ipse autẽ ante editum partum moreretur, cõmendauit uxorem & filium posthumum senatui Veneto. Sed filio posthumo paulò post morte quoq; extincto, regnũ peruenit in manus Venetorũ, quod & usq; in hunc diem possident.* *n* ℂ *Salamis.*) *Hæc urbs celebratur à gentilibus scriptoribus propter templum Iouis, qui in ea urbe olim colebatur, & ab ea Salaminius Iupiter dictus fuit: sicut & Palæpaphos ob Veneris fanum magni olim extitit nominis. Hinc & Cyprigenia Venus est uocata, quod illic è mari egressa putetur, nata ex spuma testiculorum Cœli, quos falce illi deo Saturnus resecuit: qua fabula poëtæ Cypri uoluerunt exprimere fertilitatem, & fœminarum in ea luxum.* *o* ℂ *Arados.*) *De hac insula Plinius lib. 5. cap. 31. sic scribit: Ante Ioppe est Paria, tota oppidum, in qua obiectam belluæ Andromedam ferunt, & iam dicta Arados. Hanc Ptolemæus Aradum appellat, et fieri potest quod Arados, cuius hic meminit Mela, paulò septentrionalior sit: dicit eam paruam esse & totam ædificijs occupatam, & quibusuis appellentibus licitum sedem & mansionem locare sub aliena tecta.* *p* ℂ *Canopos.*) *Celebris est hæc insula ob sepulturam Canobi rectoris nauis, qui tempestate maris iactatus, cum Græciam peteret & Menelai classem gubernaret, ibi mortuus & sepultus, nomen insulæ & Nili ostio reliquit. Meminit & Solinus cap. 44. huius sepulturæ & ostij.*

q ℂ *Pharos.*) *Insula ista est in mari contra Aegyptum, distabatq; olim à continenti diei unius nauigatione, sed nunc dicitur ponte Alexandriæ iuncta. In ea fuit turris ingens in petra posita, nocturnis ignibus cursum nauium regens, quemadmodũ Solinus scribit cap. 45. in fine. Nomen insulæ datum est à nauclero Menelai ibi sepulto. Sed quomodo potuit insula longissimè à continenti sita, cõtinenti coniungi? Respondet Mela, Nilum præbuisse causas mutatæ in tantum insulæ, dum terra Aegypti ex aggesto limo limitem suum ampliauit, & porrectior in mare euasit, ut ferè ora eius memoratam attigerit insulam.* *r* ℂ *Cuteletos.*) *Præter Melam nullus autor huius meminit insulæ aut nominis eius. Meningis mentionem facit Strabo & Plinius, ut in Solino indicauimus cap. 40. sub litera u. De Tarichia & Aegathe Valerius maximus scribit.* *s* ℂ *Thasos.*) *Digressus Mela ab Hellespontifaucibus, littora Asiatica atq; Africa pernauigatus, tandem redit ad easdem fauces, & littora*

Digitized by Google

brōs,[t] Samothrace,[u] Scandille, Polyegos, Scyathos, Haloneſos, & quam aliquando, omnibus qui mares erant cæſis, tantum fœminæ tenuiſſe dicuntur. Atho monti Lemnos aduerſa,[x] Pagaſeus ſinus Scyathon proſpicit, Cicynetō amplectitur. [y] Eubœa ad meridiē promontorium Geræſton & Caphareū, ad ſeptentrionem Cœneum extrudit, & nuſquā lata: duūm millium ſpatium habet ubi arctiſſima eſt, cæterum longa, totiq; Bœotiæ appoſita anguſto freto diſtat à littore. Eurīpon uocant rapidum mare, & alterno curſu ſepties die ac ſepties nocte fluctibus inuicē uerſis, adeò immodicè fluens, ut uentos etiam ac plenis uelis nauigia fruſtretur. Alī quot in ea ſunt oppida, Heſtiæa, Eretria, Pyrrha, Neſos, Oechalía: uerum opulentiſſimæ [z] Caryſtos et Chalcis. In Attide [a] Helene eſt nota ſtupro Helenæ, et Salamis excidio claſſis Perſicę notior. Circa Peloponneſon etiam nunc in Aegæo [b] Phitiuſa, & Aegina Epidaurico littori proxima. [c] Trœzenio Calauria inter ignobiles, aliàs leto Demoſthenis nobilis. [d] In Myrtoo Cythera contra Maleam emiſſa, & [e] Theganuſa cōtra Acritam. [f] In Ionio Prote, Hyria, Cephalenia, Neritos, Same, Zacynthos, Dulychium, & inter non ignobiles Vlyſſis nomine Ithaca maximè illuſtris. In Epiro [g] Echinades, & Strophades, olim Plotæ. Contra Ambraciū ſinū Leucadia, & uicina Adriaco mari [h] Corcyra: hæ Thracum Graiorumq; terris obiacēt. [i] At interius Melos, Olearos, Aegina, Cathon, & littora Europæ luſtrans, quaſcunq; occurrentes diligenter cōſignat inſulas. Inter illas uero primam ſignat Thaſum, quæ reliquas uitibus atq; nucibus antecedit.

t ¶ *Samothrace.*) Hæc inſula Iunoni ſacra fuit, quod in ea nata, educata & Ioui nupta fuerit. Vide in Solino cap. 21.

u ¶ *Scandille.*) Plinius iſtam inſulam uocat Scadiram. De Lemno, quā mulieres aliquando cæſis uiris tenuerunt, plura ſcripſimus in Solino ca. 22. ſub litera d.

x ¶ *Pagaſeus.*) Hic ſinus alluit Theſſaliam, ſic dictus à Pagaſa oppido, quod poſtea Demetrias dictum fuit. Eſt in eodem ſinu Cicynetos inſula. *y* ¶ *Eubœa.*) Hæc inſula olim continenti, nempe Bœotiæ iuncta dicitur, dcinde modico auulſa eſt euripo, ut pons tranſitum præbeat Bœotis in Eubœam. De hac inſula & promontorijs eius inuenies multa & proprium caput in Solino, capite ſcilicet 19.

z ¶ *Caryſtos.*) Prædicatur hæc inſula ob uarium marmor quod in ea inuenitur. Scribit quoq; Strabo iuxta eam naſci lapidem quem pectunt, nent & texunt, unde mantilia conficiantur egregie contexta: ea ubi ſordeſcunt, in flammā proiecta non ſecus emundantur, quàm ſi maculas elueris.

a ¶ *Helene.*) Hæc inſula ſic dicta eſt, quod Paris in ea raptæ Helenæ primū ſtuprum intulerit. Salamis uero quæ & Salamina, in eodem mari et iuxta oram Atticæ ſita & inter Cyclades computata, celebris eſt apud autores, præſertim apud Iuſtinū lib. 2. qui ſcribit de clade ibi facta. *b* ¶ *Phitiuſa.*) Hæc ſecundū Plin. in Argolica eſt ora. Aegina uero Pyræo Athenienſiū portui propinqua eſt, diſtās ſcilicet ab eo duodecim mill. paſſ. Mela uero hic ſcribit eam Epidaurico littori proximam. Eſt aūt Epidaurus in Peloponneſo, in ora ſcilicet Saronici ſinus, clara Aeſculapij templo. *c* ¶ *Trœzenio.*) Subaudiendū, proxima eſt Calauria. Eſt aūt Trœzenium & Trœzene oppidū Peloponneſi in ſinu Argolico ſitum, cōtra quod in mari ponitur Calauria, ubi Demoſthenes orator ab Antipatro Alexandri ſucceſſore in exilium truſus, hauſto ueneno interijt. *d* ¶ *In Myrtoo.*) De Myrtoo mari ſcripſimus in Solino cap. 12. ſub litera f. Habes ibidem de Malea ſub litera b. A Malea aūt promontorio diſtat Cythera inſula quinq; mill. paſſ. in quā primum Venus delata putatur, unde Venus Citherea dicta eſt. *e* ¶ *Theganuſa.*) Locū habet hæc inſula haud procul à Meſſeniorum cornu quod Acritam uocāt, cuius ſuprà capite quarto in hoc libro fit mentio.

f ¶ *In Ionio.*) Ad occaſum ſcilicet Peloponneſi. De his uide Plinium cap. 12. lib. quarti. Meminit & Ptolemæus quarundam tabula decima Europæ, præſertim Zacynthi, Strophadum, Ithacæ, Cephaleniæ &c. Hyria & Zacynthus autore Plinio una ſunt inſula. Autore uero Homero, Neritos mons eſt in Ithaca, quæ patria fuit Vlyſſis, etiamſi magis Dulychius cognominetur, eò quod ea inſula ipſi paruerit. *g* ¶ *Echinades.*) Ptolemæus ponit has tres inſulas, Cephaleniam, Ithacam & Echinaden ſimul in ſinu Ambracio. De Leucadia peninſula ſuprà quoque dictum eſt capite tertio. *h* ¶ *Corcyra.*) Hanc inſulam hodie uocant Corſunum, & eſt ſub dominio Venetorum. Hinc rectà nauigatur ad Cephaleniam, quam noſtro æuo uocant Saſſoniam.

i ¶ *At interius Melos.*) Recedendo, inquit, à littoribus quibus adiacent inſulæ, in altum mare, quod eſt inter Græciam & littus Aſiaticum, occurrunt plures inſulæ, quæ Sporades ab earum diſperſionem uocantur, &

Cyclades, quod circa Delon in orbem sitæ sint. De Melo habes in Solino cap. 21. Sita est æquali interuallo inter Cretam Peloponnesumq;. De Aegina ante dictum est. Ios clara est, quod in ea sepultus fuerit Homerus iubente oraculo. Ab ea distat Thera 25. millibus passuum, in qua est Eleusis ciuitas. Nisyros uero non longè abest à Co, crescuntq; in ea optima uina. De his et omnibus Cycladibus insulis nonnihil scripsimus in Solino cap. 17. & cap. 20. Item capite 21. habes de Melo, Mycono, Siphno, & alijs quibusdam insulis. Quomodo uero multarum nomina hodie sint mutata, habes capite 20. in fine. Notandum præterea quod omnes istæ insulæ olim cultoribus fuerunt uacuæ, donec Minoë Iouis & Europæ filius multis ex Creta ductis colonis, eas frequentiores reddidit: de qua re uide Diod. Sicul. libro 6. in fine. Et nos quoq; in Solino cap. 20. huius rei meminimus.

Ios, Thera, Hyaros, Hippuris, Donysa, Cianos, Chalcis, Icaria, Pinaria, Nisyros, Lebynthos, Calydnæ, Asinæ: hæ quia dispersæ sunt, Sporades. Ab eis Sicynus, Cythnos, Siphnos, [k] Seriphos, [l] Rhene, Paros, [m] Scyros, [n] Tenos, [o] Myconos, Naxos, [p] Delos, [q] Andros, quia in orbẽ iacent, Cyclades dictæ sunt. Super eas iam in medio mari ingens, & centum quondam urbibus habitata [r] Crete, ad orientem promontorium Samonium, ad occidentẽ κριὸς μέτωπον immittit, nisi maior esset, Cypro similis, multis famigerata fabulis, [s] aduentu Europæ, Pasiphaës et Ariadnæ amoribus, Minotauri feritate fatóque, [t] Dædali operibus & fuga, tum [u] statione atq; morte: maximè tamen eò, quod ibi sepulti Iouis penè clarum uestigium sepulchrum est, cui nomen eius insculptum esse accolæ ostendunt. Vrbium notissimę, Gnosos, Cortyna, Lyctos, Lycastos, Holopixos, Phæstos, Cydon, Manethusa, Dictynna. Inter colles, quod ibi nutritum Iouem accepimus, [x] fama Idæi mõtis excellit. Iuxtà est [y] Astícla, Naumachos, Zephyre, Crise, Gaudos, & quas Musagoros nu-

k ¶ Seriphos.) Hinc dicuntur Seriphiæ ranæ, quæ in ea insula non coaxãt: à quibus adagiũ ortum est, Rana Seriphia: diciturq; in eos qui muti & taciturni sunt.

l ¶ Rhene.) Scribit Thucyd. lib. 4. hanc insulam olim fuisse desertam, & Delios in eam intulisse defunctos suos. De Paro & Pario lapide diximus in Solino cap. 20.

m ¶ Scyros.) Hæc insula est contra Magnesiam in mari Aegæo, una ex Cycladibus, Lycomedis regis patria, & ubi Achilles puellari habitu educatus est. Patet, teste Plinio, longitudine 25. mill. passuum.

n ¶ Tenos.) Hanc Aristoteles propter aquarũ abundantiã uocat Hydrusam, alij Ophiusam, quasi serpentariã, ob multitudinẽ serpentium in ea existentiũ. o ¶ Myconos.) Dicitur & Mycone, quæ insula, ut Seruius scribit, diu terræmotu laborauit. Naxos uero insula etiam una ex Cycladibus, antè Strongyle dicta fuit, & postea Dia. Verum cum Cares ex Lamia profecti duce Naxo eam occupassent, Naxon eam appellarunt. Insignis est ob uinearum fertilitatem. p ¶ Delos.) Hæc insula Pyrpile dicta est, ab igne ibi primum reperto: à quibusdam Cynthia, ab alijs Asteria, ab alijs Cynetum. Sed in primis Ortygia, quoniam in ea primum coturnices repertæ sunt, quas Græci ortygas uocant: de qua re uide Solinum capite decimooctauo.

q ¶ Andros.) Est Andros insula uicina Samo, cuius suprà à principio huius capitis meminimus sub litera l. r ¶ Crete.) De hac insula habes proprium caput in Solino, nempe caput decimumsextum. Cæterum promontorium Samonium, est quod opponitur Rhodo, & κριὸς μέτωπον respicit Cyrenas.

s ¶ Aduentu Europæ.) Fabulam de Europa tauro aducta, conscribit Ouidius libro primo Metamorph. Item Pasiphaẽ dicitur fuisse filia Solis, & uxor Minois regis Cretæ, quam in fabulis ferunt ex tauro genuisse Minotaurum, qui partim hominis effigiem habebat, partim tauri. Ariadnæ uero amores describit Catullus.

t ¶ Dædali operibus.) Dædalus iste faber egregius Athenienſis, Icari pater, fuit accusatus quod Perdicem sororis filium interemisset, unde iudicij metu in Cretam fugit, & ibi Labyrinthum fabricauit, ubi Minotaurus includeretur: de quo Ouidius libro secũdo de Arte amandi. u ¶ Statione.) Creta celebratur à poëtis, quod Iupiter Saturni et Rheæ filius, in ea nutritus & aliquandiu cõmoratus, mortuus & sepultus fuerit. Fuit aũt sepultus in Gnoso primaria Cretæ urbe. Hunc ferunt apium melle pastum, quod hominem illum eloquentia præditum fuisse significat, unde dei nomen etiam inter iniqua facta cõsecutus est. x ¶ Idæi montis.) Est mons Idæus, teste Strabone, Cretensium celsissimus, quaqueuersum circuitum habens stadiorũ sexcentorum, cinctus instar coronæ præstantissimis oppidis. Præter cæteros hic mons, ut scribit Solinus cap. 16. ante solis ortũ solem uidet. Ab hoc monte Ida quidam gentilium ignari Hebraicarum rerum putant Iudæos dictos tanquã Idæos, sed crassior est error quàm ut hic refellatur. y ¶ Astícla.) Nemo præter Pomponium meminit huius insulæ,

unde

mero tres, uno tamen uocabulo appellant, atq; unde Carpathio mari cognomen est [z] Carpathos. [a] In Adria Absoros, Celadusę, Absyrtis, Issa, Trucones, Hydria, [b] Electrides, nigra Corcyra, Tragurium, [c] Diomedia, Aestria, Asine, atque ut Alexandriæ, ita Brundusio adiacens [d] Pharos. [e] Sicilia (ut ferunt) aliquando continens, & agro Brutio annexa, post freto maris Siculi abscissa est. [f] Id angustū & anceps alterno cursu modo in Tuscū, modo in Ionium pelagus perfluit, atrox, sæuum, et Scyllę [g] Charybdisq; sæuis nominibus inclytum. Scylla saxum est, Charybdis mare, utrūq; noxium appulsis. Ipsa ingens & tribus promontoriis in diuersa procurrens, græcæ literæ imaginem [h] quę delta dicitur, efficit. Pachynum uocatur quod Græciam spectat: Lilybæum, quod in Africā: [i] Pelorum, quod in Italiam uergens Scyllæ aduersum est: causa nominis Pelorus gubernator ab Hannibale ibidem conditus, quē idem uir profugus ex Africa, ac per ea loca Syriam petens, quia procul intuenti uidebantur continua esse littora, & nō peruium pelagus, proditum se arbitratus, occiderat. Ab eo ad Pachynū ora quę extenditur Ionium mare attingens, hæc fert illustria, [k] Messanam, Tauromínium, Catina m, Megarida, Syracusas, & in ijs mirabilem Arethusam. Fons est in quo uisuntur iacta in Alpheum amnem, ut diximus, Peloponnesiaco littori infusum, unde ille creditur non se consociare pelago, sed subter maria terrasq; depressus huc agere alueū, atq; hic se rursus extollere. Inter Pachynum & Lilybæum [l] Acragas est, Heraclea, & Thermæ. Inter Lilybæum & Pelorida, Panormus & Hymera. Interius uero

unde quidam putant eam esse quam alij uocant Astypaleam, de qua Ouid. lib. 2. de Arte: Cunctaq; piscosis Astypalea undis.

z ¶ Carpathos.) Hæc insula ponitur contra Aegyptum, media scilicet inter Rhodum & Cretam, ducentorū stadiorum circuitum habēs, quatuor insignis urbibus, à qua uicinum mare ad Aegyptum uergens Carpathiū dictum est. *a ¶ In Adria.)* In Adriatico mari plures inueniuntur insulæ, autoribus tum Mela, tum Plinio, Strabone & Ptolemæo. Numerat eas Mela incipiēs ab Absoro quæ uicinior est Venetis, Illyrico adhærens littori, in qua secundum Ptolemæū duæ sunt ciuitates: deinde ponit Curictam, Scardonam, Issam &c. Moderna nomina omnia ferè ab antiquis discrepant. *b ¶ Electrides.)* Hanc sic aiunt uocatam ab electro, id est, succino, quod Græci putauerunt, sed falso, in ea inueniri: de qua re plura scripsimus in Solino capite 33. *c ¶ Diomedia.)* Ptolemæus describit quinq; Diomedæas insulas haud longè ab Apuliæ littoribus sitas: nomen accepisse referuntur à Diomedis sepulchro. *d ¶ Pharos.)* Hæc alia est insula ab ea Pharo quæ Aegypto ponte est coniuncta, de qua suprà post principium huius capitis diximus. *e ¶ Sicilia.)* Huius insulæ descriptionem et picturam exhibuimus tibi suprà cap. 4. huius libri. Habes et proprium caput, nempe undecimum, de Sicilia & monte Aetna in Solino. Item liber quartus Iustini nihil ferè aliud tractat quàm Siciliæ descriptionem. *f ¶ Id angustum.)* Scribunt autores fretum illud intermedium mille duntaxat & quingentis passibus patēre in latum, & tamen undarum inter se concurrentium tanta est pugna, ut alias ueluti terga dātes uorticibus mergi ac in imum desidere, alias quasi uictrices in sublime ferri uideas: nunc hic fremitū feruentis æstus, nunc illic gemitum in uoragine desidentis exaudias. Hinc fabulæ Scyllam & Charybdim peperēre, hinc latratus auditos, hinc monstri credita simulacra, dum nauigantes magnis uorticibus pelagi desidentis exterriti, latrare putant undas quas sorbentis æstus uorago collidit. Hæc Iustinus.

g ¶ Charybdis.) Est Charybdis mare uorticosum & inquietum ob rupium præcipites anfractus, per quod non sine magno periculo patet transitus. *h ¶ Quæ Delta dicitur.)* Hinc Trinacriæ nomen ab antiquis accepit. *i ¶ Pelorum.)* Hannibal fugiens ex Africa, cum ad has angustias sæuientis pelagi deuenisset, & proditum se putasset, Pelorum gubernatorem nauis occīdit & tumulauit, à quo huic promontorio relictum est nomen: non enim credidit diuisas inter se Italiam Siciliamq; tam paruo spatio, antequam uenisset & uidisset transitum patēre per fretum illud. *k ¶ Messana.)* Meminit & Solinus memorato capite Messanæ, Catinæ, Syracusæ &c. Habes quoque ibidem à principio in scholijs de fonte Arethusa. De amne Alpheo scripsimus suprà cap. 3. huius libri parum ante finem. Est autem Arethusa fons aquæ dulcis incredibili magnitudine, plenus piscium, qui fluctu aquæ totus operiretur, nisi munitione ac mole lapidum à mari disiuncta esset.

l ¶ Acragas.) Hoc oppidum maritimum alij Agrigentum uocant, hinc Agrigentini & Acragantini.

Digitized by Google

[m]Leontini, Centuripinum, Hybla, aliæq; complures. Famam habet ob Cereris templũ Enna præcipua. [n]Montium Eryx maximè memorat̃ ob delubrum Veneris ab Aenea conditum: & Aetna, quæ Cyclopas olim tulit, nunc assiduis ignibus flagrat. De amnibus [o]Hymera referendus, quia in media admodum ortus, in diuersa decurrit, scindensq; eam utrinq;, alio ore in Libycum, alio in Tuscum mare deuenit. Circa Siciliam in Siculo freto est [p]Aeęe, quam Calypso habitasse dicitur. Africam uersus Gaulos, [q]Melita, Cosura: propius Italiam Galata: & illæ septem, quas [r]Aeoli appellãt, Osteodes, Lipara, Didyme, Phœnicusa, Ericusa, Hiera, & Strongylæ, ut Aetna perpetuo flagrant igne. At [s]Pithecusa, Leucothea, Venaria, Sinonia, Capreę, Prochyta, Pontiæ, Pandataria, Phytonia, Palmaria, Italico lateri citra Tyberina ostia obiacẽt. Vltrà aliquot sunt paruę, Dianiũ, Iginium, Carbania, Vrgo, Ilua, Capraria. Duæ grandes fretoq; diuisæ Hetrusco, quarum [t]Corsica littori propior inter latera tenuis et longa, præterq; ubi [u]Aleria & Marianæ coloniæ sunt, à barbaris colitur. [x]Sardinia Africum pelagus attingens, nisi quod in occidentẽ quàm in orientem angustius spectat, par & quadrata undiq;, & nusquam non aliquanto spatiosior quàm ubi latissima est Corsica: cæterum fertilis & soli q̃ cœli melioris, atq; ut fœcunda, ita penè [y]pestilens. In ea antiquissimi populorũ sunt Ilienses: urbium antiquissimæ Calaris & Sulchi. At in

Heraclea medium tenet locum inter Pachynum & Lilybæum. A Lilybæo uero procedendo ad Pelorum, occurrit Panormus ciuitas, inde Hymera fluuius. m ℂ *Leontini.) Populi sic dicti à Leontio oppido, quod non multum distat à Catana ciuitate. Centuripini uero appellati sunt à Cẽturipe oppido, quod in pede iacet montis Aetnæ. Porrò Enna ciuitas, à qua Ennæa Ceres magistra frumentariæ sationis dicta est, meditulliũ ferè occupat Siciliæ, seu ut Cicero scribit, umbilicum tenet insulæ.*

n ℂ *Montium Eryx.) Eminet Sicilia mõtibus Aetna et Eryce: Vulcano Aetna sacer est & Eryx Veneri. In Eryce præcipuo montium extructum est Veneris templum, unde et Erycina Venus dicta est. De monte Aetna ardente uide Solinum capite undecimo. Habes quoq; ibi de Cyclopibus tam in Solino quàm in scholijs sub litera d.*

o ℂ *Hymera.) Hic fluuius propter uarias ambages, nunc in ortum, nunc in meridiem, septentrionem & occasum flecti dicitur. Ptolemæus scribit eum fluere in septentrionem & occasum, Solinus in meridiem & aquilonem, Mela in meridiem & occasum. Hæc aũt diuersitas nedum accidit ob uarios flexus, uerum & ob multiplices riuorum scissuras.* p ℂ *Aeæe.) Putant multi hanc eandem esse insulã quæ & Ogygia, et à Calypsone habitatore eius Calypsus, & insula Circes. Hic enim cum ab inferis regressus Vlysses appulisset, assecutus est eum Circe cum uino & pane.* q ℂ *Melita.) Hæc est ferè media inter Siciliam & Africam, uocaturq; hodie Malta, quam Iohannitæ Rhodo pulsi hodie inhabitant.*

r ℂ *Aeoli.) Hæ sunt Vulcaniæ insulæ, dictæ Aeoliæ ab Aeolo, qui Iliacis temporibus ibi regnauit. Nomina septem insularũ sunt, Lipara, Hiera, Strongylæ, Didyme, Ericusa, Phœnicusa, & Euonymos. Hanc tamẽ ultimam uocat Mela Osteoden. Hiera est Vulcania insula, saxosa tota, deserta & ignita. Lipara uero habet fertilissimam terram, habet aluminis effossionem, calidas aquas et euaporantes ignes.* s ℂ *Pithecusa.) Hæc insula in mari Tusco contra Campaniam est sita, dicta alio nomine Aenaria à statione nauium Aeneæ, hodie uero Ischiam uocant. Græci olim appellarunt eam Pithecusam, à simiarum copia, quas pithecos uocant.*

t ℂ *Corsica.) Situm Corsicæ insulæ inuenies in descriptione Italiæ capite octauo Solini, et in descriptione Europæ capite tertio huius Melæ. Secundum Strabonem Corsica distat à Sardinia stadijs sexaginta, & uocatur à Græcis Cyrnos, appellatione sumpta à Cyrno Herculis filio, ut placet Fabio Pictori. Corsica uero nomen habere dicitur à Corsa muliere, cuius taurus cum ex continenti in insulam tranasset, nomen quod habet retulit. Terra eius est aspera, & multis in locis inaccessibilis. Celebris est propter optimũ uinum quod in ea crescit. Est quoq; ferax resinæ, ceræ & mellis.* u ℂ *Aleria.) Tenẽt Aleria ciuitas & Mariana colonia oram Corsicæ orientalem, & ibi in latitudine non est tam tenuis ut alibi.* x ℂ *Sardinia.) A Sardo Herculis filio sic dicta. Vide caput decimum Solini. Hæc par & undiq; quadrata esse perhibetur, absq; promontorijs longis in mare excurrentibus, sed non est quadrata æquilatera, cum longitudo eius sit 200. millium passuum, latitudo aũt 98. millium passuum. Non gignitur in ea lupus, neq; serpens ibi inuenitur. Habet ciuitates multas, sed omnium præclarissima Calaris est, ubi coraliorum piscatio est.* y ℂ *Pestilens.) Fœcunda quidem est, sed ob cœli*

noxios

Gallia, quas referre conueniat, solæ sunt [z] Stœchades ab ora Ligurum ad Massiliam usq; dispersæ. [a] Baleares in Hispania contra Tarraconensia littora sitæ, non longè inter se distant, & ex spatio suo cognominibus acceptis maiores minoresq; perhibentur. Castella sunt in minoribus Iamno & Mago, in maioribus Palma & Polentia coloniæ. [b] Ebusos è regione promõtorij quod in Sucronensi sinu Ferrariam uocant, eodem nomine urbem habet, frumẽtis tantum non fœcunda, ad alia largior: & omnium animalium quæ nocent adeò expers, ut nec ea quidem quæ de agrestibus mitia fiunt, aut generet, aut si inuecta sunt, sustineat. Contrà est Colubraria, cuius meminisse succurrit, quod cum scateat multo ac malefico genere serpentum, & sit ideo inhabitabilis, tamen ingressis eam incta id spatium quod Ebusitana humo circumsignauerunt, sine pernicie tuta est, ijsdem illis serpentibus qui solent obuios appetere, aspectũ eius puluerisq; aliudue, quod uerius, procul & cum pauore fugientibus.

noxios influxus morbosa, et ob Boreæ afflatus turbulenta. Producit herbã pestiferam quam Sardoniam uocant, et uenenatam soliuagam, de quibus uide Solinũ memorato loco. z ¶ *Stœchades.)* Tres *sunt insulæ in* Rhodani *ostio sitæ, uicinæ Massilienſibus, nominatæ sic propter ordinẽ quo sitæ sunt, Græci enim stichum dicunt ordinem.* Plinius *eas sic uocat,* Prote, Mese, Hype, *id est, prima, media & infima.*

a ¶ Baleares.) Hæ *quare sic sint uocatæ, habes in Solino capite 36. sub litera k.* Has *Græci Gymnesias appellarunt, quidam Maioricam et Minoricam à dispari quantitate.* Maior *abest ab Hispania diei unius nauigatione, minor ad orientem spectat, nutriens plurima utriusq; generis armenta, præcipuè mulos.* Vtraq; *insula fertilis est, referta hominibus.* Oleo incolæ carent, habitantq; *in saxis concauis & iuxta præcipites petras.* Mulieres *supra modum diligunt uiri, ut etiam mulierem à prædonibus captam, tribus aut quatuor redimant uiris: unde cum olim militassent cum Carthaginensibus, ex stipendio impenso mulieres ac uinum emptum secum tulere.* De Iamnone & Magone, Polentia & Palma *habes apud* Plinium *capite quinto libri tertij.*

b ¶ Ebusos.) Ptolemæus *hanc insulã uocat* Ebyssum, *iuxta quã est alia* Ophiusa *nomine, haud multum distans à* Carthagine noua. *Hanc posteriorem alij uocant* Colubrariam, *quod serpentes pariat, sicut è diuerso* Ebusus *serpentes fugat, nedum in insula ipsa* Ebusitana, *uerum & terra eius in* Colubrariam *illata, arcere dicitur serpentes & prohibere insultum eorum.*

POMPONII MELAE COSMOGRAPHI
DE ORBIS SITV LIBER TERTIVS.

Extima Hispaniæ littora. Cap. I.

DICTA est ora nostri maris, dictæ insulæ quas amplectitur: restat ille [a] circuitus quem (ut initio diximus) cingit oceanus ingens, et [b] infinitũ pelagus, & magnis æstibus [c] concitum (ita enim motus eius appellant) modo [d] inundat campos, modo latè nudat ac refu-

SCHOLIA CAPITIS PRIMI.

POmponius Mela *postquam lustrauit totius maris mediterranei littora, ostia fluuiorum, promontoria, urbes & regiones mari iunctas, insulas quoq; intra mare illud collocatas, hic ad littorũ oceani descriptionem conuertitur, nisi quod prius de eius fluxu & refluxu, inundatione, effusione, accessu & recessu disserit.* a ¶ Circuitus.) Circuitum *uocat iter illud immensum et nauigationẽ perpetuam quæ fit aut fieri potest à mari Britannico iuxta littora Hispaniæ & totius Africæ in orientẽ usq; ad extrema Indiæ, & inde ad extrema septentrionis, quanquã in septentrionis angulo cursus ille cõtinuari nequeat ob occurrentes terras ad polum usq; arcticum exporrectas, quæ propter nimia frigora & perpetuam maris glaciem circuiri nequeunt. A meridie uero tanta euagatione opus nõ est, cum continens in ea plaga non extendatur in tantam latitudinem ut in septentrione.* b ¶ Infinitum pelagus.) Infinitum *uocat uulgari modo, ob nimiam magnitudinẽ eius.* c ¶ Concitum.) A *uelocitate enim motus nomen habet oceani, ut in Solino indicauimus cap. 36. sub litera o.* d ¶ Inundat campos.) Vbi *scilicet naturalia non habet obstacula & solidissima saxeaq; littora quibus coërceatur. Aggeres uero manu facti contra*

Digitized by Google

impetum eius, ſæpe importuna quaſſatione procellarum rumpuntur cum periculo totius regionis, quemadmodum contigit anno Chriſti 1420. decimaſeptima die Aprilis in Holandia, quando ſæuitia maris circa Dordracum facta eruptione, totam regionem inundauit, aggeres fregit, et ſupra centum millia hominum extinxit, unà cum iumentis & ſupellectile eorum. Haud diſſimilem cladem perpeſſa eſt Friſia anno Chriſti 1230. periclitantibus multis millibus hominum ob maris improuiſam inundationem.

e ℂ *Tantâ ui.*) *Hæc uis maris tanta eſt quando in feruorẽ excitatur, ut etiam profunda eius denudentur, & aquarum moles huc & illuc inſtar maximorum montium uentorum uehementia impellatur, id quod graphicè diuinus propheta Pſalmo centeſimoſeptimo his uerbis explicuit:*

יוֹרְדֵי הַיָּם בָּאֳנִיּוֹת עֹשֵׂי מְלָאכָה בְּמַיִם רַבִּים׃ הֵמָּה רָאוּ מַעֲשֵׂה יְהוָה וְנִפְלְאוֹתָיו בִּמְצוּלָה׃ וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סְעָרָה וַתְּרוֹמַמְנָה גַּלָּיו׃ יַעֲלוּ שָׁמַיִם יֵרְדוּ תְהוֹמוֹת נַפְשָׁם בְּרָעָה תִתְמוֹגָג׃ יָחֹגּוּ וְיָנוּעוּ כַּשִּׁכּוֹר וְכָל חָכְמָתָם תִּתְבַּלָּע׃

Id eſt: Qui deſcendunt in mare cum nauibus, quiq; faciunt opus in aquis illis immenſis, hi uident opus Dei & mirabilia eius in profundo: dicit enim Deus, & coërcet uentum tempeſtuoſiſſimum, qui in ſublime extulit procellas eius. Propter quas aſcenderunt in cœlum & deſcenderunt in abyſſos, ut anima eorum in hoc periculo contabeſceret, dum ſic uagarentur & mouerentur inſtar ebrij, & omnis eorum ſapientia abſorberetur, & in tanto periculo illis minime ſuffragaretur. Vnde patet, maiorem cauſam cõmotionis maris eſſe uentum, qui tam uehemens ſæpe eſt in uaſtiſſimo pelago, ut profunditatem eius denudet, & immenſas procellas extrudat, quæ dum mole ſua littus attigerint, neceſſe eſt ut illud longe excedant, terras obruant, obuiaq; flumina retundant. Hæc uentorum ſpiracula Mela hic uocat anhelitum mundi, ſed quæ citra animalem eueniunt motum, cum gentilis uanitas ſit dicere, mundum eſſe animal, & ex eius reſpiratione iam aquas maris intumeſcere, & rurſum retractas intra ſpecus reſidere. Id ſi uerum eſſet, quid quæſo oppleret immenſos illos oceani latentes ſpecus, poſtquam ructatione illa fuerint exinaniti? Aër? Sed aëri non eſt locus in abyſſis maris. Neq; fieri poteſt, ut profunda maris cõtrahantur poſt emiſſum anhelitum, ſicut uterus animalis poſt exufflatum ſpiritum. Diſputatur & à Solino cap. 36. in fine hoc argumentũ, ubi in ſcholijs plura inuenies. f ℂ *An luna cauſas.*) *Qui ſyderum ſequuntur diſciplinam, aſſerunt lunam dominari humidis, quemadmodum ſolem calidis, & occulta quadam natura agitare mare trahereq;, ſicut ferrũ trahit Magnes, atq; ex incremento et decremento luminis lunaris acceſſus receſſusq; ſenſim augeri & rurſum minui. Vnde Gellius ſcribit, oceanum quaſi lunæ comitem, cum ea ſimul & ſeneſcere & adoleſcere, id quod intelligendum eſt de motu lunæ proprio, ac de motu eius diurno, qui fit raptu primi mobilis, de latitudine et uiribus ſumptis ex aſpectibus erraticarũ & fixarum ſtellarum: hæc enim omnia uel augent uel minuunt aut uariant fluxum oceani et refluxũ. Augetur fluxus, ſi luna idoneo aſpectu Veneri aut aliæ humidæ miſceatur ſtellæ, aut humidam poſideat manſionem. Minuitur, ſi Martem aut aliam ſiccæ naturæ ſtellam debite aſpiciat. Retardatur aut acceleratur propter tardiorem aut concitatiorem in hemiſphærium aſcenſum. Vt enim illa ſurgit ac demergitur, ita recedere & aduentare fluxum compertum habetur.* g ℂ *Huc egreſſos.*) *Qui egrediuntur fauces maris mediterranei, quas fretum Herculeum uocant, & ueniunt in oceanum latiſſimum, duo habent occidua littora, Africum & Hiſpanicum. Africum eſt ad ſiniſtram &, Hiſpanicum ad dextram. Mare uero utrunq; alluens, uocatur equor Atlanticum, ab Atlante Mauritaniæ monte.* h ℂ *In ſemet abducitur.*) *Hoc eſt, ora*

git, nunc alios alioſq; intricem, neq; alternis acceſſibus, nunc in hos, nunc in illos impetu uerſum. Sed ubi in omnia littora, quamuis diuerſa, terrarũ inſularumq; ex medio pariter effuſum eſt, rurſus ab illis colligitur in medium, & in ſemetipſum redit; [e] tanta ui ſemper immiſſum, ut uaſta etiam flumina retroagat, & aut terreſtria deprehendat animalia, aut marina deſtituat. Neq; adhuc ſatis cognitum eſt, anhelitũ ne ſuo id mundus efficiat, retractamq; cum ſpiritu regerat undam undique, ſi (ut doctioribus placet) unum animal eſt: an ſint depreſſi aliqui ſpecus, quo reciproca maria reſidant, atq; inde ſe rurſus exuberantia attollant: [f] an luna cauſas tantis meatibus præbeat: ad ortus certe eius occaſusq; uariantur, neq; eodem aſſidue tempore, ſed ut illa ſurgit ac demergitur, ita recedere atq; aduentare comperimus. [g] Huc egreſſos ſequentesq; ea quę exeuntibus dextra ſunt, equor Atlanticum & ora Bæticæ frontis [h] excipit: quæ, niſi quod ſemel iterumq; paululum in ſemet abducitur, uſq; ad fluuium Anam penè rectà eſt.

i Turduli & Baſtuli habitant. In proximo ſinu portus eſt, quem k Gaditanum, & lucus quem Oleaſtrum appellant. Tum caſtellum Ebora in littore, & procul à littore Aſta colonia: extrà Iunonis ara templumq; eſt. In ipſo mari monimentum Geryonis, ſcopulo magis quàm inſulę impoſitum. l Bætis ex Tarraconenſi regione demiſſus, per hanc ferè mediam diu, ſicut naſcitur, uno amne decurrit, pòſt ubi non longè à mari grandem lacum facit, quaſi ex uno fonte geminus exoritur, quantusq; ſimplici alueo uenerat, tãtus ſingulis effluit. Tum ſinus alter uſq; ad finẽ prouinciæ inflectitur, eumq; parua oppida Olitingi, Onoba contingunt. At Luſitania trans Anam, quà mare Atlanticũ ſpectat, primum ingenti impetu in altum abit, deinde reſiſtit, ac ſe magis etiam quàm Bætica m abducit: quà prominet bis in ſemet recepto mari, in tria promõtoria diſpergitur. Anæ proximum, quà lata ſede procurrens paulatim ſe ac ſua latera faſtigiat, Cuneus ager dicitur: ſequens Sacrum uocant, Magnũ quod ulterius eſt. In Cuneo ſunt Mirtylis, Baſſa, Oſſonoba: in Sacro Lacobriga, & portus Hannibalis: in Magno Ebora. Sinus interſunt, & eſt in proximo Salacia, in altero n Vlyſſippo, & Tagi oſtium, amnis aurum gemmasq; generantis. Ab ijs promõtorijs o ad illam partem quæ receſſit, ingens flexus aperit, in eoq; ſunt Turduli ueteres, Turdulorumq; oppida: amnes autem p Monda in medium ferè ultimi promõtorij latus effluens, & radices eiuſdem abluens Durius. Frons illa aliquandiu rectam ripam habet, deinde modico flexu accepto mox paulum eminet, tum reducta iterum iterumq;, recta margine iacens ad promontorium q quod Celticum uocamus extenditur: totam Celtici colunt, ſed à Durio ad flexum Gronij: fluuntq; per eos Auo, Celandus, Nebis, Minius, & cui obliuionis cognomen eſt Limia. Flexus ipſe Lambriacã urbem amplexus recipit fluuios, Iernam & Viam. Partem quæ prominet, Præſamarci habitant, perq; eos Tamaris & Sars flumina non longè orta decurrũt, Tamaris ſecundũ Arotebrarum portum, Sars iuxta turrẽ Auguſti titulo memorabilem. Cætera ſuper Tamarici Nerijq; incolũt in eo tractu ultimi. Hactenus enim ad occidẽtem uerſa littora pertinent, deinde ad ſeptentriones

Bæticæ paruos habet ſinus uſq; ad Anæ fluuij oſtia, qui terminus eſt Bæticæ.

i ℂ *Turduli.) Ab his populis Bætica ſecundũ Strabonem quoq; Turdetania dicta eſt.* *k* ℂ *Gaditanum.) Portus Gaditanus ſic dictus eſt ab inſula Gadium, quæ in eum uergit ſinum: hinc & Gaditanum fretum. Porrò lucus olearum, cuius hic meminit Mela, eſt in ipſa Bæticæ ora, quæ & ob illas arbores reliquis terris celebrior habetur. De Gadibus et Geryone habes in Solino cap. 36.* *l* ℂ *Bætis.) Tabula Ptolemaica ſecunda in Europam, oſtendit huius ſicut & Anæ fluuij decurſum. A Bæti fluuio denominata eſt regio ipſa Bætica, quæ hodie Granata uocatur, ſicut à Luſitanis populis Luſitania dicta eſt, quæ hodie eſt Portugallia.* *m* ℂ *Abducit.) Bætica magis in occidentem extenditur quàm Luſitania, unde Luſitaniæ ora ſeſe abducere & uelut in orientem contrahere dicitur: ſed ſic cõtrahitur, ut tamen tria emittat promontoria, inter quæ duo admittũtur ſinus. Primum promontorium quod mox ſequitur Anæ oſtia, à forma ipſa uocãt Cuneum, Ptolemæus uero appellat Sacrum, et hodie nominãt caput ſancti Viucentij. Mela uero ſeparat Sacrum à Cuneo.* *n* ℂ *Vlyſſippo.) Strabo Vlyſſeam uocat, hodie uero nominatur Liſbona, & eſt ſedes regum Portugalliæ, ſita haud procul ab oſtijs Tagi auriferi fluuij.* *o* ℂ *Ad illã partem quæ receſſit.) Reliqua, inquit, ora in ſeptentrionem excurrens, paulatim abit uerſus orientem, et non rectà uergit in arctον.*

p ℂ *Monda.) Hic fluuius non longè ab oſtio Tagi in oceanum ruit. Durius uero, quem Ptolemæus Doriam uocat, per mediam ferè Luſitaniam labens, recipitur à mari circa terminum tertij promontorij.*

q ℂ *Quod Celticum uocamus.) Hoc promontorium eſt in extremitate Galliciæ, quod noſtro æuo finis terræ uocatur, ubi ſcilicet angulus eſt terræ in occidentem & ſeptentrionẽ patens. Habitatores huius oræ uocantur Celtici, etiamſi illi certos haberent limites. Fluuiorum Aui, Nebis, Minij & Limiæ meminit quoq; Ptolemæus. Ponit & Viam atq; Tamarim in ipſo angulo Galliciæ, ſed qui non longum habent meatum. Sartis non meminit, ſed loco turris Auguſti uidetur ſignaſſe Solis aras, pro quibus Plinius dicit tres aras Sextianas Auguſto dicatas, quarum & Mela infra meminit, ſed*

Digitized by Google

asserit eas in Asturia erectas. r ℂ *Ad Scythicum usq;*). *Non constat quod hic Scythicum promontorium significare uoluerit, etiamsi infra Tabin ponat, cum littus illud septentrionale perpetuum non sit, sed nauigantibus ab Hispaniæ angulo in orientem occurrat citra Tanaim terra continens, longißimè in septentrionem patens.*

s ℂ *Ad Cantabros.*) *Hi hodie sunt Gascones, quos alij uocant Vascones, populi olim efferi et ad arma nati. Tales enim ferè ubiq; terrarum solent nasci & educari homines, ubi terra est asperior & sentit cœlum durum, qualis est Cantabria et tota illa Hispaniæ ora septentrionalis, ut etiam negocium fuerit Augusto olim eam Hispaniæ partem subiugare: quare turres, monimenta & tituli memorabiles fuerunt in honorem eius ob partas uictorias erecti.*

t ℂ *Ianasum.*) *Hoc oppidum putant hodie esse Compostellam, ob diui Iacobi apostoli memoriam celebrem. Celtica uero gens sunt Celtiberi, quorum suprà libro secundo cap. sexto, quod de Hispania agit, meminimus. Astures uel eo nomine celebres sunt, quod Asturcones equi non uulgarem in cursu tenent gradum, sed mollem alterno crurum explicatu glomerationẽ, ut Plinius testatur lib. 8.* u ℂ *Sinus ore angusto.*) toto latere terra conuertitur à Celtico promontorio[r] ad Scythicum usq;. Hinc perpetua eius ora, nisi ubi modici recessus ac parua promontoria sunt, [s]ad Cantabros penè recta est. In ea primũ Artabri sunt, & [t]Ianasum Celticæ gentis, deinde Astures. In Artabris[u] sinus ore angusto, admixtum mare nõ angusto ambitu excipiens, Adrobicum urbem, & quatuor amniũ ostia incingit. Duo etiam inter accolentes ignobilia sunt, per alia duo Mearus exit, & Narius ad Líbuncam. In Asturum littore Nœga est oppidum, & tres aræ, quas Sestianas uocant, in peninsula sedent, & sunt Augusti nomine sacræ, illustrántque terras antè ignobiles. At ab eo flumine quod Salíam uocant, incipiunt oræ [x]paulatim recedere, et latæ adhuc Hispanię magis magisq; spatia cõtrahere, usqueadeo semet et terras angustantibus, ut earum spatium inter duo maria dimidio minus sit quà Galliam tangunt, & ubi ad occidentem littus exporrigunt. Tractum Cantabri & Varduli tenent. Cantabrorũ aliquot populi amnesq; sunt, sed quorũ nomina [y]nostro ore cõcipi nequeant: per eosdem et Salenos, Sauriũ: per Autrigones et Origeuiones quosdã Nesua descendit. Deua Tritiũ Tobolicũ attingit, deinde Iturissam & Easonẽ Magrada. Varduli una gens, hinc ad Pyrenæi iugi promontoriũ pertinẽs, claudit Hispanias.

Ptolemæus hunc sinum amplum, ore angusto exceptum, & in quem quatuor amnes labuntur, non describit: sed mirum est quod neq; in moderna seu noua Hispaniæ descriptione inuenitur, cuius tabulæ pictor studuit singula quæq; insigniora exprimere loca. Porrò omnium quatuor fluuiorũ nomina non ponit Mela, sed duorum tantum, nempe Meari & Narij, quod hi celebriores sint, alij autem duo ignobiles. x ℂ *Paulatim recedere.*) *Latißima est Hispania in extrema & occidua ora, at quanto hinc recesseris ad orientem, uersus montes Pyrenæos, tanto cõtrahitur, nedũ in littore septentrionali, uerum et in meridionali, id quod ex pictura facile discere poteris.*

y ℂ *Nostro ore concipi nequeant.*) *Ob linguæ scilicet eorum asperitatem. Talis fermè est hodie sermo Vuandalorum, Moscouitarum & Sclauorum, quem exteri non facile ore sonare & literis concipere queunt. Porrò nominum fluuiorum qui per Vardulos ex Pyrenæis labuntur, magna apud autores est uariatio: nam Saurium uidetur Ptolemæus appellare uel Nauilubionem, uel Nelum: Deuam uero Diuam uocat, una duntaxat mutata litera.*

SCHOLIA CAP. II.

Galliæ alterum latus, quod scilicet à Pyrenæis montibus in septẽtrionem excurrit, primum modico spatio abit in orientem, ac deinde recturatur rectà in septentrionem secundum Ptolemæicam descriptionem. Discrepant tamen nõ parum modernæ descriptiones, quantũ attinet ad hæc littora, à Melæ & Ptolemæi descriptionibus. Nam in littore quod à Pyrenæis in septentrionem tendit, curuitates quædam & sinus inueniuntur, præsertim apud Santones & Pictones. Sic in littore Angliæ opposito, sunt & promontoria & sinus, & non est rectus tractus usq; ad

Extima Galliarum ora. Cap. II.

SEquitur Galliæ latus alterum, cuius ora primo nihil progressa in altum, mox tantundem penè in pelagus excedens, quantum retro Hispania abscesserat, Cantabricis fit aduersa terris, & grandi circuitu inflexa ad occidẽtem littus aduertit. Tunc ad septentriones conuersa iterum longo

rectoq; tractu ad ripas Rheni amnis expandit. [a]Terra est frumenti præcipuè & pabuli ferax, & amœna lucis immanibus: quicquid ex satis frigoris impatiens est: ager nec ubiq; alit, & noxio genere animalium minimè frequens. Gentes superbæ, superstitiosæ, aliquando [b]etiam immanes, adeò ut hominem optimam & gratissimam dijs uictimam crederent: manẽt uestigia feritatis iam abolitę: atq; ut ab ultimis cædibus temperant, ita nihilominus ubi deuotas altaribus admouere, [c]delibant: habent tamen & facundiã suam, magistrosq; sapientiæ [d]Druidas. Hi terræ, mundiq; magnitudinem & formam, motus cœli ac syderum, & quid dij uelint scire profitentur: docent multa nobilissimos gentis clàm & diu uicenis annis in specu, aut in abditis saltibus. Vnum ex ijs quæ præcipiunt in uulgus effluit, uidelicet ut forent ad bella meliores, eternas esse animas, uitamq; alteram ad manes. Itaq; cum mortuos cremant ac defodiũt, [e]apta uiuẽtibus olim negociorum ratio, etiam & exactio crediti deferebatur ad inferos, erantq; qui se in rogos suorum uelut unà uicturi libenter immitterent. Regio quã incolunt, [f]omnis Comata Gallia. Populorum tria summa nomina sunt, terminanturq; fluuijs ingentibus. Nam à Pyrenæo ad Garumnam Aquitania, ab eo ad Sequanam Celtæ, inde ad Rhenum pertinent Belgæ. Aquitanorum clarissimi sunt [g]Ausci, Celtarum Hedui, [h]Belgarum Treueri. Vrbes opulẽtissimæ, in Treueris Augusta, in Heduis Augustudunum, in Auscis Elusaberris. Garumna ex Pyrenæo monte delapsus, nisi cum hyberno imbre, aut solutis niuibus intumuit, diu uadosus et uix nauigabilis fertur: at ubi obuius oceani exæstuantis accessibus adauctus est, ijsdemq; retrò remeantibus suas illiusq; aquas agit, aliquantum plenior, & quanto magis procedit, eo latior fit, ad postremum magni freti similis, nec maiora tantũ nauigia tolerat, uerum

usq; ad ripas Rheni, sed Morini, qui hodie ferè sunt Flandrenses, sunt multò septentrionaliores Normãdis: & Batani, qui sunt Holandi, adhuc magis in arcton uergunt q̃ Flandrenses. a ¶ *Terra est frumenti.*) *Sic Strabo quoque scribit, Galliæ nullam partem iacere incultam, nisi ubi paludes ac syluæ culturam prohibent: est tamen multò cultior in Narbonensi prouincia quàm in partibus septentrionalibus, quæ aliquarum frugum inopes sunt.* b ¶ *Etiam immanes.*) *Crediderunt Galli animas nõ interire, sed in alia transire corpora, atque metu mortis ita sublato, audaciores in periculis fiebant. Equites in periculis constituti, pro salute humanam hostiam mactabant.*

c ¶ *Delibant.*) *Id est, gustant.*

d ¶ *Druidas.*) *De his Cæsar lib. 6. Cõment. sic scribit: Druidæ rebus diuinis intersunt, sacrificia publica ac priuata procurant, religiones interpretantur. Ad hos magnus adolescentum numerus disciplinæ causa concurrit, magnoq; sunt apud eos honore: nam ferè de omnibus controuersijs publicis priuatisque constituunt.*

e ¶ *Apta uiuentibus.*) *Persuasi erant Galli à Druidis, ut qui in hac uita negociorum suorum rationem non feciſſet, apud inferos facere cogeretur, præsertim si in creditis restituendis hic difficilem se exhibuisset.* f ¶ *Omnis Comata.*) *Ad distinctionem Galliæ Tonsæ seu Togatæ, de qua suprà lib. secundo diximus. Porrò tria summa nomina populorum Galliæ Comatæ sunt, Aquitania, Celtica & Belgica. Plinius uero Comatam Galliam sic diuidit libro quarto: Gallia, inquit, omnis Comata uno nomine appellata, in tria populorum genera diuiditur, amnibus maximè distincta: à Scalde ad Sequanã Belgica, ab eo ad Garumnam Celtica, eademq; Lugdunensi, inde ad Pyrenæi montis excursum Aquitania, Aremorica antè dicta. Secludunt itaq; & Mela & Plinius à Comata Gallia Narbonensem prouinciam. Hic notandum Scalden fluuium nasci apud Veromandos, rectaq; per Flandriam descendere in mare. Sequana uero apud Lingones prodiens & Lutetiam alluens, apud Rotomagum mari miscetur. Cæterum Garumna in Pyrenæo monte prope Tolosam natus, inter Santones & Vibiscos in mare ruit.* g ¶ *Ausci.*) *Ex his populis relictum est usq; hodie in Aquitania oppidum, quod uocatur Auchx. Hedui uero sunt in Burgundia, quorum metropolis est nostro æuo Dinion, seu ut alij uocant Digeon, Germani autem uocant Dision. Mela celebriorem urbem Heduorum scribit suo tempore fuisse Augustudunũ, quod Galli sua lingua corruptè uocant Austun.* h ¶ *Belgarum Treueri.*) *Celebrantur Treueri ob uetustatem, & quod Melæ temporibus clariores urbes in Belgica non inuenirentur: hodie uero quando ea Galliæ pars multò cultior euasit, inueniũtur urbes quæ opulentia, magnitudine & splendore longè superant Treuerim, quales sunt*

Antuuerpia, Colonia Agrippina, Argentoratum, & aliæ multæ Brabantiæ & Flandriæ insignes urbes, quæ omnes in Belgica situm habent, cum illa ad Rhenum usq; extendatur. Sunt tamẽ qui Belgicam Obrinca fluuio, id est, Mosella, secernũt à Germania transrhenana, & hi totum Rheni tractum qui est ab ostio Mosellæ usque ad Rauracos, id est, Basilienses, separant à Belgica, Germaniam autem inferiorem transrhenanam includunt. Sed de his nihil certũ statui potest, cum hodie amnes & montes, naturales termini, regionũ limites plerunq; non constituant, sed linguæ & dominia.

i ¶ Ea quibus antè ripæ obstiterãt.) Cum ripæ fluminum plerunq; editiores sint fluuijs ipsis, nauigãtibus ferè nihil apparet de continenti, nisi quæ littoribus sunt exposita. Quando autem nauis per fluctuum impetum in altum subuehitur, iam conspicua erunt in continenti ea quæ prius in imo uideri nequibant. Idem fit in Antro insula.

etiam more pelagi sequentis exurgens iactat naui-
uigantes, atrociter utiq; si alio uentus, alio unda
præcipitat. In eo est insula Antros nomine, quã
pendere & attolli aquis increscentibus ideo incolæ existimant, quia cum uideat editior, aquis
obiacet, ubi se fluctus impleuit, illam operit, nec
ut prius tantum ambit, & quod [i] ea quibus antè ripæ colles q; ne cernerentur obstiterant, tunc
uelut ex loco superiore perspicua sunt. A Garumnæ exitu latus illud incipit terræ procurren-
tis in pelagus, & ora Cantabricis aduersa littoribus, aliis aliisq; populis media eius habitantibus, ab Santonibus ad Osismios usq; deflexa:
ab illis enim iterum ad septentriones frons littorum respicit, pertinentq; ad ultimos Gallicarũ
gentium [k] Morinos, nec portu quem Gesoriacum uocãt, quicquam habent notius. [l] Rhenus
ab Alpibus decidens, propè à capite duos lacus
efficit, [m] Venetum & Acronium: mox diu soli-
dus, & certo alueo lapsus, haud procul à mari
[n] huc & illuc dispergitur: sed ad sinistrũ amnis

k ¶ Morinos.) Morini populi olim sic dicti, hodie sunt qui habitant in Artesia. Gesoriacum uero putant esse Callesium, unde fit traiectus in Angliam. l ¶ Rhenus ab Alpibus decidens.) Habet quidẽ Germania multos insignes amnes, sed Rhenus omnes longè superat. Danubius quanquã in media ferè oriatur Germania, cum tamen alias quoq; peruagetur regiones, Germaniæ eum propriũ non facimus ut Rhenum, alioquin primatũ illi deferremus, de quo multa in Solino cap. 23. scripsimus. Nunc uero ad Rhenum reuertamur. Hic ex summis Alpium iugis originem ducit, primum in orientem destinans cursum, ac deinde reflexus in septentrionem, hunc cursum tenet usq; ad lacum Acronium: ex hoc uero lacu egrediens rectà occidentem petit, usquedum Basileam peruenerit, ibi intra mœnia utriusq; urbis flectitur rursum in arcton, retineq; eam uiam donec Menapios attigerit, ibi scissus tribus riuis mare ingreditur. Oriuntur proinde apud fontes Rheni & alia quædã celebria flumina, nempe Ticinus, Tosa & Madia, qui in meridiem labuntur: Rhodanus, qui in occidentem: Arola & Vrsa qui in septentrionem currunt, sed una diæta supra Basileam Rheno miscentur. Est aũt Rhenus ab origine sua modicus, sed multis riuis undiq; concurrentibus ac liquatis niuibus adiutus plurimum augetur quousque lacum ingreditur Acronium, quem hodie uocamus Constantiensem. Hinc ad Schaffhusiam descendẽs, ibi per loca saxosa & confragosa magno strepitu deuolutus, tandem in grande abit præcipitium, è saxo eminenti non sine intuentium horrore & admiratione in imum lapsus. Videntur aquæ ex tanto lapsu conuerti in nebulam & uaporem fumosum. Altitudinem lapsus præcisam ex solo aspectu deprehendere nequiui, cum bis spectator fuerim huius horrendæ cataractæ, sed quantum licuit conijcere ex nuda oculorum obseruatione, præcipitium ascendit ad magnæ domus erectionem. Quatuor milliaribus Germanicis infra iam memoratam urbem, & totidem supra Basileam, tres magni & nauigabiles amnes simul recipiuntur à Rheno, qui non minorem aquarum molem secum ferunt quàm Rhenus prius habuit: eorum nomina sunt Limagus, Vrsa & Arola. Horum atq; Rheni & multorum aliorum amnium qui à Rheno deuorantur, origines, corriuationes, confluentias & exoneraciones, poteris, lector, uidere in tabula Heluetica, ab Aegidio Tschudi uiro clarissimo ædita, & nostro studio euulgata. m ¶ Venetum & Acronium.) Duo illi lacus sunt, lacus Acronius, quem quidam uocant Brigantinum, alij Podamicum, unde & Germanicè uocatur Podensee, & frequẽtius à Constantia appellatur lacus Constantiensis. Alter uero lacus, nempe Venetus, hodie uocatur lacus inferior, & à Cella oppido propinquo, Cellarius lacus. Hi duo lacus apud Constantiam in summam rediguntur angustiam, ut tenuis intermedius meatus, & non nisi fluxus Rheni eos coniungat. Vide memoratam Rhetiæ & Heluetiæ descriptionem. n ¶ Huc & illuc dispergitur.) Apud Menapios, hoc est, Geldrenses, haud procul ab oppido Emricensi, Rhenus scinditur in duos alueos, unus in occidentẽ deriuatur, quem Vualam uocant, et is antequã mari misceatur, Mosam non minorem quàm ipse sit fluuium excipit.

Digitized by Google

etiam tum & donec efflurat Rhenus ad dexteram primo anguſtus, & ſui ſimilis, poſt ripis longè ac latè recedentibus, iam non amnis, ſed ° ingens lacus, ubi campos impleuit, Fleuo dicitur, eiuſdemq; nominis inſulam amplexus, fit iterum arctior, iterumq; fluuius emittitur.

excipit. Alter uero riuus modico ſpatio ab Emrica in ſeptentrionẽ deuoluitur, rurſum finditur in duos fluuios, unus qui Rheni retinet nomen occidentem petit, modico & ubique fere pari interuallo à Vuala diſtans, prope Dordracũ à mari abſorbetur. Alius uero qui Iſſulæ nomẽ habet, rectà in ſeptentrionem contendit, et haud procul à Suuola mare ingreditur, efficitq; cum Rheno Batauorum inſulam, quam hodie Holandiam uocamus. ° ℂ Ingens lacus.) Is lacus hodie non apparet. Fieri autẽ poteſt quod terra illa olim multis deſtituta habitatoribus, ob maris uicinitatem & Rheni inundationem, habuerit paludes & lacus amplißimos, præſertim cum ſit terra plana, & nullus ibi inueniatur uel mons uel collis: hodie uero quando eſt populoſißima & multis egregijs adornata urbibus, omnia loca ſic ſunt congeſtis aggeribus ſepta & munita, id quod proprijs conſpexi oculis, ut nõ facile & ſine magna uiolentia uel mare uel Rhenus terram ſtagnare poßint. Eſt quidem terra etiamnum hodie paludinoſa, ſed plurimum paſcuoſa & pinguis, & propterea pecoribus ſaginandis longè accommodatior quàm frumento colendo.

Germania. Cap. III.

GErmania hinc ripis eius uſque ad Alpes, à meridie ipſis Alpibus, ab oriente Sarmaticarũ confinio gentiũ, quà ſeptentrionẽ ſpectat, oceanico littore obducta eſt. Qui habitant, [a] immanes ſunt animis atq; corporibus, & ad inſitam feritatẽ uaſtè utraq; exercent, bellando animos, corpora ad conſuetudines laborum. [b] Maximo frigore nudi agunt antequam puberes ſint, & longiſſima apud eos pueritia eſt. Viri ſagis uelantur, aut libris arborum, quamuis ſæua hyeme nandi non patientia tantum illis, ſtudium etiam eſt. Bella cum finitimis gerunt, cauſas eorum ex libidine accerſunt: neque imperitandi prolatandi q; quæ poſſident, nam [c] ne illa quidem enixè colunt, ſed ut circa ipſos, quæ iacent, uaſta ſint. [d] Ius in uiribus habent adeo, ut ne latrocinij qui dem pudeat, tantum hoſpitibus boni, mites q; ſupplicibus: uictu ita aſperi incultiq;, ut cruda etiam carne ueſcantur, aut recenti, aut cum ri-

SCHOLIA CAP. III.

De Germaniæ noſtræ limitibus uariæ ſunt inter ſcriptores opiniones. Sunt enim qui eam arcere uolunt intra Rheni & Danubij alueos, alij extendunt eam ultra Danubium ad Alpes uſque, nec uolunt eam ab occaſu terminari Rheno, cum bona pars Germanicè loquatur, et Germanorũ principum imperio pareat ultra Rhenum. A ſeptentrione omnes extendunt eam uſq; ad oceanum: ab oriente quidam claudunt eam confinio Sarmaticarum gentium, alij Iſtula fluuio. a ℂ Immanes ſunt animis.) Sunt qui addunt, feroces, feri, ab humanitate alieni, & alia ſimilia nomina, indigenas metientes ſecundum ſolum, quod olim dicebant eſſe aſperum, incultũ, ſqualidum, nemoroſum, & triſti cœlo ſubiectum. Sed hi talia ſcripſerunt de Germania & habitatoribus eius, qui Germaniam nunquà ingreſſi erant, nec unquam uiderant. Scio Germaniam male audiſſe apud Romanos, quod domitis reliquis gentibus, illam ſæpe crude liter petitam ſubiugare nunquam potuerunt, imò Germania tandem Romam ipſam orbis dominatricem expugnauit, abſtulitq; illi imperij dignitatem. b ℂ Maximo frigore.) Non dubium quin Germani olim alios quàm hodie habuerint mores, & ad labores ferendos patientiores fuerint. Sed poſteaquã cum exteris nationibus cõmercia habere cœperunt, molliores facti ſunt, admittentes paulatim luxum earum in uictu & amictu: abiecerunt ſaga & arborum libros, locoq; eorum optimis induuntur pannis, ſed non ſine rei familiaris diſpendio, quod malum cacodæmon per bella illa perpetua inuexit. Nandi ſtudium iam elanguit, præſertim hyeme, nec temerè iuuentus ſe mittit in aquas niſi uoluptatis gratia, & ad excutiendos æſtiuos calores. c ℂ Ne illa quidẽ enixe colunt.) Cum Germania hodie ſit populoſißima, nullus ager iacet incultus, niſi qui ſuapte natura proferendis fructibus non eſt idoneus. Creſcit uinum in ſuperiore Germania apud omnes fluuios inſignes, nempe apud Rhenum, Danubium, Moſellam, Neccarum, & Mogonum, quem alij Menum uocant, & Mela Mœnum, idq; in multis locis tam præcipuum eſt, ut optimo Gallico uino non ſit inferius. d ℂ Ius in uiribus habent.) Hoc eſt, qui calumnia aut iniuria affectus fuit, cum laceſcente armis periculũ facere ſategit, ut tentaret cui iuſtitia fauere uellet. Latrocinia quoq; apud eos nullam habebant infamiam, ut ſcribit Cæſar Cõment. ſexto, quæ extra fines

Digitized by Google

cuiuſq; ciuitatis fiebant, quin magis ea iuuentutis exercendæ ac deſidiæ minuendæ cauſa fieri prædicabant. Interim tamen hoſpitibus blandos ſeſe exhibuerunt, et quiſq; pro fortuna apparatis epulis hoſpites humaniter excipiebat. Cæterum crudæ carnis eſus hodie abolitus eſt, niſi quod apud Saxones quidam adhuc ueſcuntur ſuillis carnibus ſalitis, præſertim lardo. e ¶ Manibus ſubigendo.) Caro frigore rigens, cum adhuc eſt ſub pecudis pelle, macerari à quibuſdam ſolet manibus pedibuſq; & redigi in molliciem. f ¶ Multis impedita fluminibus.) Non impeditur Germania fluminibus, ſed plurimũ adiuuatur, multumq; cõmoditatis per ea ſuſcipit: quæ enim in aliqua regione non inueniuntur, beneficio fluuiorum aliunde illuc tranſmittuntur, ut ſunt ligna fabrilia, quæ in magna copia ex Nigra ſylua per uarios amnes magnis faſcibus & ratibus educuntur in Rhenum, ac deinde toti tractui Rheni communicantur. Quin ex agro Baſilienſi per fluuium Byrſam adducuntur procerißimæ abietes, & in oceanum ipſum pro malis maximarũ nauium deſtinantur. Quantum æris, præſertim ferri, ex Bauariæ partibus per parua flumina in Danubium hebdomadatim mittantur, ſciunt hi qui Ratiſponæ egerunt. Neccarus præter ligna igni deſtinata aut ædificijs apta, nihil mittit. Mogonus & Rhenus à Francofordia uſq; ad oceanum mercibus & uinis firendis potißimum inſeruit. Nec dubito quin Amiſius apud Friſiones, Vueſera, Albis, Sueuus et Odera omnes inſignes & magni apud Saxones amnes, præter opimã piſcationem plurimis inhabitantiũ quoq; inſeruiant cõmoditatibus.

g ¶ Multis montibus aſpera.) Habet ſuperior Germania plurimos montes, ſed non infœcundos, exceptis Alpibus, quæ tamen & ipſæ ſubtus paſcuoſißimæ ſunt, candentibus cacuminibus earum perpetua niue. Montes Nigræ ſyluæ abundant pulcherrimis abietibus, ex quibus immenſa uis trahitur picis, & quidam pagi ſola picis collectione uictum ſibi parant. Limites tamen horum montium optima proferunt uina, id quod plurimæ teſtantur regiones, potißimum Briſgoia & Hegoia. Non igitur obſunt Germaniæ, ſed plurimum proſunt montes, qui præter alias multas utilitates infinita quoq; protrudunt flumina, ad multos uſus habitatoribus accõmoda. Numerari uix queunt amnes qui ex Alpibus & Nigra ſylua ſcaturiunt, & in diuerſas orbis partes curſum deſtinant.

h ¶ Magna ex parte ſyluis ac paludibus inuia.) Talis fuit olim Germania, potißimũ circa Rheni oſtia, ubi & uſq; in hunc diem terra inuenitur paludinoſa: ſyluæ aũt ſunt exciſæ præter reliquias aliquas, quæ neceſſariæ ſunt pro hominum uſibus. In ſuperiori tamen Germania multæ inueniuntur ſyluæ, præſertim Nigra ſylua, quam aiunt initium eſſe Hercyniæ, Ottonica ſylua, et Bohemiæ ſyluæ, quæ hominibus pro maiori ſui parte uſui eſſe nequeunt, ſed tamen hodie peruiæ ſunt omnes, & ubiq; inueniuntur hominum domicilia, qui cum pecoribus ſuis à reliquis hominibus ſequeſtrati, priuatam ſirè in ſyluis agunt uitam. Paludes nullas aut raras habet ſuperior Germania, quicquid dicat Tacitus, qui in hunc modum ſcribit: Terra etſi aliquanto ſpecie differt, in uniuerſum tamen aut ſyluis horrida, aut paludibus fœda, humidior quà Gallias, uentoſior quà Noricũ & Pannoniam aſpicit, ſatis ferax, frugiferarum arborum impatiens, pecorum fœcunda, ſed plerunq; improcera. Hæc Tacitus de Germania ſcripſit. Quid quæſo diceret, ſi hodie uideret Germaniam & fœcunditatem eius, præſertim ſuperiorem? i ¶ Sueſia.) Hanc Suetiam eſſe putant, quæ paret regi Daciæ. Meſiam uero interpretantur Miſniam, Turingiæ conterminam: ſed num illa ſit paludinoſa, mihi non conſtat. Porrò quæ ſit palus Melſiagi, certò ſciri nequit, cum uocabulum iſtud hodie omnino ſit obſoletum. k ¶ Hercynia.) Vocant Germani picem hartz, & hinc piciferа nemora appellantur hartzuuald, à quo uernaculo nomine deductum putant uocabulum Hercyniæ. Hæc ſylua olim per uniuerſam extenſa fuit Germaniam, ſed pro maiori parte hodie exciſa eſt, reliquijs apud multas gentes manentibus, eiſdemq; multis priuatis denominatis uocabulis. Incipit prope Baſileam itinere duarũ horarum, extenditurq; pars illa in arcton itinere quatuor dierũ uſq; ad oppidum Pfortzen, Iohannis Reuchlini trium linguarũ apud Germanos parentis natalẽ locum, adornaturq; pulcherrimis abiegnis & pineis arboribus, à quarum abundantia Nigra uocatur ſylua, intra quam & Danubius exordium ſumit, ut in Solino indicauimus. Occupat hæc Nigra ſylua altißimos montes, præſertim ea parte qua in occaſum patet, ut ſirè duarum horarũ iter inſumendum ſit, donec eorũ iuga obtineas, quacunq; huius lateris parte eos acceſſeris, apud Friburgũ, aut è regione Argentorati. Ab ortu uero ea accliuitas ſenſim remittitur, et in planiciẽ abit. Fluunt ex his montibus infiniti ſirmè riui & torrentes, ſed qui aliquando plurimum inundant, & aliquot iuſti amnes, etiam præter Danubium & Neccarum. Cæterum relicta hac Hercyniæ ſyluæ parte, ſi tranſieris ultrà & peruenеris

gentem in ipſis pecudum ferarumq; coriis e manibus pedibusq; ſubigendo renouarũt. Terra ipſa f multis impedita fluminibus, g multis montibus aſpera, & h magna ex parte ſyluis ac paludibus inuia: paludum i Sueſia, Meſia, & Melſiagum maximæ: ſyluarũ Hercynia, & aliquot ſunt quæ nomen habent, ſed illa dierum ſexaginta iter occupans, ut maior alijs, ita & notior.

Montiũ altiſſimi [l]Taurus & Rhetico, niſi quorum nomina uix eſt eloqui ore Romano. Amnium in alias gentes exeuntium [m] Danubius, & Rhodanus, in Rhenum Mœnis & Lupia, in oceanum [n] Amiſius, Viſurgis & Albis, clariſſimi: ſuper Albim [o] Codanus ingens ſinus magnis paruiſq; inſulis refertus eſt. [p] Acre mare, quod gremio littorum accipitur, nuſquã latè patet, nec uſquam mari ſimile, uerum aquis paſſim interfluentibus ac ſæpe tranſgreſſis, uagum atq; diffuſum [q] facie amnium ſpargitur: quà litora attingit, ripis contentũ inſularum non longè diſtantibus, ut ubiq; penè tantundem, ut anguſtum, & par freto, curuanſq; ſubinde ſe lõgo ſupercilio inflexum eſt. In eo ſunt Cimbri & Theutoni, ultrà [r] ultimi Germanię Hermiones.

& perueneris ad Heidelbergum, oppidum clarũ et Palatini principis electoris reſidentia, & publici gymnaſij frequenti ſtudio, iterũ prodit ſe hæc ſylua, appellaturq; ibi Ottonica ſylua, uel ut alijs placet, deſerta ſylua, Germanicè der Odenuuald: uocant enim Germani id quod eſt deſertũ et ſqualidum, œd: tametſi hæc ſyluæ pars hodie nõ deſtituatur cultoribus et habitatoribus, ſed adornatur oppidis aliquot, ut ſunt Amerbachiũ, Moſbachiũ, Erpachiũ, Eberbachiũ, & multis alijs locis. Si hinc ultra proceſſeris, traiecerisq; Mogonum, reperies apud Francones et alias quaſdam huius ſyluæ inſignes reliquias, quas hodie Speßhart uocant, ac deinde interpoſita magna planicie offert ſeſe Thuringiæ ſylua, quæ in hunc uſq; diem priſcum Hercyniæ retinet uocabulũ, nam uocatur Hartzuuald, hoc eſt, picis ſylua. Omitto hic Bohemiæ ſyluã, quæ ad Sarmatiã uſq; procurrit, et inde per Poloniam uſq; ad Tanaim, ut non perperàm hic Mela dixerit, Hercyniam dierũ ſexaginta occupare iter.

l ℂ *Taurus & Rhetico.)* Meminit & Solinus cap. 22. huius montis Tauri, ubi de ortu Danubij ſic ſcribit: Iſter Germanicis iugis oritur, effuſus monte qui in Tauricos Galliæ ſpectat. Plinius tamen, ex quo Solinus ſua traxit, ſic habet: Danubius ortus Germaniæ iugis montis Arnobæ, ex aduerſo Taurici Galliæ oppidi. Tauricum aũt oppidum eſt à Tauro monte, quicunq; tandem is ſit. De Rheticone monte nõ eſt dubium quin is ſit qui eſt ad orientem Curiæ metropolis Rheticorum: & cum Mela illi Taurũ adiungat, ſuſpicio ſubit, illum ipſum eſſe montẽ unde Taurus fluuius ſcaturit, qui uernacula lingua Thur uocatur, naſciturq; haud procul ſupra Brigantinũ lacum, unde & bona Heluetiorum pars uocatur Thurgœuu. Hanc regionẽ Plinius annumerat Galliæ tranſalpinæ, quando ſcribit Danubiũ oriri ex aduerſo Taurici Galliæ oppidi. Pro his diligenter conſiderandis, mittimus te lector ad deſcriptionem Rhetiæ & Heluetiæ à nobis euulgatam.

m ℂ *Danubius & Rhodanus.)* Danubius ex Germania in Pannoniam, ac inde in Mœſiam & Vualachiam labitur, ut in Solino oſtendimus. Rhodanus uero ex Alpium iugis lapſus, per Sabaudiam & Delphinatum in mare mediterraneum ruit. Porrò Rhenus Mœnim & Lupiam excipit: Mœnis per Franconiam fluit, et apud Moguntiam Rheno miſcetur. Quis uero ſit Lupia, ignoratur: coniectura tamen eſt illum eſſe Neccarum, cuius fons haud procul à Danubij fontibus abeſt, cum alius magnus fluuius in ſuperiori Germania præter ſuprà enumeratos nõ exoneretur in Rhenum. Sunt tamen ex priſcis autoribus qui Lupiam in Saxonia ponunt, ſed quem Viſurgis, non Rhenus deuorat, et cum eo in oceanum defertur, & hi plurimum diſſentiunt à Mela.

n ℂ *Amiſius.)* Hunc alij Amaſium uocant, & uernacula lingua uocatur Emß: oritur aũt in Vueſtphalia, & defertur per Friſiam in mare. Viſurgis uero quem & Vueſeram uocant, ex ſylua quam ſuprà Speßhart uocari diximus, ducit originem, percurrensq; Brunſuicenſem ducatũ, haud procul à Bremenſibus ruit in mare. Porrò Albis prima ſtillicidia in Bohemiæ montibus recipiens, & Saxoniam percurrens, alluensq; multas claras urbes, tandem prope Hamburgum ingreditur mare. Sueuum, Oderam & Iſtulam Mela omittit.

o ℂ *Codanus ingens ſinus.)* Sic uocat Mela multiplex & uarium illud mare, quod ambit & ingreditur Datiam, Sueotiam, Noruegiam, Gothiam, Scandinauiam & reliquas ſeptentrionis inſulas, de quibus infrà capite ſexto.

p ℂ *Acre mare.)* Sic uocatur propter ſæuitiam ſuam, etiamſi iuſtum mare non ſit, ſed magis lacus ſimilitudinem præ ſe ferat, unde & Germanicè uocatur der Hærings ſee, id eſt, ſtagnum halecum.

q ℂ *Facie amnium.)* Id eſt, in riuos inſtar fluuiorum attenuatur.

r ℂ *Vltimi Hermiones.)* Cum Hermiones putentur eſſe Pomerani, non ſunt ultimi Germaniæ populi, quandoquidem ulteriores ſint Pruteni, apud quos lingua Germanica adhuc inuenitur.

SCHOLIA CAPITIS IIII.

Sicut hodie alia Germaniæ eſt facies quàm olim tempore Melæ fuerit, ita quoq; Sarmatia noſtro æuo longè populoſior eſt & magis culta quàm unquam fuerit. Quot enim ſolida regna intra mille annos in ea conſurrexerunt? Vngaria quæ multis annis peregrinarũ gentium ſedes & latibulum fuit, temporibus Henrici primi, quem

Digitized by Google

ſanctum uocant, hoc eſt, anno abhinc quingenteſimo in regnum aſcendit, idq; ſub Stephano Chriſto primũ ex regibus initiato. Anno Chriſti 1086. ſub Henrico quinto Vratislaus dux Bohemiæ factus eſt rex, additæq; ſunt coronæ Bohemiæ Sleſia, Moratuia atq; Luſnatia. Circa annũ Chriſti 980. ſub Ottone ſecundo, Polonia ab Adelberto epiſcopo Pragenſi ad fidem Chriſti conuerſa, ex ducatu facta eſt regnum. Eiſdem ferè temporibus Lithuania & Ruſsia conſurrexerunt in ducatus. Vltra has regiones ſunt Moſcouitæ, Tuuertzenſes, Rezenſes, apud quos oritur Tanais, Rozanskenſes, & alij multi populi qui occuparunt latiſsimam illam regionem, olim hominibus uacuam.

Sarmatia. Cap. IIII.

SArmatia intus quàm ad mare latior, ab ijs quæ ſequitur [a] Viſula amne diſcreta, quà retro abit, uſq; ad Iſtrum flumẽ immittit, gens habitu armiſq; Parthicę proxima; uerum ut cœli aſperioris, ita ingenij; nõ ſe urbibus tenet, & ne ſtatis quidem ſedibus, ut inuitauere pabula, ut cedens & ſequens hoſtis exigit, ita res opeſq; ſecum trahẽs: ſemper caſtra habitat, bellatrix, libera, indomi-

a (Viſula.) Quidam uocant hunc fluuium Viſtulam, alij Iſtulan, & diſterminat Pomeraniam à Prutenia, quam alij uocant Boruſchiam, alij Pruſsiam, quam regionem Fratres Theutonici à Ptolemaida terræ ſanctæ per Soldanum expulſi, obtinuerunt circa annum Chriſti 1230. ſub Friderico ſecundo. Porrò omnes iam enumeratæ regiones, olim una fuerunt Sarmatia, quæ extendebatur in meridiẽ uſq; ad Danubium, ut hic Mela ſcribit, deſtituta urbibus: hodie uero magnis & egregijs adornatur ciuitatibus, quales ſunt Buda in Vngaria, Cracouia in Polonia, Vilna in Lithuania, Moſca in Moſcouia, Riga in Liuonia, Leopolis in Rutenia, præter alia inſignia & celebria oppida, ubi Sarmatæ ſtatas habent ſedes. Abiecerunt et feroces illos ritus, quorũ hic Pomponius meminit, niſi quod Chriſtiani cum Tartaris & Turcis uicinis gentibus perpetua gerunt bella. Apud Tartaros, qui & ipſi pro parte Sarmatæ ſunt, reliquiæ multæ Scythicorum morum adhuc inueniuntur: uagantur enim nullas certas habentes ſedes: uictum habent immundiſsimũ, nam menſas nõ mantilibus operiunt, manutergijs non utuntur, manus non lauant, nec corpus nec ueſtimenta. Quidã eorum panẽ non edunt neq; conficiunt, ſimiliter neq; olera neq; legumina, ſed tantũmodo omnium animantium carnes, canum etiam & cattorum, equorum ac grandiuſculorum murium quos rattos dicimus. Captorum inimicorũ corpora ad crudelitatem ſuam oſtentandam & uindicandi deſiderium ad ignem quandoq; aſſant, & ubi plurimi comeſturi conuenere, dentibus luporum inſtar dilaniant atq; abſumunt, eorum ſanguinem etiam ad hoc prius collectum crateris infuſum epotant. Lac iumentinum aliàs ipſis potus eſt. Vinum apud eos non naſcitur, aduectum ſicut cæteri homines auidiſsimè bibunt. Scelus magnum habetur, ſi cibi aliquid aut potus perire permittitur, ideoq; oſſa niſi medulla prius excepta ſit, canibus nequaquã proijciunt. Nullum animal ex nimia tenacitate comedunt integrum & ſanum, ſed quando mutilatum fuerit, cœperitq; iam aut ſenectute, aut aliqua alia pernicie langueſcere. Veſtitu tam uiri quàm mulieres ferè uno induuntur. Viri mitris caput obtegunt non multum profundis, obtuſis antè, retro caudatis, unius palmæ longitudine, pariq; latitudine, quæ ut capiti adhæreant, & ne à uento deturbentur, iuxta aures inſutas faſcias habent, quibus ſub mento connectantur. Fœminæ coniugatæ caniſtro quodam rotundo teguntur, unius pedis & ſemis longitudine, in ſummitate inſtar dolij plano, diuerſicolori ſerico, aut pictis pauonum plumis circumornato. Tuni cas portant miro modo formatas: fiſſura earum in ſiniſtro latere, à quo induuntur & exuuntur: nodulos quatuor aut quinq; habet quibus clauditur. Veſtimenta quæ in æſtate gerunt, nigra ſunt cõmuniter omnia, quæ in hyeme pluuioſiſq; temporibus, alba, nec infra genua deſcendũt. In pelliceis ueſtibus quibus utuntur, pilos non occultant & carni applicant ut nos, ſed corium: pilos propter decorem uidendos præbent. Bellum inituri brachia quæ nuda habent, quidam ferreis laminis circundant, corrigijs quibuſdam concatenatis, quidam multiplicato corio quo etiam caput muniunt: enſes habẽt brachiali longitudine. Equites ſunt agiles ſagittandiq; ſcientiſsimi, ſine ſtipendio militant. Gens in prælijs & rebus gerendis ſolers, & ad omnia momenta rerum imperiumq; obeundum præſtò. Duces & principes bellum non intrant, ſed procul ſtantes ſuos acclamãt, hortanturq;, & quid facto opus ſit diligenter proſpiciunt: liberos, uxores, & aliquando hominum imagines equis impoſitas exercitui addunt, ut maior ac hoſti terribilior magis appareat: nec fuga turpis, ſi conducibilis ſit aut neceſſaria. Turmatim pugnam capeſſunt, turmatim fugiunt, uulnifico ſagittarũ iactu ſequentẽ à tergo hoſtem cõficientes: inde pugnantiũ paucitatem conſpicati, ſubitò in pugnam redeunt, homines equoſq; ſagittis uulnerant, occidunt, ac tum maximè uincunt quum uicti creduntur. Quum regionẽ aliquam inuadere ueniunt, diuerſo exercitu ab omni parte inuadũt, ut eis occurri non poſsit, ac nemo incolarum effugere: ita uictoriam ſemper in manibus habent, illa ſuperbiſsimè utuntur, capto nulli parcentes, nõ pueris nec mulieribus nec ſenibus, omnes promiſcuè occidunt, præter artifices

quos

ta,& uſque eò immanis atq; atrox, ut fœminæ etiam cum uiris bella ineant, atque ut habiles ſint,natis ſtatim dextra aduritur mamma,ut inde expedita in ictus manu quæ exeritur, uirile fiat pectus: arcus tendere,equitare,uenari,puellaria penſa ſunt: ferire hoſtem adultarũ ſtipendium eſt, adeò ut non percuſſiſſe pro flagitio habeatur, ſitq; eis pœnæ uirginitas.

quos ad operà ſua reſeruant. Occidendos bipenni ut ſues mactant, quod cæteris in terrorem faciunt: quenq; milleſimũ accipiunt, & capite ſubuerſo, pedibus ad ſtipitem in medio cæſorum erectum ita ſuſpendunt, ut ſuos adhuc admonere & audire uideatur. Pleriq; ad iacentium corpora ipſa procedentes, è recentibus uulneribus emanantem ſanguinem ore excipiunt & ingurgitant. A re bellica feriati uiri, pecora in paſcua ducunt & cuſtodiunt, uenanturq;, & ſe luctando exercent: aliud nihil agunt, ſed mulieribus omnia cõmittunt, his curæ eſt & quæ uictui & quæ amictui neceſſaria procurare. Quum quiſpiam infirmari cœperit, & morti iam uicinus eſſe, haſtam unam cum nigro panno tabernaculo in quo decumbit præfigunt, ut ab ingreſſu prætereuntem auertat: nemo enim hoc conſpecto inuocatus intrare audet. Poſtquam uero defunctus eſt, omnis illius familia conuenit, funus extra tentorium in locum aliquem antea delectum clàm portant, & ſtrua lata profundaq; ſatis facta, tentoriolũ in ea erigunt, menſam ferculis inſtruunt, atq; defuncti corpus prius precioſo habitu ueſtitum ad eam applicantes, unà omnia poſthac terra obruũt. Sepelitur etiam cum eo iumentum unum & equus phaleratus unus. Potentiores in uita ſeruum unum eligunt, atq; cauterio ſuo inuſtum ſecum tumulari faciunt, ut ſcilicet in alio mundo his utantur, dehinc amici alium equum accipiunt et mactant, carnes comedũt, cutem fœno repletam atq; reſutam, quatuor palis ſupra ſepulchrũ in defuncti ſignum erigunt: oſſa in animæ expiationem mulieres comburunt. Hi ſunt Sarmatarum illorum, quos hodie Tartaros uocamus, fœdiſſimi mores, ſuperſtitiones et crudelitates, præter alios multos et innumerabiles uiuendi ritus, quos hic ueluti parerga reſecamus, ut uideas lector, quàm adhuc reſpondeant prædeceſſorum ſuorum moribus, quos Mela in hoc capite obiter deſcripſit.

Scythia. Cap. V.

INde Aſiæ confinia, niſi ubi perpetuę hyemes ſedẽt, & intolerabilis rigor, Scythici populi incolunt, ferè omnes etiam in unum [a] Sagæ appellati. In Aſiatico littore primi [b] Hyperborei ſuper aquilonem Rhiphæoſq; montes ſub ipſo ſyderum cardine iacent, ubi ſol nõ quotidie ut nobis, ſed primum uerno æquinoctio exortus, autumnali demum occidit, & ideo ſex menſibus dies, & totidem aliis nox uſq; cõtinua eſt. Terra anguſta, [c] aprica, per ſe fertilis: cultores iuſtiſſimi, & diutius q; ulli mortalium et beatius uiuunt: quippe feſto ſemper ocio læti, non bella nouere, non iurgia, ſacris operati maximè Apollinis, quorũ [d] primitias Delon miſiſſe initio per uirgines ſuas, deinde per populos ſubinde tradentes ul-

SCHOLIA CAP. V.

De Scythis & eorum moribus, habes in Solino quoq; propriũ caput, nempe 25. Hi longiſſimo tractu citra et ultra Tanaim in orientem extenduntur, & ab alieno imperio inuicti ſemper manſerunt. Darium Perſarum regem turpi à Scythia ſubmouere fuga, Cyrum cum omni exercitu trucidarunt, Alexandri Magni ducem cum copijs uniuerſis deleuerunt. Hæc gens inter ſe olim diſcreta non erat, utpote quæ neque agrum coleret, neq; tectum ſedẽsue haberet ullas, per ſolitudines et inculta uagabantur loca, pecora armentáque præ ſe agens, coniuges & liberi plauſtris uehebantur, legibus nullis obnoxia, iuſtitiam ſponte colebat. Nullum furto grauius in tota gente flagitium fuit, ut quæ non parietibus aut ſeptis armentũ circundat, ſed in propatulo habeat. Nullus ei auri aut argenti uſus: lac & mel in cibatu frequens: contra frigora ferinis pellibus corpora cõmuniebat: laneus uſus ac ueſtiũ ignotus genti. Gaudent plures humana cæde, & quem primũ uirum in bello uir Scytha ceperit, eius ſanguinem potat. De his Scytharum moribus nonnihil quoq; ſcripſimus ſuprà lib. 2. cap. 1.

a ℂ *Sagæ appellati.)* Alij Sacas uocant, per *c* ſcribentes. *b* ℂ *Hyperborei.)* De his populis habes propriũ caput cum ſcholijs in Solino, nempe 26. Quod aũt habitare hic aſſeruntur ſub ipſo ſyderum cardine, hoc eſt, polo, id eſſe nequit, cum ſub polo cõmoda habitatio eſſe nequeat, propter nimiũ frigus & ſex hyemaliũ menſium continuã noctem, de qua re & in Solino cap. 29. nõnihil ſcripſimus. *c* ℂ *Aprica.)* Quæ citra polum eſt, ſatis aprica et fertilis eſſe perhibetur, unde & Schondia atq; Schondania uocatur, quæ uox uernacula lingua amœnam Daniam ſonat, etiamſi Hyperborei orientaliores ſint Schondanis. *d* ℂ *Primitias*

Delon.) *Idem ſcribit & aliquanto clarius Solinus cap. 26.* e ℂ *Mare Caſpium.*) *Retulimus in Solino capite 27. diuerſam uetuſtorum ſcriptorum de Caſpio mari ſententiam.* f ℂ *Contra os.*) *Hoc eſt, in oppoſito littore ingredientis aluei eſt Hyrcanus ſinus, ab occaſu Caſpius, & ab ortu Scythicus.* g ℂ *Omne atrox.*) *Idem ſcribit Solinus cap. 27. Meminit & Nomadum cap. 25. Amazonum uero mentionem facit 27. capite, ubi & de Albanis ſcribit. Meminit et Mela Nomadum ſuprà lib. 2. cap. 1.* h ℂ *Araxes.*) *Hic fluuius & Euphrates ex eodem Armeniæ maioris oriuntur monte, quem Ptolemæus Periarden uocat, alij autem aliter appellant. Cyrus ab occidente in orientem fluit, receptoq; Cambyſe, quẽ Ptolemæus Thyram uocat, mare ingreditur Caſpium. Iaxartes uero & Oxos ab oriente in occaſum deuoluuntur, donec memorato miſceantur mari. Habes utriuſq; fluminis curſum pictum in figura Aſiæ, quam Solino in fine ſui operis adiecimus. Habes & capite 27. eiuſdem. Apud Ptolemæum uero tabula Aſiæ ſeptima inuenies mirum Oxi curſum.*

i ℂ *Tigres.*) *Huius animalis naturam inuenies quoque deſcriptam in Solino capite 27. in textu & ſcholijs.*

k ℂ *Vltra Caſpium ſinũ.*) *Mirum eſt quomodo ambigere illi potuerint, num*

terioribus, moremque eum diu, & donec uitio gentium temperatus eſt, ſeruaſſe referunt. Habitant lucos ſyluasq;, & ubi eos uiuendi ſatietas magisq; tædium cepit, hilares redimiti ſertis ſemetipſos in pelagus ex certa rupe præcipites dant: id eis funus eximiũ eſt. [c] Mare Caſpium ut anguſto, ita longo etiam freto primum terras quaſi fluuius irrumpit, atq; ubi recto alueo influxit, in tres ſinus diffundit, [f] cõtra os ipſum in Hyrcanum, ad ſiniſtram in Scythicum, ad dextram in eum quẽ proprie & totius nomine Caſpium appellant: [g] omne atrox, ſæuum, ſine portibus, procellis undiq; expoſitum, ac belluis magis quàm cætera refertum, & ideo minus nauigabile. Ad introëuntiũ dextram Scythę Nomades freti littoribus inſident. Intus ſunt ad Caſpium ſinũ Caſpij & Amazones, ſed quas Sauromatidas appellant: ad Hyrcanũ Albani & Moſchi et Hyrcani; in Scythico Amardi & Pæſici, etiam ad fretum Derbices. Multi in eo ſinu magni paruiq; amnes fluunt, ſed qui famã habent, ex Ceraunijs montibus uno alueo deſcendit, duobus exit in Caſpium [h] Araxes, Tauri latere demiſſus: quoad campos Armeniæ ſecat, labitur placidus & ſilens, neq; in utram partem eat, quanquam intuearis, manifeſtũ: cum in aſperiora deuenit, hinc atque illinc rupibus preſſus, & quanto anguſtior, tanto magis pernix, frangit ſe ſubinde ad oppoſita cautiũ, atq; ob id ingẽti cum murmure, ſonansq; deuoluit, adeò citus, ut quà ex præcipiti caſurus eſt, in ſubiectam non declinet ſtatim undam, ſed ultra quàm canalem habet, euehat, plus iugeris ſpatio ſublimis, & aquis pendentibus ſemetipſum ſine alueo ferens, deinde ubi incuruus arcuatoq; amne deſcendit, fit tranquillus, iterumq; per campos tacitus & uix fluens in id littus elabitur. Cyrus & Cambyſes ex radicibus Coraxici montis uicinis editi, & in diuerſa abeunt, perq; Iberas & Hyrcanos diu & multum diſtantibus alueis defluunt: pòſt non longè à mari eodem lacu accepti in Hyrcanum ſinum uno ore perueniunt. Iaxartes & Oxos per deſerta Scythiæ ex Sogdianorum regionibus in Scythicum exeunt, ille ſuo fonte grandis, hic incurſu aliorum grandior, et aliquandiu ad occaſum ab oriente currens, iuxta Dahas primum inflectitur, curſuq; ad ſeptentrionẽ conuerſo inter Amardos & Pæſicas os aperit. Syluæ alia quoq; dira animalia, uerũ & [i] Tigres ferunt utiq; Hyrcaniæ ſæuum ferarum genus, & uſq; eò pernix, ut illis longè quoq; progreſſum equitem conſequi, nec tantũ ſemel, ſed aliquoties etiam curſu unde cœperit ſubinde repetito, ſolitũ & facile ſit. Cauſa ex eo eſt, quod ubi ille interceptos earum catulos citus cœpit auehere, rabiem appropinquantiũ fruſtraturus, aſtu unum de pluribus omittit, hæ proiectum accipiunt, & ad cubilia ſua referũt, rurſumq; et ſæpius remeant, atq; idem efficiũt, donec ad frequentiora quàm adire audeant, profugus raptor euadat. [k] Vltra Caſpium ſinum quidnam eſſet, ambiguum aliquandiu fuit, idem ne oceanus, an tellus infeſta frigoribus ſine ambitu, ac ſine

fine

fine proiecta. Sed præter Physicos Homerum que, qui uniuersum orbem mari circunfusum esse dixerunt, Cornelius Nepos, ut recentior auctoritate, sic certior tradit: testem autem rei Q. Metellum Celerem adiicit, eumq; ita retulisse cõmemorat: cum Gallijs proconsul præesset, Indos quosdam [l]à rege Sueuorum dono sibi datos: unde in eas terras deuenissent requirendo, cognosse ui tempestatum ex Indicis æquoribus abreptos, emensosq; quæ intererant, tandem in Germaniæ littora exijsse. Restat ergo pelagus: sed reliqua lateris eiusdem [m]assiduo gelu durantur, & ideo deserta sunt.

l ¶ A rege Sueuorũ.) Sed ubi sunt Sueui mari exposiți, ut errantes in mari ad eorum appellant littora? Nónne Sueuia superioris Germaniæ tenet regiones, uicinior mari Adriatico quàm septẽtrionali? Quomodo igitur referuntur Indi appulisse ad littora Germaniæ, et excepti à rege Sueuorum? Dicendũ, Sueuos olim sedem habuisse in inferiori Germania iuxta Albim fluuium, ubi & tres electißimæ legiones à Sueuis referuntur occisæ, quas Augustus Imperator cum duce Varo Quintilio ad subigendam Germaniam miserat. Hæc clades à Sueuis illata, in tantum mœrorem Cæsarem cõiecit, ut insanientis more caput illideret parietibus, dicens: Red de Quintili legiones. Porrò Ptolemæus locat Sueuos inter Amasum & Visurgim fluuios. m ¶ Assiduo gelu.) Si assiduo gelu durantur littora maris septentrionalis, quomodo ex Indicis æquoribus poterat tempestas Indos proijcere usq; ad littora Germaniæ? Si respondes, Melam hic scribere, reliqua lateris eiusdem assiduo gelu durari, non totum, ubi est hoc quod supra eodem capite scribit, Hyperboreos extendi usq; ad cardinem syderum? Id si uerum est, quod & uerum credo, terram scilicet procurrere à fontibus Tanais usque ad interiora aquilonis, sed propter intolerabilem rigorem non habitari aut ægerrimè habitari, quomodo potuerunt Indi ui tempestatis ex India adigi in Germaniam, cum tantum terræ obstaculum nauis motum impedire potuerit, ut taceam omnia in illo aquilonis angulo frigore rigescere?

Hispaniæ & septentrionis insulæ. Caput VI.

IIs oris, quas angulo Bæticæ hucusq; perstrinximus, multæ ignobiles insulæ, et sine nominibus etiam adiacent: sed earum quas præterire non libeat, Gades fretum attingit, eaq; à continenti [a]angusto spatio, & ueluti flumine abscissa, quà terris propior est penè rectam ripam agit: quà oceanum spectat duobus promontorijs euecta in altum, medium littus abducit, & fert in altero cornu eiusdem nominis urbem opulentam, in altero templum Aegyptij Herculis, cõditoribus, religione, uetustate, opibus illustre. Tyrij condidere. Cur sanctum sit, ossa eius ibi sita efficiũt. Annorum quis manet numerus? ab Iliaca tempestate principia sunt. Opes tẽpus aluit. In Lusitania Erythia, [b]quam Geryone habitatam accepimus, aliæq; sine certis nominibus adeò agri fertiles, ut cum semel sata frumenta sint, subinde recidiuis seminibus segetem nouantibus, [c]septem minimũ, interim plures etiam messes ferant. In Celticis aliquot sunt, quas (quia plum

SCHOLIA CAP. VI.

Redit hic Mela ad Bæticam, cuius suprà oras descripsit, ut ostendat quas oceanus ab illa parte habeat insulas, et primum describit Gaditanam insulam, paruam quidem, quippe quæ 12. millia pass. habet in lõgitudine, in latitudine aũt tria millia, sed uirorum dignitate excellentẽ, in qua equestris ordinis Gaditanos quingentos in uno censu numeratos aliquãdo fuisse compertũ est, in uno atq; perexiguo oppido, quod Gadeũ uocabatur. In hoc oppido erat templũ Herculis Aegyptij, aũt secundũ alios Herculis Tyrij, in quo quidã columnas illas esse existimant, quæ Herculis columnæ nuncupantur, factæ ex ære cubitorum octo.

a ¶ Angusto spatio.) Spatium illud dicit Plinius esse 700. pedum.

b ¶ Quam Geryone.) Est Geryon nomẽ regis Hispani, qui ob triplex regnum corpore triplicato fertur constitiisse, quem Hercules interfecit, eiúsque boues abstulit. Præfuit autem tribus insulis. c ¶ Septem minimum.) Sensus est, tanta est harum insulaum fertilitas, ut in septimam usq;

messem una satio duret, recidiuis seminibus segetē continuo nouantibus. *d* ¶ *Cassiterides.*) *Est Græcis κασσίτερος plumbum, hinc decem insulæ in quibus plumbū candidum effoditur, uocantur Cassiterides.*

e ¶ *Gallicenas.*) *Hæ uidentur esse eædem quæ Druidæ, quarum suprà capite secundo huius libri meminimus: dictæ Gallicenæ, quod cecinerint, hoc est, uaticinatæ fuerint, superstitionibusq; occupatæ, Magi ea arte incurabilibus medelam cōtulerint. Porrò futura nemini explicarunt, nisi his qui adnauigauerunt, & alia gratia non uenerunt quàm ut futura discerent.*

f ¶ *Britannia.*) *Hæc hodie est Anglia, de qua proprium caput, trigesimum scilicet quintum, habes in Solino unà cum pictura insulæ & scholijs. Hanc tempore Melæ clausam & incognitam, principum maximus, Romanorum scilicet Imperator aperuit. Quis uero ille Imperator fuerit incertum est, cum Mela nomen eius non explicet. Coniectura quidā ducuntur Claudiū illum fuisse, qui & Orchades imperio adiecit, autore Eusebio. Cæterū quomodo Britania Germaniam Galliamq; prospiciat, uidere licet suprà libro primo capite tertio.*

g ¶ *Triquetra.*) *Triquetræ figuræ est Anglia, si ab ea resecueris Scotiā, alioquin nescio quomodo tota insula ob Scotiæ in orientem exporrectionē, triquetram habitura sit figuram, Siciliæq; trinacris similitudinem.* *h* ¶ *Fert nemora.*) *Inter nemora Britanniæ celebratur potissimū Calydonia, & inter flumina primatum habent Tamesis, qui Londinum præterfluit, & Tueda, qui Scotiam ab Anglia diuidit. Regna iam multo tēpore habuit duo, quæ nemini non sunt nota.* *i* ¶ *Inculti omnes.*) *At hodie cultissimi sunt omnes, præsertim Angliæ habitatores, deinde & opulenti, quippe qui mercimonijs maximè sunt dediti, & copiam exhibent nobilis panni.*

k ¶ *Corpora infecti.*) *Inficiebant se Britanni herba glasto, de qua in Solino capite 35. in fine.* *l* ¶ *Couinos uocant.*) *Est couinus rheda & uehiculi genus, cui olim falces longas adhibebant, quibus quicquid obuium ueniebat transfigebatur uel mutilum reddebatur.* *m* ¶ *Iuuerna.*) *Hæc est Hybernia, de qua & capite 35. in Solino*

bo abundant) uno omnes nomine [d] Cassiterides appellant. Sena in Britannico mari Osismicis aduersa littoribus, Gallici numinis oraculo [e] insignis est, cuius antistites perpetua uirginitate sanctę, numero nouem esse traduntur: [e] Gallicenas uocant, putantq; ingenijs singularibus præditas, maria ac uentos cōcitare carminibus, seq; in quæ uelint animalia uertere, sanare quæ apud alios insanabilia sunt, scire uentura & prędicare, sed non nisi dedita nauigantibus, et in id tantum, ut se consulerent, profectis. Britannia qualis sit, qualesq; progeneret, mox certiora & magis explorata dicentur: quippe tamdiu clausam aperit ecce principum maximus, nec indomitarum modò ante se, uerum ignotarū quoq; gentium uictor, qui propriarum rerum fidem ut bello affectauit, ita triumpho declaraturus portat. Cæterum ut adhuc habuimus, inter septentrionem occidentemq; profecta grandi angulo Rheni ostia prospicit, deinde obliqua retro latera abstrahit, altero Galliam, altero Germaniam spectans, tum rursus perpetuo margine directi littoris ab tergore abducta, iterum se in diuersos angulos cuneat [g] triquetra, et Sicilię maximè similis, plana, ingens, fœcunda, uerum ijs quę pecora quàm homines benignius alant. [h] Fert nemora, saltus, ac prægrandia flumina alternis motibus modò in pelagus, modò retro fluentia, & quædam gemmas margaritasq; generantia. Fert populos regesq; populorum, sed sunt [i] inculti omnes, atq; ut longius à continenti absunt, ita aliarum opum ignari magis, tantum pecore ac finibus dites, incertum ob decorem, an quid aliud ultro [k] corpora infecti. Causas autem & bella cōtrahunt, ac sic frequenter inuicē infestant, maximè imperitandi cupidine, studioq; ea prolatandi quæ possident. Dimicant non equitatu modò aut pedite, uerū & bigis & curribus Gallicè armati. [l] Couinos uocāt, quorum falcatis axibus utuntur. Supra Britāniam [m] Iuuerna est penè par spatio, sed utrinq; æqualis, tractu littorū oblonga, cœli ad maturanda semina iniqui, uerum adeò luxuriosa herbis nō lætis modo, sed etiam dulcibus, ut se exigua parte diei pecora impleant, & nisi pabulo prohibeātur, diutius pasta dissiliant. Cultores eius inconditi sunt, et omnium uirtutum ignari, magis quàm aliæ gentes, aliquatenus tamē gnari, pietatis admodum expertes. Triginta sunt Orchades, angustis inter se diductę spatijs. Septem

[n] Hemodes

[n]Hemodes cõtra Germaniam proiectæ, in illo ſinu quem Codanum diximus. Ex iſs Codano nia, quam adhuc Theutoni tenent, ut magnitudine alias, ita fœcunditate anteſtat. Quæ Sarmatis aduerſa ſunt, ob alternos acceſſus receſſuſq; pelagi, & quod [o] ſpatia quis diſtant, modo operiuntur undis, modo nuda ſunt, aliàs inſulæ uidentur, aliàs uma & continens terra. In his eſſe Oonas, qui ouis auium paluſtriũ, & auenis tantum alant: eſſe equinis pedibus Hippopodas, et Satmalos, quibus magnę aures, et ad audiendum corpus omne patulæ, nudis alioqui pro ueſte ſint, præterq; quod fabulis traditur, autores etiam quos ſequi non pigeat, inuenio. [p] Thule Belgarum littori appoſita eſt, Graiſs et noſtris celebrata carminibus. In ea quod ſol longè occaſurus exurgit, breues utique noctes ſunt, ſed per hyemem ſicut alibi obſcuræ, æſtate lucidæ, quod per id tẽpus iam ſe altius euehens, quanquam ipſe non cernat, uicino tamen ſplendore proxima illuſtrat: per ſolſtitium uero nulę, quod tum iam manifeſtior nõ fulgorem modo, ſed ſui quoque partem maximam oſtentat. [q] Talga in Caſpio mari ſine cultu fertilis, omni fruge ac fructibus abundans: ſed uicini populi, quæ gignuntur, attingere nefas, & pro ſacrilegio habent, diſs parata exiſtimantes, diſsq; ſeruanda. Aliquot & illis oris quas deſertas diximus, æquè deſertæ adiacent, quas ſine propriis nominibus Scythicas uocant. [r] Ab iſs in Eoum recurſus inflectitur, inq; oram terræ ſpectantis orientem pertinet. Hæc à Scythico promontorio appoſita, primum omnis ob niues inuia eſt, deinde ob immanitatem habitantium inculta. Scythæ ſunt [s] Androphagi, & Sagæ diſtincti regione, quia feris ſcatet, inhabitabili. Vaſta deinde iterum loca belluæ infeſtant, uſq; ad montem mari imminentem nomine Thabin: longè ab eo Taurus attollitur. Seres interſunt, genus plenum iuſtitiæ ex cõmercio quod rebus in ſolitudine relictis abſens peragit.

India. Cap. VII.

NOtiſſima India non Eoo tantum appoſita pelago, ſed & ei quod ad meridiem ſpectans Indicum diximus, & hinc Tauri iugis, ab occidente indefinita, tantum ſpatium littoris occupat, quantũ per [a] ſexaginta dies noctesq; uelificantibus curſus eſt. Ita multũ à noſtris abducta regionibus,

Solino diximus ſub literis d, e. Habes ibidem de Orchadibus ſub litera l.

n ¶ *Hemodes.)* Hæ *uidentur eſſe inſulæ illæ multiplices in Balthico ſitæ mari, quas hodie uocant Selandiam, Fyonam, Scaniam, Gothiã, Vindlandiam, Suetiam, & Noruegiam, ex quibus Codanonia, id eſt, Scandia uel Scandinauia reliquas antecellit. Meminit aũt Mela ſuprà cap. 4. Codani ingentis ſeptẽtrionis ſinus, qui ſuccinũ eijcit, de quo in Solino cap. 33. diximus.*

o ¶ *Spatia quis diſtant.)* Quis *pro quibus: & eſt ſenſus, Sarmaticæ inſulæ ob maris fluxũ refluxumq;, modo faciè habent cõtinentis, modo inſularum. Quæ aũt iſtæ ſint inſulæ, hodie non eſt compertum, niſi Liuoniam aut Hyperboreorũ regionem aſſignare uelis, ſed hæ inſulæ non ſunt. Mela tamen recenſet Oonas, id eſt Ouarios: eſt enim Græcis ὠὸν ouum. Hippopodas, qui pedes habent equinos. Satmalos, qui alio nomine ϕωλοκοίτοι appellantur, & aures habere dicuntur dependentes uſq; ad talos. Verum hæc Græcorum ſunt figmenta.*

p ¶ *Thule.)* Hæc *eſt Islandia, de qua multa ſcripſimus in Solino cap. 35. ſub litera h.* *q* ¶ *Talga.)* Hanc *Ptolemæus appellat Talcam.* *r* ¶ *Ab ijs in Eoum.)* Subaudiendũ, *pelagus: ſic enim ſuprà libro primo uocat oceanum orientalem, cuius prima pars inhabitabilis eſſe perhibetur ob niues, & ſuccedens inculta ob immanes gentes, humanis carnibus ueſcentes, et ob ferarum ſylueſtriũ multitudinem. Succedunt his Scythæ, iterúmque deſerta cum belluis uſq; ad iugũ incumbens mari, quod Thabin uocant. Sic hoc littus Eoi maris orientem uerſus Plinius deſcribit.*

s ¶ *Androphagi.)* Id *eſt, qui uiros deuorant, alio nomine Anthropophagi nominati. De Sagis, qui & Sacæ uocantur, ſuprà quoq; diximus, nempe generale illud Scytharum eſſe nomen. Meminit autem et Solinus omniũ iſtorũ cap. 25. à principio.*

SCHOLIA CAP. VII.

De *Indiæ patefactione, amplitudine, terminis et fertilitate iam multa ſcripſimus in Solino capite 65. ad quæ te lector mittimus, ne eadem bis in eodem uolumine ſcribere cogamur.* *a* ¶ *Sexaginta dies.)* Plinius *minorem aſſignat numerum, qui ſic*

Digitized by Google

ſcribit: Complures totam ipſius longitudinem XL. dierum noctiumq; uelifico nauiũ curſu determinauere. Sed fieri poteſt ut XL. pro LX. fuerint ſcripta.

b ¶ Neuter ſeptentrio.) Senſus eſt, in aliqua parte Indiæ nec urſa maior nec minor uideri poſſiunt, uſqueadeo porrigitur in meridiem, id quod uerum eſſe poterit de regno Malacha. Vide figuram Aſiæ quam in fine Solini huic uolumini adiecimus. Incolæ huius regni ſemper proijciunt umbrã meridianam in meridiem, niſi quando ſol fuerit in tropico capricorni aut prope. Habes de ſeptentrionibus quædam à nobis ſignata in Solino pag. 140. c ¶ Immanes ſerpentes.) De his magnis ſerpentibus ſcribit quoque Solinus capite 65. facie 132. ſecundum ſignaturam noſtram.

d ¶ Arundinum fiſſa internodia.) Plinius: Arundines tantæ ſunt proceritatis, ut ſingula internodia alueo nauigabili ternos interdum homines ferant. Porrò de moribus Indorum multa ſcripſimus in Solino memorato capite, pagina 130.

e ¶ Annis aut ægritudine.) Cum quis ægrotat, familiares eius interimunt eum: nam aiunt illum morbo tabeſcentem, carnes quoque corrupturum, ideo necant eum dum adhuc uiuit & integer eſt. Memi nit & Solinus in memorato capite pagina 131. huius peruerſæ conſuetudinis. Habes eadẽ pag. de Nyſa et monte Mero, in cuius pede Nyſa ſita eſt, & ubi nugantur Liberum patrem natum & educatum, ut materia, id eſt, argumentũ fabulæ idoneum Græcis autoribus ingeſſit: aut error, ſi ita re ipſa contigiſſe crediderunt. f ¶ Palibotri.) Populi ſic dicti à Palibotra ampliſſima ciuitate, quã Ptolemæus uocat Palimbotram, ut indicauimus in Solino ſub litera e, pag. ſcilicet 130. Sic à Nyſa Nyſij populi, qui extenduntur à Gange uſque ad Iolida promontorium, ubi maiores ſunt æſtus q̃ alibi ubi habitatur. g ¶ Hæmodo.) Alij ſcribunt Emodo: unde Solinus aſſerit auſpicari Indiam ab Emodis montibus et Indo flumine, qui Indus poſtquam prodire cœpit unum facit alueũ, ſed corriuantibus plurimis amnibus fit maximus, ut etiam Nilo æqualis eſſe à quibuſdã dicatur. Hunc ex Paropamiſo monte primum naſci

ut in aliqua parte eius[b] neuter ſeptentrio appareat, aliterq; quàm in alijs oris, umbrę rerum ad meridiem iacẽant: cæterum fertilis, et uario genere hominum aliorumq; animalium ſcatet. Alit formicas non minores maximis canibus, quas more gryphorũ aurum penitus egeſtum, cum ſumma pernicie attingentium cuſtodire cõmemorant. [c]Immanes & ſerpentes aliqui, ut elephantes morſu atque ambitu corporis afficiant. Tam pinguis alicubi, & tam feracis ſoli, ut in eo mella frondibus defluant, lanas ſyluę ferant: [d]arundinum fiſſa internodia ueluti nauitas binos & quædam ternos etiam uehant. Cultorum habitus moresq; diſſimiles: lino alij ueſtiuntur aut lanis quas diximus: alij ferarum auiumq; pellibus, pars nudi agunt, pars tantum obſcœna uelati, alij humiles paruiq;, alij ita proceri & corpore ingentes, ut elephantis etiam & ibi maximis, ſicut nos equis, facile atq; habiliter utanť. Quidam nullũ animal occidere, nulla carne ueſci optimũ exiſtimant: quoſdã tantum piſces alunt, quidã proximos parentesq; priusq; [e]annis aut ęgritudine in maciem eant, uelut hoſtias cædũt, cęſorumq; uiſceribus epulari fas & maximè pium eſt: at ubi ſenectus aut morbus inceſſit, procul à cæteris abeũt, mortemq; in ſolitudine nihil anxij expectãt. Prudentiores eis quibus ars ſtudiumq; ſapientiæ contingit, non expectant eam, ſed ingerendo ſemet ignibus læti & cum gloria accerſunt. Vrbium quas incolunt (ſunt autẽ plurimæ) Nyſa eſt clariſſima & maxima: mõtium Meros Ioui ſacer: famam hinc præcipuam habent, quod in illa genitum, in huius ſpecu Liberum arbitrantur eſſe nutritum: unde Græcis autoribus ut femori Iouis inſutum dicerent, aut materia ingeſſit, aut error. Oras tenent ab Indo ad Gangem [f]Palibotri, à Gange ad Iolida Nyſij, ubi magis quàm ubi habitetur exæſtuat: atræ gentes, et quodammodo Aethiopes. Ab Iolide ad Cudum recta ſunt littora, timidiq; populi, et marinis opibus affatim ditẽs. Tamos promõtorium eſt quod Taurus attollit: collis, alterius partis angulus, initiumq; lateris ad meridiem uerſi. Ganges & Indus amnes: ille multis fontibus in [g]Hæmodo Indiæ monte conceptus, ſimul unum alueum facit, fit omnium maximus, & alicubi latius, quãdo anguſtiſſimè fluit, decem millia paſſuum patens, in ſeptẽ oras diſpergitur. Indus ex monte Paropamiſo exortus, & alia quidẽ flumina admittit,

ſed

sed clarissima Cophen, Acesinen, Hydaspen, cōceptamq; pluribus alueis undam lato spatio trahit: hinc penè Gangem magnitudine exæquat, pòst ubi aliquot sæpe magnis flexibus cingit iugum, ingens iterum rectus solidúsque descendit, donec ad læuam dextramq; se diducens, [h] duobus ostijs longè distantibus exeat. Ad Tamum insula est [i] Chryse, ad Gangē Argyre: altera aurei soli (ita ueteres tradidere) altera argentei, atq; ita ut maximè uidetur, aut ex re nomen, aut ex uocabulo ficta fabula est. Taprobane aut grandis admodum insula, aut prima pars orbis alterius Hipparcho dicitur: sed quia habitatur, nec quisquā circum eam esse tradit ur, propè uerum est. Contrà inde illa ostia sunt [k] quæ uocant Solis, adeò inhabitabilia, ut ingressos uis circunfusi aëris exanimet cōfestim, et inter ipsa ostia rara tenet regio, ob æstus intolerabiles, alicubi cultoribus egens. Inde ad principia rubri maris pertinet inuia atq; deserta humus, et cineri magis quàm puluerí similis, ideóque per eam rara & non grandia flumina emanant, quorum Tuberonem & Arusacem notissima accepimus. Rubrum mare Græci, siue quia eius coloris est, siue quia ibi Erythras regnauit, [l] ἐρυθρὰν θάλασσαν appellant, procellosum, asperum, mare profundum, & magnorum animalium magis quàm cætera capax: primo recedentis oras æqualiter impellit, & ut non intret interius, aliquantum patens sinus erat. Sed quas ripas inflexerat, bis irrumpit, duosq; iterum sinus aperit: Persicus uocatur [m] dictis regionibus propior, Arabicus ulterior.

mum nasci Mela hic asserit, quā Tauri montis pars est, sicut & Emodus atque Imaus. Ganges uero Indo longè maior, incertis secundum quorundam sententiā oritur fontibus, & suscipit decem & nouem amnes, fitq; tantus ut in quibusdam locis stagnum esse uideatur, de quo uide in Solino pagina 129. h ℂ *Duobus ostijs.) Ptolemæus scribit Indum septem ostijs ingredi mare.*

i ℂ *Chryse.) De his insulis nonnihil scripsimus in Solino pagina 131. sub litera f. De Taprobane autē apud eundem habes propriū caput, nempe 66. cum scholijs.* k ℂ *Quæ uocant solis.) Memi nimus huius insulæ in Solino pagina 144. sub litera e. Habes eodem loco itinerarium ab India usq; ad mare rubrum, nisi quod fluuiorum Tuberonis & Arusaces nulla fit mentio. Maris rubri descriptionē inuenies cap. 46.* l ℂ *ἐρυθρὰν θάλασσαν.) Id est, rubrū mare: nō quod aquæ eius sint rubræ, sed ita appareāt ob arenæ ruborē.*

m ℂ *Dictis regionibus propior.) Littori scilicet Indico & Carmaniæ, cuius tamen Mela non meminit, sed Solinus.*

Sinus Persicus. Cap. VIII.

PErsicus quà mare accipit, utrinq; rectis lateribus grande ostium, quasi ceruice complectitur, deinde terris in omnē partem uastè & æqua portione cedentibus, magno littorū orbe pelagus incingens, reddit formam capitis humani. Arabici & os arctius & latitudo minor est, [a] maior aliquanto recessus, & multò magis longa latera: init penitus, introrsusq; dum Aegyptum penè & montem Arabiæ Casium attingit, quodam fastigio minus ac minus latus, & quo magis penetrat angustior. Ab ijs quæ diximus ad sinum Persicum, nisi ubi [b] Chelonophagi morantur, deserta sunt. In ipso [c] Carmanij nauigantium dextera positi sine ueste ac fruge, sine pecore ac sedibus, piscium cute se uelant, carne uescuntur, præter capita toto corpore hirsuti. Interiora Gedrosij, dehinc Persæ habitant. Cethis

SCHOLIA CAP. VIII.

Scribit & Solinus de Persico sinu cap. 68. sed nonnihil dissentit à Mela, ponens scilicet duos sinus, quos Mela unū dicit esse sinum, sed qui duas habet partes. Figuram utriusq; sinus aut partis habes in descriptione Asiæ maioris, in fine Soliniani operis. Assimilat autem Mela Persicum sinum capiti humano, ut teneant angustiæ introitus locum colli uel ceruicis, mare autem intra collectum capitis repræsentet typum.

a ℂ *Maior aliquanto recessus.) Pertingit enim sinus Arabicus, quem Israëlitæ dum ex Aegypto ducerentur transierunt, ferè usq; ad mare mediterraneū, intercedente scilicet terræ interuallo 125. mil. passuū.*

b ℂ *Chelonophagi.) Est χελώνη Græcis testudo: unde qui testudine & ostreis uescuntur, uocantur Chelonophagi. Meminit & Solinus horū cap. 67. in fine.*

c ℂ *Carmanij.) Qui sese ex oceano*

Digitized by Google

meridiano in Persicum recipiunt sinum, ijs ad dextrã obuia sit Carmánia, cui ab oriente iungitur Gedrosia &c. Vide memoratã figuram. Dẽscribit & Solinus capite 67. mores Carmaniorum, meminit quoque ibi Ichthyophagorum. Fluuiorũ uero Cethis, Andanis & Corij mentionem faciunt Plinius & Ptolemæus tabula Asiæ sexta.

per Carmanios, supra Andanis & Corios effluunt. In parte quæ pelagi ostio aduersa est, Babyloniorũ fines Chaldæorumq; sunt, & [d] duo clari amnes, Tigris Persidi propior, ulterior Euphrates. Tigris ut natus est, ita descendens usque ad littora permeat. Euphrates immani ore aperto non exit tantũm unde oritur, sed & uastè quoq; decidit, nec secat continuò agros, sed latè diffusus in stagna, diuq; sedẽtibus aquis & sine alueo patulis piger: post ubi marginem rupit uerè fluuius est, acceptisq; ripis celer & fremens per Armenios & Cappadocas occidentem petit, ni Taurus obstet, in nostra maria uenturus. Inde ad meridiem auertitur, et primũ Syros, tum Arabas ingressus, non perdurat in pelagus, uerum ingens modo & nauigabilis, inde tenuis riuus despectus emoritur, & nusq; manifesto exitu effluit, ut alij amnes, sed deficit. [e] Alterum latus ambit plaga quæ inter utrunq; pelagus excurrit, Arabia dicit, cognomen Eudæmon, angusta, uerum cinnami & thuris aliorumq; odorum maximè ferax. Maiorẽ Sabæi tenent partem ostio proximam, & Carmanis contrariã partem Macę, quæ inter ostia ostenditur: syluæ cautesq; exasperant. Aliquot sunt [f] in medio insulæ sitæ: Ogyris, quod in ea Erythræ regis monumentũ est, magis clara quàm cæteræ.

d ¶ Duo clari amnes.) De Tigri & Euphrate diximus in Solino capite 50. Hi autoritate Plinij & Ptolemæi in Babylonia confluunt, et uno maximo riuo decurrunt in Persicum sinum: reliqui autem scriptores qui terra absorberi Euphraten asserunt, errare deprehenduntur. Vide si libet quartam Asianam Ptolemæi tabulam.

e ¶ Alterum latus.) Latus, inquit, dextrum sinus Persici habet Carmaniam, sinistrum autem Arabiam Felicem, quæ inter sinum Arabicum & sinum Persicum in meridiem excurrit: de cuius felicitate inuenies multa in Solino capite 46. Porrò Sabæos Ptolemæus ponit ad litus maris rubri, haud longè supra emporiũ Ocelis. Macas uero ponit, sicut & Mela, iuxta ostium pelagi labentis in sinum Persicum.

f ¶ In medio insulæ.) Inter sinum Arabicum & Persicum, è regione Arabiæ Felicis, inueniuntur aliquot insulæ, præsertim Ogyris, quæ ob sepulchrum Erythræ regis clara habetur.

Sinus Arabicus. Cap. IX.

ALterum sinum undique Arabes incingunt: ab ea parte quæ introëuntibus dextra est, urbes sunt Carrę, et [a] Arabia, et Gandamus: in altera ab intimo angulo prima, Beronice, inter Heroopoliticum & Scrobilũ: deinde inter promontoria Moronenon & Colaca, Philoteris et Ptolemais: ultrà Arsinoë & alia Beronice, tum syluа quæ [b] hebenum odoresq; generat, & manufactus amnis, ideoq; referendus, quod ex Nili alueo [c] dioryge abductus extra sinum, uerum inflexus, & non rubri maris pars, bestijs infesta, ideoq; deserta est. Partem Candei habitant hi, quos ex facto, quia serpentibus uescunt, Ophiophagos uocant. Fuere interius [d] Pygmæi minu

SCHOLIA CAP. IX.

Sinum Arabicũ totum asserit Mela incingi Arabibus, qui Africam extendit ad Nilum, et non ultra ad mare rubrũ, ut quidam alij faciunt. Sed arbitraria est hæc terrarum diuisio, limitumq; constitutio.

a ¶ Arabia.) Ptol. ponit Arabiam urbem & emporium ante ingressum maris rubri. Vrbes autem in aduerso maris rubri littore hic enumeratas, hoc est, quæ Aegyptiorum & Aethiopum sunt, alio describit ordine quàm Mela hoc loco faciat. Nam Arsinoën ponit ferè in fine maris rubri, & Ptolemaidem è regione Meroës insulæ. Sũt tamen qui asserunt in hoc littore inueniri duas Arsinoës & tres Berenices, uel ut alij scribunt, Beronices. In una est maris rubri portus, ut habes apud Solinum capite 67. Hebenum.) De ista arbore scripsimus multa in Solino pag. 136. sub litera z. Porrò per odores intellige hic aromata. c ¶ Dioryge.) Est dioryx fossa manufacta, & huiusmodi fossæ multæ factæ sunt in Aegypto ad irrigandum terram, & ad nauigandum de loco in locum. d ¶ Pygmæi.) Memisimus Pygmæorũ in Solino cap. 15. sub litera g. Scribit quoq; Plinius quosdam tradidisse, Pygmæos habitasse ante

tum genus, & quod pro satis frugibus contra grues dimicando defecit. Sunt multa uolucrũ, multa serpentum genera. De serpentibus memorandi maxime, quos paruos admodum, & ueneni præsentis, certo anni tempore ex limo concretarũ paludium emergere, in magno exa mine uolantes Aegyptum tendere, atq; in ipso introitu finiũ ab auibus quas [e] Ibidas appellant, aduerso agmine excipi, pugnaq; confici traditũ est. De uolucribus præcipuè referẽda Phœnix semper unica, non enim coitu concipitur partúue generat, sed ubi quingentorũ annorum æuo perpetua durauit, super exaggeratam uarijs odoribus struem sibi ipsa incubat, soluiturq;, deinde putrescentium membrorum tabe concrescens, ipsa se concipit, atque ex se rursus renascitur: cum adoleuit, ossa pristini corporis inclusa myrrha Aegyptum exportat, atq; in urbem quam Solis appellant, fragrantibus nardo bustis inferens, memorando funere consecrat. Ipsum promontorium quo id mare clauditur, [f] à Ceraunijs saltibus inuium est.

ante paludes è quibus Nilus oritur.

e ¶ Ibidas.) Scribit Solinus multa cap. 40. de uarijs serpentum differentijs, quæ in Africa inueniuntur. De Ibide uero aue habes in eodem, pag. 98. sub litera p. & de Phœnice pag. 102. sub litera k.

f ¶ A Ceraunijs saltibus.) Ceraunij saltus uocantur, qui fulminibus tanguntur, & tales dicit Mela esse in Aethiopia apud Troglodytas è regione Ocelis promõtorij.

Æthiopia. Cap. X.

AEthiopes ultra sedent, Meroëni habent terram quam Nilus primo ambitu amplexus insulã facit: pars quia uitæ spatium dimidio ferè quàm nos longius agunt, Macrobij: pars quia ex Aegypto aduenere, dicti [a] Automolæ, pulchri forma, æqui corporis, par'umque ueneratiores, ueluti optimarum alumni uirtutum. In illis mos est, cui potissimũ pareant, specie ac uiribus legere: apud hos [b] plus auri quàm Persis est, ideo quod minus est preciosius censent. Aere exornãtur, auro uincula sontium fabricant. [c] Est locus apparatis epulis semper refertus, & quia, ut libet, uesci uolentibus licet, ἡλίου τράπεζαν appellant, & quæ passim apposita sunt, affirmãt nasci subinde diuinitus. [d] Est lacus, quo perfusa corpora quasi uncta pernitent: bibitur idem, adeò est liquidus, & ad sustinenda quæ incidunt aut immittunt, infirmus, ut folia etiã proximis decisa frondibus nõ innatantia ferat, sed passim & penitus accipiat. Sunt & sęuissimę ferę, omni colore uarij Lycaones, & quales accepimus Sphingas: sunt miræ aues cornutæ Tragopomones, & equinis auribus Pegasi. Cæterũ oras ad Eurum sequẽtibus nihil memorabile occurrit, uasta omnia, uastis præcisa montibus, [e] ripæ potius sunt q̃ littora. Inde ingens & sine cultoribus tractus: [f] dubium aliquãdiu fuit, esset'ne ultra pelagus, caper'et ne terra circuitũ, an exhausta fructu sine fine Africa se extenderet: uerum si [g] Hanno Carthaginensis exploratum missus

SCHOLIA CAP. X.

Vltra Arabicum sinum ad occidentem est Aethiopum regio, quæ prius Aetheria & Atlantia dicta fuit, postea uero à Vulcani filio Aethiope Aethiopia appellata, ut Plinius scribit lib. 6. cap. 30. Porrò Meroëni sunt qui Meroën inhabitant, insulam scilicet quã Nilus primã ab ortu suo facit, & cuius incolæ Macrobij, id est, longæui uocantur. De hac insula tractatur & in Solino capite 45. De Macrobijs uero habes apud eundem pagina 86. a ¶ Automolæ.) Sic uocati sunt profugæ Aegyptij qui uenerunt in Aethiopiam.

b ¶ Plus auri.) Solinus scribit pagina 88. formicas pedibus eruere arenas aureas. c ¶ Est locus apparatis epulis.) Idem refert Solinus pagina 86. Est autem ἡλίου τράπεζα Solis mensa, ut in Solino quoq; retulimus. d ¶ Est lacus.) Eadem ferè uerba recitat Solinus loco iam memorato. De Lycaonibus habes pag. 88. & 90. sub litera t, & de Sphingibus pagina 84. sub litera k. De Tragopa aue & Pegaso pag. 88. e ¶ Ripæ potius.) Littora sunt plana & quæ sensim in alueum descendunt, ripæ autẽ præcipitium habent & asperitatem. f ¶ Dubium aliquandiu fuit.) Hodie nullum amplius est dubium, cum ex Hispania frequens sit nauigatio per meridiem in orientẽ, ut suprà quoq; ostendimus. g ¶ Hanno.) Describit & Plinius Hannonis nauigationem ca-

Digitized by Google

pite 69. libri secundi in hæc uerba: Hanno Carthaginis potentia florente, circũuectus à Gadibus ad finem Arabiæ, nauigationem eam prodidit scripto. Meminit quoq; Solinus huius regis capite ult. h ℂ Muti populi.) Scribit & Solinus de his monstris pag. 87. i ℂ Super eos.) Post monstra illa, inquit, quæ in interioribus Aethiopiæ inueniri à quibusdam asseruntur, occurrit grandis insula, quæ Gorgonum est sedes, de qua Solinus nonnihil scribit capite ultimo. Quod Gorgonum mulieres sine marium concubitu gignunt, fabulosum est, & nunquam à seculo auditum.

k ℂ θεῶν ὄχημα.) Hoc est, deorũ uehiculum aut sedes. l ℂ Panum.) De Aegipanibus habes apud Solinum cap. 44. & de Satyris pag. 84. sub litera k.

m ℂ Rursus Aethiopes.) Hi uidentur esse Nigritæ, Senegæ, Gambrenses, Sagres, & alij populi qui oram inhabitãt Africæ occidentalẽ, etiamsi infra de his gentibus peculiarẽ faciat mentionem. Porrò de fontibus & cursu Nili multa scripsimus in Solino cap. 45. n ℂ Corruptius.) Barbari Nili originẽ corrupte uocant Nuchul, sed à Latinis uocatur Niger & Nigris & Nigri. o ℂ Vt hic aliò cedere.) Sensus est: Fons Nili uidetur in aliam plagam destinare cursum suum quàm in septentrionem, & Nili quoq; cursus in alia plaga uidetur habere originẽ quàm apud Nigritas.

p ℂ Catoblepas.) Sunt qui Catoblepam & basiliscum unum dicunt esse animal, quod oculis aspicientes inficiat.

q ℂ Insulæ Gorgones.) Situm harum insularum expressimus in tabula Asiæ

à suis, cum per oceani ostia exisset, magnã partem eius circumuectus, non se mari, sed cõmeatu defecisse memoratum retulerat. Et Eudoxus quidam auorum nostrorum temporibus cum Latyrum regem Alexandriæ profugeret, Arabico sinu egressus per hoc pelagus, ut Nepos affirmat, Gades usq; peruectus est, ideo eius oræ nota sunt aliqua. Sunt autẽ trans ea quæ modo deserta diximus, [h] muti populi, & quibus pro eloquio nutus est: alij sine sono linguæ, alij sine linguis, alij labris etiam cohærẽtibus, nisi quod naribus etiam fistula est per quã bibere auent, sed cum incessit libido uescendi, grana singula frugum passim nascentiũ absorbere dicuntur. Sunt quibus ante aduentũ Eudoxi adeò ignotus ignis fuit, adeóque usus mirum in modum placuit, ut amplecti etiam flammas, & ardentia sinu abdere, donec noceret, maximè libuerit. [i] Super eos grandis littoris flexus grandem insulam includit, in qua tantum fœminas esse narrant, toto corpore hirsutas, & sine coitu mariũ sua sponte fœcundas, adeò asperis efferisq; moribus, ut quædam contineri ne reluctentur, uix uinculis possint. Hoc Hanno retulit, & quia detracta occisis coria pertulerat, fides habita est. Vltra hunc sinum mons altus, ut Græci uocant [k] θεῶν ὄχημα, perpetuis ignibus flagrat: ultra montem uiret collis longo tractu, longis littoribus obductus, unde uisuntur patentes magis campi quàm ut prospici possint. [l] Panum, Satyrorumq; hinc opinio causæ fidem cœpit, quod cum in his nihil culti sit, nullæ habitantium sedes, nulla uestigia, solitudo in diem uasta, & silentium uastius: nocte crebri ignes micant, & ueluti castra latè iacentia ostenduntur, crepant cymbala & tympana, audiuntúrque tibiæ sonantes maius humanis. Tunc [m] rursus Aethiopes, nec iam dites ut hi quos diximus, nec ita corporibus similes, sed minores incultíq; sunt, & nomine Hesperio. In horum finibus fons est, quem Nili esse aliquibus credibile est, Nuchul ab incolis dicitur, & uideri potest non alio nomine appellari, sed à barbaro ore [n] corruptius. Alit & flumẽ, et minora quidẽ, eiusdem tamen generis animalia gignens: alijs omnibus in oceanum uergentibus, solus in mediam regionem ad orientem abit, & quonam exeat incertum est. Inde colligitur Nilum hoc fonte conceptũ, actumq; aliquandiu per inuia, et ideo ignotũ, iterum se ubi ad Eoa processerit ostendere: cæterũ spatio quo absconditur effici, [o] ut hic aliò cedere, ille aliunde uideat exurgere. [p] Catoblepas non grandis fera, uerum grande & pergrande caput ægrè sustinens, atq; ob id in terrã plurimum ore conuersa, apud hos gignitur, ob uim singularẽ magis etiam referenda, quod cum impetu morsúq; nihil unquam sæuiat, oculos eius uidisse mortiferum. Contra eosdem sunt [q] insulæ Gorgones, domus (ut aiunt) aliquando Gorgonum.

Ipsæ

Ipſæ terræ promontorio, cui [r]ἑσπερου κέρας nomen eſt, finiuntur.

Atlantici maris ora & inſulæ. Cap. XI.

INde incipit frons illa, quę in occidentem uergens, mari Atlantico abluit. Prima eius Aethiopes tenent, media nulli: nam aut exuſta ſunt, aut arenis obducta, aut infeſta ſerpentibus. Exuſtis inſulę appoſitæ ſunt quas Heſperidas tenuiſſe memoratur. In arenis mons eſt ſatis de ſe conſurgens, uerum inciſis undiq; rupibus præceps, inuius, & quo magis ſurgit, exilior: qui quod altius cꝫ conſpici poteſt, uſcꝫ in nubila erigitur, cœlum & ſydera non tangere modo uertice, ſed ſuſtinere quoq; dictus eſt. Contrà [a] Fortunatæ inſulæ abundant ſua ſponte genitis, & ſubinde aliis ſuper aliis innaſcentibus nihil ſolicitos alunt, beatius quàm aliæ urbes excultæ; una ſingulari duorum fontium [b] ingenio maximè inſignis, alterum qui guſtauere riſu ſoluuntur in mortem, ita affectis remedium eſt ex altero bibere. Ab eo tractu quem feræ infeſtant, proximi ſunt [c] Himantopodes, inflexi lentis cruribus, quos ſerpere magis cꝫ ingredi referunt. Deinde Pharuſij, aliquādo tendente ad Heſperidas Hercule dites, nunc inculti, et niſi quod pecore aluntur, admodum inopes. Hinc iam lætiores agri, amœnicꝫ ſaltus. Terotæ & Berini [d] ebore abundant. Nigritarum Getulorumque paſſim uagantium, [e] ne littora quidem infœcun-

Solino in fine adiecta. r ℂ ἑσπερου κέρας.) *Hoc eſt, Heſperi cornu. De hoc promontorio nos quoq; ſcripſimus in Solino cap. ult. ſub literis c & h. Plinius cap. 31. libri ſexti de eo ſic ſcribit: Promontorium quod uocamus Heſperionceras, inde primū circumagente ſe terrarum fronte in occaſum ac mare Atlanticum. Inter hoc & Theonochema montem quatridui nauigationem intereſſe alibi refert.*

SCHOLIA CAP. XI.

Vltra Gorgones inſulas, quæ è regione extremi Africæ cornu ſitum habent, reflectitur maris ora in occidētem, occurruntq; nauigantibus multa promontoria & terræ frontes, præſertim Caput album & Caput uiride, regnum Gambri & regnum Melli, & innumeræ gentes, etiamſi quædā intercipiantur loca, quæ aut ſolis ardoribus exuſta ſunt, aut arenis obducta, aut ſerpentibus infeſta, & ob id habitari ab hominibus nequeant. E regione exuſtarum terrarum Heſperidum inſulæ inueniuntur, de quibus in Solino capite 37. Ex arenis conſurgit mons Atlas aſper & ſqualens, ut in Solino quoq; oſtendimus pag. 70. ſub litera e.

a ℂ *Fortunatæ inſulæ.) Hæ hodie Canariæ uocātur, ut in Solino indicauimus cap. ultimo.* *b* ℂ *Ingenio.) Capitur hic ingenium pro natura ſeu naturæ qualitate. Oſtendimus proinde in Solino capite 42. & 43. ſub litera k, quàm miri in diuerſis terris inueniantur fontes.*

c ℂ *Himantopodes.) Hi ſunt loripedes qui claudi ſunt natura uel caſu, & ad curſum inepti.* *d* ℂ *Ebore abundant.) Fert enim illa regio elephantes, ſed ſyluestres, neq; ibi cicures fiunt aut domantur ut alibi gentium. Capiuntur in nemoribus ubi cœni plurimum cernitur: nam id genus animalium ſuapte natura ut ſues in cœno uolutantur creberrimè. Nigritæ ergo ponè arbores delitescūt, ac præteruntibus elephantis ſagittas et uenabula infigūt, ſaliuntq; miro modo de loco in locum, ab una arbore ad aliam, donec feriant elephantum, qui cum maxima mole prægrauetur, nequit inſidiantis ictus uelociſſimos euitare. Si tamen id tentarent in locis apricis & patentibus Nigritæ, in eis potiſſimum ubi nullæ uiſuntur arbores, non euaderent uires elephantorum, quandoquidem nullus hominum tantæ pernicitatis inuenitur, quē mox elephas non comprehendat, etiam non currens, ſed gradatim incedens, id quod efficit animalis uaſta magnitudo, & ubi uſu uenit ut irato omine elephas in agris patentibus hominem ſit conſecutus, non aliter lædit quàm promuſcide: hac enim homines corripit circumamplexu, et adeò iacit in ſublime, ut ſæpenumero correpti hoc modo, prius efflent animam quàm terram contigerint. Hæc elephantis promuſcis non multum abſimilis eſt labro ſuillo. In hoc differunt, quod huic ea eſt uolubilis ad nutum, ut modo uibret, modo pro libito retrahat. Non efferantur tamen niſi prouocati, nec hominem lædunt, niſi prior iniuriam intulerit ipſe. Notauimus et quædam de huius animalis natura in Solino cap. 38. ſub literis a & e atq; f.* *e* ℂ *Ne littora quidem infœcunda.) Vnde ſcribit Cadamuſtus horum littorum explorator in hunc modum: Poſt Caput uiride littora ſe ſinuant, & in ipſo receſſu fit ſinus pulcherrimus: terra eſt plana & referta arboribus innumeris, quibus non prius decidunt folia quàm alia ſubnaſcantur, uirent ſemper, & licet diſtent à mari iactu arcus, uidentur tamen à longe ipſa contingere maria.*

Et cum uarias orbis partes peragrauerim, cum ad ortum tum ad occasum, nusquam uidi amœniorem regionem. Ea complusculis irrigatur fluuijs, sed quia nauium sunt impatientes, eorum non meminimus. In regno tamẽ Senegæ, quod citra Caput uiride est, uinum, triticum, siligo, hordeum, & auena non producitur iniuria candentis syderis, quum præsertim ibi mensibus nouem iugiter nõ pluat, uidelicet ab Octobre usq; in Iulium, & efficit ut iacta semina nõ germinent ob terræ calorem nimium: producit tamen milium, fabas & fasiolos omne genus, quæ omnia nusquam elegantiora uisuntur. Sunt fasioli instar nucis auellanæ subterrimè facti, diceres torno aliquo insculptos ac striatos, adeò uariantis naturæ ars in eis ludit, res uisu conspicua. Fabæ uero largiores & proceriores rubent colore uiuacissimo, aliæ albicant, cernuntur uisu conspectiores: mense Iulij seminãtur, Septembri leguntur. Cum autem tellus cœlesti rore perfunditur, id est, uberiori pluuia, tum terram mirum in modum colunt, non amplius quàm trimestri spatio seminant & legunt sata. Ignaui sunt cultores, & uix tantum seminant, quantum ad uictum sit sufficiens: uerum quia terra est feracissima, suapte natura quamplurima producit. His potum præbet succus palmæ, lac & latices: nec ea est palma quæ fert cariotas. Vt aũt uberiorem habeant succi prouentum, arbores sauciant, & statim prosilit succus uberrimus, ut die noctuq; binas uel ternas excipiant mensuras. Huius succi incredibilis est suauitas, ut etiam instar uini inebriet, ni aqua immixta fuerit: reseruatus tamẽ, indies amittit suauitatem. Fructus habent multiplices nec nostris absimiles, suaues sunt licet sylueſtres.

da sunt, purpura & murice efficacissimis ad tingendum, & ubicq; quæ tinxere clarissima. Reliqua est ora Mauritanię exterior, et in finem sui [f] fastigiantis se Africæ nouissimus angulus, ijsdem opibus, sed minus diues, cæterũ solo etiam ditior, & adeò fertilis etiam, ut frugum genera non cum seranť, modo benignissimè procreet, sed quædam profundat etiam nata. Hic [g] Antæus regnasse dicitur, & signum quod fabulæ clarum prorsus ostenditur, collis modicus resu pini hominis imagine iacentis illius, ut incolæ ferunt, tumulus: unde ubi aliqua pars eruta est, solent imbres spargi, & donec effossa replean-tur, eueniunt. Hominum pars syluas frequentant, minus quàm quos modo diximus uagi. Pars in urbibus habitant, quarum ut inter paruas [h] opulentissimæ habentur procul à mari, Gildano, Dulbritania: propius autem Sala & Lixo flumini Iunxo proxima. Vltrà est colonia & fluuius Gna, & unde initium fecimus, Ampelusia in nostrum iam fretum uergens promontorium, operis huius atq; Atlantici littoris terminus.

f ℂ *Fastigiantis se.) Suprà libro primo capite quinto uocat fastigium illud Ampelusian & Mulucham.* *g* ℂ *Antæus.) Nomen gigantis est, Neptuni ex terra filij, magno ac procero corpore, quippe qui cubitis quadraginta adoleuerit in Libya apud Lixum oppidum, à flumine Mauritaniæ eiusdem nominis ita uocatum, qui locus Antæi regia dicitur, robore ac fortitudine nemini cedentis. Hic quoties mẽbra labore defecta essent, tactu terræ ea recreabat, quem Hercules palæstra pectori astrictum expirare coẽgit.* *h* ℂ *Gildano.) Scripsit Mela diligenter de his urbibus, quia patria eius non multum abfuit à Mauritaniæ occidentali ora: ab huius oræ angulo cœpit lustrare uniuersum orbẽ, tandemq; reuersus ex Indiæ partibus, cursum sui laboris ad eundem terminauit angulum.*

LIBRI TERTII ET VLTIMI POMPONII MELAE VNA CVM SCHOLIIS FINIS.

BASILEAE APVD MICHAELEM ISINGRINIVM ET HENRICVM PETRI.
M. D. XXXVIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google